

# BOLŞEVİK

Devrimci teori olmadan, devrimci pratik olmaz!

ŞUBAT 1987

FIATI: 10 DM

TKP/ML(B)

III. KONFERANSI

RAPORU

- II -

SAYI 18

## İÇİNDEKİLER

TKP/ML(B) MERKEZ KOMİTESİ AZINLIĞININ AÇIKLAMASI . . . . . s.(iv)

### ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİMİZİN "TKP/ML(B) VE PROLETER ENTERNASYONALİZMİ" BAŞLIKLİ BROŞÜRLERİNDE GETİRDİKLERİ TEMEL ELEŞTİRİLER KONUSUNDA TEZLER HALİNDE TAVİR

- 1- "Proleter Enternasyonalizmi Alanında TKP/ML(B)'nin Temel Görevleri ile İlgili" . . . . . s.1
- 2- "TKP/ML(B)'nin 'Proleter Enternasyonalizmi, Diğer Ülkelerden Proleterler ile Birleşme Görevini Özel ve Temel bir Görev Olarak Ortaya Koymadığı, Pratiğe Uygulamadığı' Biçimindeki Genel Tez ile İlgili" . s.4
- 3- TKP/ML(B)'nin 'Diğer Ülkelerden İşçilerin Birliği İçin Mücadeleyi Milliyetçi Çıkarlar Ügruna Reddettiği' Tezi Üzerine . . . . . s.20
- 4- "Çeşitli Ülkelerden Devrimci Örgütler Arasında Eşitlik İlkelerinin TKP/ML(B) Tarafından Çiğnendiği ve Böylece Her Türlü Enternasyonalist Çalışmanın Sabote Edildiği" Tezi Üzerine . . . . . s.23
- 5- TKP/ML(B)'nin "İdeolojik Planda Kürt Milliyetçiliğine Karşı Mücadeleyi Esas Alarak Büyük-Türk Şövenizmini Savunduğu" Tezi ile İlgili . s.29
- 6- TKP/ML(B)'nin "Kürt Ulusuna Ayrılma Hakkı Yerine, Gerici Bir Nitelik Kazanmış Olan 'Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nı Savunarak, Büyük-Türk Şövenisti Sapma İçinde Bulunduğu" Tezi Üzerine s.38
- 7- TKP/ML(B)'nin "Türkiye'de Ezilen Uluslardan Halkların Varlığını Reddettiği" Tezi Üzerine . . . . . s.44
- 8- TKP/ML(B)'nin "Ezilen Ulus ve Milliyetlerin Dilini, Özellikle de Kürt Ulusunun Dilini Komünist Propagandanın Bir Aracı Yapmadığı" Tezi ile İlgili . . . . . s.59
- 9- TKP/ML(B)'nin "Kıbrıs Konusunda Yarı-Faşist Çizgi İzlediği" Tezi ve Suçlaması Üzerine . . . . . s.64
- 10- TKP/ML(B)'nin "Ermeni Sorununda da Büyük-Türk Şövenisti Bir Çizgi İzlediği" Tezi Üzerine . . . . . s.73
- TÜM HAKKINDA TAVİR . . . . . s.81

### REFORM/DEVİRİM SORUNUNDA ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİN ELEŞTİRİLERİ ÜZERİNE TEZLER HALİNDE TAVİR

- 1- TKP/ML(B)'nin Devrimin İlkesel Programatik ve Stratejik Sorunlarını Revizyondan Geçirdiği ve Gözden Kaybettği Suçlaması Üzerine . . s.82
  - A) TKP/ML(B)'nin silahlı mücadele konusundaki tavrıyla Kruşçev revizyonizminin izinden yürüdüğü suçlaması bütünüyle yanlıştır . s.82
  - B) Türkiye'de devrim aşamasının tespiti konusunda bugün bizim tavrımızın açık olmadığı, bu konuda 'karışıklık' olduğu tespiti, bizim demokratik devrim aşamasında olduğumuz tezini henüz tam olarak bilimsel bir temele oturtmamış olduğumuz bağntısında, ve yalnızca bu anlamda, gerçek durumun doğru tespitidir . . . . s.99
  - C) Bizim açımızdan 'Köylü sorununa ilgisizlik' bu genellikle reddettiğimiz bir suçlamadır . . . . . s.115
- 2- Devrim Yerine Reformizmi mi Savunuyoruz? . . . . . s.120

- 3- İlkelerden Yola Çıkma Yerine, Somut Durumdan Yola Çıkması Savunduğumuz, ve Pratiğimizizin de bu Olduğu Tespiti, bu Genellikle Kesinlikle Reddettiğimiz bir Tespittir . . . . . s.122

ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİN "TKP/ML(B) MK'NIN BÜROKRATİK TASARIMI

**VE REVİZYONİST DİSİPLİN ANLAYIŞI PROLETARYANIN MARKSİST-LENİNİST PARTİSİNİN İNŞASINDAN VAZGEÇMEK DEMEKTİR" BAŞLIKLİ BROŞÜRLERİNDEKİ TEMEL TEZLERİ HAKKINDA TEZLER HALİNDE**

**TAVIR** . . . . . s.127

- |     |                                                                                                                                                                                                                                    |       |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 1-  | "Genel Olarak <u>Eylem</u> Konusunda Karar Alındıktan <u>Sonra</u> , Eylem Kararını Üzerine Tartışılması Doğru Değildir" Şeklindeki Bir Genel Tez, Leninizmin bu Konudaki Genel Tezi ile Çelişen, Revizyonist bir Tezdir . . . . . | s.139 |
| 2-  | Kararların Alınmasından Önce ve Sonra Tartışma Özgürlüğü ve Alınan bir Kararın Uygulanması Yükümlülüğü ile Tartışma Özgürlüğünün Bağı . . . . .                                                                                    | s.140 |
| 3-  | Parti Kongresi Kararları Üzerine Tartışma ile İlgili . . . . .                                                                                                                                                                     | s.141 |
| 4-  | Bu Konularda Polemiğin Gelişmesi ve Hatalarımız Üzerine . . . . .                                                                                                                                                                  | s.142 |
| 5-  | Eski Kardeş Örgütlerin Bu Bağınıtdaki Tartışma İçinde Savundukları Bazı Yanlış Tezler . . . . .                                                                                                                                    | s.144 |
| II- | TKP/ML(B) MK'NIN İKİNCİ PARTİ KONFERANSI VE TKP/ML(B) MK'NIN BÜROKRATİK PLANI BÖLÜMÜ ÜZERİNE . . . . .                                                                                                                             | s.144 |
| 1-  | İkinci Konferans Öncesinde İdeolojik Alanda Hakim Olanın Liberalizm Olduğu Genel Tezi Tekyanlı ve Yanlıştır . . . . .                                                                                                              | s.152 |

**KARDEŞLİK İLİŞKİLERİ ÜZERİNE TARTIŞMA . . . . . s.157**

**SPARTAKUS'UN DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ TARTIŞMA . . . . s.178**

KKP/ML(ÖK) VE KKP/B(ÖK)'DAN MESAJ, VE KONFERANSIN TAVRI . . s.185

**MERKEZ KOMİTESİ FAALİYET RAPORUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ . . . s.189**

C. Yenidünya'nın Konferansa Talebi Üzerine Tartışma . . . . . s.228

**TEORİK ÇALIŞMA PLANI ÜZERİNE** . . . . . s.231

GENEL OLARAK AJITASYON-PROPAGANDA, ÖZEL OLARAK YAYIN OR-  
GANLARI SORUNU ÜZERİNE . . . . . s.242

**GÖREVİNİ AKSATANLARA KARŞI TAVİR SORUNU . . . . . s.258**

**AİDATLAR/BAGIŞLAR SORUNU** . . . . . **s.263**

**LEGALİTE/İLLEGALİTE SORUNU** . . . . . s.264

**KİŞİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ SORUNU** . . . . . s.266

**ÖRGÜTLENME SORUNLARI . . . . . s.267**

## YAYINCININ AÇIKLAMASI

00000000000000000000000000000000000000000000000000000

Aşağıda TKP/ML(B) III. Konferansının elimize geçen "Rapor"unun ikinci bölümünü ve geçen sayımızda elimize geçmemiş olduğu için yayınlamadığımızı açıkladığımız "MK Azınlığı" açıklamasını yayınlıyoruz.

## MK AZINLIĞININ AÇIKLAMASI

Yoldaşlar, devrimciler,

Şu an elinizde tuttuğunuz belge, TKP/ML(B)'nin III. Konferansı hakkında Merkez Komitesi çoğunluğunun son şeklini verdiği "Konferans Raporu"dur.

Merkez Komitesi içinde şu an bulunan ve "azınlık" olarak bilinen bizler, bu "Konferans Raporu"nun bu haliyle çıkmasına neden taraftar olmadığımızı çok kısa olarak açıklamak istiyoruz.

Konferans "Raporu" olarak yayınlanan bu belgenin, bugüne dek yayınlanmamış olmasının sebeplerini ne yazık ki bu yazımızda bütün yönleri ile ortaya koyabilecek durumda değiliz. Çünkü bu yönde bir değerlendirme için, bir dizi belgeyi, gelişmeyi yeniden gözden geçirmek zorundayız. Ne var ki, şu an içinde bulunduğumuz durum, bu yönde bir çaba gösterilmesini son derece sınırlamıştır. "Kağıt trafiği" içinde, adeta şuraya buraya yazılı tavrı yetiştirme pratiği içinde boğulmaktayız, vs.

Bunun içindir ki, "gecikmenin" sebebini çok kaba olarak ortaya koyacağız.

"Konferans Raporu"nun gecikmesinin birden fazla nedeni olmuştur. Örneğin, Konferans bantlarının zamanında kağıda çekilememesi, ve bunların zamanında daktilo edilmemesi, bir yoldaşın "rapor taslağını" belli bir süre geciktirmesi, "rapor taslakları" hakkında yapılması gereken düzeltme önerilerinin zamanında ve yeterince yapılmaması vs. gibi etkenler "gecikmeye" neden olmuştur. Açık ki, bu durumda genel olarak Merkez Komitesi, özel olarak da tek tek yoldaşların sorumlulukları vardır.

Biz şu an bu sorumluluğu pay edecek durumda değiliz. Gerekli gördüğümüzde, bunu ileride, iç yayın organında yapacağız.

Bugün Merkez Komitesi içinde yeralan azınlıktan yoldaşlar olarak bir bölümümüz Merkez Komitesi 3. Toplantısında alınan kararı olumlu bulup, oy kullanmıştık. Diğer bir bölümümüz ise, daha farklı bir tavrı takınmıştık. Bunun için, ilgili bölümü buraya aktarmak istiyoruz:

"Tartışmalar sonunda çoğunlukla şu karar alındı:

Konferansta yürütülen tartışmaları özetleyen, önemli çelişkileri öne çıkartan, önemli olan noktalarda, önemsiz, ikincil olanı birbirinden ayıran bir "Rapor" çıkarılacak; daha önce alınan karar uygulanacaktır.

Azınlıkta yeralan yoldaşlar bu konuda kendi aralarında tam bir birlik halinde değildirler. Bir bölümü, söz tutanağı çıktıktan, taraflar yazılı tavrı takındıktan sonra, bu mücadelenin ürünü olarak bir konferans raporu gereklidir görüşünü savunurken, diğer bir bölümü bu durumda bir Konferans Raporuna gerek olmadığını savunmaktadır. (İç organ, S.24, s.2)

Merkez Komitesi içindeki azınlıktan yoldaşlar olarak, tam bir fikirbirliği içinde şu görüşü savunuyoruz: "Söz tutanağı çıktıktan, taraflar yazılı tavrı takındıktan sonra, bu mücadelenin ürünü olarak bir Konferans Raporu" gereksiz olduğu gibi, böyle bir süreç yaşanmadan Merkez Komitesi çoğunluğunun aldığı karar temelinde bir Konferans Raporunun da gereksiz olduğunu düşünüyoruz.

Çünkü bugün içinde bulunduğumuz durum, Merkez Komitesi çoğunluğunun karara bağladığı temelde bir "Konferans Raporu" çıkarmasını gereksiz kılmaktadır.

Neden dersenz? İçinde bulunduğumuz durum, iki olağanüstü parti konferansı çağrısının yapıldığı, tarafların özellikle Bolşevik Parti İnşası ve Marksizm-Leniniz-

min güncel kıstasları sorunlarında karşılıklı olarak yoğun bir polemikte hazırlan-  
dıkları, Parti çalışmasının merkezine, olağanüstü parti konferansının gerçekleştiril-  
diği ana kadar, temel eğitimin yanında, ayrılık konularımızın tartışılmasının  
kondduğu, kısacası "iki çizginin" çatıştığı bir durumdur. Tam da böyle bir dönemde,  
"Konferansta yürütülen tartışmaları özetleyen, önemli çelişkileri öne çıkartan,  
önemli olan noktalarda, önemsiz, ikincil olanı birbirinden ayıran bir 'Rapor'"; var  
olan durumu, çelişkilerin sertliğini doğru bir biçimde yansıtmayacaktır.

Çelişkilerin bu kadar belirginleşmediği, bunlar üzerine yoğunlaşma kararının  
alınmadığı, Merkez Komitesi adına, yukarıda belirtilen temelde bir birlikteliğin  
mümkün olduğu şartlarda, açıktır ki bu temelde de olsa bir "rapor" yararlı ola-  
caktır. Ama bugünkü durumda, böyle bir rapor, yukarıda belirttiğimiz çerçevede  
yararlı olmayacağı gibi, enerjinin de belli bir anlamda boşa harcanması olacaktır.

Çelişkilerin üzerine tarafların yoğunlaşmasından sonra, bir rapor da gerekli de-  
ğildir, ayrıca mümkün de değildir. Bu noktadan itibaren, tarafların "Konferansı  
değerlendirme" yazılarından söz edilecektir. Nitekim şu an yapılan da, daha doğ-  
rusu yapılmakta olan da budur.

İşte bizler bu temel gerekçelerden dolayı, elinizde bulunan belgenin "Rapor"  
olarak yayınlanmasını doğru bulmadık.

Bizlerin, bu belgenin "Rapor" olarak yayınlanmasını doğru bulmamız olmasın,  
hiçbir şekilde bu belgenin hazırlanma katılmadığımız anlamına gelmemelidir. Ter-  
sine, "Konferans Raporu"nun belkemiğini oluşturan:

- + Bolşevik Parti İnşası
- + Marksizm-Leninizmin güncel kıstasları
- + Proleter enternasyonalizm
- + Reform/Devrim

bölümlerinin taslakları, biz azınlık saflarında yeralan yoldaşlar tarafından hazırlanmıştır.

Bu taslaklara son şeklini veren Merkez Komitesi çoğunluğu olmuştur. Ve bizim yazdığımız bu açıklama, "Rapor"un son şeklini incelemeyen yazılmış olan bir  
açıklamadır. Bu anlamda, "Rapor"un son şeklinin bizi ne kadar bağlayıp bağla-  
madığı, "Rapor"un incelenmesi sonunda belirlenecektir. Hemen şunu belirtelim  
ki, "Rapor"un son hali, önceden hazırlanan taslaklara genelde bağlı kaldığı  
ölçüde bizleri de bağlamaktadır.

TKP/ML(B) MK Azınlığı

15/12/1986

**ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİMİZİN  
"TKP/ML(B) VE PROLETER  
ENTERNASYONALİZMİ"  
BAŞLIKLİ BROŞÜRLERİNDE  
GETİRDİKLERİ TEMEL ELEŞTİRİLER  
KONUSUNDA TEZLER HALİNDE TAVİR**

Üçüncü Konferansın gündeminin önemli bir bölümünü, eski kardeş örgütlerimizin kardeşlik ilişkilerini kesmeden önce, ve kestikleri sırada getirdikleri eleştirilere Parti olarak tavır takınma sorunu oluşturdur.

Bu alanda önce eski kardeş örgütlerimizin —GDS, WBK, AMLP— "Proleter Enternasyonalizmi" alanında getirdiği eleştiriler üzerinde duruldu.

Konferans öncesinde Mart 1985'de yayınlanan Bolşevik sayı 13'te, eski kardeş örgütlerimizin "TKP/ML(B) ve Proleter Enternasyonalizmi" adlı broşürlerine bir cevap taslağı ortaya konmuş, Parti içi ve çevresinde tartışmaya sokulmuştu.

1985 yazında yapılan kampa da bu broşürdeki görüşler doğrultusunda tezler sunulmuştu.

Bu belgeler temelinde yürütülen tartışmalar (Bkz. Kamp Tutanağı, s.2-283 arası) sonrasında da, 1985 kampına getirilen tezlerde, tezlerin yazarı yoldaş, tezlerin birinci bölümünde bir değişiklik yapma ihtiyacı duymamış, bu bölümü Konferansa olduğu gibi sunmuştu.

Konferansın proleter enternasyonalizmi ile ilgili tartışma bölümünün başında

**1. "PROLETER ENTERNASYONALİZMİ  
ALANINDA TKP/ML(B)'NİN TEMEL GÖ-  
REVLERİ İLE İLGİLİ"**

tartışıldı. Bu tartışma şu karar tasarısı temelinde yürütüldü:

**1- PROLETER ENTERNASYONALİZMİ ALANINDA TKP/ML(B)'NİN(\*) TEMEL GÖREVLERİ  
İLE İLGİLİ**

Bütün ülkelerin ve ulusların işçilerinin --proleter dünya devrimi için-- uluslararası birliği, her komünist programın, ve komünist çalışmanın çıkış noktası olmak zorundadır.

"İşçilerin anavatanı yoktur. Bu şu demektir: a) onun ekonomik durumu (le salariat) ulusal değil, uluslararasıdır; b) sınıf düşmanı uluslararasıdır; c) kurtuluşunun şartları da öyledir; ve d) işçilerin enternasyonal birliği onların ulusal birliğinden önemlidir." (Lenin, "İnes Armand'a mektup", Eserler c.35, s.223; MEL, Proleter Enternasyonalizmi Üzerine, Alm. s.431)

"Komünist enternasyonal'in ulusal soruna ve sömürge sorununa ilişkin tüm siyaseti herşeyden önce BOTON ULUSLARIN PROLETERLERİ İLE EMEKÇİ YİĞİMLERİNİN, TOPRAK SAHİPLERİ VE BURJUVAZİYİ DEVRİMEYİ AMAÇLAYAN ORTAK DEVRİMÇİ BİR SAVAŞIN İÇİN DAHA YAKINDAN BİRLİK KURMALARINI ESASINA ("Eckstein": köşetasına) DAYANMALIDIR. Kapitalizme karşı zaferi sağlayacak tek şey bu birliktir." (Lenin, Ulusal sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları, s.387; Ulusal sorun ve Sömürge sorunu üzerine tezlerin öntaslağı, KE'in II.Kongresi için.. 4. madde; MEL, Proleter Enternasyonalizmi Üzerine, Alm. s.573)

"... Proleter enternasyonalizmi, herşeyden önce, herhangi bir ülkedeki proleter savaşının çıkarlarının, dünya ölçüsündeki savaşının çıkarlarına bağlı olmasını, ikinci olarak da burjuvazi üzerinde zafer sağlayan bir ulusun, uluslararası sermayeyi devirmek için daha büyük fedakarlıklar yapabilmesini ve yapmaya istekli olmasını gerektirir." (Lenin, age, s.391; Tezler, madde 10, Alm. MEL, PED s.576)

Bu, bu alanda TKP/ML(B)'nin bugün kabaca öncelikle şu iki temel görevi yerine getirmek için çalışması gerektiği anlamına gelir:

++ Diğer ülkelerden işçi sınıfı ile, Türkiye işçi sınıfı arasındaki --proleter dünya devrimi mücadelesi için-- birliği sağlamak için çalışma görevi

(Ki bu görev bu alanda çıkış noktası alınmak zorunda olan, ve diğerleri kendisine tabi kılınmak zorunda olan temel görevdir. Çıkış noktası bir bütün olarak PROLETER DÜNYA DEVRİMİNİN; PROLETER DÜNYA DEVRİMİ İÇİN BOTON ÖLKELERİN İŞÇİLERİNİN ENTERNASYONALİST BİRLİĞİNİN ÇIKARLARI olmak zorundadır. Bu, kendi ülkesinde (somut olarak Türkiye'de) proletaryanın mücadelesinin çıkarlarının, genelin çıkarları ile çatıştığı noktada --ki bu özel durumlarda mümkündür--, tercihin genelin çıkarları lehinde yapılması anlamına gelir.

Bugün bu görev bizim açımızdan somut olarak, öncelikle uluslararası proletaryanın birliğini sağlayabilmek için bir ön adım olarak Uluslararası komünist hareketin (UKH) ortak bir platformunu yaratmak, ve bu platform temelinde UKH'in örgütsel birliğini de sağlayabilmek yönünde yapılabileceğin azamisini yapmak; kendi ülkemizde proletaryanın partisini yaratmak için çalışırken, bunu UKH'in birliğini yaratma çalışmasının bir parçası olarak ele alan bir çalışma yürütmek, diğer ülkelerde Marksist-Leninist örgüt ve gruplara azami desteği vermek anlamına gelir.)

++ Türkiye'de "aynı despot devletin baskısı altında yaşayan değişik milliyetlerden işçilerin" faşizmi yıkmak, emperyalizme bağımlılık zincirini kırmak; halkın demokratik diktatörlüğünü kurmak, devrimi durmaksızın sürdürme, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirerek, sosyalizm yolunda ilerleme... mücadelesinde birliğini sağlamak için çalışma görevi

( Türkiye'de değişik milliyetlerden işçilerin birliğini sağlama için mücadele; Türkiye'de komünistlerin, Türkiye'de milli sorunu da çözmek; Türkiye'de milli baskı, zulüm altında inleyen Kürt ulusundan ve çeşitli milliyetlerden ezilen halklar ile ezen ulusun halkının devrim mücadelesinde birliğini sağlamak için yürütmek zorunda olduğu hayati önemdeki mücadelenin çıkış noktasında bulunmak, merkezine konmak zorundadır.

Bu alanda bugünkü somut öncelikli görev, Türkiye'de çeşitli milliyetlerden komünistlerin ortak programını yaratmak, ortak komünist örgütünü yaratmak için; Türkiye'de çeşitli milliyetlerden komünistlerin içinde birleştiği Bolşevik bir partiyi yaratmak için mücadeledir. Görev bu anlamda somut olarak öncelikle çeşitli milliyetlerden işçilerin öncü unsurlarını birleştirme görevidir. )

Eski kardeş örgütlerimiz broşürlerinde TKP/ML(B)'nin bu alandaki görevleri ile ilgili olarak şu genel tespitleri yapıyorlar:

"Buna ilişkin olarak TKP/ML(B) bu alandaki uygun görevinin bizim görüşümüzce kabaca şu iki temel göreve hizmet etmelidir: Birincisi, diğer ülkelerin proleterleri ile

uluslararası kaynaşma için mücadele. İkincisi, Türkiye'de yaşayan çeşitli ezilen milliyet ve milletlerin birliğinin sağlanması için mücadele." (ikinci cümlelerin doğru Türkçe çevirisi şöyle: "İkincisi, Türkiye'de yaşayan çeşitli ezilen milliyet ve milletler ile birliğinin sağlanması için mücadele." -BN) (Bolşevik 13, s.1)

Bu görev tespitlerinden birincisi doğru bir genel tespittir. Ancak kabaca da olsa yapıldığı tespit edilse bile, ve eski kardeş örgütler diğer belgelerinde bu noktada bugün somut olarak ne yapılması gerektiği konusunda doğru görüşler savunmuş olsalar bile; bizim bu noktadaki çizgimizle genel hesaplaşma iddiasında olan bir broşürde, bugün bu genel görev tespitinin somut olarak ne anlama geldiğinin tezler düzeyinde de olsa konmamış olması hatadır.

Görev tespitlerinden ikincisi kesinlikle yanlış, Lenin'e dayandırılmaya çalışıldığı yerde Lenin'i çarpıtan bir tespittir. Bu tespit, a) milli sorunu sınıf sorununa bağlı olarak ele almayan, sınıf sorunundan bağımsız bir "ezilen milliyetlerle, milletlerle birlik" düşüncesini savunan, ML olmayan bir tespittir. b) TKP/ML(B)'yi "Türk komünistlerinin örgütü" olarak gören bir anlayışa da işaret eden bir tespittir.

Bu bölümde önce **Mustafa** konuşur, ve karar tasarısının sondan ikinci paragrafının çıkarılması gerektiğini, çünkü eski kardeş örgütlerin "hemen bütün yazılarında" görüşlerinin açık olduğunu savunur.

**Cafer** de bu öneriye katılır, ve ayrıca bu paragrafın karar tasarısına "yeni birşey de katmadığı" gerekçesini de getirir.

**Derviş** bu paragrafın çıkarılması önerisine karşı çıkar. Bizim görevlerimizin ne olduğu konusunda gayet iddialı genel görüşlerin konduğu, "Proleter enternasyonalizmi konusunda temel görevleriniz budur" dendiği bir broşürde, bizimle polemik içinde bütün görüşlerini toparladıkları ve "TKP/ML(B) ve Proleter Enternasyonalizmi" başlığını attıkları bir broşürde kabaca da olsa bu genel görev tespitinin ne anlama geldiğinin ortaya konmamış olmasının hata olduğunu belirtir. (Tartışma için bkz. Tutanak, s.436-438 arası)

Derviş'in konuşmasından sonra yeniden söz alan **Cafer**, bu paragrafta "... doğru görüşler savunmuş olsalar bile" denen yere, parantez içinde "(ki vardır)" ekinin konması ve öyle onaylanmasını önerir. (s.437)

**Mustafa** da bu öneriye, "Bu konuda onların doğru görüşlerinin olup olmadığının vurgulanması sorunudur, sorunun esası budur" sözleriyle katılır.

**Derviş** sorunun hiç de bu olmadığını, Mustafa'nın ilk önerisini bu paragrafın olduğu gibi çıkarılması, ve gerekçesinin de böyle bir yerde bunu talep etmenin yanlış olduğu biçiminde olduğunu belirtir.

Bölüm **Cafer**'in bu ek önerisi ile birlikte oybirliği ile onaylanarak karar haline gelir.

**Ermis** oylama öncesinde, karar tasarısında yer alan Uluslararası Komünist Hareketin platformundan ne anlaşıldığı konusunda kendisinin ayrı görüşlere sahip olduğunu, oyunun bu bölüme olmadığının bilinmesi gerektiğini açıklar.

## 2. "TKP/ML(B)'NİN 'PROLETER ENTERNASYONALİZMİ, DİĞER ÜLKELERDEN PROLETERLER İLE BİRLEŞME GÖREVİNİ ÖZEL VE TEMEL BİR GÖREV OLARAK ORTAYA KOYMADIĞI, PRATIĞE UYGULAMADIĞI' BİÇİMİNDEKİ GENEL TEZ İLE İLGİLİ

Bu bölüm ile ilgili tartışmada, daha önce sunulmuş ve üzerinde tartışılmış olan şu karar tasarısı temel alınır:

### 2- TKP/ML(B)'NİN "PROLETER ENTERNASYONALİZMİ, DİĞER ÜLKELERDEN PROLETERLER İLE BİRLEŞME GÖREVİNİ, ÖZEL VE TEMEL BİR GÖREV OLARAK ORTAYA KOYMADIĞI VE PRATIĞE UYGULAMADIĞI" BİÇİMİNDEKİ GENEL TEZ İLE İLGİLİ

Bu konuda eski kardeş örgütlerin TKP/ML(B)'nin bütün teorisi ve pratiği hakkında yaptığı böyle bir genel değerlendirme'nin dayandırıldığı tek kanıt, bizim bu konudaki 1 Mayıs 1982'deki tavrımızdır.

Bu konuda önce açıklığa kavuşturulması gerekli olan şey, bir teşkilatın çizgisi hakkında "Proleter enternasyonalizmini özel görev olarak ortaya koymuyor ve uygulamıyor" şeklinde bir genel değerlendirme yapabilmek için, böyle bir tek kanıtın --o noktada getirilen eleştirilerin tümünün doğru olduğu varsayılrsa bile, ki durum bu değildir-- yeterli olup olmadığıdır. Bizce bu soruya ML'lerce verilecek cevap açıktır: Hayır, bir teşkilat hakkında bir konuda genel değerlendirme, onun bir tek eylemde takındığı tavrıdan, bir tek eylemdeki teori ve pratiğinden yola çıkılarak, yalnızca buna dayanılarak yapılamaz. Böyle genel değerlendirmeler yapanlar, yalnızca bir şeyi, kendilerinin ML yöntemleri kullanmadıklarını; tekyanlı, toptancı genel değerlendirmeler yaptıklarını, sapma içinde bulunduklarını gösterir.

Biz,TKP/ML(B)'nin bu konudaki bütün teorisi ve pratiği ele alındığında, TKP/ML(B) hakkında yapılan, "Proleter enternasyonalizmini özel bir görev olarak ortaya koymuyor, pratiğe uygulamıyor" şeklindeki genel değerlendirmeyi kökten reddediyoruz.

1 Mayıs 1982 ile ilgili duruma gelince:

TKP/ML(B) MK, 1 Mayıs 1982 ile ilgili genelgesinde, 1 Mayıs 1982'de mutlaka çözülmesi için mücadele edilmesi gereken görevleri sayarken, Batı Almanya'da çeşitli ülkelerden ML'lerin ve devrimcilerin birlikte hareket etmesinin sağlanması gerektiğini, bunun gerçekleştirilmesi için mücadele edilmesi gereken bir görev olduğunu, açık ve berrak bir biçimde ortaya koymamış; tespit ettiği üç görev dizisi içinde bu görevi özel bir görev olarak açık ve berrak bir biçimde adlandırmamıştır. O bu anlamda proleter enternasyonalizmini özel bir görev olarak ortaya koymamıştır. Bu, TKP/ML(B) MK'nın önemli bir hatası, TKP/ML(B)'nin proleter enternasyonalisti çizgisinden bir sapmadır.

Bunun ötesinde, TKP/ML(B) MK, bu tavrının eleştirisi karşısında polemik içinde takındığı tavırdan da (bkz. MK'nın cevabı, Mavi Kitap) bu hatasını görmemiş; yanlış bir şekilde, saydığı üç görev içinde de proleter enternasyonalizmi görevinin hem geniş ve hem de dar anlamda varolduğu biçiminde bir savunma ile, hatayı aşmayan, onu derinleştiren bir konuma girmiştir. Bu noktadaki sapma, polemğin daha sonraki gelişme süreci içinde görülebilmştir.

Yani 1 Mayıs 1982 ile ilgili olarak getirilen, "TKP/ML(B) MK 1 Mayıs 1982'de görev tespiti yaparken, proleter enternasyonalizmini özel bir görev olarak saymadı. Bu proleter enternasyonalizminden sapmadır" vb. biçimindeki bir eleştiri doğrudur. Böyle bir eleştirinin TKP/ML(B)'nin tüm çizgisine, tüm teori ve pratiğine genişletilmesi yanlıştır.

Biz 1 Mayıs 1982'de, teoride diğer ülkelerden komünist ve devrimcilerle birlikte yürümeye önem vermeyen sapmamızı, yaptığımız üç yürüyüşün ikisinde de pratiğe de yansıttık. Yaptığımız pratik, proleter enternasyonalizmini özel görev olarak tespit etmeyen sapmanın doğrudan yansıması olan bir pratikti. Bu anlamda bizim teoride doğru şeyler savunduğumuz, pratikte bunu uygulamadığımız biçimindeki bir eleştiri bu bağında yanlıştır.

TKP/ML(B) MK ve bir bütün olarak TKP/ML(B), 1 Mayıs 1982'de yaptığı bu hataları, içine düştüğü bu sapmaları, daha sonraki polemik içinde teorik olarak aşma; pratikte de bu hataları aşma yönünde adımlar atmıştır.

Mesela 1 Mayıs 1983, 1984 ve 1985'de, TKP/ML(B), Batı Almanya'daki bütün ülkelerden ML ve devrimci güçlerle eylembirliği sağlamaya, devrimci bir 1 Mayıs eylemini birlikte gerçekleştirmeye çalışmayı özel bir görev olarak tespit etmiş, bu görev tespitini hayata geçirmeye çalışmış, bunun için çaba sarfetmiştir. TKP/ML(B)'ne "Proleter enternasyonalizmini özel görev olarak ortaya koymuyor, pratiğe uygulamıyor" şeklinde genel bir eleştiri getiren, lafta çok birlikte hareket etme yanlısı eski kardeş örgütlerimiz, bizim eylembirliği çağrılarımıza cevap bile vermeyi gerekli görmemişlerdir.

"TKP/ML(B) MK Batı Almanya'da 1 Mayıs 1982 sorunu etrafındaki tartışma içinde, gerçekte proleter enternasyonalizminden ne anladığını, ona hangi rolü ve önemi verdiğini gösterdi. TKP/ML(B) MK'nin bununla ilgili hatalarının 1 Mayıs'la ilgili olarak ortaya çıkması, bir anlamda anlaşılardır. ("folgerichtig": başka türlü olmazdı anlamında! ÇN) Çünkü tam da 1 Mayıs işçi sınıfının uluslararası mücadele günüdür, bu yüzden de proleter enternasyonalizminden sapmalar kendilerini tam da 1 Mayıs konusundaki tavırda, 1 Mayıs pratiğinde daha kolaylıkla gösterir" (Brosür, Alm. s.8)

diyen eski kardeş örgütler, bu söylediklerinin kantarında tartıldıklarında, durum çok kötüdür. Bir sürü polemik sonrasında 1 Mayıs 1983, 1984, 1985 pratikleri, onların "proleter enternasyonalizmine", "Batı Almanya'da 1 Mayıs'ın ırzına geçmesine göz yumulmasına" vb. gerçekte ne kadar değer verdiklerini göstermiş; onların bu konudaki laf radikali tavırları ile pratiklerinin uyum içinde olmadığını açıkça belgelenmiştir.

Tartışma, Neriman'ın kamptaki tartışmaya atıfta bulunarak, hatırladığı kadarı ile kampta bizim proleter enternasyonalizmi alanında doğru bir genel çizgimizin zaten olmadığı, bu anlamda da "doğru çizgiden sapma" gibi tespitlerin yanlış olduğu şeklinde görüşler savunulduğu, bu konuda durumun ne olduğunu sorması ile (s.438) başlar.

Neriman'ın atıfta bulunduğu görüşler, 1985 kampına yazılı olarak getirilmiş olan şu görüşlerdir:

#### "BOLŞEVİK 13 ÜZERİNE TARTIŞMA NOTLARI"

15/7/1985

Tartışma konusu olan "TKP/ML B VE PROLETER ENTERNASYONALİZMİ" sorusunda yanlış bulduğum önemli noktalar üzerinde tek tek durmadan önce, temel bir sorun hakkında görüşlerimi ortaya koymak istiyorum.

Sorun şudur: Bugüne dek eski kardeşler ile yapılan polemik kaba da olsa inceleyen her yoldaş şu gerçeği görmüştür: Başta MK olmak üzere bütün yoldaşlar, kendimize ait olarak değerlendirdiğimiz hata veya sapmaları hep "doğru çizgimizden sapma" olarak nitelendirmişizdir. İşte bu genel yaklaşım, bu sayıda tartışma konusu olan 'proleter enternasyonalizmi' sorusunda da kendini açıkça ortaya koymuştur.

Mesela, 1978'de yapılan TKP/ML I. Konferansında uluslararası komünist hare-

ketin birliği için mücadelenin öncelikle ele alınması gereken bir görev olduğu tespit edilmemiştir.

Mesela, 1981'de yapılan TKP/ML B'nin I. Konferansında 'ilkelerin neden çıkış noktası alınması gerektiğine' yanlış, milliyetçi bir cevap verilmiştir.

Mesela, 1982 1 Mayısında Merkez Komitesi tarafından ortaya konan üç görev tespitinde, pratikte proleter enternasyonalisti yürüyüşler düzenlenmesi gerektiği, bunun özel bir görev olduğu ortaya konmamıştır.

Mesela milli mesele ile ilgili olarak, gerek 11. Konferansa sunulan karar tasarrısında, gerekse Konferans sonrasında, önemli Türk milliyetçisi sapmalar işlenmiştir. Vs...

İşte bu ve benzeri sapmalar ve hatalar için söylenen bağlayıcı cevap şudur: 'Bunlar doğru çizgimizden birer sapmadır.'

Ben sorunun bugün gelinen aşamada —ki daha önceleri ben de sorunu bu şekilde kavırıyordum— böyle konulmasının kesinlikle yanlış olduğunu düşünüyorum.

Bildiğimiz gibi, "Sapma düzeltilebilir bir şeydir. Kişiler bir parça yoldan ayrılmışlardır, veya ayrılmaya başlıyorlar, fakat hala doğru yola sokulabilirler." —Lenin—.

Demek ki, sapma denilen şey, önceden varolan doğru çizgiden 'bir parça' ayrılmaya veya ayrılmaya yönünde adım atmazdır.

İşte bu genel yaklaşım temel alındığında, tartıştığımız konularla ilgili tespitlerimizin doğruluk derecesini ölçebiliriz.

Mesela, uluslararası komünist hareketin birliği için mücadelenin öncelikle ele alınması gereken bir görev olduğu, ilkelerin de öncelikle bu görev alanında incelenmesi, kavranması ve savunulması gerektiği şeklinde bir anlayışa 1978 öncesi veya sırasında sahip değilsen; nasıl olur da böyle bir anlayışa sahip olmadığımız halde bu alandaki hatamızı 'doğru çizgiden sapma' olarak nitelenebiliriz?

Böylesi bir yaklaşım, sorunu teorik açıdan yanlış açıkladığı gibi, pratik görevler açısından da yanlış tespit ve beklentilere sebebiyet verecektir.

Şöyle ki: Bizler bir yandan, Partimizin genel çizgisinin belli unsurları hakkında daha etraflı ve daha ciddi incelemeler ve tartışmalar sonrası kesin tavır takınmayı görev olarak önümüze koyarken; diğer yandan da bizzat tartışma konusu olan noktalarda geçmişte zaten 'doğru bir çizgi' izlediğimizi, hatalarımızın bu 'doğru çizgiden bir sapma' olduğunu vurgulamaktayız. Bu davranış ister istemez, geçmişin köklü bir şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesi görevini hafife almaya neden olacaktır. Mesela, 'proleter enternasyonalizmi' sorusunda geçmişimizi doğru dürüst incelemeyen, bugünden şu sonuca varıyoruz: 'Çizgimiz doğru proleter enternasyonalisti bir çizgidir.'

Mesela, Reaform/Devrim tartışmasını bir hatırlayalım. Ben de dahil olmak üzere hemen bütün yoldaşlar, bu alandaki hata ve sapmalarımızın 'doğru çizgiden uzaklaşma' olduğunu belirttik. Peki ama, biz biliyoruz ki bu konuda Bolşeviklerin I. Konferansı bizzat kendisi çok önemli sapmalar taşımaktadır. O halde bizim saptığımız 'doğru çizgi' hangisidir? Yoksa Partizan dönemindeki çizgi mi kastedilmektedir? Vs...

Kısacası, ben gerek 'proleter enternasyonalizmi' gerekse 'Reform/Devrim' sorunlarında hata veya sapma olarak nitelendirdiğimiz konuların geçmişteki 'doğru çizgiden birer sapma' olarak nitelendirilmesine kesinlikle karşıyım. Doğru bulmuyorum.

Doğru tavır: Herhangi bir konuda geçmişte doğru bir hat izleniyor da, süreç içinde bu doğrudan uzaklaşıyorsa, o zaman uzaklaşılan alanda 'doğru çizgiden sapma' içine girildiği belirtilmelidir. Yok ama, bizim sapma dediğimiz konu hakkında geçmişte olumlu veya olumsuz yönde herhangi bir tavır yoksa, o alanda sorun hiç tartışılmamışsa, süreç içinde bu konu gündeme gelmiş ve

tavir takınıırken yanlışlar yapılmışsa; o noktada içine düşülen hatalar ve sapmalar geçmişin 'doğru çizgisinden' birer sapma olarak nitelendirilemezler.

Bu durumda söylenmesi gereken, Marksist-Leninist bilimin tartışılan alanlarda doğru kavranmamış olunduğu, ve o alanlarda Marksist-Leninist bilimden sapıldığıdır.

Ben bizim konumuzun çok ağırlıklı bir şekilde ikinci kategoriye dahil olduğunu düşünüyorum.

Konumuzla bağlantı içinde, Lenin ve Stalin'den birer örnek vermek istiyorum. Mesela Lenin 1921'de 10. Kongrede ortaya çıkan "İşçi Muhalefeti" isimli grubun platformunu "anarko-sendikalist sapma" olarak tanımlar. Bu tanımlama, hem içerik olarak doğrudur. Hem de gerçek durumu yansıtmaktadır. Gerçekten de bu grup, partinin sendikal çalışma ve sendikal çalışmanın sosyalizmin inşasındaki yeri vs. konularında partinin VAROLAN DOĞRU ÇİZGİSİNDEN sapmıştır.

Mesela Stalin 1928/29'larda başını Buharin'in çektiği 'sağ' sapmanın NEP, köylülük, sınıf mücadelesinin sertleştirilmesi vs. konularında partinin XV. Kongresinde tespit edilen doğru çizgisinden uzaklaşma olduğunu vurgular.

Bu iki örnekteki yaklaşım, bizim de yaklaşımımız olmalıdır."

Bu konuda birinci konuşmacı olarak söz alan **Cafer**, Neriman'ın sorusu karşısında özetle: Daha önce kendisi tarafından 'genelde proleter enternasyonalist çizgimiz yoktur' şeklinde ne yazılı ne de sözlü görüş savunulmadığını, savunulmanın daha önce üzerinde hiç tartışmadığımız ve tartışmadığımızdan dolayı da olumlu olarak bile görüşlerimizin olmadığı konularda yapılan hatalar da 'proleter enternasyonalist çizgimizden sapmaydı' şeklinde sorunu ortaya koymanın sorunu çözmediğini, bunun ötesinde hatalarımızın üstünü örtmeye yaradığını, Konferans öncesi bunları anlatmaya çalıştığını, şimdi de bu görüşte olduğunu açıklar. (Bkz. s. 438)

Ancak 1985 kampına Cemal imzalı getirilen "B 13 Üzerine Notlar" adlı yazıda, "Kısacası ben gerek proleter enternasyonalizmi, gerekse reform/devrim sorunlarında hata ve sapma olarak nitelendirdiğimiz konuların geçmişteki doğru çizgiden birer sapma olarak nitelendirilmesine kesinlikle karşıyım, doğru bulmuyorum" demesinden, o yazının geneli gözönünde bulundurduğunda, o yazıdan soyutlandığında, bizim geçmişte proleter enternasyonalizmi konusunda esasta doğru bir çizgiye sahip olmadığımız şeklinde bir yorum çıkabileceğini, ama bütünlük içinde ele alındığında böyle bir yoruma açık olmadığını açıklar. (Bkz. s. 439)

Onun da ötesinde, 1985 kampında Cemal olarak konuşan yoldaşın, bir başka yoldaşın bu konu ile ilgili sorusu üzerine görüşlerini ortaya koyduğu ve bu görüşleri doğru bulduğunu açıklar.

Proleter enternasyonalizmi konusunda geçmişte doğru bir çizgimiz olduğunu söyler ve bu çizgiden ne anladığını şu şekilde belirtir:

"Parti olarak uluslararası komünist hareketin birliğinin yaratılması yönünde veya uluslararası komünist hareketi yakın gördüğümüz gruplarla, partilerle beraber işbirliği yapmak, enternasyonalist dayanışmalarda bulunmak, bunlar proleter enternasyonalizmi çizgisinin en temel unsurlarından biridir.

Proleter enternasyonalizmi çizgisinin diğer bir temel unsuru, milli meseledeki tavrıdır. Proleter enternasyonalizminin diğer bir unsuru, bu milli meseleye bağmlı olarak, bizim özel durumumuzda Kıbrıs ile ilgili tavrımızdır. vb.

Bütün bunlar bütünlük içinde ele alındığında, genel çizgimiz proleter enternasyonalisti doğru bir çizgidir. Geçmişte genel çizgi bu düzeyde.

Ancak ben sorunun bu düzeyde ele alınıp, burada bırakılmasından yana değilim. Bu genel çizginin içerisinde, çizginin konusu olan tek tek noktalardaki çizgimizin özel olarak doğru tartışılıp incelenmesini, evet değerlendirilmesini talep ediyorum." (s. 440)

Cafer'e bu konuşması sonrasında şu soru **Derviş** tarafından sorulur:

"**Derviş:** Bu ikinci maddeyle ilgili olarak bu bağtında yoldaşın düşündüğü ne? Bu 2- "TKP/ML(B)'nin proleter enternasyonalizmi diğer ülkelerden proleterler ile birleşme görevini özel ve temel bir görev olarak ortaya koymadığı ve pratige uygulamadığı": şimdi proleter enternasyonalizminin bu alanında —madem böyle alanlara ayırarak şey yapacağız— bu konuda görüşün ne? Çizgi, sapma vs.?"

Ya da buna bağlı, somut olarak bununla bağlantılı: bu görev pratikte bir yürüdüste omuz omuza yürüme ya da yürümemeyle mi belirleniyor? Bu alanı sadece şeyin." (s. 440)

**Cafer** bu soruya cevap içinde, GDS'in kullandığı başlığı bu genellikte doğru görmediğini; çünkü burada "82 1 Mayısında ortak yürüyüşün gereğini kavranmamış ve bunu özel bir görev olarak tespit etmemiş olmanın başlıkta konulan genellikte eşitlendiğini" açıklar.

"Geçmişte teorik olarak diğer ülkelerden proleterlerle birlikte çalışma düşüncesi savunuldu" der. Fakat sorunun bu olmadığını, bizim '82 öncesi "yapılacak eylemlerde çeşitli uluslardan proleterlerin omuz omuza yürütmesinin sağlanması bir görevdir" şeklinde görüşümüzün olmadığını, bundan dolayı da bu noktada hataya "doğru görüşümüzden bir sapmadır" demenin yanlış olduğunu açıklar.

Cevap konuşması içinde, ilk konuşmasında değinmediği bir soruna da değinir:

"Şimdi soru içerisinde ben bir başka noktaya da değinmek istiyorum. Çünkü konuşmam içerisinde belirtmedim. Sayfa 10'da 3. paragraf, yani okuduğum paragrafın içerisinde ben şu cümlelerin, kelimelerin çıkarılmasından yanayım: "TKP/ML(B) MK 1 Mayıs '82 ile ilgili genelgesinde, 1 Mayıs '82'de mutlaka çözülmesi için mücadele edilmesi gereken görevleri sayarken, B. Almanya'da çeşitli ülkelerden Marksist-Leninistlerin ve devrimcilerin birlikte hareket etmesinin sağlanması gerektiğini, bunun gerçekleştirilmesi için mücadele edilmesi gereken bir görev olduğunu açık ve berrak bir biçimde ortaya koymamıştır" deniyor. Burada "açık ve berrak" kelimelerinin çıkmasını istiyorum. Çünkü bu kelimeler, açık ve berrak olmasa da, üstü kapalı bir şekilde bizim bu görevi ortaya koymuş olduğumuz yorumuna açıktır; bunun çıkmasını istiyorum. Tabii ki bu kelimeler çıkınca bu paragrafın yeniden düzenlenmesi lazım. O noktada şöyle olabilir (diye) düşünüyorum ben: "...mücadele edilmesi için bir görev olduğunu ortaya koymamıştır." "Açık-berrak" çıkıyor. "... koymamıştır. O bu alanda" filan diye devam ediyor. Ki onun altında yine aynı şey devam ediyor. Bu kadar." (s. 441)

Cafer'den sonra söz alan **Neriman** şu görüşleri savunur:

"Ben bu tartışma içinde yoldaşta teorik bir sorun görüyorum. Yoldaş anladığını kadarıyla bir çizgiye sahip olduğunu zaman, bu çizginin uygulamada hep doğru yapılacağını, uygulanacağını garantisiz olmadığını görüyor. Eğer bir çizginiz varsa, epeyce şeyiniz vardır elinizde. Fakat bu çizginin pratige uygulanmasında da hala bir takım problemlerin çıkmasını bu dıştalamaz. Ve bir çizgi, devrimci pratiğin önüne koyduğu somut sorunların bütün somut sorunlarına en baştan cevapları hazır olarak ortaya koyacak bir şekilde de olmaz. Ben bu bağtında, a) genel olarak proleter enternasyonalizmi konusunda doğru bir çizgiye sahip olduğumuzu, b) diğer devrimci Marksist-Leninist örgütlerle ortak çalışmanın gerekliliği, birlikte çalışmanın, birlikte hareket etmenin gerekliliği konusunda da bu çizgi doğru temellere sahipti. Hem teoride, hem de pratikte.

Partizan döneminde yurtdışında yapılanlara bakıldığında şu tespit edilmek zorundadır: Bütün diyelim anti-empyralist örgütler konusunda, diyelim GUAFS, diyelim İranlılar, bunlara hem teorik hem pratikte elden geldiğinde destek olunmuştur. Bunun temeli vardır. Mesela İspanya Dostluk Cemiyeti bağlantısında FRAP'la birlikte. O çalışma bağlantısında biz çok açık olarak işte yurtdışında anti-empyralist, Marksist-Leninist örgütlerin birbirlerini desteklemesi, pratikte birlikte hareket etmeleri, eylemleri birlikte yapmaları yönünde hem teorik olarak sorunu ortaya koyduk, —bir sürü noktada ben gösterebilirim

yani yoldaşa—, hem de pratikte de bu yönde adımlar atıldı.

Ben bu bağintıda sorunu şöyle görüyorum: Bu noktada da doğru bir proleter enternasyonalisti çizgimiz vardı. Ama 1982 somutunda devrimci pratik, daha önce ortaya çıkmamış bir sorun çıkardı. O sorun da şu idi: Kendi başımıza DGB'den bütünüyle ayrı bir yürüyüş yapma ve bu yürüyüşün nasıl yapılması gerektiği noktasındaydı. Ve bu noktada biz doğru çizgiyi pratikte uygulamada bu bağintıda yanlış bir tavır takındık.

Bir başka örnek vereyim mesela bu tartışma bağintısında. Biz mesela eski kardeş örgütlerimizle birlikte yaptığımız teorik çalışma içinde, polemiklerin değerlendirilmesi çalışması içinde, partiler arası ilişkilerin bugün nasıl olması gerektiği konusunda çok açık bir biçimde, işte ana parti - kardeş parti şeyinin reddedilmesi, her partinin eşit olması vs. ilkeleri kesin olarak tespit ettik, ve o dönemde pratikte de evet bunu böyle uyguladık. Ama devrimci pratikte önümüze bir sorun çıktı. Bu sorun ne idi? Bir eylembirliği yapacaktık. Bu eylembirliğinin içinde: a) bir yandan kardeş örgütlerimiz vardı; b) Bir yandan da kardeş örgüt olarak görmediğimiz bir başka örgüt vardı. Bu noktada görüşüne göre uygulamada hata yapıldı. Tartışmalı konuda açık seçik oylama talep edilecek yerde —ikincil bir nokta sözkonusu olan—, bu noktada karar alınmadı, net, açık bir karar alınmadı ve GDS'e bırakıldı alan. GDS'e bu noktada kullanma alanı bırakıldı. Bence burada sapma, bu hatayı gerekçelendirmeye başladığımız noktada başladı.

Milli meseleyle ilgili olarak söylediği sözlerle gelince: Benim bu noktada kişi olarak problemim var. Buradaki mantık, İbrahim Kaypakkaya'da vardı, onun çizgisi doğruydu bağintısında bir sorun. Biz bir yanıyla tabii ki İbrahim Kaypakkaya'nın devamıyız, sürdürücüsüyüz. Bu bağintıda bizim TKP/ML(B) olarak yaptığımız hatalarda hep yani geri dönüp, İbrahim Kaypakkaya'da var bizim çizgimiz filan şeklinde koymak, açık-berrak bir biçimde İK'da ne savunuluyor, ne savunulmuyor konmadığı ölçüde ve sürece oldukça problemli bir sorun. Yani bu noktada böyle bir problem var." (s.442-443)

**Mustafa** konuşmasına Neriman yoldaşın söylediklerinden en son konu ile başlar ve şunları söyler:

"En son Neriman yoldaşın söylediklerinden çıkacak olursak, ben çizgimizin milli mesele sorununda İK olduğu şeyini problem değil, yanlış olarak görüyorum.

Hem II. Konferansta karar alıyoruz, diyoruz ki, bizim önümüzdeki görev, İK'nın öğrenilmesi, incelenmesi ve savunulması. Öğrenmediğin, incelemeyen şey senin temelin. Benim temelim Marx, Engels, Lenin ve Stalin'dir ama incelemedim. Benim temelim bu. Aldığımız kararın anlamı bu kesinlikle. Ben İK'da hiçbir şeyi savunmadık anlamında getirmiyorum. Biz birçok şey savunduk, ama aldığımız karar II. Konferansta İbrahim'in öğrenilmesi ve savunulması şey merkezde. Bu ondan sonra da o bizim temelimiz, yani çıkış noktamız, bizim çizgimizin şeyi o. Ya II. Konferansta alınan karar yanlış, ya da başka birşey. Ben ama II. Konferanstaki kararın yanlış olmadığını görüşündeyim. Çünkü gerçekten de biz İK'yı inceleyip öğrenip kendi malımız haline getir-medik.

Onun dışında bizim proleter enternasyonalisti pratikte '82 1 Mayıs'ta ortaya çıktığı sorunuyla ilgili. Ben kesinlikle bu görüşle hemfikir değilim. Özellikle teoride bakmadım şeylere ama, en azından pratikle ilgili bizim 1982 ile ilgili de Proleter enternasyonalizmiyle ilgili ya da diğer komünist anti-faşist örgütlerle işbirliği noktasında önemli problemlerimiz vardır ve biz kesinlikle gereken önemi vermedik. Çok işler yaptık, doğrudur. Ama biz yapmamız gerekeni layıkıyla yerine getirmedi. Ve 1982'deki pratikte hareket etme genelde bana göre onun devamıdır. Biz DGB'den ayrı yürümeyi filan 1982'de ortaya koymadık; mavi kitapteki dipnotta da düştüğü gibi, daha önce ortaya konuldu. Sorun ama yaklaşım sorunu. Onun için ben kesinlikle bizim pratikteki hatamızın 1982'de 1 Mayıs'ta sapma içine girdik şeyine hemfikir değilim. Onun öncesi de var. Neriman yoldaşın IF döneminde şöyle çok iyi yapıyorduk; gerçekten de çok iyi şeyler yaptık. Ama onun yanında yapılması gerekeni layıkıyla

yerine getirdiğimiz görüşünde değilim. Ve o dönemlerin de değerlendirmeye içine alınması gerektiği görüşündeyim." (s.443)

Mustafa 1982'deki hata ile geçmişin bağının kurulması gerektiğini belirtir. Tartıştığımız bağintıda bizim teorimizle pratiğimizin uygun olmadığını, çünkü bir yandan teorimizin birlikte yürümeye gereken önemi vermediği, ve fakat bir yandan da dağıtılan ortak bildiriye 'Biz İranlı, Türkiyelili, vb. komünistler bir araya geldik, yürüyoruz' gibi tespitlerin bulunduğu bildiriye imza attığımızı ve bu belgeyi de bizim belgemiz olarak kabul ettiğimizde, teori ile pratiğimizin uyum içinde olmadığını, ancak bu belgenin bizim belgemiz kabul edilmediği şartlarda teori ile pratiğimizin uyumluluğundan söz edilebileceğini belirtir. (Bkz. s.444)

Tartıştığımız bağintıdaki sapmaları daha sonraki polemik içinde hem teorik olarak, hem pratik olarak aşma yönünde adımlar atma sorunu ile ilgili olarak; adımlar attığımız ile ilgili kesin olarak hemfikir olduğumu, ve fakat bu adımların nasıl atıldığı noktasında doğru bir yöntem kullanmadığımızı açıklar. Gelişmeyi incelediğimizde, gerçekten de hatayı eleştiri geldiğinde ortaya koyma filan değil, önce geri bir adım, arkasından bir daha, arkasından bir daha biçiminde, "etap etap bulunduğumuz yere geldiğimizi" açıklar.

Cafer'in karar tasarısından çıkarılmasını önerdiği "açık ve berrak" sözcüklerinin çıkarılması yönünde tavır takınır.

Mustafa'ya şu sorular yöneltilir:

**"DERVİŞ:** Birincisi, bizim temelimiz İbrahim Kaypakkaya değildir, öyle konması yanlış, çünkü Konferansta bizim aldığımız karar İbrahim'in incelenmesi, öğrenilmesidir. Konferans Raporu, Bolşevik sayı 1, s.117'de alınan karar, milli mesele konusunda alınan karar, yalnızca İbrahim Kaypakkaya'yı incelemek vs. şeklinde mi bir karar, yoksa İbrahim Kaypakkaya'da neyin nasıl savunulacağı konusunda kesin tespitler var mıdır? Bu noktalarda herhangi bir problemin filan var mı? İkincisi, bu en son getirdiğin şeyde, neden çıkmasından yanasın? Açık-berrak olmasa da o üç görev tespiti içinde de birlikte yürüme, birlikte hareket etme konusunda, diğer belgelerle de bağintı içinde ele alındığında, var mı yok mu?

**ALİ:** Yoldaş, çizgimiz mutlaka bizim iyi bir şekilde kavradığımız şey midir? Çizgi dendiğinde mutlaka kavramış olmak ön şart mı? Teori-pratik bağintısında nasıl görüyorsun bu işi?

Yapmamız gereken şeyi yapmadık, ya da layıkıyla yapmadık şeyi; mesela neler giriyor bunun içine, yapmamız gereken dediğin şeyin içine?

Bir de 82'de bir anda ortaya çıkmadı bu olay diye birşey söyledin. Benzer bir tartışma, benzer bir konu var mıydı gerçekten geçmişte? İkincisi, bu noktada sapmaya düşerken, gerekçelendirmemiz daha çok işçi sınıfı öncülerine gitmek, kitle bağları vs. teorik olarak birbirine bağıntılı mıydı, yoksa doğrudan proleter enternasyonalizmi şeklinde gerekçeler olarak onun kapsamına giren gerekçeler miydi?" (s.444-445)

Mustafa'nın bu sorulara verdiği cevaplar aynen şöyledir:

**"MUSTAFA:** Şimdi ilk soruyla ilgili: Ben kesinlikle alınan kararın yalnızca inceleme olduğunu söylemedim. Açar dinleriz şeyi. Bu yalnızca kesinlikle inceleme şeklinde değil, inceleme-öğrenme şeklinde değil. İnceleme-öğrenme şeklinde koymak başka, ya da alınan kararın öncelikle öğrenme ve savunma olduğunu söylemek bir başka şey.

İkincisi, bu karar tasarısında ben belirli sınırlar çizmediğimizi de filan tartışma içine sokmadım. Bu şeyi çizmiş olsak bile, kesinlikle incelemeyi-öğrenmeyi ve bu anlamda oradan çıkararak savunmayı merkeze koyduğumuz andan itibaren kesinlikle o çizgi bizim temelimiz filan değildir. Bizim temelimiz olabilmesi için, aynı zamanda Ali yoldaşın sorusuna ilişkin, kendi malın haline getirilmesi gerekir. Getirilmedi ise, özellikle de bizim tarafımızdan üretilmedi ise, başkaları tarafından üretildi ise, bunu sen kendi malın haline getiremediysen,

11.

nasıl benim çizim diyeceksin ki? Ben abarttım sorunu. Dedim ki, Marx, Engels, Lenin'in, Stalin'in yazdığı bütün şeyler benim çizimdir, yani ben bunları bilmeden benim çizim! O zaman birisi çıktığı zaman ben Marksist-Leninistim, o zaman Marksist-Leninist. Ama ben onların doğru olduğunu kabul ediyorum. Ama bilmiyorum ki içinde ne var, ne yok! Ne anladım ki?

**DERVİŞ:** Niye kabul ediyorsun o zaman?

**MUSTAFA:** Belli olgular vardır, bilimin geldiği bir yer vardır, geçmişte olmuştur. Ben onu olgu olarak alırım. Ama o olgunun nasıl olduğu, nasıl bittiği, nasıl yollardan geldiğini bilmiyorumdur. Mesela ay'a gidiliyor. Ben aya gidildiğinden kuşku falan duymam. Ama nasıl gidildiği, nereye gidildiği konusunda bilgim yok. Ben şimdi diyeceğim, uzay bilimi konusunda yazılan şeyler, gelinen yerler benim malım mıdır? Şeydir ama ben ondan kuşku duymuyorum. Marksizm-Leninizm denilen bilim de dünya işçi sınıfı hareketi tarafından bizzat sadece teorik olarak ortaya konulmamış, ispatlanmış bir olgudur. Bu anlamda benim kuşku duymama gerek yok. Ama bütün bu eserleri kendi malı haline getirmiş de, hala bizim yaptığımız hataları yapanlar varsa, gülerim hallerine. Gerçekten bunları kendi malları haline getirmiş, çizimleri haline getirmiş bütün şeyle, ondan sonra da biz burda neler tartışıyoruz, hangi hatalarımızdan bahsediyoruz? Ve birbirimizin neyi anlattığını, neyi anlatmak istediğini doğru bir şekilde anlamaya çalışalım.

Tabii ki bir anlamda sen olgu olarak doğru şey yaptığında, kendi çizindir, ama kendi malın değil daha o senin. Kendi malın haline gelebilmesi için onu öğrenmen gerekir, şey yapman gerekir. Onun ötesinde onunla ilgili başkalarında belli sorunlar varsa, onların üzerine yoğunlaşman gerekir. Yoksa başka türlü ben kavramıyorum, kendi malım haline gelmesini.

Tespit edilen şeylerde bir problemim var mı, yok mu? İK'da tespit edilen şeylerden benim kesinlikle bir problemim yoktur. Ama bunların nasıl tespit edildiği de bir problemdir. Çünkü oraya gelen karar tasarısında belli konular yoktur. Belirli konular bize ilişkin kardeşlerin eleştirisi üzerine getirilmiştir. Bu anlamda doğru birşey. Onların bizi eleştirisiyle, onların bize şeyi göstermesiyle bu iş olmuştur. Bunu ne kadar kavrayıp kavramadığımız da bizzat bizim pratiğimizde çıkarak bir şeydir.

Çizimimizi kavramış olmak şart mı? Bu anlamda ben gerçekten de kavramıyorduk, biz üretmediyse o şeyi, kesinlikle önarttır. Yoksa nasıl çizgi diyeceğiz ki? Kabul ediyorum demekle yani nasıl diyeceğiz ki bu şeyi? Ben yani kavramıyorum.

Yapmamız gerekenler yapılmadı daha öncesiyle ilgili. Şimdi mesela biz geçmişte birçok teşkilatın yaptığı, anti-empyrist anti-faşist Türkiyeli grupların yaptığı eylemlerin dışında eylemleri ama önemli bir kesimine mesela merkezi olarak gidip destek veremeyi yapmadık. Birçoğuna gittik, sadece o bölgedeki bir-iki şehir gitti, oldu, ama bu hiç yapmadık da değil. Ama genellikle yaptığımız şeyler ise bizzat Türkiye'nin de içine katıldığı eylemlere ise yoğun bir şekilde, bütün, merkezi olarak gittik. Ve bütün bunları alt alta getirdiğimizde, özellikle GUAFS'la ilgili özeleştiriyi de gündeme getirdiğimizde, ben 1982 öncesi pratiğimizde belli sorunların olduğunu ve bu sorunların da evet 1982'de tartışma olmaması olsa bile, doğru olarak tartışma olmaması olsa bile, 1982'deki pratiğe de yansıdığı görüşündeyim. Daha önceki 1 Mayısların hiçbirisinde mesela hemen hemen çoğunda, biz anti-faşist anti-empyrist gördüğümüz, ML'ye yakın gördüğümüz teşkilatları birleştirip DGB'nin arkasında yürümüş olsak bile, onlarla bloklar şeklinde şey yapıp onlarla ortak hareket etmeyi merkeze koymadık mesela. Hiç koymadık da değil. Ama esasta koymadık bunu. Yani bütün bunları birleştirdiğinde ama, 1982'deki şey havadan düşen birşey değil. Yeni bir tartışmanın sonucu olan birşey değil. Tartışma yeni birşey, doğrudur. Ama pratik kesinlikle yeni birşey değildir. Eskinin devamıdır. Ben sorunu böyle kavriyorum ve kesinlikle GDS'e detaylı tavır takınırken, bizim geçmişimiz de incelenip hatalar bilince çıkartılmalıdır. Yoksa aynı hataları tekrar etmenin şeyi yoktur, başka şeyi yoktur." (s. 445-446)

**İrfan** Mustafa'nın bu tavrıyla çok vahim bir teorik yanlışlığı içine düştüğünü belirtir. Onun mantığı ile Marksizm-Leninizmin dört klasığının klasikliğinin de soru işareti haline gelebileceğini, Marksizm-Leninizmin kavrandığı ölçüde bizim malımız olduğunu ve kavrandığı ölçüde savunulacağını belirtir. İbrahim Kaypak-kaya'nın bizim çiziminin bir parçası olduğunu savunur. Onu savunmamızın, incelemenin önünde engel olmadığını vurgular. (Bkz. s.447)

Genel yaklaşıldığında proleter enternasyonalisti bir çizgiye sahip olduğumuzu, hata ve sapmaların bu genel doğru çizgiden sapma olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunur.

Cafer'in, "Sorunu daha önce tartışmadığımız için sapma olarak adlandırılmamalı" şeklindeki yaklaşımını da yanlış bulduğunu belirtir. (s.447)

**Leyla**, Proleter enternasyonalizmi alanında yapılan hataların doğru bir çizgiden sapma biçiminde değerlendirilmesini doğru bulduğunu açıklar. Doğru çizginin unsurları olarak, 1972'den bu yana savunulan "Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" şiarının savunulmasını, "Kürt ulusunun ayrıma, ayrı devlet kurma hakkının savunulmasını", "tüm milliyetler için hak eşitliği'nin savunulmasını, "ana parti/ yavru parti" anlayışının reddini sayar.

Bazı konularda görevleri gerçekten de bugün koyduğumuz gibi koymadığımızı, ama o dönemde uluslararası alanda doğru bir çizginin varlığından yola çıkıldığını belirtir.

Ayrıca doğru bir çizginin varlığının otomatikman doğru bir pratik anlamına gelme-yeceğini, bu konuda Neriman'a katıldığını açıklar. (Bkz. s.447-448)

Daha sonra konuşan **Derviş** şunları söyler:

"Şimdi önce Mustafa'yla ilgili: Ashnda parti inşası ve Marksizm-Leninizmin kıstasları tartışmalarında bence berrak bir biçimde ortaya çıkan, esasında çok kısa ifadesiyle "Yahu biz ne biliyoruz ki!" filan yaklaşımının devamı yoldaşın tavrı; milli meseledeki tartışmada devamı.

Bu, İbrahim Kaypak-kaya'ya yaklaşımda çok açık. Mantık silsilesi sonuna kadar götürüldüğünde bizi çok komik yerlere götürecek bir yaklaşım. İbrahim Kaypak-kaya konusunda Konferansın aldığı karar ortadadır. Konferansın aldığı karar aynen şöyledir:

'İbrahim Kaypak-kaya Türkiye'de Türk olmayan tüm milliyetlere, Kürt milleti ve milli azınlıklara yapılan baskılara karşı çıkmıştır. İbrahim Kaypak-kaya ulusal sorunda Marksist-Leninist ilkelerden yola çıkmış," — Konferans tespit ediyor bunu— "bu konuda Marksizm-Leninizmin bir dizi önemli ilkesini oportünist saptırmalara karşı savunmuştur. O, ulusların kendi kaderini tayin hakkını ayrılp ayrı devlet kurma hakkı olarak, somut olarak da Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı olarak savunmuştur. Yine o, ezen ve ezilen ulus milliyetçiliği karşısında ikili tavır sorunu, proleter devrimin çıkarlarına bağlı ele alma tezlerini savunmuştur. Bütün uluslar için tam hak eşitliği, ulusların kendi kaderini tayin hakkı, bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halkları birleşmeli şiarını savunmuştur. Onun milli meseledeki ideolojik mücadelesi hakim ulus milliyetçiliğine, her türden oportünizme ağır darbe vurmuştur. Bugün görevimiz herşeyden önce İbrahim Kaypak-kaya'nın milli mesele konusundaki doğru görüşlerini kavramak, her türden oportünizme karşı mücadelede silah olarak savunmak, bunları adım adım geliştirmektir. Bu mücadelede esas darbe, İbrahim Kaypak-kaya'nın ortaya koyduğu gibi, milli meselede esas tehlike durumunda olan Türk şövenizmine vermektir."

İkinci Konferansta aldığımız, o dönemde yoldaşın da oy kullandığı ve bizim milli meseledeki temelimizi belli bir anlamda çizen, oluşturan, en azından İbrahim Kaypak-kaya konusunda alınan karar budur. Bu kararda yoldaşın aklına yalnızca "İbrahim'i inceleme, ona dayanma, onu öğrenme, kavrama" sorunu geliyor. Diğer yanları gelmiyor. Biz kesinlikle bu kavrama, İbrahim'i kavrama, savunma görevini koyarken, —İbrahim'de yoldaşın mantığına göre daha hiç bilmiyoruz birşeyler, ama buna rağmen bu kararı almışız; İbrahim'i

kavramamışız, o halde İbrahim nasıl bizim çizgimizin temel olur?— İbrahim'i kavrama kararı almışız; almışız ama, aynı zamanda İbrahim'i kavradığımız ölçüde, kavradığımız yönünde nasıl kavradığımızı da koymuşuz. Arkadaşa göre bu büyük bir çelişmedir. Çünkü biz birşey bilmiyoruz, esasında kavramamız lazım, o halde diyemeyiz! Mantık silsilesi bu!

Bu mantık, arkadaşta verdiği cevapta da çok açık ortaya çıkıyor. Biz kavramadığımız halde nasıl çizmişiz? Eğer böyle yaklaşırsanız, ben size söylüyeyim, bir parti içinde her adamın çizgisi değişik, değişik olacaktır. Kavrama ölçüsü nedir? Herkes aynı ölçüde mi kavrayacak varolan teorik temeli? Ben başka çizgi, arkadaş başka çizgi, nerde kaldı parti çizgisi? Bu kafayla parti çizgisinden filan söz etmez, herkes kendi çizgisinden söz edebilir ancak.

Marksizm bağntısında da yoldaşın getirdiği, kurduğu bağ gayet doğru bir bağdır. Bu mantıkla evet, biz bütünlük içinde neyi inceledik, kavradık vs. ki? O zaman nasıl Marksist deriz kendimize? Ve esasında bu mantık silsilesidir, "Parti değiliz", "Partinin birinci aşamasında demeyelim", "Marksizm-Leninizmin kıstaslarını tespit etmeyelim." Bu mantıktır.

Bu yoldaşın bu kararlarda, bu tartışmalarda bu tavrı takınmasının hepsinin temelinde bu mantık vardır. Sanki yoldaş gerçekten korkunc bir hem kendine hem herkese bir güvensizlik geliştirmiştir. VE bir tek kendisi, "Ben bunu okudum, kavradım" dediği noktalarda inamıyor kendisine. Orda da ama çok kötü kendisi. Ortaya koyduğu şeyleri gördük, pek öyle sağlam şeyler çıkartmıyor. Onun sonucunda kendisine de pek güveni yok. Onun sonucunda da en iyisi mümkün olduğunca problemimiz var, bilmem neyiz var, kesin şeyler koymayalım ortaya; hep problemimiz var vs. ile sorunu koyalım. Bu konu kavradığımız kadarıyla böyle bir konu ve gitgide gidis yönünü ben hiç iyi bulmuyorum bu yaklaşımın.

Karar tasarısıyla ilgili; (Cafer) yoldaşın getirdiği yaklaşımla yaklaştığımızda, evet tek tek noktalarda da şu veya bu noktada proleter enternasyonalizminin şu veya bu unsurunda doğru çizgi, yanlış çizgi, genel olarak proleter enternasyonalizminden bağımsız olarak şu ya da bu unsurunda doğru çizgi/yanlış çizgi tartışması yapılabilir. Ben bu bağntıda soru sordum. Proleter enternasyonalizmi bu bağntıda diğer ülkelerden proleterlerle birleşme görevini özel temel görev olarak pratiğe koyup uygulama/uygulayamama bağntısında, bu özel konumda çizgi nedir?

Bence bu özel bağntıda da çizgi evet Marksist-Leninist idi; 1982'de de, bugün de Marksist-Leninisttir. Uygulamada 82'de bunun çok özel bir noktasında evet bu çizgiden uzaklaşmıştır. Benim bu noktada görüşüm bu.

Karar tasarısıyla ilgili çıkarılması gerekli olan ya da önerilen şey. Bence bu olgudur, burada tespit edilen. Gerçekten de genelgede üç görev tespiti içinde, evet birlikte yürüme görevi de o üç görevin içinde vardır. Öne çıkartılmamaktadır, açıkça konmamaktadır, berrak konmamaktadır, ama vardır. Bu olgu tespittir. Bu anlamda ben bunun çıkarılmasına karşıyım. Ama benim için bu ilkesel bir sorun da değil. Yani bu yüzden bunun bütünlünün reddedilmesi durumu ortaya çıkarsa, o zaman ben düşünürüm ancak bunun çıkarılıp çıkarılmayacağını. Evet, söyleyeceğim bundan ibaret." (s.448-449)

Derviş'in bu konuşması, sorularda, Mustafa ve Ali'nin, "ideolojik-siyasi sorunlar üzerine yoğunlaşacağına, belli kişilerin —varsa— zaafı üzerine yoğunlaşma" (Mustafa, s.449); "Bellideolojik pozisyonların yansımalarını —tek tek bazı eleştirilere cevap verecek yerde— evirip çevirip tekrarlama" (Ali, s.449) itirazları ile karşılaşır.

**CAFER** ise, üç görev tespiti içinde birlikte yürümenin üstü kapalı da olsa olmadığını daha önce Derviş'in kabul ettiğini düşündüğünü, şimdi ise başka bir açıklamada bulunduğunu getirir.

Cafer'le ilgili olarak **DERVİŞ**, sorunu konuşmasında koyduğu gibi gördüğünü, başka bir yerde başka biçimde koydu ise, nerde nasıl koydu ise somut getirilmesini talep eder. (Bkz. s.450)

Konuşmasında, Ali ve Mustafa'nın getirdiği itirazlarla ilgili olarak ise, 10 dakika içinde tabii ki kendine önemli görülen üzerinde durduğunu; önemli görülen ise Mustafa'nın belli bir ideolojik kamplaşmada bir akımı temsil etmesi olgusu olduğunu, kendisinin böyle değerlendirdiğini belirtir. (Bkz. s.450-451)

**Ermis** konuşmasında tüm bu karar tasarılarını onaylarken, bizim bütün platformumuzun Marksizm-Leninizmin ilkeleri çerçevesi içinde gözden geçirilmesinin elzem olduğu düşüncesinden yola çıktığını, bu yapılmadıkça hataların kökeninin çıkarılamayacağını belirtir.

Derviş'in Mustafa'ya karşı saldırısını yoğunlaştırmasının kendisinde, Derviş'te, Mustafa'da varolan eğilimin nerden kaynaklandığını kabullenmeme yönünde bir eğilim olduğu kanısını uyandırdığını belirtir.

Ardından bizim partimizin derli-toplu bir platformu olmadığı, Derviş'ten başka kimsenin, tutarlı bir şekilde platformu ne olduğunu bilmediği görüşlerini savunur. (Bkz. s.451)

Ermis'in bu konudaki görüşleri, **İRFAN, NERİMAN, SELAMİ, DERVİŞ**'in itirazları ile karşılaşır. (Bkz. s.452)

Ermis'ten sonra konuşan **Selami**, Konferansta, Derviş'in pozisyonlarına yakın pozisyonlar savunular için, "Derviş ak derse ak, kara derse kara der" şeklinde bir havanın yaratılmaya çalışıldığını, bunu kendi adına kesinlikle reddetliğini belirtir. (Bkz. s.452)

Partinin platformu nedir? sorusunu soran yoldaşın, eğer bunu bilmiyorsa kendisinin hesap vermesi gerektiğini savunur. (Bkz. s.453)

Marksizm-Leninizmi bilip bilmeme bağntısında söylenenlerin bağntısından kopartılmaması gerektiğini savunur. (s.453)

**Ali** konuşmasına "Önce özsel bazı noktalarda fikir belirtmeye çalışacağım" diyerek başlar.

Uluslararası komünist hareketin platformunun yaratılması meselesinde Ermis'in görüşlerine katılmadığını belirtir. Onun, daha önceki kamp tartışmalarını da dikkate alırsak, bu sorunu nerdeyse "resmi bir belgenin onayı sorunu"na indirgeyen (s.453) bir biçimde yaklaştığını belirtir.

Bizim bu konudaki genel çizgimiz bağntısında, çizginin —onu ne kadar kavradığımızdan bağımsız olarak— İbrahim Kaypakkaya dönemi belgelerinden, '78 Konferansta alınan kararlar, özeleştir, daha sonraki dönemdeki belgelerden oluştuğunu belirtir. "Kavramadığımız şey çizgimiz değildir" diyen yoldaşların bu noktada kesinlikle yanlış bir pozisyonda olduğunu belirtir.

Yapmış olduğumuz şeylerin az olduğu konusunda getirilen eleştiri bağntısında ayrımcı yaklaşmak gerektiğini belirtir. Mesela uluslararası planda Marksist-Leninistlerin birleştirilmesi noktasında; pratik karşılıklı destek noktasında; ya da karşılıklı teorik alışveriş noktasında vb. gibi.

Pratik destek bağntısında: Uluslararası komünist hareketin ortak platformu olmadığı bir ortamda, esas merkezde durması gerekenin "bu platformu ortaya çıkaracak teorik alışveriş olması" gerektiğini savunur. Bu anlamda alınıyorsa, yetersizlik tespitine katıldığını, onun dışında ise somut destek ise somut tartışmak gerektiğini belirtir.

1982'deki sapmayı, parti inşası bağntısında soruna yanlış yaklaşımdan doğan bir sapma olarak değerlendirdiğini belirtir.

İdeolojik sapmanın temsilcisine karşı mücadele bağntısında ise şunları söyler:

"Ben Derviş yoldaşın konuştuğu sırada konuşsam, şahsen şöyle konuşurdum: Yoldaş şu şu noktalarda eleştiri getirdi. Az pratik yaptık, yeterince destek vermedik, 82'de ortaya çıkmış olması tesadüfi değildir vs. Bunlar konusunda görüşüm şudur. Bizim çizgimizin kavradığı şey olması bağntısında getirdiği şey kesinlikle yanlıştır. Aynı görüşteyim. Bu bizim bugünkü çizgimizi kavra-

madığını söyleyen herkese bizim çizgimizin yok olduğu sonucuna varmasına yolaçan, açmak zorunda olan bir yaklaşımın ürünüdür. Bu yaklaşım kesinlikle yanlıştır. Yoldaşa genelde varolan, benim de başta saydığım, ideolojik planda, teorik planda yetersizlik tespiti, siyasi planda da var. Olan tespitlerim ise bu alanda sürekli bir anlamda olumlu; fakat öbür yönüyle olumsuz rol oynayan kuşkuculukla yaklaşmasında belirgin akım, yaklaşım. Bunun götüreceği yer kesinlikle iyi bir yer değildir.

Şimdi yoldaşın buna karşı alınmasında, tepki göstermesinde —Mustafa yoldaşın— ben şunun da rol oynadığını görüyorum: Aramızda bazı yoldaşlar, diyelim herhangi bir eleştiri, herhangi birşeye eleştiri getirmiyorlar. Eleştiri getirmek tabii ki bir suç değildir tam olarak. Fakat eleştiri getirenin derhal bazı şeyleri önplana çıkarıyorsa, böyle bir karşılıklı durumda bence bu eleştiri getirene karşı —ki bunun bazı noktalarda bizi illettirdiği belgelerle sabittir— eleştiri getirene karşı bence bir bastırma sonucuna varmaktadır, ideolojik mücadelenin yanında. Ben bugün öbür yöndeki hataya fazla düşmemek gerektiğini düşünüyorum." (s.454-455)

Ali'den sonra konuşan **Faruk** özetle şu görüşleri savunur:

Özellikle GDS ile tartışma içinde gelen eleştirilere karşı tepkici davrandığımız ve bu tepkiciliğin sonucu belirli şeyleri görmediğimiz bizzat Merkez Komitesinin raporunda tespit edilmiştir.

Son dönemde bu alanda biraz daha olumlu bir yaklaşım söz konusudur. Ama tam olumlu olduğunu söyleyecek durumda değilim. (Bkz. s. 456)

Eleştirilere karşı tepkici davranma tavrı belirli yoldaşlarda, özellikle Derviş yoldaş üzerinde var.

Bir başka sorun, hataları aşma için yazılarımıza eleştirici yaklaşma sorunudur. Bunu yapan yoldaş azdır. Önümüze gelen yazıları daha dikkatli, eleştirici gözle incelemek görevdir.

Özellikle kardeşlerle tartışma içinde bir sürü yanlış yaptığımız, önce görüş koyup sonra değiştirdiğimiz olgudur. Bu olgu, dikkatli olmamız gerektiğini göstermiştir. Ama Mustafa yoldaşın somutunda bunun biraz abartılıp uç noktasına doğru götürülme durumu olduğunu görüyorum. (Bkz. s. 457)

Proleter enternasyonalizmi konusunda geçmişten bu yana belirli bir gelişim içinde platformumuz vardır. Ben de bu noktadaki görüşlerimizi tam olmasa da dışa karşı yansıtmak durumunda olduğumu tahmin ediyorum.

Ben bu noktadaki platformumuz bütünlük içinde ele alındığında, esasta Marksist-Leninist olduğunu görüyorum.

Marksist-Leninistler ile birlikte yürüme noktasında önceden doğrusunu yapıp sonradan bu noktada sapma içine girdiğimiz görüşünde değilim. (Bkz. s. 458)

Derviş yoldaş tartışmalar içinde, üç görev dizisi içinde birlikte yürümenin de platforma konduğu şeklinde görüş belirtti. Ama Bolşevik 13, s.9'da söylenen ile bu çelişiyor.

Bu bağintıda Derviş'in, karar tasarısında söylenen ile, Bolşevik sayı 13'ten yapılan alıntı arasındaki gelişmenin ne olduğunu sorması üzerine, Faruk yoldaş, kendisinin karar tasarısına değil, konuşmaya atıfta bulunduğunu getirir. (s.459)

Mustafa'nın, kendi şüpheliğinin neresinin yanlış olduğu biçimindeki (s.458) sorusu üzerine ise, dikkatli olmanın doğru olduğunu, ve fakat bunu abartmamak gerektiğini, tartışma içinde mesela Mustafa'nın "İbrahim Kaypakkaya bizim çizgi-miz olmaz" görüşünü savunduğu noktada, bu mantık silsilesi ile bizim çizgimiz olmadığı sonucuna varabileceğini savunur. (Bkz. s. 459)

**Cafer** özetle şunları savunur:

Derviş yoldaşın Mustafa yoldaşa getirdiği eleştirilerde kendi değerlendirmesi temelinde sorunun ideolojik yönüne dikkat çekmesi, mantıki sonucunu göstermesi yanlış değildir. Ancak Derviş, Mustafa yoldaşın birtakım yetersizliklerini çatışma

kızıştığında tekrar tekrar önplana getiriyor. Burda öyle bir sonuç çıkıyor ki, Mustafa yoldaş eleştiri getirmese, Derviş yoldaşın böyle bir sorunu sanki yok. Bu yönünü doğru görmüyorum.

Çizgi meselesinde, bizim bugünkü çizgimizle İbrahim Kaypakkaya'nın çizgisinin eşitlenmesine karşı çıkılmaldır. Yoksa tabii ki İbrahim Kaypakkaya'nın çizgisinin kavradığımız ölçüde bizim çizgimizin unsuru, temeli olduğu doğrudur. Mustafa bu ikisini birbirine karıştırıyor.

Derviş'in görüşlerini doğru gören yoldaşların hiç birini Derviş'in her dediğini onaylayan yoldaşlar olarak görmüyorum. (Bkz. s.460)

**Neriman** özetle şunları savunur:

Mustafa çıkardığı bilançoda olumluyu genel geçip, olumsuzları somut sayma durumunda. Değerlendirme böyle yapılmaz. Olumlu ile olumsuz yanyana konarak tartışmak zorundadır.

Saflaşmalarla ilgili olarak, gerçekten de sorun sanki bir yanda Derviş'in her dediğine evet diyenler varmış, diğer yanda da eleştiri getirenler varmış gibi konmaya çalışılıyor. Böyle bir koyuş doğru değildir.

Mustafa eleştiri getiriyor, onun için ona karşı tavrı takınıyor şeklindeki tespitler bütünüyle yanlıştır.

Ben mesela TKP/ML'nin I. Konferansının belgesinden başlayarak bir dizi yazılı eleştiri getirmişimdir. Bunların belgeleri vardır. Burda sorun eleştirinin içeriği ve yönelimi sorunudur. Eleştirinin içeriği ve yönelimi yanlış, buna karşı sert tavrı takınılma durumunda. Bu kimseyi gocundurmamalı. (Bkz. s. 462)

Ali bu bağintıda bu tartışma içinde "Hatta genel eğilim, eleştiri getirene yüklenmektir biçiminde bir genel iddia var mı?" sorusunu sorar. Neriman'ın cevabı, Faruk'un bunu açık ifade ettiği biçimindedir.

## Karar tasarısına düzeltme önerileri üzerine tartışma

Somut olarak CAFER şu düzeltme önerilerini getirir:

"Sözünü ettiğin paragrafın çıkmasını veyahut da o paragrafın şöyle düzeltilmesini talep ediyorum ben:

"TKP/ML(B) MK 1 Mayısla ilgili genelgesinde, 1 Mayıs 1982'de mutlaka çözülmesi için mücadele edilmesi gereken üç görev tespitini yaparken, B. Almanya'da çeşitli ülkelerden Marksist-Leninistlerin ve devrimcilerin birlikte hareket etmesinin sağlanmasının gerektiğini, bunun gerçekleştirilmesi için mücadele edilmesi gereken bir görev olduğunu ortaya koymamıştır. Bu hata bu anlamda milliyetçi bir sapmadır."

Benim bu paragrafa düzeltme önerim budur. Yani ben o paragrafın yerine bunun konmasını istiyorum. Sayfa 10'daki ikinci paragraf.

Mustafa yoldaşın dikkat çektiği bir paragraf var. Aşağıdan dördüncü paragraf. Bu paragrafın şöyle düzeltililebileceğini, ya da düzeltilmesini istiyorum ben:

"TKP/ML(B) MK 1 Mayıs 1982'de yaptığı bu hataları, içine düştüğü bu sapmaları gerek eski kardeşlerin, gerekse içimizdeki yoldaşların getirdiği eleştirilere rağmen uzun süre bu hataları kavramamış, yanlış konuda idretmiştir. Süreç içinde bu hatalarını kavrayarak gerek teorik gerekse pratik yönde olumlu adımlar atmıştır"

dedikten sonra, karar tasarısında gelen "Mesela" paragrafı onu tamamlamaktadır. Bu olumlu adımların ne demek olduğu, pratikte bunun hangi yönlerde nasıl düzeltmeye çalıştıklarını göstermektedir. Benim şeyim bu." (s.460-461)

Bununla ilgili DERVİŞ'in takındığı tavrı şöyledir:

"Bu birincisinde, "bu proleter enternasyonalisti çizgisinden sapmadır"ı çıkarmak istiyorsun. "Açık ve berrak" dışında silinmelidir dediği yer burası yoldaşın. Ben buna kesin karşıyım, bir. İkincisi, "açık-berrak" konusunda demin söyledim. Benim için ilke sorunu değildir, alebilerim. Böyle geçmezse silerim, böyle geçerse silmem. Evet, ben bunun doğru olduğu görüşündeyim. Benim için ama bu kesinlikle ilke sorunu değil. Bu anlamda da ben buna böyle çoğunluk bulamazsam, tümünü çıkarmaktansa, onu çıkarıp geçirmekten yanayım. Tespit yapılmasından yanayım. Ben boş bırakmaktan yana değilim.

TKP/ML(B) MK'nın tavrıyla ilgili olarak yaptığın önerme doğru bir önermedir. Evet, TKP/ML(B) MK, GDS'in doğru eleştirilerine rağmen belli bir süre direnmiştir. Süreç içinde düzeltilmiştir. Ve evet, Parti içindeki iki yoldaş, —onun da tespit edilmesinden yanayım, yoldaşlar filan değil—, Parti içinde iki yoldaşın getirdiği eleştirilere, doğru eleştirilere rağmen, —onlar da bu ve bu yoldaştır— direnmiştir. Ve süreç içinde gelmiştir geldiği yere.

Bu noktalarda düzeltmeden yanayım, böyle bir düzeltmeden yanayım. Proleter enternasyonalizminin bu alanında çizgimiz neden doğrudur sorusuna verdiğimiz cevap açıktır. Biz, birincisi, geçmişte teorik olarak bütün ülkelerden proleterlerle birleşme görevinin özel ve temel bir görev olduğunu bir dizi belgimizde koyduk. Bu somut olarak her yürüyüşte ille de birlikte yürüme, bilmem ne şeyini ne dıştalar, ne içerir. Bu olmadan o olmaz diye birşey yoktur. İkincisi, pratik olarak bu görevin getirdiği pratik birtakım işler vardır. Mesela yoldaşın tespit ettiği gibi, teorik birlikte çalışma görevi vardır. Pratik birlikte çalışılırlık destek görevi vardır, vs. Biz geçmişte hem teorik alanda hem pratik alanda 1982 sonrasında yaptığımızdan çok daha fazlasını yaptık. Birşeye daha dikkat edilmelidir: Geçmiş dönemde çok daha güçlüydük, fakat yaklaşımda değişiklik bu noktada 1982 sonrası olmamıştır. O dönemde de önemli bir görev olarak kavırıyorduk, merkezi bir görev olarak kavırıyorduk, ona göre birtakım işler yapıyorduk. Yaptığımız işler sayılabilir. Bir dizi sayılmıştır. Onun için saymıyorum. Bolşevik 13'te. Bu anlamda çizgimiz proleter enternasyonalizminin bu alanında doğruydur. Bu anlamda yaptığımız, pratikte ortaya çıkan yeni bir sorunda o çizginin pratiğe doğru uygulanmaması, o anlamda çizgiden sapma idi." (s.463)

Derviş'in bu konuşmasından sonra konuşan CAFER şunları söyler:

"Şimdi isterseniz karar tasarısı önerisini ben getirdiğim için, yoldaşın konuşması sonrası benim de birtakım eklemeler, çıkarmalar yapma şeyim var. Şu temelde:

Birincisi, ikinci başlık altında okunan, işte "TKP/ML(B) MK'nın proleter enternasyonalizmi, diğer ülkelerden proleterlerle birleşme görevini özel ve temel bir görev olarak ortaya koymadığı ve pratiğe uygulamadığı" biçimindeki temel teze ilgili, burada bu bağtımda bizim genel şeyimizin proleter enternasyonalisti olmadığı (şeklinde) bir anlayışa sahip değilim, bir.

İkincisi, bu noktadan itibaren bu tartışma benim için teorik bir tartışmadır, önemsiz teorik bir tartışmaya dönüşmektedir. Yani önceden teoride varolan sapmayı, çizgiden sapma olarak adlandırabilir miyiz, adlandıramaz mıyız tartışmasına dönüşmektedir, tartışma benim açımdan. Bundan dolayı ben şeyde bu açıklamalarla birlikte evet oraya yoldaşın önüne koydum bu öneremi. Bu sapmanın bu anlamda TKP/ML(B)'nin proleter enternasyonalisti çizgisinden bir sapmadır şeklindeki cümleyi de ekliyorum. Paragrafın o şekilde onaylanmasından yanayım.

İkinci paragraf hakkında şu an geri çektiğim yok. Yoldaşın ekini de kabul edebilirim, evet kabul ediyorum. Yani iki yoldaş denmesi, vurgulanması açısından daha somut olarak doğru olur.

Şimdi bu değişikliklerin dışında başka yoldaşların ayrı görüşleri varsa, onlar da konuşmadılar, ya da değişiklik önerileri var mı? Varsa konuşmadılar." (s.463-464)

MUSTAFA şu yazılı tavrı takınır:

"TKP/ML(B)'nin 'Proleter enternasyonalizmi, diğer ülkelerden proleterler ile birleşme görevini, özel ve temel bir görev olarak ortaya koymadığı ve pratiğe uygulamadığı' biçimindeki genel tez ile ilgili" bölümünde, bu paragrafta ilgili CAFER'in getirdiğine katılıyorum.

İkincisi, Ek: '1982'deki 1 Mayıs'taki sapmamızın 1982 öncesi ile bağı vardır. Detaylı araştırma içinde bunları da ortaya çıkarmaya çalışmalı ve özeleştirisini yapmalıyız.

1 Mayıs 1982'deki sapmamız aynı zamanda teori ve pratik uyumsuzluğudur da; çünkü ortak bildiriye imza da attık.

Hatalarımızı aşma yönünde adımlar attığımız sorunu bu genellikte doğru değildir. Son geldiğimiz yerde hatalarımızı tespit ettik. Ama bu duruma gelmemiz doğru bir metotla olmamıştır.

26.12.1985

Bunlardan dolayı bu bölümü bu düzeltme ve eklerle onaylıyorum. Yoksa değil." (s.464)

Mustafa bunu karara açıklama olarak kavradığını açıklar.

NERİMAN ve İRFAN, "hataları aşmanın doğru yöntemle olmadığı" biçimindeki bir genel tespiti katılmadıklarını açıklarlar.

CAFER bu açıklama ile ilgili olarak:

\* '82 ile bağ meselesinde, tartışılanın somut olarak '82 olduğu

\* Eğer bu paragraf geçmişle bağ sorununu tartışma için varsa, o zaman açılması gerektiği

\* Teori/pratik uyumsuzluğumuz konusundaki görüşe katılmadığını

\* Yöntem bağıntısında ise bunun zaten kendi değişiklik önerisinde var olduğunu belirtir.

DERVİŞ bu tartışmalar bağtıntısında şu tavrı takınır:

"Şimdi birincisiyle ilgili olarak esasında sorun şudur: Herşeyin herşeyle bağı vardır. O anlamda burda yapılan hatanın 1982 öncesinde de birtakım şeylerle bağı vardır. Böyle bir genel tespit bu tartışma bağtıntısından koparıldığında, gayet te her yere koyabileceğimiz bir tespittir. Diğer yandan özeleştirisi isteği de her zaman yani tespit: edip yapabileceğimiz şeydir. Hiçbir —kendi başına, eğer buradaki tartışmalardan soyutlanırsa— bir problem yoktur. Ama nasıl soyutlanır ki burdaki tartışmalardan? Bu şeyler 1982 meselesinde öyle bir tespitin buraya girmesi şu anlama gelir: Esasında 1982 öncesinde çizgimizin ne olduğu konusunda problemler vardır. Ancak bu şekilde özel olarak koymanın bir anlamı var. Aksi taktirde bir anlamı yok. Çünkü biz en sonunda diyoruz ki: "Burda yaptığımız tespitler temelinde bütün belgelerimizi gözden geçireceğiz." Niye burda özel olarak konacak ki bu? Bunun gerekçesi ne?

Bir tek gerekçesi olabilir: '82 öncesi bu noktadaki çizgide doğruluğu veya yanlışlığı konusunda çizginin bu noktadaki şeyde, problemler vardır, oraya bakmamız lazımdır, bu şeyde. Burda diyeceğiz ki, bu çizgiden sapmadır; bir yandan da böyle özel not koymaya ihtiyaç duyacağız. Bu sulandırmaktır şey! Ben buna karşıyım, bir.

İkinci meseleyle ilgili olarak, teori/pratik uyumsuzluğu konusunda: Bu noktada burada yazılanlara birşey eklenmesine karşıyım. O anlamda doğru bulmuyorum sorunu. Üçüncü?

CAFER: Üçüncüsü, MK'nın doğru yönde adım atması doğru bir metotla olmamıştır.

DERVİŞ: Bu şekilde genel bir tespiti de, bence içi açılmadıkça, kesinlikle kabul etmem. Ne demek istiyor, nedir yani, sorun nedir? Sorun neyse açık

konmalıdır ortaya. O zaman üzerine tartışırız. "Doğru yöntemle olmamıştır"! Nedir doğru yöntem? Nedir yanlış yöntem? Yani bunu biz şey yapmadan, ben buraya birşey ekleyeceğim, 'doğru yöntemle yapmamıştır'. Hayır.

Onun için, senin getirdiğin öneride de dedim ki, somut. "Yoldaşların getirdiği eleştiriyi"; yok böyle şey! Getirdiyse "iki yoldaş" densen. Yani ben o şeylerin konmasına karşıyım.

Ben bu karar tasarısına senin ikinci ekinle birinciyi reddediyorum. İkinci ekinle oylamaya sunmasından yanayım ben. Şeyim bu.

**CAFER:** Birinciyi neden reddediyorsun?

**DERVİŞ:** Anlattım; seninle aynı görüşte değilim. Ben o belge içinde, somutta alındığında o belge içinde de birlikte hareket etme vs. anlamında da tespiti varolduğunu, bunun ama görevler içinde vurgulanmadığını, açık-berrak konmadığını, sapmanın bu noktada olduğunu düşünüyorum. Sen ise diyorsun ki yok.

**CAFER:** Üç görev tespiti içinde yok diyorum. Ben genelgeyi tartışmıyorum. Sen kalsın diyorsun, genelgeyi halledelim diyorsun. İyi.

**DERVİŞ:** Ben burada genelgeyi tartışıyorum." (s. 466-467)

Bu tartışmalar içinde **MUSTAFA** ve **FARUK** da Cafer'in birinci önerisini desteklediklerini açıklar.

**ERMİŞ,** kendisinin "tartışmalar dışında kalmış biri olarak" "tartışmalar sürecinde hatalara karşı mücadele etmiş ve anlayabildiğim kadarıyla detaylı olarak beni sorunu incelediğine inandırmış olan Cafer yoldaşla birlikte oyunu kullanacağını" açıklar. (s.470)

**MUSTAFA** ve **CAFER** bu tavrın yanlış olduğunu belirtir. **ERMİŞ** tavrını savunur.

Sonuçta şu iki düzeltme ile birlikte karar tasarısı oybirliğiyle onaylanır:

1 "TKP/ML(B) MK 1 Mayıs ile ilgili genelgesinde, 1 Mayıs 82'de mutlaka çözülmesi için mücadele edilmesi gereken üç görev tespiti yaparken, B. Almanya'da Marksist-Leninistlerin ve devrimcilerin birlikte hareket etmesinin sağlanması gerektiğini, bunun gerçekleştirilmesi için mücadele edilmesi gereken bir görev olduğunu ortaya koymamıştır. Genelgede 'Pratik Öneriler' bölümünde bu görev açık ve berrak olmasa da vardır. Ama üç görev tespitinde, bu tespiti olmaması hatasını genelgedeki 'Pratik Öneriler' bölümündeki tespit ortadan kaldırmamak-tadır. TKP/ML(B) MK bu anlamda Proleter enternasyonalizmi görevini ortaya koymamıştır. Bu, TKP/ML(B) MK'nın önemli bir hatası, TKP/ML(B)'nin proleter enternasyonalist çizgisinden bir sapmadır."

2 "TKP/ML(B) MK 1 Mayıs 82'de yaptığı bu hataları, içine düştüğü bu sapmaları, gerek eski kardeşlerin, gerekse içimizdeki yoldaşların getirdiği doğru eleştirilere rağmen uzun süre kavramamış, yanlış konumda direnmıştır. Süreç içinde bu hatalarını kavrayarak gerek teorik, gerekse pratik yönde aşma yönünde adımlar atmıştır." (s.471-472)

### 3. TKP/ML(B)'NİN 'DİĞER ÜLKELERDEN İŞÇİLERİN BİRLİĞİ İÇİN MÜCADELEYİ MİLLİYETÇİ ÇIKARLAR UĞRUNA REDDET-TİĞİ' TEZİ ÜZERİNE

Bu noktadaki tartışmada, Konferansa sunulan şu karar tasarısı çıkış noktası alınır:

#### 3- TKP/ML(B)'NİN "DİĞER ÜLKELERDEN İŞÇİLERİN BİRLİĞİ İÇİN MÜCADELEYİ MİLLİYETÇİ ÇIKARLAR UĞRUNA REDDET-TİĞİ" TEZİ ÜZERİNE

Eski kardeş örgütlerimiz 1 Mayıs polemigi içinde getirdikleri bu tezi, "TKP ML(B) ve Proleter Enternasyonalizmi" başlıklı broşürlerinde de, bu kez daha da genel hale getirerek savunmayı sürdürüyorlar.

Biz bu tezi de, TKP/ML(B)'nin bu konudaki çizgisi ile ilgili olarak yapılan bir genel değerlendirme olduğu ölçüde reddediyoruz.

1 Mayıs 1982'deki teori ve pratiğimizle ilgili olarak bu konuda getirilen eleştirilerle ilgili olarak ise söyleyeceğimiz şudur:

1 Mayıs 1982'de eski kardeş örgütlerimizden GDS, eylemin biçiminin seçiminde kendi örgütünün durumu ve çıkarlarını merkeze koymuş, çıkış noktası almış, ve böylece Proleter enternasyonalizminden sapan milliyetçi bir konumda durmuştur. GDS'in bu tavrı, gelişen polemik içinde açık bir biçimde belgelenmiştir.

TKP/ML(B) MK polemigin ilk aşamasında GDS'in bu tavrını proleter enternasyonalizminden sapan bir tavrı olarak mahkum etmemiş, tersine bu tavrın "onlar açısından doğru bir tavrı" olduğunu söyleyerek bu tavrı, bu sapmayı destekleyen bir konumda durmuştur.

TKP/ML(B) MK bu konuda 22.4. tarihli belgede kendi tavrını ortaya koyarken, hem kendi durumunu çıkış noktası alma anlamına gelen, ve fakat hem de aynı zamanda "genelin çıkarlarını çıkış noktası" olarak almayı savunma anlamına gelen, birbirini dışlayan iki görüşü altalta savunarak eklektik bir tavrı takınmıştır. 1 Mayıs 1982'deki tavrı bütünlük içinde ele alındığında, bu noktadaki sapmalar arasında mantık bağı kurulduğunda, TKP/ML(B) MK sonuç olarak esasta kendi durumunu çıkış noktası olarak alan bir konumdadır. Bu tavrı proleter enternasyonalisti bir tavrı değil, ondan sapan bir tavrıdır. Bu noktada MK, polemigin daha sonraki gelişmesi içinde de, eski kardeşlerin geniş yazısına verdiği cevapta, sorunu böyle tespit etmemiş; kendi sapmasını bütün boyutları ile ortaya çıkarmamıştır. (Bolşevik 13'te de sorunun tartışıldığı yerde, s.21'de; kendimizin hatası, milliyetçi sapması üzerinde durulmuyor.)

Pratiğe gelince: TKP/ML(B) 1 Mayıs 1982 pratiğinde "diğer ülkelerden işçilerin", daha doğrusu "diğer ülkelerden ML'lerin ve devrimcilerin" birliğini sağlamak için en az eski kardeş örgütler kadar çalışmıştır. Somut tavrılar ele alınıp değerlendirildiğinde, 1 Mayıs 1982 pratiğinde, kendilerinden talep edilen, yapabilme imkanları olan, ve yapmaları kuşkusuz genelin çıkarları açısından daha doğru olan bir görevi, "kendi gücüne güven" gibi "çok proleter enternasyonalist!!!!" bir tavsiye ile geri çeviren kardeş örgütlerimizden GDS, bu tavrı ile bu noktada birliği sabote eden olmuştur.

Karar taslağının bu bölümü ile ilgili olarak **Neriman** yoldaş Konferansa şu yazılı eleştiriyi getirmiştir:

"Önerinin, 'çeşitli ülkelerin devrimci örgütleri arasındaki proleter enternasyonalist ortak çalışma Mk tarafından sabote ediliyor tezi üzerine' başlıklı 3. noktasına ilişkin:

a) 'Merkez Komitesinin cevap yazısında da hata böyle görülmedi, tersine kendi hatasını tüm derinliğiyle ortaya koymayan bir tavır takındı' değerlendirilmesi bütünüyle yanlıştır, özeleştirici değildir ve kendi hatalarına karşı uzlaşıcıdır. Görüşüme göre, Merkez Komitesinin cevabında hatalar bu yönde daha derinleştirilmektedir; çünkü yanlış pozisyonlar savunulmaktadır.

b) Son iki bölüm ya çıkarılmalı ya da doğru bir şekilde ortaya konmalıdır.

Eğer saptandığı gibi, kardeş örgütler pratikte önemli bir pratik işi (ideolojik ayrıklardan dolayı) üstlenmiyorlarsa, 'Pratiğe gelince, Merkez Komitesi 1 Mayıs'ta diğer ülkelerden devrimcilerle birliğin sağlanması için en azından pratikte, eski kardeş örgütler kadar çalıştı' değerlendirmesi gariptir. Ya da bu ironik bir şekilde, siz hata yaptınız, biz hata yaptık, öyleyse fitiz demeye mi geliyor?!"

Tartışmalar daha çok Neriman'ın bu eleştirileri ve düzeltme önerileri üzerine yitirdi. Bunun dışındaki düzeltme önerileri daha çok formülasyon düzeltmeleri şeklindedir.

Özel olarak Ermis şu eleştiriyi getirir:

"Şimdi arkadaşlar, birinci ve üçüncü bölümde tespit edilen milliyetçi sapma sorunu var. Ben bu soruna kampa da değindim. Bu sapmaya doğrudan sebep olan bir tespit var; bir ilke tespiti olarak edilmiş bir tespit var. Bu tespit, hem GDS'in hem de bizim kullandığımız bir tespit. Almanya'da deniyor, Almanlar öncelikle Almanlar arasında, Alman devrimi için; yine Almanya'da Türkiyeliler öncelikle Türkiyeliler arasında, Türkiye devrimi için. Böyle bir tespit var. Ve böyle bir tespit, bir prensip olarak ileri sürülüyor. Ben bunun yanlış bir prensip; prensip olarak ele alındığında yanlış bir çalışma alanı ve çalışma yönü tespiti olduğu görüşündeyim. Bu yöndeki sapmalar; ayrı yürütme yönünde örgütün kendi çıkarlarını savunma davasıdır. Bunlara doğrudan doğruya yol açan tespit temel olduğu kanısındayım. Ve bu yönde böyle bir çalışma alanı tespitinin prensip olarak reddedilmesi gerektiği konusunda bir karar almamız gerektiği görüşündeyim." (s.473)

Buna karşı DERVİŞ şunları söyler:

"Sen bu prensibin en azından GDS açısından, sonradan da bizim tarafımızdan kabul edilen şekilde nasıl konduğunun bilincinde mi yapıyorsun bu tespiti? Çünkü hatırlatmada fayda var. GDS tam da bizi bu noktada eleştirdiydi. Biz dediydik ki, tabii ki bizim görevimiz Türkiyeli işçiler, sizin göreviniz de Alman işçileri arasında çalışmak. Onlar da dediydi ki, ama bir öngartla: O da, enternasyonal proletaryanın birliğini merkeze koymak, çıkış noktası almak şartıyla, evet sizin göreviniz bu, bizim görevimiz de bu şekilde eleştirdiydi bizi. Ve bizi en son geldiğimiz noktada bu eleştirinin doğru olduğunu kabul ettirdik. Sorun böyle konduğunda, senin bir problemin var mıdır? Yoksa problemin nedir?

ERMİŞ bunun üzerine, sorun böyle konduğunda problem olmadığını, ancak belgelerden hatırlayabildiği kadarıyla sorunun kendi koymuş olduğu gibi konmuş olduğunu düşündüğünü belirtir.

Daha sonra karar aşamasında ERMİŞ bu konuda şöyle bir ekin karara girmesini önerir:

"Şimdi bu iki ve üç'ün birarada tespit ettiği milliyetçi sapmayla ilgili bir önerim var, bu şeyden bağımsız olarak. İsterseniz okuyayım sizlere:

'Bu Konferans gerek eski kardeş örgütler, gerekse TKP/ML(B) tarafından doğru bulunan, Almanya'da Almanlar, öncelikle Almanlar arasında Alman devrimi için, Türkiyeliler öncelikle Türkiyeliler arasında Türkiye devrimi için şeklinde tespit edilen çalışma alanı ve çalışma yönünün bir prensip; bir ilke olarak tespitinin yanlış olduğunu ve bu tespitin ilke seviyesine varılarak, 1 Mayıs somutunda da görüldüğü gibi, hem kardeşlerin hem de Partimizin örgüt çıkarlarını önplana çıkarmasında olumsuz rol oynayan faktörlerden biri

olduğunu, bütünün çıkarının önplana alınmasını engellemede olumsuz rol oynadığını tespit eder." (s.476)

Bu ek önerisine MUSTAFA, DERVİŞ, CAFER karşı çıkarlar. GDS'in böyle bir tezi savunmadığını, bizim de hatamızı görüp düzelttiğimizi savunurlar. (s.476) Bu ek, karara Ermis'in şerhi olarak kalır.

Bu bölümde NERİMAN yoldaşa CAFER yoldaş, 22.4. tarihli mektupla ilgili, bu mektubun eklektik değerlendirildiğini, kendisinin bu konuda ne düşündüğünü sorar. Buna NERİMAN yoldaş şu cevabı verir:

"Ben buradaki şeyi; 22.4. tarihli belgedeki tavrı bu bağintıda evet ikisinin de yan yana yeralan bir tavır olduğu şeklinde kavradım, ki durum budur. Bana ama direkt sorarsan, ama bana ille de somut adlandırma filan istersen, eklektik yerine oportünist bir pozisyon denmesini daha doğru bulurum. Çünkü her ne kadar ikisi de yanyana duruyorsa da, belli bir bağintı içinde ağırlık yanlış yönde idi." (s.474)

Karar tasarısına şu düzeltmeler girer:

"Şimdi 3. bölümle ilgili. Üçüncü bölümün başlığı şöyle: "TKP/ML(B)'nin diğer ülkelerden işçilerin birliği için mücadeleyi milliyetçi çıkarlar uğruna reddettiği tezi üzerine".

'Eski kardeş örgütlerimiz 1 Mayıs polemigi içinde getirdikleri bu tezi, "TKP/ML(B) ve Proleter Enternasyonalizmi" başlıklı broşürlerinde de bu kez daha da genel hale getirerek savunmayı sürdürüyorlar. Biz bu tezi de TKP/ML(B)'nin bu konudaki çizgisiyle ilgili olarak yapılan genel değerlendirme olduğu ölçüde reddediyoruz. 1 Mayıs 82'deki bizim ve GDS'in teori ve pratiği ile ilgili olarak bu konuda getirilen eleştirilerle ilgili olarak ise söyleyeceğimiz şudur'

dendikten sonra şu düzeltme geliyor buraya:

"TKP/ML(B) MK bu konuda 22.4. tarihli belgede kendi tavrını ortaya koyarken, hem kendi örgütünün durumunu çıkış noktası alan, bu arada GDS'in de kendi örgütsel çıkarlarını çıkış noktası aldığı iddiasında bulunan ve bunun doğru olduğunu savunan konumuyla esasta milliyetçi bir sapma içine girmiştir. Bu belgede savunulanlar bir bağintıda eklektik olsa da, ağırlıklı olarak milliyetçi bir sapmadır. Bu noktada Merkez Komitesi polemigin daha sonraki gelişmesi içinde de, eski kardeşlerin geniş yazısına verdiği cevapta, bu sapmasını görüp özeleştirici ile düzeltereği yerde, bunu teorik gerekçelendirmesi içinde daha da derinleştirmiştir.

Sorunun bu berraklıkta görülüp kavranılması; ancak III. Konferansımız öncesi ve içindeki tartışmalar sonunda tespit edilmiştir.

Bu bağintıda, eski kardeş örgütlerimizden GDS'in tavrı ise şudur: 1 Mayıs 1982'de eski kardeş örgütlerimizden GDS, merkezi birleşik ortak yürüyüşü kendi örgüt çıkarlarını çıkış noktası alma temelinde savunmuş ve böylece proleter enternasyonalizminden sapan milliyetçi bir konumda durmuştur. GDS'in bu tavrı, gelişen polemik içinde açık bir biçimde belgelenmiştir. Pratiğe gelince: TKP/ML(B) MK, 1 Mayıs pratiğinde yukarıda tespit ettiğimiz sapmanın bir sonucu olarak, diğer ülkelerden Marksist-Leninistlerin ve devrimcilerin pratik eylemde birliğini sağlamak için üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getirmemiştir. Onun bu olumsuzluğu, bu görev alanında hiçbir şey yapmadığı şeklindeki bir suçlamaya kesinlikle haklılık kazandırmaz. 1 Mayıs 1982 pratiğinde GDS, kendilerinden talep edilen, yapabileme imkanı olan, yapmaları kuşkusuz genelin çıkarları açısından doğru olan bir görevi, 'kendi gücüne güven' gibi çok proleter enternasyonalisti bir tavsiye ile geri çevirmiştir. Onun bu somut tavrı, proleter enternasyonalisti dayanışmaya indirilen ağır bir darbedir." (s.475)

Bu şekli ile oybirliğiyle onaylanır.

MUSTAFA bu karara ek olarak şu şerhi yazılı verir:

"3. bölümle ilgili:

Neriman'ın getirdikleri doğrultusunda düzeltilirse ve:

'Pratikte omuz omuza birlikte yürüme için GDS'i ve diğerlerini 3 bölgede yürüme için ikna edemezsek; o zaman bizim hangi alanda ya da alanlarda birlikte yürüme imkanı varsa oraya gitmeliydik. Tabii onları eleştirerek"

eklemesiyle bu bölümü onaylıyorum. Yoksa değil." (s.477)

\*

#### **4. "ÇEŞİTLİ ÜLKELERDEN DEVRİMCİ ÖRGÜTLER ARASINDA EŞİTLİK İLKELERİNİN TKP/ML(B) TARAFINDAN ÇİĞNENDİĞİ VE BÖYLECE HER TÜRLÜ ENTERNASYONALİST ÇALIŞMANIN SABOTE EDİLDİĞİ" TEZİ ÜZERİNE**

Bu bölümde, Konferans öncesinde Parti içi ve çevresinde üzerinde tartışılmış olan ve Konferansa sunulan karar tasarısı şöyledir:

#### **4- "ÇEŞİTLİ ÜLKELERDEN DEVRİMCİ ÖRGÜTLER ARASINDA EŞİTLİK İLKELERİNİN TKP/ML(B) TARAFINDAN ÇİĞNENDİĞİ VE BÖYLECE HER TÜRLÜ ENTERNASYONALİST ORTAK ÇALIŞMANIN SABOTE EDİLDİĞİ" TEZİ ÜZERİNE**

Bu tez de bu genellikle kökten reddettiğimiz bir tezdır.

Bu genel tezin de dayandırıldığı 1 Mayıs 1982 polemikindeki tavrıyla ilgili olarak ise şu tespitler yapılmalıdır:

Bu noktada TKP/ML(B) MK'nın devrimci örgütler arasında eşitlik ilkelerini ayaklar altına aldığı şeklindeki suçlama; GDS'in TKP/ML(B) MK'nın "büyük örgüt olduğu gerekçesi ile" varolan bir çoğunluk kararına uymayı reddettiği iddiasına dayandırılarak getirilmiştir. Bu iddia, olguların utanmazca çarpıtılmasıdır. Siyasi sahtekarlıktır. 1 Mayıs ile ilgili yapılan tartışmalarda eylemin biçimi konusunda TKP/ML(B) MK'nın uymayı reddettiği bir çoğunluk kararı yoktur. Bu noktada polemik, GDS'in bir siyasi sahtekarlığı üzerinde inşa ettiği görüşler ile başlamıştır.

GDS, diğer eski kardeş örgütlerin de katıldığı uzun 1 Mayıs polemik yazısında, tartışmayı genel bir "devrimci örgütler arasında eylemliliklerinde eşitlik" sorunu üzerine çekmekte; ve genel eşitlik ilkesini eylemliliklerinde --ilkesel sorunlarda anlaşılan örgütler arasında-- bir örgüt-bir oy biçiminde yorumlayan bir genel konumda konaklamaktadır.

Sorun eğer genel teorik düzeyde örgütler arası eşitlik, devrimciler arasında eşitlik ilkesi vb. bağınında tartışılırsa; eşitlik ilkesinin ayrımsız olarak, her şart altında eylemliliklerinde, ilkelere anlaşılan örgütlerin bir oy-bir örgüt biçiminde yorumlanması yanlıştır. Eğer soruna genel eşitlik ilkesi açısından teorik düzeyde yaklaşılsa, o zaman gerçek anlamda eşitliğin, eylemliliklerinde de, ilkelere anlaşılan örgütlerin güçleri oranında temsili ve bir dizi diğer ayrımları da içermesi gerektiği tespit edilmek zorundadır.

MK, GDS ve diğer eski kardeşlerin 1 Mayıs konusundaki geniş tavrını içeren yazıya verdiği cevapta haklı olarak, "eşitlik ilkesi"ni ayrımsız, "bir oy-bir örgüt" biçiminde yorumlayan tavrı "küçük-burjuva, şekilci eşitlik anlayışı" olarak adlandırmış ve reddetmiştir.

Ama o bunu yaparken, yanlış bir şekilde, bugün (ve şartlarda önemli bir değişim olmadıkça) eylemliliklerinde devrimci örgütler arasında --ilkelere anlaşılan sonra, belirleyici olmayan sorunların karara bağlanması-- kullanılması mümkün olmayan, kullanılması halinde ise kafa sayısını belirleyici hale getiren, komünizmin çıkarlarına olmayan, güç oranında oy düşüncesini savunmuştur.

MK tartışmanın başlangıç noktasında, hiçbir haklı temeli yok iken, siyasi sahtekarlık ile yaratılmış bir "çoğunluk kararına uymama" iddiası üzerinde yükselen "eşitlik ilkesini çiğneme" suçlamasını, onun sahte temelini teşhir edip; geri çevirmeyi merkeze koymayarak; bir genel eşitlik ilkesi tartışması alanına kayarak da hatalı davranmış; eski kardeşlerin gerçek hatalarının üzerini örtmeleri için onlara fırsat vermiştir.

Neriman yoldaş Konferansa bu karar tasarısı ile ilgili olarak şu görüş ve eleştirilerini yazılı olarak sunmuştur:

"Önerinin, 'TKP/ML(B) eşit hak sorunundaki düşünceleriyle her türlü enternasyonalist ortak çalışmayı sabote ediyor tezi üzerine' başlıklı 4. noktasına ilişkin:

a) Oy eşitliğinde farklılıklara ilişkin tüm teorileştirmeler çıkarılmalıdır.

Özeleştiride, bu sorunda, bugün ve güncel olarak bir örgüt-bir oy ilkesinden hareket edilmemesinin yanlış olduğu doğru bir şekilde saptandığından, bu ilkenin reddedilmesinden oluşan hatanın 'kurtarılması', teorik oyunlarla sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kardeşlik ilişkilerinin yalnızca, çeşitli örgütlerin kendi bağımsızlıklarını ve özerkliklerini koruma anlamında mutlak bir eşitlik temeli üzerinde mümkün olduğu bugün, uluslararası bir örgütsel birliğin olmadığı bugün, bir başka ilke yanlış ve olanaksızdır.

Diğer koşullar altındaki soruna gelince, Merkez Komitesi cevabında verilen örnekler, uluslararası bir birliğin sözkonusu olduğu Komünist Enternasyonal döneminden örnekler olduğu için, yerini bulmamaktadır.

Klasikleri bu sorunda da incelemiden herhangi bir teorik olasılık üzerine spekülasyonlar yürütmek, yalnızca işlenen hataları örtmeye yarar."

Konferans sırasında Cafer yoldaş, Konferansa sunulan karar tasarısına alternatif bir karar tasarısı getirir.

Neriman da ilk karar tasarısına belli çıkarma ve eklerle üçüncü bir karar tasarısı sunar.

Tartışmanın gelişmesi şöyledir: İlk konuşmacı Cafer'dir. Cafer alternatif karar tasarısını sunup gerekçelendirdiği bu konuşmasında aynen şunları söyler:

"CAFER: Şimdi yoldaşlar., bu sorunda, bu 4. bölümle ilgili '85 kampında da üzerinde uzun boylu tartıştığımız sorunlardan birisidir bu. Ve '85 kampında da ne yazık ki yine üzerinde birleşemediğimiz, bütün tartışmalara rağmen birbirimizi ikna edemediğimiz bir sorun olarak kalmıştı.

Ben o tartışmalar içerisinde daha önce yazılan broşürdeki görüşleri savunmuş, fakat Derviş yoldaşın özellikle o birtakım gerekçeler üzerine yeniden düşünme ihtiyacı duymuştum. Bu konferans hazırlığı öncesinde bir kez daha bu konuda gerek Merkez Komitesinin cevap yazısını, gerekse de bu soruna ilgili daha önce yazılı olarak takındığım tavrı yeniden gözden geçirdim. Ve bununla ilgili vardığım sonuç, daha önce yazılı olarak ortaya koyduğum tavırda vardığım sonuçla aynıdır. Yani bu anlamda kamptaki tartışmalar, beni yeniden düşünmeye itmiş olmakla birlikte, başka sonuca varmamı sağlamadı.

Dördüncü bölümle ilgili olarak bir karar tasarısını ben Konferansta yazdım, önceden yazmamıştım. Şimdi onu okumak istiyorum. Onun üzerine tartışılır.

DERVİŞ: İstersen önce burdakine hangi gerekçeyle karşı çıktın, burdaki şeye?

**CAFER:** Bu şeyi okuduktan sonra yorumlamaya çalışacağım. Dört'le ilgili olarak başlık olduğu gibi kalıyor. Başlığın hemen ardından gelen, "Bu genel-likte bu tez de reddettiğimiz bir tezdır" de kalıyor. Ondan sonra şöyle devam ediyor:

'Bu noktada TKP/ML(B) MK'nın devrimci örgütler arasında eşitlik ilkesini ayaklar altına aldığı şeklindeki eleştirisi, 1982 1 Mayıs eylembirliği toplantılarında bizim kendimizi büyük örgüt görme anlayışıyla, varolan bir çoğunluk kararına uymayı reddettiğimiz iddiasına ve eylembirliklerinde tali sorunda kararın bir örgüt-bir oy sistemiyle alınmasına karşı çıkan anlayışımıza dayandırılmaktadır. Bizim varolan bir çoğunluk kararına uymayı reddettiğimiz iddiası kesinlikle reddettiğimiz bir iftira, bir karalamadır.

Eylembirliklerinde devrimci örgütler arasında tali sorunlarda çıkan çelişkilerin nasıl çözülmesi, kararın nasıl alınması gerektiği sorununda Merkez Komitesinin savunduğu düşünce hakkında Konferansımız şu tespitleri yapar:

1) Merkez Komitesi eylembirliklerinde gerçek eşitliği savunma adına pratik olarak uygulanamaz bir teori savunucusu; bu teori ile Komünist Enternasyonal'in pratiği arasında yanlış bir bağ kurucusu olarak tamamen yanlış bir yoldadır. Benzemeyenler arasında benzerlik kurarak sorunu çarpıtmaktadır.

2) Merkez Komitesi ilkesel olmayan çelişkili konularda eylembirliği yapan güçler arasında hiçbir ayırma yapılmaksızın bir örgüt-bir oy sisteminin uygulanması gerektiği şeklindeki doğru düşüncesiyle reddetmekle bütünüyle haksız bir konumda durmaktadır.

3) Bir örgüt-bir oy sisteminin genel kural olarak reddetmesi ve ilkesel olmayan çelişkili durumlarda örgütlerin güçleri oranında oy kullanma hakkını savunması, böyle durumlarda son sözün büyük örgüt veya örgütlere ait olduğu düşüncesiyle, Merkez Komitesi büyük örgüt şövenizmine düşmektedir.

4) Merkez Komitesi bu yeni teorisi ile 1982 öncesi eylembirliklerinde oy sistemine ilişkin uygulamamızla da çelişki içine düşmektedir.'

Burada ben bu dört noktada izlediğim şeyler daha önce Bolşevik 10/11'de ortaya konulan şeylerdir, o polemik içerisinde formüle edilen tezlerdi. Ve fakat bildiğimiz gibi Bolşevik 13'te tartışma gelişti ve Kominform sorunu da gündeme geldi.

Kominform sorununun da buraya eklenmesini yapacağım. Daha sonra formülleştireceğim onu. Kominform sorununda da benim düşüncem şudur:

Kominform örneği, GDS ve eski kardeşlerin getirip ortaya koydukları şekilde değil, onların savunmadığı bir düşünce onlara maledilerek eleştirilmektedir. O da şudur: Sorun öyle bir konmadır ki, sanki eski kardeşler Kominform içerisinde yer alan 9 tane Komünist Partisinin dışında, o günün koşullarında komünist hareketin bütün parçalarını, yani komünist olan, Marksist-Leninist olan bütün örgütleri o Komünist Enternasyonal içinde bir örgüt-bir oy şeklinde temsil edildikleri şeklinde bir anlayış var. Buna karşı polemik yapıyor.

Halbuki Kominform bağntısında eski kardeşlerin getirdiği şey, Kominform içerisinde yer alan örgütlerde uygulama veyahut ta örgütler arasında bağımsızlık anlamında eşitlik ilkesi, bir örgüt-bir oy şeklinde demektirler. Orada anlatıkları şey kesinlikle Kominform içerisinde yer alan doğrudan 9 parti için geçerlidir. Bunu ben şu an formüle edebilmiş durumda değilim henüz. Onu sonra yapmaya çalışacağım.

Gereksizlerimize gelince: Ben polemikler içerisinde şunu görüyorum: Bolşevik 13'te "TKP/ML(B) Oportünizmi ve Proleter Enternasyonalizmi" başlıklı broşür eleştirilirken şöyle bir ifade kullanılmaktadır: İşte, kardeşlerin AEP'ten aldıkları ahntıyı, ÇKP'den yaptıkları ahntıyı biz bütünüyle doğru görüyoruz, bu ahntılarla sorunumuz yoktur. Sorunumuz işte bunu eski kardeşlerin nasıl yorumlaması denmektedir. Aslında bence sorun ciddi bir şekilde, dikkatli bir şekilde incelendiğinde, ÇKP'den yapılan ahntıyla da yoldaşların sorunlarının olması gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü ÇKP'nin ilgili ahntısı, Polemikten yapılan ilgili ahntısında aynen şöyle denmektedir:

'SBKP yönetimi bizi, dünya komünist hareketinin bir feodal klan topluluğu olmadığını söylemeye mecbur etmesin. İstisnasız tüm kardeş partiler, ister büyük olsun, ister küçük, ister eski olsun ister yeni, ister iktidar olsun ister olmasın, bağımsız ve eşit haklara sahiptirler.' Buranın altını ben çizmek istiyorum. 'Bağımsız ve eşit haklara sahiptirler. Kardeş örgütlerin hiçbir enternasyonal dayanışma toplantısı, ortaklaşa, bir partinin diğeri üzerinde olabileceği, yönetenin ve yönetilenin olacağı, SBKP'nin diğer kardeş partilerin yöneticisi olacağı kararını almamıştır' diye devam ediyor.

Şimdi, Kominform örneğine baktığımızda, yani Komünist Enternasyonal tipi bir örgüt olmadığını dönemde birbirini komünist parti olarak değerlendiren örgütler uluslararası komünist hareket içerisinde bağımsızlıklarını, yani örgüt olarak bağımsızlıklarını korudukları sürece, Komünist Enternasyonal tipinde bir örgüt içerisinde yer almadıkları sürece, aralarındaki eşitlik ilkesini bir örgüt-bir oy şeklinde uygulamaktadırlar. Bu tarihsel bir olgudur.

Şimdi bu noktada şöyle bir polemik yürütülmektedir, Essen toplantısında Bolşevik Partizan adına konuşan yoldaş tarafından. Denmektedir ki, galiba yanlış hatırlamış olabiliriz, 57/60 deklarasyonu bağntısında herhalde söyleniyor, bir örgüt-bir oy kimin işine yaramıştır? Çünkü 57/60 deklarasyonunda modern revizyonistler çoğunlukta idi, partiler olarak Marksist-Leninistler azınlıkta idi. TKP gibi revizyonist bir parti de, ÇKP gibi kocaman bir komünist partisinin karşısında bir örgüt-bir oy şeklinde bir hakka sahipti. Olmaz böyle şey, şeklinde bir polemik.

Şimdi burada sorunun esası bence şu: Eğer bu partiler birbirini KP olarak görüyorsa, bunlar birbirinin bağımsızlığına saygı gösteriyorlarsa, ayrı örgütler olduklarını kabul ediyorsa, yani sorun, bunlar gerçekten komünist partileri ise, bu durumda evet, bir örgüt-bir oy olmalıdır.

Ben bununla şunu savunmak istemiyorum: Teorik olarak ve eski kardeşlerin de bunu savunduğunu düşünmüyorum. Gerçek eşitlik, her şart altında komünist örgütler arası her ilişkide, durum ne olursa olsun, ancak böyle olur. Böyle bir tez yok. Benim genel olarak yaklaşımım budur. Bu kadar." (s. 477-480)

**Neriman** yazılı eleştirisi olduğunu, Enternasyonal örgütsel birliğin olmadığı bugünkü şartlarda, "kardeşlik ilişkileri ve diğer devrimci örgütlerle ilişkiler yalnızca mutlak eşitlik temelinde —ki bu bağımsızlık, her örgütün bağımsızlığı ve egemenliği temelinde— mümkündür" der. Merkez Komitesinin cevabındaki diğer şartların uygun olmadığını ve bu konuda Cafer'le esasta birlik olduğunu açıklar. (Bkz. s. 480)

**Derviş** kendi sunduğu karar tasarısında önemli bir problem görmediğini açıklar. Kendisi açısından sorunun ne olduğunu şöyle koyar:

"Sorun hiçbir zaman bütün polemik içinde, bizim tarafımızdan kardeş örgütlerle, komünist gördüğümüz örgütlerle bugün bir oy-bir örgüt biçiminde uygulama doğru mu yanlış mı şeklinde bir sorun olmamıştır. Sorun eylembirliklerinde değişik nitelikte örgütler arasında yapılan eylembirliklerinde şöyle genel bir teorinin konup konmayacağı noktasında çıkmıştır. Genel teori: Genel, "Devrimci örgütler arasında eylembirliklerinde eşitlik = bir oy-bir örgüt." Biz tartışmaya bu bağntıda eşitlikten yana olduğumuzu, fakat eşitlik'in her şart altında bir oy-bir örgüt olmayabileceğini ortaya koyduk." (s.480)

Derviş devamla, bu noktada yaptığımız hata olarak, bugün bir örgüt-bir oy dışında birşeyin uygulanabileceğini mümkün görmemizi tespit eder. Ve kendisinden önce konuşan Cafer ve Neriman'ın, genel teorik tartışmada ortaya koyduğumuz doğruları reddettiklerini açıklar.

**Mustafa**, Kominform ile ilgili, ve ilkeleri işine geldiğinde uygulama, işine gelmediğinde uygulamama ekleri dışında, ve Neriman'ın olasılıklar ile ilgili bağntının da eklenmesi ile, Cafer'in karar tasarısını doğru gördüğünü açıklar. (s.480-481)

**Ermis**, şartlardan bağımsız bir örgüt-bir oy'un yanlış olduğunu açıklar.

**Cafer**, bağımsız örgütler olduğu sürece, eylembirliklerinde tali sorunları çözmek için bir örgüt-bir oy görüşünü tekrar getirir. **Derviş** çelişmenin bu olmadığını açıklar. **Neriman**, bir örgüt-bir oy'un bugüne sınırlandırılması gerektiğini söyler. "Bağımsız örgütler olduğu sürece"ye karşı çıkar. **Derviş** **Neriman**'a bu notta bugüne sınırladığında, kendini karar tasarısından nerede ayırdığını sorar. **Neriman** ise:

"Senin yazında, 'eğer soruna genel eşitlik ilkesi açısından teorik düzeyde yaklaşırsa, o zaman gerçek anlamda eşitliğin eylembirliklerinde de ilkelerde anlaşılan örgütlerin güçleri oranında temsili, bir dizi diğer ayrımları da tespit edilmek zorundadır' dediğin yerde sen, ille de böyle olması gerektiği şeklinde bir ilke getiriyorsun. Bir dizi ayrımlar getirmene rağmen, bunların ne olduğu belli değil. Herkes istediğini alabilir" şeklinde tavrı takınır. (s.481)

**Derviş**, birinci bölümde anlaşma sağlanırsa, ikinci bölümü çıkarmaya hazır olduğunu açıklar ve **Cafer**'e bu durumda tavrının ne olacağını sorar. **Cafer** orası çıksa da desteklemeyeceğini açıklar. **Cafer** de karar tasarısını kendi sunduğu karar tasarısının 'bugün' ifadesinin konmasından yana tavrı belirler.

**Derviş** karar tasarısından "Eğer soruna genel eşitlik ilkesi açısından yaklaşırsa, o zaman gerçek anlamda...vb." cümlesini çıkartarak, kendi karar tasarısını bu düzeltme ile oylamaya sunar.

**Ali**, eşitlik ilkesi ile ilgili "bütün dönemler için geçerli bir örgüt-bir oy ilkesi, bu ayrı ilke olarak kullanılamaz. Temel ilke, eşitlik ilkesidir. Bu eşitlikten ne anlaşıldığı her dönemde değerlendirilip ortaya konulmak zorundadır" şeklinde düşüncesini belirtir. Bunu **ERMİŞ** yoldaşın, anlaşma olabileceği, genelde birlik olduğu, ve fakat kardeşlere karşı tavra dönüştüğünde anlaşamadığını belirttikten sonra belirtir.

**Cafer**, olasılık olarak birlik noktalarında karar tasarısının alınabileceğini belirtir. Ve hangi noktada birliğin olduğunu ortaya koyar. Bunun dışında, iki karar tasarısının da ayrıca oylanabileceğini belirtir. **Derviş** de böyle birşeyin olabileceğini, ama kendi karar tasarısını mutlaka oya sunacağını belirtir.

**Mustafa**, bir örgüt-bir oy sorununun hangi şart altında olursa olsun yanlışır şeklinde bir karar almaya karşı olduğunu, çünkü alınan kararın bir anlamı olduğunu, karara böyle birşey girerse, sanki eski kardeşler böyle bir düşünce savunmuşlar gibi bir durumun ortaya çıkacağını, ve fakat eski kardeşlerin böyle bir düşünce savunmadıklarını belirtir. **Cafer** de bu görüşe katılır.

**Neriman** Kominform ile ilgili **CAFER**'in getirdiği şeye katılmadığını açıklar. Ve kendi karar tasarısını sunar. Bu karar tasarısı, Konferansa sunulan karar tasarısında şu değişiklikleri yapan bir tasarıdır:

"**NERİMAN**: Bak, ilk dört paragraf kalıyor. "Sorun eğer..."den başlayıp, dört paragraf çıkıyor, hepsi çıkıyor ondan sonraki.

**FARUK**: Yerine ne geliyor?

**NERİMAN**: Yerine şu geliyor: a) Bugünkü şartlarda kardeş örgütler ve devrimci örgütler arasındaki ilişkilerde bir örgüt-bir oy biçiminde uygulanmalı eşitlik ilkesi.

b) MK'nın verdiği cevaptaki bütün Komünist Enternasyonal, Kominform tartışması kökten reddedilmelidir. Çünkü bugünkü günle uygun değildir verilen örnekler. Bir de bu örnekler esasında, varolan yanlış teorileştirmektedir.

Ondan sonra en son "MK tartışmanın başlangıç noktasında hiçbir haklı temeli yok iken, siyasi sahtekarlıkla yaratılmış bir çoğunluk kararına uymama iddiası üzerinde yükselen, eşitlik ilkesini çiğneme suçlamasını vs., o paragraf da en sonuna giriyor. Anlaşıldı mı? En son paragraf da kalıyor yani.

**FARUK**: Yoldaşa benim bir sorum var. Benim anlamadığım sorun şu: Şimdi neyi teorileştiriyor MK? Şimdi gelinen aşamada görebildiğim kadarıyla MK

ve senin savunduğun teori aynı: Bugünkü aşamada tek oy, her örgüte tek oy olması doğrudur. MK onu reddetmiyor ki! O da onu savunuyor. Ama sorun eşitlik ilkesi tartışması.

**NERİMAN**: MK'nın cevabında ve bir de burda "gerçek anlamda eşitlik" dendiği yerde teorileştiriliyor.

**FARUK**: Benim bir önerim var yoldaşın şeyine. Ben de Kominform, Kominform tartışmasını o şeyde yanlış buluyorum. Yalnız 'bunu teorileştirmek için şey yapıyor' cümlesi konuyor sonuna. Ben onu doğru görmüyorum. Teorileştirme diye ortada birşey yok. Neyi teorileştiriyor? MK'nın anlayışı bu işi teorileştirmek değil.

**NERİMAN**: Bir kişi kazanmak için ben feragat ederim o cümleden.

**FARUK**: O cümle çıkarsa, ben varım." (s.485-486)

Oylama aşamasına gelindiğinde, %50 ile karar alınıp alınmayacağı sorunu üzerine tartışılır. **DERVİŞ** yoldaş, alternatif oylamaların yapıldığı yerlerde, çoğunluğu sağlayan karar tasarısının; yüzde oranına bakmaksızın karar haline geleceğini, usulün bu olduğunu açıklar. **MUSTAFA** ve **CAFER** bilgilerinin olmadığını, yoldaşın anlattıklarının doğru olduğu varsayımından hareket ettiklerini açıklarlar. **Ali** yoldaş ise böyle durumların şaibeli durumlar yaratabileceğini ve bundan dolayı tartışılmasını ister. Bu noktada **NERİMAN** yoldaş da hiçbir durumda 'pat' olacak şekilde Konferansa gidilemeyeceğini söyler.

Bu tartışmalardan sonra **MUSTAFA**, **Cafer**'in karar tasarısından desteğini çektiğini ve **Neriman**'ın karar tasarısını destekleyeceğini, çok yanlış olan bir kararın çıkmasındansa, daha az yanlış olan karar tasarısının karar haline gelmesini doğru gördüğünü açıklar. **Cafer**'in karar tasarısıyla hemfikir olduğu halde bunu yapacağını söyler. **CAFER** de benzer gerekçelerle karar tasarısını geri çeker ve **Neriman**'ın karar tasarısını destekleyeceğini açıklar.

**Oylamada** her iki karar tasarısı da %50 oy alır, çoğunluk sağlayamaz ve karar alınmaz. Yeni bir karar tasarısının hazırlanması daha sonraki oturumlara bırakılır. (Bkz. s.487)

Daha sonra yapılan bazı düzeltmelerle, **NERİMAN**'ın da oyu ile, çoğunlukla karar olarak çıkan şu metin üzerinde anlaşma sağlanır:

"4- 'ÇEŞİTLİ ÜLKELERDEN DEVRİMCİ ÖRGÜTLER ARASINDA EŞİTLİK İLKELE- RİNİN TKP/ML(B) TARAFINDAN ÇİĞNENDİĞİ VE BÖYLECE HER TÜRLÜ EN- TERNASYONALİST ORTAK ÇALIŞMANIN SABOTE EDİLDİĞİ' TEZİ ÜZERİNE

Bu tez de bu genellikle kökten reddettiğimiz bir tezdır.

Bu genel tezin de dayandırıldığı 1 Mayıs 1982 polemigindeki tavrıla ilgili olarak ise şu tespitler yapılmalıdır:

Bu noktada TKP/ML(B) Merkez Komitesinin devrimci örgütler arasında eşitlik ilkelerini ayaklar altına aldığı şeklindeki suçlama; GDS'in TKP/ML(B) Merkez Komitesinin 'büyük örgüt olduğu gerekçesi ile' varolan bir çoğunluk kararına uymayı reddettiği iddiasına dayandırılarak getirilmiştir. Bu iddia, olguların utanmazca çarpıtılmasıdır. Siyasi sahtekarlıktır. 1 Mayıs ile ilgili yapılan tartışmalarda eylemin biçimi konusunda TKP/ML(B) Merkez Komitesinin uymayı reddettiği bir çoğunluk kararı yoktur. Bu noktada polemik, GDS'in bir siyasi sahtekarlığı üzerinde inşa ettiği görüşler ile başlamıştır.

GDS, diğer eski kardeş örgütlerin de katıldığı uzun 1 Mayıs polemik yazısında, tartışmayı genel bir "devrimci örgütler arasında eylembirliklerinde eşitlik" sorunu üzerine çekmekte; ve genel eşitlik ilkesini eylembirliklerinde —ilkesel sorunlarda anlaşılan örgütler arasında— bir örgüt-bir oy biçiminde yorumlayan bir genel konumda konaklamaktadır.

Sorun eğer genel teorik düzeyde örgütler arası eşitlik, devrimciler arasında eşitlik ilkesi vb. bağintısında tartışılırsa; eşitlik ilkesinin ayrımsız olarak, her şart altında eylembirliklerinde, ilkelere anlaşılan örgütlerin bir oy-bir örgüt biçiminde yorumlanması yanlıştır. Merkez Komitesi, GDS ile ve eski kardeş örgütler ile polemik içinde, haklı olarak eski kardeşlerin sorunu yer yer bu teorik genellik içinde koymasına karşı çıkmıştır.

Ama o bunu yaparken, yanlış bir şekilde, bugün (ve şartlarda önemli bir değişme olmadığı sürece) eylembirliğinde devrimci örgütler arasında —İkelerde anlaştıktan sonra, belirleyici olmayan sorunların karara bağlanmasında— kullanılması mümkün olmayan, kullanılması halinde ise kafa sayısını belirleyici hale getiren, Komünizmin çıkarlarına olmayan, güç oranında oy düşüncesini savunmuştur. VE Komintern-Kominform tartışması bağintısında, Merkez Komitesi de, genel eşitlik ilkesinin uygulanmasını 'güç oranına göre oy' biçiminde teorileştirme, ilkeleştirme eğilimi içine girmiştir.

Merkez Komitesi, tartışmanın başlangıç noktasında, hiçbir haklı temeli yokken, siyasi sahtekarlık ile yaratılmış bir 'çoğunluk kararına uymama' iddiası üzerinde yükselen 'eşitlik ilkesini çiğneme' suçlamasını, onun sahte temelini teşhir edip; geri çevirmeyi merkeze koymayarak; bir genel eşitlik ilkesi tartışması alanına kayarak da hatalı davranmış; eski kardeşlerin gerçek hatalarının üzerini örtmeleri için onlara fırsat vermiştir."

••

### 5- TKP/ML(B)'NİN "İDEOLOJİK PLANDA KÜRT MİLLİYETÇİLİĞİNE KARŞI MÜCADELEYİ ESAS ALARAK BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİZMİNİ SAVUNDUĞU" TEZİ İLE İLGİLİ

Bu konuda Konferans öncesi Parti içinde ve çevresinde tartışılıp Konferansa sunulan karar tasarısı şöyledir:

#### 5- TKP/ML(B)'NİN "İDEOLOJİK PLANDA KÜRT MİLLİYETÇİLİĞİNE KARŞI MÜCADELEYİ ESAS ALARAK BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİZMİNİ SAVUNDUĞU" TEZİ İLE İLGİLİ

Bu tez kökten reddettiğimiz bir suçlama, bir iftiradır.

TKP/ML(B) milli meselede esas tehlike sorununu tartıştığı hiçbir yerde, Kürt milliyetçiliğinin esas tehlike olduğu şeklinde bir tez savunmamış; hiçbir yerde ideolojik planda Kürt milliyetçiliğine karşı mücadelenin esas olduğu şeklinde bir tespit yapmamış; pratikte de Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi şimdiye kadar hiçbir dönemde esas almamıştır.

Eski kardeş örgütlerimiz bu iftiralarını TKP/ML(B) II.Konferansına sunulan karar tasarılarında milli mesele konusunda yapılan tespitlere, II.Konferans öncesinde enternasyonal ilişkiler sorumlumuz ile yaptıkları görüşmelere, II.Konferanstaki tartışmalara, 1 Mayıs'la ilgili eylembirliği toplantılarından ikincisinin tutanağında temsilcimizin sözlerine dayandırmaya çalışıyorlar.

Bütün bu saydığımız "dayanak noktalarından" TKP/ML(B)'nin "milli sorunda ideolojik alanda esas tehlike Kürt milliyetçiliğidir", "ideolojik alanda esas mücadele ona karşı yönlendirilmelidir" vb. şeklinde bir tespit yaptığı genel tezi çıkarılamaz.

İkinci konferansa sunulan, "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" başlıklı belgede, İbrahim Kaypakkaya'nın eserinin değerlendirilmesi denemesinde milli mesele ile ilgili olarak söylenenler, onun bu konudaki kazanımlarını yeterli bir biçimde ortaya koymamakta, onun Kürt ulusunun ayrılma hakkını doğru olarak savunduğunu, Türk şövenizmine karşı mücadeleyi milli meselede merkeze koyduğunu, bunların onun en önemli kazanımlarından olduğunu tespit etmemektedir. Bu II.Konferans öncesinde ve sırasında eski kardeş örgütler tarafından eleştirilmiş, eleştiri kabul edilmiş, alınan kararda bu eleştiriler doğrultusunda hata düzeltilmiştir.

Aynı belgede önümüzdeki dönemde yapılacak teorik çalışmanın konularının tespit edildiği bölümde, milli mesele ile ilgili olarak "Kürdistan'ın sömürge olup olmadığının araştırılması" milli meselede önümüzdeki dönemde yapılması gereken esas teorik çalışma olarak tespit edilmektedir. Bu da yanlıştır.

Bu yanlış da II.Konferansta eski kardeş örgütlerin temsilcileri tarafından eleştirilmiştir. Bu yanlışın dayandığı anlayış, hiçbir şekilde, Kürt milliyetçiliğine karşı ideolojik mücadelenin esas olması gerektiği biçiminde bir anlayış değildir. Bu yanlışın dayandığı anlayış, bizim açımızdan İK'nın milli mesele konusunda yeterli bir temel oluşturduğu, milli meselede bizim açımızdan teorik alanda esas sorunun onun eksik bıraktığı yerlerin tamamlanması sorunu olduğu şeklindeki anlayıştır. Bu anlayış gerçek durumla uyuşmayan bir anlayıştır.

Evet, İK bir anlamda milli sorunda yeterli bir temel koymuştur. Ama bu temel bizim içimizde kolektif bir eğitimle yeterli bir şekilde kavranmamış, oportünizme karşı mücadelede bizim layıkıyla kullandığımız bir silahımız haline getirilmemiştir. O halde milli meselede teorik alanda öncelikle ele alınması gerekli olan görev, bu konuda teorik alanda bugünkü esas görev Kürdistan'ın sömürge olup olmadığının araştırılması ve çözülmesi değil, ondan önce bu konuda klasiklerin ve onlara bağlı olarak İK'nın incelenmesi, kolektif eğitimi, kavranması, savunulmasıdır. İkinci Konferansımız gelen eleştiriler ışığında doğru olarak bu alanda görevi böyle tespit etmiştir.

Eski kardeş örgütlerimiz, teorik alanda esas görevin "Kürdistan sömürge midir? sorununun açıklığa kavuşturulması için çalışma" olarak tespit edilmesinin ancak bir tek kaynağı olabileceğini düşünüyorlar: Onlara göre böyle bir tespit ancak Kürt milliyetçiliğinin ideolojik esas tehlike görülmesi halinde yapılabilir, ve pratik sonucu da Kürt milliyetçiliğine karşı mücadelenin esas alınması olabilir. Başka bir durumda böyle bir tespit yapılamaz!

Onların bu iddiaları birden fazla noktada sakattır. Önce Kürdistan sömürge midir? sorusuna cevap vermek için yapılan teorik çalışmanın, yalnızca Kürt milliyetçiliğine darbe vurma, evet esas olarak Kürt milliyetçiliğine darbe vurma için, bu amaçla yapılan bir çalışma olması zorunlu değildir. İkinci olarak böyle bir çalışmanın sonucunun Kürt milliyetçiliğine karşı mücadelenin esas alınması olması da zorunlu değildir.

Bizim açımızdan, ne amaç, ne sonuç bağintısında, sorun böyle konmamıştır. Biz önümüzdeki dönemde Kürdistan'ın sömürge olup olmadığı sorununun çözülmesi milli meselede esas teorik çalışma olmalıdır derken, bunu milli meseledeki doğru görüşlerimizin eksikliklerinin tamamlanması gerekçesine dayandırdık.

Aktüel ideolojik mücadele, milli sorunda bu konuyu getirip önümüze koymuştur. Bu soruya şimdiye dek ML bir cevap verilmemiştir. Bu cevap verilmemesi süreci, bu hem ezen ulus şövenizmine karşı mücadeleyi zayıflatır, hem de ezilen ulus milliyetçiliğine karşı mücadeleyi zayıflatır. Bu konuda takınılacak doğru tavır, hem esas tehlike olan hakim ulus şövenizmine, hem de yerel milliyetçiliğe darbe vurur. Biz bütün tartışmalarda neden "Kürdistan sömürge midir? sorusuna cevap verilmesi gerek-

tigini" böyle gerekçelendirirdik, hiçbir yerde, hiçbir tartışmada, teorik alanda milli meselede esas çalışmanın bu soruya cevap vermek için yapılması gerektiği şeklindeki bir düşüncüyü, "ideolojik alanda esas tehlikenin Kürt milliyetçiliği olduğu" vb. ve bu araştırmanın da tam da esas olarak "bu esas tehlike görülen Kürt milliyetçiliğine karşı mücadele için gerektiği" vb. şeklinde gerekçelendirmedik.

Bizim sorunu koyuşumuz ve gerekçelendirmemiz yanlış değildi, yanlış olan, bu sorunun çözümünü içinde bulunduğumuz dönemde, milli mesele konusunda teorik çalışmada esas görev olarak koymak idi. Ve bu yanlış ikinci konferansta düzeltildi.

İkinci konferans sonrasında da yer yer teorik alanda esas görevin ne olduğu konusunda hatalı görüşler savunulmuştur. II. Konferans sonrasındaki bu hatalar, II. Konferansta bu konuda tespit edilen doğru çizgiden sapma niteliğindeki hatalardır, ve TKP/ML(B)'nin genel çizgisinin değerlendirilmesi için yeterli dayanak olarak kullanılamaz. Bu hataların yapıldığı belgelerde de hiçbir yerde "Kürt milliyetçiliği esas tehlikedir", "esas darbe ona vurulmalıdır" şeklinde bir tez savunulmamış, bir öneri getirilmemiştir. Dayanak noktası olarak getirilen, 1 Mayıs 1982 eylem birliği 2. toplantısı tutanağındaki temsilcimizin görüşleri olarak aktarılan gerekçeye gelince:

Bizim temsilcimizin bu tutanakta aktarılan gerekçesi; bizim görüşlerimizi tam olarak yansıtmayan; gerçek durum ve olgularla çelişen; ve ideolojik olarak da gerçekten de bizim sanki belli bir dönemden beri Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas gören bir pozisyon savunduğumuzu ifade eden; bu anlamda bizim genel çizgimizden sapan bir gerekçedir.

Bir bütün olarak ele alındığında, II. Konferanstan bu yana izlediğimiz pratik çalışma, propaganda-ajitasyon faaliyetimiz de bütünlük içinde gözden geçirildiğinde, bizim "Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas alarak Türk şovenizmini savunduğumuz" tezinin bir iftira olduğu açıkça görülmektedir.

Bu bağintıda tartışılması gereken bir sorun da, eski kardeş örgütlerimizin, biz hiçbir yerde "esas tehlike Kürt milliyetçiliğidir" şeklinde bir tespit yapmadığımız halde, belli belirtilerden yola çıkarak bizim böyle bir tespit yaptığımız sonucuna varmalarının mantıklı, daha derin bir kökü, bir teorik temeli olup olmadığı sorunudur. Bununla ilgili olarak onların bu konudaki broşürünün "TKP/ML(B) saflarında bugün ulusal sorunda teorik ve pratik olarak esas görev nedir?" başlıklı bölümünde yaptığı bazı tespitler ipuçları vermektedir.

Bu noktanın başında eski kardeş örgütlerimiz, TKP/ML(B) saflarında milli meselede esas tehlikenin "Büyük-Türk şovenizmi" olduğu tespitini yapıyorlar.

Biz bu genel tespiti katılıyoruz. Merkez Komitesi, III. Konferansa sunduğu Faaliyet Raporunda bu konuda sunuları söylemektedir.

"Kendi açımızdan da, kendi çizimide de bizim sapmalarımız, hatalarımız şimdiye dek hemen hep Türk şovenizmine karşı mücadeleyi küçümseme vb. şeklinde olduğu için, Türk şovenizmine karşı mücadelenin esas alınması gerektiğini söylüyoruz."

Bundan bizim çıkardığımız sonuç, parti inşasının, milli mesele bağintısında, öncelikle ve esas olarak Türk şovenizmine karşı mücadele içinde, (ama yalnızca ona karşı mücadele içinde değil, aynı zamanda ezilen ulus milliyetçiliğine karşı da mücadele içinde) ele alınmasıdır.

Eski kardeşlerimizin bu tespitten çıkardığı sonuç ise hiçbir yanlış anlamaya meydan vermeyecek berraklıkta şöyledir:

"Milli sorunla bağintılı olarak bundan sonraki ideolojik çalışma, bundan sonraki parti inşası teorik ve pratik çalışması, büyük-Türk şovenizmine karşı mücadele içinde ele alınmalıdır."

Buyrun eski kardeş örgütlerin mantık silsilesini!.. Esas tehlike "Türk şovenizmi"... 0 halde.. "Türk şovenizmine karşı mücadele içinde"...

Esas tehlike ne ise, esasta ona karşı mücadele değil, yalnızca (esas/tali ayrımı yapmadan!) ona karşı mücadele! Bu somut tartışma bağintısında, esas tehlikeye karşı mücadele adına, esas olmayan tehlikeyi destekleme, güçlendirme; böylece gerçek anlamda esas tehlikeye karşı da mücadeleyi zayıflatma demektir. Başka bir şey değildir.

Marksist-Leninistler yalnızca esas tehlike durumunda olan sapmaya karşı değil; her türlü sapmaya; tartıştığımız bağintıda, yalnızca Türk şovenizmine; hakim ulus şovenizmine değil; her türlü milliyetçiliğe karşıdır. Ve her zaman, esas tehlike olana karşı mücadeleyi merkeze koymak şartı ile, hepsine birden karşı mücadele eder! Bunu yapmazsa, yaptığı kesinlikle Marksist-Leninist bir mücadele değil; proleter enternasyonalizmini güçlendiren bir mücadele değil, milliyetçiliğin şu veya bu biçimini güçlendiren bir mücadele olur!

Burada aslında eski kardeş örgütlerimizin milli meseledeki sapması ve onun teorik temeli ortaya çıkmaktadır. Milli meselede bizimle polemik içinde bulundukları konum, esasta ezilen ulus milliyetçiliğine prim veren, ona karşı mücadele etmeyen bir konumdur. Bunun teorik temeli de, esas olan tehlikeye karşı mücadeleyi --adı üzerinde-- esas görecektir, onu herşey haline getiren, tek mücadele edilecek hedef haline getiren sapmadır.

Konferans öncesindeki tartışmalar sonrasında bu karar tasarısının yazarının yaptığı düzeltme şöyledir:

"5. bölümde sayfa 14'te (Bkz. s.31, ikinci paragraf) "Ve bu yanlış II. Konferansta düzeltildi" cümlesi çıkacak ve yerine:

"İkinci Konferans Milli Mesele ile ilgili aldığı kararda bu yönde tavır takındı. Yine de bu hata tam olarak kavranmamıştı.

İkinci Konferans sonrasında da yer yer teorik alanda esas görevin ne olduğu konusunda hatalı görüşler savunuldu. Mesele Enternasyonal İlişkiler Sekreterinin II. Konferans sonrasında yaptığı özel açıklamada, o Milli Meselede teorik alanda esas görev nedir sorusuna, II. Konferansın verdiği cevabı vermiyor. Aynı görüş bazı MK belgelerinde de yer alıyor.

İkinci Konferans sonrasında da..."

Bu tasarı hakkında Neriman yoldaş Konferansa şu yazılı eleştiriyi getirmiştir:

"Önerinin, 'TKP/ML(B), ideolojik planda Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas alarak Büyük-Türk şovenizmini savunuyor tezi üzerine' başlıklı 5. noktaya ilişkin:

Burada, Büyük-Türk şovenizmine karşı mücadelenin yeterli bir şekilde yürütüldüğünü saptamak için, Parti'nin diğer belgelerinin de incelenmesi gerektiği mutlaka eklenmelidir.

Dörtler'in ülkelerindeki devrimin durumuna ilişkin dörtlül açıklamada, görüşüme göre, Kürt milliyetçiliğine ve Büyük-Türk şovenizmine karşı mücadelede bir dengesizlik vardır. Büyük-Türk şovenizmi anılmamakta ve damgalanmamaktadır bile."

**Cafer** ise Konferansa şu alternatif karar tasarısını getirmiştir:

**"5- TKP/ML(B)'NİN İDEOLOJİK PLANDA KÜRT MİLLİYETÇİLİĞİNE KARŞI MÜCADELEYİ ESAS ALARAK BÜYÜK-TÜRK ŞOVENİZMİNİ SAVUNDUĞU' TEZİ**

**İLE İLGİLİ:**

Bu tez bu haliyle kökten reddettiğimiz bir suçlama ve bir iftiradır. TKP/ML(B)

Parti olarak, milli meselede esas tehlike sorununu tartıştığı hiçbir yerde, Kürt milliyetçiliğinin esas tehlike olduğu şeklinde bir tez savunmamış, hiçbir yerde ideolojik planda Kürt milliyetçiliğine karşı mücadelelin esas olduğu şeklinde bir tespit yapmamış, pratikte de Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi sınırlı kadar —1982-1985— onu— hiçbir dönemde esas almamıştır.

Eski kardeş örgütlerimiz bu genel iftiralarını Partimize yöneltirken; TKP/ML(B) II. Konferansına sunulan karar tasarılarında milli mesele konusunda yapılan tespitlere, II. Konferans öncesinde Enternasyonal İlişkiler Sorumlumuz ile yaptıkları görüşmelere, II. Konferanstaki tartışmalara, 1 Mayıs'la ilgili eylem-birliği toplantılarından ikincisinin tutanağında temsilcimizin sözlerine dayandır-maya çalışıyorlar.

Bütün bu saydığımız dayanak noktalarından Parti olarak 'TKP/ML(B)'nin milli sorunda ideolojik alanda esas tehlike Kürt milliyetçiliğidir', 'ideolojik alanda esas mücadele ona karşı yönlendirilmelidir' vb. şeklinde bir genel tez savunduğu çıkartılamaz.

Üçüncü Konferansımız konuyla ilgili olarak yapılan bütün polemik belgelerini inceleyerek, gerçek durumu şöyle olduğunu açıklar:

\* İkinci Konferansa sunulan "Çizdiğimiz ve Disiplin Anlayışımız" başlıklı belgede, İbrahim Kaypakkaya'nın eserinin değerlendirilmesi denemesinde, milli mesele ile ilgili olarak söylenenler, onun bu konudaki kazanımlarını yeterli bir biçimde ortaya koymamakta, onun Kürt ulusunun ayrılma hakkını doğru olarak savunduğunu, Türk şovenizmine karşı mücadele etmeyi milli meselede mücadelenin merkezine koyduğunu, bunların onun en önemli kazanımlarından olduğunu tespit etmemektedir. Açık ki, sorunun böyle konulmuş olması, Türk milliyetçiliğine prim veren, Türk milliyetçisi bir sapma idi. Bu sapma II. Konferans öncesinde ve sırasında eski kardeş örgütler tarafından eleştirilmiş, eleştiri kabul edilmiş, alınan kararda bu hata düzeltilmiştir.

Aynı belgede öntümüzdeki dönemde yapılacak teorik çalışmanın konularının tespit edildiği bölümde; milli mesele ile ilgili olarak 'Kürdistan'ın sömürge olup olmadığının araştırılması' milli meselede öntümüzdeki dönemde yapılması gereken esas teorik çalışma olarak tespit edilmektedir, ki bu tespit birden fazla sebepten dolayı bütünüyle yanlıştır.

Şöyle ki: Bu tespiti yapmak ve savunmak, Türk şovenizminin Türkiye-Kürdistan toplumunda hakim olduğunu, genel olarak 'sol' çevre ve özel olarak da Partimiz içinde esas tehlikeyi oluşturduğunu kavramamak, buna uygun görev tespitlerinde bulunmamaktır. Lenin, Stalin ve İbrahim yoldaşın konuyla ilgili eserlerinin Parti olarak tarafımızdan köklü olarak incelenerek kavranılmaması olduğu gerçeğine gözlerini kapayarak, Türk şovenizmine karşı Partimizin yürüttüğü mücadeleyi yeterli gören ve bundan dolayı İbrahim Kaypakkaya yoldaşın eserini 'geliştirme' görevini esas görev olarak öntümüze koyan bir tespittir.

Bu tespit, Kürdistan sömürge midir, değil midir sorununun Partimiz içinde önemli bir sorun haline gelmesinin gerçek sebebinin; İbrahim Kaypakkaya yoldaşın mirasını savunmaya çalışan bizlerin, onun ortaya koyduğu 'esas tehlike Türk şovenizmidir' ve buna karşı mücadele esas görevdir, bu görev öncelikle Türk komünistlerin önünde durmaktadır şeklindeki doğru önermesinin teori ve pratikte layıkıyla kavrayıp savunamamak, bunun bir sonucu olarak yer yer Kürt milliyetçileriyle ideolojik mücadeleye ağırlık vermiş olmamızın doğrudan bir sonucu olduğu gerçeğini yadsımaktadır. (1980 öncesi için diyoruz.)

İşte bu temel sebeplerden dolayıdır ki; Partimizin içinde bulunduğu durumda Kürdistan sömürge mi değil mi sorununu milli meselede teorik çalışmanın merkezine koymak, siyasi sonuçları ve mantıki olarak mızrağın sivri ucunu Kürt milliyetçiliğine yöneltmek demektir. Açık ki, sorunun böyle konulması kaba Türk şovenisti bir sapmadır.

\* İkinci Konferansımızda hiçbir yoldaş bu sapmanın bütün siyasi sonuçlarının

tamamen bilincinde olarak savunmamıştır. Amaç ve niyet ideolojik planda Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas almak olmamasına rağmen; savunulan sapma tam da budur. Milli meselede teorik çalışmanın merkezine neden Kürdistan sömürge midir, değil midir sorununun konması gerekliliğini savunan bütün yoldaşların ileri sürdükleri kanıtlar ve —yer yer sulandırarak— yürüttükleri mantık bütünlük içinde ele alındığında, gerçeğin bu olduğu kesinlikle görülmektedir.

Eski kardeşlerin bu 'kaba Türk şovenisti sapma'ya karşı yürüttükleri mücadele sonucu, II. Konferansta milli mesele ile ilgili doğru bir karar alınmış ve bu tez geri çekilmiştir. Ne var ki, bu tezin geri çekilmesinin, hatayı gerçek anlamda kavrama sonucu olmadığı, II. Konferans sonrası gelişmelere bakıldığında rahatlıkla görülmektedir.

İkinci Konferans sonrasında, başta Uluslararası İlişkiler Sekreterimiz olmak üzere, Merkez Komitemiz de uzun bir süre 'milli meselede teorik çalışmanın merkezine Kürdistan sömürge midir, değil midir' sorununun konulmasının hiç de yanlış olmadığını, bu tespitin Türk şovenizmine karşı mücadelenin esas alınmasını dışalamayacağını; İbrahim Kaypakkaya'nın eserinin teorik çalışmanın merkezinde durmasına ters düşmediğini vs., savunmuşlardır. Bunun en açık örneklerinden biri, 1983 Mart'ında yapılan ortak toplantıya sunulan Proleter Enternasyonalizm Üzerine başlıklı referatta görmekteyiz. Orada bir yanda II. Konferans kararı savunulmaya çalışılırken, diğer yanda da milli meselede 'teorik çalışmanın merkezine Kürdistan sömürge midir, değil midir' sorununun konulmak istenmesinin 'Türk şovenisti bir sapma'nın kanıtı olmaya-acağı ispatlanmaya çalışılır. Bu tavır bizzat o toplantıda, eski kardeşler ve kendi içimizden bir yoldaş tarafından eleştirilmiştir.

Bu eleştirilere rağmen Merkez Komitemiz hatasını derhal düzeltmemiştir. III. Konferansa sunmak için hazırladığı Faaliyet Raporu'nda, Kürdistan sömürge midir, değil midir sorununun milli meselede teorik çalışmanın merkezine konulmasının doğru olmadığı vurgulanır. Ancak bu tespitin siyasi sonuçları ve konumu hakkında doğru değerlendirmelerde yine bulunulmaz. Merkez Komitemizin bütün bu hata ve sapmaları, Spartaküs ayrılığından sonra da hiçbir zaman Partimizin bütünü tarafından onaylanmamıştır. Ayrıca Merkez Komitemizin bu hata ve sapmaları tamamen kendi içinde sistemli, yozlaşmış Türk şovenisti bir çizgi de değildir. Bu hata ve sapmaların karakteristik özelliği, devşirmeci, eklektik bir niteliğe sahip olması, ve düzeltilmediği taktirde Türk milliyetçisi bir çizgiye dönüşebilecek tehlikede olmasıdır.

Eski kardeşler, Partimizin çizgisi hakkında 'İDEOLOJİK PLANDA KÜRT MİLLİYETÇİLİĞİNE KARŞI MÜCADELEYİ ESAS ALARAK BÜYÜK-TÜRK ŞOVENİZMİNİ SAVUNUYOR' şeklinde genel tespite bulunurken, yukarıda saydığımız gerçek olguları görmezden gelmeyi 'oportun' görmektedirler. Çünkü başka türlü böyle genel tez savunulamaz.

Bu bağlamda tartışılması gereken bir sorun da eski kardeş örgütlerimizin Partimiz saflarında 'esas tehlikenin Türk şovenizmi' olduğu gerçeğinden hareketle, Parti inşası açısından ne gibi sonuçlar çıkarttıkları sorunudur. Biz kendi saflarımızda 'esas tehlikenin Türk şovenizmi' olduğu şeklindeki genel tespite katlıyoruz. (Sonrası tezlerden devam edecek. S.14-15)"

Bu karar tasarıları üzerine yürüten tartışma kısaca şöyledir:

İlk konuşmacı olan **Cafer** yoldaş, neden yeni bir karar tasarısı hazırladığını şu şekilde gerekçelendirir:

"Ben geniş olarak yazdığım o 23 sayfalık yazıda, hangi gerekçelerden dolayı İkinci Konferansa sunulan karar tasarısında Kürdistan sömürge midir, değil midir sorununun teorik çalışmanın merkezine konmasının siyasi sonuçları ve mantıki olarak Kürt milliyetçiliğine karşı ideolojik mücadeleyi esas almak demek olduğunu etraflı bir şekilde anlattım.... Bu karar tasarısını sunmamdaki birinci gerekçem, bu soruna (Derviş) yoldaşın sunduğu karar tasarısında cevap verilmemiş olması. Yani yoldaşın sunduğu karar tasarısında bunun

tespit edilmemiş olması; sadece yanlışlar filan denilerek geçiliyor. Bu yanlışın adı nedir, hangi rolü oynamıştır vs. sorunlarına cevap vermiyorum.

İkincisi; bu bağında ben, eski kardeşlerin getirdiği eleştiriyi karşı nasıl tavır takınması gerektiğinin benim açımdan doğru nasıl yapılarak doğru olması gerektiğini anlatmaya çalıştım. Çünkü Derviş yoldaşın yazdığı karar tasarısında bu sorun üzerine, Merkez Komitesinin, Uluslararası İlişkiler Sekreterinin Konferans sonrası yaptığı hatalar, ve bu hatalara karşı da Parti içinden birtakım eleştirilerin geldiği, bunların da benim anlayışıma göre tabii ki istediğim şekilde konmamış olması sonucunu gördüğümden dolayı bu ihtiyaca gittim." (s.489)

Yoldaş konuşmasının devamında, Merkez Komitesinin gelişimini, hangi dönemlerde olumsuz yöne, hangi dönemlerde hatalarını görerek olumlu yöne geliştiğini tespit etmeye çalıştığını belirtir.

Kürdistan sömürge midir, değil midir sorununun 82'de getirilip teorik çalışmanın merkezine konmasının, bunun karara bağlanmasının istenmesinin bizim '82 öncesi teori ve pratiğimizle bağ olduğunu düşündüğünü açıklar. Ve bu konuda belli belgeleri örnek olarak gösterir. 1979'da YDBK'nın bir toplantısında ulusal sorunda İbrahim Kaypakkaya'yı geliştirmenin esas görev olarak tespit edilmesi, II. Konferansta 17 nolu yoldaşın tespit ettiği, ulusal sorunla ilgili seminerlerde Kürt milliyetçileri ile cebelleşmemiş -diger oportünist, sosyal-şöven teşkilatları bırakarak-, 'Partizan Çıkarken' dergisinde ulusal sorunla ilgili genişçe bir bölüm olduğu halde, esas görevin Türk şövenizmine vurmak olduğu, İbrahim Kaypakkaya'nın ikili görevi nasıl yorumladığı vs. konularında görüşün olmaması vb.dir. (Bkz. s. 490-491)

Bütün bunlardan çıkardığı sonucun, "82 öncesi yer yer Kürt milliyetçiliğine karşı mücadelenin esas, ya da ağırlıklı olarak ona yöneldiği" biçiminde bir sonuç olduğunu açıklar.

İkinci Konferansın kararına rağmen Merkez Komitesinin ve Uluslararası İlişkiler Sekreterinin teorik alanda çalışmanın merkezine ne konması gerektiği sorununda Konferans kararını savunmamış olmasını, ve '83 Martında hazırlanan belgenin eklektik olduğunu vurgular.

ALİ yoldaş şu soruyu sorar:

"Yoldaş, ben senin yazılarından yanlış bir sonuca varmadı isem, ulusal sorunda teorik çalışmada merkeze sömürgecilik tezinin araştırılmasının konulması halinde, bunun kesinlikle bir ve tek anlamı olduğunu, dolayısıyla Kürt milliyetçiliğini esas alma olduğunu açıklyorsun. Eğer bu tez doğru ise, bir ikinci tez: Hemen hiçbir dönemde, ezilen ulus milliyetçiliği devrimden önce esas tehlike olamaz diyorsun. Biz başka bir sürü ulusal sorunda sorunu çözmüş bile olsak, çözülmüş olmamız halinde, senin bu iki tezine göre, devrimden önce Kürdistan sömürge midir tezini araştırmayı teorik planda öne alabilmemiz mümkün müdür?" (s.491)

Bu soruya karşı CAFER yoldaş, soruna şartlardan, kendi durumundan bağımsız yaklaşmanın yanlış olduğunu belirtir. Ve şunları söyler:

"Bütün bunlardan bağımsız, senin durumun ne kadar iyi olursa olsun milli meselede, sen gerçekten teorik olarak sorunu koymuşsun, ikili görevi de şu idi, bu idi kavramışın, pratik olarak propaganda-ajitasyonunda Türk milliyetçiliğine karşı mücadele ediyorsun, esasta bir sorunun yok; bu durumda bile Kürdistan sömürge midir, değil midir, bunu teorik çalışmanın merkezine koymanın eşittir Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas alma demek olduğunu kesinlikle reddediyorum." (s.492)

Bunların dışında, demokratik devrimin gerçekleşeceği döneme dek yerel milliyetçiliğin toplumun geniş kesimleri açısından, Türkiye ve Kürdistan genelinde esas sapma olabileceğinin kendine doğru gelmediğini, Lenin ve Stalin'in pratiğinin de bunun ispatı olduğunu; ama Parti açısından durumun biraz daha değişik olduğunu, Parti içinde yerel milliyetçiliğin hakim hale gelebileceğini, ve seksiyon örgütlenmesi yapıldığında, yerel milliyetçiliğin hakim olduğu yerde, o seksiyonun

yerel milliyetçiliğe esasta vurmak zorunda olduğunu belirtir.

Cafer'den sonra söz hakkı alan Selami, kendisinin GDS'in ve Cafer'in kurduğu bağlantı ile hemfikir olmadığını söyler. ( Cafer'den kastettiği, Cafer'in şu sözleridir:

"Bu görevin (Kürdistan sömürge midir, değil midir—BN) çözümü, evet tali planda da olsa, dolaylı da olsa, Türk milliyetçiliğine karşı mücadele perspektifimizi sağlamlaştırsa da, esasta Kürt milliyetçiliğine karşı yönelir. Ona yönelmek zorundadır. Onların getirip dayattığı bir sorundur. Ve bizim çözmemiz bunu, evet onlara karşı hesaplaşmamız içindir....

Benim tezim kesinlikle şu değildir. Tekrarlamak istiyorum bunu. İşte II. Konferansta bunun getirilip konması eşittir ... Ben diyorum ki, neden bu böyledir, onu açıyorum. İşte bizim durumumuzda bilmem neler var. Geçmişte bu sorunu doğru dürüst halletmedik falan filan. Bu bağında ben görüyorum. Ve benim görüşüme göre, GDS temsilcisinin de II. Konferansta getirdiği bağlantı, mantık bu." s.493 )

SELAMİ, sömürgecilik sorununu sadece Kürt milliyetçilerinin değil, örneğin şöven dedğimiz Kurtuluş'un da kabul ettiğini belirtir. "Kürdistan meselesine yoğunlaşıp, sömürgecilik meselesinin araştırılıp incelenmesinin direkt Kürt milliyetçiliğine karşı ya da ezilen ulus milliyetçiliğine karşı yönelme olarak görmüyorum" der.

Selami, "Ancak bugün yani kalkıp Kürdistan sömürge midir, değil midir meselesine cevap aramanın, evet Kürt milliyetçiliğini esas tehlike olarak görmek ya da esas alarak ona yönelme şeklindeki bir mantık silsilesini ben doğru bulmuyorum" (s.494)

dedikten sonra, neden Kürt milliyetçileri ile mücadeleye yoğunlaştığımızı anlatmaya çalışır. Bunun da, bütün tartışmalarda Kürt milliyetçilerinin sorunu sömürge mi, değil mi sorusuna çektiklerinden geldiğini açıklar. (Bkz. s.494)

Konferansa sunulan, Parti içi ve çevresinde Konferans öncesinde tartışılmış olan karar tasarısının yazarı olan Derviş yoldaş, Cafer'in düzeltilmesini istediği bölümle ilgili olarak şunları söyler:

"Şimdi bu Cafer yoldaşın yazısıyla ilgili. Yazısında getirdiği genel tez, — o uzun yazısını da okudum yoldaşın, ve kendisiyle de önce bir sürü tartışmalar yürüttük— bizim teorik çalışmanın merkezine milli meselede Kürdistan sömürge midir sorusunu koymamız bugünkü şartlarda evet Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas almak anlamına gelir, siyasi sonuçlar itibariyle, şeklindeki genel tez bana doğru geliyor. Kanıtlar esasında doğru kanıtlar. Evet, bugünkü şartlarda biz bunu kabul de ettik, yalnız adını koymadık bunun, yani bu sapmadır, bu yanlıştır.

Fakat reddettiğimiz hep şu oldu: Bu Türk şövenisti sapmadır, ya da öyle de demedik, Türk şövenizminin kanıtıdır vs. filan şeklinde getirilmesine karşı çıktık. O genellikte evet yani Türk şövenizmi şeyini, o pabucu yine giymem de, evet, şunu görmek lazım: Eğer biz milli meselede esas teorik konuda esas görev Lenin-Stalin'in öğrenilmesi, İbrahim'in kavranılması, onun uygulanması iken, getirip şeyi koyarsak teorik çalışmanın merkezine, siyasi sonuçları itibariyle bugün, bugünkü şartlarımızda bu teoriyi esas olarak Kürt milliyetçilerinin savunduğu görüldüğünde vs., bütün bunlar yanyana konduğunda, Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi en azından teorik planımız açısından merkeze koymak demektir.

Bu her şart altında, yoldaşın sorduğu soruya verdiği cevap doğru. Yani bu her şart altında devrimden önce olamaz. Yani ne zaman biz hangi şart altında olursa olsun bunu koyarsak yanlış olur, Türk milliyetçisi sapma olur filan şeklinde bir tez savunulmadığı sürece ve ölçüde, benim bir problemim yoktur. Bu yazıda da bu savunulmuyor.

Bu yazının bu genel tezi itibariyle evet benim ortaya koyduğum şeyden üstünlüğü vardır. O anlamda ben kendi yazımın o bölümünü çekip, bu arkadaşın ortaya koyduğu bu bölüme katılırım.

Bu bağında yalnız, bu yazıda katılmadığım yerler de vardır. Katılmadığım en önemli yer, esasında geçmişle ilgili olan, '82 öncesiyle ilgili olan değerlendirmelerdir.

Yoldaşın yazısının en başında açık bir biçimde "teorik olarak hiçbir zaman bu tespiti yapmamıştır TKP/ML(B) Parti olarak" dedikten sonra, pratik bağında da şöyle diyor: "Pratikte de Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi şimdiye kadar —82-85 sonu— hiçbir dönemde esas almamıştır." Bu, bu bağında çok açık bir biçimde sınırlamanın böyle getirildiği, '82 öncesi için pratikte en azından Kürt milliyetçiliğine karşı mücadelenin esas alınmış olduğunu, ya da olabileceği vs. bir dönem olduğu şeyini içerir. Ki yazının en sonunda devam edecek 14-15. bölümü ele alındığında, yoldaşın notları —Herhalde o uzunca yazıdan 14-15'i diyorsun— bu açık. Yani 78'den itibaren yer yer verdiği örneklerle de, işte durumun Kürt milliyetçiliğine karşı mücadelenin anladığım kadarıyla pratikte esas alındığı bir durum olduğunu filan anlatmaya çalışıyor arkadaş.

Ben bu genel tezle kesinlikle hemfikir değilim; en azından bugünkü bilgi seviyemle. Çünkü ben özel olarak bu belgeleri tümünden 78'den itibaren bu bakış açısıyla yeniden gözden geçirip gelmedim; 78-82 arası şeyleri. Bu yüzden sınırlıyorum; bugünkü bilgi seviyemle diye. Ola ki... Ben şeyi dışlayamıyorum; bu konuda epeyce hatalar yapmış olduğumuz ortada.

Yalnız yoldaşın yazısında getirdiği kanıtlar, —benim dikkatimi çeken şey o— hep tekyanlı. Yoldaş yalnızca bir yanını alıp koymuş meselenin. Ama bir genel değerlendirme yapabilmek için, pratikte Kürt şövenizmi, Türk şövenizmi vs. şeklinde bir tespit yapabilmek için, yalnızca Türk şövenisti belgelerin alt alta sıralanması yetmez. Aynı zamanda Türk milliyetçiliğine karşı doğrudan doğruya yönelen mücadelenin de değerlendirilmesi gereklidir. Onların da belgeleri konmalıdır. Ancak ondan sonra genel bir değerlendirme yapılması mümkündür. Bu yüzden ben kesinlikle bu 14-15. bölüme bugünkü şeyde katılmam." (s.494-495)

Bu noktada CAFER araya girerek, Derviş'in yanlış bir temelde eleştirdiğini, sözü edilen yazının —"devam edecek" denilen yerde— kendi elyazısıyla yazmış olduğu yazı değil, Derviş'in sunduğu karar tasarısı olduğunu belirtir.

DERVİŞ, eğer elyazılı belgeden birşey girmiyorsa, o zaman bu eleştirisini geri çektiğini açıklar.

Formülasyonu düzeltme önerisi olarak "kaba Türk şövenisti" sözlerinden "kaba" sözcüğünün çıkarılmasını önerir. Sorunun böyle konmasının, kaba Türk şövenizmini de hoş gösterir bir fonksiyonu olabileceğini belirtir. (Bkz. s. 496)

Derviş'ten sonra konuşan Neriman, '82 öncesi için Türk şövenizmine karşı mücadelenin yeterli bir biçimde yürütülemediğini düşündüğünü, en azından yeterli olmadığı noktasında bir ek yapılması gerektiğini düşündüğünü belirtir. (Bkz. s. 496)

CAFER, "kaba" sözcüğünün çıkarılması yönünde getirilen öneriye katıldığını açıklar. '82 öncesi için ise şunları belirtir:

"82-85 sorununa gelince: Ben buraya bu paragrafın altına bir yıldız veya işaret koyup, karar tasarısının en sonuna '82 öncesi Türk milliyetçiliğine karşı mücadelede yetersiz olduğumuz ve yer yer pratikte ve teoride Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas aldığımız yönünde kuşkulara sahip olduğumu Konferansımız açıklar, şeklinde bir ek konmasını, en azından bunun kuşku olarak konmasını istiyorum." (s.496)

Bu nokta ile ilgili düzeltme daha sonra DERVİŞ yoldaş tarafından şöyle formüle edilerek karar tasarısının parçası haline gelir:

"Konferansımız, '82 öncesinde Türk şövenizmine karşı mücadelenin yeterli olmadığını, teori ve pratiğimizde Türk şövenisti sapmaların araştırılması gerektiğini tespit eder, görev olarak önümüze koyar." (s.499)

İrfan yoldaş karar tasarısı ile ilgili olarak, karar tasarısında yapılan, saflarımızda Türk şövenizminin ağırlıkta olduğu tespitinin bu şekli ile pek birşey ifade etmediğini belirtir. (Bkz. s. 497)

CAFER bu tespitin Merkez Komitesinin de yapmış olduğu tespit olduğunu açıklar. MUSTAFA aynı bağında, saflarımızda Kürt milliyetçisi sapmanın olduğu bir durum olup olmadığı sorusunu sorar.

İRFAN cevaben, kendisinin yalnızca bir soruna dikkat çekmeye çalıştığını, saflarımızdaki şimdiye kadarki sapmaların Kürt milliyetçisi sapma olmadığını belirtir.

Ali, Cafer'in getirdiklerinin doğru olduğunu, geçmişte bu noktada yanlış bir pozisyonda durduğunu açıklar. (Bkz. s.498)

Oylama öncesinde DİVAN, karar tasarısına köklü itirazı olan SELAMİ yoldaşa yeniden tavrını sorar.

SELAMİ kendisinin karar tasarısına bir bütün olarak karşı olmadığını, yalnızca belli problemlerini anlattığını; bizim bugünkü durumumuzda "Kürdistan sömürge midir" sorununun araştırmasını milli meselede çalışmanın merkezine koymamızın yanlış olduğunu gördüğünü belirtir. (Bkz. s.498-499)

Karar tasarısı, yukardaki açıkladığımız iki düzeltme önerisinin kabulü ile oybirliğiyle karar haline gelir.

Bu karar içinde yeralan "Türkiye-Kürdistan" sözcüğüne ALİ yoldaş dikkat çeker. Bunun üzerine, propagandada dil birliğini sağlamak amacı ile hangi kavramın kullanılmasının doğru olduğu üzerine (Türkiye Kürdistanı/Türkiye'deki Kürdistan/Kürdistan'ın Türkiye'deki bölümü/Türkiye-Kürdistan) vb. bir tartışma yürür.

NERİMAN'ın önerisi üzerine, bu konuda yeterli hazırlık olmadığından, bağlayıcı bir karar alınmaz. Sorunun araştırılması, bu arada şimdiye dek kullanılan kavramların kullanılmaya devam edilmesi kararlaştırılır. (Bkz. s.500-506 arası)

\*

## 6- TKP/ML(B)'NİN "KÜRT ULUSUNA AYRILMA HAKKI YERİNE, GERİCİ BİR NİTELİK KAZANMIŞ OLAN 'ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI'NI SAVUNARAK, BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİSTİ SAPMA İÇİNDE BULUNDUĞU" TEZİ ÜZERİNE

Bu bölümün tartışması, Konferans öncesi üzerinde tartışılmış olan şu karar tasarısı üzerine yürür:

6- TKP/ML(B)'NİN "KÜRT ULUSUNA AYRILMA HAKKI YERİNE, GERİCİ BİR NİTELİK KAZANMIŞ OLAN "ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI"NI SAVUNARAK "BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİSTİ SAPMA" İÇİNDE BULUNDUĞU" TEZİ ÜZERİNE

Bu noktada önce şu tespit edilmelidir: Evet, Lenin 1917'de "Parti Programının Revizyonu" adlı yazısında

"birçok halde yanlış yorumlara meydan veren ulusların kendi kaderini tayin hakkı yerine, kesin bir kavram olan ulusların özgürce ayrılma hakkı kavramının geçirilmesi"ni

önermiştir. Evet, Stalin, Çiçerin'e karşı 1922'de yürüttüğü bir polemikte, onun "artık gerici bir nitelik kazanmış olan ulusların kendi kaderini tayin hakkı" kavramını kullanmasına karşı çıkmıştır.

Bundan bizim için çıkan sonuç şudur:

Propagandamızda, ajitasyonumuzda, temel belgelerimizde, programımızda kural olarak ulusların kendi kaderini tayin hakkı yerine, ondan çok daha berrak olan, açık olan "ayrılma hakkı" kavramını kullanmalıyız. Biz bunu şimdiye dek genel kural olarak yapmadık. Ve bunu yapmadığımız noktada hata yaptık.

Bizim bu hatamız, bizim "Türk şövenisti sapmamız"ın bir sonucu veya işareti değildir. Biz ulusların kendi kaderini tayin hakkını her zaman ayrılma hakkı anlamında kullandık ve bu kavramın ne anlama geldiğini tartıştığımız her yerde, bu kavramın yalnızca bir tek anlama, ulusların ayrılma hakkı anlamına geldiğini açıkladık.

Ulusların kendi kaderini tayin hakkının savunulmasının, ulusların ayrılma hakkını savunmamak demek olduğu şeklinde bir anlayış ve eleştiriyi, böyle bir genel tezi biz kesinlikle kavram fetişizmi olarak reddediyoruz. Ulusların kendi kaderini tayin hakkının içeriği Lenin ve Leninistler tarafından en başından itibaren yalnızca bir tek anlamda, ayrılma hakkı anlamında doldurulmuştur. Öyle savunulmuştur. Bu yüzden biz, bize getirilen "ayrılma hakkı"nı savunmadığımız suçlamasını kökten reddediyoruz.

Ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramına takılıp kalanlar, bu kavram gerici bir nitelik kazanmıştır gerekçesi ile bu kavramın kullanıldığı her yerde, her durumda "ayrılma hakkının savunulmadığı"nı iddia edenler, kavram fetişistleridir. Bu gibileri, böyle bir tavırla gerçekte ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını "yanlış yorumlara açık olduğu", "gerici bir nitelik kazandığı" gibi gerekçelerle, bir başka kavramla; ayrılma hakkı kavramı ile değiştirmeyi öneren Lenin ve Stalin'e, daha sonra onların aynı kavramı yer yer kullandıkları noktada saldıran bir konumda durmaktadırlar.

Lenin, ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramı yerine ayrılma hakkı kavramının programa konmasını önerdikten 1,5 yıl sonra da Buharin'le girdiği bir polemikte ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını kullanmada bir sakınca görmemektedir. Çünkü Lenin kavram fetişisti değildir.

Çiçerin'le girdiği bir polemikte, ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramının kullanılmasına, bu kavram gerici bir nitelik kazandığı gerekçesi ile karşı çıkan Stalin, bu polemikten üç yıl sonra Semiç ile girdiği bir başka polemikte ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını kullanmaktadır. Çünkü Stalin kavram fetişisti değildir.

Bu kavram 1928 Komintern programında kullanılmaktadır. Bu kavram 1938'de SBKP/B Tarihî - Kısa Ders'te kullanılmaktadır. Kimse de çıkıp, "Siz ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını kullanmakla ayrılma hakkını savunmuyorsunuz" şeklinde bir eleştiri getirmemektedir. Çünkü dünya komünist hareketi kavram fetişisti değildir.

Karar tasarısına eleştirilerini **Neriman** yazılı olarak getirmiştir. Neriman yoldaşın Konferansa geçirdiği yazılı eleştirisi şöyledir:

"Önerinin, "TKP/ML(B), Kürt ulusunun ayrılma hakkı yerine, gerici bir nitelik kazanmış olan "Ulusların kendi kaderini tayin hakkı"nı savunarak, Büyük-Türk şövenisti sapma içinde bulunduğu tezi üzerine" başlıklı 6. noktasına ilişkin:

a) GDS'in eleştirisine ilişkin sonuçlar yanlışdır. Öneride, GDS'in kendi kaderini tayin hakkı kavramının kullanılmasını şövenist olarak gördüğü ve böylelikle Lenin ve Stalin'e saldırdığı söylenmektedir.

GDS'in eleştirisinin özü, kendi kaderini tayin hakkının bizim tarafımızdan sürekli programatik olarak kullanıldığıdır. Buna bir de Frankfurt'taki toplantıda yapılan konuşmada, bunun haklı çıkarılması ve kendi kaderini tayin hakkı ile ayrılma hakkının aynı şeyler olduğunun söylenmesi eklenmelidir.

Dananın kuyruğu burada kopmaktadır. Getirilen doğru eleştiriye karşılık, biz kendi kaderini tayin hakkını Kaypakaya'nın "ayrılma hakkından başka anlama gelmez" demesi anlamında kullandık, ama Komünist Enternasyonal'de bu slogan üzerine yürütülen tartışmadan haberimiz yok; şimdi dikkatimizin çekildiği noktada, slogan olarak ayrılma hakkını kullanmayı programatik olarak doğru görüyoruz şeklinde cevap verilseydi, görüşüme göre tüm tartışma problemsiz yürürdü. Tayin edici olan, gerçekten varolan bir hatanın eleştirildiği, bizim bu hatayı anında düzeltme yerine bu hatada direndiğimizdir.

b) Frankfurt konuşmasındaki, kendi kaderini tayin hakkının Marksist-Leninistler tarafından "kayıtsız-koşulsuz savunulduğu" şeklindeki pozisyon da reddedilmelidir.

Burada, Marksist-Leninistlerin yalnızca kendi kaderini tayin özgürlüğü için mücadeleyi kayıtsız-koşulsuz tanıdıkları, ama ulusal kendi kaderini tayin doğrultusundaki her talebi asla desteklemedikleri ince ve temiz bir şekilde birbirinden ayrılmamaktadır.

Bu bölümdeki ilk konuşmacı olan **Neriman** yoldaş, GDS'in bizim ulusların kendi kaderini tayin hakkını kullandığımız noktada, bunun ayrılıp ayrı devlet kurma hakkını reddettiğimiz anlamına geldiği şeklinde bir eleştiri getirdiğinin söylendiğini, ama polemik başlarında en azından GDS'in eleştirisinin özünün bu olmadığını, kendisine göre "Benim için bu bağntıda getirilen eleştirinin esas, özü, bizden programatik olarak ayrılma hakkı kavramının kullanılmasının talep edilmiş olması idi" olduğunu, Merkez Komitesinin ise bu özü görmediğini, tersine hatasını derinleştirdiğini belirtir. GDS'in eleştirisinin diğer yanının, esas olmayan yanının ise yanlış olduğunu, bu sloganın hiç kullanılamayacağı şeklindeki eleştirinin yanlış olduğunu belirtir. (Bkz. s.506-507)

**Mustafa**, kendisinin geçmişte sadece Merkez Komitesinin yazılarına katılmakla kalmadığını, bu sloganı doğrudan kendisinin ürettiği yazılarda da kullandığını, bu sorunla ilgili tam çözemediği bir sorunu olduğunu açıklar. Bu sorununu da şöyle koyar:

"Benim yalnız tam çözemediğim, sorun bizim önümüze Lenin'den alıntı getirildiği halde biz ısrar ettik. Ben bunun her halde daha önceki gündem maddesinde aldığımız kararla ilgili de bağının olabileceğini düşünüyorum."

Ve Neriman'ın gerek yazılı, gerekse sözlü getirdiklerine esasta katıldığını açıklar. (s.507)

**Derviş**, GDS tarafından getirilen eleştiride öz ile ikincil yanın ayrılması talebinin doğru olduğunu, ama gelen eleştiride öz noktasında Neriman ve ona katıldığı oranda Mustafa ile hemfikir olmadığını; GDS'in getirdiği eleştiride esas yön olmasa bile, doğru bir yönün başlangıçta MK tarafından ve Partinin bir bölümü tarafından görülmediğini, daha sonra ise bunun görülüp düzeltildiğini açıklar. (s. 507-508)

GDS'in eleştirisinin özünün Neriman tarafından yanlış yorumlandığını; bu özün ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmanın, ayrılma hakkını savunmamak, ayrılma hakkını reddetmek iddiası olduğunu açıklar. (Bkz. s. 509)

**Leyla**, GDS'in getirdiği eleştirinin özü konusunda Derviş'e katıldığını, ancak bizim de bu eleştirinin bu şekilde gelmesi karşısında tepkici davranışımızı, Lenin alıntısı getirildikten sonra da bir süre ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunduğumuzu belirtir, ve bunun karar tasarısına eklenmesini önerir. (Bkz. s.509)

Yeniden konuşan **Neriman**, kendisinin GDS'in ulusların kendi kaderini

tain hakkının savunulması sosyal-şövendir tezine katılmadığını, ama bu yanlış tezin GDS'in getirdiği eleştirinin doğru özlü olmadığını, ve bizim bu doğru özlü bulup ortaya çıkarmadığımızı savunur. (Bkz. s. 509-510)

**IRFAN**, Neriman yoldaşın polemiğin gelişmesini doğru değerlendirmediklerini belirtir. (Bkz. s. 511)

**CAFER**, tartışılan öz nedir bağintısında, Neriman'ın yanlış pozisyonunda olduğunu belirtir. (Bkz. s. 512-514)

**DERVİŞ**, tartışmada geline nokta esas çatışma noktasının, GDS'in eleştirisinin özünün ne olduğuna verilen cevapta yattığını açıklar, Neriman'ın pozisyonunu eleştirir. GDS'in getirdiği eleştirideki yanlış özlü, bu eleştirideki doğru yanı görmemizi geciktirmede de rol oynadığını, geline yerde bunun karar tasarısına eklenmesi önerisinin doğru olduğunu belirtir. (Bkz. s. 514-516)

**Ali:**

"Ulusların kendi kaderini tayin hakkının savunulmasının, gerçekte ayrılma hakkını savunmak demek olmadığını söylendiği yerde, getirilen eleştirinin ve bunun sonucu olarak da sosyal-şövenizm tespiti yapıldığı bir yerde, getirilen eleştirinin özünün kesinlikle yanlış olduğu benim için açıktır" (s.516)

diyerek, gelen eleştiride özlü nasıl gördüğünü ortaya koyar. Devamla, bunun GDS'in "bu noktadaki kelime düşkünlüğünün ve hem de teoriyi istediği gibi kullanmaya çabına tavrının bir örneği" olduğunu söyler.

Ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının belli şartlarda —bu sloganın bizzat ayrılık hakkına karşı bir slogan olarak kullanılmaya başlanması—, Bolşevikler tarafından kullanılmadığını, bunun yerine ayrılık hakkı'nın getirildiğini, ve fakat daha sonra tekrar kullanıldığını, tekrar kullanılmasının da o dönemdeki şartlarla açıklanabileceğini belirtir. (Bkz. s.517)

Ali yoldaş son olarak, ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının bir ve tek anlamı olmadığını, "Bolşevik Parti Tarihinde, Stalin'in eserlerinde ulusların kendi kaderini tayin hakkının bir tek ve yalnızca ayrı devlet kurma hakkı olarak tanımlanmaktadır" der. Bunun günümüz sorunu olmamakla birlikte, teorik bir sorun olarak bilinmesini talep eder. (s. 517)

**FARUK**, Derviş'in getirdiklerine katıldığını; GDS ve eski kardeşlerin polemik başlarında Lenin'den ilgili alıntıyı getirmediklerini, bunu süreç içinde getirdiklerini belirttikten sonra, "Propagandamızda, ajitasyonumuzda, temel belgelerimizde, programımızda kural olarak ulusların kendi kaderini tayin hakkı yerine, çok daha berrak olan, açık olan ayrılma hakkı kavramını kullanmalıyız. Biz bunu şimdiye dek genel kural olarak yapmadık. Ve bunu yapmadığımız noktada hata yaptık" denildiğini, ama bu hatanın nereden kaynaklandığının konulmadığını, bunun konması gerektiğini belirtir. (Bkz. s. 517)

**Leyla**, bu konuda bizim hatamızın içeriksel bir hata olmadığını, hatanın yanlış bir kavramın kullanılması olduğunu; Lenin'den alıntıyı Mart 1983'te değil, 1982 12 Eylül tartışma toplantılarında —en azından kendi bölgesinde— getirdiklerini, ve bunların getirdikleri şeyleri daha sonra hücrede tartıştıklarını belirtir. Tepkici bir şekilde, eleştiride doğru olan yanı kabul etmediğimizi, bunun hata olduğunu belirtir. (Bkz. s. 519)

**Mustafa**, daha önce problem olarak getirdiği şeyi biraz daha açar. GDS'in bize bu eleştiriye hangi ortamda getirdiğini açıklamaya çalışır. Ortam konusunda şunları söyler:

"Bu ortam; II. Konferansı yapıyoruz. II. Konferansta şimdi tespit ettiğimiz gibi, niyetimizden-istegimizden bağımsız olarak Kürt milliyetçiliğini esas tehlike görüyoruz... 1 Mayıs 82'nin 2. toplantısında —söyleyip söylemediğinden bağımsız— bizim sorumlu yoldaşımız, bizim temsilcimiz o toplantı tutanağında... Türkiye'de halk/halklar kavramının tartışması var. Ve bize doğrudan sosyal-

şöven filan demeden, böyle bir kavramın kullanılması yanlıştır, sizin bunu kullanmanız gerekir filan eleştirisi getiriliyor." (s. 520)

Devamla, bu eleştiriler gelmesine rağmen bizim bu kavramı kullanmaya devam ettiğimizi ve zaten bu kavramı şu anlamda kullanıyoruz vs. diye açıklamalarda bulunduğumuzu; daha sonraki tartışmalar içerisinde ise GDS'in, siz sosyal-şöven olduğunuzdan dolayı bunları kullanıyorsunuz eleştirisini getirdiğini, bizim bu kavramları ısrarla kullanmamızın o günkü sapmalarımızla her halükarda bir bağının olduğunu gördüğünü açıklar. (Bkz. s. 520)

Şartlardan bağımsız her ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını kullanmanın problem olacağı anlayışında olmadığını, ama bizim şartlarımızda belli problemlerimizin, sapmalarımızın olduğunu, bu şartlarda problem olarak gördüğünü, bu problemin araştırılmasını Konferansın önümüze görev olarak koyması gerektiğini belirtir. (Bkz. s. 520)

**Ermis**, kavram fetişizmi denilen şeyin doğru olmadığını açıklar. Kavramlara ciddi bir şekilde sarılmayı yanlış görmediğini ortaya koyar.

**Derviş** tartışmalar sonrasında karar tasarısına şu eki yaptığını açıklar:

"Biz ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını GDS'in bu kavram yerine ayrılma hakkı kullanılmadığı eleştirisine ve tartışmanın bir aşamasında, Lenin-Stalin'den alıntılar getirilmesine rağmen, bir süre daha kural olarak parantez içinde ayrılma hakkıyla beraber kullanmaya devam ettik. Bu da önemli bir hata idi. Bu hatamızda, GDS'in getirdiği eleştiride, eleştirinin ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramının kullanılmasının ayrılma hakkını savunmamak anlamına geldiği, bizim bu kavramı kullanmakla ayrılma hakkını propaganda etmediğimiz ve bunu savunmadığımız şeklinde getirmesinin önemli rolü olmuştur." Ondan sonra devam ediyor: "Bizim bu hatamız, bizim Türk şövenisti sapmamızın bir sonucu veya işareti değildir. Biz ulusların kendi kaderini tayin hakkını her zaman ayrılma hakkı anlamında kullandık. Ve bu kavramın ne anlama geldiğini..." vs. diye gidiyor." (s. 522)

Bir-iki formülasyon düzeltmesi yapıldıktan sonra, şu karar, Mustafa'nın çekimser oyuna karşı, tüm diğer delegelerin oyları ile çoğunlukla karar olarak çıkar:

"6- TKP/ML(B)'NİN 'KÜRT ULUSUNA AYRILMA HAKKI Y E R İ N E, GERİCİ BİR NİTELİK KAZANMIŞ OLAN 'ULUSLARIN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI'NI SAVUNARAK 'BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİSTİ SAPMA' İÇİNDE BULUNDUĞU' TEZİ ÜZERİNE

Bu noktada önce şu tespit edilmelidir: Evet, Lenin 1917'de "Parti Programının Revizyonu" adlı yazısında

'birçok halde yanlış yorumlara meydan veren ulusların kendi kaderini tayin hakkı yerine, kesin bir kavram olan ulusların özgürce ayrılma hakkı kavramının geçirilmesi'ni

önermiştir. Evet, Stalin, Çiçerin'e karşı 1921'de yürüttüğü bir polemikte, onun 'artık gerici bir nitelik kazanmış olan ulusların kendi kaderini tayin hakkı' kavramını kullanmasına karşı çıkmıştır.

○ Bundan bizim için çıkan sonuç şudur:

○ Propagandamızda, ajitasyonumuzda, temel belgelerimizde, programımızda kural olarak ulusların kendi kaderini tayin hakkı yerine, ondan çok daha berrak olan, açık olan 'ayrılma hakkı' kavramını kullanmalıyız. Biz bunu şimdiye dek genel kural olarak yapmadık. Ve bunu yapmadığımız noktada hata yaptık.

Biz, 'ulusların kendi kaderini tayin hakkı' kavramını GDS'in; bu kavram yerine 'ayrılma hakkı' kavramı kullanılmadığı eleştirisine ve tartışmanın bir aşamasında Lenin-Stalin alıntıları getirilmesine rağmen, bir süre daha kural olarak kullanmaya devam ettik. Bu önemli bir hata idi.

Bu hatamızda, GDS'in getirdiği eleştiride, eleştirinin 'ulusların kendi kaderini tayin hakkı' kavramının kullanılmasının, ayrılma hakkı'nı savunmamak anlamına geldiği; bizim bu kavramı kullanmakla ayrılma hakkını propaganda etmediğimiz ve savunmadığımız anlamına geldiği şeklinde getirmesinin de önemli rolü olmuştur!

Bizim bu hatamız, bizim 'Türk şovenisti sapmamız'ın bir sonucu veya işareti değildir. Biz ulusların kendi kaderini tayin hakkını her zaman ayrılma hakkı anlamında kullandık ve bu kavramın ne anlama geldiğini tartıştığımız her yerde, bu kavramın yalnızca bir tek anlama, ulusların ayrılma hakkı anlamına geldiğini açıkladık.

Ulusların kendi kaderini tayin hakkının savunulmasının, ulusların ayrılma hakkını savunmamak demek olduğu şeklinde bir anlayış ve eleştiriyi, böyle bir genel tezi biz kesinlikle kavram fetişizmi olarak reddediyoruz. Ulusların kendi kaderini tayin hakkının içeriği Lenin ve Leninistler tarafından en başından itibaren yalnızca bir tek anlamda, ayrılma hakkı anlamında doldurulmuştur. Öyle savunulmuştur. Bu yüzden biz, bize getirilen 'ayrılma hakkı'nı savunmadığımız suçlamasını kökten reddediyoruz.

Ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramına takılıp kalanlar, bu kavram gerici bir nitelik kazanmıştır gerekçesi ile bu kavramın kullanıldığı her yerde, her durumda 'ayrılma hakkının savunulmadığı'ni iddia edenler, kavram fetişistleridir. Bu gibileri, böyle bir tavırla gerçekte ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını 'yanlış yorumlara açık olduğu', 'gerici bir nitelik kazandığı' gibi gerekçelerle, bir başka kavramla; ayrılma hakkı kavramı ile değiştirmeyi öneren Lenin ve Stalin'e, daha sonra onların aynı kavramı yer yer kullandıkları noktada saldıran bir konumda durmaktadırlar.

Lenin, ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramı yerine ayrılma hakkı kavramının programa konmasını önerdikten 1,5 yıl sonra da Buharin'le girdiği bir polemikte, ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını kullanmada bir sakınca görmemektedir. Çünkü Lenin kavram fetişisti değildir.

Çiçerin'le girdiği bir polemikte, ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramının kullanılmasına, bu kavram gerici bir nitelik kazandığı gerekçesi ile karşı çıkan Stalin, bu polemikten üç yıl sonra Semiç ile girdiği bir başka polemikte, ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını kullanmaktadır. Çünkü Stalin kavram fetişisti değildir.

Bu kavram 1928 Komintern Programında kullanılmaktadır. Bu kavram 1938'de SBKP/B Tarihi - Kısa Ders'te kullanılmaktadır. Kimse de çıkıp, 'Siz ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramını kullanmakla ayrılma hakkını savunmuyorsunuz' şeklinde bir eleştiri getirmemektedir. Çünkü Dünya Komünist Hareketi kavram fetişisti değildir."

## 7- TKP/ML(B)'NİN "TÜRKİYE'DE EZİLEN ULUŞLARDAN HALKLARIN VARLIĞINI REDDETTEĞİ" TEZİ ÜZERİNE

Bu noktanın tartışılmasında çıkış noktası, Konferans öncesinde Parti içi ve çevresinde tartışılmış olan şu karar tasarısıdır:

### 7- TKP/ML(B)'NİN "TÜRKİYE'DE EZİLEN ULUŞLARDAN HALKLARIN VARLIĞINI REDDETTEĞİ" TEZİ ÜZERİNE

Böyle bir genel tezi İFTİRA olarak reddediyoruz. Biz kesinlikle hiçbir yerde, hiçbir belgemizde Türkiye'de ezilen uluslardan halkların varlığını reddetmedik. Türkiye'de Türk milleti dışında, Kürt milleti, ve çeşitli millî azınlıklar yaşamaktadır. Her millet ve milliyet kendi içinde sınıflara bölünmüştür. Bir yanda, emekçi ve ezilenler; diğer yanda sömürücüler, ezenler! Bu anlamda Türkiye'de Türk halkı, Kürt halkı, Ermeni halkı, Arap halkı, Rum halkı, Çerkez halkı, Laz halkı vb., yani halklar vardır. Biz bunu hiçbir yerde reddetmedik. Sorunu bizim Türkiye'de "ezilen uluslardan (Doğrusu ulus ve milliyetlerden olmalı —BN) halkların varlığını reddettiğimiz" biçiminde koymak, sorunu çarpıtmaktır. Bizim tartıştığımız sorun, Türkiye'de halkların varolup olmadığı değil, kullanılacak hangi sloganın, millî temelde aralarında ayrılıklar olan, ve fakat hakim sınıflara, emperyalizme karşı sınıf mücadelesinde ortak çıkarlara sahip olan halk yığınlarının devrim mücadelesinde birleştirilmesine hizmet edeceği sorunu idi, ve sorunudur.

Biz bu soruya "Türkiye halkları" yerine, hem halklar arasındaki millî bölünmüşlüğü dile getiren, ve fakat aynı zamanda onlar arasındaki çıkar birliğini de dile getiren "Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" kavramını kullanmanın bu amaca daha iyi hizmet edeceği cevabını verdik.

Eski kardeş örgütlerimizin 1 Mayıs konusundaki polemik başlayana dek bizim bu sloganı kullanmamıza köklü bir itirazları yoktu; bu sloganın Türkiye "halklarının varlığını reddetmek" demek olduğu şeklinde bir eleştirileri hiç yoktu! Tersine bu kavramı doğru bulup, kendileri de kullanıyorlardı!

Ne zaman ki, 1 Mayıs tartışmaları içinde Komeleh, halk yerine halklar kavramının kullanılması gerektiğini getirdi; o noktada kardeş örgütler, Komeleh'nin eleştirisini alıp, sanki bu konuda eleştiri hedefi bir tek bizmişiz gibi, veryansın ettiler!

Polemğin başlangıç noktasında, hiçbir ayırım ve sınırlama yapmadan, "Türkiye halkları kavramı daima kullanılmalıdır" tezini getirdiler. Lenin ve Stalin'in Rusya'da hep "halklardan sözettikleri" tespiti getirdiler.

Merkez Komitesi, GDS'e karşı yürüttüğü polemikte haklı olarak bu tezin yanlışlığını ortaya koydu. O bunu yaparken, kendisi de bir hataya düştü. Yapması gereken, eski kardeşlerin yapmadığı ayırımı yapmak, ve Lenin ve Stalin'in millî meseleyi tartıştıkları yerlerde, halk/halklar kavramlarını kullanma durumunda kaldıklarında, halklar kavramını kullandıklarını tespit etmekte. MK polemik içinde bunu yapmadı. Bunun ötesinde, Lenin ve Stalin'in halk kavramını yalnızca sınıfsal içerikle kullandığı anlamına gelen yanlış bir tez de savundu.

Bunun dışında, polemğin başlangıç noktasında; 1 Mayıs 1982 için yapılan ikinci eylem birliği toplantısında BP temsilcisinin neden halklar kavramı yerine çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı kavramı kullanıldığı konusunda yaptığı açıklama ve getirdiği gerekçeler yanlıştı. Hem olgu tespiti olarak yanlıştı; hem de ideolojik olarak Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas gösteren bir sapma idi.

Geldikleri son noktada eski kardeş örgütlerimiz broşürlerinde "milli sorunda tartışıldığında, halklar kavramı kullanılmalıdır" biçiminde bir genel tezi savunmaktadır. Bu tez de bu şekli ile yanlıştır. Çünkü milli meselede tartışıldığında, ancak halk/halklar kavramları bağintısında halklar kavramının kullanılması gerektiğini söylemek doğrudur. Bunun yanında milletler, milliyetler gibi kavramlar da tabii ki kullanılacaktır. Şu tespit edilmelidir ki, geldikleri son noktada savundukları tez ile, başlangıçta savundukları tez arasında da önemli bir farklılık vardır! Ama bu farklılık sessizce geçiştirilmektedir. Yani tavrı özeleştirici tavrı değildir.

Eski kardeşlerin "Türkiye halkları" kavramının daima kullanılması gerektiği tezini gerekçelendirmek için getirdiği gerekçelerin hiçbirinin tutar tarafı yoktur. Yalnızca onların kavram fetişisti yaklaşımlarına işaret etmektedir.

Bu karar tasarısına Parti içindeki tartışmalar sonrasında yapılan tek ek/düzeltilme şöyle idi:

"7. bölümde, 16. sayfada, alttan ikinci paragrafın (Bkz. s. 44, alttan ikinci paragrafın son cümlesi) çıkacak, yerine:

'Bunun ötesinde, Lenin'in ve Stalin'in halk kavramını 'hiçbir yerde millet, ahali' vb. ile eşanlamlı kullanmadıkları biçiminde yanlış bir iddia da ileri sürdü.'

Konferansa **Neriman** yoldaş bu tasarı hakkında şu yazılı görüşleri getirdi:

"Önerinin, "TKP/ML(B)'nin Türkiye'de ezilen uluslardan halkların varlığını reddettiği tezi üzerine" başlıklı 7. noktasına ilişkin:

a) Giriş bölümünde, "çeşitli uluslardan Türkiye halkı" şeklindeki kavram belirlenmesinin, çeşitli kavramların yanısıra bu kavramı da, ama "Türkiye halkları" kavramını da kullanan İbrahim Kaypakkaya'ya da yöneldiğini ve böylelikle açık bir şekilde yanlış bir kavram belirlenmesi yapıldığı da özeleştirici bir şekilde eklenmelidir.

b) "Halklar kavramı tartışmada, yalnızca halk/halklar kavram çifti arasında seçim yapılması gerektiğinde kullanılmamalıdır" belirlenmesi ve ondan bir önceki cümle: "çünkü ulusal sorunda öncelikle millet, milliyetler gibi kavramlar kullanılmamalıdır", halk/halklar kavramının kullanılmasını çok biçimsel bir şekilde gerekçelendirmekte ve asla içeriksel bir şekilde değil.

Türkiye halkları kavramının kullanılması tam da ulusal sorunda hangi açıdan mutlak gereklidir? Bu soru yanıtlanmamakta ve önemli görülmemektedir. "Yalnızca Türkiye halkları ortaklaşa devrimci mücadeleleriyle ulusal baskıya bir son verebilir ve faşizmi devirebilirler" şeklindeki bir programatik slogandan söz edildiğinde, burada ulusal sorun sosyal sorunla bağlanmakta ve a) ulusal sorunun yalnızca demokratik devrimle çözülebileceği, ve b) bunun için esaslı önkoşulun Türkiye halklarının ortak mücadelesi olduğu sonucu çıkmaktadır.

Bu anlamda, ulusal sorunda halklardan söz etmek ve sosyal sorunda çeşitli ezilenlerden sınıfsal olarak söz etmek şeklindeki belirlenme sorunu çözmez.

Tam da sosyal sorunla ulusal sorunun birbiriyle bağlanmasından söz ediliyorsa, halklar kavramı kullanılmalıdır. Çünkü ancak bu şekilde çeşitli uluslardan Türkiye halkının birliğinin sağlanması görevi doğru olarak belirlenebilir.

**Cafer** yoldaş ise şu alternatif karar tasarısını Konferansa getirdi:

**"7- TKP/ML(B)'NİN 'TÜRKİYE'DE EZİLEN ULUSLARDAN HALKLARIN VARLIĞINI REDDETTİĞİ' TEZİ ÜZERİNE**

Üçüncü Konferansımız böyle bir genel tezi İFTİRA olarak reddeder. Biz kesinlikle hiçbir yerde, hiçbir belgimizde Türkiye'de ezilen uluslardan halkların varlığını reddetmedik. Türkiye'de Türk milleti dışında, Kürt milleti ve çeşitli milli azınlıklar yaşamaktadır. Her millet ve milliyet kendi içinde sınıflara bölünmüştür. Bir yanda bağıt proletarya olmak üzere emekçiler ve ezilenler, diğer yanda sömürücüler, ezenler. Bu anlamda Türkiye'de Türk halkı, Kürt halkı,

Ermeni halkı, Arap halkı, Rum halkı, Çerkez halkı, Laz halkı, vb., yani halklar vardır. Biz bunu hiçbir yerde reddetmedik. Sorunu bizim, Türkiye'de ezilen uluslardan —doğrusu ulus ve milliyetlerden olmalı— halkların varlığını reddettiğimiz biçiminde koymak, bize savunmadığımız düşüncüyü maletmektir. Eski kardeşler bu genel tezlerini bizim kullandığımız 'çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı' sloganına dayanarak getirmektedirler.

En başta şunu belirtelim ki, eski kardeş örgütlerimiz 1 Mayıs konusundaki polemik başlayana dek bizim bu sloganı kullanmamıza KÖKLÜ bir itirazda bulunmadılar. Hele bu sloganın Türkiye halklarının varlığını reddetmek demek olduğu şeklinde bir eleştirileri hiç yoktu. Tersine bu sloganı doğru bulup, kendileri de kullanıyorlardı. Ne zaman 1 Mayıs tartışmaları içinde Komeleh halk yerine halklar kavramının kullanılması gerektiğini getirdi, o zaman o noktada kardeş örgütler Komeleh'nin eleştirisini alıp, sanki bu konuda eleştirici hedefi bir tek bizmişiz gibi veryansın ettiler. Bu tavrı Marksist-Leninist bir tavrı değildir.

Üçüncü Konferansımız, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı ve Türkiye halkları sloganları üzerine eski kardeşler ile Merkez Komitemiz arasındaki süregelen polemigi inceleyerek bu konuda şu sonuçlara varmıştır:

\* Eski kardeşler polemigin başlangıcında, doğru olanın, İbrahim Kaypakkaya yoldaşın yazılarında ortaya koyduğu "Türkiye halkları" parolası olduğunu; çünkü yalnız bu parola ile ulusların ulusların kendi kaderini tayin hakkı, ayrılıp ayrı devlet kurma hakkı olarak savunulabilir; Türkiye halkı parolası ile aslında ayrılık hakkı reddedilmektedir görüşünü savundular. Onlar bu temel yaklaşımlarını — İbrahim Kaypakkaya'nın da çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganını kabul etme dışında— bütünüyle korudular, koruyorlar. Biz sorunun bu şekilde konuluşunu kökten yanlış buluyoruz.

\* Türkiye halkları parolası, Türkiye'de Türk halkı dışında değişik ulus ve başka halkların da —ulusların değil— yaşadığını açıkça ilan eden ve kendini bununla sınırlayan, bu özelliği ile yalnızca Türk şövenizmine karşı yönelen doğru bir slogandır. Bu slogan yerel milliyetçiliğe yönelmediği gibi, yalnız bununla ayrılık hakkının savunulacağı düşüncesini de içermez. Çünkü çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganı ile de ayrılık hakkı savunulur.

Şöyle ki: Bu slogan Türkiye'de halkın milli bölünmüşlüğü, çeşitli milliyetlerden oluştuğunu, Türkiye'de sadece Türk halkının yaşamadığını savunmakla Türk şövenizmine karşı yönelirken; sınıfsal konumundan dolayı halkın emperyalizme ve yerli usaklarına karşı birliğini savunduğu için de yerel milliyetçiliğe karşı yönelir. Yani ikili bir özelliğe sahiptir. Bunun içindir ki, bu slogan ayrılma hakkının reddi değildir. Bu slogan aynı zamanda polemik içinde Merkez Komitemizin savunduğu gibi, Türk milliyetçiliğine karşı mücadeleyi merkeze koyan, bunun yanında 'ezilen ulus milliyetçiliğine de vuran' bir slogan değildir. Hele hele, sloganın böyle bir yorumu, Lenin ve Stalin'in kullandıkları Rusya halkı kavramının anlamı ile hiç mi hiç aynı değildir. Tabii ki İbrahim Kaypakkaya yoldaşın bu sloganı kullanırken anladığı içerikle de tamamen çelişmektedir. İbrahim Kaypakkaya yoldaş gerek Türkiye halkları sloganını, gerekse çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganını hiçbir zaman doğrudan Kürt ulusunun ayrılma hakkı sorununu tartışan ve çözen bir slogan olarak kullanmamıştır. O doğrudan Kürt ulusunun ayrılma hakkı ile ilgili olarak, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı ve genelde ve özelde kullandığı ulusların kendi kaderini tayin hakkını kullanmıştır.

Kardeşler ayrılma hakkının yalnızca Türkiye halkları parolası ile savunulabileceğini doğru bulmakla, İbrahim Kaypakkaya yoldaşı anlamadıkları gibi, onu savunmadıklarını da kanıtlamaktadır.

\* Konferansımız bu konudaki tartışmanın ilk başlangıcı olan 1982 1 Mayıs eylembirliği toplantısında temsilcimizin neden Türkiye halkları sloganı yerine çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganını kullandığımızı açıklarken getirdiği gerekçelerin kesinlikle yanlış olduğunu, ideolojik planda Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi doğru gördüğümüz anlamına gelen değerlendirmesinin kaba Türk şövenisti bir sapma olduğunu vurgular. Ayrıca temsilcimizin gerekçeleri-

nin çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganının tam doğru bir yorumu olmadığını, bu anlamda Partimizin gerçek pozisyonunu tam olarak yansıtmadığını vurgulamak isteriz.

\* Konferansımız, Partimiz TKP/ML(B)'nin yalnızca Türk komünistlerinin örgütü olmadığını, Türkiye-Kürdistan'da yaşayan Kürt, Ermeni, Arap, Laz, Çerkez, vs. gibi ulus ve ulusal azınlıklardan komünistlerin de içinde yer aldığı bir örgüt olarak değerlendirdiği için; kendini yalnızca Türk şovenizmine karşı mücadele ile görevlendirmeyi Marksizm-Leninizme bir saldırı olarak gördü ve bundan dolayı halk/halklar bağntısında sadece Türk şovenizmine karşı mücadeleyi içeren Türkiye halkları parolasını kullanmayı yeterli görmez.

Ulusal sorunda ikili görevin bilincinde olarak, Türkiye'de Türk şovenizminin hakim ideoloji olduğunu, buna karşı ideolojik mücadelenin toplumun geniş kesimleri, genelde sol çevre ve özelde kendi içimizde esas alınması gerektiğini vurgular. Bu görevin öncelikle içimizdeki Türk ulusundan komünistlerin görevi olduğunu açıklar. Bütün bunlardan dolayıdır ki, halk/halklar bağntısında Türkiye halkları sloganının, Türk şovenizmine karşı mücadelede kural olarak kullanılmasını doğru bulduğunu açıklar.

\* Konferansımız, Partimizin bileşiminden ve ulusal sorunda ikili görevin bilincinde olarak, başta Kürt milliyetçiliği olmak üzere yerel milliyetçiliğin her türüne karşı mücadele göreviyle Partimizi yükümlü kılar. Esas görev olan Türk şovenizmine karşı mücadele soruna bağlı ele alınması gereken bu görev, öncelikle içimizdeki Kürt ve diğer ulusal azınlıklardan gelen yoldaşların görevidir. Bu görevin gereği olarak, halk/halklar bağntısında "Yaşasın çeşitli milliyetlerden Türkiye-Kürdistan halklarının birliği" sloganının kullanılmasını doğru bulduğunu karara bağlar.

Bu bağntıda, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganı, ulusal sorunda, ne Türk şovenizmine karşı mücadele sorununu, ne de yerel milliyetçiliğe karşı mücadele sorununu gerçek anlamda çözmediği için, propaganda ve ajitasyonda kullanılmayı doğru bulduğumuzu açıklarız.

\* Bu konudaki tartışmanın bir diğer temel unsuru ise şudur:

Eski kardeşlerden GDS, tartışmanın içinde Türkiye halkları ile ulusların ayrılma hakkını eşanlamli kullanılarak, Türkiye'de sadece ve daima Türkiye halkları parolasının kullanılması gerektiğini, çünkü ancak bu parola ile ayrılık hakkının savunulabileceğini, Lenin ve Stalin'in de daima Rusya halklarından sözettiklerini, ancak böyle bir tavrın İbrahim Kaypakkaya'nın mirasını savunmak olacağını ileri sürdü ve savundu. Bu görüş daha sonraları bütün kardeşlerin ve bu arada Spartaküs'ün de görüşü haline geldi.

Merkez Komitemiz, GDS'in bu pozisyonuna karşı polemik yürüttükten, birden fazla yanlış savundu. Birincisi: Lenin ve Stalin'in hiçbir yerde halk kavramını millet, ahali vb. ile eşanlamli kullanmadıklarını. İkincisi: GDS ile tartışılan sorunun milli sorun bağntısında Lenin ve Stalin'in daima Rusya halklarından söz edip etmediklerinin olduğunun kavranmaması ve boş yere Lenin ve Stalin'in Rus halkı, Rusya halkı gibi kavramları da kullandıklarını ispatlanmasdır. Halbuki yapması gereken şey, Lenin ve Stalin'in ulusal sorun bağntısında ancak halk/halklar ikileminde, kural olarak Rusya halkları parolasını kullandıkları, ancak genelde ulusal sorunda Rusya halkları sloganını kullanmadıklarını ispatlamak, Lenin ve Stalin'in ulusal sorun bağntısında millet, milliyet vb. gibi kavramları da kullandıkları kanıtlanarak, daima Rusya halkları kavramını kullandılar, Türkiye'de de daima ve sadece Türkiye halkları kullanılmadığı tesinin bu genellikle açması olduğunu; Lenin ve Stalin'e ve bu alanda İbrahim Kaypakkaya yoldaşa saldırı olduğunu savunmak olmalıydı. Ne yazık ki, Merkez Komitemiz bu doğruları ortaya koyamadı ve savunamadı. Tersine, bizzat kendisi Lenin ve Stalin'in konuyla ilgili yaklaşımlarını yukarıda gösterdiğimiz alanlarda kavramadı, revize etti. Ancak tartışma sürecinde hatalarını bütün yönleriyle olmasa da, kavramaya ve aşmaya çabarak, olumsuz yöne doğru giden gelişmenin engellenmesinde küçümsenemeyecek bir gelişme gösterdiği de kesinlikle vurgulanmalıdır.

Eski kardeşlerin Türkiye'de Partimiz tarafından sadece ve daima Türkiye halkları sloganının kullanılmasını savunmaları, kesinlikle bizi Türk örgütü olarak görmelerinin ve sadece Türk şovenizmine karşı mücadele edilmesi gerektiği anlayışında olduklarının açık bir kanıtıdır."

Bu bölümde ilk konuşmacı olan Mustafa, Cafer'in hazırladığı karar tasarısını esasta doğru gördüğünü, düzeltilmesini istediği bir-iki yerin olduğunu belirtir. Şunları söyler:

"Ne zaman ki 1 Mayıs tartışmaları içinde Komeleh, halk yerine halklar kavramını kullandı" paragrafı içinde kesinlikle o toplantıdaki durum aktarılmalıdır. Sadece Komeleh temsilcisinin halklar kavramı kullanılmadığından sonra işte GDS bu kavrama sarılmamıştır. Önce GDS'le BP, tutanakta yansımaya göre, Komeleh'ye karşı çıkmışlardır. Ne zaman ki BP temsilcisi biz bu sloganı Türkiye'de Kürt milliyetçiliğine karşı mücadele içinde geliştirdik şeyini takınır, ondan sonra GDS buna karşı çıkar ve daima halklar kavramının kullanılmasını savunur. Bu kesinlikle bu bölüme yansıtılmalı. Ve bu bağntıda kesinlikle sosyal-şöven bir slogandır. Ve bizzat ikinci toplantı içinde GDS'in bu şekilde doldurmasını içini görüşüme göre yanlışdır. Ama onun ötesinde GDS aynı toplantıda bir başka yanlış daha yapıyor. O da, daima mutlaka halklar'ı kullanmamasını, yani halk/halklar bağntısında bunu kullanmamasını filan değil, daima bunu kullanmamasını şeklinde görüş belirtiyorlar." (s. 524-525)

Mustafa devamla, bu sloganın ortaya çıkmasının geçmişte bizim Türk şovenisti sapmalarımızdan bağımsız olmadığını, geçmişte inceleyen yoldaş tarafından bu sloganın hangi şartlarda ortaya çıktığının incelenmesi gerektiğini, bu düzeltmelerin yapılması gerektiğini —karar tasarısında— belirtir. Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganının genelde kullanılıp kullanılmaması ile ilgili olarak da, bu sloganın genelde kullanılmaması gerektiğini, ve fakat Kürdistan seksiyonu kurulduğunda bu seksiyonun, ya da seksiyon kurulmadan da Kürdistan'da propaganda yapan Kürt kökenli yoldaşlarımızın bu sloganın içeriğini "Yaşasın çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının birliği" şeklinde doldurup kullanılabileceğini belirtir. Ayrıca bu sloganın geçmişte çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının birliği şeklinde kullanıldığını hatırladığını açıklar. Bu getirdiklerini daha önceki tartışmalar içinde getirmediğini ve sorunun bu yönünü bilince çıkarmadığını, bunun da kendisinin bir eksikliği olduğunu ortaya koyar.

Bu konuşmasında en son olarak da Faruk'un sorusu üzerine şunları belirtir:

"Kürdistan'da yapılan propagandada gerek seksiyon kurulduğunda, gerekse seksiyon kurulmamış olsa bile, işte TKP/ML(B)'nin içindeki Kürt komünistlerinin şeyi diye bir bildiri çıkardık, Kürdistan'da dağıtmak için, orda da kullanılabilir bu slogan —Yaşasın çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının birliği—." (s.326)

Neriman, karar tasarısının giriş bölümüne bizim "Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı kavramını sürekli kullanmamızın aynı zamanda İbrahim Kaypakkaya'ya yöneldiğini, çünkü onun ikisini de kullandığını" eklememiz gerektiğini belirtir. (s.326) Şöyle devam eder:

"Şimdi benim tam çözemediğim bir sorun var. O da şu: Bu halk/halklar kavramları evet milli meselede, milli meseleyle bağıntılı olarak kullanılacaksa, halklar kavramının kural olarak kullanılması doğru; fakat sosyal sorunda da, yani halkların kurtuluşunun demokratik devrimle olacağını söylediği yerlerde de esasında henüz halkın birliğinin varolmadığını ifade etmek açısından da kural olarak halkların kullanılması doğru olabilir mi gibime geliyor. Bunların ama ilkesel olarak yalnızca bu ya da şu kullanılır filan şeklinde sorunun konması bana bugünkü anladığım kadarıyla ters geliyor. Sorunun hangi yanını vurgulamak istediğimize bağlı olarak bence ele alınmak zorunda, ve bu sorun şeyde pek tartışılmıyor; karar tasarısında pek tartışılmıyor.

Mustafa'nın sorunu koyduğu gibi bir bağntıda görmüyorum ben sorunu. O da şu anda herhalde Türkiye'de örgütlenmiş de daha çok ilk başlarda Kürdistan'dan çok diğer bölgelerde bir örgütlenme olacak. Ve Türk milliyetinin

den olanlar herhalde çoğunlukta olacak örgütün içinde. Ama bence hiçbir şekilde Türk örgütü, ya da Türklerin yapması gerekeni yapan bir örgüt olma anlamında kavranmamalı.

Ben Lenin'in de sorunu böyle kavradığını sanmıyorum. Bu noktada sorun, ideolojik hedefin ne olduğu sorunudur. Ve bu bağtıda Kürdistan'da parti inşasında, Kürdistan bölgesinde parti inşası konusunda özel birtakım sorunlar vardır. Bunu bilince çıkartmak lazımdır. Ama yani sonuç olarak biz Kürdistan bölgesinde seksiyon oluşturacak duruma gelmeden, bir anlamda evet Türk örgütü olduğumuz şeklinde bir tespitin siyasi sonuçlarını ortaya koymak yanlışır. Bu doğru bir sonuç değildir." (s. 528-527)

**Cafer önce kendi hazırladığı karar tasarısının gerekçesini şöyle koyar:**

"Bilindiği gibi, işte TKP/ML(B)'nin ezilen uluslardan halkların varlığını reddettiği tezi üzerindeki tartışma esas olarak diyelim Türkiye halkı mı, veyahut ta çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı mı/Türkiye halkları mı sloganları üzerine yoğunlaşıp gelişmiştir. Şimdi daha önce kampa da sunulan karar tasarısında doğrudan yani bu sloganlar üzerine bir polemik, bu sloganların değerlendirilmesi, ve buradan çıkararak çıkarmamız gereken sonuçlar ve somut olarak da Konferans sonrası parolayı hangi gerekçeyle kullanıp kullanmayacağımız sorunlarına açıklık getirilmemiştir." (s.527)

Daha sonra doğrudan kendi karar tasarısına gelen eleştirilere geçer; Mustafa'nın dikkat çektiği gelişmenin anlatılması ile ilgili görüşlerin olgu olduğunu tespit eder, ve fakat "Bu bağtıda GDS'in işte daima Türkiye halkları kullanılmaktadır. Sadece Türkiye halkları parolası doğrudur. Ancak bununla ayrılma hakkı savunulabilir, şeklindeki temel yaklaşımının yanlış olduğunu düşünüyorum. Bunu karar tasarısında ortaya koydum" der. Devamla, bizim kural olarak çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganını kullanmış olmamızdan hareketle, GDS'in eleştirisinin kendisine göre nasıl olması gerektiği konusunda şunları belirtir: "Bu sloganı genel kural olarak kullanmanız birliği öne çıkarmaz. Ve bu Türk şovenizmine hizmettir."

Ama GDS'in teorik bir yanlışının savunucusu olduğundan ve bizim temsilcimizin açıklamasının da kökten yanlış olmasından dolayı, toptancılığa vardıklarını ve bu toptancılığın bizim hatamızı uzun süre sürdürmemizde rol oynadığını, ancak bu rolün ağırlığının tartışma konusu olduğunu belirtir. (Bkz. s.528)

Bizim çeşitli uluslardan ve azınlık milliyetlerden gelen komünistlerin, devrimcilerin oluşturduğu bir teşkilat olduğumuzdan ve bölgesel ulusal bir örgütlenmemizin olmadığından, ikili görevi, yani ezen ve ezilen ulus milliyetçiliğine karşı mücadeleyi beraber yürütmek zorunda olduğumuzu, ve fakat bunu açıkça kavuşturmadığımızdan, ne bir görevi, ne de diğerini doğru düdüst yürütmediğimizi; bölgesel örgütlerin varlığı şartlarında —Rusya örneğini de vererek— işin kolay olduğunu, bizim şartlarımızda ise sorunun biraz karışık olduğunu belirttikten sonra şunları söyler:

"Şu ayrımı yapmamız lazım: 1. Türk şovenizmine karşı mücadeleyi teşkilat olarak merkeze koymak, bunun yanında yerel milliyetçiliğe, özel olarak da günümüzde gelişen Kürt milliyetçiliğine, yani yerel milliyetçilik içerisinde de özel olarak da Kürt milliyetçiliğine karşı mücadele yürütmemiz lazım. O zaman bu her iki milliyetçiliğe de yönelen parolaları da bizim örgütün kullanması gerekiyor." (s.528)

Türkiye halkları sloganı "Türk şovenizmine karşı mücadele sloganıdır". Çeşitli milliyetlerden halkların birliği sloganının da "halkın sınıf birliğini, birleşmesi gerektiğini içeren bir slogan olduğunu, yani bir yandan ayrılığı, diğer yandan da birlik görevini çözdüğünü" düşündüğünü; sonuna birlik ifadesi geldiği zaman da esasta birliği savunduğunu; bu iki sloganın da kullanılması gerektiğini açıklar. Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi seksiyonun varlığına bağlamayı yanlış gördüğünü açıklar. (Bkz. s. 529)

Kürt milliyetçiliğini konu alan bir makale yazıldığında, bu makalede öne çıkarılması gerekenin birlik sorunu olduğunu ortaya koyar. Böyle bir makalenin altına da

TKP/ML(B) içindeki Kürdistanlı komünistler vs. şeklinde imza atılabileceğini belirtir.

**Derviş tartışmaya:** "Önce Cafer yoldaşın getirdiği karar tasarısı temel alınmalıdır görüşüne göre. Ben karar tasarımı bu anlamda geri çekiyorum. Çünkü yoldaşın getirdiği gerekçeler doğrudur" sözleri ile başlar. (s. 530)

Çeşitli tartışma noktaları ile ilgili olarak: Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı kavramının, halkı oluşturan sınıfların milliyetlere bölünmüşlüğü, hem de bunların ortak çıkarları olduğunu belirtmek için kullanıldığını; tartışmalı 1 Mayıs toplantı tutanağında da sorunun böyle konulduğunu, ve bu kavramın kullanılmasının hiçbir şekilde ayrılık hakkını vs. reddetmediğini belirtir. (Bkz. s.531)

Bu kavramın "Yalnızca Türk şovenizmine, ya da yalnızca Kürt milliyetçiliğine karşı değil, milli mesele bağtıısında düşünüldüğünde, bu kavram(ın) her türden milliyetçiliğe karşı çıkan" bir kavram olduğunu, bugünkü Türkiye şartlarında; yani Türkiye'de Türk dışında başka millet ve milliyet yoktur vb. denilen şartlarda, kendini varolan birliğe karşı yönlendiren bir kavram olduğunu, halklar kavramı ile arasında bir nitelik farkı olmadığını açıklar. Ama başka bağtııda farkın olduğunu, halkın çıkar birliğini belirtmeye çalıştığı noktada fark olduğunu, ve fakat bu birliği ne kadar ifade ettiğinin ayrı bir sorun olduğunu açıklar.

Bizim bugünkü durumda da hakim olan milliyetçiliği esas almak şartı ile, her iki milliyetçiliğe karşı da tavır almak görevi ile karşı karşıya olduğumuzu açıklar. Şöyle devam eder:

"Mustafa yoldaşın bence iki yanlışısı var. Birinci yanlışısı, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı kavramının evet devletin birliğini parçalamaya yönelik bir kavram olduğunu, ve bu anlamda halklar kavramıyla arasında ilkesel bir ayrılık olmadığını görmediği noktada yanlışıyor yoldaş. İki: devletin bütünlüğünü parçalamanın yanında, halkın çıkar birliğini savunmanın sanki sadece Kürt komünistlerinin görevi olduğu gibi bir yaklaşım var. Seksiyon meselesinde, "olduğunda ancak bir bu kavramı kullanırız"dan ben bunu çıkartıyorum. Ya da bu kavram, yoldaşın anlayışına göre esasta birliği öne çıkaran bir kavram anladığım kadarıyla. Bu da yanlış. Bunu, hiçkimse böyle birşeyi ispatlayamaz. Eğer bir devlet bütünlüğü varsa, bu devlet bütünlüğünü en başta soru işareti haline getiren şeyin esasta birliğe yönelik olduğunu vs.yi hangi birlik? Bu noktada hangi birlik sorunu vardır? Ona cevap verilmelidir. Evet, emekçilerin birliğini savunmak, bunu sağlamaya çalışmak her zaman bütün komünistlerin görevidir.

Bu noktada iki ayrı görev vardır; Türk komünistlerinin, Kürt komünistlerinin ama, biz bugünkü durumda Türk komünistler/Kürt komünistleri bilmem ne şeklinde ayrılmış ve Türkler bunu yapacak, Kürtler bunu yapacak şeklinde, biz bu kadar genel birşeyi yapma, yapabilecek durumda değiliz. Bu bağtııda sorun böyle.

Bir başka bağtıı, ikinci düzeltme önerisi ile ilgili: Yoldaşın da kabul ettiği düzeltme önerisi ile ilgili gelişmelerin aktarılması konusunda ben düzeltme önerisine karşıyım. Neden karşıyım? Şu şekilde karşıyım: Burda yoldaşın koymaya çalıştığı bağtıı şu:

İkinci toplantıda sorun temsilci tarafından yanlış konduğu için, Kürt milliyetçilerine karşı mücadele esas alındığı için, gerekçelendirilmedi onun için adamlar halklar kavramı sürekli kullanılmaktadır dediler. Yoldaşın ortaya koymak istediği, koymaya çalıştığı bağtıı budur. Eğer böyle olsa, o zaman gerekçe de bu olmalı. Madem ki belgelere dayanıyoruz, o zaman bakalım belgeye.

Gerekçe, Kürt milliyetçiliğine yöneldiği için biz sürekli halklar —eğer bu slogan sizin tarafınızdan böyle kullanılıyorsa, Kürt milliyetçiliğine karşı mücadele esas alınıyorsa, o zaman— biz hep halklardan yanayız diye mi gelmiş birşey? Bağlı böyle mi? Yoldaşın göstermeye çalıştığı gibi mi?" (s. 532)

DERVİŞ daha sonra alıntılarla GDS'in gerekçesinin bu olmadığını göstermeye çalışır. (Bkz. s. 533)

Derviş'ten hemen sonra ikinci konuşmasını yapan **Mustafa**, Derviş'in son değindiği konu ile konuşmasına başlar. Bu sloganın "ulusal soruna ilişkin olarak kullanılsa da filan" sorunu olmadığını, bu tartışma içinde "ikinci toplantıda tartışma içinde ulusal soruna ilişkin olarak tartışıl"diğını söyler. İlgili belgeden alıntıya dayanarak, Türkiye halkları sloganının Türkiye'de Türk milleti dışında başka millet ve milliyetlerin varlığını reddedenlere karşı geliştirildiğini söylediğini, bunun anlamının, bu sloganın Türk güvenliğine yönelme olduğunu, çeşitli milliyet-Türkiye halkı sloganının ise milli baskıya karşı mücadeleyi herşey gören ve kendi lerden Türkiye halkı sloganının ise milli baskıya karşı mücadeleyi herşey gören ve kendi milletin birliğini çeşitli milliyetlerden emekçilerin birliğinden üstün gören sapmaya karşı geliştirildiğini söylediğini, bunun da Kürt milliyetçiliğine karşı yönelen bir slogan olduğunun açık olduğunu belirtir. Temsilcimizin bu açıklamaları yapıp yapmamasından bağımsız olarak, tutanakta bunların olduğunu, ve GDS'in eleştirisinin tam da bundan sonra geldiğini, kendi kurduğu bağının kesinlikle doğru olduğunu, başka bir bağın kurulamayacağını açıklar.

Bir slogan hem halkın çeşitli ulus ve milliyetlerden geldiğini söylüyorsa ve hem de bunların çıkar birliğini ifade ediyorsa, ve bu slogan daima ulusal soruna ilişkin olarak kullanılıyorsa, o zaman bu sloganın ayrılık hakkını reddettiğini belirtir. (Bkz. s. 534)

Devamla şunları söyler:

"Şimdi gelelim bu bağında halklar sloganına: Halklar sloganı doğrudan ayrılığı ya da ayrılık hakkını gündeme getiren bir slogan değildir. Bu anlamıyla halk, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı kavramından bir ayrılığı yoktur. Ama bir üstün tarafı vardır, ve burada nitelik ayrımıdır sorununda, görüşüme göre sorunun esası, burada halk/halklar bağında, halklar sloganının kullanılmasının üstünlüğü, diğerine göre nitelik farkı burada yatmaktadır. Bu görülmelidir.

Bugün Türkiye'de sorun Kürt olup olmaması değil, esas olarak bugün burjuva gazetelerini açtığımızda, her PKK davasından sonra Kürdistan İşçi Partisi bilmem zambara-zambara okuyoruz. Yani geldiğimiz aşamada artık esas sorun, Türkiye'de Kürtlerin olup olmadığı değil, —hala bir sorun bu ama— esas sorun bu değil. Esas sorun, bunların ayrılma haklarının varolup olmadığı, bunların özgür olup olmadığı sorunudur. Bu bağında Rusya'da özellikle liberal burjuvazi Rusya'da çeşitli milliyetlerin olduğunu kabul eder. Ama ne zaman ki devletin birliği parçalanacak, devletin birliği sözkonusu olduğunda ise onu bastırmaya giderler. Türkiye'de de görüşüme göre bugün olan şey bu. Yani Kürtlerin varolup olmaması, onun dışında azınlık milliyetlerin var olup olmamasını kabul ya da red değil; esas sorun bu değil. Esas sorun bunların özgür olup olmadığı, bunların zorla bu devlet sınırları içinde tutulup tutulmadığı, bunların bu zorla birlikten kurtulmaları gerektiğinin propaganda-sının yapıp yapılmaması sorunudur. Bunun dışında birşey değil. Bunun dışında sorun görüşmeler göre sorunu çarpıtmaktadırlar.

Onun dışında ben sadece Kürdistan'da seksiyon kurduğumuzda bu sloganı kullanırız değil. Evet, biz bugün de kullanırız bu sloganı, Kürdistan'da TKP/ML(B) içindeki Kürdistanlı komünistler olarak, bilmem ne olarak. Ama bu ikili görevin yerine getirilmesi bağında, ben sadece bu sloganın kullanılması, birliğin sadece propagandasının edilmesinin işte seksiyon kurduğumuzda oraya getirmeliyiz anlayışında değilim. Bunu MK Raporu'nda görmedim. Ama MK Raporu'ndan sonra ya da önce, doğrudan gene kendi ürettiğim yazılardan birisinde bu sorunu Spartaküs'le tartışma içinde doğru bir şekilde ortaya koydum. Ama dediğim gibi, MK Raporu'nda okunulan şeyde görmedim. Daha sonraki tartışmalar içinde, özellikle Cafer yoldaşın dikkat çekmesiyle sorun iyicene; bu ikili görevin işe ertelenemeyeceği sorunu bilincime çıktı. Yani bu da benim sorunu daha ne kadar sığ kavradığımı filan da göstergesi." (s. 534-535)

**Neriman** şunları belirtir:

"Ben bu konuda şunu söylemek istiyorum: Eylembirliği toplantılarındaki gelişmeyi

Mustafa'nın gördüğü gibi görmüyorum. Ve eğer bir sorun GDS'le tartışmanın tümünün değerlendirmesi sorunu ise, o zaman çok daha gerilere gitmek gerekir. Çünkü GDS'in ilk bu noktadaki eleştirisi bildiğim kadarıyla daha 1976 yılında, halklar kavramının kullanılması daha doğrudur biçiminde getirildiği idi. Ve GDS bizim getirdiğimiz argümanlarla, evet çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı kavramının daha doğru olduğu sonucuna varmıştır. Ve bu noktada eğer gelişme şey yapılırsa, GDS'in kendi pozisyonunu bir anlamda değiştirdiği ortaya konmalıdır.

Ben yeniden ilk önerime dönmek istiyorum. Yani bizim Kaypakaya'da iki tane kavram yanyanayken, bu kavramlardan biri yönünde kesin tavır koymamız, bir yanda evet İbrahim Kaypakaya'dan uzaklaşma anlamına gelmektedir. Bu konmalıdır karar tasarısına." (s. 535-536)

**Ali**: "Derviş yoldaşın genel olarak koyduğu biçimiyle soruna katılıyorum" diyerek tartışmaya başlar. (s.536)

Cafer'in getirdiği karar tasarısından, "Türkiye halkları parolası, Türkiye'de Türk halkı dışında —ulusu değil— başka halkların da —ulusların değil— yaşadığını açıkça ilan eden ve kendini bununla sınırlayan, bu özelliği ile yalnızca Türk şövenizmine karşı yönelen doğru bir slogandır" alıntısını yapar ve "Bu özelliği ile bu slogan(in) aynı zamanda Türk şövenizmine hizmet eden bir slogan" olduğunu söyler. Devamla da İbrahim Kaypakaya ile TİKP'nin polemiklerine atıfta bulunur. Bu sloganın yalnızca Türk şövenizmine yönelen bir slogan olduğu tespitinin yanlış olduğunu, bizim geçmişte hatalarımızı tespit ederken aşırı uçlara varmamak gerektiğini, kendisinin böyle bir aşırı uca gidildiğini gördüğünü, nerdeyse 'birliği vurgulama'nın suç, günah olduğu noktasına getirildiğini, halbuki komünistlerin en temel şiarlarının birisinin "Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz" olduğunu belirtir. Devamla şöyle der:

"Emperyalistler de belli hallerde birliği savunuyor. Hakim uluslar da belli hallerde birliği savunuyor. Bizi onlardan ayırt eden, bizim de onların da birliği kabul ediyor oluşumuz değil. Bizim bu birliği hangi koşullarda hangi ayırtedici özelliklerle savunduğumuz meselesidir. Biz birliği gönüllü birlik olarak savunuyoruz. Biz birliği, temelde ayrılık hakkını garanti altına almış bir platform üzerinde savunuyoruz. Bizi ayırt eden şey, bizim de birliği, onların da birliği savunuyor oluşu değil. Esasta budur. Fakat günlük propaganda tabii ki sonuçları itibarı ile aynı politikaya düş(me)mek için bütün siyasetimizin bu noktalarını dikkate almak zorundayız. Dolayısıyla "çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" ifadesi birlik yanını yerine göre bu anlamda da kötü hale getiren bir slogandır. Birlik yanını kullandığı için yoldaş eleştirdi, ya da öbüründe birlik tarafı olmadığı için üstün taraf olarak gösterdi; aynı şeydir. Ben yanlış buluyorum yoldaşın tavrını. Genel olarak komünistlerden bütün ülkelerin işçileri, çeşitli milliyetlerden işçilerin birliği yönünde de propaganda yapma görevini alan, onların üzerinden bu görevi alan bir sonuca götürücü bir tavır olarak görüyorum. Evet, bu kadar." (s.537)

**İrfan**, Ali yoldaşın son getirdiklerine genel olarak katıldığını söyleyerek konuşmasına başlar. Mustafa'nın getirdiği öneriyi reddettiğini belirtir. Sorunu aşırı uca götürmemek gerektiğini, bunun kendisine "Türk şövenizmine karşı mücadele ederken, birliği baltalama yönünde ilerleme, yani nerdeyse evet Kürt milliyetçiliği filan şeyini... andırdı"ğını belirtir. Mavi kitapta ikinci toplantı tutanağından yapılan alıntıdan Mustafa'nın çıkardığı sonucu kendisinin çıkarmadığını, ve Mustafa'nın yorumunun yanlış olduğunu belirtir.

Kürtlerin varlığı-yokluğunun kabulünün bugünkü Türkiye koşullarında esas sorun olup olmadığı tartışması ile ilgili olarak da Mustafa'nın söylediklerine katılmadığını açıklar. (Bkz. s.538)

**Faruk**, 1 Mayıs '82 eylembirliği toplantılarından ikincisinde Türkiye halkları ve çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganıyla ilgili söylenenlerin yorumlanması konusunda Mustafa'nın yorumuna genelde katıldığını ve niye katıldığını, sorunu kendisinin nasıl kavradığını anlatır. Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı

sloganına "birliği" ekinin de eklenmesi ve bu şekilde kararlaştırılmasını doğru gördüğünü açıklar. (Bkz. s. 539)

Ali'nin getirdiği, Türkiye halkları sloganının Türk şövenizmine de hizmet ettiği eleştirisi ve İbrahim Kaypakkaya ile TİİKP arasındaki polemikler konusunda kurduğu bağ konusunda, hatırlayabildiği kadarıyla TİİKP ile tartışmalarında (orduda TİİKP ulusların kendi kaderini tayin hakkını değil de, halkların kendi kaderini tayin hakkı sloganını savunduğundan dolayı İbrahim bu noktada onlara karşı çıkıyor), İbrahim Kaypakkaya'nın tartıştığı sorunun biraz değişik olduğunu belirtir. Karar tasarısında halklar sloganının uluslar anlamında kullanılmadığını, ve fakat bu kavramın klasiklerde ulus anlamında da kullanıldığını, bunun bir türlü düzeltilmesi gerektiğini açıklar. (Bkz. s.540)

**Cafer**, Ali'nin halklar sloganı ile İbrahim Kaypakkaya'nın TİİKP ile polemik konusunda söyledikleri şeylere Faruk'un getirdiği itirazlara katıldığını belirtir. İbrahim Kaypakkaya'nın "Türkiye halkları" sloganını yer yer kullanmış olduğu tespitini yapar ve bunun da sorunun bir başka yönü olduğunu, İbrahim Kaypakkaya'nın bu sloganı kullanmakla Türk şövenizmine hizmet ettiği sonucuna kendisinin varmadığını belirtir.

1 Mayıs '82 ikinci toplantısındaki tutanak tartışmasında GDS'in Türkiye halkı sloganına karşı çıkması ve daima halklar sloganı kullanılmalıdır' gerekçelendirmesi konusunda, "GDS'in gerekçelendirmesinin, yani karşı çıkma gerekçelendirmesinin esasının, işte siz bu sloganı Kürt milliyetçiliğine karşı bir slogan olarak götürüyorsunuz. Böyle kullandığınız için ayrılma hakkını reddetmektir, şeklinde bir gerekçe olmadığını düşünüyorum" der. Bu noktada Mustafa ile ayrı düşündüğünü, polemik izlememiz gerektiğini belirtir. GDS'in genel mantığının: "Rusya halkı/Türkiye halkı dersin, ayrılma hakkını reddedersen, mantık bu (Bu kavramları ulusal sorun bağntısında kullanırsan)" olduğunu, bundan dolayı da bizim hatamıza doğru bir yönde dikkat çekilmediğini, GDS'in pozisyonunu esasta doğru olduğu şeklinde göstermeyi, GDS'in pozisyonunu olumlu gösterme olarak gördüğünü açıklar. Bize eleştirilerinde olumlu bir yanın olduğunu, ve fakat genel teorik yaklaşımlarının kökten yanlış olduğunu —bu noktada— belirtir. (Bkz. s. 542)

GDS'in yaklaşımını "esasta bizi Türk örgütü görme olarak" kavradığını belirtir. "İşte daima Türkiye halkları sloganını kullanmamız gerektiğini söylemesinden, Rusya'da daima Rusya halkları denmiştir, ve ancak bu sloganla ayrılma hakkı savunulabilir demesinden bunu çıkarıyorum" der. (s.543)

Karar tasarısında gelişmeyi aktarmaktan yana olduğunu, ve fakat GDS'in bu pozisyonunun yanlış olduğunun konulmasını, bunun zaten karar tasarısında olduğunu belirtir. Onların bizi nasıl eleştirmesi gerektiği noktasında daha önce getirdiklerini tekrarlar.

Bugünün şartlarında da çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganının kullanılmasının esasta Türk milliyetçiliğine vurduğu tezine Mustafa'nın getirdiği eleştirinin doğru olduğunu, bu tezi savunan yoldaşın Bolşevik 13'teki pozisyonu devam ettirdiğini, bunun yanlış olduğunu, bu sloganın esasta Türk milliyetçiliğine vurduğu şeklindeki yorumlamaya karşı olduğunu açıklar. (Bkz. s. 543)

Faruk'un getirdiği, ulus ile halk kavramlarının zaman zaman aynı anlamda kullanıldığı ile ilgili sorunu kendisinin tartışmaktan yana olduğunu, İbrahim Kaypakkaya'nın bu ikisinin aynı anlamda kullanılmayacağını savunduğunu, Merkez Komitesinin de bir dönem böyle savunduğunu, ve fakat polemikler içinde bunu düzelttiğini, bu iki kavramın aynı anlamda kullanılabileceğini gördüğünü anlatır. Bu sorunun bizim içimizde çözülmemiş olmasından hareketle, böyle bir ayrım yaptığını, Konferans delegelerinin evet bu kavramlar aynı anlamda kullanılabılır anlayışında ise, o şekilde koymaktan yana olduğunu belirtir. "Birliği" ekinin de kendisi açısından kabul edilebilir bir ek olduğunu söyler.

**Mustafa**, halklar sloganının İbrahim Kaypakkaya'daki tartışma bağntısında söz aldığını, bu konuda Faruk ile Cafer'in getirdiklerine katıldığını belirtir. (s.544)

GDS'in bizi Türk örgütü gördüğü bağntısında kendisinin de belli problemlerinin

olduğunu, GDS'in bizi Türk örgütü gördüğü tezinin kendisi açısından ispatlanabilir bir tez olmadığını, bizimle ortak açıklamalarının da olduğunu, bu ortak açıklamalarda sorunun gayet açık olduğunu vs. belirtir. Ve fakat belirli kavramları kullanmalarında belirli problemlerin olduğunu, kendisinin sorunu tam çözmez durumda olmadığını açıklar. "GDS'in ikinci toplantıda bizim pozisyonumuza karşı Türkiye halkları sloganı ile ilgili getirdiği yanlış değil. Ama bunu daha sonra genelleştirme ve bunu Lenin-Stalin'e dayanarak teorileştirme. Bunu çokça biz de yapıyoruz. Esas yanlış burada" der. (s.543) Geldikleri mantığın yanlış olduğunu, ama bizim tartıştığımızın geldikleri mantık olmadığını söyler. VE pozisyonunda bir değişiklik olmadığını açıklar.

GDS'in pozisyon değiştirilmesi ile ilgili Neriman'ın söylediklerine karşı, sorunu tam hatırlamadığını, Neriman'ın söylediklerinin doğru olabileceğini, böyle birşey varsa, bunun GDS'in tutarsızlığı olduğunu ortaya koyar.

İkinci toplantıdaki temsilcimizin açıklamasının Parti tarafından da görülmemesinin —ki hiç kimse eleştiri getirmedi— "II. Konferansa sunduğumuz belgelerdeki sapmalar, II. Konferans içindeki, II. Konferans sonrasındaki bizim genelimizdeki olan sapmalardan bağımsız ele alınmayacağı" görüşünde olduğunu belirtir. Devamla Konferans öncesi ve sonrası yapılan bu konu ile ilgili sapmalara değinir. Bunlarla bağını kurmaya çalışır. (Bkz. s. 546)

**Leyla**, Cafer'in karar tasarısını esasta doğru bulduğunu, eylembirliği toplantısındaki tartışmanın aktarılması ile ilgili Derviş'in anlattıklarına katıldığını açıklar. Türk şövenizminin hakim olmasından dolayı yayınlarmızda esas olarak Türk şövenizmine karşı yönelmemiz gerektiğini, bu esas göreve bağlı olarak yerel milliyetçiliğe de vurmamız gerektiğini, bugün seksiyon olmadığı şartlarda Kürtlerin yerel milliyetçiliği, Türklerin türk milliyetçiliğine vurması ayrımını yanlış bulduğunu, esas tehlike ne ise, örgüt olarak esasta ona yönelmesi gerektiğini, yerel milliyetçiliğe de vurulması gerektiğini anlatır. Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganının milli sorunun tamamını çözmediği halde, hiç kullanılmayacağı anlayışında olmadığını, milli sorun bağntısında siyasi sorunun tartışıldığı bir şeyde, Kürt, Türk ve azınlık milliyetlerden halkın ortak düşmana karşı ortak çıkarlara sahip oldukları için ve bu anlamda kullanılmasına karşı olmadığını belirtir. (Bkz. s.546-548)

**Derviş**, karar tasarısındaki "Ulusal sorunda ikili görevin bilincinde olarak, Türkiye'de Türk şövenizminin hakim ideoloji olduğu, buna karşı ideolojik mücadelemin toplumun geniş kesimleri, genelde sol çevre ve özelde kendi içimizde esas alınması gerektiğini vurgular, bu görevin özellikle içimizdeki Türk ulusundan komünistlerin görevi olduğunu açıklar" bölümüne şu tavrı takınır:

"Bundan açıkça çıkan şey şudur: İçimizdeki Kürt komünistlerinin, Kürt ulusundan komünistlerin öncelikli görevi bu değildir. (Bütün bunlardan dolayıdır ki, bütün bunlar içinde bu da var. Türk komünistleri görevi, Öncelikle bugünü tartışıyoruz.) Şimdi genel teorik şeyi değil, bugün ne yapacağımızı tartışıyoruz. Bütün bunlardan dolayı, halk/halklar bağntısında, Türkiye halkları sloganının Türk şövenizmine karşı mücadelede kural olarak kullanılmasını doğru bulduğunu açıklar." Şimdi burda şöyle bir tablo çıkıyor: İçimizdeki Kürt komünistleri, Kürt milliyetinden komünistler, Türkiye halkları kavramını esasta kullanamazlar; eğer şeyi doğru kuruyorsan yani. Ama bu bana biraz yani, biraz durumumuzu hiç gözönüne almayan filan bir yaklaşım.

Yani öyle birşey ki ikili görev, evet ikili görev ama, bunun bugün uygulamada bizim açımızdan şeyi ne? Birincisi, durumumuz ne ve bizim durumumuzda bu nasıl kullanılır? Bu iki şeyi birbirine yani iyi bağdaştıramazsak, ondan sonra diyelim ki içimizden bir Kürt milliyetinden arkadaş oturup, Türkiye halkları vs., diyelim ki Türk şövenizmine karşı bir makale yazdı. Biz onu şeylen mi? Yani bunu biraz düşünelim. Yani biraz tartışalım bu sorunu bir." (s.548)

Derviş devamla, Neriman'ın getirdiği, "İbrahim Kaypakkaya'da iki slogan da vardı. Biz biri yönünde tercih yaptık. Bu İbrahim Kaypakkaya'nın doğru pozis-

yonundan uzaklaşma idi" önerisi ile ilgili, İbrahim Kaypakkaya'dan uzaklaşıldığını tespit etmek gerektiğini belirtir.

Halk kavramının içeriğini ise karar tasarısında sınırlamamak gerektiğini belirtir. Türkiye halkları sloganının yalnız Türk şovenizmine yöneldiği tespitinin, bu slogan kimin nasıl kullandığına bağlı olduğunu, onun için "komünistler tarafından" eklenmesi gerektiğini açıklar.

İkinci toplantıda GDS'in pozisyonunun esasta doğru olduğu şeklinde bir eke kesinlikle karşı olduğunu açıklar. Böyle kaba bir hatanın nasıl yapıldığı ve nasıl görüldüğü ile ilgili, "Benim şahsım için sorun, ben hiçbir zaman Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esasta yönlendirmeliyiz ve buna uygun politika şudur şeklinde bir tavır savunmadım"ım, ve bu şekilde hiçbir yoldaşın da savunmadığını vurgular. Toplantı tutanağının durumu doğru aktarmadığını, ama orda durduğunu ve bunun görüldüğünü, görülmemesinin nedeninin kendisi açısından bunun problem bile olmaması olması olduğunu belirtir. (Bkz. s.550)

**Mustafa**, aynı şeyleri tekrarlayanın yararı olmadığını belirtir ve şu açıklayıcı yapar:

"Ben ne Derviş yoldaş tarafından, ne de teşkilatın içindeki herhangi bir yoldaş tarafından, ne de herhangi bir sempatizan tarafından, Kürt milliyetçiliğini esas alarak diye bir öneri getirildiğini, geldiğini söylemedim. Yoldaşın verdiği şey bu anlamda olmalıdır. Açıkta. Ama benim tartıştığım şey, böyle bir önerinin gelmemesi değil, bilinci bir şekilde bunun öne konup konmaması meselesi değil; objektif durumdur." (s. 550)

**Cafer**, ikili görevle ilgili olarak tartışmaya başlar. Karar tasarısını bütünlük içinde okuduğunda, teorik olarak bir sorun görmediğini, ikili görevin nasıl çözüleceği hakkında pratik olarak görüş belirtmediğini, ancak bunun tartışılıp çözülmemesi gerektiğini, bunu da Faaliyet Raporu'nun tartışması içinde yapmayı doğru gördüğünü açıklar. Bu konu ile ilgili görüşlerini kısa da olsa ortaya koyar:

"Türk milliyetçiliğine karşı ancak ve ancak, veyahut ta sadece, esas olarak Türk ulusundan gelen komünistler mücadele edebilir." Hayır, ben böyle anlamıyorum. Lenin yerel milliyetçiliği karşı da bir yığın polemik yazmıştır."

Stalin ile ilgili de örnek verir ve kendisinin bugün Türk yoldaşlar Türk şovenizmi ile hesaplaşın, Kürt yoldaşlar da Kürt milliyetçiliğiyle hesaplaşın şeklinde sorunu anlamadığını belirtir. (s.551)

**Neriman**'ın önerisi ile ilgili şunları söyler:

"Neriman yoldaşın getirdiği öneriyi ben şu çerçeve ile kabul ediyorum: Evet, İbrahim Kaypakkaya yoldaşa her iki parola da vardır. İkincisi, İbrahim Kaypakkaya yoldaş çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı veya çeşitli milliyetlerden emekçi halkı parolalarını benim kavrayabildiğim kadariyle doğrudan ulusal sorun bağintısında değil, esasta emekçi halk, yani bu çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı, Türkiye emekçi halkı kavramlarını esasta emekçi halk bağintısında kullanmıştır. O noktada, yani bizim 82'deki açıklamamız doğrudan İbrahim Kaypakkaya'nın tartıştığı bir sorun değil. Çünkü 82'deki tartışma daha çok ulusal sorun bağintısında hangisi kullanılır, hangisi kullanılmaz. Ama ben bu noktada evet İbrahim'de bu iki parolanın kullanıldığını, onun çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı'm veyahut ta emekçi halkını doğrudan ulusal sorun bağintısında kullanmadığını, bizim ise bunu bu şekilde kullanma ile, bu sloganı bu bağintıda kullanmakla, hatta bunu esas olarak kullanmakla, genel kural olarak kullanmakla İbrahim Kaypakkaya'nın doğru pozisyonundan uzaklaştığımızı tespit edilmemesinden yanayım." (s.553)

Eylambirliğindeki açıklamanın geçmişle bağlı olduğu sorununda Mustafa ile genelde hemfikir olduğunu, bunun araştırılması gerektiğini vurgular. Karara konmasını gereksiz gördüğünü belirtir.

Türkiye halkları parolası bağintısında Derviş'in getirdiği, kim tarafından, nasıl sorularına bağlı olarak, "Komünistler" ekinin getirilmesiyle hemfikir olduğunu açıklar. Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı kavramının ulusal soruna ilişkin

kullanılmaması gerektiğini, ancak bu sloganın İbrahim Kaypakkaya'nın yaptığı gibi içeriğinin doldurularak kullanılabileceğini, ama ulusal soruna ilişkin kullanılmaması gerektiğini bir kez daha belirtir.

**Neriman**, karar tasarısından ikili görev bölümünün olduğu gibi silinmesini, bu sorunun olgunlaşmadığı gerekçesiyle önerir. Bu soruna ilişkin klasiklerde çeşitli örneklerin olduğunu, Lenin'in bir makale yazıp, altına imzalamak için bir Gürcü bulunması gerektiğini söylediğini örnek olarak verir.

**Derviş**, Neriman'ın getirdiğinin doğru olduğunu söyler. Sorunun Parti içinde Türkler/Kürtler vs. şeklinde olmadığını, bölge sorunu olduğunu kavrayabildiği kadariyle açıklar.

Daha sonra karar tasarısında, getirilen öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılır.

Oylama aşamasında **Selami**, ikili görev konusunda problemlerinin olduğunu, bu problemlerinin durduğunu, yapılan değişikliklerle bir probleminin olmadığını, ikili görev sorununda somut olarak bugün nasıl uygulanacağı konusunda probleminin hala durduğunu söyler. (Bkz. s. 561)

**Cafer**, ikili görevin teorik olarak yorumlanması ile ilgili bölümü geri çekmesinin nedeninin; getirdiği şeylerin yanlış olduğunu gördüğünden değil, Parti tarafından yeterli tartışılmadığından dolayı olduğunu belirtir.

**Mustafa**, ikinci toplantı ile ilgili aktarmanın bir uzlaşma zemini olup olmayacağı konusunda iyicene bakma ihtiyacı duyduğu gerekçesi ile oylamaya katılmaz.

Bu anlamda Mustafa'nın çekimser oyuna karşı diğer delegelerin tümünün oyları ile şu karar çoğunlukla alınır:

#### "7- TKP/ML(B)'NİN 'TÜRKİYE'DE EZİLEN ULUSLARDAN HALKLARIN VARLIĞINI REDDETTİĞİ' TEZİ ÜZERİNE

III. Konferansımız böyle bir genel tezi İFTİRA olarak reddeder. Biz kesinlikle hiçbir yerde, hiçbir belgemizde Türkiye'de ezilen uluslardan halkların varlığını reddetmedik. Türkiye'de Türk milleti dışında, Kürt milleti, ve çeşitli milli azınlıklar yaşamaktadır. Her millet ve milliyet kendi içinde sınıflara bölünmüştür. Bir yanda, başta proletarya olmak üzere emekçiler ve ezilenler; diğer yanda sömürücüler, ezenler! Bu anlamda Türkiye'de Türk halkı, Kürt halkı, Ermeni halkı, Arap halkı, Rum halkı, Çerkez halkı, Laz halkı vb., yani halklar vardır. Biz bunu hiçbir yerde reddetmedik. Sorunu bizim Türkiye'de "ezilen uluslardan —doğrusu ulus ve milliyetlerden olmak—BN— halkların varlığını reddettiğimiz" biçiminde koymak, bize savunmadığımız bir düşüncüyü maletmektir.

Eski kardeşler bu genel tezlerini, bizim kullandığımız "çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" sloganına dayanarak getirmektedirler.

En başta şunu belirtelim ki, eski kardeş örgütlerimiz 1 Mayıs konusundaki polemik başlayana dek, bizim bu sloganı kullanmamıza köklü bir itirazda bulunmadılar. Hele hele bu sloganın Türkiye "halklarının varlığını reddetmek" demek olduğu şeklinde bir eleştirileri hiç yoktu. Tersine, bu sloganı doğru bulup, kendileri de kullanıyorlardı.

1982 1 Mayıs hazırlıkları ikinci toplantısı içinde Komeleh temsilcisi, halk ve ulus kavramlarının eşanlamda kullanılması gerektiğini savunur. Buna bizim temsilcimiz ve GDS temsilcisi karşı çıkarlar.

Bu tartışma bağintısında temsilcimiz, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganını hangi anlamda kullandığımızı, ve Türkiye halkları sloganı ile bu sloganı neye karşı mücadele içinde geliştirdiğimizi açıklar. Her iki sloganın da doğru olduğunu, kullanılabileceğini belirtir.

GDS temsilcisi bu açıklama üzerine, 'doğru olanın İbrahim Kaypakkaya yoldaşın yazılarında ortaya koyduğu "Türkiye halkları" parolası olduğunu, çünkü yalnızca bu parola ile ulusların kendi kaderini tayin hakkı, ayrılık ayrı devlet kurma hakkı olarak savunulabilir. Türkiye halkı parolası ile aslında ayrılık hakkı reddedilmektedir' görüşünü savunur. Onlar bu temel yaklaşımlarını — İbrahim Kaypakkaya'nın da "çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" sloganını kabul etme dışında— bütünüyle korudular, koruyorlar. Biz sorunun bu şekilde konulmasını kökten yanlış buluyoruz.

GDS temsilcisi toplantıda yaptığı açıklamada, bizim çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganını genel kural olarak kullanmış olmamızdan dolayı, yanlış olduğunu; ikinci toplantıda yapılan açıklamada getirilen gerekçelerle kullanılmış olması halinde, bunun Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi esas alan, ve bu anlamda ayrıma hakkına karşı yönelen bir slogan olduğunu koymamıştır. O bunu yapacağına, bir başka temel yanlışın savunucusu olmuştur.

Konferansımız bu bağtıda, İbrahim Kaypakkaya'da gerek Türkiye halkları, gerekse çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganlarının varlığına, ve her ikisini de kullanmasına rağmen, daha sonra bizim tarafımızdan bu sloganlardan yalnızca birinin genel kural olarak kullanılmış olmasının, İbrahim Kaypakkaya'nın doğru pozisyonundan uzaklaşma olduğunu tespit eder.

\* Türkiye halkları parolası Marksist-Leninist temelde kullanıldığında, Türkiye'de Türk halkı dışında başka halkların da yaşadığını açıkça ilan eden, ve kendini bununla sınırlayan, bu özelliği ile YALNIZCA Türk şovenizmine karşı yönelen doğru bir slogandır. Bu slogan, yerel milliyetçiliğe yönelmediği gibi, yalnız bununla "ayrılık hakkı"nın savunulacağı düşüncesini de içermez.

Çünkü "çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" sloganı ile de "ayrılık hakkı" savunulur.

Şöyle ki: Bu slogan Türkiye'de halkın milli bölünmüşlüğü, çeşitli milliyetlerden oluştuğunu, Türkiye'de SADECE Türk halkının yaşadığını savunmakla Türk şovenizmine karşı yönelirken; sınıfsal konumundan dolayı halkın emperyalizme ve yerli usaklarına karşı birliğini savunduğu için de yerel milliyetçiliğe karşı yönelir. Yani ikili bir özelliğe sahiptir. Bunun içindir ki, bu slogan "ayrılma hakkı"nın reddi değildir.

Bu slogan aynı zamanda, polemik içinde Merkez Komitemizin savunduğu gibi, Türk milliyetçiliğine karşı mücadeleyi merkezine koyan, bunun yanında "ezilen ulus milliyetçiliğine de vuran" bir slogan da değildir. Hele hele bu sloganın böyle bir yorumu, Lenin ve Stalin'in kullandıkları "Rusya halkı" kavramının anlamı ile hiç mi hiç aynı değildir. Tabii ki, İbrahim Kaypakkaya yoldaşın bu sloganı kullanırken anladığı içerikle de tamamen çelişmektedir. İbrahim yoldaş gerek "Türkiye halkları" sloganını, gerekse "çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" sloganını hiçbir zaman doğrudan Kürt ulusunun "ayrılma hakkı" sorununu tartışan ve çözen bir slogan olarak kullanmamıştır. O doğrudan Kürt ulusunun "ayrılma hakkı" ile ilgili özel olarak "Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı", ve genelde de "ulusların kendi kaderini tayin hakkı" sloganını kullanmıştır. Eski kardeşler "ayrılma hakkı"nın "yalnızca" Türkiye halkları parolası ile savunulabileceğini doğru bulmakla, İbrahim Kaypakkaya yoldaşı anlamadıkları gibi, onu bu noktada savunmadıklarını da kanıtlamaktadırlar.

\* Konferansımız bu konudaki tartışmanın ilk başlangıcı olan, 1982 1 Mayıs eylembirliği toplantısında temsilcimizin neden Türkiye halkları sloganı yerine çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı sloganını kullandığımızı açıklarken getirdiği gerekçelerin kesinlikle yanlış olduğunu, ideolojik planda Kürt milliyetçiliğine karşı mücadeleyi doğru gördüğümüz anlamına gelen değerlendirmesinin Türk şovenisti bir sapma olduğunu vurgular. Ayrıca, temsilcimizin gerekçelerinin, "çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" sloganının tam doğru bir yorumu olmadığını, bu anlamda Partimizin gerçek pozisyonunu tam olarak yansıtmadığını vurgulamak isteriz.

\* Konferansımız, Partimiz TKP/ML(B)'i yalnızca Türk komünistlerinin örgütü olarak değil, aynı zamanda Türkiye-Kürdistan'da yaşayan Kürt, Ermeni, Arap, Laz, Çerkez vb. gibi ulus ve ulusal azınlıklardan komünistlerin de içinde yer aldığı bir örgüt olarak değerlendirdiği için, kendini yalnızca Türk şovenizmine karşı mücadele ile görevlendirmeyi Marksizm-Leninizme bir saldırı olarak görür, ve bundan dolayı, Marksist-Leninist temelde kullanıldığında "halk/halklar" bağtısında Türk şovenizmine karşı mücadeleyi içeren "Türkiye halkları" parolasını kullanmayı yeterli görmez.

\* Konferansımız, Türk şovenizmine karşı mücadelede genel kural olarak, "halk/halklar" bağtısında, Türkiye halkları sloganının kullanılacağını tespit eder.

\* Konferansımız yine aynı bilinçle, esas görev olan Türk şovenizmine karşı mücadele yanında, yerel milliyetçiliğe, bugün bu milliyetçilik içinde öncelikle Kürt milliyetçiliğine karşı mücadele görevine de sahip olduğumuzu tespit eder. Bu görevin gereği olarak, halk/halklar bağtısında "çeşitli milliyetlerden Türkiye halklarının birliği" vb. sloganları kullanmayı doğru bulduğunu açıklar.

\* "Çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı" sloganı, ulusal sorun bağtısında, ne Türk şovenizmine karşı mücadele sorununu, ne de yerel milliyetçiliğe karşı mücadele sorununu gerçek anlamda çözen bir slogan değildir. Kullanıldığı zaman, bu bilinçle kullanılmalıdır.

\* Bu konudaki tartışmanın bir diğer temel unsuru ise şudur:

Eski kardeşlerden GDS, tartışmanın içinde "Türkiye halkları" ile "ulusların ayrılma hakkı"nın eşanlamlı kullanarak, Türkiye'de "SADECE" ve "DAİMA" "Türkiye halkları" parolasının kullanılması gerektiğini, çünkü ancak bu parola ile "ayrılık" hakkının savunulabileceğini, Lenin ve Stalin'in de "daima Rusya halklarından" söz ettiklerini, ancak böyle bir tavrın İbrahim Kaypakkaya'nın mirasını savunmak olacağını ileri sürdü ve savundu. Bu görüş daha sonraları, bütün kardeşlerin ve bu arada "Spartaküs"ün de görüşü haline geldi.

Merkez Komitemiz, GDS'in bu pozisyonuna karşı polemik yürüttükten, birden fazla yanlış savundu: Birincisi, Lenin ve Stalin'in "hiçbir yerde halk" kavramını "millet, ahali, vb. ile eşanlamlı kullanmadıklarını" savunmuştur. İkincisi, GDS ile tartışılan sorunun, "milli sorun bağtısında" Lenin ve Stalin'in "daima Rusya halklarından" söz edip etmedikleri olduğunun kavranmamasıdır. Böylece boş yere Lenin ve Stalin'in "Rus halkı", "Rusya halkı" gibi kavramları da kullandığı ispatlanmaya çalışılmıştır. Halbuki, yapılması gereken şey, Lenin ve Stalin'in "ulusal sorun bağtısında" ancak "halk/halklar" ikileminde, kural olarak "Rusya halkları" parolasını kullandıklarını, ancak genelde "ulusal sorununda" "Rusya halkları" sloganını kullanmadıklarını ispatlamaya; Lenin ve Stalin'in ulusal sorun bağtısında "millet", "milliyet" vb. gibi kavramları da kullandıklarını kanıtlamaya çalışmak; "Lenin, Stalin 'daima Rusya halkları' kavramını kullandılar, Türkiye'de de 'daima' ve 'sadece' 'Türkiye halkları' kavramı kullanılmalıdır" tezinin bu genellikle saçma olduğunu, Lenin'e ve Stalin'e ve bu alanda İbrahim Kaypakkaya'ya saldırı olduğunu savunmak olmaydı.

Ne yazık ki, Merkez Komitemiz bu doğruları ortaya koymadı ve savunmadı. Tersine, bizzat kendisi, Lenin ve Stalin'in konuyla ilgili yaklaşımlarını yukarıda gösterdiğimiz alanlarda kavramadı, revize etti.

Ancak tartışma sürecinde, hatalarını bütün yönleriyle olmasa da kavramaya ve aşmaya çalışarak, olumsuz yöne doğru giden gelişmenin engellenmesinde küçümsenemeyecek bir gelişme gösterdiği de kesinlikle vurgulanmalıdır.

Eski kardeşlerin Türkiye'de Partimiz tarafından "sadece" ve "daima" "Türkiye halkları" sloganının kullanılmasını savunmaları, kesinlikle bizi Türk örgütü olarak görmelerinin, ve sadece Türk şovenizmine karşı mücadele edilmesi gerektiği anlayışında olduklarının açık bir kanıtıdır."

### **8- TKP/ML(B)'NİN "EZİLEN ULUS VE MİLLİYETLERİN DİLİNİ, ÖZELLİKLE DE KÜRT ULUSUNUN DİLİNİ KOMÜNİST PROPAGANDANIN BİR ARACI YAPMADIĞI" TEZİ İLE İLGİLİ**

Bu bölümle ilgili tartışma, Konferans öncesi üzerinde tartışılmış olan şu karar tasarısı üzerine yürür:

#### **"8- TKP/ML(B)'NİN 'EZİLEN ULUS VE MİLLİYETLERİN DİLİNİ, ÖZELLİKLE DE KÜRT ULUSUNUN DİLİNİ KOMÜNİST PROPAGANDANIN BİR ARACI YAPMADIĞI' TEZİ İLE İLGİLİ**

Bu konudaki görüşlerimiz şöyledir:

\* Türkiye'de komünistlerin önünde, propaganda ve ajitasyonlarını yalnızca hakim ulusun dili olan Türkçe ile değil; Türkiye'de yaşayan ezilen ulus ve milliyetlerin dilinde de; bütün dillerde yapma görevi vardır.

\* Bu, bütün milliyetlerden proletaryanın birleşik bir proletaryasını yaratma; ve çeşitli milliyetlerden proleterleri, emekçileri kaynaştırma; birleştirme için mutlaka çözülmesi gereken bir görevdir.

\* Bu görevin çözülmesi yönünde atılacak her adım, hem esas olarak hakim ulus şövenizmine, hem de aynı zamanda ezilen ulus milliyetçiliğine darbe vuracaktır.

\* Ezilen ulus ve milliyetlerin dilinde yayın, öncelikle ve özellikle, bizzat o ulusun ve milliyetlerin yerleşmiş olduğu bölgelerde yapılacak çalışmada belirleyici bir öneme sahiptir.

\* Türkiye'de ezilen ulus ve milliyetlerin dilinde yayın yapma görevinde ilk ele alınması ve çözülmesi gereken, Kürt dilinde yayın yapma sorunudur. Çünkü Türkiye'de milli meselenin esasını Kürt milli sorunu oluşturmaktadır.

\* Biz bugünkü gücümüzle kesinlikle böyle bir görevi, mesela en temel belge-  
rimizin Kürtçeye çevrilip yayınlanması düzeyinde bile çözülebilecek durumda de-  
ğiliz. Bizim bugünkü gücümüzle yapabileceğimiz şey, bu görevi tespit etme;  
propagandasını yapma, ve adım adım çözülebilmek için belli görevlendirmeler yap-  
maktır. Bunun yanında, belli bildirilerin (mesela milli mesele ile ilgili tavrı ta-  
kındığımız) Kürtçeye çevrilmesi vb. de bugün ele alınıp çözülebilecek görevler  
olarak tespit edilebilir.

\* Kürtçe yayın konusunda şu iki sorun da bilince çıkartılmalıdır:

a) Bugün Türkiye'de Kürtçe okuyup yazma bilenlerin sayısı yok denecek kadar azdır. Ve bu Kürtçe okuyup yazma bilenlerin hemen hepsi Türkçe de okuyup-  
vazma bilmektedirler. Birçok halde Türkçeyi daha iyi yazıp okumaktadırlar.  
Yani yapılacak Kürt dilinde propagandanın esas amacı, Marksizm-Leninizmi  
daha iyi kavratmak, "ana dilinden kavratmak" vb. değil; doğrudan biz komü-  
nistlerin, hakim ulusun diğer dilleri ezmesine karşı olduğumuzu pratikte gös-  
termektir.

Bugün kazanmayı önümüze dolaysız görev olarak koyduğumuz kesimin "ileri  
kesim" olduğu gözetilince alındığında; Kürtçe dilinde yayının esas karakterinin,  
"diller üzerinde baskıya karşı olduğumuzun pratik olarak gösterilmesi" olduğu  
bütünüdür.

b) Bugün Türkiye'de Zazaca ve Kırmancı olmak üzere iki "ayrı" Kürtçe konu-  
şulmaktadır. (Bu konuda, bunların iki ayrı dil mi, yoksa bir dilin iki ayrı  
lehçesi mi olduğu konusunda tartışmaya katılacak durumda değiliz. Çünkü bu  
konuda bir araştırma yok.) Bildiğimiz, ve somut pratik içinde gözlemlediği-  
miz, her halükarda Zazaca ve Kırmancı konuşanların, birbirlerini anlamakta

çok güçlük çektikleri; bazı hallerde ise anlaşılmadıklarıdır. Bu durumda, her  
halükarda Kürtçe dilinde yayın görevi, Zazaca ve Kırmancı yayın olarak ele  
alınmak zorundadır. Bunlardan birinde yayın yapıp, bu sorunu çözdüğünü  
söylemek; gerçekte varolan bir duruma gözlerini kapamaktır.

Biz geçmişte bu görevin varlığını tespit ettik. Belli görevlendirmeler de yap-  
tık. Ancak bu konuda somut birşey ortaya çıkmadı. Bu, bizim bu konuda ge-  
reken önemi vermediğimiz bir ifadesidir. Ve bu noktada bize getirilen böyle  
bir eleştiri haklıdır.

Biz sorunu, özellikle eski kardeşlerimiz, ve onların hayranları ile polemik  
içinde, "Sorun, bir kereye mahsus, bir bildiriye Kürtçeye çevirmek ve yayınlama-  
mak değil; ya da şu veya bu sloganın Kürtçeye de çevrilip, Kürtçe de yayınlama-  
lanması değil, böyle bir yayının sürekliliğinin sağlanmasıdır" vs. şekilde koy-  
duk. Bu, soruna yanlış yaklaşan bir koyuştu. Tabii ki sorun, bazı sloganların  
Kürtçe de atılması ile, bir-iki bildirinin Kürtçe de yayınlanması ile çözülme-  
ye çözülmeye çalışıldığı gösteren bir adımdır. Ve bu adımın atılması,  
sorunun gerçek çözümünü engellemez; tersine, o yönde gelişmeyi hızlandırıcı  
bir rol oynar. Öyle ya da böyle, Kürtçe yayın —bu, belli sloganların Kürtçe-  
ye çevrilmesi, atılması düzeyinde bile olsa, eğer bugün yalnızca bu yapılabili-  
yorsa— Türk faşist hakim sınıflarına karşı kesin bir tavrın, Türkçe dışındaki  
dillere yapılan baskıya, somutta Kürt diline yapılan baskıya karşı oluşun,  
somut ifadesidir. Bizim, eski kardeşlerimizin ve Spartaküs'ün demagogik "çaba"-  
larına karşı bir tepki olarak da, bugün yapabileceğimizi de yapmamamız kesin-  
likle yanlıştır. Bu yanlış düzeltilmeli; bugün bu konuda yapabilececek durumda  
olduğumuz (mesela belli temel sloganlarımızın Kürtçe propagandası; belli bildi-  
rilerimizin, yazılarımızın Kürtçe de yayını) mutlaka yapmalıyız."

Tartışmada önce Derviş karar tasarısından belli çıkartmalar yaptığını açıklar.  
Açıklaması şöyledir:

"Karar tasarısının 17. sayfasında, "Kürtçe yayın konusunda şu iki sorun da  
bilince çıkartılmalıdır" noktasından itibaren çıkacak. Bolşevik 13, s.99'da  
bu kenarları siyah çizgili olan yer. Ki geçmişte yaptığımız hatayla ilgili değeri-  
lendirme yapılan yer girecek. Şurayı kastediyorum: "Biz geçmişte bu görevin  
varlığını tespit ettik...."

Şimdi deniyor ya, "Görevler,...." filan... Herkesin elinde yok mu bu 13?  
Bu 'neden' meselesinde getirilen şeylerin yanlışlığı vs. ile ilgili filan değil  
çıkartmam. Çıkartmam, esas olarak birtakım detayı; yani ikincil sorunlar var,  
bunları birbirine karıştırmamak açısından çıkartmadır. Bu anlamda yani çıkart-  
ma-ekleme şeyi.

"Kürtçe yayın konusunda şu iki sorun bilince çıkartılmalıdır". İlk taslağa  
esasında "iki sorun bilince çıkartılmalıdır"dan sonra, o iki sorunda bilince  
çıkartılan yerden en sonuna kadar, buraya kadar içindeydi. Şimdi bu iki  
sorunu çıkartıyorum.

Çıkartmamın nedeni, biz bunları koyduğumuzda, ister istemez tartışma bu şey-  
lere kayacaktır: Zazaca mı, Kırmancı mı, bilmem ne miydi tartışmasına kayacak-  
tır. Ama meselenin esası bu değildir. Bizim açımızdan bu da meselenin bir ya-  
nıdır; ama bir yanıdır. Esası, Kürtçe yayın yapıp yapmayacağımız, ve bu  
konuda hatamız olup olmadığı sorunudur. Bence bu iki şeyi birbirine karıştı-  
rmakta yarar var.

Ondan sonra, neden işte bugün Kürtçe yayının hangi anlama geldiği vs. de  
bence bu karar tasarısında tartışmaya gerek yok. O tartışma başka türlü de  
yürütülür. Yani karar tasarısı gerçekten esaslı öne çıkaran birşey olmalıdır.  
O yüzden evet." (s. 561-562)

Derviş'in açıklamalarından sonra söz alan Mustafa şunları belirtir:

"Bu çıkarılan yerle ben hemfikirim. Zaten daha önce de tartışmıştık bu sorunu  
bazı yoldaşlarla. Onun dışında ben çıkan bu yerle ilgili belli problemlerin

de çözülmüştü görüşündeyim. Örneğin Zazacayı konuşanlar Kürt ulusunun bir parçası mı? Onun ötesinde ayrı bir ulus mu? Ya da ulusal azınlık mı? Sorun bana göre çözülmüş bir sorun değildir. Çünkü Stalin ulusu tarif ederken, dil birliğinden de bahsetmektedir. Ama bildiğimiz kadarıyla Zazaca ile Kırmanci denilen diller birbirinin diyalekti olabilecek şekilde değil, birbirinden tamamen ayrı diller. Bu bağında yani sorun tam çözülmüş değil. Bu sorun çözülmüştü müddetçe de işte iki tane dil var, üç tane dil var şeklinde sorunu koymak, evet sorun olan birşeyi çözülmüş gibi göstermek de bana yanlış geliyor. Çünkü hiçbir şey anlamıyorlar karşılıklı konuştukları zaman. Örneğin Almanya'da Bayernliler konuştuğunda, diyelim ki Hamburg'da konuşulan Almanca ile Bayern'de konuşulan birbirlerini anlayabiliyorlar. Belirli kelimeler değişik, belirli şeyler değişik. Ama yani bu iki dil bundan biraz daha farklı." (s. 562)

**Cafer**, Derviş'in önerdiği değişikliklerle hemfikir olduğunu, ve kendisi için de Zazaca konuşanlarla Kırmanci konuşanların bir ulus olup olmadığı sorununun bir problem olduğunu açıklar. Fakat bunun bugün "pratik mücadele açısından" onca önemli bir sorun olmadığını, bundan daha önemlilerin mesela Kürtçe yayın organı, Kürtçe dili bilenlerin olup olmadığı, bunları nasıl kullanacağımız üzerine tartışılmasını önerir. Karar tasarısında Spartaküs için eski kardeşlerin "hayranı" denmesini yanlış bulduğunu, bunun düzeltilmesi gerektiğini açıklar. Yine karar tasarısına, bu konudaki hatalarımızın da ulusal soruna ilişkin diğer sapmalarımızla bağının olduğunun konulmasını ister.

**Mustafa**, yayın organlarının isimlerinin Kürtçe de yazılması kararının alınmasının bu bölümde ele alınmasının daha doğru olacağını, ve yayın organlarının isimlerinin Kürtçe de basılması için karar alınmasını savunur. (Bkz. s.564-565)

**Selami**, Kürtçe yazılı propaganda ile ilgili, örgütlenme şeması ile ilgili tartışılmasını, o bölümde "çeşitli bürolar üzerinde duruluyor. Bunlardan bir tanesi de çeviri bürosu. Ya da ayrıca Kürtçe ile ilgili bir büro ya da özel bir görevlendirme filan şeklinde ele alınmasını ben önerecektim" der. Kürtçe olarak yayın organlarının başlıklarının konmasına karşı olmadığını açıklar. (Bkz. s. 565)

**İrfan**, Zazaca alfabesinin olmadığını, ve fakat konuştuklarında anlaştıklarını açıklar. Zazacanın çoğunlukla Türkçeden etkilendiğini, bu yüzden de ilerde de Kırmanci yayın, Zazaca yayın filan gibi bir problemin çıkmayacağını belirtir.

**Selami**, İrfan'ın konuşmasının arasına girerek, Dr. Şiav diye birisinin Zazaca dilinde yazdığı bir kitabın olduğunu, alfabesinin de olduğunu, bunun ne kadar bilimsel olduğu konusunda bilgisinin olmadığını, Zazaca konuşan biri ile Kırmanci konuşan birinin anlaşamadıklarını belirtir.

**İrfan**, Selami'nin bu açıklamasından sonra bu konuda görüş belirtmez. Konuşmasının bundan sonraki bölümünü yayın organlarımızın başlıklarının Kürtçe de çıkmasına ayırır. Kürtçe yayın yapıldığında, bu yayının başına bunların konulması gerektiğini, Kürtçe yayın yapılmadığı zaman bunun konulmasının göstermelik olacağını, bunun da yarardan çok zarar getireceğini belirtir. (Bkz. s.565-566)

**Leyla**, karar tasarısını düzeltmelerle birlikte ve Cafer'in bu hatanın geçmişle bağı konusunda getirdiği yönde bir ek yapılmasını doğru bulduğunu açıklar. Kürtçe başlık konusunda düşünmediğini belirtir. (Bkz. s.566)

**Ali** Kürtçe yayın meselesinde, Kürtçe yayın yapılmalıdır denildiğinde, hangi Kürtçe sorusunun gündeme geldiğini ve bunun üzerine tartışılması gerektiğini açıkladıktan sonra şunları belirtir:

"Doğrudur, dil uzmanlığı alanında bir çalışmamız yoktur. Biz bunların ayrı birer dil mi, yoksa yazılı basından uzak, sürekli milli baskı altında, feodal kapalı ekonomi yaşantısı içinde giderek birbirinden iyice uzaklaşmış, başka bazı etmenlerin de, dini etkilerin sonucu olarak içe kapanmasında vb. etkileri,

giderek birbirinden uzaklaşmış şeyler mi olduğu bilinmiyor şu anda benim tarafından. Fakat şu kesinlikle biliniyor: Bazı hallerde anlaşamama değil, hiçbir biçimde anlaşamama, bir; iki, yabancı dil kesinlikle, konuşma biçiminde bir olaydır. Bu ciddi olarak düşünülmelidir. Çünkü pratik bakımdan da değere sahiptir. Mesela Dersim kesinlikle genel olarak bu dili konuşuyor. Sadece Dersim'de değil, epeyce, Kars, Erzincan'ın bir yöresi, Kars-Erzurum tarafında da konuşulan, pratik bakımdan da değere sahip olan birşeydir. Bu dili konuşanların genelde Alevi olması, Alevilerin de genellikle devrimci olması vs. bakımından pratik bakımdan konuşmada öne çıkıyor. Yani bunları dikkate almak lazım. Alevistan teorileri de var bu alanda.

... Evet, yani bu bakımdan bu konuda biraz düşünülmesinde yarar var.

İkincisi, bütün dillerde yayın görevi tespit edildiği noktada, ve bizim bunları iyi bir biçimde çözmemize rağmen, pratikte diller üzerindeki baskıya karşı olmamızın göstergesi olarak kullanmaya çalışmamız gerektiğini tespit ettiğimiz noktada, ben diyorum ki, mesela bir Arapça, mesela bir Ermenice de işin içine sokulmalıdır. Çünkü bunların pratikte kullanırığı şeyden çok daha fazladır. Önem bakımından demiyorum. (Türkiye'de milli meselenin esasını Kürt meselesi değil de efendim..., bu anlamda söylemiyorum.) Ama mesela Türkiye'de Ermenice eğitim yapan okullar vardır. Arapça bugün bütün şeyde kullanılıyor. Resmi devlet dilidir ve Türkiye'de Antakya Hatay meselesi, kesinlikle bu dikkate alınmalıdır. Ermeni meselesi dikkate alınmak zorundadır. Bence bu noktalarda eğer başlıklar, birtakım sloganlar gibi şeyler kullanılacaksa, bunlara da yönelip yapabiliriz diye düşünüyorum. Evet." (s.567)

Karar tasarısı, ek ve çıkarmalarla şu son şeklini alır ve oybirliğiyle onaylanır:

#### "8- TKP/ML(B)'NİN 'EZİLEN ULUS VE MİLLİYETLİRLİN DİLİNİ, ÖZELLİKLE DE KÜRT ULUSUNUN DİLİNİ KOMÜNİST PROPAGANDANIN BİR ARACI YAPMADIĞI' TEZİ İLE İLGİLİ

Bu konudaki görüşlerimiz şöyledir:

\* Türkiyeli komünistlerin önünde, propaganda ve ajitasyonlarını yalnızca hakim ulusun dili olan Türkçe değil; Türkiye'de yaşayan ezilen ulus ve milliyetlerin dilinde de; bütün dillerde yapma görevi vardır.

\* Bu, bütün milliyetlerden proletaryanın birleşik bir partisini yaratma; ve çeşitli milliyetlerden proleterleri, emekçileri kaynaştırma; birleştirme için mutlaka çözülmesi gereken bir görevdir.

\* Bu görevin çözülmesi yönünde atılacak her adım, hem esas olarak hakim ulus şövenizmine, hem de aynı zamanda ezilen ulus milliyetçiliğine darbe vuracaktır.

\* Ezilen ulus ve milliyetlerin dilinde yayın, öncelikle ve özellikle, bizzat o ulusun ve milliyetlerin yerleşmiş olduğu bölgelerde yapılacak çalışmada belirleyici bir öneme sahiptir.

\* Türkiye'de ezilen ulus ve milliyetlerin dilinde yayın yapma görevinde ilk ele alınması ve çözülmesi gereken, Kürt dilinde yayın yapma sorunudur. Çünkü Türkiye'de milli meselenin esasını Kürt milli sorunu oluşturmaktadır.

\* Biz bugünkü gücümüzle kesinlikle böyle bir görevi, mesela en temel belgelerimizin Kürtçeye çevrilip yayınlanması düzeyinde bile çözebilecek durumda değiliz. Bizim bugünkü gücümüzle yapabileceğimiz şey, bu görevi tespit etme; propagandasını yapma, ve adım adım çözebilmek için belli görevlendirmeler yapmaktır. Bunun yanında, belli bildirilerin (mesela milli mesele ile ilgili tavrı takındığımız) Kürtçeye çevrilmesi, vb. de bugün ele alınıp çözülebilecek görevler olarak tespit edilebilir.

8 Biz geçmişte bu görevin varlığını tespit ettik. Belli görevlendirmeler de yap-

tık. Ancak bu konuda somut birşey ortaya çıkmadı. Bu, bizim bu konuda gereken önemi vermediğimiz bir ifadesidir. Ve bu noktada bize getirilen böyle bir eleştiri haklıdır.

Biz sorunu, özellikle eski kardeşlerimiz, ve Spartaküs ile polemik içinde, "Sorun, bir kereye mahsus, bir bildiriye Kürtçe çevirmek ve yayınlamak değil; ya da şu veya bu sloganın Kürtçe de çevrilip, Kürtçe de yayınlanması değil, böyle bir yayının sürekliliğinin sağlanmasıdır" vs. şeklinde koyduk. Bu, soruna yanlış yaklaşan bir koyuştu. Tabii ki sorun, bazı sloganların Kürtçe de atılması ile, bir-iki bildirinin Kürtçe de yayınlanması ile çözülmeyecektir. Ama eğer bugün bu yapılabiliyorsa, bunun yapılması, "esas çözüm bu değildir" adına reddedilmemelidir. Çünkü bu, küçük de olsa, sorunun ciddiye alındığını, çözülmeye çalışıldığını gösteren bir adımdır. Ve bu adımın atılması, sorunun gerçek çözümünü engellemez; tersine, o yönde gelişmeyi hızlandırıcı bir rol oynar. Öyle ya da böyle, Kürtçe yayın —bu, belli sloganların Kürtçe çevrilmesi, atılması düzeyinde bile olsa, eğer bugün yalnızca bu yapılabiliyorsa— Türk faşist hakim sınıflarına karşı kesin bir tavrın, Türkçe dışındaki dillere yapılan baskıya, somutta Kürt diline yapılan baskıya karşı oluşun, somut ifadesidir. Bizim, eski kardeşlerimizin ve Spartaküs'ün demagojik "çaba"larına karşı bir tepki olarak da, bugün yapabileceğimizi de yapmamamız kesinlikle yanlıştır. Bu yanlış düzeltilmeli; bugün bu konuda yapabilecek durumda olduğumuzu (mesela belli temel sloganlarımızın Kürtçe propagandası; belli bildirilerimizin, yazılarımızın Kürtçe de yayını) mutlaka yapılmalıdır.

\* Kuşkusuz bizim bu noktadaki hatalarımızın, milli sorunla ilgili diğer hata ve sapmalarımızla bağı vardır.

## 9- TKP/ML(B)'NİN "KIBRIS KONUSUNDA YARI-FAŞİST ÇİZGİ İZLEDİĞİ" TEZİ VE SUÇLAMASI ÜZERİNE

Bu konuda Konferans öncesinde Parti içi ve çevresinde yayınlanıp tartışılmış olan karar tasarısı şöyledir:

### 9- TKP/ML(B)'NİN KIBRIS KONUSUNDA YARI-FAŞİST ÇİZGİ İZLEDİĞİ TEZİ VE SUÇLAMASI ÜZERİNE

Bu tezin temeli ilk defa 26 Mart 1983'te yapılan ortak toplantıda GDS temsilcisinin yaptığı bir konuşmada atıldı.

Bu bağtıntıda eski kardeşlerimizin bu toplantı öncesinde TKP/ML(B) Merkez Komitesine getirdiği eleştiri, Kıbrıs konusunda "TKP/ML(B)'nin MK fraksiyonundan ayrıldığından bu yana tüm propagandada tek laf etmemiş olduğu", "bunun tesadüf olmadığı" (Büyük-Türk şövenisti çizginin bir yansıması olduğu) şeklinde idi.

Bu konuda şunu tespit ediyoruz:

TKP/ML(B) olarak ayrıldığımızdan sonra, 1983 1 Mayısına ve 1983'te yaptığımız Kıbrıs toplantısına kadar, Kıbrıs konusunda Türkiyeli komünistler olarak yapabileceğimizi; ve yapmamız gerekli olan propagandayı esas olarak yapmadık. Bu anlamda Kıbrıs halklarının devrim mücadelesine karşı proleter enternasyonalisti görevimizi tam olarak yerine getirmedik. Biz Kıbrıs konusunda ortaya koymuş olduğumuz doğru çizgiyi, TKP/ML MK hizibinden ayrıldıktan sonra da --(en azından mesela işgalin yıldönümlerinde özel propaganda yaparak, bunun yanında çıkardığımız genel bildirilerde de bu konuda da tavrı takınarak)-- propaganda etme görevine sahiptik. Bu görevi esasta yerine getirmemiş olmamız önemli bir hatamızdır. Ve evet, proleter enternasyonalizminden belli bir sapmadır.

26 Mart toplantısında okunan yazıda biz bu konudaki hatamızı tespit etmedik. Bu yazının bir yerinde, bizim Kıbrıs'ta da "ulusların kendi kaderini tayin hakkını" savunduğumuz şeklinde bir tespit yapılıyordu. GDS temsilcisi bununla bağıntılı olarak yaptığı bir konuşmada, Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmanın, yarı-faşist bir tavır olduğu şeklinde bir tez getirdi.

Bu iddia daha sonra, eski kardeşlerimizin savunucusu olmaya çalışan Spartaküs oportünistleri tarafından daha da geliştirildi; "Kıbrıs konusunda yarı-faşist çizgi" haline getirildi.

Bu tezin dayandığı yer, bizim Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkı diyerek, işgale doğrudan karşı çıkmadığımız iddiasıdır. Bizzat bu kavramın kullanıldığı yazıda ve bu konudaki onlarca yazımızda bu konuda tavrımız açıktır. Biz sonradan değil, en başından itibaren Kıbrıs'ta işgale karşı çıkıp, "Faşist Türk ordusu, Kıbrıs'tan defol" şiarını bu konudaki siyasetimizin merkezine koyduk.

Biz bu konudaki görevlerimizi yerine getirmede, yukarıda da tespit ettiğimiz gibi, özellikle TKP/ML'den ayrıldığımız dönemde hatalar yaptık. Ama hiçbir şekilde bu konudaki çizgimizin yarı-faşist olduğu şeklindeki bir suçlamaya haklılık kazandıracak bir tavrımız yoktur.

Bu suçlama, suçlamayı getirenlerin laf radikalizmi ile Marksizm-Leninizmi birbirine karıştırdıklarının yanında, onların bu tezi gerekçelendirmeye kalktıkları yerde teorik bir yanlışlarını da kanıtlamaktadır.

Onlar ulusların kendi kaderini tayin hakkının, ayrılık hakkı'nı olduğu gibi, birliği de içerdiğini; bu yüzden de, işgal altında bulunan bir yerde, işgalci Ülkenin komünistlerinin ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmalarının, aslında işgale karşı çıkmamak anlamına geldiği şeklinde bir gerekçe getiriyorlar.

Bu gerekçe, birliğin gönüllü olmadığı; zor üzerine kurulu olduğu bir yerde, kendi kaderini tayin hakkının savunulmasının, yalnızca ayrılma hakkının savunulması anlamına geldiğini; bu hakkın savunulmasının zoraki birliğe karşı çıkmaktan başka hiçbir anlama geleceğini, bu yüzden de ilhaklara karşı Marksistlerin genel tavrının, ayrılma hakkının savunulması olduğunu anlamayan bir gerektir.

**Neriman yoldaş** bu karar tasarısı ile ilgili olarak Konferansa yazılı olarak şu görüşleri getirmiştir:

"Önerinin, 'TKP/ML(B)'nin Kıbrıs'ta yarı-faşist bir çizgi izlediği tezi üzerine" başlıklı 9. noktaya ilişkin:

Kıbrıs için kendi kaderini tayin hakkı talebinin asla yetmediği ve güncel olarak da asla ana slogan olmadığı açık ve berrak bir şekilde tespit edilmelidir.

Ana slogan, "Türk ordusu Kıbrıs'tan defol!" ve "Kuzey Kıbrıs'ın işgaline son!" olmalıdır. Türkiye'de Marksist-Leninistlerin, Kuzey Kıbrıs'ta kendi kaderini tayin hakkından hareket etmeleri oportünistçidir. Onlar bugün, Türk faşizminin yayılmasının durdurulmasını talep etmeli ve Türkiye devletini zayıflatığı, Kuzey Kıbrıs ve Türkiye'de proletaryanın mücadele konumunu güçlendirdiği için, Kuzey Kıbrıs'ın Türk devletine karşı olan ulusal bağımsızlık hareketinin haklı ve desteklenmesi gerektiğini savunmalıdır.

Bunun dışında ise, Türkiye proletaryası karşısında "Diğer halkları ezen bir halk özgür olamaz!" şeklindeki Marksist-Leninist ana sloganı; yani proletarya kendi kurtuluşu için mücadeleye başladığında, Türk milliyetinden Kuzey Kıbrıs halkının özgürlük mücadelesi ile bağli olmalıdır."

**Cafer yoldaş** da Konferansa yazılı olarak şu değişiklik önerilerini getirmiştir:

"9- ile ilgili EK:

Son paragraf şöyle olmalıdır:

"Bu gerekçe, gönüllü birliğin olmadığı, zor üzerine kurulu olduğu bir yerde, ayrılma hakkının savunulmasının doğrudan doğruya zoraki birliğin parçalanmasına yöneldiğini, zor uygulayan ülke ile zor veya 'işgal' altında tutulan ulus arasında birliği içermeyeceğini, ancak ezilen halkların kardeşliğinin de propagandası olduğunu anlamamaktadır. Bunun kavranılmaması, ayrılmayı savunmakla ayrılma hakkının savunulmasını tamamen birbirine karşıt iki uzlaşmaz tez olarak görüp gösterme sonucuna vermektedir. Bu yaklaşım Marksizm-Leninizme tamamen terstir."

\* 7. paragrafta, "Biz sonradan değil" yerine, "Bugün Bolşevik saflarda bulunan ve eski kardeşler tarafından Türk şövenisti olarak değerlendirilen yoldaşlarımız, işgalin daha ilk başında, işgale karşı çıkıp, "Faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol" şiarını savunmuştur." Burası ya böyle düzeltilmeli, ya da tamamen çıkartılmalıdır. "Biz" kelimesi sorunu çözüyor."

**Tartışmada ilk söz alan; karar tasarısının sunucusu Derviş yoldaş** şunları belirtir:

"Şimdi Neriman yoldaşın getirdiği bu noktada bir eleştiri var. O eleştiri de, önce Kıbrıs konusunda somut olarak ulusların kendi kaderini tayin hakkı'nın savunulmasının yeterli olmadığına eklenmesi yönünde önerisi var. Karar tasarısında bence bu öneri doğrudur. Bu öneri doğrultusunda şöyle bir düzeltme ekliyorum karar tasarısına; "Bu tezin dayandığı yer..." diye başlayan paragrafta. (Bkz. s. 64, altın 3. paragraf) "Bu tezin dayandığı yer, bizim Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkı diyerek işgale doğrudan karşı çıkmadığımız iddiasıdır" cümlesinden sonra şu ek girecek:

"Konferansımız şunu tespit eder: Kıbrıs konusunda da Türkiyeli komünistler açısından ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmakla yetinmek kesinlikle yanlış. Ve bu güncel temel slogan da olamaz. Bu konuda temel sloganlar "Faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol!", Kuzey Kıbrıs'ın Türk faşistlerince işgaline son!" vb. sloganlardır. Konferansımız bunun yanında şunu da tespit eder: TKP/ML(B) hiçbir dönemde Kıbrıs sorunu açısından ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganını ne yeterli görmüş, ne de temel slogan olarak bunu savunmamıştır."

Ondan sonra burdan devam ediyor: "Bizzat bu kavramın kullanıldığı yazıda..." deminki paragrafta: "Bizzat bu kavramın kullanıldığı yazıda ve bu konudaki onlarca yazımızda bu konudaki tavrımız açıktır. Biz sonradan değil, en başından itibaren Kıbrıs'ta işgale karşı çıktık. Faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol! şiarını bu konudaki siyasetimizin merkezine koyduk" vs. diye devam ediyor. Evet, karar tasarısında, yani bu şekliyle tartışılın." (s.568-569)

**Cafer**, konuşmasına Neriman'ın getirdiği eklemeyi, düzeltme önerisini doğru bulduğunu açıklayarak başlar. "Biz sonradan değil..." diye başlayan paragraftaki "biz" in kimi kastettiğinin açık olmadığını, çeşitli şekillerde yorumlanabileceğini, onun için bunu düzeltmek gerektiğini belirtir. (Bkz. s. 569)

Son paragrafın şu şekilde olmasını önerdiğini açıklar:

"Bu gerekçe, birliğin gönüllü olmadığı; zor üzerine kurulu olduğu bir yerde, ayrılma hakkının savunulmasının, doğrudan doğruya zoraki birliğin parçalanmasına yöneldiğini, zor uygulayan ülke ile, zor veya 'işgal' altında tutulan ulus arasında birliği içermeyeceğini, ancak ezilen halkların kardeşliğinin de propagandası olduğunu anlamamaktadır. Bunun kavranılmaması, ayrılmayı savunmakla ayrılma hakkının savunulmasını tamamen birbirine karşıt, iki uzlaşmaz tez olarak görüp gösterme sonucuna varmaktadır. Bu yaklaşım Marksizm-Leninizme tamamen terstir." (s. 569)

Konuşmasının devamında, Lenin'in "Emperyalist Ekonomizm ve Marksizmin bir Karikatürü" adlı makalesinde sorunu nasıl gördüğünü örnekleriyle açıklamaya çalışır. Ve Lenin'in sömürgelerden işgallerden elinizi çekin şiarını ayrı devlet kurma hakkı içinde gördüğünü belirtir.

**İRFAN** bu bağtıda Cafer'e şu soruyu yöneltir:

"Bu bağtıda yani aslında bunu tartışmaya sokmak istemiyordum. Bana birtakım şeyler gösterdi. Yani ilhak veyahut ta işgal edilmiş uluslar, veyahut ta ülkeler için "Elinizi çekin!" veyahut ta defolun sloganını mesela Kürdistan için kullanabilir miyiz? Bugün diyoruz ki, Kürdistan Kürdistan'dır. Ayrı bir şey. İşgal mi, isterse ilhak mı deyin, ne dersiniz deyin, bugüne kadar hep ayrılma hakkı veyahut ta kendi kaderini tayin hakkını kullandık. Bundan sonra şey de ekliyoruz: İşte ayrılma hakkı. Haydi Türk ordusu veyahut ta Türk devleti Kürdistan'dan defolun filan.

**CAFER**'in bu soruya verdiği cevap şöyledir:

"Şimdi ben, o Kürdistan'dan çekin şeklinde, ona girmeden önce, yani burda Konferansta bütün yoldaşların bir anlamda bilgisine sunmak için, sözünü ettiğim yeri okumak istiyorum ben zaman olursa. Şimdi Lenin şöyle bir polemik yürütüyor Kievski'ye karşı. Kievski, ayrılma hakkının savunulmasında, Bolşeviklerin "Ya sizin ayrılma hakkınız vardır ama, her durumda da biz ayrılmanızı desteklemiyoruz" şeklinde sorunu getirip koyuyorlar. Bu saçmalaktır, böyle şey olmaz" diyor. Ya adamların ayrılmasını desteklemek lazım, ya da böyle bir laf etmemek şeklinde bir polemik yürütüyor. Lenin buna karşı: "Biz, teorik bir soruna ait teorik bir tartışmayı, propaganda çığlıklarıyla kısa kesme şeklindeki Aleksinski alışkanlığına gayet iyi biliriz. Sömürgelerden çıkın sloganının bir tek, evet yalnızca bir tek siyasal ve ekonomik içeriği vardır. O da, sömürge uluslar için ayrılma özgürlüğü, ayrı bir devlet kurma özgürlüğüdür."

Yani sömürgelerden çıkın şeyinin bizim için teorik olarak, bilmem ne olarak

anlamı budur. Burada yani ayrılma hakkını, ayrılma özgürlüğünü savunmayla ayrılmayı karşı karşıya koymuyor. Tam tersine, bunların evet birbirini tamamlayan şeyler olduğunu filan anlatıyor. Benim yorumum bu. Eğer bir tercüme hatası filan yoksa.

Şimdi bu bağında Kürdistan sorunu; eğer sömürge filan görüyorsak Kürdistan'ı —ben öyle görüyorum—, ilhak görüyorsak, bu tartışılmalı. Bu dünkü şeylerimizde koyduk. Bence evet o noktadan itibaren, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı yanında, onun da ötesinde, "Elinizi çekin!", "Sömürgeci Türk devleti Kürdistan'dan elini çek!" şeklinde bir slogan hiç de yanlış olmaz. Bunu söylemen senin, kesinlikle şeyi söylemen değildir: Kürtler birleşsinler, ayrılslar, işte milliyetçi bir temelde devlet kursunlar demek değildir. Sen sömürgecilğe karşı olduğunu, bu şiarla dile getirirsin. Elinizi çekin sloganını kullanabilirsiniz.

Spartaküs'ün benim kavrayabildiğim kadarıyla kavramadığı şeylerden bir tanesi de budur. Onlar ayrılma hakkını Kürdistan'da savunmak doğrudur; doğrudur ama Kıbrıs için savunmak yarı-faşisttir diyorlar. Neden Türkiye Kürdistanı'nda doğrudur? Çünkü Türkiye Kürdistanı'nda birliği de içeriyor bu slogan. Genelde bu slogan birliği de içeriyor. Ve Türkiye ile Türkiye Kürdistanı arasında birlik mümkündür, olabilir. Kıbrıs için bunu kullandığımızda, onların anlayışına göre Kıbrıs yönetimi ile veyahut ta Kıbrıs'taki halk bir bütün olarak sanki Türk devleti ile birleşecekmiş, Türkiye ile birleşecekmiş, bu slogan bunun anlamıymış ve bundan dolayı da 'yavru vatan' bilmem ne eleştirtilerini getiriyorlar." (s. 571-573)

**Mustafa**, Konferansa gelene, daha doğrusu Neriman'ın eleştirisini okuyana kadar karar tasarısında bir problem görmediğini, ama eleştirileri okuduktan sonra bu tartışma ile ilgili belgeleri inceleme ihtiyacı duyduğunu, bundan dolayı kendisini tartışma yürütecek durumda görmediğini; Cafer'in açıklamalarının akla uygun geldiğini, ama doğrudur ya da yanlıştır diyecek durumda olmadığını belirtir. Sonra, '74'te Kıbrıs'ın işgali ile birlikte Bolşevik saflarda kalan yoldaşların Türk ordusunun Kıbrıs'tan defolmasını siyasetlerinin merkezine koymaları ile ilgili o dönemdeki bölgesinde yapılan çalışmalarla ilgili bilgi verir. Bölgesinde bu slogana uygun hareket edildiğini, Yunanistan'ın birtakım örgütlerle o dönemde bazı mitinglerin yapıldığını açıklar. (Bkz. s. 573)

**Derviş**, işgalin ertesi günü .. federasyonunun çıkardığı bildiri olduğunu, ama merkeze rağmen belli derneklerin işgali desteklemek için para topladıklarını ve bunların çoğunlukta olduğunu vs. anlatır. Ve "biz" ifadesinin çıkabileceğini belirtir. Bunun üzerine **CAFER**, propaganda açısından kalabileceğini, ve fakat durumun olduğu gibi konması gerektiğini, mesela kendisinin işgali desteklediğini, kendisi gibi yoldaşların olabileceğini açıklar. Aynı şekilde **FARUK** da o zamanlar kendisinin gönüllü savaşıma gitmeyi düşündüğünü anlatır. (Bkz. s. 574)

**Neriman** son bölümle ilgili şu görüşleri savunur:

"Ben son bölümün çıkartılmasından yanayım. Senin düzeltilmesini istediğin yer, özeleştirici bir biçimde tespit etmek istiyorum ki, bu ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramının Frankfurt'ta kullanılmasında benim rolüm olmuştur. Bu bağında ben ideolojik olarak yani ulusların kendi kaderini tayin hakkı'nın tabii ki savunulması gerektiğini, ama bunun savunulmasının işgal şartlarında evet faşist Türk ordusu defol vs. anlamına geldiğini ve bu şekilde esas yapılması gerektiğini, yani bu şeyi görmüyorum. Bir yanda genel politik sloganlar vardır her zaman geçerli olan. Mesela ulusların kendi kaderini tayin hakkı temel slogan. Çok uluslu devletlerde, bir devletin, işte bir devlet içinde bir ulusun diğer ulusları ezdiği vs. durumlarda bu slogan aynı zamanda özel sloganlar da. Ulusların ayrılma hakkı, kendi kaderini tayin hakkı, somut siyasette bu sorun gündeme geldiğinde, mesela birinci dünya savaşı içinde olduğu gibi; ya da mesela Faşist Türk devletinin başka bir devlete doğrudan müdahale etmesi halinde, mesela Kıbrıs'ta olduğu gibi, böyle bir durumda çok açık, hiç yanlış anlaşılacak bir biçimde, doğrudan doğruya işgale karşı çıkılmazsa, sorun yalnızca kendi kaderini tayin hakkı filan sloganıyla, özel

sloganıyla, özel slogan olarak çözülmeye çalışırsa, istenmese de sosyal-söven bir pozisyonda konaklanabilir. Tabii ki ezen ulusun ya da işgal altında tutan ulusun komünisti olarak.

Şunu görmek lazım: Bu Kıbrıs/Kürdistan meselesinde, Kıbrıs bağımsız bir devlettir. Siyasi olarak bağımsız bir devlettir. Siyasi bağımsızlık bağintısında, faşist Türk devletinin işgali bu durumu ortadan kaldırdı. Bu başka bir gelişmedir. Kürdistan'dakine göre değişik bir gelişmedir." (s.575)

**Derviş** tartışmalar ışığında değişiklik önerileri ile ilgili şu tavrı takınır:

"İlk değiştirme önerisiyle ilgili olarak: "Bizim tavrımız", —"Biz sonradan değil, en başından" vs. yerine— "Bizim tavrımız, faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol! şiarını bu konudaki siyasetimizin merkezine koyma tavrıdır." Yani başı-sonu vs. tartışmadan, genel tavr. "Biz" dendiğinde TKP/ML(B). Bu anlamda TKP/ML(B). Gerisini sonra bir makalede tartışırız." (s.576)

İkinci düzeltme önerisi hakkında:

"O zaman düzeltmeyle şöyle oluyor, 18. sayfada alttan 4. paragraf: Düzeltmesi ile okuyorum: "Bu tezin dayandığı yer (onların tezinin dayandığı yer), bizim Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkı diyerek işgale doğrudan karşı çıkmadığımız iddiasıdır. Konferansımız şunu tespit eder: Kıbrıs konusunda Türkiye'li komünistler açısından ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmakla yetinmek kesinlikle yanlıştır. Ve bu sloganın güncel temel slogan olarak kullanılması da yanlıştır. Bu konuda temel sloganlar, "Faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol!", "Kuzey Kıbrıs'taki Türk faşistlerinin işgaline son!" vb. sloganlardır. Konferansımız bunun yanında şunu da tespit eder: TKP/ML(B) hiçbir dönemde, Kıbrıs sorunu açısından ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganını ne yeterli görmüş ne de temel slogan olarak bunu savunmuştur. Bizzat bu kavramın kullanıldığı yazıda ve bu konudaki onlarca yazımızda bu konudaki tavrımız açıktır. Bizim tavrımız, faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol! şiarını bu konudaki siyasetimizin merkezine koyma tavrıdır."

Evet, alttan 4. paragraf bu şekildedir." (s.576-577)

**DERVİŞ** son paragrafla ilgili olarak, çıkartılmasından değil, genişletilerek konmasından yana olduğunu, ve fakat Cafer'in formülasyonunda anlaşılmayan bir yer olduğunu belirtir. Bu konuda tartışma şöyledir:

"Yoldaşın getirdiği son paragrafı düzeltme önerisiyle ilgili olarak, son paragrafın çıkartılması yerine, evet genişletilmesinden ve kalmasından yanayım. Bir okuyayım.

Anlaşılmayan bir yer var. Burası nedir? Bu şuraya kadar doğru. "Bu gerekçe, birliğin gönüllü olmadığı, zor üzerine kurulu olduğu bir yerde, ayrılma hakkının savunulmasının doğrudan doğruya zoraki birliğin parçalanmasına yöneldiği, zor uygulayan ülkeyle, zor veya işgal altında tutulan ulus arasındaki birliği içermeyeceğini, ancak ezilen halkların da kardeşliğinin de propagandası olduğunu anlamamaktadır." Nedir ezilen halkların propagandası?

**CAFER**: Şimdi bu noktada, Lenin'i demin okudum.

**DERVİŞ**: Yani bizzat bu kavram şeyini kastediyorsun, ayrılma hakkının savunulması, aynı zamanda halkların kardeşliğinin savunulması.

**CAFER**: Aynı zamanda ona da hizmet eder, birliği de içerir. Yani birliği içerir, ancak bu anlamda bir birliği içerebilir.

**DERVİŞ**: Ama yani onu öyle ifade etmek lazım. Yani bu şekilde ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramı ya da ulusların ayrılma hakkının savunulması, ezilen halkların da kardeşliğinin de propagandasıdır. Değildir, yani tek başına değildir.

**CAFER**: Değildir tabii, orada bağıntı içinde.

**DERVİŞ**: Ayrılma hakkının savunulması, ezilen halkların gerçek anlamda birli-

gini sağlayabilmek için önşarttır. Ama kendiliğinden ezilen halkların birliğinin propagandası filan değildir kendi başına. Yani anlıyor musun?

**CAFER:** Belki ifade yanlış olabilir. Fakat benim anlatmak istediğim şey şu: Şimdi ayrılma hakkını mesele diyelim biz savunuyoruz. Türkiye'de bu somut olarak Kürt ulusunun ayrılıp ayrı devlet kurma hakkıdır. Bizim bu hakkı sadece savunmamız, bu hakkı savunmamız Kürt emekçileriyle Türk emekçilerinin birliğine de hizmet ediyor. Çünkü bu hak savunulmadan zaten onların birliğinin, birleşmesinin imkanı yaratılamaz. Benim anlayabildiğim kadariyla Spartaküs'ün ve diğer kardeşlerin getirdiği eleştiriler, 'birliği de içerir' dediklerinde, karıştırdıkları şey bu. Yani onlar, birliği içerir, 'çünkü ulusların kendi kaderini tayin hakkı birliği de içerir' diyorlar. Ve yorumu birliğe de hizmet eder." (s.577-578)

**Ali,** ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının zoraki birliğin olduğu yerde bile 'birlik unsurunu da içerir' der ve bunu içermediğini söylemenin bu işin pratik olarak nasıl olacağına kafa yormamak demek olduğunu belirtir. Daha sonra ise Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkı talebini getirdiğimizde, bunun referandumla sonuçlandırılmaya gidildiğinde, uygulamada çoğunluğun birlik yönünde tavır takınabileceğini, bunun da ulusların kendi kaderini tayin hakkı talebinin uygulamadaki neticesi olduğunu, bunun mümkün olduğunu belirtir. Bundan dolayı da bu taleple neyin anlatılmak istendiğinin açıklanması gerektiğini, yoksa ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının birliği içermediği tespitine karşı olduğunu açıklar. (Bkz. s. 579)

**DERVİŞ** bu bağtıda şu soruyu sorar: "Yoldaş, bu şartlar altında yapılacak bir referandum... bizim ulusların kendi kaderini tayin hakkı olarak mı adlandırmamız lazımdır? Bu şartlar altında yapılacak referandumu?"

**Ali** şartlardan ne kastedildiğini sorar. **DERVİŞ** de faşist işgal şartlarını kastettiğini anlatır. **Ali'nin** cevabı şöyledir:

"Yoldaşlar, dikkat ederseniz, ben genel bir genellikte, belirli bir genellikte konulması halinde diye... Bunun öbür türlü, yapılan üçkağıtçılıkların vs. bu şartlarda bizim teşhir etmemiz gereklidir. Somut olarak bu işin gerçekten öyle olup olmadığını de değerlendirmemiz gereklidir. Varsayalım ki, sizin örnekte bugün bu talep hayata geçirilecektir. Hayata geçirildiği sırada, işgal orduları vs. geri Türkiye'ye çekildi. Türk faşist ordusu geri çekilmiştir varsayalım. Bu halde bir referandumda da birlik unsuru, birlik olabilmek ihtimali mevcut kalmaktadır. Ama biz genel bir biçimde ulusların kendi kaderini tayin hakkı birlik unsurunu içermez dedığımız noktada, ben bu genellikle sorunun çözülemediğini görüyorum." (s. 579)

Daha sonra Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkı'nın savunulmasının somut olarak ne anlama geldiği noktasında **Ermis** ve **Aptullah** konuşur. Yoldaşların konuşmaları şöyledir:

**"ERMİŞ:** Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkı davasının nasıl uygulandığını görmek istiyorsak, biraz somut şartlara bakmak lazım. Kıbrıs en başta küçük bir ülke. Daha başından beri bu böyle. İngilizlerin işgali altında, İngilizlere karşı yürütülen mücadele sırasında olsun, daha sonraki gelişmeler içerisinde olsun, gerek Kıbrış Rumlar gerekse Kıbrış Türkler emperyalistlerin elinde birer oyuncak durumundadır. Bunun böyle olması da gayet normal birşey. Çünkü ülke küçük, nüfus küçük ve emperyalistler bu ülke ile istedikleri gibi oynamaktadırlar.

Bu emperyalistlerin bu ülke ile istedikleri gibi oynama süreci içerisinde, benim görebildiğim kadariyle Kıbrış Türklerin özel gerici bir konumu var. Çünkü küçük nüfusları, azıncı olmaları ve şimdi bu Türkiye'nin de aynı miltetten olması temelinde, bilhassa Amerikalılar, ilk başta İngilizler, daha sonra ise Amerikalılar, Kıbrış Türkleri açıkça kullanmışlardır. Şimdi de ne yapıyorlar ulusların kendi kaderini tayin hakkını? İşte GDS'in savunduğu çok devrimci anlamıyla ayrılma hakkı da dahil olmak üzere, adamlar uyguluyorlar. Yani Kıbrış Türkler içerisinde burjuvazi açıktan açığa ayrılma hakkının

ateşli savunucusu pozisyonunda. Yani somut durum bu.

Benim görebildiğim kadariyle ayrılma hakkını falan filan Kıbrıs içerisinde savunacak halimiz yok. Bizim yapacağımız genel propaganda açısından, ayrılma hakkı da dahil olmak üzere bu ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının emperyalistler tarafından nasıl kullanıldığını da teşhit etmek lazımdır Kıbrıs somutunda, ve emperyalistlere "Elinizi Kıbrıs'tan çekin!" dememiz lazımdır. Açıktan açığa oyuncak haline getirilmiştir Kıbrıs. Ve bu ayrılma hakkı talebi de dahil olmak üzere, hepsi oyuncak etmenin bir aracı haline dönüştürülüyor. Yani bunları teşhir etmek lazım.

**APTULLAH:** Şimdi bir de bu terimin Rumlar tarafından kullanılması vardır. Onların da, yani Rum komprador burjuvazisinin bakış açısı da vardır bu terime. Bu terim ilk 50'lerde ve 60'larda gündeme geldi. AKEL tarafından getirildi. Fakat Kıbrıs halkının kendi kaderini tayin hakkı olarak gündeme getirildi. '60 antlaşmasından sonra, '60 antlaşmasını bir emperyalist empoze olarak değerlendirdi AKEL. Halkın kendi kaderini tayin etmediği şeklinde getirdi. Ve 70'de yanlıyorsam senic konuşmasında, Papayannis açıkça Kıbrıs'ın, Kıbrıs halkının kendi kaderini tayin hakkını kullanması şarttır ve biz bu hakkı Yunanistan'la birleşme şeklinde kullanacağız şeklinde getirmişti. Yani burda ulusların kendi kaderini tayin hakkı gerek Rumlar, gerek Türk burjuvazisi tarafından çok yönlü bir şekilde çarpıtılmıştır. Bir yandan Yunanistan'a bağlanma, öbür tarafta Kıbrış Rumlarla, yani Kıbrıs devletin parçalanması, ayrılık açısından kullanma. Bizim yani Türkiye açısından da baktığımızda, Türkiye'ye ilhak veya Türkiye'den ayrılma, Türk kısmı; işgal altındaki bölgenin Türkiye'ye ilhakı veya Türkiye'den ayrılıp fakat yine Rum kesiminden de ayrılıp ayrı bir devlet olarak ortaya çıkma durumu vardır. Dolayısıyla çok karmaşık bir durumda. Yani ulusların kendi kaderini tayin hakkı genel olarak Kıbrıs'a uygulanamaz. Bütün bu faktörleri gözönünde bulundurup, özel sloganları tespit etmek şarttır bence." (s. 580-581)

**Derviş** bu tartışmalar ertesinde, karar tasarısının son üç paragrafını geri çektiğini açıklar ve bu bağtıda; "Belki karar tasarısında yani en fazla... bu yönde (Ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının Kıbrıs'ta ne anlama geldiği noktasında) araştırmanın gerekliliği ihtiyacı içinde olduğumuz konulabilir" der. (s. 581)

**Ali** durumun tespitinden yana olduğunu açıklar.

**Cafer,** Derviş'in geri çektiği bölümlerden sonra, "Ayrılma hakkının Kıbrıs somutunda birleşmeye hizmet edip etmediği, bunun pratikte oynayacağı rolün ne olup olmadığı sorununda Konferansımız bu incelemeyi önüne görev olarak koyar" ekinin, ya da buna benzer bir ekin yapılmasının doğru olacağını savunur. Bizim çizgimizin yarı-faşistliği sorununda, geri çekilen paragrafların bunun böyle olduğunun teorik gerekçeleri olduğunu açıklar. (Bkz. s. 582)

**Faruk** şu görüşleri getirir:

"Kıbrıs somutunda bu ulusların kendi kaderini tayin hakkı'nı kullanmak benim için de problemleri birşey. Yani bu Kıbrıs'ın direkt işgal edilmesiyle, Kürdistan somutu değişik şeyler, farklı şeyler. Bu anlamda da ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının Ali yoldaşın da ortaya koyduğu gibi, birlik yönünü de içerdiği yönünde bir eğilim var. Bundan dolayı da ben yani bu sorunun araştırılıp ortaya konulmasında ben de yarar görüyorum." (s. 582)

**Derviş,** Cafer'in önerisini şu şekilde formüle eder:

"Şöyle bir ek öneriyorum: "Ayrılma hakkının savunulmasının, teorik olarak, zoraki birliğin varolduğu şartlarda, aynı zamanda varolan zoraki birliği savunma anlamına da gelip gelmeyeceği sorusunun araştırılmasını Konferansımız görev olarak tespit eder." (s. 582)

Konferansta bir süre bu formülasyon üzerine tartışılır.

Bu tartışma içinde DERVİŞ, Ali yoldaşın ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganının savunulmasının, zoraki birliğin olduğu şartlarda birliği de içerebileceği gibi bir teorik soruna sahip olduğunu, teorik planda bu sorunun çözülmesi gerektiğini belirtir. (Bkz. s. 583)

**Ali** bu bağtıda şunları söyler:

"Benim buradaki problemim, birincisi, çok genel planda, teorik olarak, çok genel planda, ulusların kendi kaderini tayin hakkı bir tek ve yalnızca kendi kaderini devlet kurma olarak kullanmak anlamına gelir, bir başka anlama gelmez genelliğindeki teze yöneliktir. İkincisi, burda ayrılık hakkını, ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmak, ayrılık hakkını olduğu kadar, birlik yönünde de tavır takınma hakkını da içerir tezine karşı bir polemik de yürütülmektedir. Kıbrıs'la bağı kurulmaksızın, ben bu genellikle, eğer doğru dü-rüst ortaya konulmazsa, hemfikir değilim.

Son düzeltme önerisi, bence açık olan birşeyi açık değilmiş gibi gösteren bir öneridir. Açık olan nedir? Zoraki birliğin olduğu bir yerde ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunma, zoraki birliği hiçbir şekilde savunma sonucuna vurduramaz. Eğer birlik yönünde tavır takınmış ise o ulus, zaten zoraki birlik diye bir mesele kalmamıştır. Dava gönüllü birlik halini almış demektir. Bu bakımdan da, düzeltme teklifi, açık olan bir sorunu benim gördüğümce kapalı hale getiriyor; sorun haline getiriyor.

...  
Somut önerim şudur: Bugünün Kıbrıs koşullarında, bizim koşullarımızda, ulusların kendi kaderini tayin hakkı, Kıbrıs'la bağıntılı olarak tayin hakkını ileri sürmeksizin, anlamı-rolü üzerine önümüzdeki dönemde araştırma yapılmalıdır. Çünkü bu GDS'in getirdiği eleştirideki anlamda birlik vs. unsurunu da içinde barındırıyor olabilir. Benim şeyim budur." (s. 584-584)

**Neriman** karar tasarısının eksiksiz —ekleri ile birlikte— oylanmasından yana tavır takınır. (s. 583)

**Mustafa** şu tavrı takınır:

"Şimdi ben burdaki tartışmalardan, benim daha önce problemsizdi kafam. Ama buraya geldiğimizde problemler çıktı. Ama ben özellikle GDS Kıbrıs somutunda bu sloganı kullanmak yarı-faşisttir dedikten sonraki tartışmayı bir bütün olarak, böyle gelişim içinde incelemeyen, benim açımdan böyle bir karar tasarı-sına kabul oyu vermek doğru olmaz. Ama benim açımdan şu da açıktır: Biz Türk ordusu Kıbrıs ta kalabilir şeklinde bir anlayışımız yok. Bu açık. Benim açımdan ama sorun, böyle bir sloganı kullanmak o anlama gelir mi, gelmez mi? Bir bu konuda açıklığa kavuşmam lazım. İki, bu eleştiri getirildiği halde, biz nasıl cevap verdik, nasıl gerekçelendirdik, bunun açıklığa kavuşması. Benim açımdan sorun bu. Yoksa yani başka bir problem değil. Şu anda bu konuda açıklığa kavuşabileceğimi de sanmıyorum." (s. 585)

Mustafa'nın tavır belirlemesinden sonra karar tasarısı üzerinde formülasyon düzelt-meleri yapılır. CAFER ek önerisini geri çektiğini, sorunun çözülmemiş yönünün 'kesinlikle ayrılma hakkını savunmuş olmanın, oradaki zoraki birliği de savunmuş olabileceğimiz anlamına gelebileceği' olmadığını belirtir. Herhalde Ali ve Derviş için de bu sorunun açık olduğunu belirtir. Ve kendi getirdiği problemin teorik bir tartışma olduğundan da, onca önemli görmediğini belirtir. ALİ de tutanaklara geçtiğini, bilince çıkartılması için önerisini yaptığını belirtir. ERMİŞ'in dikkat çekmesi üzerine, Spartaküs değerlendirilmesi yapılan yer ertelenir.

Daha sonra oylamaya geçilir. Mustafa'nın çekimserliği dışında, diğer tüm delege-lerin oyları ile şu karar alınır:

#### "9- TKP/ML(B)'NİN 'KIBRIS KONUSUNDA YARI-FAŞİST ÇİZGİ İZLEDİĞİ' TEZİ VE SUÇLAMASI ÜZERİNE

Bu tezin temeli ilk defa 26 Mart 1983'te yapılan ortak toplantıda GDS temsilcisi-

nin yaptığı bir konuşmada atıldı.

Bu bağtıda eski kardeşlerimizin bu toplantı öncesinde TKP/ML(B) Merkez Komitesine getirdiği eleştiri, Kıbrıs konusunda "TKP/ML(B)'nin MK fraksiyo-nundan ayrıldığından bu yana tüm propagandada tek laf etmemiş olduğu", "bunun tesadüf olmadığı" (Büyük-Türk şövenisti çizginin bir yansıması olduğu) şeklinde idi.

Bu konuda şunu tespit ediyoruz:

TKP/ML(B) olarak ayrıldığımızdan sonra, 1983 1 Mayısına ve 1983'te yaptığımız Kıbrıs toplantısına kadar, Kıbrıs konusunda Türkiyeli komünistler olarak yapabileceğimizi; ve yapmamız gerekli olan propagandayı esas olarak yapmadık. Bu anlamda Kıbrıs halklarının devrim mücadelesine karşı proleter enternasyonalisti görevimizi tam olarak yerine getirmediğimiz. Biz Kıbrıs konusunda ortaya koymuş olduğumuz doğru çizgiyi, TKP/ML MK hizibinden ayrıldıktan sonra da —(en azından mesela işgalin yıldönümlerinde özel propaganda yaparak, bunun yanında çıkardığımız genel bildirilerde de bu konuda da tavır takınarak)— propaganda etme görevine sahiptik. Bu görevi esasta yerine getirmemiş olmamız önemli bir hatamızdır. Ve evet, Proleter enternasyonalizminden belli bir sapmadır.

26 Mart toplantısında okunan yazıda biz bu konudaki hatamızı tespit etmedik. Bu yazının bir yerinde, bizim Kıbrıs'ta da "ulusların kendi kaderini tayin hakkı"nı savunduğumuz şeklinde bir tespit yapıyordu. GDS temsilcisi bununla bağıntılı olarak yaptığı bir konuşmada, Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmanın, yarı-faşist bir tavır olduğu şeklinde bir tez getirdi.

Bu iddia daha sonra, eski kardeşlerimizin savunucusu olmaya çalışan Spartaküs tarafından daha da geliştirildi; "Kıbrıs konusunda yarı-faşist çizgi" haline getirildi.

Bu tezin dayandığı yer, bizim Kıbrıs'ta ulusların kendi kaderini tayin hakkı diyerek, işgale doğrudan karşı çıkmadığımız iddiasıdır.

Konferansımız şunu tespit eder: Kıbrıs konusunda Türkiyeli komünistler açısından "ulusların kendi kaderini tayin hakkı"nı savunmakla yetinmek kesinlikle yanlış ve güncel temel slogan da olamaz. Bu konuda temel sloganlar, "Faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol!", "Kuzey Kıbrıs'ın Türk faşistlerince işgaline son!" vb. sloganlardır.

Konferansımız, bunun yanında şunu da tespit eder: TKP/ML(B) hiçbir dönemde, Kıbrıs sorunu açısından "ulusların kendi kaderini tayin hakkı" sloganını ne yeterli görmüş, ne de temel slogan olarak bunu savunmuştur.

Bizim tavrımız, "Faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol!" şiarını bu konudaki siyasetimizin merkezine koyma tavrıdır. Kıbrıs için ulusların kendi kaderini tayin hakkı kavramının kullanıldığı yazıda ve bu konudaki onlarca yazımızda bu konuda tavrımız açıktır.

Biz bu konudaki görevlerimizi yerine getirmede, yukarıda da tespit ettiğimiz gibi, özellikle TKP/ML'den ayrıldığımız dönemde hatalar yaptık. Ama hiçbir şekilde, bu konudaki çizgimizin yarı-faşist olduğu şeklindeki bir suçlamaya haklılık kazandıracak bir tavrımız yoktur."

## **10- TKP/ML(B)'NİN "ERMENİ SORUNUN- DA DA BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİSTİ BİR ÇİZGİ İZLEDİĞİ" TEZİ ÜZERİNE**

Bu bölümdeki tartışma, Konferans öncesinde sunulup üzerine tartışılmış olan şu karar tasarısı üzerine yûdür:

### **10- TKP/ML(B)'NİN "ERMENİ SORUNUNDA DA BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİSTİ BİR ÇİZGİ İZLEDİĞİ" TEZİ ÜZERİNE**

Bu tez şimdiye kadar eski kardeş örgütler tarafından değil, yalnızca onların savunucusu Spartaküs tarafından savunuldu ve gerekçelendirilmeye çalışıldı.

Biz, TKP/ML(B)'nin Ermeni sorununda Türk şövenisti bir çizgi izlediği suçlamasını kökten reddediyoruz.

Bu suçlamanın teorik temellerinden biri, bizim bugün Türkiye'deki Ermenilerin bir ulus teşkil etmediği konusunda söylediklerimizdir.

Bu konuda sorunu olanların sorunu, gerçekte Stalin'in ulus konusundaki tutumunu ile olmak zorundadır."

Bu karar tasarısı hakkında Neriman yoldaş Konferansa yazılı olarak şu görüşleri getirmiştir:

"Önerisini, "TKP/ML(B), Ermeni sorununda da Büyük-Türk şövenisti bir çizgi izlemektedir tezi üzerine" başlıklı 10. noktasına ilişkin:

Bu sorundaki tavır yanlış ve pratikte Büyük-Türk şövenizmini beslemektedir. Bunun için en iyi örnek, BP'de yayınlanan "Türk faşistleri, Ermeni milliyetçilerinin eylemlerini ırkçılığı körüklemek için kullanıyorlar" başlıklı, tümüyle yanlış ve oportünist makaledir.

Bu sorunla ilgili bir Kararda şu saptanmalıdır:

a) Ermeni halkının, Ermeni ulusunun toplu kıymdan geçirilmesi, çeşitli ulusların Türk hakim sınıfları tarafından baskı altında tutulmasının en zalimce örneğidir. Bu 'tarihsel haksızlık' bugün de çeşitli uluslardan Türkiye proletaryasının ortak sınıf mücadelesinin önünde bir engeldir. Çünkü bu, proletaryanın bölünmesinde ideolojik planda Büyük-Türk şövenizminin ana mücadele araçlarından birisini oluşturmaktadır.

b) Bugün de Ermeni halkı, Türkiye'de faşistler tarafından ezilmektedir, özellikle onların yurtdışında faal olan ulusal hareketi.

c) Marksist-Leninistler, bir Ermeni ulusunun olduğunu, Türk hakim sınıflarının bütün araçlarla bu ulusu yoketmek için çaba harcadıklarını ve harcamakta olduklarını savunmaktadırlar.

d) Türkiye, Sovyetler Birliği ve diğer batılı devletlerdeki Ermeni ulusunun Türkiye toprakları ve Sovyetler Birliği'nde kendi ulusal devletini kurmak istemesi, Türkiye Marksist-Leninistlerin Ermeni ulusunun bu devleti kurması hakkını savunmaları yükümlülükleri ve borçları olduğu olasılığı. Ama bu elbette, her tarihi anda ayrılmanın savunulması anlamına gelmez. Ama hak kalmalıdır."

**Cafer de Konferansa şu yazılı notu getirmiştir:**

"10- ile ilgili görüşüm şudur: Kamptaki tartışmada Anna yoldaşın getirdiği yeni unsurlar gözönünde bulundurularak burası yeniden yazılmalıdır. Ben bunu şu an yapabilecek durumda değilim (tutanak yok)."

Tartışmada ilk konuşmalar NERİMAN ve DERVİŞ yoldaşlar tarafından yapılmıştır. Ancak teknik bir hata sonucu bu konuşmalar banta alınmamıştır.

Neriman yoldaş daha sonra notlarına dayanarak yaptığı konuşmayı yazılı tezler halinde şöyle aktarmıştır:

### **"Ermeni sorunu ile ilgili konuşmanın metni:**

Ne yazık ki, bu konuşma metnine ilişkin olarak elimde, kısa notlar var ve konuşma metnini ancak kaba hatlarıyla yansıtabilirim. Konferansa katılan bütün diğer yoldaşlarla aramda varolan ve ulusal sorunda, özellikle ulusal soruna yaklaşımda ve Türk şövenizmine karşı mücadelede çok önemli bir çelişki olan bu sorunda benim tarafından varolan bir çelişki olmasından ötürü, bu durum daha da vahimdir.

Konuşmamda, III. Konferansa yazılı olarak sunulan (Bkz. s. 73) eleştirilerim temelinde aşağıdaki temel tezleri savundum. (Eleştirilerim esas olarak WBK'nın bu sorunla ilgili eleştirilerine dayanmaktadır.)

a) Türkiye'deki Ermeni nüfusu, Ermeni ulusunun bir parçasıdır. Türkiye'de ezilen Ermeni ulusu vardır.

b) Stalin'in "Marksizm ve Ulusal Sorun" makalesindeki kıstaslar, ulusların gelişmesi, yani oluşmasına ilişkindir. Ama bu ahntı böyle kavranmaz ise, o zaman mesela onyıllar boyunca bütünlüklü bir iktisadi yaşantıya sahip olmayan ve üçe bölünen Polonya ulusunun da bir ulus olmaması gerekirdi.

c) BP sayı 9/10'daki "Türk faşistleri, Ermeni milliyetçilerinin eylemlerini ırkçılığı körüklemek için kullanıyor" adlı makalede, karar tasarısında da yansıyan aşağıdaki merkezi hatalar yapılmaktadır:

— Ermeni ulusu üzerinde bugün varolan ırkçı-şöven baskı adlandırılmamakta, tersine makalede Ermeni sorunu "tarihsel bir haksızlık" olarak ele alındığı için, gerçekte inkar edilmektedir. Ve bu, şövenist bir hatadır; Ermeni nüfusu, bir ulus oluşturup oluşturmadığından bağımsız olarak, Türkiye'deki hakim sınıflar tarafından baskı altında tutulmakta ve ırkçı takibata uğramaktadır.

— Tarihsel haksızlık sorununda Lenin'e ve İbrahim Kaypakkaya'ya atıfta bulunmak yanlıştır. Lenin, tam da bir sorunun hangi koşullar altında tarihsel ana akım dışında olduğunu saptamaktadır. Şunu söylemektedir: "Tarihsel ana akımın dışında kalan, onu durdurmaya, gidişatını rahatsız etmeyen, proleter sınıf mücadelesinin derinleşmesini ve gelişmesini önlemeyen sorunlar vardır." Ve Ermeni sorunu tam da böyle bir sorun değildir.

Türkiye'de sınıf mücadelesinin derinleştirilmesi ve genişletilmesi, Ermeni sorunu tarafından, faşistlerin egemen şövenizmi tarafından, bu düşüncelerin kitlelerin içinde bütün araçlarla yerleştirilmesine çalışılarak ya da bu düşünceler çok önceden yerleştirilmiş olarak ve daha da yaygınlaştırılmaya çalışılarak engellenmektedir. Tam da Ermeni ulusu, onun kültürü ve tarihi açısından, Türkiye'deki hakim sınıflar eşi görülmemiş şövenist bir kışkırtma yürütmektedirler. Ermeniler hristiyan olduklarından, bu kışkırtma kampanyası, yer yer Kürt ulusuna karşı yürütülen kışkırtmayı da geçmektedir, vs.

Türk ve Kürt proletaryası, bu anti-Ermeni ideoloji ile dolu olduğu sürece, bütün ezilen uluslardan ve milliyetlerden proleterlerle Türkiye'deki hakim sınıflara karşı birleşik mücadele için birleşemeyecektir. Ermeni ulusuna karşı şövenizm, proletarya içinde de ulusal bölünmenin nedenlerinden biridir.

— Bu nedenden dolayı, tam da makalenin son cümlesi: "Gerçek görevlere sarılalım!" temelden yanlıştır. Ermeni ulusu için de ayrılma hakkı savunulduğunda, Ermeni ulusundan takibat altında tutulanların hepsinin Türkiye'ye dönebilecekleri ve aynı devlet kurma haklarının olduğu savunulduğunda, tutarlı bir şekilde sürdürülebilecek bu şövenizme karşı mücadele bugün ana görevdir. Bu anlamda, tarihsel haksızlık, egemen sınıfların Ermeni ulusuna karşı yoketme stratejileri "düzeltilemez"; proletarya, bu yoketme stratejisinin karşısına Türkiye'de Ermeni ulusunun haklarını savunmayı koyduğunda, bütün ezilenlerin kurtarıcısı olma görevine layık olacağı bilinciyle eğitilmek zorundadır.

Bu sorun Ermeni milliyetçileri tarafından da ortaya atılmaktadır. Ayrılma hakkına ilişkin soru sorulmaktadır; bu soruya Marksist-Leninistler tek doğru cevabı şu şekilde vermek zorundadırlar: Biz, bu hakkı savunuyoruz, Türkiye'de Ermeni ulusunun ayrılmaya hakkını tanıyoruz. Ama bu hak ancak, Türkiye'deki bütün proleterlerin, milliyetlerin, egemen Türk devletini parçalayacak ve işçilerin ve köylülerin diktatörlüğünü kuracak olan demokratik halk devrimi için mücadele ile kazanılabilir ve elde edilebilir." (Tutanak, s. 588-589)

Banta alınan tartışmaların gidişatı ise şöyledir:

"**MUSTAFA:** (BP 9/10, s.18, birinci sütun, son iki paragraf) Burda tarihi haksızlık sorunu, sınıf mücadelesi ile, içinde bulunulan anda sınıf mücadelesi ile bağ içinde ele alınmaktadır. Eğer WBK'nın eleştirisi bu yönde bir eleştiri ise, geri çevrilmelidir. Ama dediğim gibi, ben WBK'nın eleştirisini doğrudan tanıma durumunda değilim.

Son bir-iki cümlede özetlemek gerekirse; yurtdışında yaşamak zorunda bırakılan, bırakılmış olan Ermenilerin, işçi-köylü diktatörlüğünün kurulduğu şartlarda Türkiye'ye dönme garantisi, Türkiye'de yaşama garantisi verilmelidir. Bu konuda geçmişte tavrı takınmamış olmamız özeleştirisel olarak aşılmalıdır.

Türkiye'deki Ermenilerle, Türkiye'den göç etmek zorunda bırakılmış, ya da ölümden kaçan Ermenilerin bir ulus olup olmadığı sorunu araştırıp çözümlenmeli, onun ötesinde, eğer bir ulus teşkil ediyorsa, onların tekrardan Türkiye'de ya da Türkiye'denilen toprak içinde, ya da Kemalistlerin ünlü deyişimiyle Misak-ı Milli sınırları içinde bir Ermeni devleti kurulacaksa, bunun nasıl kurulacağı, nasıl olmayacağı noktasında, özellikle İsrail örneği filan, —Polonya örneğini de verdi yoldaş— buralarda bu sorun nasıl çözümlenmiş, bunları inceleyip bu konuda da somut birtakım şeyler yapılabilmek önümüzdeki dönemde iyi olur. Ama bu sorunları her halükarda Konferansımız önümüzde araştırması gereken, incelenmesi gereken bir sorun olarak önümüze koymalıdır. Benim diyeceğim bunlar." (s. 590)

**Derviş,** Neriman'ın BP 9/10'daki Ermeni sorunu ile ilgili yazıyı genelde oportünist değerlendirdiğini, kendisinin böyle bir genel değerlendirmeye kesinlikle katılmadığını açıklar. Neriman'ın bu genel değerlendirmeye iki temel eleştiriden hareketle vardığını, kendisinin bu eleştiriler konusunda görüşlerini anlatır.

Birinci temel eleştiri olan, Türkiye'de Ermeniler üzerinde milli baskının yapıldığı ile ilgili görüş olmadığı sorunu üzerine: Neriman'ın bu makaleye bakış açısının değişik olduğunu, bu makalenin Ermeni sorununun bütün boyutlarını tartışmadığını ve Türkiye'de Ermeni sorununu çözüme iddiasında olmadığını, Ermeni milliyetçi örgütlerinin başlattığı eylemlerle ilgili Türk faşistlerinin başlattığı "ırkçı kampanyaya karşı somut olarak tavrı takınma amacıyla", ve yurtdışındaki Ermeni örgütlerinin de mücadelelerinin merkezine koyduğu soykırım var mı yok mu konusunda tavrı takınma ihtiyacından kaynaklandığını, buna cevap vermeyi kendine amaç edinen bir yazı olduğunu vs. anlatır. Bütün bunlardan ötürü, "Türkiye'deki Ermeniler üzerinde yapılan baskılardan söz edilmemesi bence gayet normaldir" der. (s. 591)

Devamla, Ermeniler üzerine yazılan yazıdan "Türkiye'de Ermeniler üzerinde baskı nasıldır vs." bekleminin yanlış olduğunu belirtir. Partinin temel belgeleri ele alındığında, milli baskının sadece Kürt milletine yapıldığının gayet açık olduğunu, bizim Kürt milletine ve bütün azınlık milliyetlere milli baskının yapıldığını, bu sorunu tartıştığımız "bütün makalelerde, yazılarda; temel yazılarda olduğunu", bundan dolayı da bunun genelde bir sorun olmadığını Neriman'ın da bilmesi gerektiğini açıklar.

İkinci temel eleştiri ile ilgili de şunları belirtir:

"İkinci mesele, teorik olarak sorun, işte bu tarihi haksızlık mı, değil mi? Buna karşı tavrı meselesi ile ilgili olarak getiriliyor. Ve deniliyor ki; tarihi haksızlık denmesi ve öyle bırakılması bu sorunun, ve bunun bugün Türkiye'de sınıf mücadelesinin gelişmesinin önünde doğrudan bir engel olmadığı konu-

sundaki tespitler oportünizmin ikinci kanıtıdır. Bu bağintıda yoldaşın kurduğu bağ nasıl? Bugün Türk faşist hakim sınıfları proletaryanın birliğini engellemek için Ermeni sorununu kullanmaktadırlar. Bu bağintıda sorun şudur: Nasıl kullanılmaktadırlar? İdeolojik olarak yoldaş soruna yaklaşıyor." (s. 591-592)

**DERVİŞ** yoldaş devamla, İbrahim Kaypakkaya'nın Lenin'e atıfta bulunarak getirdiği, Lozan'ın 'tarihi bir haksızlık' olduğu tespitinin soruna böyle yaklaşmadığını; eğer soruna hakim sınıfların ideolojik olarak kullanması olarak yaklaşırsa, bugün Lozan'ın da (ki bu Misak-ı Milli sınırlarını çizen temel anlaşmadır) değiştirilmesinin gündem maddesi haline getirilmesi gerektiğini vb. belirtir. Ermeniler bağintısında "tarihi haksızlık" denen şeyin somut olarak a) Ermeni ulusunun soykırıma uğraması olması, ve b) bunun sonucunda ulus olmaktan çıkarılması, yurtdışına sürülmesi vb. olduğunu belirtir.

Bu 'tarihi haksızlığın' ortadan kaldırılmasının ise soykırım bağintısında mümkün olmadığını, bu konuda somut olarak yapılacak olanın, bu soykırımın ve sorumlularının teşhiri, zarara uğrayanların tazmin edilmesi vb. olduğunu, bunların yapılmasının proletaryayı birleştirici rol oynayacağını belirtir. Ermenilerin topraklarına geri dönmeleri somut talebinin program maddesi olarak alınmasını ise proletaryayı birleştirmede ne ölçüde rol oynayacağını kendisi için sorun olduğunu belirtir. (Bkz. s. 593) İkincinin program maddesi olarak konmadığı yerde oportünizm suçlaması getirilmesini doğru bulmadığını açıklar.

Ulus bağintısında, Stalin'in ulus tanımının açık olduğunu, bu tanıma göre Türkiye'de Ermenilerin ulus olmadığını belirtir. Ancak isteyen Ermenilerin Türk hakim sınıfları tarafından soykırımla sürüldükleri topraklarına geri dönme haklarının ulus olmasalar da olabileceğini; Neriman'ın 'ulus' deme konusundaki ısrarının, ulus denmez ise sürüldükleri topraklar üzerinde hakları olmayacağı kaygısından kaynaklandığını düşündüğünü belirtir. Devamla şunları belirtir:

"Ama bu noktada teori çarpıtılıyor. Bence teoriyi çarpıtmaya hiç gerek yok. Evet, Ermenilerin Türkiye'de ulus olmadığını tespit ederiz. Ama tarihi bir haksızlık yapıldığını, Ermenilerin soykırıma uğradığını, yurtdışında bugün evet Türkiye'ye dönmek isteyen bir dizi Ermeni olduğunu ve bizim Türkiye'li komünistler olarak o Ermenilerin tabii ki Türkiye'ye dönme haklarını sonuna kadar savunduğumuzu, bir bilmem Halk Cumhuriyeti Türkiye'sinde dönmek isteyen her Ermeninin yeri olduğunu, bilmem nesini ortaya koyarız. Biri diğerini engellemiyor.

Bu bağintıda bir de Polonya meselesi filan getirildi. Polonya benim bilebildiğim kadariyle hep kompakt bir alandır. Üç devlet arasında dağılmış olma bile, evet bir bütün olarak sürekli aynı toprak parçası üzerinde belli bir alan Polonya olarak adlandırılmaktadır. Bir dağınıklık yoktur. Aynı mesela Türkiye'de Kürdistan. Mesela Kürdistan da kompakt, içine kapalı bir alandır. Ve bunlar devletlere bölünmüş olmasına rağmen, evet aynı coğrafi şey içinde yaşamaktadırlar. Yani bu benzetmeler yapılırken biraz bence dikkatli olmakta yarar var." (s. 594)

**NERİMAN** şu soruyu sorar:

"Ermenilere dönüp yerleşmeleri için haklar tanınabilir falan filan dedi, ama mesela somut olarak koymadı, böyle olacaktır (diye). Bu makalede de yok. Yani onlar talep de ediyor yani böyle birşeyi. Nedir yani bu? Nasıl oluyor da bu makalede, sınıf bilinçli Ermeniler açısından sorun, bulunduğu ülkelerde, yaşadığı ülkelerde, ülkelerin KP'lerinde örgütlenmesi önerisi getiriliyor. Ve o ülkelerde devrim için mücadele etmeleri önerisi getiriliyor da, Türkiye'de Türk-Kürt Türkiye'liyle birlikte Türkiye devrimi için mücadele etme önerisi getirilmiyor? Çünkü bu adamlar tam da Türkiye'ye dönmek istiyorlar?" (s. 594-595)

**DERVİŞ** ikinci sorudan başlayarak cevaplamaya çalışır. Özetle; Neriman'ın milliyetçilik ile komünistliği birbirine karıştırmamızı istediğini belirttiikten sonra, "Bugün sınıf mücadelesi yerine Ermenistan meselesini merkeze koyan, her bulunduğu ülkede sınıf mücadelesi yerine Ermenistan'a geri dönme programını merkeze

koyan siyaset, sınıf bilinçli proletaryanın siyaseti değildir" tespitini yapar. (s. 595)

Neriman'ın Ermeni milliyetçisi örgütlerin taleplerini sınıf bilinçli Ermeni proletaryasının talepleri imiş gibi gördüğünü, ama her halükarda bu taleplere somut tavır takınmak gerektiğini ve yazıda berrak bir tavrın olmadığını tespit eder. Yazıda kendisinin tavır takınabileceği şeylerde tavır takındığını, bugün Partinin tavır takınabileceğini düşündüğü konularda tavır takındığını belirtir. Kendi şahsi görüşünün tavır takınılmayan konularda şöyle olduğunu belirtir:

"Benim şahsi görüşümü sorarsanız, evet Ermeni halkının Ermenistan'a dönmesi, millî topraklarında kendi kendini yönetmesi tarihi bir haklıdır; buna hiç kim-  
senin bir itirazı olamaz. İkincisi, isteyen Ermenilerin Türkiye'ye dönmesi ve yerleşmesi, ve evet Ermenileri bir bölgede toparlaması. Bu bölge ille de bilmem eski gittikleri bölge de olmayabilir bence, ve Ermenistan bilmem ne şeklinde bir arada toplaması da bence mümkündür. Mutlaka böyle olacaktır; ben bunu diyemiyorum. Kusura bakmasın. Diyen varsa, Ermeni konusunda program böyle olmalıdır, koysun ortaya, tartışalım. Ben bunu yapacak durumda değilim." (s. 596)

**Cafer**, Neriman'ın getirdiği eleştirilerin bütününe tavır takınabilecek durumda olmadığını, bu eleştirilerin daha önce de geldiğini ve fakat yazılı olmadığından üzerine kafa yoramadığını belirtir. Konferans notlarına ise, daha önce gelen eleştirileri gözünden tutarak belli düzeltmeler yapılması gerektiğini yazdığını belirttikten sonra, bu soruna ilgili yapılan tartışmalardaki pozisyonunu şu şekilde ortaya koyar:

Makalenin oportünist değerlendirilmesine kesinlikle karşı olduğunu açıklar. Bu değerlendirmenin, "makalenin hangi amaçla, hangi özel amaçla yazıldığına, kendini hangi çerçeveye ile sınırladığına bakmadan yöneltilen ve toptan köktenci" olduğunu söyler. (s. 597)

Türkiye dışındaki Ermenilerin Türkiye'ye dönme ve kendilerine ait topraklara yerleşme sorununu çözmediğimiz için, tartışmadığımız ve açık olmadığımızı da belirtmediğimizden, bu konuda hata yaptığımızı, şimdi ise bu konuda şunları düşündüğünü anlatır:

"Bugün gelinen aşamada, hak olarak evet, Türkiye dışındaki isteyen Ermeniler, Türkiye'ye gelip yerleşme hakkına sahiptir. Biz bu hakka sahip çıkmalıyız. Bu hakkı garanti altına aldığımızı ilan etmeliyiz. Ama onların böyle bir hakkı pratiğe döndürmeleri halinde, geçmişteki toprakları üzerinde mi, bir başka bölge üzerinde mi, yoksa Türkiye genelinde dağınık olarak yerleşip yerleşmeyecekleri sorunu bence tamamen detay tartışmasıdır. Ve benim görebildiğim kadarıyla mesela Lenin-Stalin böyle durumlarda —benim şu an hatırlayabildiğim kadarıyla Yahudiler sorunu vardı— Rusya'da devrim sonrası belli bölgelere getirip yerleştirme yönünde girişimleri olmuştur. Bu olabilir, olmayabilir. Bu somut olarak Ermenilerle Türkiye somutunda devrim sonrası ikili anlaşmalarla, eşitlik, kardeşlik temelinde karar verilebilecek birşeydir. Bu anlamda şimdi den program maddesi olarak, işte geldiklerinde topraklarını biz onlara vereceğimiz şeklinde bir madde koyma, veyahut ta bir tez koyma bana yanlış geliyor. Ama evet, onların Türkiye'ye yerleşme hakkının olduğu ve bizim bu hakka sahip çıktığımızın konması gerekir." (s. 599)

Karar tasarısı hakkında, bu eleştiriler sonrasında, eğer "Ermenilerin geri dönme hakkı vardır" noktasında anlaşma sağlanamazsa, o zaman bu konuda sorunu araştırma ihtiyacı duyduğumuzun konmasının doğru olduğunu belirtir. (Bkz. s. 598-599)

**Ali**, Türkiye'de Ermenilere karşı şöven tavrın, emekçiler arasında yaygınlık açısından da çok yaygın olduğunu örneklerle açıklar. Ve bu bağtında Ermeniler ile ilgili bir makalede, bugün Türkiye'de Ermenilere yapılan baskılardan söz edil-  
memiş olmasına getirilen eleştirinin (Neriman'ın eleştirisi) haklı olduğunu tespit eder. (Bkz. s. 599-600)

Ayrıca Türkiye'de Ermeni hareketinin gelişmesinin toplumsal temelleri olduğunu tespit eder, ve meselenin bu yanıyla da önemli olduğunu, şimdiden çözüm konusunda kafa yormak gerektiğini belirtir.

Makalede başlıkta Türk faşistlerinin ırkçılığı karşısında Ermeni milliyetçiliğinin de kötülenmekte olduğunu ve ayırım yapılmadığını, bunun yanlış olduğunu belirtir.

Konferansın, yurtdışındaki Ermenilerin geri dönme hakkının olduğunu tanıdığını açıkça ilan etmesinin doğru olacağını, bunun çok önemli propaganda değerine sahip olacağını düşündüğünü belirtir. (Bkz. s. 601)

**Leyla**, kendisinin söylemek istediği birçok şeyi Cafer'in söylediğini belirterek konuşmasına başlar ve makalenin yazıldığı dönemdeki durumu kendine göre anlatır: Ya tavır takınabileceğimiz konularda tavır takınırız, ya da susarız. Biz birincisini yaptık. Türk hakim sınıflarının Ermenilere karşı başlattığı rasist-şövenist propagandaya karşı teşhir ve tecrit kampanyası. Bu doğru idi.

Başlıkta bir probleminin olmadığını, yazının içinde ağırlığın doğru bir şekilde Büyük-Türk şövenizmine verildiğini belirtir, "fakat yazıda, açık olmadığımız konularla ilgili de not düşseydik iyi olurdu" tespitini yapar. Stalin'in kıstaslarına göre Ermenilerin bir ulus olmadığının açık olduğunu söyler. (Bkz. s. 601)

**Faruk**, Ali'nin ortaya koyduğu görüşlere bir bütün olarak katıldığını belirterek konuşmasına başlar ve çok kısa olarak Ali'nin getirdiği eleştirileri tekrar eder. Ermenilerin Stalin'in kıstaslarına göre ulus olmadığının açık olduğunu belirtir. (bkz. s. 602)

**Selami**, söylemek istediği şeylerin kendisinden önce söylendiğini, Ali'nin getirdiklerine, özellikle de Türkiye'de hala Ermeni düşmanlığının olduğu ile ilgili getirdiklerine katıldığını belirtir. Ve kendi bölgesinden Ermeni düşmanlığı ile ilgili somut bilgiler verir. Ermeni katliamının kendi bölgelerinde de yapıldığını, fakat bu bölgenin Ermenistan ile coğrafi olarak aynı bölge olmadığını, Stalin'in kıstaslarından birinin de toprak birliği olduğunu, kendisinin ulus ya da ulus değil tasarısı yürütecek durumda olmadığını, fakat tespitlerin ayakları üzerine basması gerektiğini belirtir.

Karar tasarısında yapılması istenen değişikliklerin önemli olduğunu ve propaganda-sının yararlı olacağı görüşünde olduğunu açıklar. (Bkz. s. 603)

**İrfan**, karar tasarısının bu şekli ile eksik olduğunu, hatta işe yaramaz bile denilebileceğini, Ali'nin getirdiği önerileri de doğru gördüğünü, fakat başlık konusunda doğru görmediğini, diğer eleştirilerinin karar tasarısına yansıtılması gerektiğini, Neriman'ın ulus konusundaki görüşlerine katılmadığını açıklar. (Bkz. s. 603)

**Ermis** özellikle ulus kavramı üzerinde durur. Ve kendisinin ulusların gelişme süreci bağtıntısında kavramın nasıl kullanıldığını konusunda kesin görüşlere sahip olmadığı için, bugün Türkiye'de Ermeniler ulus teşkil etmezler biçiminde bir teze destek veremeyeceğini, araştırma ihtiyacı duyduğunu belirtir. Her halükarda, bir kez oluşmuş bir ulusun, ulus olmaktan çıkıp çıkmayacağı sorununun çözülmesi gerektiğini belirtir. Türkiye'deki Ermenilerin "ayrı devlet kurma"larının pratik olarak mümkün olmadığını, ama bu onlara ulusun parçası denmesini engellenmemesi gerektiğini düşündüğünü belirtir.

Ayrıca tüm burjuva-demokratik hakların proletarya demokrasisine bağlı olarak ele alınması gerektiğini kararda da belirtmek gerektiğini söyler. (Bkz. s. 605-606)

**Neriman**, Stalin'in ulus sorunu ile ilgili koyduğu kıstaslar sorununu Ermiş gibi gördüğünü açıklar. (s. 606)

Tartışma içinde yazının daha bir dizi hatasını görmeye başladığını, Leyla'nın konuşmasında makaleyi savunduğunu ve esas hedefin "hakim sınıflar bu katliamı

yaptığını" olduğunu söylediğini, burada anlatılmak istenenin bütün kitleye karşı bir-şey mi, yoksa en ileri devrimcilere karşı takınılan tavrın mı önemli olduğunu sorar. Derviş'in oportünistlerin ideolojik olarak bu katliamın olduğunu inkar ettikleri ve bu konu üzerine gitmedikleri tespitini yaptığını, bunun doğru olduğunu, bu makalenin bunu merkeze koymadığını müddetçe oportünistlere karşı da yönelmediğini belirtir.

Kandisinin, açık olmadığımız konularda tavır belirlemeyi savunmadığını, Ermeni milliyetçilerinin merkezî olarak talep ettikleri "Türkiye'de ayrı bağımsız bir devlet" konusunda bizim hiç tavır takınmadığımızı, bunun yanlış olduğunu belirtir. Garanti sorunu ile ilgili olarak da sorunun garanti verme şeklinde konulmasını yanlış gördüğünü, sadece haklarının verileceğinin söylenmesi gerektiğini, bunun nasıl olacağının somut bakılması gereken bir sorun olduğunu belirtir. (Bkz. s. 606)

**Mustafa**, Ali'nin konuşmasından sonra makalede problemler gördüğünü, ve fakat problemlerin ağırlığını tartabilecek durumda olmadığını belirtir. Ödemiş burjuva yayın organları açıldığında, Türk hakim sınıflarının Türkiye'de yaşayan Ermenilere baskı yapılmadığını, onların bir probleminin olmadığını, bu eylemleri yapanların kaşındığını vs. yazdıklarının görülebileceğini; birisine kızıldığında Ermeni lafının küfür olarak kullanıldığını, bunun halkın günlük yaşamına girdiğini, bunun için geçmişle şimdiki durum arasında bağın kurulmasının ve bugünün de teşhir edilmesinin önemli olduğunu, bunun yapılmamasıyla hata yapıldığını düşündüğünü açıklar.

Ermenilerin geçmişte millet olup olmaması ile ilgili Osmanlı Meclis-i Mebusanında Ermenistan milletvekillerinin olduğunu, bu milletvekillerinin Sovyet Ermenistanı'nın temsilcisi olmadığını, Osmanlı toprakları içinde yaşayan Ermenilerin temsilcisi olduklarını, (Ermenistan) haritasını tam çizemeyeceğini, fakat belli bir bölgede toplu yaşadıklarını; tabii çeşitli bölgelere de dağılmış olduklarını, fakat belli bir bölgede ağırlıklı olarak bulunduklarını, Sovyet Ermenistanı'na yurtdışında yaşamak zorunda bırakılan Ermenilerin gitmemesinin anlaşılır olduğunu Ermiş'e karşı söyler. (Bkz. s. 607)

Bugünün Türkiye'sinde yaşayanların ulus olmadığının açık olduğunu (yurtdışındakilerden bağımsız ele alındığında), ama bir problemin olduğunu, tarihi olarak oluşmuş bir ulusun katliamdan sonra dağıldığında, ulus olma özelliğini yitirip yitirmediğinin araştırılması gerektiğini, bu konuda Yahudiler örneğinden hareketle incelememiz gerektiğini, bunun bir problem olduğunu belirtir.

Geriye dönme garantisi verilmesinden, devlet kurma ya da özerklik verilmesi gibi sorunları açık bıraktığını, bunların somut bakılması gereken sorunlar olduğunu, ayrıca ajanların vs.'nin de dönmesini anlamadığını belirtir.

Oportünistlerle ilgili, Partizan ile Dev-Yol'un ortak bildiri çıkardığını, ve fakat bizim üzerine yeterince düşünmediğimizden, bu bildiriye tavır takınmadığımızı belirtir. (Bkz. s. 608)

**Cafer**, Ali'nin konuşmasından ve Mustafa'nın gösterdiği örneklerden sonra makalenin yazıldığı dönemde de baskıların yapıldığını konmamış olmasını hata gördüğünü, bu konuda tavır takındığını belirtir.

Geriye dönme hakkının bizim tarafımızdan savunulmasının "Dönmek isteyen herkesin mutlaka Türkiye'ye girebileceği, girmesi gerektiği demek olmadığını" söyler.

Makalenin oportünizme karşı yazıldığı sorunuyla ilgili; bu makalenin bildiği kadarıyla bir tek Aydınlık oportünizmine vurduğunu, A ya da B oportünizmini teşhir etmek için —somut olarak— yazılmadığını, esas olarak soykırım hakkında içimizde bilgi yetersizliğini gidermek için de yazıldığını belirtir. (Bkz. s. 609)

**Derviş**, makalenin oportünizmle bir hesaplama olmadığını, bunun da anlaşılır olduğunu, çünkü oportünistlerin bu konuda tavrılarının makale yazıldığında elimizde olmadığını açıklar. (s. 609)

Makalede geçmişle bugün arasında yapılan baskılar konusunda esasında bağın ideolojik saldırı bağınında varolduğunu, ancak bugün Ermenilere karşı ne yapıyorla ilgili olmadığını belirtir. Makalenin başlığı ile ilgili eleştirinin dışın-

dakileri doğru görmediğini, bu anlamda görüşlerinde bir değişiklik olmadığını belirtir. Yeni sunacağı karar tasarısının, kendi karar tasarısı ile Neriman'ın karar tasarısının belli noktalarda birleştirilmesi olduğunu, Neriman'ın getirdikleri ile iki temel noktada çelişmesinin olduğunu, bunların da şu olduğunu belirtir:

"Yoldaşlar temel ayrışım, Türkiye'deki Ermenilerin ulus teşkil edip etmediği bağınındadır. Bu noktada da çelişme durmaktadır. Ve ben bu noktada benim tavrıma doğru olduğunu düşünüyorum. Bir.

İkincisi, ikinci ayrışım, Türkiye proletaryasının ortak sınıf mücadelesinin öfesinde bu tarihi haksızlık engeldir şeklinde tespitinde, bunun bağın ne olduğu konusundadır, yoldaşlar hemfikir değiliz. Ne açıdan engeldir? Nasıl engeldir? Tartıştığımız bağınında ele alındığında, ayrı ayrı yani yaklaşımlara sahibiz. Aradaki farklar bunlardır. Bunun dışında getirdiği öneriler, belli bir şekilde sahip çıktığım önerilerdir." (s. 610)

**Mustafa** şu yanlış açıklama ile onaylayacağını belirtir:

"Ermeni sorunu ile ilgili karar tasarısı üzerine:

Türkiye'deki Ermenilerle, Türkiye dışında yaşamak zorunda kalan Ermenilerin bir ulus teşkil edip etmedikleri benim açımdan açık değildir. Çözülmesi gereken bir problemdir. Bu noktada özel olarak İsrail örneği incelenmelidir. Bu inceleme sonucu sorunun nasıl çözümlenebileceği açıkça kavuşacaktır.

Not: Filistin sorunu da incelenmelidir."

**Neriman** şu açıklamayı yapar:

"Ben iki ilkesel neden ile bu karar tasarısına karşıyım. Marksist-Leninistler bir Ermeni ulusunun olduğunu, Türk hakim sınıflarının bütün araçlarla bu ulusu yoketmek için çaba harcadıklarını, harcamakta olduklarını savunmalıdır. Bu onların Ermeni ulusunun ayrıma hakkını savunma anlamına gelir." (s. 611)

Daha sonra yapılan bazı formülasyon düzeltmeleri ile karar tasarısına son şekli verilir. Ve şu karar, Neriman'ın —açıkladığı nedenlerle— karşı oyuya ve Mustafa'nın "şerhli" desteği ile, çoğunluk kararı olarak alınır:

#### "10- TKP/ML(B)'NİN 'ERMENİ SORUNUNDA DA BÜYÜK-TÜRK ŞÖVENİSTİ' BİR ÇİZGİ İZLEDİĞİ' TEZİ ÜZERİNE

Bu tez şimdiki kadar Spartaküs ve WBK tarafından savunuldu ve gerekçelendirilmeye çalışıldı..

Biz, TKP/ML(B)'nin Ermeni sorununda Türk şövenisti bir çizgi izlediği suçlamasını kökten reddediyoruz.

Bu suçlamanın teorik temellerinden biri, bizim bugün Türkiye'deki Ermenilerin bir ulus teşkil etmediği konusunda söylediklerimizdir.

Biz bu konadaki tespitimizi Stalin'in ulus konusundaki tanımına dayandırıyoruz.

Konferansımız, "Ermeni sorunu"nun bizim açımızdan tüm yönleri ile çözümlenmiş olduğunu tespit eder.

Konferansımız aynı zamanda şunların bizim açımızdan açık ve kesin olduğunu tespit eder:

— Ermeni halkının, Ermeni ulusunun Türk hakim sınıfları tarafından toplu kıyımdan geçirilmesi; en salıncı soykırım örneklerinden biridir. Bu "tarihsel haksızlık" konusunda doğru tavır, çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının ortak sınıf mücadelesi açısından hayati önemdedir.

Bugün Türkiye proletaryasının bölünmüşlüğüne ayakta tutulmasında "Ermeni düşmanlığı" ideolojik planda Büyük-Türk şövenizminin ana mücadele araçlarından birini oluşturmaktadır.

- Bugün de Ermeni halkı, Türk faşist hakim sınıfları tarafından yoğun milli baskı altında tutulmakta; diğer azınlıklar gibi, bütünü ile yokedilmeye, 'Türkleştirilmeye' çalışılmaktadır.
- Konferansımız, Türk hakim sınıflarının tarihteki Ermeni soykırımını lanetler; Osmanlı devletinin devamı olan T.C. devletinin bugünkü Ermeniler üzerindeki aktüel milli baskılarını lanetler; bu noktalarda Türk hakim sınıflarını, ve Marksizm-Leninizm adına hakim sınıflara suç ortaklığı eden oportünistleri revizyonistleri teşhir görevini önümüze koyar.
- Konferansımız; bugün Türkiye'deki Ermenilerin 'ulus' teşkil etmediği tespiti; yurt dışında, Türkiye'ye dönmek ve yerleşmek isteyen Ermenilerin; dönme ve yerleşme haklarının olmadığı biçiminde yorumlanmasına karşıdır. Konferansımız, Türkiye'deki Ermenilerin, Türkiye'ye dönme ve yerleşme hakkını savunduğunu açıklar.
- Konferansımız, bu noktada da, bütün milli meselede olduğu gibi, gerçek çözümün proletarya önderliğindeki devrimle gerçekleşeceğini açıklar."

\*

### TÜM HAKKINDA TAVİR:

Bütün Milli Mesele tartışması ile ilgili olarak şu karar tasarısı Konferansa sunulur:

"Konferansımız burada "Milli Mesele/Proleter Enternasyonalizmi" konusunda takındığı tavırların, bu konuda kardeş örgütlerin getirdiği temel eleştirilere karşı tavrı olduğunu; bir dizi ikinci eleştiri konusunda burada tavrı takınmadığını bilince çıkarır. Bu konuda takınılacak detaylı tavrın, Bolşevik 13 olarak yayınlanan taslağın hatalarının düzeltilmesi ile ortaya çıkacağını tespit eder."

Mustafa bu karar tasarısı içindeki "temel" yerine "bazı" kelimesinin geçirilmesinden, "ikinci" kelimesinin ise olduğu gibi çıkmasından yana olduğunu belirtir. (s. 614)

Cafer de Mustafa'nın önerisi yönünde tavrı takınır. Derviş bu düzeltme önerisinin daha önce de getirildiğini ve kendisinin bir problem görmediğini, ancak eski kardeşlerin getirdiği en temel eleştirilerin bunlar olduğunu, bunun olgu olduğunu; ama kaygının cevap vermediğimiz önemli eleştirilerin olduğu şeklinde ise, o zaman sorunun o şekilde konulmasını talep eder. Bunun üzerine biraz daha tartışılır.

Ve son karar olarak çıkan şu belge üzerinde oybirliği ile anlaşmaya varılır:

"Konferansımız, burada "Milli Mesele/Proleter Enternasyonalizmi" konusunda takındığı tavırların, bu konuda eski kardeş örgütlerin getirdiği, ve kendilerinin tartışmanın merkezine koyduğu temel eleştirilere karşı tavrı olduğunu; bir dizi eleştiri konusunda burada tavrı takınmadığını bilince çıkarır.

Partimizin önüne, burada tavrı takınılmamış konularda tavrı takınmayı; ve buradaki görüşler ışığında geçmişimizin değerlendirilmesini görev olarak koyar."

\*

## REFORM-DEVİRİM SORUNUNDA ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİN ELEŞTİRİLERİ ÜZERİNE TEZLER HALİNDE TAVİR

### 1- TKP/ML(B)'NİN DEVİRİMİN İLKESEL PROGRAMATİK VE STRATEJİK SORUN- LARINI REVİZYONDAN GEÇİRDİĞİ VE GÖZDEN KAYBETTİĞİ SUÇLAMASI ÜZERİNE

#### A) TKP/ML(B)'NİN SİLAHLI MÜCADELE KONUSUNDAKİ TAVIRIYLA KRUŞÇEV REVİZYONİZMİNİN İZİNDEN YÜRÜDÜĞÜ SUÇLAMASI BÜTÜNÜYLE YANLIŞTIR

Bu sorun üzerine tartışma, Konferans hazırlık belgelerinde sunulan karar tasarısı üzerine yürütüldü. Sunulan karar tasarısı şöyledir:

### 1- TKP/ML(B)'NİN DEVİRİMİN İLKESEL PROGRAMATİK VE STRATEJİK SORUNLARINI REVİZYONDAN GEÇİRDİĞİ VE GÖZDEN KAYBETTİĞİ SUÇLAMASI ÜZERİNE

#### A) TKP/ML(B)'nin SİLAHLI MÜCADELE konusundaki tavrıyla Kruşçev revizyonizminin izin- den yürüdüğü suçlaması bütünüyle yanlıştır.

Bu bağlamda, TKP/ML(B)'nin şiddete dayalı devrimi taktik bir sorun derekesine düşürdüğü suçlaması bütünüyle bir iftira olarak damgalanmalı ve geri çevrilmelidir.

Bu suçlamayı gerekçelendirmeye çalıştıkları yerde eski kardeş örgütler, silahlı mücadele ile şiddete dayalı devrim'i eşitledikleri noktada, bizzat kendileri Kruşçev revizyonistlerinin konumunda bulunmaktadır.

Eski kardeş örgütler, yapılmaması gereken bir şekilde, "silahlı halk kitlelerinin şiddete dayanan devrimi"; "şiddete dayanan silahlı devrim"; "Halk kitlelerinin silahlı mücadelesi"; "şiddete dayanan devrim" kavramları ile, "silahlı mücadele" kavramını eşitlemekte, bunları bir ve aynı anlamda kullanmaktadır. Onların "silahlı mücadele taktik bir sorundur" tespitine karşı çıkmalarının temel dayanağı bu yanlış eşitlemedir.

Silahlı mücadele kavramı bir üst kavram olarak kullanıldığında, sınıf mücadelesinin silahlı olan bütün biçimlerini kapsayan (gerilla eylemleri, barikat çatışmaları, silahlı halk ayaklanması, milli kurtuluş savaşı, vb.) bir kavramdır. Emperyalist burjuvazinin iktidarı silahlar üzerinde yükselmektedir. O iktidarı alaşağı etmenin tek yolu, devrimin öznesi olan kitlelerin silah zorudur. Bu anlamda --silahlı müca-



belirli durumlarda, kuraldışı olarak, mesela büyük bir devlete komşu küçük bir devlette, burjuvazinin, komşu büyük devlette sosyal devrim zafere ulaştıktan sonra, direnişin çıkar yol olmadığını görüp, kendi canını kurtarmak için barışçıl olarak iktidarı terketmesi MOMKONDOR. Ama bundan çok daha olası olan, küçük devletlerde de sosyalizmin içsavaş OLMAKSIZIN gerçekleştirilmesinin mümkün olmamasıdır. Bu yüzden enternasyonal sosyal-demokrasinin programı YALNIZCA --insanlara karşı kullanılan şiddet bizim idealimiz olmamasına rağmen-- böyle bir savaşın kabulüdür." ( "Marksizmin bir Karikatürü Üzerine" 1916, 23/63-64 )

"Devam. Devrim, devlette "normal" durumlardan, tam da devlet hayatını ilgilendiren kavgalı sorunların dolaysız olarak sınıfların mücadelesi, kitlelerin silahlı çatışmaya kadar varan ("bis zur bewaffneten Auseinandersetzung") mücadelesi tarafından çözülmesi ile ayrılır."

..

Bilindiği gibi, toplumsal hayatın sorunları sınıf mücadelesinin en sert, en keskin ("heftigste, schärfste") biçimi tarafından, yani içsavaş biçiminde çözülür ("entschieden": belirlenir)." (abc) ( "Anayasal Hayaller Üzerine" 26 Temmuz 1917, 25/200-201 )

( Dikkat: Sınıf mücadelesinin en sert, en keskin biçimi... içsavaş )

"Engels'in devletin "yokolup gitmesi"ne ilişkin sözleri öylesine yaygın bir biçimde bilinir, o kadar sık aktarılır ve Marksizmi oportünizme benzetmek için yapılan alışlagelmiş sahteciliğin özünü öylesine açık seçik gözler önüne serer ki, bu sözleri ayrıntılı olarak ele almamız gerekmektedir. Bu sözlerin alındığı bölümü olduğu gibi aktarmak istiyoruz.

"Proletarya devlet iktidarını ele geçirir ve ilk ağızda üretim araçlarını devlet mülkiyetine dönüştürür. Ama bunu yaparken, proletarya olarak kendi kendini ortadan kaldırır, bütün sınıf ayrılıklarını ve uzlaşmaz sınıf karşıtıklarını ortadan kaldırır; ve aynı zamanda devlet olarak devleti de ortadan kaldırır. Uzlaşmaz sınıf karşıtıkları içinde ilerleyen daha önceki toplumun, devlete, yani sömürücü sınıfın her dönemde kendi dış üretim koşullarını sürdürmek, dolayısıyla da esas olarak sömürülen sınıfı varolan üretim biçimi tarafından belirlenen baskı koşulları (kölelik, toprak köleliği ya da serflik, ücretli emek) altında zorla tutabilmek için oluşturduğu bir örgüte ihtiyacı vardır. Devlet, bir bütün olarak toplumun resmi temsilcisi, onun gözle görülür bir birlik içindeki özetiydi; ama bu, kendi çağında bir bütün olarak toplumu temsil eden sınıfın devleti olduğu ölçüde böyleydi: Eski çağda köle sahibi yurttaşların devleti, Orta çağda feodal soyluluğun devleti, çağımızda burjuvazinin devleti. Devlet en sonunda gerçekten bir bütün olarak toplumun temsilcisi durumuna geldiğinde, kendi kendini gereksiz kılar. Artık toplumda baskı altında tutulacak hiçbir sınıf kalmadığı zaman; sınıf egemenliği ve o güne kadarki üretim anarşisine dayalı bireysel varolma mücadelesiyle birlikte, bunlardan kaynaklanan çatışmalar ve asırlıklarla da ortadan kalktığı zaman, artık özel bir baskı gücünü, devleti zorunlu kılan, bastırılması gereken hiçbir şey kalmaz. Devletin gerçekten bir bütün olarak toplumun temsilcisi olarak ortaya çıktığı ilk eylem --üretim araçlarına toplum adına el konulması--, aynı zamanda onun bir devlet olarak son bağımsız eylemidir. Devlet iktidarının toplumsal ilişkilere müdahalesi birbiri ardından her alanda gereksiz duruma gelir ve sonunda kendi kendine son bulur. Kişilerin hükümetinin yerini, şeylerin yönetimi alır. Devlet "ortadan kaldırılmaz", yokolup gider. İşte, "özgür halk devleti" deyimini, salt ajitasyon açısından bir süre için kullanılması haklı görülebilen, ama bilimsel bakımdan son tahlilde yetersiz kalan bu deyim bu açıdan değerlendirilmemiz gerekir. Ayrıca, anarşist adı verilen kimselerin, devletin bugünden yarına ortadan kaldırılması gerektiğinde direktmelerini de bu açıdan değerlendirmemiz gerekir." (Bay Eugen Dühring'in Bilimde Yaptığı Devrim (Anti-Dühring))

Yanılığa düşmekten çekinmeksizin denilebilir ki, Engels'in son derece zengin dü-

şüncelerle dolu olan bu sözlerinin yalnızca bir noktası, başka bir deyişle devletin "ortadan kaldırılması" yolundaki anarşist öğretinin tersine, Marks'a göre devletin "yokolup gitmesi", günümüzdeki sosyalist partilerdeki sosyalist düşüncenin ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiştir. Marksizmi böylesine budamak onu oportünizme indirgemekten başka bir anlam taşımaz, çünkü böyle bir "yorum", geriye, sıçramalardan ve patlamalardan yoksun, devrimden yoksun, ağır, düz ve kademe bir değişikliğe ilişkin belirsiz bir düşünceden başka birşey bırakmaz. Devletin "yokolup gitmesi"ne ilişkin yürürlükteki, yaygın ve deyim yerindeyse kitle capındaki anlayış, devrimin inkar edilmesi olmasa bile, hiç kuşkusuz ıllımlaştırılması anlamına gelir.

Ne var ki, böyle bir "yorum", Marksizmin en kaba bir biçimde çarpıtılmasıdır ve yalnızca burjuvazinin işine yarar; teorik bakımdan, örneğin Engels'in az önce tümüyle aktardığımız "özetleme"sinde en önemli koşulların ve düşüncelerin gözardı edilmesine dayanmaktadır.

Birincisi, Engels sözlerinin hemen başında, proletaryanın, devlet iktidarını ele geçirmekle "devlet olarak devleti ortadan kaldırdığını" söylemektedir. Bunun anlamı üzerinde kafa yormak "adet" değildir. Bu genellikte ya olduğu gibi gözardı edilmekte, ya da Engels'in "Hegelci zaafı" gibi birşey olarak görülmektedir. Gerçekten, bu sözler, özülü bir biçimde, en büyük proletarya devrimlerinden birinin, sırası geldiği zaman çok daha ayrıntılı olarak sözünü edeceğimiz 1871 Paris Komününün tecrübesini dile getirmektedir. Gerçekten burada Engels, proletarya devriminin burjuva devletini "ortadan kaldırmasından" sözlemektedir; buna karşılık, devletin yokolup gitmesine ilişkin sözleriyle, sosyalist devrimden sonra proletarya devletinin kalıntıları ile kastetmektedir. Engels'e göre, burjuva devleti "yokolup gitmez", devrim süreci içinde proletarya tarafından " o r t a d a n k a l d ı r ı l ı r ". Bu devrimden sonra yokolup giden ise, proletarya devleti ya da yarı-devlettir.

İkincisi, devlet "özel bir baskı gücüdür". Engels, bu essiz ve son derece derin tanımlamayı burada tam bir açıklıkla dile getirmektedir. Ve bundan da, burjuvazinin proletaryaya karşı, bir avuç zenginin milyonlarca emekçiye karşı kullandığı "özel baskı gücü"nü yerini, proletaryanın burjuvaziye karşı kullandığı bir "özel baskı gücü"nü (proletarya diktatörlüğünün) alması gerektiği sonucu çıkmaktadır. "Devletin devlet olarak ortadan kaldırılması"nın anlamı kesin olarak budur. Üretim araçlarına toplum adına el koyma "eylem"inin anlamı da kesin olarak budur. Ve elbette açıktır ki, bir (burjuva) "özel güç"ün yerini başka bir (proleter, "özel güç"ün böylesine alınmasının, "yokolup gitme" biçiminde gerçekleşmesi asla mümkün değildir.

Üçüncüsü, Engels, devletin "yokolup gitmesinden", hatta daha da canlı ve renkli bir deyimle "kendi kendine göçüp gitmesinden" söz ederken, son derece açık ve kesin olarak, "devletin bütün toplum adına üretim araçlarına el koymasından" sonra k i, yani sosyalist devrimden sonra k i dönemi kastetmektedir. "Devlet" in o dönemdeki siyasi biçiminin en eksiksiz demokrasi olduğunu hepimiz biliriz. Ama Engels'in burada sonuç olarak d e m o k r a s i n i "kendi kendine göçüp gitmesinden" ya da "yokolup gitmesinden" sözettiğini, Marksizmi hiç utanmadan çarpıtan oportünistlerden hiçbirinin kafası hiçbir zaman almaz. Bu, ilk bakışta çok tuhaf görünür. Ama bu ancak, demokrasinin d e bir devlet olduğunu ve dolayısıyla devlet yokolduğu zaman, demokrasinin de yokolacağını hiç akıllarından geçirmemiş olanlar için "anlaşılmaz" birşeydir. Burjuva devletini ancak devrim "ortadan kaldırabilir". Genel olarak devlet yani en eksiksiz demokrasi ise ancak "yokolup gidebilir".

Dördüncüsü, Engels ünlü "devlet yokolup gider" önermesini ortaya koyduktan hemen sonra bu görüşün hem oportünistlere, hem de anarşistlere yöneltildiğini somut bir biçimde açıklamaktadır. Engels, bunu yaparken, "devlet yokolup gider" önermesinden çıkan ve oportünistlere yöneltilmiş olan sonucu öne çıkarmaktadır.

Kesin olarak denilebilir ki, devletin "yokolup gitmesi" konusunda birşeyler okumuş ya da birşeyler işitmiş her 10000 kişiden 9990'ı Engels'in bu önermeden çı-

kardığı sonuçları yalnızca anarşistlere yöneltmekle kalmadığını ya hiç bilmez ya da hatırlamaz. Geriye kalan on kişiden dokuzu da büyük bir olasılıkla "özgür halk devleti"nin ne anlama geldiğini ya da bu slogana yöneltilen bir saldırının için aynı zamanda oportünistlere de yöneltilmiş bir saldırı olduğunu bilmez. Tarih böyle yazıyor iste! Büyük bir devrimci öğretiyi farketmedinden böyle carptıyor ve hüküm süren darkafalılığa böyle uyduruyorlar iste! Anarşistlere yöneltilmiş olan sonuç binlerce kez tekrarlanmış, bayağılaştırılmış, en sıg biçimiyle insanların kafalarına sokulmuş ve bir önyargı kadar güçlü duruma gelmiştir; buna karşılık, oportünistlere yöneltilmiş olan sonuç, geçistirilmiş ve "unutulmuştur"!

"Özgür halk devleti", 1870'lerde, Alman Sosyal-Demokratlarının programlarında bulunan bir talep ve bir hayli yaygın bir slogandı. Bu slogan, demokrasi kavramını tantanalı ve darkafalı bir biçimde tanımlamasını saymazsak, en küçük bir siyasi içerik taşımamaktadır. Engels, demokratik cumhuriyeti yasal bakımdan izin verilebilir bir biçimde çağrıştırdığı ölçüde, bu sloganın ajitasyon açısından "bir süre için" kullanılmasını "haklı görmeye" hazırды. Ama bu oportünist bir slogandı, çünkü yalnızca allanıp pullanmış bir burjuva demokrasisini dile getirmekle kalmıyor, aynı zamanda genel olarak devlete yöneltilen sosyalist eleştirinin kavranamayışını yansıtıyordu. Biz, kapitalist düzende proletarya için en iyi devlet biçimi olarak demokratik cumhuriyetten yanayız; ama en demokratik burjuva cumhuriyetinde bile halkın payına düşen ücretli kölelikten başka birşey olmadığını unutmaya da asla hakkımız yoktur. Kaldı ki, her devlet, ezilen sınıfın "bastırılması için özel bir güçtür". Dolayısıyla, hiçbir devlet, ne özgürdür, ne de "halkın devleti"dir. Marks ve Engels bunu 1870'lerde partili yoldaşlarına tekrar tekrar açıklamışlardır.

Besincisi, Engels'in, devletin yokolup gitmesine ilişkin sözlerini herkesin hatırladığı bu aynı eserde, aynı zamanda zora dayanan devrimin önemine ilişkin bir başka görüş daha bulunmaktadır. Engels'in, zora dayanan devrimin rolüne ilişkin tarihi tahlili, zora dayanan devrimin gerçek bir övgüsüne dönüşür. Oysa bunu "hiç kimse hatırlamaz"; modern sosyalist partilerde bu düşüncenin öneminden söz etmek, hatta bunu düşünmek gibi bir alışkanlık yoktur; zora dayanan devrim düşüncesi, bu partilerin kitleler arasındaki gündelik propaganda ve ajitasyonunda hiçbir rol oynamaz. Ne var ki, bu düşünce, devletin "yokolup gitmesi" düşüncesine kopmaz bir biçimde bağlıdır ve onunla birlikte uyumlu bir bütün meydana getirir.

İşte Engels'in görüşü:

"... Ama zor, tarihte" (iblisce bir gücün oynadığından) "başka bir rol, devrimci bir rol de oynamış; Marks'ın deyişiyle, yeni bir topluma gebe olan her eski toplumun ebesiyim, toplumsal hareketin ölmüş, taşınmış siyasi biçimleri kırıp geçmesine ve dağıtmasına yardımcı olan bir araçtır -- Bay Dühring bu konuda tek bir söz bile etmiyor. Yalnızca, zorun, iktisadi sömürü sisteminin yıkılması için ne yazık ki zorunlu olabileceğini yana yakıla kabul ediyor, çünkü ne şekilde olursa olsun zor kullanmak insanın ahlakını bozarmış. Hem de bunu, her muzafer devrimin sonucunda doğmuş olan o muazzam ahlaki ve ruhi atılım karşın söylüyor! Hem de bunu, belki de gerçekten zorla kabul ettirilecek zora dayanan bir çatışmanın, Otuz Yıl savaşının getirdiği aşağılanma sonucunda millî bilince işlemiş bulunan kölelik ruhunun hiç değilse kökünü kazıma üstünlüğüne sahip olduğu Almanya'da söylüyor! Ostelik bu cansız, yavan ve güçsüz rahip zihniyeti, kendini tarihte şimdiye kadar görülmüş en devrimci partiye kabul ettirme iddiasında!"

Engels'in 1878'den 1894'e, yani ta ölümüne kadar, Alman Sosyal-Demokratlarının sürekli olarak dikkatine sunduğu bu zora dayanan devrim övgüsü, devletin "yokolup gitmesi" teorisiyle aynı öğreti içinde nasıl birleştirilebilir?

Genellikle, bu iki düşünceden kimi zaman biri, kimi zaman da öteki gelişigüzel bir biçimde (ya da iktidardakileri hosnut edecek biçimde) ele alınarak, eklektik bir yoldan, ilkesiz ya da saçmasapan bir seçmeyle birleştirilmekte ve ön plana çıkarılan şey, yüzde doksandokuz --eğer daha fazla değilse-- "yokolup git-

me" düşüncesi olmaktadır. Diyalektiğin yerine eklektizm konulmaktadır; günümüzün resmi sosyal-demokrat literatüründe Marksizme ilişkin olarak rastlanan en alışılmıs, en yaygın olgu budur. Hiç kuskusuz, diyalektiğin yerine eklektizmin geçirilmesi yeni birşey değildir, aynı şey klasik Yunan felsefesi tarihinde bile görülmüştür. Marksizmi oportünistçe carptırken diyalektiğin yerine eklektizmi geçirmek, kitleleri aldatmanın en kolay yoludur; aldatıcı bir doygunluk verir; sürecin bütün yönlerini, bütün gelişme eğilimlerini, bütün çelişmeli etkileri vb. gözönüne alıyormuş gibi görünür, oysa gerçekte toplumsal gelişme sürecine ilişkin hiçbir bütünsel ve devrimci kavrayış getirmez.

Yukarıda belirtmiştik, ileride de daha ayrıntılı olarak ortaya koyacağız; Marks ve Engels'in devrimin zora dayanmasının kaçınılmazlığına ilişkin öğretileri burjuva devletiyle ilintilidir. Burjuva devletin yerini proletarya devletinin (proletarya diktatörlüğünün) alması "yokolup gitme" süreciyle değil, genel bir kural olarak ancak zora dayanan bir devrimle gerçekleşebilir. Engels'in zora dayanan devrimden övgüyle söz etmesi, Marks'ın tekrar tekrar yaptığı açıklamalarla tam bir uygunluk içindedir. (Zora dayanan bir devrimin kaçınılmazlığını onur duyarak ve açıkça ilan eden Felsefenin Sefaleti'nin ve Komünist Manifesto'nun sonuç bölümlerini hatırlayalım; Marks'ın aşağı yukarı otuz yıl sonra, 1875 Gotha Programını eleştirirken programın oportünist niteliğini acımasızca mahkum ettiği zaman yazdıklarını hatırlayalım.) Engels'in bu övgüsü, kesinlikle, bir "dürtü", tımturaklı söz söyleme düşkünlüğü ya da bir polemik hamlesi değildir. Özellikle bu zora dayanan devrim görüşünü kitlelere sistemli bir biçimde özümletme zorunluluğu, Marks ve Engels'in bütün öğretilerinin temelinde yatmaktadır. Günümüzde ağır basan sosyal-şöven ve Kautskyçi akımların her ikisinin de bu propaganda ve ajitasyonu savsaklamaları, bu akımların Marks ve Engels'in öğretisine ihanetlerini carpıcı bir açıklıkla gözler önüne sermektedir.

Zora dayanan bir devrim olmadan proletarya devletinin burjuva devletinin yerini alması olanaksızdır. Buna karşılık, proletarya devletinin, yani genel olarak devletin ortadan kalkması, ancak "yokolup gitme" süreciyle mümkün olabilir.

Marks ve Engels, ayrı ayrı her devrimci durumu incelerken, tek tek her devrimin tecrübelerinden çıkarılan dersleri tahlil ederken, bu görüşleri ayrıntılı ve somut bir biçimde geliştirmişlerdir... (Lenin, Devlet ve Devrim, s.23-32, Aydınlık Yayınları, no 58)

Bd. 26, s.399

"Proletarya diktatörlüğü... Direnişi ezmek için şiddet gereklidir... Güçlü devlet gerekli!!!"

Lenin, Proleter Devrim ve Dönek Kautsky'de, Kautsky'den bir alıntı yapıyor... Orada Kautsky, Marks'ın proletarya diktatörlüğü düşüncesini açıklarken, onun İngiltere ve Amerika'da geçiş'in "barışçıl, yani demokratik yoldan olacağını" düşündüğünü söylüyor... (Bd. 28, s.232)

Lenin'in diktatörlük tanımı:

"Diktatörlük dolaysız olarak zora dayalı, ve herhangi bir yasaya bağlı olmayan bir iktidardır.

Proletaryanın devrimci diktatörlüğü, proletaryanın zoru sonucu ele geçirilmiş, ve burjuvaziye karşı proletaryanın zoru üzerinde korunan ve yasalara bağlı olmayan bir iktidardır." (28/234)

"Proleter devrim burjuva devlet aracının zorla parçalanmasından ve onun yerine yeni bir aracın, Engels'in deyişi ile artık gerçek anlamda bir devlet olmayan "bir araç"ın geçirilmesinden başka bir yolla mümkün değildir." (236)

"Kautsky ciddi olarak ve namusluca gerekceler getirirse, o zaman o kendisine su so-

ruyu sorardı: Devrimler için geçerli olan ve kuraldışı olmayan yasalar var mıdır? Bu soruya cevap hayır olurdu. Böyle yasalar yoktur. Böyle yasalar yalnızca tipik olanı gözönünde bulundurur." (236) (Barışçı geçiş üzerine tartışmada söylüyor bunu!!!) (Türkçede s.18'den itibaren)

Bd. 30, Sovyet iktidarının Başarıları ve Zorlukları... s.41'den itibaren

"Bolşevikler şiddetin herşeye kadir olduğunu sanıyorlar..." (Sarı sosyalistler böyle diyor... Bunlar Lenin'e göre "gerekli şiddet" proletaryaya öğretmeyenlerdir.

"Şiddetin gerekli ve yararlı olduğu şartlar vardır, şiddetin hiçbir sonuca götürmediği şartlar vardır." (Brest barış anlaşması ile ilgili söylüyor.)

"... Uzmanların kazanılmasında şiddet fazla işe yaramaz..." (29/56)

Bd. 29, s.377, Macar İşçilere Selam

Sovyet biçimi... proletarya diktatörlüğü... işçi iktidarının tek yoludur..

"Bu diktatörlük acımasız sertlikte, hızlı ve kararlı zor kullanımını zorunlu kılmaktadır -- amacı sömürücülerin, kapitalistlerin, toprak beylerinin ve usaklarının direnişini kırmaktır. Bunu anlamayan devrimci değildir, proletaryanın önderi veya öğüt vericisi rolünden alışı edilmelidir.

Ama proletarya diktatörlüğünün özü yalnızca şiddet, esas olarak şiddet değildir. Onun esas özü ("Hauptwesen"), emekçilerin en ileri kesiminin, öncüsünün, onun birinci önderinin, proletaryanın örgütlülüğü ve disiplinidir"....

Bd 31, s.174-175, Komünist Enternasyonal II.Kongresinin Tezleri...

"İçinde bulunulan somut durumda --emperyalizm, vs.-- kapitalistlerin kendilerini barışçı olarak sömürülenlerin çoğunluğunun iradesi altına sokacaklarını, sosyalizme reformlarla barışçıl geçileceğini düşünmek yalnızca aşırı burjuva aptallığının değil, aynı zamanda işçi sınıfını kandırmanın ... da bir işaretidir."

Diktatörlük Ozerine Tarihi Birkac-Sey (Geschichtliches zur Frage der Diktatoriat") Bd.31, s.342'den itibaren.. çok önemli..

Burada Lenin proletarya diktatörlüğünde "zor"un polis aracına vb. değil, "milyonlarca kitleye" dayandığını; diktatörlüğü uygulayanın "devrimci halk" olduğunu (devrimci olmayan kesim değil!!!) örnek verirken, silah kullanımı ile /şiddet-zor kullanımının bir ve aynı olmadığını... Esasın zor kullanımı olduğunu anlatıyor...

Örnek: Bir yanda yüzlerle devrimci halk, diğer yanda bir devrimciye iskence yapan Avramow ve ardında 10 tane silahlı var... Yüzlerle devrimci Avramow'a saldırıp, arkasındakileri silahsızlandırıp, iskence edilen Spiridanova'yı kurtarıyor... Bu "zor kullanımıdır", "diktatörlüktür"... çünkü yasalar onlara saldırma hakkı vermiyor... vs.

Bd.32, s.479

"İçsavaş sınıf mücadelesinin en keskin biçimidir. Bu biçim ne kadar keskin olursa; bütün küçük-burjuva önyargıları ve hayalleri de onun ateşi içinde o hızla yanar gider!"

## Komintern Programı:

"... En sonunda, burjuvazinin devlet iktidarına karşı silahlı ayaklanma ile birleştirilmiş genel grev. Mücadelenin bu en yüksek biçimi savaş sanatının kurallarına uymak zorundadır... vs." (Strateji ve Taktik.. s.72; KI Belgeler 6. Kongre II. Cilt, Kararlar, s.96, Alm.)

Mao:

"İktidarın silah zorı ile ele geçirilmesi ve meselenin savaşla halledilmesi, devrimin başlıca görevi ve en yüksek biçimidir. Bu ML devrim ilkesi gerek Çin, gerekse bütün diğer ülkeler için evrensel olarak geçerlidir." (cilt 2, s.221)

"Çin'de esas mücadele biçimi savaş, esas örgütlenme biçimi ordudur..."

İbrahim Kaypakkaya.. silahlı mücadele: Gerilla eylemleri.. (s.19)

İK, s.302: "silahlı mücadele esas, diğer mücadele biçimleri talidir..."

303: "Önder kadroların önemli bir kısmının derhal seçilmiş köylük bölgelere gönderilmesini, bunların köylüler arasında gerilla birimleri örgütleyerek SİLAHLI MÜCADELEYE girişmesini, diğer örgütlenmelerin bu mücadelenin seyri içinde ve bunu destekleyecek şekilde ele alınmasını istedikler."

324, 325.

s.349: "silahlı mücadele şartların elverişli olduğu bölgelerden başlatılmalıdır ve hemen başlatılmalıdır."

s.364: "Biz silahlı mücadele ile diğer mücadele biçimleri arasındaki ilişkide, silahlı mücadelenin esas, diğer mücadele biçimlerinin tali olması gerektiğini savunuyoruz.

.. Biz silahlı mücadeleyi genel olarak politik mücadelenin ve özel olarak propaganda ve ajitasyonun bir biçimi olarak ele alıyoruz..

s.367: .."Biz bugün silahlı mücadele içinde esas mücadele biçimi olarak gerilla savaşını görüyoruz.... Köylü gerilla savaşı 373/374.

İbrahim'de gördüğüm kadarı ile "silahlı mücadele, sınıf mücadelesinin en yüksek biçimidir" şeklinde bir tez yok...

Onda "silahlı mücadele" esastır dendiğinde... en iyi ihtimalle kastettiği silahlı mücadelenin bütün biçimleridir... Böyle bir tespit yanlıştır... Mesela genel grev, bir küçük grubun silahlı banka soygunundan daha "yüksek" bir sınıf mücadelesi biçimidir...

Ama bundan çok kastettiği "esas olan silahlı mücadele", köylük belgelerdeki gerilla eylemleri... en iyi ihtimalle "köylü gerilla savaşıdır", ki bu da yanlıştır...

İK sorunu "şiddete dayalı devrim mi /değil mi" biçiminde tartışmamaktadır. Tartışmasına da gerek yoktur. Çünkü Safak revizyonistleri ile ayrılık --en azından o dönemde-- bu değildir.

Onun bir anlamda mutlaklaştırdığı... ve sonra bizim de devraldığımız "silahlı mücadele esastır"da mutlaklaştırdığı, "şiddete dayalı devrimin mutlaklığı" değildir...

"Siddete dayalı devrim", barışçıl dönüşüm'ün karşısında.

"Siddete dayalı devrim" kural olarak "içsavaş" olacak. "Kitlelerin silahlı ayaklanması" olacak vb...

Teorik olarak burjuvazinin içsavaşa gerek kalmadan teslim olması mümkün. Bu kural-dışı bir durumdur. Ve bu yüzden TEK PROGRAM MADDESİ, SİDDETİN, İÇSAVAŞIN TANINMASI-DİR...

Sınıf mücadelesinin en sert, en keskin biçimi İÇSAVAŞTIR.

"Silahlı mücadele" kavramını Lenin, gerilla eylemleri için kullanmaktadır.

Ama bu kavram mantıklı olarak silahlı mücadelenin her biçimini içeren bir kavram olarak da kullanılabilir.

Stalin'de: "silahlı mücadele" ile "içsavaş eşitleme" yoktur.

Mao'da da yoktur...

Komintern: Silahlı ayaklanma ile birleştirilmiş genel grev... mücadelenin en yüksek biçimi...

Bu karar tasarısında Konferans öncesinde yapılan düzeltmeler şunlardır:

"A) maddesinde, ikinci paragrafta, ikinci satırda, altı çizili sözler eklenecek: 'zora dayalı devrim mi / yoksa (revizyonistlerin anladığı anlamda zora dayalı olmayan) barışçıl geçiş mi sorunu değil...'

Aynı bölümde, 5. paragraf, 4. satıra "halkın silahlı genel ayaklanması"ndan sonra:

'milli kurtuluş savaşı' sözü eklenecek."

Bu konuda Cafer yoldaş Konferansa şu yazılı görüşleri getirmiştir:

"İÇSAVAŞ, SİDDETE DAYALI DEVRİM VE SİLAHLI MÜCADELE SORUNLARI ÜZERİNE

A) Lenin barışçıl yolu yer yer reform yolu olarak tanımlamaktadır. Bu sorun gerek Kruşçev eleştirilirken, gerekse kardeşlerle polemikte ortaya konmamıştır. Bunun bilince çıkartılması sonucudur ki, barışçıl yolu şiddetsiz yol olarak tanımlamayı sadece Kruşçev ve kardeşlere ait bir tespit olarak eleştirdik. Duruşun böyle olmadığı, tartışma tezlerine EK olarak konan notlarda ilk ahntı ve içinde bulunulan somut durumda —emperyalizm vs.— kapitalistlerin kendilerini barışçıl olarak sömürülenlerin çoğunluğunun iradesi altına sokacaklarını, sosyalizme REFORMLARLA BARIŞÇIL geçileceğini düşünmek yalnızca aşırı burjuva aptallığının değil, aynı zamanda işçi sınıfını kandırmanın da bir işaretidir ahntısı ile de ortadadır.

Bu durumda sorunun daha ayrıntılı ele alınması gerektiği kaçınılmazdır. Şöyle ki, Lenin, "Nisan Tezleri/Ekim Devrimi" derlemesinde "Rus Devrimi ve içsavaş Korkuluğu" başlıklı makalesinde bu konuyu tartışır ve

ve ne anlama geldiğini ortaya koyar. Bu makalede çok açık bir dille Rusya'nın içinde bulunduğu ikili iktidar koşulunun ve Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin burjuva hükümetle uzlaşmaları, devrime ihanet etmeleri sonucu halk yığınlarının ilhakçı savaşlara getirdiği maddi ve manevi yük altında acı çektiği, açık içinde kıvrıldığı, kendiliğinden hükümete karşı ayaklanmalar düzenlediği, bütün bunların bir sonucu olarak Bolşeviklerin güçlendiği şartlarda hükümetin içsavaşa başvurabilecek kitlesele temele sahip olmadığını, bunlardan dolayı da içsavaşa gerek kalmadan, kan akıtılmaksızın iktidarın Sovyetlerin eline geçebileceğini belirtir. Bu bağlamda barışçıl yolun anlamı şiddeti tamamen dışlayan bir yol değildir. İçsavaşa ihtiyaç duymayan, ancak proletaryanın ve yoksul köylülüğün —askerler de dahil— silahlı örgütü gücü karşısında direnmenin ve içsavaşa başvurmanın anma... (Notların bu bölümü burada kesiliyor.)

B) İçsavaş, milli kurtuluş savaşı, silahlı halk ayaklanması, silahlı mücadele biçimlerinden en sert, en keskin olanıdır. Ve iktidarı ele geçirecek olan, silahlı mücadelenin bu biçimleridir, deniyor. Sorunun bu şekilde konusu teorik olarak doğru değildir. Şöyle ki, iktidarı ele geçirecek olan silahlı mücadelenin bu biçimleri olarak ortaya konan içsavaş, milli kurtuluş savaşı ve silahlı halk ayaklanması dışında zaten bir başka silahlı mücadele biçimi olmaz. O halde bu biçimler olarak ortaya konanların arasında silahlı mücadele genel tanımlaması içinde yer aldıklarını ve tek tek gerilla eylemlerinin vs., içsavaş, milli kurtuluş savaşı ve silahlı halk ayaklanması içinde yer aldıkları açıktır. Yani bir içsavaş, silahlı mücadelenin bütün biçimlerini içerir. Bundan dolayıdır ki, içsavaş silahlı mücadelenin en sert, en keskin biçimi olarak ortaya koymak ta yanlıştır. Nitekim Lenin ve Stalin'de böyle bir tanımlama bulunmaz. Lenin içsavaş için "sınıf mücadelesinin en sert, en keskin biçimidir" der. Yoksa silahlı mücadelenin en sert, en keskin biçimi demez.

C) Silahlı mücadelenin taktik olduğunu tartışırken, bu kavramın çeşitli düzeylerde kullanıldığını vs. bilince çıkartmadık. Tartıştığımız şey; silahlı mücadele denmesine rağmen, gerilla eylemlerinin her zaman esas mücadele biçimi olarak ele alınıp alınmayacağı idi. Ancak bu tartışma içinde gerilla mücadelesi anlamında bir silahlı mücadelenin sınıf mücadelesinin en yüksek biçiminde şeklinde bir tez savunduk. Bugün polemikler içinde açıkça gördüğümüz gibi, Lenin böyle bir tanım kullanmaz. En keskin, en sert biçimdir tanımını içsavaş için kullanır. Mao en yüksek biçimdir tanımını iktidarın silah zoru ile ele geçirilmesi için kullanır.

Kısacası bizler silahlı mücadele kavramının, tartıştığımız bağlamdaki anlamını açmayarak, daha da kötüleştirici onu sınıf mücadelesinin en yüksek biçimdir diye tanımlamamıza rağmen taktik ilan ettik. Tartışmayı özel bağlamından kopardığımızda, burdaki mantığın bizi, iktidarın silah zoru ile ele geçirilmesini taktik bir sorun görmeye götüreceği açıktır. Nitekim kardeşler silahlı mücadele ile şiddete dayalı devrim vs. ile eşitledikleri için, ayrıca tartışmanın esas konusunu atladıkları için bu sonuca varmışlardır. Tezlerde bu sorun böyle konulmamıştır.

D) Silahlı mücadelenin, silahlı mücadele biçimlerinin bütününe içerdiği anlamda da ele alındığında, bunun taktik bir sorun olduğu söyleniyor.

E) Silahlı mücadele kavramında hiçbir ayırım yapılmaksızın, taktik deniliyor. (s. 32/43) Bu kesinlikle yanlıştır. Hangi anlamda sorusuna cevap veremeyiz bu yanıt bir işe yaramaz. Silahlı mücadele genel kavramı halkın silahlı ayaklanmasını da içerir, ama buna taktik diyemeyeceğimizi açık değil midir? Daha da önemlisi, sınıf mücadelesinin en yüksek biçim diye tanımladığımız silahlı mücadele nasıl taktik olabilir? Lenin ve Mao, en keskin, en sert derken, içsavaş ve iktidarın silahlı ele geçirilmesini vurguluyorlar. Evet, bu anlamda silahlı mücadele taktik filan değil ilkeseldir, evrenseldir.

F) Eski kardeşlere s.45/29'da savunmadıkları bir düşünce mal edilerek saldırılıyor. Bu kesinlikle reddedilmelidir.

G) Lenin'de Partizan Savaşı makalesinden yapılan alıntı s. 28'de yorumlanırken, Lenin'in silahlı mücadele kavramını hem silahlı mücadelenin bütün biçimleri için bir üst kavram, hem de bu yazısında olduğu gibi özellikle bir biçim; yani partizan eylemleri için kullanır deniyor. Alıntı okunduktan, Lenin'in silahlı mücadele kavramını sadece partizan eylemleri için kullandığı açıktır. Nitekim alıntının doğrudan yorumlandığı s.40'ta bu gerçek yoldaşlar tarafından da teslim ediliyor. Ama aradaki çelişkili duruma dikkat çekilmeksizin."

Tartışmada Mustafa yoldaş, Konferansa sunulan karar tasarısında ortaya konulan tezlerde fazla bir problemi olmadığını, esas problemin bu sorunda bizim gelişme sürecimizde olduğunu, gelişme sürecimizin doğru bir metotla olmadığını, bize bir eleştiri geldiğinde bu eleştirinin hakkı yönlerinin olabileceğine kafa yormadan, incelemeden ilk başta mahkum etmeye çalıştığımızı, bunun yanı sıra kendi hatamızın bir anlamda üstünü örtmek için sorunları şiddetlendirdiğimizi savunur. Buna örnek olarak Bolşevik 14, s.65'te BP temsilcisinin konuşmasını verir. (Bkz. s. 617-618)

Eğer bize gelen eleştirileri dikkatli inceleyerek kavramaya çalışsa idik, belki cevabın 2 ay geçeceğini, ama bu kadar kaba hatalara düşmeyeceğimizi; önümüzdeki dönemde bu çalışma sistemimizi değiştirmesek gidilecek yanlış temeller üzerinde olmayacağımızı, bunun ötesinde bu çalışma biçimiyle zamanımızı çarçur ettiğimizi savunur.

Devamla, bunu söylediğinde birtakım arkadaşların, saksıda çiçek yetiştirmenin tezisini yapıyor şeklinde eleştiri getirdiklerini, açık olmadığı konularda problemlerin olabileceğini söylediğinde şüphecilikle suçlandığını belirtir. (Bkz. s. 619)

Derviş yoldaş, Mustafa'nın getirdiği şeylerde doğrularla yanlışların içiçe olduğunu, esas olanla tali olanı birbirine karıştırdığını, GDS'in getirdiği eleştiri ve suçlamaların özünün ne olduğunu, bizim o öze karşı takındığımız tavrın en başından itibaren doğru olduğunu, Mustafa'nın bunu görmediğinden dolayı "Şimdi geldiğimiz yerde esasta doğru koyuyoruz, önce biz bu sorunu doğru görmedik" biçiminde kavradığını, bu meselede yoldaşın kendisini kökten ayırdığı tespitini yapar. (Bkz. s. 619-620)

Kardeş örgütlerle yapılan 26 Mart Frankfurt toplantısında BP temsilcisinin konuşmasında "sınıf mücadelesinin en yüksek biçimi silahlı mücadele ile şiddete dayalı devrimin eşitlenebileceği" teorik önermesini ortaya koymadığını, sorunun özünün ama bu olmadığını (s.620) belirttikten sonra, GDS'in tezinin esasının, bizim "silahlı devrimi savunmadığımız, taktik derekesine düşürerek reddettiğimiz" yönünde olduğunu, temsilcinin konuşmasında bu tezin esas itibarıyla doğru bir biçimde geri çevrildiğini, temsilcinin konuşmasından GDS'ilerin rahatsız olduklarını, ondan dolayı laf attıklarını, bildikleri halde anlamazlıktan geldiklerini, onlar hakkında söylenen laflarda geri çekilecek birşey görmediğini savunur.

Yöntemle ilgili Mustafa yoldaşın getirdiği "gelen eleştirilerin doğru olabileceğinden yola çıkmadığımız" genel tezinin bu genellikte kökten reddettiğini belirtir. (s.620)

Cafer yoldaş, karar tasarısının beşinci paragrafında "silahlı mücadelenin en sert biçimleri" şeklinde bir formülasyonun olduğunu, bunun bu şekilde konuşmasının doğru olmadığını, yanlış anlayışlara kapı açabileceğini, bunun yerine "sınıf mücadelesinin en sert biçimleri" şeklinde konuşmasının doğru olacağını, Lenin'in de böyle koyduğunu, bunun dışında karar tasarısında şu anda başka bir sorun görmediğini belirtir.

Karar tasarısının son şeklini alana kadar geçen polemik hakkında tavrı takınır: Partizan'a karşı polemik yürüttüğümüz BP'de yayınlanan makalede

- 1) Hiçbir ayırım yapmaksızın silahlı mücadele taktiktir dememizin teorik olarak yanlış olduğunu,
- 2) Bu ayırımı yapmadan yine silahlı mücadele sınıf mücadelesinin en yüksek biçimi

midir dememizin yanlış olduğunu,

3) Mao Zedung'dan yapılan alıntıda Mao Zedung'un genelleştirdiği nedir? sorusunun açıkça konmamış olmasının yanlış olduğunu,

Bunların karar tasarısında tespit edildiğini, tartışılan bağından koparıldığında bu üç hataya dayanılarak "şiddete dayalı devrimi taktik bir soruna indirgediğimiz" suçlamasının rahatlıkla getirilebileceğini, GDS'in de tartışılan konunun ne olduğunu bir kenara bırakarak, ellerindeki bir yığın belgemiye bakmaksızın, bu üç hatamızdan yola çıkarak "şiddete dayalı devrimi reddettiğimiz" genel sonucuna varmasının ve bize bu yönde getirdiği suçlamanın kestaklıkta reddedilmesi gerektiğini belirtir. (Bkz. s. 621-622)

Bizim Frankfurt toplantısında eleştirinin bu yönünü reddederken bize ait olan hataları görmediğimizi, BP temsilcisinin konuşmasında olsun, gerek kendi konuşmasında olsun, bütün yoldaşların konuşmalarında bu hatayı yaptıklarını, belli bir tepkicilik sonucu, getirilen eleştiriler içerisinde acaba doğru yönler var mıdır? şeklindeki soruya yeterince doğru bir şekilde eğilmediğimizi, buna gereken önemi vermeme hatasına düştüğümüzü, bunu görmemiz gerektiğini savunur. (Bkz. s. 622-623)

GDS'in teorik hatasının, bizim Frankfurt toplantısında tespit ettiğimiz gibi, "şiddete dayalı devrimle içsavaşı eşitlemesi" olmadığını, GDS'in teorik hatasının "silahlı mücadele kavramı ile şiddete dayalı devrimi eşitleme" olduğunu düşündüğünü belirtir. (s. 623)

Faruk yoldaş, eski kardeşlerin bizim bir makalemizdeki belirli hatalarımızdan yola çıkarak getirdiği, bizim "silahlı devrimi reddettiğimiz" suçlamasının reddedilmesi gerektiğini belirttikten sonra, bizim bu makalede "sınıf mücadelesinin en yüksek biçimi silahlı mücadele", bunun da "taktik" olduğu şeklinde bir tez savunduğumuzu, bu tezin bu şekliyle bizim istegimizden bağımsız olarak şiddete dayalı devrimi taktik duruma indirgeme anlamına geldiğini, karar tasarısında bunun tespit edilmediğini, eleştiri getirilmesi gereken bu noktaya eski kardeşlerin eleştiri getirmediklerinin tespit edilmesi gerektiğini belirtir. (Bkz. s. 624)

Yine silahlı mücadelenin tartışıldığı birçok yazımızda, eski kardeşlerin şiddete dayalı devrimle içsavaşı eşitledikleri noktada Kruşçev revizyonistleriyle aynı konumda durdukları yönünde eleştiri getirdiğimizi, gelinen aşamada bizim de şiddete dayalı devrimle içsavaşı eşitlenebileceğini savunduğumuzu, buna rağmen karar tasarısında bu noktada eski kardeşleri yanlış temelde eleştirdiğimiz tespit edilmediğini, bunun da karar tasarısında tespit edilmesi gerektiğini savunur. (s. 625)

Mao Zedung'un neyi genelleştirdiği yönüne dikkat çekmediğimiz yönünde gelen eleştiriyi en son kamp tezlerimizde kabul ettiğimizi, tüm bunların gösterdiği gibi, gelen eleştirilere tepkici yanıştığımızı, gelen eleştirilerin doğru olabileceği yönünde kafa yormadığımızı gösterdiğini belirtir. (s. 626)

Neriman yoldaş, Faruk'un getirdiği Mao Zedung meselesindeki hatanın Castrop toplantısından önce ortaya konduğunu belirttikten sonra, GDS'in getirdiği eleştirinin esasta geri çevrilmesi gereken bir eleştiri olduğunu, bizim özellikle Partizan'la tartışma içinde temel hatamızın, Partizan oportünistlerine karşı bu noktada yürüttüğümüz mücadelenin, Kruşçev modern revizyonistlerine karşı genel mücadele çerçevesine konmamış olması olduğunu belirtir, "eğer böyle yapılmış olsa idi, bir yandan ilke savunulmuş olurdu ve bu temelde somut ilkeye bağlı olarak somut bir sorunu bu ilke temelinde tartışmış olurduk" der. (s.626)

Mustafa yoldaşın getirdiği, polemiklerin sertliği ile ilgili olarak da Frankfurt toplantısında her iki tarafın da yönteminin sakat olduğunu, her iki tarafın da tavırları sonucu atmosferin oldukça zehirlenmiş olduğu bir ortamda bu toplantının yapılmaması olsaydı daha doğru olacağını, esas suçlu olarak kendimizi görmediğini, iki tarafın da hemen hemen eşit derecede sorumlu olduğunu belirtir. (Bkz. s.627)

Eleştirilere karşı tavrı konusunda da bütün bir gelişmenin gözden geçirilmesi, izlenmesi gerektiğini, bu izleniminde Derviş yoldaşın Partizan'la ayrılık öncesinde kardeşlerin getirdiği eleştirileri esasta kabul eden, Parti içine taşıyan yoldaş olduğunu, bunun yoldaşın en güçlü yanı olduğunu, zayıf yanının ise bütün bu süreç içerisinde diğer yoldaşları yeterince zorlamaması, onlarla uzlaşma tavrının esas hatası olduğunu düşündüğünü, yoldaşın eleştirici olmayan, diğerlerini zorlamayan tavrının daha sonra da süren bir tavrı olduğunu, şimdi eleştiriler geldiğinde ise önceden sağlam eleştiriler getirmediğinden dolayı böyle bir resmin çıktığını belirtir. (Bkz. s. 627)

Mustafa'nın kendi eleştirilerine karşı nasıl tavrı takındığı konusundaki şikayetlerinin haksız olduğunu belirtir. Bu noktada onun getirdiği eleştirilerin ideolojik değerlendirilmesinde köklü farklıkların olduğunu; yoldaşın eleştirilerinde ideolojik ayrımları ortaya çıkaracak yerde, onu merkeze koyacak yerde, kendisinin getirdiği eleştirilerden dolayı kendisine haksızlık yapıldığı şeklinde bir tavrı içerisinde olduğunu, yoldaşın getirdiği eleştirilerin ideolojik temel pozisyonunun hep olumsuz yönü gören, olumlu yönde ilerlemek için, olumluyu da ortaya koyan bir tavrı olmadığını, bu sorun üzerine yoğunlaşılması gerektiğini belirtir. (Bkz. s. 628)

Ali yoldaş, GDS'in bizim şiddete dayalı devrimi bütünüyle taktik derekesine düşürdüğümüz şeklindeki genel tezini yanlış bulduğunu, bizim hem teorik temelimizin, hem de pratiğimizin bu genel tezi bütünüyle yalanladığını belirtir. (s. 628)

Cafer yoldaşın karar tasarısında dikkat çektiği nokta ile GDS'in içsavaşla şiddete dayalı devrimi eşitlemekle Kruşçev revizyonizmiyle bu noktada aynı oldukları şeklinde önceden getirilen eleştiri hakkında Faruk yoldaşın getirdiklerine katıldığını belirtir.

Yöntemle ilgili ise, gündemin bu maddesinde gayet somut eleştirilerin geldiğini, bu eleştirilere karşı takınılan tavrı olduğunu, bizim başkalarının şu veya bu davranışından dolayı kendi hatalarımızı görmeme durumunda olmamız gerektiğini, merkeze kendimizi koyup önce kendimiz için ders çıkarmamız gerektiğini belirtir. (s. 628)

Çok kısa bir zaman önce örnekleri verilen bir tarzda savunma yürüttükten sonra bu tavırları, eleştirileri geri çekince bunun yıkıcı etkisinin daha büyük olduğunu, eğer bizim gelen eleştirilerin doğru olabileceği vs. yönünde tavrı takınmış olsak, bunun ortaya çıkaracağı güvensizliğin, bu anlamda kuşkuculuk tavrının yıkıcı etkisinin daha az olduğunu, bunu kesinlikle görmemiz gerektiğini savunur. (s. 628)

Derviş'in, BP temsilcisinin Frankfurt toplantısındaki tavrına özeleştirel yaklaşma noktasındaki tavrını biraz tutucu bulduğunu; GDS'in bir noktada kendisinden sorumlu olduğunu, bizim hangi ortamda bu hatayı işlediğimizin ikinci bir sorun olduğunu, merkeze kendi hatalarımızı koymamız gerektiğini belirtir. (s. 62))

"Gelen bütün eleştirilere karşı tepkici yaklaşıyoruz" şeklinde genel bir değerlendirmeyi doğru bulmadığını; ama bunun doğru olmamasının bizim hatalarımızı görmemizi engellemesi gerektiğini savunur. (s. 629)

Leyla yoldaş, karar tasarısında ortaya konan şeylere katıldığını, Cafer yoldaşın karar tasarısında dikkat çektiği noktanın kendisine tam açık olmamakla birlikte mantıklı geldiğini, Faruk yoldaşın Mao Zedung'un neyi genelleştirdiği yönünde gelen eleştirilere karşı ilk defa kamp tezlerinde tavrı takındığımız yönündeki tespitini doğru bulmadığını, ilk defa Castrop toplantısında tavrı takındığımızı belirtir. (s. 629)

Frankfurt toplantısında izlenen yöntem konusunda, o toplantıda tüm söz alanların konuşmalarına baktığında pek bir fark olmadığını; ve kendinin de tümünü incelediğinde yöntem konusunda pek problem görmediğini, Mustafa yoldaşın ise yalnızca BP temsilcisinin yöntemine dikkat çektiğini, eğer bir yanlış yöntem varsa, Mustafa da dahil tüm konuşan yoldaşların aynı yöntemi kullandığını belirtir. (s. 630)

Derviş yoldaş ikinci konuşmasında, Cafer ve Faruk yoldaşların getirdikleri düzeltme önerilerine katıldığını, 26 Mart Frankfurt toplantısı öncesinde bir dizi yoldaşın biraraya gelerek yapılacak tartışmanın ve kimin ne konuşacağını çerçevesini hep birlikte çizdiklerini, bunun bilinmesinde yarar olduğunu belirtir. (s. 630)

Yaptığımız hataların ikinci olduğunu, o toplantıda takınılan tavrın esasta doğru olduğunu, bizim yaptığımız hataların teorik berreksizlikten kaynaklandığını, GDS'in pozisyonunun da bizden farklı olmadığını, bundan dolayı GDS'in soruna daha doğru yaklaştığı, bizim teorik açıdan yanlış yaklaştığımız filan gibi bir durum olmadığını savunur. (s. 632)

Mustafa yoldaş ikinci konuşmasında, Cafer yoldaşın düzeltme önerisine, "GDS'in şiddete dayalı devrimi içsavaşla eşitlemekle bu noktada Kruşçev revizyonistleriyle aynı konumdadır" şeklinde önceden getirilen eleştiriye karşı, Faruk yoldaşın getirdiği öneriye katıldığını belirtir. (s. 633)

Hataları ortaya çıkarma konusunda Derviş ve Neriman yoldaşla arasında köklü ideolojik gelişmelerin olduğunu, merkeze kendi hatalarımızı koyup bunun yanı sıra diğerlerinin hatalarının üzerine gitmemiz gerektiğini, kendisinin böyle yaptığını, bu noktada iki yoldaşla anlaşamadığını savunur. (s. 632-633)

Bir sürü yazının altında kendi imzasının da olduğunu, tek sorumlu Derviş'tir şeklinde bir yaklaşımının olmadığını, kendisinin de çok önemli hataları olduğunu, ama hataların üreticisi ile, o hataları olduğu gibi kabul edip savunmalar arasında belirli bir farklılığın olduğunu, Mao Zedung'un değerlendirilmesinde bunu teorik olarak bu şekilde ortaya koyduğumuzu belirtir.

Kendisine eleştiri getirildiğinden dolayı bir problemi olmadığını, problemin doğru yöntemle eleştiri getirilmediğinden kaynaklandığını, eğer bu yöntem düzeltilmezse yoldaşça tartışmanın zemininin kayacağını savunur. (s. 634)

Ermiş yoldaş, Cafer yoldaşın getirdiği düzeltme önerisine katıldığını, bunun dışında Konferans hazırlık belgeleri s. 21'in başında (Bkz. s. 83, 5. paragraf) "Mesela Lenin silahlı mücadele kavramını partizan eylemleri için kullanmaktadır. Böyle kullanıldığında, silahlı mücadelenin zora dayalı devrimle eşitlenemeyeceği çok daha açıktır" şeklinde konuştuğunu, bildiği kadarıyla partizan eylemlerinden bahsedilenin, devrimin başlangıç ya da geri çekilme döneminde köylü savaşı ya da şehirlerdeki ayaklanmanın parçası olarak gerilla eylemleri olduğunu, eğer bahsi geçen maddedeki durumun bir içsavaştan, bir ayaklanmadan, bir gelişmekte olan devrimden bağımsız bir durum ise problem olmadığı, ama partizan eylemlerinin genellikle bizzat içsavaşın, silahlı ayaklanmanın, millî kurtuluş savaşının bir parçası olarak ortaya konduğunu, karar tasarısında konulduğu şekliyle partizan eylemleriyle zora dayalı devrimin eşitlenemeyeceği şeklinde bir sonucun çıkartılabileceğini, çünkü birbirinden ayırdığını savunur. (Bkz. s. 634)

Derviş yoldaş, Mustafa ile kendi arasında hatalara yaklaşım konusunda teorik bir farklılığın olduğu tespitinin doğru bir tespit olduğunu, kendi hatalarımızı merkeze koymak şeklinde bir genel tespiti doğru bulmadığını, her polemikte, her çatışmada esasta tali yönün ayırılması gerektiğini; esasta yanlış olan görüşe karşı, bunun yanı sıra tali hatalara karşı mücadele edilmesi gerektiğini, bunun böyle yapılmadığı takdirde yanlış görüşlere karşı doğru bir mücadelenin yürütülemeyeceği görüşünü savunur.

Esasta yanlış olan görüşlere karşı mücadelenin her polemikğin merkezinde durması gerektiğini, GDS'i bizim Marksist-Leninist görmemiz, bugüne kadar çatışmalarda bize çok önemli şeyleri göstermiş olmalarından dolayı kendimizi merkeze koymak denilebileceğini, ama kendimizi merkeze koymalıyız şeklinde bir genel tespiti yanlış bulduğunu; ayrıca Mustafa'nın bu teorisini kendisine de uygulamadığını savunur. (Bkz. s. 634-635)

Selami yoldaş karar tasarısıyla bir problemi olmadığını, probleminin bizim 1957-1960 uluslararası komünist hareketin deklarasyonlarını değerlendirmemizde

Kruşçev revizyonistlerini şiddete dayalı devrimle içsavaş eşitledikleri noktasında eleştirdiğimizi, gelinen aşamada bunun eşitlenebileceğini doğru olarak savunduğumuzu, bundan dolayı Kruşçev revizyonistlerini bu noktada yanlış temelde eleştirdiğimizin tespit edilmesi gerektiğini savunur. (Bkz. s. 635)

Karar tasarısı üzerine yürütülen bu tartışmaların sonucunda, yapılan düzeltme ve eklemelerle birlikte aşağıdaki karar oybirliği ile kabul edilir.

**ERMİŞ** yoldaşın partizan eylemlerine ilişkin dikkat çektiği husus kendisi için bir itiraz olarak durmaktadır.

#### **"A) TKP/ML(B)'NİN SİLAHLI MÜCADELE KONUSUNDAKİ TAVRIYLA KRUŞÇEV REVİZYONİZMİNİN İZİNDEN YÜRÜDÜĞÜ SUÇLAMASI BÜTÜNÜYLE YANLIŞTIR**

Bu bağında, TKP/ML(B)'nin şiddete dayalı devrimi taktik bir sorun derekesine düşürdüğü suçlaması bütünüyle bir iftira olarak damgalanmalı ve geri çevrilmelidir.

Bu suçlamayı gerekçelendirmeye çalıştıkları yerde eski kardeş örgütler, silahlı mücadele ile şiddete dayalı devrim'i eşitledikleri noktada, bizzat kendileri Kruşçev revizyonistlerinin konumunda bulunmaktadır.

Bu bağında polemik içinde, eski kardeş örgütlere "içsavaş" ile "şiddete dayalı devrim'i eşitlediklerinden dolayı Kruşçev revizyonistleri ile bu noktada aynı konumda durdukları eleştirisini getirdik, ki bu eleştirimiz yanlıştır.

Eski kardeş örgütler, yapılmaması gereken bir şekilde, "silahlı halk kitlelerinin şiddete dayanan devrimi"; "şiddete dayanan silahlı devrim"; "halk kitlelerinin silahlı mücadelesi"; "şiddete dayanan devrim" kavramları ile, "silahlı mücadele" kavramını eşitlemekte, bunları bir ve aynı anlamda kullanmaktadır. Onların "silahlı mücadele taktik bir sorundur" tespitine karşı çıkmalarının temel dayanağı bu yanlış eşitlemedir.

Silahlı mücadele kavramı bir üst kavram olarak kullanıldığında, sınıf mücadelesinin silahlı olan bütün biçimlerini kapsayan (gerilla eylemleri, barikat çatışmaları, silahlı halk ayaklanması, milli kurtuluş savaşı, vb.) bir kavramdır. Emperyalist burjuvazinin iktidarı silahlar üzerinde yükselmektedir. O iktidarı alaşağı etmenin tek yolu, devrimin öznesi olan kitlelerin silah zoru yoludur. Bu anlamda —silahlı mücadelelerin bütün biçimlerini kapsayan bir üst kavram olarak— kullanıldığında, silahlı mücadele devrimi gerçekleştirmek için mutlak zorunluluktur. "İktidar namlunun ucundadır." İşçi sınıfı ve emekçi sınıflar, silaha sarılmadıkça, emperyalist burjuvazinin ve onun uşaklarının iktidalarını yıkmak, işçi sınıfının ve işçi sınıfı-köylülüğün iktidalarını kurmak mümkün değildir.

"İçsavaş", "milli kurtuluş savaşı", "silahlı halk ayaklanması", sınıf mücadelesinin "en sert, en keskin" olanıdır. Lenin'in deyimi ile, "içsavaş... sınıf mücadelesinin en sert, en keskin biçimidir." Teorik olarak sınıf mücadelesinin bu en sert, en keskin biçimini kullanmadan da —çok olağanüstü şartlarda— burjuvazinin iktidarı barışçıl olarak terketmesi (barışçıl demek, Lenin'e göre zor olmadan demek değil; zorun, şiddetin içsavaş biçiminde kullanılmasına gereklilik kalmadan anlamına gelmektedir) mümkündür. Ama bu o kadar küçük bir ihtimaldir ki, Marksizm-Leninizmin programı —bu noktada— yalnızca İÇ-SAVAŞIN kabulü olmak zorundadır.

Yani "içsavaşın", "silahlı halk ayaklanmasının", "milli kurtuluş savaşının", "halk yığınlarının silahlı devriminin" vb. kabulü, ve YALNIZCA bunun kabulü veya reddi, ZORA/ŞİDDETE DAYALI DEVRİM'in kabulü veya reddi ile aynı anlamdadır. Bu anlamda bu kavramları eşitlemek mümkün, doğru ve haklıdır.

Ama aynı şey, bütün silahlı mücadele biçimlerini içeren şekli ile de ele alınsa, silahlı mücadele kavramı için söylenemez. Bütün silahlı mücadele biçimlerini

içerdiği en genel şekli ile bile ele alındığında, silahlı mücadele ile zora dayalı devrimi eşitlemek doğru değildir. Çünkü böyle bir eşitleme içinde, silahlı mücadelenin çeşitli biçimleri arasındaki belirleyici önemdeki farklar yok olup gitmektedir.

Kaldı ki, klasiklerimiz silahlı mücadele kavramını birçok halde, silahlı mücadelelerin şu veya bu biçimi için kullanmaktadır; ve kullandığı yerde içini doldurmaktadır. Mesela Lenin silahlı mücadele kavramını "Partizan Savaşı" makalesinde, partizan eylemleri için kullanmaktadır. Böyle kullanıldığında, silahlı mücadelenin zora dayalı devrimle eşitlenemeyeceği çok daha açıktır.

Eski kardeşlerin bize getirdikleri suçlamayı dayandırdıkları yazıda tartışılan, kesinlikle zora dayalı devrim mi / yoksa (revizyonistlerin anladığı anlamda zora dayalı olmayan) barışçıl geçiş mi sorunu değil; silahlı mücadelenin biçimlerinin —daha çok da bizim tartıştığımız bağında gerilla eylemlerinin— şartlara bağlı olmadan, hep esas mücadele biçimi olup olmadığıdır. Bu tartışma bağında silahlı mücadelenin, sınıf mücadelesinin bir biçimi olduğu, ve onun ne zaman öne geçip, ne zaman arka planda kalacağına şartlara bağlı olduğu, sorunun taktik bir sorun olduğu doğru olarak savunulmuştur. Eski kardeşlerin bu tartışma bağını gözlerden kaçırarak getirdiği eleştiriler zorlama, sofist eleştirilerdir.

Bu bağında şu bilince çıkartılmak zorundadır:

Biz "silahlı mücadele"nin taktik bir sorun olduğunu tartıştığımız yerlerde, bu kavramın çeşitli düzeylerde ele alınabileceği sorununu tartışıp çözmedik. Eski kardeş örgütlerle tartışma içinde bu yapılmak zorundadır.

Yine bu sorunu tartıştığımız yerlerde, "silahlı mücadele, sınıf mücadelesinin bir biçimi, en yüksek biçimdir" şeklinde bir genel tezi savunduk. Böyle bir tez ancak "silahlı mücadele" kavramı, "halkın silahlı genel ayaklanması" ya da "içsavaş", "milli kurtuluş savaşı", vb. anlamında kullanıldığı zaman doğrudur. Hiçbir ayrılmadan, "silahlı mücadele, sınıf mücadelesinin bir biçimi, en yüksek biçimdir" şeklindeki tespitimizin tartışmanın esas bağından kopartıldığında, "şiddete dayalı devrim" ilkesini reddettiğimiz yorumuna kapıyı açmaktadır.

Biz bu sorunu Partizan menşevikleriyle tartıştığımız yerde, Mao Zedung'un silahlı mücadelenin bir biçimi olan gerilla eylemlerinin başlangıcından itibaren "esas mücadele biçimi" olduğunu söyleyen tavrına karşı, onun "Savaş ve Strateji Meseleleri"nde "hiçbir şeyi genelleştirmede" tezini savunduğumuz noktada da hata idik. Mao Zedung, sözü geçen makalesinde "İktidarın silahla ele geçirilmesi... sorunun savaşla çözülmesi"ni Marksist-Leninist ilke olarak doğru bir biçimde savunmakta; bunu en başa koymakta idi."

**B) TÜRKİYE'DE DEVRİM AŞAMASI'NIN TESPİTİ KONUSUNDA  
BUGÜN BİZİM TAVRIMIZIN AÇIK OLMADIĞI, BU KONUDA "KARİŞİKLİK"  
OLDUĞU TESPİTİ, BİZİM DEMOKRATİK DEVRİM AŞAMASINDA OLDUĞUMUZ  
TEZİNİ HENÜZ TAM OLARAK BİLİMSSEL BİR TEMELE OTURTULMAMIŞ OLDUĞU-  
MUZ BAĞINTISINDA, VE YALNIZCA BU ANLAMDA, GERÇEK DURUMUN DOĞ-  
RU TESPİTİDİR**

Bu sorun üzerine tartışma, Konferans hazırlık belgelerinde sunulan karar tasarısı üzerine yürütüldü. Sunulan karar tasarısı şöyledir:

B) Türkiye'de DEVRİM AŞAMASI'nın tespiti konusunda bugün bizim tavrımızın açık olmadığı, bu konuda "karışıklık" olduğu tespiti gerçek durumun doğru tespitidir.

Biz, TKP/ML kurulduğundan bu yana, Türkiye'de önümüzdeki devrim aşamasının --amacı KOMPRADOR PATRON-AĞA DEVLETİNİ yıkmak, yerine işçi sınıfı önderliğinde DEMOKRATİK HALK DİKTATÖRLÜĞÜ (İşçi-Köylü Diktatörlüğü) kurmak ve sosyalist devrimin yolunu açmak (bunu özellikle son yıllarda vurgulamaya başladık -- özellikle ayrılık sonrası. Önceleri "sosyalizm" lafını ağıza bile almaktan çekinen bir durum söz konusu idi!) olan, DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ aşaması olduğunu savunduk, savunuyoruz.

AMA şunu bilince çıkarmak zorundayız ki, bizim bu savunmamız bilimsel temele oturtulmuş bir savunma değildir.

Bir ülkede devrim aşamasının ne olduğu sorusuna bilimsel cevap, ancak Marksizm-Leninizmin devrim aşamaları, devrim tipleri konusundaki öğretisi temelinde verilebilir. Ki bu öğreti bugüne dek ne bizim tarafımızdan, ne de bizim dışımızda Marksizm-Leninizm adına konuşan örgütler tarafından bütün yönleri ile incelenip, kavranılmış ve kendi teorisi ve pratiği için silah haline getirilmiş değildir.

Ama yalnızca Marksizm-Leninizmin devrim aşamaları konusundaki ilkesel öğretilerinin kavranması da, Türkiye'de devrim aşamasının ne olduğu sorusuna doğru cevap vermek için yetmez. Bu soruya doğru cevap verebilmek için, Marksizm-Leninizmin bu konudaki temel öğretilerinden yola çıkmanın yanında, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının ML bir çözümlemesi mutlak şarttır. Bu iki şart yerine getirilmeden, devrim aşaması konusunda verilecek ve verilen tüm cevaplar bilimsel temele oturtulmamış cevaplardır.

Bu anlamda, bugün bizim bu konuda savunduğumuz bütün tezlerin bir anlamda çalışma hipotezleri olduğu bilince çıkartılmak zorundadır.

Bu bağıntıda tartışılıp çözüme bağlanması gerekli olan bir belirleyici sorun, demokratik devrim aşaması ile sosyalist devrim aşamasını birbirinden ayıran belirleyici kıstasın (veya kıstasların) ne olduğu sorusudur. Bu soruya Lenin'in verdiği KATEGORİK CEVAP:

"Bunları (demokratik devrim ile sosyalist devrimi -BN) birbirinden PROLETARYANIN HAZIRLIK DERECESESİ VE YOKSUL KÖYLÜLERLE BİRLEŞME DERECESİNDEN BAŞKA BİRŞEYLE AYIRMA CABAŞI MARKSİZMİN.. carptılması ve yüzeyselleştirilmesi"dir şeklindedir.

Bu cevap, bizim de vermamız gereken cevaptır.

Açıktır ki, proletaryanın hazırlık derecesi ve yoksul köylülerle birleşme derecesi bir sonuçtur; salt öcünün çalışmasına bağlı birşey değildir. Öcü ancak varolan objektif şartlar temelinde, onlara uygun çalışması sonucu proletaryayı sosyalist devrimle hazır hale getirebilir; proletaryanın yoksul köylülükle sosyalist devrim için birleşmesi, ancak buna izin veren objektif şartların varlığı temelinde mümkündür.

Varolan ekonomik temel, ve bu ekonomik temelin üzerinde yükselen siyasi iktidarın niteliği, açıktır ki proletaryanın yoksul köylülükle sosyalist devrimi gerçekleştirecek bir birliği sağlayıp sağlayamayacağına, sosyalist devrime hazır olup olmasında belirleyici rol oynar.

Bu bağıntıda şunlar üzerine de tartışılmalı; bu alandaki sorunlar bilince çıkartılmalıdır:

a) Sorunun genel teorik konusunda:

- Demokratik devrimi yalnızca henüz çözülmemiş ekonomik alandaki demokratik nitelikteki görevlere bağlamak; sosyalist devrim için Feodalizmin iyice çözülmüş; veya devrimle tasfiye edilmiş olması gerektiğini, bu alandaki görevler esasta tamamlanmadan sosyalist devrimin mümkün olmadığını savunmak, soruna ekonomist bir yaklaşım olarak reddedilmelidir.

- Sosyalist devrimi ancak hem ekonomide, hem de üstyapıda demokratik devrimin tüm görevleri esasta çözüldükten; bu anlamda demokratik devrim tamamlandıktan sonra mümkün gören anlayış; proletarya önderliğinde demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında Çin seddi soka anlayış reddedilmelidir.

Bu anlayışlara karşı en iyi cevap, 1917 Ekim devrimidir.

- Bu bağıntıda, sosyalist devrime geçiş için belirleyici şart; demokratik devrimin bütün görevlerinin değil ama; siyasi alandaki görevinin çözülmüş olması; siyasi iktidarın ekonomide kapitalizmin; siyasi alanda (burjuva anlamda) demokrasinin gelişmesinin önünde esasta engel olmayan sınıfların eline geçmiş olmasıdır. Bu şartın gerçekleşmesi halinde; teorik olarak demokratik devrimden sosyalist devrime geçişin yeterli temeli vardır.

Geçişin ne kadar hızla; ne kadar zaman içinde olacağı, bir dizi iç ve dış faktöre bağlıdır.

- Her halükarda, demokratik devrimin en azından siyasi iktidar alanındaki görevi esasta çözülmeden; proletaryanın ve yoksul köylülüğün sosyalist devrime hazır hale gelmesi beklenmemelidir.

Biz II.Konferansa sunduğumuz karar tasarısında da, kardeşlerle polemik içinde de; son geniş broşürde de, Rusya'da bu siyasi devrimin gerçekleşmiş olduğu gerçeğini tartışma dışında tutarak; demokratik devrimin hiç olmaması olduğu bir ülkede, onun atlanarak sosyalist devrime geçilebileceği tezini savunur yanlış bir konumda durduk.

- Her devrimin çözmek zorunda olduğu ilk sorun; siyasi iktidar sorunudur.

Bu bağıntıda, sosyalist devrimi, demokratik devrimden ayıran belirleyici kıstas, her iki devrimin yıkıma yöneldiği siyasi iktidarlardan, ve onların yerine geçirmek istedikleri siyasi iktidarlardan niteliklerinin birbirlerinden kökten farklı olmalarıdır.

- Devrim tipleri ve aşamaları sorunu tartışılırken, özellikle siyasi iktidarın niteliği bağıntısında; o iktidarın emperyalizmle olan ilişkisi (emperyalizmle bağımlılık derecesi ne; bağımlı mı, değil mi vb.), ve burjuva-demokrat mı, yoksa faşist mi olduğunun devrim tipini belirlemede belirleyici bir rol oynayacağı da akıldan çıkartılmamalıdır.

Bu sorunların Türkiye ile bağının kurulduğu noktada; somut olarak Türkiye'nin emperyalizmle ilişkilerinin ne olduğu; Türkiye'de demokratik bir devrimin yaşanıp yaşanmamış olduğu; bugünkü siyasi iktidarın niteliğinin ne olduğu sorularına da doğru cevaplar verilmeden, Türkiye'de devrim aşamasının ne olduğu sorusuna verilen cevaplar bilimsel bir temele oturtulamaz.

Eski kardeş örgütler bize bu konuda getirdikleri eleştiride önce Marksizm-Leninizmin iki aşamalı devrim öğretisinin çıkış noktası olarak alınmasının yeterli olabileceği gibi yanlış bir tavır takınıyorlar. Ardından Türkiye konusunda yeterli bir araştırma- ları olmadığı halde, çok iddialı sonuçları, gerçek budur diye ortaya koyarak, çözü- memiş sorunları çözülmüş gibi göstererek, ML olmayan bir konumda duruyorlar.

**Derviş yoldaş,** karar tasarısındaki başlıca bizim Türkiye'de devrim aşama- sı konusundaki tespitimizin bilimsel temele oturmadığını vs. ifade eden noktada gerçek durumu yansıttığını, fakat bu Konferans aynı zamanda demokratik devrim aşamasının, işçilerin-köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünün birinci strate- jik hedef olduğu yönünde bir karar alırsa, ki olması gerektiğini, o zaman bu başlığın değiştirilmesi gerektiğini, aksi takdirde bu noktada hiçbir görüşümüzün olmadığı şeklinde bir anlaşılmış çıkacağını belirtir.

Bunun dışında bu karar tasarısıyla ilgili yazılı ek ve düzeltme önerilerinin oldu- ğunu belirtir. Bunlar şöyledir:

"B) maddesinde, 22. sayfada, alttan dördüncü paragrafta (Bkz. s. 100, 7. paragraf), birinci cümleden sonra:

'Ancak bu öngartın yerine gelmiş olması ile ki, yığınları açık sınıf savaşımı yolu ile burjuvazinin tümüne karşı sosyalist devrim için eğitime ve hazırlama mümkün hale gelir' eklenerek.

Aynı bölümde, 22. sayfadaki son paragraf (Bkz. s. 100, 10. paragraf) çıka- cak, yerine:

'Biz ikinci Konferansa sunduğumuz karar tasarısında da; kardeşlerle polemik içinde de, Bolşevik 12'de de, Rusya'da 1917'de bu siyasi devrimin gerçekleş- miş olduğu gerçeğini, Rusya'da 'sosyalist devrim'i gündeme getiren temel değişikliğin bu olduğu olgusunu vurgulamayarak; diğer yanda Türkiye'de Kemalistlerin önderliğinde gerçekleşen siyasi devrimin bu alanda oynadığı rolü bütünü ile tartışma dışında tutarak, demokratik devrimin hiç olmamış olduğu bir ülkede de onun atlanarak sosyalist devrime geçilebileceği tezini savunur yanlış bir konumda durduk' girecek.

Aynı bölümde, 23. sayfada 3. paragraf (Bkz. s. 100, alttan ikinci paragraf) çıkacak, yerine:

'- Devrim tipleri ve aşamaları sorunu tartışılırken, özellikle siyasi iktidarın niteliği bağlamında, o iktidarın emperyalizme olan ilişkisi (emperyalizme bağımlılık derecesi ne? Emperyalizme köklü gelişmeleri olan bir burjuvazi var mı? vb.), o iktidarın 'siyasi demokrasi' konusunda konumu (ülkede bur- juva demokrasisi mi / faşizm mi hüküm sürüyor? vb.)'nun da mutlaka tartış- ma içine alınması gereklidir. Çünkü bunlar da devrim aşamasını ve tipini belirlemede önemli rol oynarlar' girecek.

Sonuna ek:

'- Konferansımız devrim aşaması konusunda varolan sorunları bütün çıplaklığı ile devrimci kasmayına açkılanın yanında; tarafımızdan teras ispat edilme- diği sürece, yaptığımız propaganda-aftasyon-örgütlenme faaliyetinde, devrim aşamasının işçi sınıfı önderliğinde, ilk adımda emperyalizme bağımlılık zincirini kırarak; siyasal demokrasiyi gerçekleştirecek, özgürlüğü sağlayacak, bütün feodal kâhınları tasfiye edecek ve fakat henüz kapitalizmin temellerine dokun- mayacak olan, demokratik devrim aşaması olduğunun; bu aşamada iktidar hedefimizin işçilerin-Köylülerin Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü olduğunun propagandasının yapılmasının doğru olduğunu tespit eder."

**DERVİŞ** ayrıca alternatif bir karar tasarısı sunan **ERMİŞ**'in karar tasarısını açık- lamasını ister. **ERMİŞ**'in karar tasarısı şöyledir:

-I-

1- Bir ülke devriminin hangi aşamada olduğu, hangi aşamalardan geçeceğinin tespiti için proleter hareketin objektif gelişme süreci, yani ülkenin ekonomik ve siyasi yapısı Marksist-Leninist TEORİ tarafından incelenmeli, böylece geliş- menin yönü, iktidara hangi sınıfların geleceği belirlenmeli ve böylece proleter hareketin HEDEFİ, yani devrimin aşamaları PROGRAMDA tespit edilmelidir.

2- Ancak böyle bir kesin devrim aşaması tespiti temelindedir ki proletaryanın belirli bir hedefe yönelmiş bilinçli ve planlı hareketi, yani proleter hareketin subjektif yanı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olan stratejik plan doğru bir şekilde çizilirdir.

3- Leninist sürekli devrim teorisi ve Leninist sosyalist devrim teorisi bu tespitlerin reddi değil, bu tespitlere kesin bir uyum üzerinde yükselmıştır.

-II-

Bu tezlerden hareket eden bu Konferans,

1- Tüm Parti örgütlerini eski görüşlerimizde bu tezlerle ters düşen görüşleri ortaya çıkarıp teğhir etmeye,

2- Öntümüzdeki çalışma döneminde tüm propaganda/aftasyonlarını bu tezlerle uygun olarak sürdürmeye çağırır.

Parti örgütleri bu görevi tutarlı bir şekilde yerine getirebilmek için aşağıdaki hususları da dikkate alır.

-III-

1- Burjuva Demokratik Devrim ile Sosyalist Devrimi "birbirinden proletarya- nın hazırlık derecesi ve yoksul köylülükle birleşme derecesinden başka bir şeyle ayırma çabası Marksizmin çarpıtılması ve yüzseyleştirilmesidir" sözleri şunları ifade eder:

i) Objektif sürecin gelişme yönü Sosyalist Devrimi gösterdiği ve böylece devrim aşaması Sosyalist Devrim olarak tespit edildiğinde,

ii) Sosyalist Devrim aşamasına tekabül eden proletarya-yoksul köylülük itti- faki stratejik planı çizilir ve bu plana uygun çalışma yürütülür.

Dolayısıyla da objektif sürecin gelişme yönü Sosyalist Devrimi gösterdiğinde Burjuva Demokratik Devrim ile Sosyalist Devrimi birbirinden "ekonomik ana- liz", "demokrasinin yaşatılması", vb. bahanelerle ayırmak; muzafer bir Sosyalist Devrimi hazırlamaktan kaçınmak, stratejik planın zaferini hazırlamaktan kaçın- mak ve bu zaferi mümkün kılacak proletaryanın hazırlık derecesi ve yoksul köylülerle birleşme derecesi dışında Sosyalist Devrim için gerekli öngartlar aramak Marksizmin çarpıtılmasıdır. Aynı meyanda; devrim aşamasını Sosyalist Devrim olarak tespit etmek için halihazırda mevcut bir proletarya-yoksul köylü ittifakı aramak da Sosyalist Devrim hedefinin stratejik hedefi olan bu ittifakı yaratma çalışmasının gerekliliğini; stratejik planın gerekliliğini ortadan kaldıran, son (tahlilde) kendiliğindencilik —stratejik planın kendiliğinden başarılması— anlamına gelen bir öngarttır.

2- "Sosyalist Devrimin Burjuva Demokratik Devrimini ne ölçüde aşacağına mücadele ve ancak mücadele karar verir" sözlerinden şunlar anlaşılmalıdır:

Partinin stratejisinin, proleter hareketin subjektif yanında kesin bir etkiye sahip olduğu; partinin, onun strateji (ve taktiklerinin) proleter hareketi objektif gelişmenin gösterdiği yönde daha hızlı veya daha yavaş geliştirebile- ceği akılda tutulduğunda;

devrimin, objektif gelişmenin gösterdiği yönde ne ölçüde adımlar atabileceğinde; dolayısıyla Burjuva Demokratik Devrimden sonra Sosyalist Devrimin onu ne

öçüde aşabileceğinde ve Sosyalist Devrimin zafer kazanıp kazanmayacağına partinin belirleyici etkisi görülebilir. Ve burada bahsi geçen "mücadele"den şunlar anlaşılmalıdır:

- i) Sınıf mücadelesi tecrübesi: Kitlelerin devrimci mücadelesi; kitlelerin burjuva ve küçük-burjuva partilerin üzerlerindeki etkisinden kurtuluşu.
  - ii) Hareketin devrimci proleter önderliğinin gelişme derecesi: Partinin sayısal gücü, bağımsız karakteri, bilinci ve savaşma yeteneği, onun kitlelerle bağı ve onlar üzerinde otoritesi ve sendika ve köylü hareketi üzerindeki etkisi.
- Açıktır ki, tüm bunlar "devrim aşamasının" "mücadele" tarafından belirleneceği değildir.

3- "İktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, kelimenin salt bilimsel anlamıyla olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir."

"İktidar hangi sınıfın veya sınıfların elinde yoğunlaşmıştır, hangi sınıf veya sınıflar devrilmelidir, hangi sınıf veya sınıflar iktidara gelmelidir, 'her devrimin esas sorunu' işte budur."

"Her devrimin kilit sorunu hiç kuşkusuz iktidar sorunudur. Hangi sınıfın iktidarı elinde bulunduğuna her şeyin belirleyicisidir."

Bu tespitlerden hareket ederek, devrim aşamasının hangi sınıf veya sınıfların elinde yoğunlaştığına bakarak kolayca tespit edileceği fikri ileri sürülmektedir.

Bu fikir, iktidarın hangi sınıfların elinde yoğunlaştığına bakarak tespit edileceği fikri, iktidarı hangi yeni sınıfların ele geçirebileceği fikriyle tamamlandığında, yani proleter hareketin objektif gelişme sürecinin Marksist-Leninist teori ışığında incelenmesinin bir sonucu olarak ele alındığında, devrim aşamasının tespiti için doğru bir fikirdir.

Gelgelelim bu fikir, iktidardaki sınıflara bakıp, ne iktidardaki sınıfın karakterini, ne de bir bütün olarak objektif sürecin gelişme yönünü anlamama ile birleşince, sorunları "kolayca" çözen bir dogma aracına dönüşebilir.

Ve dolayısıyla da şu noktaları gözden kaçırabilir:

"Somut siyasal amaçlar somut koşullar içersinde belirlenmelidir."

1898'de monarşi yönetimindeki Almanya'da "Alman sosyal-demokrasisi cumhuriyet istemini programına koymuyor. Almanya'da durum öyledir ki, bu sorun pratikte sosyalizm sorunundan ayrılmaz. 1898'in Alman Sosyal-Demokratlarının Cumhuriyet sorununa özel bir ağırlık vermemiş olması oldukça doğaldır ve ne bir şaşkınlığa ve ne de bir suçlamaya neden olabilir."

ERMİŞ yoldaş böyle bir karar tasarısını sunmasının sebebinin, gerek Bolşevik 12'de gerekse kamptaki tartışmalarda olsun, Sosyalist Devrim ile Demokratik Devrim birbirinden ayıran etmenlerin ne olduğu konusunda, iktidardaki sınıfların devrim aşamasının tespitinde oynadığı rol konusunda kesin bir açıklığın olmaması olduğunu, kamptaki tartışmalar içinde kendisinin bu konuda kısmen açıklık getirdiğini, sunduğu bu karar tasarısındaki maddelerin bu Konferansta karar olarak geçerse, bu konuda tutarlı bir tavra ulaşmış olacağımızı savunur.

Divan'daki yoldaşın diğer karar tasarısı üzerine ne düşündüğünü sorması üzerine ERMİŞ, kendisinin Demokratik Halk Devrimi/Demokratik Halk Diktatörlüğü kavramlarını doğru bulmadığını, doğru bulmamasının sebebinin ise Mao Zedung'un görüşleri çerçevesinde Demokratik Halk Diktatörlüğünden millî burjuvaziyi de içine alan bir iktidar şeklinin anlaşılması olduğunu, Demokratik Devrimin kesin zaferi olarak da böyle iktidar türünü anlama yönünde eğilimlerin olduğunu, bundan dolayı doğru görmediğini belirtir.

Karar tasarısında parantez içinde işçi-Köylü Diktatörlüğünün konduğunu, buna rağmen Demokratik Halk Diktatörlüğü kavramının kullanılmaması gerektiğini savunur. (S. 637)

Mustafa yoldaş, bizde bu tartışmanın nasıl geliştiği üzerinde durur, bu noktada özete şunları söyler:

İkinci Konferansa sunduğumuz "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" başlıklı karar tasarısında, "normal şartlarda demokratik devrimin olacağını, olağanüstü şartlarda ise sosyalist devrimin olabileceği" tezinin savunulduğunu (Bkz. S 3, s.7), GDS'in bizi bu noktada hakkı temelde eleştirdiğini (Bkz. S 4, s.79), buna rağmen Merkez Komitesi adına verilen cevabi taslahta, ortaya koyduğumuz şeylerin Marksizm-Leninizmin taleplerine uygun açıklamalar olduğunu söylediğini ve bunların açıklamalarına girdiğini; bu açıklamalarda birden fazla unsuru tartışarak birbirine kattığımızı savunur. (s. 638)

Demokratik devrimin yapılmadığı ülkelerde, siyasi iktidarın yıkılmadığı şartlarda, hangi olağanüstü durum olursa olsun, doğrudan doğruya proletarya diktatörlüğüne gitmenin mümkün olmadığını, çünkü devrim denen şeyin hangi sınıf veya sınıfların iktidara geleceği sorunu olduğunu, bütün devrimlerin temel sorununun iktidar sorunu olduğunu, Lenin'in sorunu böyle ortaya koyduğunu savunur. (s. 639)

Bizim ise iktidar yıkılmadan, olağanüstü birtakım şartlarda kitlelerin örgütlenmesi ve bilinç seviyesinin değişerek proletarya diktatörlüğüne geçilebileceğini savunduğumuzu, daha sonra Bolşevik 12'de SBKP'nin Rusya deneyiminin bizim tartışmamızdan bağımsız olarak çarpıtıldığını, Castrop toplantısında bazı yoldaşların bunu ortaya koyduklarında, başta Hü. yoldaş, getirilen doğru şeylerin içini sulandırarak yanlış pozisyonunda durduğunu, Anna yoldaşın da çalışmaya çalıştığını savunur.

"Lenin'in demokratik devrimle sosyalist devrimi birbirinden ayıran şeyin işçilerin örgütlenme ve bilinç düzeyi, yoksul köylülükle ittifak düzeyinden başka birşeyle ayrılmayacağını" savunduğunun söylendiğini, bunun doğru olduğunu, ama Lenin'in bunu demokratik devrimin yapılmadığı şartlar için söylediğini, Lenin'in tartıştığı bağının demokratik devrimi gerektiren siyasi iktidarın yıkılmasından sonra sosyalist devrime gitmek için gerekli şartların ne olduğunu tartıştığı bağında söylediğini, tartışma bağının kesinlikle bu olduğunu savunur. (s. 639)

Kamptaki tartışmalarda, kampa getirilen tezlerde en azından Rusya deneyiminde burjuva devriminin yapılmış olduğu gerçeğinin atlandığı ve bu noktada çarpıtıldığı kabul edilmesine rağmen, hala bizim hatamızın bilince çıkarılmadığını, bu hatanın Konferansa getirilen eklerde belli ölçüde bilince çıkarıldığını, bizim hatamızın Lenin-Stalin'in öğretisinin çarpıtılmasında da öte, Türkiye'ye ilişkin yanlış pozisyonunda olduğumuzu, Bolşevik 12'nin bu yanlış pozisyonu ıspatlamaya çalıştığını, bu noktada Bolşevik 12'nin doğru bir pozisyonunda durmadığını savunur. (Bkz. s. 639-640)

Cafer yoldaş, Mustafa'nın "olağanüstü koşullarda demokratik devrimin atlanabileceği" tezinin getirdiği eleştiriyi katıldığını, tartışmanın esasının bu olmakla birlikte, bir başka sorunun, "demokratik devrimde çözülmeyen bazı görevlerin sosyalist devrimle de çözülebileceği"nin tartışıldığını, bunun teorik olarak doğru olduğunu belirtir.

Bolşevik 12, s.52-53'te Komünist Enternasyonal'in 1928 Programından yapılan alıntının üçüncü kategorisiyle ilgili bölümünün yanlış yorumlandığını, o bölümün yorumlanırken "bu tip ülkelerde demokratik devrimin gündemde olmasında tayin edici faktörün emperyalizme bağımlılık" şeklinde yorumlandığını, o alıntıdan böyle bir yorumun çıkarılamayacağını, o alıntıda feodalizmin varlığı, emperyalizme bağımlılık, kapitalizmin belli oranda gelişmişliği vb. bütün bunların belirleyici rol oynadığını;

Bolşevik 12'de eski kardeşlerin devrim aşamalarına yaklaşımlarının esasta ekonomist olduğu şeklinde bir görüşün olduğunu, bunu kökten reddettiğini, eski kardeşlerin yanlış yorumlandığını;

Yine Bolşevik 12'deki "eski kardeşlerin Batı Almanya'da devrim aşamasının tespit edilebilmesi için iki aşamalı devrim öğretisinden yola çıkılması gerektiği yönünde bir tez savunuyorlar" şeklindeki iddianın ıspatlanamayacağını;

Derviş yoldaşın Kemalist devrimle ilgili ekinin karar tasarısına girmesinden yana olduğunu, karar tasarısına olumlu oy vereceğini, ama geçmiş polemigin iyi bir şekilde incelenmesi gerektiğini, kendisinin incelediği kadariyle bu polemikte bizim esasta yanlış pozisyonunda durduğumuzu savunur. (s. 640-642)

Neriman yoldaş, Cafer yoldaşın pozisyonuna esasta katıldığını, Mustafa'nın Caetrop toplantısında Anna'nın uzlaştırıcı yönde tavır takındığı tespitini doğru bulmadığını, o yoldaşın II. Konferansa sunulan karar tasarısının bu noktaya teşkilat içinde eleştiri getiren tek yoldaş olduğunu, bunun yazılı olarak da varolduğunu belirtir. Ermiş yoldaşın Demokratik Halk Diktatörlüğü/Demokratik Halk İktidarı kavramlarının kullanılmaması, yerine İşçilerin-Köylülerin Devrimci-Demokratik Diktatörlüğünün kullanılması yönündeki önerisine katıldığını belirtir. (s. 642)

Faruk yoldaş, Mustafa'nın "olağanüstü koşullarda demokratik devrimin atlanabileceği" tezine karşı savunduğu görüşe, Cafer'in Komünist Enternasyonal'den yapılan ahntının yorumuna getirdiği eleştiriye, eski kardeşlerin devrim aşaması sorununa esasta ekonomistçe yaklaşıkları tespitine getirdiği eleştiriye katıldığını belirtir. (s. 643)

Derviş yoldaş ikinci konuşmasında, kendisinin en son geldiği yerin tezlerde konduğuna, tartışmanın gelişmesi sürecinde yaptığımız hatalar konusunda geriye dönüp iyi bir araştırma yapmamız gerektiğini, şimdilik yapılan temel hatanın kaynağının Türkiye'de daha önce bir demokratik devrim olup olmadığının, Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan Kemalist siyasi devrimin ve onun arkasından gelen birtakım reformların vs. demokratik devrim konusunda ne kadar rol oynadığını koymamız olmasının, sonuç itibariyle demokratik devrimin hiç olmaması olduğu bir ülkede, olağanüstü şartlarda sosyalist devrimin yapılabileceği şeklinde bir konumda durmamız sonucuna vardığını; eğer biz Kemalist devrimi ve yapılan birtakım reformları filan ortaya koyup olağanüstü şartlarda demokratik devrimin kalan sorunlarının proletarya diktatörlüğü şartlarında da çözülebileceğini savunsa idik, bir problemin olmayacağını savunur. (s. 644)

Bu tartışmada bizim esasta yanlış pozisyonunda durduğumuzu, sorunun bizim koyduğumuz şekilde bir teorik düzeyde konulduğunda, stratejik planın çizilmesinin bir anlamda reddedildiğini, GDS'in bu bağlamda getirdiği eleştiride esasta haklı pozisyonunda olduğunu belirtir. (s. 644)

Bizim tartışma içinde, hatırladığı kadariyle, eski kardeş örgütlerin devrim aşamalarına yaklaşımlarında genel pozisyonları ekonomist bir pozisyondu demediğimizi; bir bağlamda takındıkları bu tavrın ekonomist bir tavır olduğunu söyledikimizi, bunun da doğru olduğunu, eğer genel konuluyorsa bunun yanlış olacağını belirtir. (s. 645)

Komünist Enternasyonal'den yapılan ahntının yorumuna Cafer yoldaşın getirdiği; diğer yoldaşların da katıldığı eleştirinin yanlış olduğunu; ikinci ve üçüncü kategoride gerek ekonomist yapıları, gerekse bir dizi başka noktada devrimin önünde duran görevler açısından birbirine benzemeyen ülkelerin varolduğunu, neden bunların bir bölümünün ikinci, diğer bölümünün üçüncü kategoride yer aldığına cevap aradığını, orada verilen cevabın doğru olduğunu savunur. (s. 645)

Bir diğer sorunun da demokratik devrimin zaferi sorunu olduğunu; 1917 Şubat Devriminin bir anlamda demokratik devrimin zaferi olduğunu, bir anlamda da olmadığını; Lenin'in 1917 Şubat Devriminden "Nisan Tezleri"ne kadar geçen dönem içerisinde hala devrimin burjuva-demokratik devrim olduğunu cilt 23, s. 311/320/322'de açıkça savunduğunu; Nisan'a kadar stratejik hedefte değişen birşeyin olmadığını; "Nisan Tezleri"nde sosyalist devrimi savunurken yalnızca Çarlığın devrimleşmesi değil, bir dizi diğer şartların da sağıldığını, Çarlığın devrimleşmesinin öncelikle rol oynadığını, ama diyelim ki savaş gibi bir şart olmasa, sınıfların mevzilenmesi ve onların siyasi temsilcilerinin tavırları Rusya'daki gibi olmasaydı olsa, Lenin'in bir süre daha İşçilerin-Köylülerin Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü şiarına devam edeceğini savunur. (s. 645)

Rusya'da o dönemde ikili iktidar sorununun vs. olduğunu, bunların bizim tarafımızdan teorik olarak çözülmüş sorunlar olmadığını, bunun bilincinde davranılması gerektiğini belirtir. (s. 646)

Mustafa yoldaş ikinci konuşmasında, tezlerin 22. sayfasının son paragrafına getirilen düzeltme ekinin sorunu çözmediğini (Kemalist devrimle ilgili), aksine bizim hatamızın üzerine örtmeye yaradığını, eğer bizim 1920'lerin Türkiye'ini tartışması olmasa, bu ekin doğru olacağını, bizim şimdiki durumu tartıştığımızı, eğer bugün Türkiye'de demokratik devrimi gerektirecek bir üstyapı, bir iktidar varsa, kesinlikle olağanüstü koşullarda sosyalist devrim de olabilir tespitinin yanlış olduğunu savunur. Tezlerin 22. sayfasının son paragrafının çıkartılıp, yerine şunun konmasını talep eder:

'Biz Türkiye'de olağanüstü şartlarda demokratik devrimin atlanabileceğini savunduk. Ve bunu ispatlamak için Lenin, Stalin ve Rusya deneyimini objektif olarak çarpıttık. Bu noktada bütünüyle yanlış pozisyonunda durduk.' (s. 650)

Eski kardeşlerin devrim aşamaları tespitine ekonomist yaklaşıkları tespitine karşı Cafer'in getirdiği eleştiriye katıldığını, yine aynı yoldaşın Komünist Enternasyonal'den yapılan ahntının yorumuna getirdiği eleştirinin kendisine daha mantıklı geldiğini, ama şu anda doğrudur veya yanlıştır tespitini yapamayacağını belirtir. (s. 649)

İşçilerin-Köylülerin Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü'nden neyin anlaşıldığı bütünüyle açıklığa kavuşturulmadan böyle bir sloganın atılmasından yana olmadığını, gerekçe olarak da Lenin'in Geçici Devrim Hükümetini İşçi-Köylü Diktatörlüğünün bir biçimi olarak görmesine rağmen, Geçici Devrim Hükümetine katılıp katılmamayı taktik bir sorun olarak koyduğunu, Çin'de ise Demokratik Halk İktidarının bizzat Komünist Partisinin önderliğinde kurulduğunu, bütün ülke kurtulduktan sonra da iktidar uzunca bir müddet sürüyor, bu koşullarda açık sınıf mücadelesiyle proletaryanın bilincinin yükselmesi nasıl olacak? Burjuvazinin bütünüyle düşman olduğunu nasıl görecektir? Bunun kendisi için problem olduğunu, Rusya'da ise proletaryanın geçici hükümete katılma da katılmasa da burjuvazinin bastırıldığını, çünkü geçici hükümette burjuvazinin çoğunlukta olduğunu, bundan dolayı proletaryanın burjuvazinin tümünün kendi düşmanı olarak görecektir bir durumda olduğunu, Çin'de ise durumun böyle olmadığını, bunun açıklığa kavuşturulması gerektiğini savunur. (s. 649)

Cafer yoldaş ikinci konuşmasında, bizzat kendisinin de ilk konuşmasında karar tasarısına eklenmesini istediği, Derviş yoldaşın Kemalist devrimle ilgili ekine Derviş yoldaşın yaptığı ikinci konuşmadan yola çıkarak Mustafa yoldaşın karşı çıktığı temelde karşı çıktığını ve Mustafa'nın ekine katıldığını açıklar.

Derviş yoldaşın konuşması içerisinde Kemalist devrimi "düşük bir burjuva demokratik devrimdir" şeklindeki değerlendirmesi hakkında, Partimizin böyle bir değerlendirmesinin olmadığı, İbrahim Kaypakkaya'nın da böyle değerlendirmede, bundan dolayı "aceleci bir şekilde bu işi de çözmeyelim" şeklinde uyarıda bulunur ve bunu yanlış gördüğünü belirtir. (s. 652)

Daha önce görmediği, Konferanstaki tartışmalar içinde gördüğü bir sorunun da, İşçi-Köylü Diktatörlüğünün yorumlanmasında problem olduğunu, buna rağmen İbrahim Kaypakkaya'nın anladığı şekilde Demokratik Devrimi ve İşçi-Köylü Diktatörlüğü şiarının, tersinin ispatlanmadığı sürece, savunulmasından yana olduğunu, Mustafa yoldaşın İşçi-Köylü Diktatörlüğünde problem var, kullanmayalım talebine katılmadığını; bu mantık devam ettirildiğinde, demokratik devrimin de askıya alınmasını önermesi gerektiğini, bunu yanlış bulduğunu; sorunların açıkça ortaya konup savunulmasında fazla bir problem görmediğini, tersi bir durumun sakıncalarının daha fazla olduğunu, bunun genelleştirildiğinde bizi çizgisizliğe götürebileceğini savunur. (s. 652)

Ali yoldaş, şimdi GDS'in bu konuyla ilgili "demokratik devrim olmaksızın olağanüstü şartlarda sosyalizme geçilir" tezine getirdiği genel teorik eleştiriye katıldığını belirtir. (s. 653)

Bu sorunun yalnız bizim içimide değil, Türkiye devrimci hareketi ve uluslararası planda tam olarak çözülmemiş bir sorun olduğunu, bizim geçmişten bugüne kadar bu sorunla ilgili bir sürü zıkkıklar çırdığımızı, tüm bunlardan dolayı bunu nasıl çözeceğimiz konusunda berrak bir perspektif çıkarmamız gerektiğini, tezlerde konulan yöntemin doğru olduğunu belirtir.

Derviş yoldaşın Kemalist devrimle ilgili ek önerisine katılmadığını, bunun bir çözüm olmadığını belirtir. (s. 655)

İrfan yoldaş, Ali yoldaşın söylediklerine katıldığını, Mustafa yoldaşın karar tasarısının son paragrafının çıkarılıp yerine kendi önerdiği ekin girmesi yönündeki talebine katılmadığını, son paragrafın olduğu gibi kalmasını savunur. (s.655)

Selami yoldaş, Derviş'in Kemalist devrimle ilgili ekini yanlış görmediğini, gerek II. Konferansa sunulan karar tasarısında olsun, gerekse Bolşevik 12'de olsun, demokratik devrim yapılmadan olağanüstü koşullarda sosyalist devrime geçilebilir tezini genel bir tez olarak değil, kafalardaki Türkiye somutundan çıkarak böyle bir tez savunulduğunu, Kemalist devrimin birtakım şeyleri çözdüğünü, bundan dolayı böyle bir ekin konmasının doğru olacağını savunur.

"Demokratik devrimin hiç olmaması olduğu bir ülkede de onun atlanarak sosyalist devrime geçilebileceği tezini savunup yanlış bir konumda durduk" tespitiyle kendi kendimize haklılık ettiğimizi, bu tespitin kendi pozisyonumuzu doğru biçimde yansıtmadığı gerekçeyle değiştirilmesini önerir. (s. 656)

Derviş yoldaş üçüncü konuşmasında, Kemalist devrimle ilgili ek önerisinin tartışmaya yeni bir unsuru soktuğu yönündeki tespitin doğru olduğunu, tartışmaya sokulan yeni unsurun kendi açısından doğru bir unsur olduğunu, varolan durumda bir sürü yoldaş açısından bunun sorun olduğunu, bundan dolayı bu ekin karar tasarısına girmesi yönündeki önerisini geri çektiğini, bunun kendi eki olarak kalmasını talep eder. (s. 656)

Mustafa yoldaşın son paragrafa ilgili düzeltme önerisi hakkında ise, kendisinin en son geldiği yerde, tartışma bağlamında demokratik devrimin hiç olmadığı bir ülkede bunun atlanabileceği yönünde bir tez savunmuş olduğumuzu, bunun kökten yanlış olduğunu, bu bağlamda Lenin-Stalin'i de yanlış yorumlayıp bu anlamda çarpıtıldığını, eğer Konferans bunu tespit edecek durumdaysa bir problem görmediğini belirtir. (s. 657)

Bunların ortaya konmasıyla da sorunun tam olarak çözülmüş olmadığını, Mustafa yoldaşın "demokratik devrim gerektiren iktidarın varlığı şartlarında sosyalist devrim mümkün değildir" genel tespitinin siyasi iktidarın niteliğini tek belirleyici hale getiren bir tespit olduğunu, bu yaklaşımın Lenin'in, Stalin'in yaklaşımı olmadığını savunur. Hangi siyasi iktidarın demokratik devrimi gerekli kıldığı açıklanmasın girildiğinde sorunların çıkacağını belirtir. (s. 657)

İçer-Köylü Diktatörlüğünün özel biçimleri olduğunu, özel biçimleniş ile genel teorinin birbirine karıştırılmasını gerektirdiğini belirttikten sonra, Demokratik Halk Diktatörlüğü kavramından vazgeçilmesi yönünde getirilen öneriyi doğru bulmadığını, bu kavramın yerine daha açık-berrak bir kavram konulmadığı müddetçe bundan vazgeçilmesinin doğru olmayacağını, bu kavramın içinin doğru bir biçimde doldurularak kullanılmasından yana olduğunu, salt bu kavramın kullanılmasını değil, bundan vazgeçmeden, daha çok da işçilerin-Köylülerin Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü kavramının kullanılmasından yana olduğunu belirtir. (s. 657)

Ermis yoldaş ikinci konuşmasında, Derviş yoldaşın konuşmasında stratejik planın tespiti konusunda hata yaptığımızı söylemesine rağmen, yoldaşın önerdiği ekin bunun kabul edilmediği yönünde kendisinde bir izlenim bıraktığını belirtir. (s. 658)

Derviş yoldaşın demokratik devrimle ilgili çözülmemiş pek çok sorunun olduğunu söylediğini, buna kendisinin de katıldığını; gerek demokratik devrim aşamasının tespitinde olsun, hem teorik olarak hem de somutun incelenmesinde pek çok problemlerin olduğunu, bunun ilerde büyük çatışmalara yolaacağını belirtir. (s. 658)

Derviş yoldaşın dikkatini bir noktaya çekmek istediğini, genel olarak teorik tartışmalarda kendisinin bilincin rolünü reddettiği, Derviş'in ise bilincin rolünü savunduğu şeklinde bir anlayışın olduğunu, ama burda görüldüğü gibi durumun böyle olmadığını, sürekli olarak Derviş'in bilincin rolünü yadsıyan bir pozisyona düştüğünü savunur.

Tezlerde devrim aşamasını belirlemede faşizmin varlığının önemli rol oynayacağı yönünde bir tespitin olduğunu, bunu anlayamadığını, bunun açıklanmasını ister. (s. 658)

DERVİŞ yoldaş "orda emperyalizmle bağları ile birlikte sorunun ele alındığını" belirtir.

ERMİS yoldaş onu pek anlayamadığını, ama kendisinin faşizm meselesini taktik bir sorun olarak gördüğünü, aşama tespitinin stratejinin bir sorunu olduğundan dolayı faşizmin pek devreye girmesi taraftarı olmadığını savunur. (s. 658)

Neriman yoldaş ikinci konuşmasında, bu tartışmanın en az berrak olduğu noktalardan biri olduğunu belirtir. Cafer'in ek önerisini, Mustafa'nın pozisyonunu desteklediğini belirtir.

Kampta ve Castrop toplantısında, bir yoldaş somutunda Kemalist devrimin demokratik devrimin görevlerini esasta çözdüğü yönünde bir pozisyon olduğunu; Derviş yoldaşın ekinin bu pozisyonundan kendini ayırmadığını, bu bağlamda problemlerin çok büyük olduğunu, İbrahim Kaypakkaya'nın demokratik devrimi doğru değerlendirdiğini düşündüğünü;

İkinci ekle ilgili, ikinci ekte emperyalist ülkeler/emperyalist olmayan ülkeler şeklinde bir ayrımın yapıp yapılmadığını çıkaramadığını, ama klasiklerde kesinlikle emperyalist ülkelerde sosyalist devrim dışında bir devrim aşamasının mümkün olmadığını, eğer muhtlaklık varsa bunun düzeltilmesi gerektiğini, çünkü bizim içimizdeki tartışmalarda da faşizmin olduğu şartlarda emperyalist ülkelerde sosyalist devrim aşaması değil başka bir devrim aşaması gündeme gelir şeklinde bir pozisyonun olduğunu, bu yüzden emperyalist olmayan ülkeler için bu sorunun böyle tartışıldığının eklenmesi gerektiğini savunur. (s. 659)

Mustafa yoldaş üçüncü konuşmasında, Türkiye'de demokratik devrimin tespit edilmesi sorununun, Parti isminin kullanılıp kullanılmaması sorunu yanında en fazla ikircikli olduğu sorunlardan biri olduğunu, bir tarafta bilimsel bir açıklamamızın olmayışı, diğer tarafta yapılmadığında temelsiz, perspektifsiz bir siyaset durumuna düşüleceği; sorunun böyle bir sorun olduğunu, eğer 350 kabul, 350 red durumu olursa, böyle bir durumda oyunu olumlu kullanacağını; yok eğer 350'nin üzerinde çoğunluk sağlanırsa, olumlu olarak kabul edilme durumu olursa, bu noktaya çekimsiz oy vereceğini, durumunun bu olduğunu, problemler gördüğünü, sorunu çözmüş durumda olmadığını belirtir. (s. 660)

Kendisinin tek unsurun iktidar sorunu olduğu şeklinde bir kavram kullanmadığını. 'tayin edici' kavramını kullandığını, eğer 'tayin edici' nin anlamı tekse, o zaman tek unsur olduğunu, bu görüşünü Lenin'in "Nisan Tezleri" broşüründeki "Taktik Üzerine Birinci Mektup"undaki şu alıntıya dayandığını, çıkış noktasının burası olduğunu belirtir. (s. 660)

"Şubat (Mart) 1917 Devriminden önce devlet iktidarı Rusya'da eski bir sınıfa, başında Nikola Romanov'un bulunduğu feodal toprak soylularına aitti. Bu devrimden sonra iktidar başka bir sınıfa, yeni bir sınıfa, burjuvaziye ait bulunur. İktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, kelimenin salt bilimsel anlamıyla olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir."

Emperyalizme bağımlı ülkelere iktidarda faşizm varsa nasıl olacağını; faşizm yoksa, tek başına emperyalizme bağımlı bir ülkede nasıl olacağını çözmüş durumda olmadığını; ama feodal bir iktidar varsa o şartlarda demokratik devrim aşamasının kesin olduğunu savunur. (s. 661)

Faruk yoldaş ikinci konuşmasında, Kemalist devrimle ilgili ekin sorunu sulandırıldığını, bundan dolayı bu ekin konmasına karşı olduğunu, ama Kemalist devrimin oynadığı rol üzerine gerçekten düşünülmesi gerektiğini, görebildiği kadarıyla Kemalist devrimin demokratik devrimin önemli görevlerini çözmüş olduğunu, bunun olgu olduğunu, bunun üzerine kafa yormamız gerektiğini, bu noktada problemlerin olduğunu belirtir.

Şu anda Türkiye'de demokratik devrim mi, yoksa sosyalist devrim mi gündemde olduğu konusunda açık bir perspektife sahip olmadığını, ama sosyalist devrimin olabileceği yönündeki düşüncenin biraz daha ağır bastığını, bu sorunu kısa sürede çözemeyeceğimizden dolayı askıya alınması önerisini getirmedığını, bunun askıya alındığında, kısa sürede çözemeyeceğimizden dolayı perspektifsizliğe düşeceğimizi, bundan dolayı ekteki son paragrafın bu açıklamasıyla birlikte kalmasından yana olduğunu belirtir. (s. 661-662)

Ali yoldaş ikinci konuşmasında, Mustafa yoldaşın tam da kendisinin yapılmamasını istediği şekilde "Nisan Tezleri"ndeki bir alıntıya dayanarak, Lenin'in kesinlikle belirli bir durumda ortaya koymuş olduğu bir söze, "Her devrimin en temel, birinci sorunu iktidar sorunudur" tezine dayanarak bütün dönemler için diğer başka şeyleri önemsememe anlamına gelecek bir şekilde yorumlamaya çalıştığını, bunun temel sözlerden biri olduğunu ama bu noktada bütün temel sözler olmadığını, yarın başka birinin bu noktada başka bir temel söze dayanarak başka sonuçlara varabileceğini, bunun çözüm olmadığını belirtir.

Sosyalist devrim filan konusunda fikirleri olan yoldaşların, öyle belirgin şeyler varsa, perspektifsiz kalacağız diyerek böyle bir kaygıyla onaylamaları gerektiğini, bunun gerekçelerini koymaya çalışmaları gerektiğini, öbür türlü yanlış birşeyin bile bile propagandasının olacağını, bunu doğru bulmadığını belirtir. (s. 662)

Derviş yoldaş, Ali yoldaşın en son söylediklerine katıldığını; Türkiye'de esasta sosyalist devrimin olacağını görüp de demokratik devrimi savunmaya devam etmenin gerici olacağını, eğer kendisinin araştırma sonucu sosyalist devrim aşamasının gündemde olacağı şeklinde bir sonucun çıkabileceği, bunun oldukça büyük ihtimal olduğu düşüncesinde olsa, kesinlikle askıya alınması yönünde tavır takınacağını, kendisi açısından durumun böyle olmadığını belirtir. (s. 662)

Bunun üzerine söz alan Mustafa yoldaş, kendisinin tamamen bunun bilincinde olduğunu, araştırma sonucu hangisinin çıkacağı yönünde bir ihtimal yürütecek durumda olmadığını, eğer 35-40 sosyalist devrim çıkacağı yönünde bir düşünceye sahip olsa, kesinlikle oy vermeyeceğini, ama durumun bu olmadığını belirtir. (s. 662)

Faruk yoldaş, araştırma sonucu sosyalist devrimin de çıkabileceği yönünde düşüncesi olduğunu, bunu orantıya vuracak durumda olmadığını, bir önceki konuşmasında perspektifsiz kalırız düşüncesiyle olumlu oy kullanacağını belirttiğini, ama Konferansta bu noktanın da olumlu oylanarak çıkacağını gördüğünü, bundan dolayı bu noktaya çekimser oy kullanmayı daha doğru bulduğunu belirtir. (s. 662)

Derviş yoldaş, esas itibarıyla Cafer ve Mustafa'nın getirdiği düşünceleri içerdiğini söylediği şu eki önerir:

"Biz ikinci Konferansa sunduğumuz karar tasarısında, kardeşlerle polemik içinde Bolşevik 12'de Türkiye'de demokratik devrim aşaması olduğu halde, olağanüstü şartlarda demokratik devrimin atlanabileceğini savunan bir konumda durduk. Bu konumumuzu savunurken, Lenin ve Stalin'e yaptığımız atıflarda, Rusya'da 1917 Şubatında bir siyasi devrimin gerçekleştirilmiş olduğu sorusunu tartışma dışında tutarak, onların pozisyonunu objektif olarak çarpıttık."

Bunun yanı sıra, eski kardeşlerin tartışmanın temel konusunda doğru pozisyonunda durduklarının da eklenmesini önerir. (s. 663)

Mustafa yoldaş, gerekçesini yazılı olarak ortaya koyduğunu, bunun hala geçerli olduğunu, Derviş'in değişiklik önerisinin sorunu çözmediğini, onun ötesinde eski yanlışımızı sürdürmekte olduğunu savunur. (s. 663)

Derviş yoldaş, Ermiş'in getirdiği, eklerin en son paragrafıyla ilgili değişiklik önerisi hakkında, bu paragraftan emperyalist ülkelerde devrim aşamasının faşizm şartlarında sosyalist devrim olmayacağı şeklinde birşey çıkmayacağını savunur. (s. 663)

Ali yoldaş, demokratik devrimin gerekçelendirilmesi konusunda, faşizmi demokratik devrim gerekçelendirmek için ayrımsız demokratik devrimin gerekçelerinden biri olarak olduğunu, bunun ölü kapatılmadığında, böyle bir anlayışa yol açabileceğini savunur. (s. 664)

Derviş yoldaş bunun üzerine, "o zaman buraya emperyalist ülkeler dışındaki ülkelerde devrim tipleri ve aşamaları tartışılırken" şeklinde konuşmasından yana olduğunu belirtir. (s. 664)

Ermiş yoldaş şahsen kendisinin, faşizmin taktiğin bir sorunu olduğu kanısında olduğunu, şu andaki bilgisi çerçevesinde devrim aşamasının tespitinde devreye sokulmasından yana olmadığını belirtir. (s. 664)

Ali yoldaş, en sondaki ekte işçi sınıfı önderliğinde demokratik devrimin yapacağı işler sıralanırken, ulusal sorunu çözme konusunda herhangi birşeyin söylenmediğini, gerçi diğerleriyle bağlantı kurulabileceğini, ama Türkiye devrimi açısından önem taşıyan bir sorun olduğunu, bunun özellikle vurgulanması gerektiğini önerir.

Yoldaşın önerisine herhangi bir itiraz gelmez. (s. 665)

Faruk yoldaş, çekimser kaldığı noktanın, Türkiye'de demokratik devrimin tespiti noktası olduğunu, karar tasarısının diğer bölümlerine katıldığını belirtir.

Çekimser kalan yoldaşların gerekçeleri tartışma içinde açıklanan gerekçelerdir. Bu tartışmalar sonucunda aşağıdaki karar 35 çekimser, 385 olumlu oyla çoğunlukla kabul edilir:

**"B) TÜRKİYE'DE DEVRİM AŞAMASININ TESPİTİ KONUSUNDA  
BUGÜN BİZİM TAVRIMIZIN AÇIK OLMADIĞI, BU KONUDA 'KARİŞİKLİK'  
OLDUĞU TESPİTİ, BİZİM DEMOKRATİK DEVRİM AŞAMASINDA OLDUĞUMUZ  
TEZİNİ HENÜZ TAM OLARAK BİLİMSSEL BİR TEMELE OTURTULMUŞ OLDUĞUMUZ  
BAĞINTISINDA, VE YALNIZCA BU ANLAMDA, GERÇEK DURUMUN  
DOĞRU TESPİTİDİR**

Biz, TKP/ML kurulduğundan bu yana, Türkiye'de önümüzdeki devrim aşamasının —amaçlı KOMPRADOR PATRON-AĞA DEVLETİNİ yıkmak, yerine işçi sınıfı önderliğinde DEMOKRATİK HALK DİKTATÖRLÜĞÜNÜ (İşçi-Köylü Diktatörlüğü) kurmak ve sosyalist devrimin yolunu açmak (bunu özellikle son yıllarda vurgulamaya başladık; özellikle ayrılık sonrası. Önceleri "sosyalizm" kavramı ağıza bile almaktan çekinen bir durum söz konusu idi!) olan, DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ aşaması olduğunu savunduk, savunuyoruz.

AMA şunu bilince çıkarmak zorundayız ki, bizim bu savunmamız bilimsel temele oturtulmuş bir savunma değildir.

Bir ülkede devrim aşamasının ne olduğu sorusuna bilimsel cevap, ancak Marksizm-Leninizmin devrim aşamaları, devrim tipleri konusundaki öğretisi temelinde verilebilir. Ki bu öğreti bugüne dek ne bizim tarafımızdan, ne de bizim dışımızda Marksizm-Leninizm adına konuşan örgütler tarafından bütün yönleri

ile incelenip, kavranılmış ve kendi teorisi ve pratiği için silah haline getirilmiş değildir.

Ama yalnızca Marksizm-Leninizmin devrim aşamaları konusundaki ilkesel öğretilerinin kavranması da, Türkiye'de devrim aşamasının ne olduğu sorusuna doğru cevap vermek için yetmez. Bu soruya doğru cevap verebilmek için, Marksizm-Leninizmin bu konudaki temel öğretilerinden yola çıkmanın yanında, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının Marksist-Leninist bir çözümlemesi mutlak önşarttır. Bu iki öğart yerine getirilmeden, devrim aşaması konusunda verilecek ve verilen tüm cevaplar bilimsel temele oturtulmamış cevaplardır.

Bu anlamda, bugün bizim bu konuda savunduğumuz bütün tezlerin bir anlamda çalışma hipotezleri olduğu bilince çıkartılmak zorundadır.

Bu bağintıda tartışılıp çözüme bağlanması gerekli olan bir belirleyici sorun, demokratik devrim aşaması ile sosyalist devrim aşamasını birbirinden ayıran belirleyici kıstasın (veya kıstasların) ne olduğu sorusudur. Bu soruya Lenin'in verdiği KATEGORİK CEVAP:

'Bunları (demokratik devrim ile sosyalist devrimi —BN) birbirinden PROLETARYANIN HAZIRLIK DERECESESİ VE YOKSUL KÖYLÜLERLE BİRLEŞME DERECESENDEN BAŞKA BİRŞEYLE AYIRMA ÇABASI MARKSİZMİN... çarpıtılması ve yüzyselleştirilmesi'

dir şeklindedir. Bu cevap, bizim de vermemiz gereken cevaptır.

○ Açıkta ki, proletaryanın hazırlık derecesi ve yoksul köylülerle birleşme derecesi bir sonuçtur; salt öncünün çalışmasına bağlı birşey değildir. Öncü ancak varolan objektif şartlar temelinde, onlara uygun çalışması sonucunu proletaryayı sosyalist devrime hazır hale getirebilir; proletaryanın yoksul köylülükle sosyalist devrim için birleşmesi, ancak buna izin veren objektif şartların varlığı temelinde mümkündür.

○ Varolan ekonomik temel, ve bu ekonomik temel üzerinde yükselen siyasi iktidarın niteliği, açıktır ki proletaryanın yoksul köylülükle sosyalist devrimi gerçekleştirecek bir birliği sağlayıp sağlayamayacağına, sosyalist devrime hazır olup olmamasında belirleyici rol oynar.

Bu bağintıda şunlar üzerinde de tartışılmalı; bu alandaki sorunlar bilince çıkartılmalıdır:

a) Sorunun genel teorik konuşunda:

- Demokratik devrimi yalnızca henüz çözülmemiş ekonomik alandaki demokratik nitelikteki görevlere bağlamak; sosyalist devrim için feodalizmin iyice çözülmesi; veya devrimle tasfiye edilmiş olması gerektiğini, bu alandaki görevler esasta tamamlanmadan sosyalist devrimin mümkün olmadığını savunmak, soruna ekonomist bir yaklaşım olarak reddedilmelidir.
- Sosyalist devrimi ancak hem ekonomide, hem de üstyapıda demokratik devrimin tüm görevleri esasta çözüldükten; bu anlamda demokratik devrim tamamlandıktan sonra mümkün gören anlayış; proletarya önderliğinde demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında Çin seddi sokan anlayış red edilmelidir.

Bu anlayışlara karşı en iyi cevap, 1917 Ekim Devrimidir.

- Bu bağintıda, sosyalist devrime geçiş için belirleyici önşart; demokratik devrimin bütün görevlerinin değil ama; siyasi alandaki görevinin çözülmesi; siyasi iktidarın ekonomide kapitalizmin; siyasi alanda (burjuva anlamda) demokrasinin gelişmesinin önünde esasta engel olmayan sınıfların eline geçmiş olmasıdır. Bu önşartın gerçekleşmesi halinde; teorik olarak demokratik devrimden sosyalist devrime geçişin yeterli temeli vardır.

Geçişin ne kadar hızlı; ne kadar zaman içinde olacağı, bir dizi iç ve dış faktöre bağlıdır.

- Her halükarda, demokratik devrimin en azından siyasi iktidar alanındaki görevi esasta çözülmeden; proletaryanın ve yoksul köylülüğün sosyalist devrime hazır hale gelmesi beklenmemelidir.

Biz II. Konferansa sunduğumuz karar tasarısında, kardeşlerle polemik içinde, Türkiye'de devrim aşamasının demokratik devrim olduğunu savunduğumuz halde, olağanüstü şartlarda demokratik devrimin atlanabileceğini savunur bir konumda durduk.

Bu konumumuzu savunurken, Lenin ve Stalin'e yaptığımız atıflarda, Rusya'da 1917 Şubatında bir siyasi devrimin gerçekleştirilmiş olduğu sorununun tartışma dışında tutarak; onların pozisyonunu objektif olarak çarpıttık.

Bu tartışmada GDS, tartışmanın temel konusunda esasta doğru pozisyonda idi.

- Her devrimin çözmek zorunda olduğu ilk sorun; siyasi iktidar sorunudur.

Bu bağintıda, sosyalist devrimi, demokratik devrimden ayıran belirleyici kıstas, her iki devrimin yıkıma yöneldiği siyasi iktidarların, ve onların yerine geçirmek istedikleri siyasi iktidarların niteliklerinin birbirlerinden kökten farklı olmalarıdır.

- Emperyalist ülkeler dışındaki ülkelerde devrim tipleri ve aşamaları sorunu tartışılırken, özellikle siyasi iktidarın niteliği bağintısında, o iktidarın emperyalizmle olan ilişkisi (emperyalizme bağımlılık derecesi ne? Emperyalizmle köklü çelişmeleri olan bir burjuvazi var mı? vb.), o iktidarın "siyasi demokrasi" konusunda konumu (ülkede burjuva demokrasisi mi / faşizm mi hüküm sürüyor? vb.)'nun da mutlaka tartışma içine alınması gereklidir. Çünkü bunlar da devrim aşamasını ve tipini belirlemede önemli rol oynarlar.

○ Bu sorunların Türkiye ile bağının kurulduğu noktada; somut olarak Türkiye'nin emperyalizmle ilişkilerinin ne olduğu; Türkiye'de demokratik bir devrim yaşanıp yaşanmamış olduğu; bugünkü siyasi iktidarın niteliğinin ne olduğu sorularına da doğru cevaplar verilmeden, Türkiye'de devrim aşamasının ne olduğu sorusuna verilen cevaplar bilimsel bir temele oturtulamaz.

Eski kardeş örgütler bize bu konuda getirdikleri eleştiride önce Marksizm-Leninizmin iki aşamalı devrim öğretisinin çıkış noktası olarak alınmasının yeterli olabileceği gibi yanlış bir tavır takınıyorlar. Ardından Türkiye konusunda yeterli bir araştırmaları olmadığı halde, çok iddialı sonuçları, gerçek budur diye ortaya koyarak, çözülmemiş sorunları çözülmüş gibi göstererek, Marksist-Leninist olmayan bir konumda duruyorlar.

- Konferansımız, devrim aşaması konusunda varolan sorunları bütün çıplaklığı ile devrimci kamuoyuna açıklamanın yanında; tarafımızdan tersi ispat edilmediği sürece, yaptığımız propaganda - ajtasyon - örgütlenme faaliyetinde, devrim aşamasının, işçi sınıfı önderliğinde, ilk adımda emperyalizme bağımlılık zincirini kırarak; siyasi demokrasiyi gerçekleştirecek; örgütlüğü sağlayacak; her türlü milli baskıya son verecek; uluslara ayrılma hakkını, ve tüm milliyetlere hak eşitliğini sağlayacak; bütün feodal kahtınları tasfiye edecek, ve fakat henüz kapitalizmin temellerine dokunmayacak olan, demokratik devrim aşaması olduğunun; bu aşamada iktidar hedefimizin işçilerin-Köylülerin Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü olduğunun propagandasının yapılmasının doğru olduğunu tespit eder."

Divan bu bölümle ilgili ERMİŞ yoldaşın karar tasarısının oylamaya sunulmadığını, bunun divanın bir hatası olduğunu tespit ettikten sonra, pratik olarak

diğer karar tasarısının kabul edilmiş olmasından dolayı yoldaşın karar tasarısının kabul edilmediği olduğunu, eğer yoldaş buna rağmen oylanmasını istiyorsa oylama yapılabileceğini belirtir. (s. 666)

Ermis yoldaş kendi tezlerini alternatif bir karar tasarısı olarak getirmediğini, halbuki bu öneride ele alınan konularda Derviş yoldaş da dahil olmak üzere pek kesin bir anlayış sahibi bulunduğu görüşünde olmadığını, bundan dolayı önerisinin ele alınması taraftarı olduğunu belirtir.

**Derviş yoldaş, Ermiş'in önerisi hakkında öz olarak:**

Yoldaşın getirdiği tezlerin çok genel olduğunu; bundan dolayı ayrılıkların ne olduğunu tespit etmenin zor olduğunu, ancak belli farklılıkların bu genellikte bile açık olduğunu; birinci bölümde, bir ülke devriminin hangi aşamada olduğu, hangi aşamalardan geçeceği tespiti bağlamında söylenenlerde belli bir sıralama yapıldığını, bunların tümünün esasında belli bir anlamda başka kelimelerle karar tasarısında olduğunu, fakat sıralamanın başka türü olduğunu, yoldaşın yaklaşımının "Marksist-Leninist ilkeler zaten var, bunu önce vurgulamaya gerek yok" anlayışıyla üçüncü maddede kısaca değinip geçtiğini, kendisi açısından ise sorunun bu bağlamda merkeze konarak, Leninist devrim aşamaları teorisinin bizim tarafımızdan kavranması olduğunu, bizim açımızdan ilk atılacak adımın bu olduğunu belirtir. (s. 667)

İkinci bölümle ilgili bir probleminin olmadığını, ama içi açıldığında ne olup ne olmayacağını şimdilik bilemeyeceğini belirtir. (s. 667)

Üçüncü bölümde; "Burjuva Demokratik Devrimle Sosyalist Devrimi proletaryanın hazırlık derecesi ve yoksul köylülükle birleşme derecesinden başka birşeyle ayırma çabası Marksizmin çarpıtılması, yüzeyselleştirilmesidir" sözlerinin yorumunda büyük bir probleminin olmadığını, ama başka bir problemin olduğunu, Parti içindeki tartışmalarda belli bir şekilde Sosyalist Devrimle demokratik devrimi birbirinden ayıran kesin bir ayırıcı konması gerektiğinde iki ayrı görüşün olduğunu, bu tartışma bağlamına Ermiş'in bir cevap getirmediğini, üçüncü maddede buna birşeyler getirilmeye çalışıldığını, orda da Alman sosyal-demokrasisi örneğinde hatırladığı kadariyle Engels'in cumhuriyet sorununun programa konulması yönünde getirdiği ciddi bir eleştirinin gizlenmesi vs. olayının olduğunu, yoldaşın tezlerinde ise cumhuriyet sorununun programa konulmamasının doğru birşeymiş gibi konulduğunu, Lenin'in bir bağlamda sorunu böyle tartıştığını, bir başka bağlamda "Devlet ve Devrim"de bunun hatırladığı kadariyle oldukça büyük bir günah olduğunu tespit ettiğini belirtir. (s. 668)

Cumhuriyet isteminin hem demokratik devrimin bir istemi olarak, hem de sosyalist devrimin bir istemi olarak değişik içeriklerde kullanılabileceğini, 1898 programı cumhuriyet istemi koymadıkları noktada sosyalist devrim istemini koymamakla sapanmış olduğundan dolayı, önemli bir günahın bu yönde genişçe bir eleştiri yazması Alman sosyal-demokrasisinin gizlemesinin olduğunu, yoldaşın tezlerinde çözülmüş sorunların çözülmüş gibi konulduğunu belirtir. (s. 668)

Yoldaşın bu belgesinin kökten reddettiği bir belge olmadığını, genelde yanlış görmediğini, tartışmalarda sorunu çözücü noktalarda fazla yararlı bir belge olduğundan, çıkıncı oy kullanacağını belirtir.

**Cafer yoldaş yazıyı okuyamadığını, istese imkan yaratıp okuyabileceğini, bunu yapamamakla belli bir anlamda önem vermeme hatasına düştüğünü, bundan dolayı yoldaşın yazısına Konferans sonrası ancak görüş belirtilebileceğini belirtir. (s. 669)**

**Ali yoldaş kendi adına şu an bu yazıya tavır takınmayı erken gördüğünü belirtir. (s. 669)**

**Mustafa yoldaş şu anda yazıda fazla bir problemin kafasına takılmadığını, tek tek cümleler üzerine fazla düşünmediğini belirtir.**

**Ermis yoldaş** bu tezleri yazmasının esas sebebinin, Bolşevik 12'de olağanüstü şartlarda sosyalist devrime geçilebileceğinin izah edilmeye çalışıldığı, bunun altında da devrim aşamasını doğru dürüst tespit edememe faktörünün yattığı, bundan dolayı bu tezleri kaleme aldığını, bu faktörlerin halen ortadan kalkmadığını, kendi görüşünün doğru olduğu kanısında olduğunu belirtir. (s. 669)

Tezlerin üçüncü bölümünü ise özel olarak siyasi iktidar davası için yazdığını, siyasi iktidar davası için yazmasının sebebinin de kamptaki tartışmalarda arkadaşlarda iktidara bakarak, eğer iktidarda burjuvazi varsa, otomatikman sosyalist devrim sonucuna varma eğilimi gördüğünü, iktidardaki burjuvazinin karakterine bakmak ve buna bağlı olarak iktidara hangi sınıfların geçeceğine bakmak gerektiğini, Kıbrıslı yoldaşların tezlerinde de bu zaafı gördüğünü belirtir.

Alman sosyal-demokrasisinin, Almanya'da sorun burjuvazi ile proletarya arasındaki çatışmaya dönüştüğünden, doğrudan doğruya demokratik devrim pek önem taşımadığından yola çıkılarak, o çerçevede gizli tutulduğunu, sorunun Lenin tarafından demokratik devrimle bağlantılı konduğu görüşünde olduğunu savunur. (s. 669)

**Faruk yoldaş, Ermiş yoldaşın el yazısını okuyamadığını, buna rağmen yoldaşla birlikte okuma imkanı olduğu halde okumamasının hata olduğunu, yoldaşın tartışmalar içerisinde tezlerdeki görüşünü biraz daha açabileceği, imkanı olduğu halde yoldaşın bunu yapmadığını belirtir. (s. 670)**

**Neriman yoldaş** bu tezler hakkında genel değerlendirme yapacak durumda olmadığını, birinci bölümde ilkelerle program arasındaki ilişki konusunda bugünkü bizim durumumuzla bağlı bir biçimde sorunun doğru konmadığını düşündüğünü, her halükarda bu belgenin öntümüzdeki tartışma içinde temel belgelerden biri olacağı, bundan dolayı üzerinde önemle durulması gereken bir belge olduğunu belirtir. (s. 670)

**Derviş yoldaş Ermiş'e, birinci bölümle ilgili ilkelerle program bağlamı sorusunda getirdiği eleştiriler hakkında ne düşündüğünü sorar.**

**Ermis yoldaş sorunu Bolşevik 12'deki tartışma bağlamından koparmak olarak gördüğünü, Bolşevik 12'deki tavrın devrim aşamalarını tespit ederken muhtemel kısıtlara uymadığı dikkate alınrsa, bunun devreye sürülmesinin gerekli olduğunu, genel birşey olduğunun farkında olduğunu, yani o genellikte koyarak Bolşevik 12'de gözden kaçırılan temel noktaların ortaya çıkarılmasını hedeflediğini belirtir. (s. 670)**

**Selami yoldaş, Ermiş'in yazısını okuduğunu, sorunun genel konuluğunda şu anda belli yoldaşların getirdiği eleştirilerin düşündürücü olduğunu, ama kendisi okuduğunda pek bir problem görmediğini belirtir. Öntümüzdeki dönem bu yazıyı tartışabilmek için yoldaşın sorunun bu genel konuluğundan öte, bizzat bu genelliği açmasının yararlı olacağını belirtir. (s. 671)**

**Divan, Ermiş yoldaşın tezleri üzerine verimli bir tartışma yürütecek durumda olmadığını, bunların Konferans belgelerinde basılarak, Konferans sonrası üzerinde yoğunlaşacağımız demokratik devrim sorusunda bu tezlerin de göz önüne alınarak önemle üzerinde durup tartışmamız gerektiğini belirtir. (s. 671)**

**C) BİZİM AÇIMIZDAN "KÖYLÜ SORUNUNA İLGİSİZLİK" BU GENELLİKLE RED  
ETTİĞİMİZ BİR SUÇLAMADIR**

Bu konudaki tartışma, Konferans hazırlık belgesinde sunulan karar tasarısı üzerine yürütüldü. Sunulan karar tasarısı şöyledir:

C) Bizim açımızdan "Köylü sorununa ilgisizlik", bu genellikle reddettiğimiz bir suçlamadır.

Köylü sorunu, çalışabilir nüfusun hala yarısından fazlasının tarım kesiminde çalıştığı ve ülke içindeki milli sorunun devrimin temel bir sorunu olduğu ülkemizde, devrimin zaferi ve ilerletilmesi konusunda belirleyici önemde bir sorundur.

Devrimin bir dizi diğer sorununda olduğu gibi, köylü sorununda da bilimsel temele oturtulmuş bir programımız henüz yoktur. Varolan, savunageldiğimiz "toprak devrimi" (son dönemde tarım devrimi dedik. Marksizme tarım devrimi ile toprak devrimi bir ve aynı şey değildir, ama toprak devrimi, yani toprak sorununun devrimle çözülmesi, toprakta feodal mülkiyetin tasfiyesi, tarım devriminin esasını, özünü oluşturur) programımız, Türkiye'nin yapısının bilimsel bir araştırmasına --ML ilkeler ışığında-- hala dayandırılmamıştır.

Bize köylü sorunu ile ilgili bilimsel bir program gereklidir.

Bizim bugün toprak devriminin propagandasını yapmamamız, geçmişteki çizgimizle kesin çelişme halinde olan bir durumdur. Bu berrak bir şekilde bilince çıkartılmalıdır.

"Tarım devriminin propagandasının yapılmaması" suçlaması gerçek durumu yansıtan bir suçlamadır. Ama bu bizce "devrimden dönme", "oportünizmle uzlaşma" vb.nin işareti değil, tarım devriminin Türkiye'de köylü sorununun esasını oluşturduğu şeklindeki tezin doğruluğundan duyduğumuz kuşkuvarın işaretidir. Bunun bu şekilde bilince çıkartılmaması bizim esas hatamızdır.

Bu bölümle ilgili ilk konuşan Neriman yoldaş, karar tasarısına şu ekin yapılmasını talep eder:

"Bizim bu konuda çıkış noktalarımızdan, merkezi çıkış noktalarımızdan biri, anti-feodal anti-empyalist devrimde köylülüğün temel müttefik olduğu şeklindeki Marksist-Leninist ilkenin savunulmasıdır."

Gerekece olarak da demokratik devrimin temel ittifakının işçi-köylü ittifakı olduğunu, GDS'in bize getirdiği eleştirinin de esasının bu olduğunu savunur. (s.671)

İkinci olarak, toprak devriminin ya da tarım devriminin propagandasının yapılmasının yanlış olmadığını, bu noktada getirilen gerekçelerin ikna edici olmadığını, İbrahim Kaypaklı'nın bu bağlamda getirdiği tezlerin tersinin tarafımızdan ispatlanmadığını olduğunu, ama getirilen gerekçelerin de önemli gerekçeler olduğunu, kendilerinin tezini ispatlayacak durumda olmadıklarından dolayı da bu noktada propagandanın dondurulmasına kökten itiraz olmadığını belirtir. (s. 671)

Mustafa yoldaş konuşmasında, demokratik devrimin köylülükle baği içerisinde ülkemizde milli sorunun gündeme getirildiğini, şu ana kadar incelediği kadariyle demokratik devrimin gerekçelendirilmesiyle ilgili klasiklerin eserlerinde demokratik devrimle doğrudan ulusal sorunun bağını kurduklarına rastlamadığını, kendisi için bu sorunun çözülmüş bir sorun olmadığını; gördüğü şeyin demokratik devrim gerekçelendirilirken, ulusal sorunun da siyasi özgürlük sorunu içinde ele alındığı; bir de toprak sorunu olduğunu; işçi-köylü ittifakını bu iki

şeye dayanarak koyduklarını, bundan dolayı bizim ulusal sorunu bu şekilde koymamız nedir, ne değildir, tam bilgi sahibi olmadığını belirtir. (s. 672)

Tarım devriminin propagandasını bırakmamızın da doğru bir yöntemle olmadığını, kuşkuvarımızı bilince çıkarak bundan sonra böyle yapacağımız şeklinde olmadığını belirtir. (s. 672)

Leyla yoldaş, Neriman'ın getirdiği eki doğru bulduğunu, Mustafa'nın getirdiği, doğru yöntemle yapılmadığını eleştirisiyle ilgili de, bu eleştiriye katıldığını, ama Bolşevik 12'de ve karar tasarısında bunun özeleştirisinin yapıldığını savunur. (s. 672)

Derviş yoldaş konuşmasında, Neriman'ın önerdiği şekilde bir ekin konulmasında problemi olmadığını, yalnız yoldaşın ekinin çok genel bir ek olduğunu, eğer yoldaş Türkiye'de temel ittifak işçi-köylü ittifakıdır, biz bunu savunacağız, savunuyoruz demek istiyorsa, o zaman öyle formüle edilmesinden yana olduğunu, böyle bir eke de itiraz olmadığını belirtir. (s. 672)

Mustafa'nın getirdiği, köylü sorununun içine milli sorunun da alınmasıyla ilgili; şimdiye kadar okuduğumuz "İki Taktik"te olsun, diğer bazı eserlerde olsun, milli sorunun köylülükle sorunuyla birleşen bir sorun vs. şeklinde konmadığını, ama Stalin'in milli meseleyi tartıştığı Semic'le bir tartışmasında, çok açık bir biçimde milli sorunun esasının köylü sorunu olduğunu, öz itibarıyla köylü sorunu olduğunu tespit ettiğini, bu anlamda bunun klasiklerde varolan bir tespit olduğunu savunur.

Bilince çıkarmadığımız eleştirisinin doğru olduğunu, ama bunun karar tasarısında tespit edildiğini belirtir. (s. 673)

Mustafa yoldaş, ulusal sorunun özünün köylü sorunu olduğunu" yönünde bir tespitin olduğunu, ama bunun demokratik devrime bağlayıp bağlamadığı sorununun var olduğunu, aynı şeyin köylü sorunu için de geçerli olduğunu, sosyalist devrimde de köylü sorununun gündemde olduğunu, bunu kendisinin henüz çözümü olmadığını, bu konuda ne düşünüldüğünü sorar. (s. 673)

Selami yoldaş, karar tasarısının ikinci paragrafında, "devrimin bir dizi temel sorununda olduğu gibi, köylü sorununda da bilimsel temele oturtulmuş bir programımız henüz yoktur" tespiti ile, önerilen ekte 'temel işçi-köylü ittifakıdır' derken bir çelişki arzetmiyor mu? sorusunu sorar.

Bunun üzerine söz alan Neriman yoldaş, "bilimsel bir temele oturtulmuş programımız yoktur" tespitinde, işçi-köylü ittifakı sorunundan çok köylü sorununda tarım devriminin oynadığı rol nedir, ya da başka unsurların oynadığı rol nedir sorununun bu bağlamda kavrandığını ve böyle kavranması gerektiğini belirtir. (s. 674)

Neriman yoldaş ayrıca, burada sürekli demokratik devrimden bahsedildiğini, ama Komünist Enternasyonal'in bu kavramı reddettiğini, eski demokratik burjuva devriminden kendini ayırmak için "Milli Demokratik Devrim" ya da "Demokratik Halk Devrimi", "anti-empyalist anti-feodal devrim" kavramlarını kullandığını, bunun bilince çıkarılması gerektiğini savunur. (s. 674)

Mustafa yoldaşın sorusuyla ilgili, bu konuda kafasının açık olmadığını, Stalin'in Semic'le tartıştığı yere bakıp çözülmesi gerektiğini belirtir. (s. 674)

Cafer yoldaş konuşmasında, Neriman'ın getirdiği önerinin tez düzeyinde kabul edilebilir bir öneri olduğunu, bu noktadaki problemleri '85 kampındaki tartışmada Cemal yoldaşın Lenin'in teorik olarak demokratik devrimde tüm köylülükle ittifakı savunduğunu, ama zengin köylülükle ittifakı mutlak şart olarak görmediğini, bunu gelişmeye bağlı olarak, proletaryanın yoksul köylülükle ittifakına bağlı olarak ele aldığı yönündeki görüşünü kendisinin de doğru bulduğunu, halen o görüşte olduğunu, bu açıklamayla birlikte işçi-köylü ittifakını savunduğumuzun açıklanmasında bir problem görmediğini belirtir. (s. 674)

Mustafa yoldaşın sorusuyla ilgili ise, Stalin ile Semiç arasındaki tartışmanın demokratik devrim üzerine bir tartışma olmadığını, millî mesele üzerine bir tartışma olduğunu, bu tartışmada millî meselenin içeriği nedir sorunu üzerine yoğunlaştığını, Stalin'in millî meselenin toplumsal temelini köylülük olduğunu, millî meselenin çözümünün esasında köylülük sorununun çözümü olduğunu, veyahut ta köylülük sorununun çözümüyle millî meselenin tümünün değil, esasının çözülmesini, yine Stalin'in millî meseleyi gerek birinci dönemde, gerekse ikinci dönemde devrime bağli olarak ele alınması gerektiğini vurguladığını, bu anlamda da devrime bağli ele alındığını, sorunun böyle bir sorun olduğunu, böyle bir bağli olduğunu, burda kesinlikle klasikler işte demokratik devrimi gerektirirken millî meselenin varlığını şöyle yaptılar, böyle yaptılar şeklinde teorileştirmek istemediğini, böyle bir bağli olduğuna dikkat çektiğini belirtir. (s. 675)

Türkiye bağlntısında köylülük sorununun millî meseleyle içiçe geçmiş olmasından dolayı oynayacağı rol nedir, ne değildir, bunun kendisi tarafından özel olarak araştırılıp incelenmesi gereken bir sorun olduğunu, Türkiye Kürdistanında zengin köylülüğün ittifak içerisine girebilecek konumda olduğunu, sosyal konumu olarak millî ilişkileri de üzerinden taşımasından dolayı bunu mümkün gördüğünü, ama kesin berrak olarak çözülmüş bir sorun olarak görmeyi belirtir.

Mustafa yoldaşın tarım devriminin propagandasından vazgeçmemizle ilgili yöntem eleştirisine katıldığını, karar tasarısında bu konuda daha berrak-açık bir açıklamanın yapılmasının doğru olacağını belirtir. (s. 675)

Faruk yoldaş konuşmasında, Türkiye Kürdistanı dışındaki bölümde zengin köylülüğün demokratik halk devriminde ittifak içinde yer alabilmesinin kendisi için sorun olduğunu, sosyal konularından dolayı buna pek ihtimal vermediğini, ama Türkiye Kürdistanında zengin köylülüğün millî meseledeki çelişkisinden dolayı Demokratik Halk Devrimine katılabileceğini düşündüğünü, Türkiye'de köylülük sorununda böyle ikili bir sorun gördüğünü belirtir.

Neriman yoldaşın getirdiği öneriye tez düzeyinde katılabileceğini, ama bunun Türkiye somutunda savunulmasını problemli gördüğünü, bundan dolayı bu noktaya çekimser olduğunu belirtir. (s. 676)

Ali yoldaş konuşmasında, nüfusunun yarıya yakın bölümünü köylülüğün oluşturduğu bir ülkede, açıktır ki köylü sorununun olduğunu, sorunun köylü sorununun esasını neyin oluşturduğu sorunu olduğunu, toprak devrimi ya da tarım devriminin oluşturup oluşturmadığı konusunda Türkiye'deki köylü hareketine baktığımızda olumsuz yanıt vermek zorunda olduğumuzu, fakat köylü sorununun esasını tarım devrimi oluşturmasa da, ulusal sorun bağlntısında çok açık bir biçimde ortaya koyduğunu, Türkiye'de sürekli köylülüğün parçalandığını, bu parçalanmadan dolayı ortaya çıkmış olan kır proletaryası ya da yarı-proletaryaya dedimiz yoğun bir kesimin olduğunu, tüm bunlardan dolayı işçi-köylü ittifakının vurgulanmasının kesinlikle doğru olduğunu, bundan vazgeçilmemesi gerektiğini savunur. (s. 676-677)

İrfan yoldaş konuşmasında, Neriman yoldaşın ekine katıldığını, Türkiye'de ve Türkiye Kürdistanında belirli farklılıklar olmasına rağmen tarımın kapitalistleştiğini, bunda kesin olmamasına rağmen, araştırmanın sonucunda büyük bir ihtimalle bunun çıkacağını düşündüğünü, bundan yola çıkarak sosyalist devrimi düşünmediğini, demokratik devrimi mutlak veyahut ta büyük bir ihtimalle gereklilik olarak gördüğünü, tarımın kapitalistleşmiş olduğu yönündeki düşüncesinin bu karar tasarısına olumlu oy vermesinin önünde henüz engel teşkil etmediğini, ileride bu düşüncesinin değişebileceğini savunur. (s. 677)

Derviş yoldaş bu konuyla ilgili yaptığı ikinci konuşmasında, köylülük sorunu/millî mesele bağlntısında; demokratik devrimin en önemli siyasi taleplerinden birinin, "eksiksiz siyasi demokrasi", "özgürlük" talebinin, millî mesele bağlntısında "tam hak eşitliği, uluslara özgürlük, ayrılma hakkının tanınması" demek olduğunu, klasiklerin demokratik devrimi gerektirdiklerini yerde "ülkemizde demokrasi yok, siyasi özgürlük yok, biz tam demokrasi istiyoruz, siyasi

özgürlük istiyoruz" dedikleri yerde, adını koymasalar da aynı zamanda ezilen uluslara ayrılma hakkı, milliyetlere tam hak eşitliğini savunduklarını, bu anlamda bu taleplerin demokratik devrimin talepleri olduğunu, demokratik devrimin bütün talepleri gibi bu taleplerin de çözülmemiş oldukları noktalarda, çözülmemiş oldukları ölüde, hiç çözülmemiş oldukları noktalarda da sosyalist devrime çözülebileceğini, yalnız ulusal baskının olağanüstü boyutlarda olduğu bir ülkede bu objektif olgunun işçilere-köylülere yansımalarının kesinlikle sosyalist devrime hazırlık açısından korkunç olumsuz bir rol oynayacağını savunur. (s. 678)

Türkiye somutunda Kürt ulusundan emekçilere ne kadar düşmanın kapitalistler olduğu propagandası yapılsa yapılsın, emekçilerin şu anda bir bütün olarak kapitalist sınıfın esas düşman olduğunu kendi tecrübeleriyle görecektir durumda olmadığını, objektif durumun bu olduğunu, bu yüzden millî meselenin devrimin merkezi sorunlarından biri olarak durduğu yerde sosyalist devrimin çok problemli olduğunu, aynı bağlntıda emperyalizmle bütün o ülkenin halkı arasındaki çelişmenin de böyle bir rol oynayacağını savunur. (s. 678)

İşçi-Köylü ittifakının devrimin bugünkü stratejik hedefinin demokratik devrim olmasının tabii bir sonucu olduğunu belirtir.

Cafer yoldaşın getirdiği soruna ilgili, teorik olarak işçi-köylü ittifakının demokratik devrimin temel ittifakı olduğunu, ancak bir ittifakı mümkün görmenin, ille de o ittifakın yalnızca bir biçimde gerçekleşeceği anlamına gelmediğini, bunu Partizan ile uzun uzadıya tartıştığımızı, köylülüğün homojen bir sınıf olmadığını, bir sürü tabakalardan meydana geldiğini, böyle bir durumda işçi-köylü ittifakının da temeli olduğunu, bu temeli de yoksul köylülükle ittifakın oluşturduğunu, köylülüğün %90'ını yarı-proleter, kır yoksullarının oluşturduğunu, %10'unun zengin kesim olduğunu, esas kazanılması gereken kesimin bu %90'lık kesim olduğunu, ama köylülüğün bütün kesimiyle demokratik devrimde ittifakın teorik olarak mümkün olduğunu, bunun dışlanmaması gerektiğini, ama bugüne kadar işçi-köylü ittifakının gerçekleştiği bir dizi ülkede pratikte zengin köylülüğün ittifak içerisinde yer almadığını, bunun teorik olarak kabul edilmesine rağmen böyle olduğunu savunur. (s. 679)

Neriman yoldaş ikinci konuşmasında, İrfan yoldaşın "tarımda kapitalizmin hakim hale geldiği" yönündeki tespiti için yeterli verilerin olmadığını düşündüğünü; ikinci olarak bu kapitalizmin nasıl hakim hale geldiği sorunu olduğunu, kapitalizm hakim hale geldi deyip bırakmanın yetmediğini, kapitalizmle feodalizmin nasıl içiçe girdiği, yarı-feodal üretim tarzının nasıl geliştiği, birinden diğere nasıl geçildiğinin incelenmesi gerektiğini, klasik kapitalist tarımın esasında köylülüğün özgürleşmesini beraberinde getiren tarım olduğunu, Türkiye'de ise her ne kadar hukukun özel mülkiyete sahip köylüler olmasına rağmen, bunların borçlanmayla vs. çeşitli biçimlerde esasında özgür köylü statüsünde bulunmadıklarını, bunun nasıl olduğu sorununa bu tartışmalarda açıklık getirilmediğini, esas sorunun bu olduğunu savunur. (s. 680)

Bir de ideolojik alanda feodalizmin hakimiyetinin sözkonusu olduğunu, Stalin'in Çin üzerine tartışmalarında yer yer feodalizmin varlığını ideolojik alanda da ortaya koyduğunu, mesela kadınlara karşı tavır, kadınların alınıp satılması vs. gibi olayların Stalin'de Çin'de feodalizmin varlığını ve hakimiyetini göstermek için kullanılan kıstaslardan biri olduğunu savunur. (s. 680)

Bunun üzerine söz alan İrfan yoldaş, karar tasarısında bu yönde araştırma yapılması yönünde tespitin olduğunu, buna kendisinin katıldığını, ama bugün açıkça görülen belirli olguların olduğunu, toprak ağalarının hemen hemen hepsinin kapitalist çiftlik beyleri durumuna geldiğini, eskiden yarıcılık, angarya çalıştırması olmasına rağmen bugün resmen işçi çalıştırdıklarını, tarımda kapitalistleşmenin en önemli unsurlarından birinin de makineleşme olduğunu, tarımda kapitalistleşme olduğunu söylerken Lenin'in "Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi" ile ilgili söyledikleriyle kıyaslayarak söylediğini, feodal ideolojinin var olduğunu, bunun da bir sorun olduğunu, ama bunu getirip tarımda kapitalizmin gelişmesinin önüne çıkartmayı yanlış bulduğunu, bu iki şeyi ayırmamız gerektiğini savunur. (s. 680-681)

Bu tartışmalar sonucunda iki yoldaş (Mustafa ve Faruk), işçi-köylü ittifakıyla ilgili eklenen bölüm dolayısıyla, Mustafa yoldaş ayrıca özel olarak milli mesele sorunundan dolayı çekimser kalır; diğer yoldaşların olumlu oylarıyla aşağıdaki karar çoğunlukla alınır:

**"C) BİZİM AÇIMIZDAN "KÖYLÜ SORUNUNA İLGİSİZLİK", BU GENELLİKLE REDDETTİĞİMİZ BİR SUÇLAMADIR**

Köylü sorunu, çabşabilir nüfusun hala yarısından fazlasının tarım kesiminde çalıştığı ve ülke içindeki milli sorunun devrimin temel bir sorunu olduğu ülkemizde, devrimin zaferi ve ilerletilmesi konusunda belirleyici önemde bir sorundur.

İşçi-köylü ittifakı bugünkü şartlarda devrimimizin temel ittifakıdır.

Devrimin bir dizi diğer sorununda olduğu gibi, köylü sorununda da bilimsel temele oturtulmuş bir programımız henüz yoktur. Varolan, savunageldiğimiz "toprak devrimi" (Son dönemde tarım devrimi dedik. Marksizmde tarım devrimi ile toprak devrimi bir ve aynı şey değildir, ama toprak devrimi, yani toprak sorununun devrimle çözülmesi, toprakta feodal mülkiyetin tasfiyesi, tarım devriminin esasını, özünü oluşturur) programımız, Türkiye'nin yapısının bilimsel bir araştırmasına —Marksist-Leninist ilkeler ışığında— hala dayanmamıştır.

Bize köylü sorunu ile ilgili bilimsel bir program gereklidir.

Bizim bugün toprak devriminin propagandasını yapmamamız, geçmişteki çizgimizle kesin çelişme halinde olan bir durumdur. Bu berrak bir şekilde bilince çıkartılmalıdır.

"Tarım devriminin propagandasının yapılmaması" suçlaması gerçek durumu yansıtan bir suçlamadır. Ama bu bizce "devrimden dönme", "oportünizmle uzlaşma" vb.nin işareti değil, tarım devriminin Türkiye'de köylü sorununun esasını oluşturduğu şeklindeki tezin doğruluğundan duyduğumuz kuşku ve şüphelerin işaretidir. Bunun bu şekilde bilince çıkartılmaması bizim esas hatamızdır."

**2- DEVRİM YERİNE REFORMİZMİ Mİ SAVUNUYORUZ?**

Bu konudaki tartışma, Konferans hazırlık belgelerinde sunulan karar tasarısı üzerine yürütüldü. Sunulan karar tasarısı şöyledir:

**2- DEVRİM YERİNE REFORMİZMİ Mİ SAVUNUYORUZ?**

- Birinci Konferans sonrasında cuntanın teshir ve tecritinin esas alınması gerektiği konusunda verilen direktif yanlış, reformist bir direktifti.
  - Bizim bu tavrımıza eski kardeş örgütlerimizin getirdiği eleştiri, soruna salt parti inşasının birinci aşaması açısından, bu aşamada kitle çalışması açısından yaklaşan bir eleştiri idi. Bu eleştiriye verdiğimiz cevap, bu eleştirinin cercevesi içinde kalan, ve reformist hatayı bilince çıkarmayan bir cevaptı.
  - Daha sonraki tartışma içinde, reformist tavrı, reform ile devrimi birleştirmeyen tavrı olarak niteleyerek, reformizmin özünü ne olduğunu kavramayan, ince reformizmi savunan bir konuma girdik.
  - Bugün geldiğimiz yerde, bu hatalar hem teorik ve hem de pratik alanda esas olarak aşılmış durumdadır. Özellikle 1983 ortalarından bu yana izlediğimiz çizginin reformist olduğunu söylemek, ancak büyük bir tekyanlilikle, ve toptancılıkla mümkündür.
- Hataların hem teorik, hem de pratik olarak aşıldığı tespiti, yalnızca uygulamaya konan, ve çoğunluğun görüşünü yansıtan çizgi ile ilgili bir tespittir. İçimizde ve çevremizde --özellikle eylembirliği konusundaki tartışmaların gösterdiği gibi-- geçmişte bu alanda yaptığımız hataları, sapmaları daha da geliştirerek savunanlar da vardır.
- Eski kardeş örgütlerin bu konuda takındıkları tavrı tekyanlı, toptancı, kendi hatalarının üzerini örten, özeleştirici olmayan bir tavidir.

İlk söz alan Ermiş yoldaş, sondan ikinci paragrafta "özellikle eylembirliği konusundaki tartışmaların gösterdiği gibi, geçmişte bu alanda yaptığımız hataları, sapmaları daha da geliştirerek savunanlar da vardır" tespiti olduğunu, kendisinin bunu yapacak durumda olmadığını, bunun dışında diğer bölümlerde bir problem görmediğini belirtir. (s. 682)

Faruk yoldaş konuşmasında, burdaki tezler düzeyinde fazla bir problem görmediğini, Ermiş'in belirttiği noktanın içinin açılıp tartışılmasının yararlı olacağını belirtir. (s. 682)

Frankfurt toplantı tutanağı s. 40'ta siyasetimizin reformcu olmadığını söylediğini, ama burada açık olarak TKP/ML(B) I. Konferansında alınan kararın cuntaya karşı mücadele, vs. sorununda esas olarak reformist filan olduğu yönünde tespit yapıldığını, bunların birbiriyle çeliştiğini düşündüğünü; yine Frankfurt toplantısı tutanağı s. 216'da sendika özgürlüğü, grev hakkı ve kısmi talepler savunulmalıdır denildiğini, ama bunlara pratikte gereken önemi vermediğimizi, ajitasyon

ve propagandamızda bu yönde hemen hemen hiç faaliyet göstermediğimizi, bunun en bariz örneğinin 12 Eylül'ü ilgili çıkardığımız bildirilerde slogan şeklinde de olsa bu taleplerin yer almaması olduğunu, çeşitli düzeylerde bu eleştirildiği halde pratikte gözle görüldüğü bir düzelmenin olmadığını savunur. (s. 682-684)

**Selami yoldaş** konuşmasında, bugün devrimci saflarda reformist mücadelenin kendini hakim kılma durumunda olduğunu, önümüzdeki dönemin de reformist fırınaların esmeye gebe bir dönem olduğunu, bizim devrimci kamuoyunda her türlü reform mücadelesini reddeden sol sektör bir siyaset olduğumuz izleniminin olduğunu, bizim izlediğimiz siyasetle kendisinin kesinlikle bir problemi olmadığını, fakat bir yerde bizim bu reform talepleri hakkında tavrımızın açıklığa kavuşturulması gerektiğini, mümkünse bu karar tasarısında buna tavır takınılmasını savunur. (s. 684)

**Derviş yoldaş** konuşmasında, bizim burada GDS'in getirdiği eleştiriler bağlamında bir karar almaya çalıştığımızı, bunun bilince çıkartılması gerektiğini, bu çerçevede yaklaşıldığında bu karar tasarısına herhangi birşeyin eklenmesine karşı olduğunu, reform/devrim konusunda açık olduğumuzu düşündüğünü, eğer açık olmadığımız düşünüüyorsa o zaman Stalin'in "Leninizmin İlkeleri"nde bu sorunla ilgili söylediğini alıp, bir karar şeklinde çıkartabileceğimizi, ama bunun yeni birşey getirmeyeceğini, eğer sorun önümüzdeki birtakım kampanyalarsa, o zaman somut olarak tavrı takınılması gerektiğini savunur.

**Ermiş yoldaşın** getirdiği, **Faruk yoldaşın** içinin açılmasını istediği sorunla ilgili olarak, bizzat S. şehrinde eylemliliği üzerine yapılan tartışma toplantısında bazı yoldaşların açık bir şekilde "Kitleler nerdeyse komünistler ordadır" şeklinde bir genel ilke; gücümüze filan bakmadan, "Nerde kitle eylemi varsa, biz oraya gider, katılır, evet onu desteklemek amacıyla katılırız", "Sorun kitle eylemi olmasıdır" vs. şeklinde, bizim eski birtakım yanlışlarımızın uç noktasına götürülerek savunulduğunu, bunun o toplantının tutanaklarından açık bir şekilde tespit edilebileceğini savunur. (s. 684-685)

Reform talepleri konusunda hemen hemen hiçbir şey yapmadığımızın ortada olduğunu, bunun gerçek durumun tespiti olduğunu, bu bağlamda ne kadar yapabiliriz, ne kadar yapamayız sorunu olduğunu, bir dizi konuda, örneğin illegalite, örgütlenme konusunda, bir dizi teorik konuda hata ve eksikliklerimizin olduğunu, bunları yanyana koyduğunda bu eksikliğimizin diğerlerine göre kendine daha önemsiz geldiğini, ama bu noktada da eksikliğimizin olduğunu, yapabileceğimizi de geçmişte yapmamış olduğumuzun tespit edilmesi gerektiğini savunur. (s. 686)

**Cafer yoldaş** konuşmasında, tezlere herhangi birşeyin eklenmesinden yana olmadığını, **Derviş'in** karar tasarısıyla ilgili söylediğine katıldığını, reform için mücadelede yetersizliğimizin bu konuda yer yer bildirilerde böyle talepleri yazmamız gerekli olduğu halde yazmamış olmamızın, bu noktada olumsuz yönlerimizin olduğunu, bunun olgu olduğunu belirtir. (s. 686)

**Neriman yoldaş** konuşmasında, **Derviş'in** genel pozisyonuna katıldığını, bizim reform taleplerini savunmamış olmamız hatasının biraz da GDS'in getirdiği eleştiriler karşısında duyulan korkuyla bağ olduğunu düşündüğünü, 12 Eylül ile ilgili bildirilerde filan oportünistlerin reformist çizgileri teşhir edilirken, bizim sendika özgürlüğünden yana olduğumuzun, siyasi aften yana olduğumuzun basın özgürlüğünden yana olduğumuzun ortaya konması gerektiğini, çünkü bu taleplerin gerçekleşmesinin proleteryanın mücadele şartlarının düzelmesi demek olduğunu, tam da bizim propagandamızda bu yönün eksik kaldığını savunur. (s. 686-687)

Bu tartışmalar sonucunda, sunulan taslak sunulduğu biçimi ile oybirliğiyle karar haline gelir.

### 3- İLKELERDEN YOLA ÇIKMA YERİNE, SOMUT DURUMDAN YOLA ÇIKMAYI SAVUNDUĞUMUZ, VE PRATİĞİMİZİN DE BU OLDUĞU TESPİTİ, BU GENELLİKLE KESİNLİKLE REDDETTİĞİMİZ BİR TESPİTTİR

Bu konuda tartışma, Konferans hazırlık belgelerinde sunulan karar tasarısı üzerine yürütülür. Sunulan karar tasarısı şöyledir:

#### 3- İLKELERDEN YOLA ÇIKMA YERİNE, SOMUT DURUMDAN YOLA ÇIKMAYI SAVUNDUĞUMUZ, VE PRATİĞİMİZİN DE BU OLDUĞU TESPİTİ, BU GENELLİKLE KESİNLİKLE REDDETTİĞİMİZ BİR TESPİTTİR

İlkelerden yola çıkma konusunda geçmişte, birinci konferans belgemizde bizim sorunu ortaya koyusumuz sığ ve yanıltıcı. İkinci Konferans öncesinde eski kardeşlerin bu konuda getirdikleri eleştirilerle girdiğimiz polemikte de sorun bizim tarafımızdan doğru olarak kavranıp çözülmüştür.

İlkelerden yola çıkmanın ne anlama geldiğinin bilince çıkarılması esasta ikinci Konferansta olmuştur.

İlkelerden yola çıkma konusunda ikinci Konferans sonrasında savunduğumuz çizgi esasta doğru bir çizgidir. Yapılan teorik yanlışlar, doğru bir çizgiden sapma niteliğindeki hatalardır.

Pratik için de aynı şey sözkonusudur. İkinci konferans sonrası pratiğimizde ilkelerin savunulması konusundaki uygulamamız esasta doğru bir uygulamadır.

İlk konuşmacı olan **Mustafa yoldaş**, bu tezlerde konulduğu şekilde kendisinin bizim esasta ilkelerden çıkma konusunda doğru olduğumuzu ispatlayacak durumda olmadığını, ama tersini de ispatlayacak durumda olmadığını; çok önemli problemlerin olduğunu, II. Konferanstan önce ve sonrasında ilkelerden çıkıp çıkmadığımızı yeterince incelemediğini, şimdi tartıştığımız demokratik devrim konusunda ilkelerden çıkmadığımızın gayet açık olduğunu, bundan dolayı çekimser oy kullanacağını belirtir. (s. 687)

**Ermiş yoldaş** konuşmasında, bizzat teorisinin uygulanması konusunda da gördüğümüz gibi, ilkelerden çıkma konusunda zaafıların olduğunu, bu tartışılan sorunun teorik olarak ilkelerden çıkma olduğunu, bu ilkelerden çıkma prensibinin doğru uygulanıp uygulanmadığından ziyade, soyut ilkelerden çıkılacak mı, çıkmayacak mı davası olduğunu, bu dar çerçevede bile zaafılar gördüğünü, örneğin bilhassa da bunun teorisinin geliştirilmesiyle ilgili uygulanmamasının birbirinden ayrılması vs. olduğunu, bu çerçevede olumlu oy kullanmayacağını belirtir. (s. 688)

**Derviş yoldaş**, gerçekten de burada tartışılan ilkelerden mi yola çıkacağız, yoksa somut durumdan mı yola çıkacağız tartışması olduğunu, kardeşlerle tartışma bağlamında sorunun esasının bu olduğunu, bunun tartışıldığını belirtir. (s. 688)

Cafer yoldaş konuşmasında, tartışmanın önce ilkeler mi yoksa somutun araştırılması mı zemini üzerinde yükseldiği tespitinin doğru bir tespit olduğunu, ama bu karar tasarısının son paragrafının bunun ötesine geçerek, II. Konferans sonrası pratiğimiz, ilkelerin savunulması konusundaki pratiğimiz in esasta doğru olduğunu tespit ettiğini, ama şu ana kadar tartıştığımız bir dizi konuda bizzat ilkesel konularda sapmalarımızı, yanlışlarımızı gördüğümüzü, bundan dolayı bu paragrafın çıkmasını önerir. (s. 688-689)

Yoldaş devamla, üçüncü paragrafta "İlkelerden yola çıkma konusunda II. Konferans sonrasında savunduğumuz çizgi esasta doğru bir çizgidir. Yapılan teorik yanlışlar doğru bir çizgiden sapma niteliğindeki hatalardır" şeklinde genel bir tespiti olduğunu, bununla ilgili problemin '85 kampında ortaya konulduğunu düşündüğünü, ayrıca Bolşevik 12'nin ilk başlarında olsa gerek, 1978'de uluslararası komünist hareketin platformunu öncelikle neden esas görev olarak almadığımızın cevaplandırılmaya çalışıldığını, verilen cevabın "AEP'nin platformunu uluslararası komünist hareketin platformu olarak gördük" şeklinde olduğunu, bunun 84'te yapılan bir değerlendirme olduğunu, ama '81 I. Konferansta aynı hatayı işlediğimizi, ilkeler mi çıkış noktası yoksa Türkiye somutunun incelenmesi mi konusunda '82 öncesinde de bizzat Konferansa kadar aynı şeyi yaptığımızı, '79'da başta Derviş yoldaş olmak üzere birçok yoldaşın uluslararası komünist hareketin programı denilen '63 polemiklerinin sağlam bir platform olmadığını gördüklerini, daha da ilerisine giderek '79 sonu 80'lerde yoldaşın bizzat yeni bir platformun yaratılması gerektiğini düşündüğünü, tüm bunlar gözönüne alındığında, Bolşevik 12'de getirilen açıklamanın ikna edici olmadığını, yanlış bir açıklama olduğundan dolayı da üçüncü paragrafın çıkmasından yana olduğunu, sondaki iki paragrafın yerine, "...II. Konferansta esas olarak bilince çıkmıştır" dan sonra yeni bir paragraf eklenerek, "Bunun bilinci çıkmasına rağmen, Konferans sonrası bu yönde ciddi hatalarımız olmuştur. Üçüncü Konferansımız, II. Konferans sonrası bu yöndeki hatalarımızı inceleme göreviyle yükümlü kılar" şeklinde bir uzlaşmaya varıldığını, başka türlü bu iki paragrafta hemfikir olmadığını savunur. (s. 689-690)

Ali yoldaş, Cafer'in getirdiklerine genel olarak katıldığını, bu iki paragrafın çıkmasıyla yetinilmesini gerektiğini, çıkan şeylerin yerine bu yöndeki hatalarımızı bilince çıkaran başka bir paragrafın girmesini ister. Kendisinden somut öneri getirmesi istenir. (s. 690)

Leyla yoldaş, karar tasarısının olduğu gibi oylanmasından yana olduğunu, ilkelerden yola çıkmanın ilkesel hatalar yapmamak anlamına gelmediğini, ilkesel hataların da yapılabileceğini, bunun klasiklerin tam olarak kavranmamasından meydana geldiğini, II. Konferanstan sonra çizgimizde hep ilkelerden yola çıktığımızı söylediğimizi, pratikte de onu yaptığımızı, yani ilkönce klasikler ne diyor ona baktığımızı ve sonra kendi durumumuza indirgediğimizi; somut yapmadığımız olarak reform/devrim konusunun getirdiğini, ama tezlerde yapılan hataların doğru bir çizgiden sapma olarak konduğunu, bundan dolayı bu karar tasarısının olduğu gibi oylanmasının doğru olacağını savunur. (s. 691)

Derviş yoldaş, karar tasarısının ilk satırının eksik olduğunu, birinci satırda "İlkelerden yola çıkma yerine", "Marksist-Leninist ilkelerin mi, yoksa somutun incelenmesinin mi çıkış noktası olacağı bağntısında" şeklinde düzeltilmesi gerektiğini, böylece sorunun ne olduğunun daha iyi açığa çıkacağını vurguladıktan sonra; üçüncü paragrafın çıkmasından yana olmadığını, bu paragrafın bizim durumumuzu doğru yansıttığını, genelde ilkelerden yola çıktığımızı, somutu çok tali oranda belki aldığımızı, son paragrafın son satırında "İlkelerin savunulması konusundaki" yerine "İlkelerden yola çıkma mı, çıkış noktasının ilkeler mi, yoksa somutun incelenmesi mi olduğu bağntısında, bu konudaki uygulamamız esasta doğru bir uygulamadır" şeklinde düzeltilerek kalmasından yana olduğunu savunur. (s. 691-692)

Cafer yoldaşın kurmaya çalıştığı bağlantının sorunu doğru çözmediğini, 1979-80'lerde uluslararası komünist hareketin platformunun yeniden yaratılmasını düşündüğünü ve bunu savunduğunu, ama bunun 1982'de Partinin önüne Türkiye'nin

somutunun araştırılması yönünde bir planın konmasını engellemediğini, o dönemdeki düşüncenin, nasıl olsa kardeşlerin uluslararası komünist hareketin programının çıkarılması yönünde çalışma yaptıkları, bizden 2-3 arkadaşın katılmasıyla bunun yürütülebileceği, Partimiz de somut birtakım şeyleri çözer şekilde yaklaştığını, bunun kesinlikle ilkelerin mi yoksa somutun mu çıkış noktası alınacağından çok, çalışma planıyla ilgili bir mesele olduğunu, bunu bu kafayla getirip koyduğunu, ama bunun kesinlikle yanlış olduğunu, bizim somutumuzda evet ilkeleri çıkış noktası almama anlamına geldiğini savunur. (s. 692)

İrfan yoldaş bu iki paragrafın da çıkarılmasına karşı olduğunu, Derviş'in getirdiklerine katıldığını, Mustafa'nın buna karşı çıkmakla kendi içinde tutarlı olduğunu, çünkü yoldaşın demokratik devrim konusunda da ilkelerden çıkmadığı için oy vermediğini, yoldaşın böyle tavır takınmasının gayet normal olduğunu, ama bunların çıkmasını isteyen diğer yoldaşların yanlış yaptığını, çünkü karar tasarısının II. Konferanstan sonra esasta doğruları vurguladığını savunur. (s. 692-693)

Bu tartışmalar sonucu karar tasarısı aşağıdaki şekilde düzeltilmiştir:

**"3- MARKSİST-LENİNİST İLKELERDEN YOLA ÇIKMA KONUSUNDA, MARKSİST-LENİNİST İLKELERDEN YOLA ÇIKMA YERİNE SOMUT DURUMU ÇIKIŞ NOKTASI ALMAYI SAVUNDUĞUMUZ VE PRATİĞİMİZİN BU OLDUĞU TESPİTİNİ BU GENELLİKLE KESİNLİKLE REDDEDİYORUZ**

GDS'in getirdiği eleştiri bağntısında, Marksist-Leninist ilkelerden yola çıkma konusunda, geçmişte getirdiği, Birinci Konferans belgimizde bizim sorunu ortaya koyuşumuzun siğ ve yanlış olduğu eleştirisi doğrudur.

İkinci Konferans öncesinde eski kardeş örgütlerin bu konuda getirdikleri eleştirilerle girdiğimiz polemikte sorun bizim tarafımızdan doğru olarak kavranıp savunulmamıştır.

Yine aynı tartışma bağntısında, Marksist-Leninist ilkelerden yola çıkmanın ne anlama geldiği ve bu sorunun öneminin bilince çıkarılması esasta ikinci Konferans sırasında olmuştur.

İkinci Konferans sonrasında, ne teoride ne de pratikte, sorunların çözümünde ilkelerden mi, yoksa somut durum somut incelenmesinden mi yola çıkılacaktır genel teorik sorusuna, esasta 'somuttan' yola çıkılmalıdır şeklinde bir cevap verilmemiş, ve uygulamada da esasta bu yönde bir uygulama olmamıştır.

Ancak 'İlkelerden yola çıkma' adına yapılan uygulamalarda, yer yer Marksizm-Leninizmin ilkelerinden —onları savunma adına— önemli uzaklaşmalar olmuş, önemli sapmalar içine girilmiştir. Marksizm-Leninizmin ilkelerini savunma, onları çıkış noktası alma adına, ilkelerden saptığımız noktalarda, açıktır ki, gerçek anlamda Marksizm-Leninizmin ilkelerini çıkış noktası aldığımızı söyleyemeyiz."

Karar tasarısının son şekli üzerine söz alan Mustafa yoldaş, bu karar tasarısının baştan yeniden yazıldığından dolayı, algılama durumunu da gözönüne alarak, son paragrafta kadar şimdilik bir problem görmediğini, son paragrafta şöyle bir problemin olduğunu; kendisi açısından teorik olarak bizim ilkeleri mi çıkış noktası, yoksa somutu mu çıkış noktası alacağımız sorununun ilkenin alınacağını kesinlikle teorik olarak koyduğumuzu, ama bizim pratiğimizde yer yer ilkeyi çıkış noktası aldığımız, ama ilke adına savunduğumuz şeylerin yanlış olduğu vs. şeklinde bir pratiğimiz olduğunu, bu son paragrafta yer yer ilkelerden yola çıkmadığımız sorununun yer verilmediğini, bundan dolayı bu bölümü yanlış bulduğunu belirtir. Örnek olarak da eylemirliliği konusundaki gelişmemizi gösterecek; bizim son zamanlara gelene kadar ilkeyi çıkış noktası almadığımızı, bizim DGB'nin arkasında yürürken bunun teorisini yaptığımızı, GDS'le 1 Mayıs tartış-

ması içinde DGB'nin arkasında yürütenin teorisini yaptığımızı, daha sonra reformcular bilmem neler girer mi girmez mi, reformist platformlu yürüyüşlere katılabilir mi katılmayız mı şeklinde tartışmaların olduğunu, bunların bizim somutumuzda tartışmaya giren şeyler olduğunu, bu tartışmalarda son döneme kadar ilkeyi çıkış noktası almadığımızı, kendisi açısından böyle bir problemin olduğunu savunur. (s. 694)

Uluslararası komünist hareketin platformunun çıkış noktası alınmamasıyla ilgili, Derviş yoldaşın bunu çalışma planına bağlamasına katılmadığını, bizim İkinci Konferansa gelinceye kadar gerek Derviş yoldaşın, gerekse başka yoldaşların "uluslararası komünist hareketin programı çıkış noktası alınmalıdır, buna bağlı olarak Türkiye devriminin sorunları çözümlenmelidir" şeklinde bir görüşün bizim tarafımızdan savunulmadığını, tersi gösterilirse bu görüşünü geri çekmeye hazır olduğunu belirtir. (s. 695)

Derviş yoldaş, Mustafa'nın karar tasarısının en son şekline getirdiği eleştiriyi doğru bulmadığını; karar tasarısında hem teoride hem de pratikte "esasta" dendiğini, esasta dendiğinde tali birtakım yanlışların da yapıldığını içerdiğini, bu anlamda bir eke gerek olmadığını;

Mustafa'nın eylembirliği ile ilgili "son ana kadar ilke yoktur"da, 'son an'dan kastettiğinin herhalde yoldaşın eylembirliği ile ilgili kendi yazısı olduğunu, ama bunun doğru olmadığını, II. Konferans belgelerinin ortada olduğunu, çok açık bir şekilde eylembirliğinde komünistlerin çıkış noktasının "örgütsel bağımsızlık, propaganda ve ajitasyonda serbestlik" olması gerektiğini, "her eylemin bütün hareketi ilerletmesi gerektiğinin merkeze konması gerektiği" vs. şeklinde ortaya konduğunu, buna Konferansta kimsenin karşı çıkmadığını; Partizan'ın 1978'den itibaren yaptığı bütün çalışmalarda esasında Dev-Deb gibi şeylerde belli ilkeleri ortaya koyduğunu, sorunu Mustafa'nın ortaya koyduğu gibi koymanın geldiğimiz yeri olduğundan fazla abartmak, geçmişimizi de olduğundan kötü göstermek olduğunu, bunun kesinlikle doğru bir tavır olmadığını savunur. (s. 695-696)

Cafer yoldaş, bir önceki konuşmasında karşı çıktığı noktaların bu yeni karar tasarısında düzeltilildiğini, bu anlamda bu karar tasarısına katıldığını belirttikten sonra, Mustafa yoldaşın eylembirliği konusunda verdiği örneğin belli haklılık payı olmasına rağmen, tam yerini bulmadığını; eylembirliği konusunda ilke-den yola çıkmaktan çok, ilkeyi kendi somut durumumuza uyarlamaya çalıştığımızı, diğer anlamıyla ilkeyi çarpıttığımızı, sorunu bir yanyıla böyle gördüğünü; şu an ilkeleri tamamen gözardı ettik, somutu çıkış noktası aldık yönünde bir örnek verecek durumda olmadığını, GDS ve Spartaküs'ün eleştirilerinin temelinin ilkeleri çıkış noktası almadığınızdan dolayı oportünist-revizyonist hatalar yapıyorsunuz şeklinde olduğunu, yaklaşımlarının bu olduğunu, ama bizim pratikte gördüğümüz birtakım noktalarda ilkeleri çıkış noktası aldık dememize rağmen, örneğin Bolşevik 7'de daha sonra birtakım hatalarımızın olduğunu gördüğümüzü, sorunun ilkeleri çıkış noktası alıyorum dendiğinde hata olmaz, somut çıkış noktası alındığında hata olur şeklinde; GDS ve Spartaküs'ün yaklaşımının bu olduğunu, kendisinin sorunu böyle görmediğini, bilinçli olarak ilkelerin çıkış noktası alınması gerektiğini, ilkeleri çıkış noktası alıyorum demenin yetmediğini, esas olanın onu kavramak olduğunu, sorunu böyle gördüğünü belirtir. (s. 696-698)

Mustafa yoldaş, eylembirliği tartışmasıyla ilgili Olarak II. Konferansı tartışma dışı tuttuğunu, bunun bilinmesi gerektiğini; ikincisi, kendi yazısıyla da bunu sınırlandırdığını, MK Faaliyet Raporu'nu çıkış noktası alacak olursak MK olarak daha bu noktada doğru bir yere gelmediğimiz tespit edilmesi gerektiğini, sorunun eylembirliği ile de sınırlı olmadığını, demokratik devrimle ilgili daha yeni tartıştığımızı, Kemalist devrimle ilgili kafamızda bazı şeyler var, bundan yola çıkarak Türkiye'de olağanüstü şartlarda sosyalist devrim de olabilir şeklinde; bizim bu noktada kesinlikle Lenin ve Stalin'in bu konuda ne dediklerini merkeze koyup onun üzerinden tespit yapmadığımızı, bunun eylembirliği ile sınırlı bir iş olmadığını, bundan dolayı da problemin kalkmış olmadığını savunur. (s. 698)

Ermiş yoldaş eylembirliği tartışmasında ilkelerimizin var olduğunu söylenmediğini, ama eğer bizim hem geçmiş eylem ve örgüt türlerimiz, hem de bugün içinde bulunduğumuz toplumda nasıl bir eylem ve örgüt türleri kullanacağımızı detaylı bir şekilde incelediğimizde, bu konularda ilkelerin içinde zaafı taşıdığını ve uygulamada bir sürü zaafın kaçınılmaz olduğunu, bundan dolayı da sorunun aklamp çıkartılmaması gerektiğini, bugün iyi bir taktikçi olduğumuzu savunur.

Karar tasarısını son şekliyle oylamaya hazır olduğunu, daha önceki konuşmasında ilkeler kavramının içinin daraltılması yönünde getirdiği eleştirinin halen geçerli olduğunu belirtir. (s. 698-699)

Cafer yoldaş, uluslararası komünist hareketin programının yaratılmasının çıkış noktası alınması konusunda Mustafa'nın, Derviş'in bu konuyla ilgili görüşlerine karşı ortaya koyduğu görüşlere katıldığını belirtir. (s. 699)

Faruk yoldaş karar tasarısının bu son şekliyle bir problemi olmadığını belirtir.

Ali yoldaş karar tasarısına bu haliyle katıldığını, yalnız önümüzdeki dönemde uygulamaya özel dikkat gösterilmesi gerektiğini belirtir. (s. 699)

Mustafa yoldaş aşağıdaki şerhlerle birlikte olumlu oy vereceğini belirtir

"İlkelerden yola çıkmamız sorunuyla ilgili karar ile ilgili:

Son paragraf, konuşmamda belirttiğim gibi, problemlidir. Ve bu problem benim açımdan çözülmüş değildir. Bu açıdan, bu paragraf dışında onayladığımı belirtirim."

Yapılan tartışmalar sonucunda, s. 124'te yayınladığımız karar tasarısı oybirliği ile karar haline gelmiştir.

Sorunun genişçe tartışıldığı Bolşevik 12 hakkında şu karar, tartışmalar sonrası oybirliğiyle alınır:

"Konferansımız, eski kardeş örgütlerin bu alanda getirdiği detaylı eleştirilere kesin cevap için, açık olmadığımız konular dışında, Bolşevik 12 çerçevesinde, ondaki yanlış ve eksikliklerin Konferans kararları ışığında giderilmesi ile, detaylı cevabın ortaya çıkarılması olacağını tespit eder." (s. 701-702)

**ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİN**  
**"TKP/ML(B) MK'NIN BÜROKRATİK**  
**TASARIMI VE REVİZYONİST DİSİPLİN**  
**ANLAYIŞI PROLETARYANIN**  
**MARKSİST-LENİNİST PARTİSİNİN**  
**İNŞASINDAN VAZGEÇMEK DEMEKTİR"**  
**BASLIKLİ BROŞÜRLERİNDEKİ**  
**TEMEL TEZLERİ HAKKINDA**  
**TEZLER HALİNDE TAVİR**

Bu konuda tartışmalar, Konferans öncesinde hazırlanmış olan karar tasarısı temelinde yürütüldü. Konferansa sunulan ve Konferans öncesinde de Parti hücrelerinde üzerinde tartışılan karar tasarısı şöyledir:

**"ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİN "TKP/ML(B) MK'NIN BÜROKRATİK TASARIMI**  
**VE REVİZYONİST DİSİPLİN ANLAYIŞI PROLETARYANIN MARKSİST-LENİNİST**  
**PARTİSİNİN İNŞASINDAN VAZGEÇMEK DEMEKTİR" BASLIKLİ BROŞÜRLERİN-**  
**DEKİ TEMEL TEZLERİ HAKKINDA**

**1- "GENEL OLARAK EYLEM KONUSUNDA KARAR ALINDIKTAN SONRA, EYLEM KARARI ÜZERİNE TARTIŞILMASI DOĞRU DEĞİLDİR" ŞEKLİNDEKİ BİR GENEL TEZ, LENİNİZMİN BU KONUDAKİ GENEL TEZİ İLE ÇELİŞEN, REVİZYONİST BİR TEZDİR**

Leninizmin bu konudaki genel tezi Lenin tarafından "Eleştiri Özgürlüğü ve Eylem Birliği" başlıklı yazısında formüle edilmiştir:

**"BELLİ BİR EYLEMİN BİRLİĞİNİ SARSMADIĞI SÜRECE, TAMAMEN VE HER YERDE ELEŞTİRİ ÖZGÜRLÜĞÜ, VE PARTİ TARAFINDAN KARARLAŞTIRILAN BİR EYLEMİN BİRLİĞİNİ YOKEDEN VEYA ZORLAŞTIRAN HİÇBİR ELEŞTİRİYE İZİN VERMEMEK."**

"Genel olarak eylem konusunda merkezi karar alındıktan sonra, eylem kararı üzerine tartışılması doğru değildir" şeklindeki bir genel tez, bir başka biçimde, "Eylem konusunda karar alındıktan sonra, eleştiriye izin verilmez" biçiminde de ifade edilebilir. Böyle ifade edildiğinde, Lenin'in genel tezi, ilkesi ile çeliştiği çok daha açık görülmektedir. Lenin için eylem konusunda karar alındıktan sonra da tartışma ve eleştiri özgürlüğü —bu özgürlüğün kullanılması eylembirliğini yoketmediği ve zorlaştırmadığı sürece— vardır, kuraldır. TKP/ML(B) MK'nın 1 Mayıs polemikliği içinde 22.4. tarihli derneklere mektubun bir bölümünde ileri sürdüğü, "Genel olarak eylem kararı alındıktan sonra eylem kararı üzerine tartışılması doğru değildir" biçimindeki genel teze ise, tartışma ve eleştiri özgürlüğünün ortadan kaldırılmasının Lenin'deki temel kistası olan "eylembirliğini bozma" kistası ortadan kalkmakta; eylem konusunda kararın alınması, tartışma ve eleştiri özgürlüğünün ortadan kaldırılması için yeterli görülmektedir. Böyle bir genel tez, eylem kararı alındıktan sonra da, onlar

henüz uygulama aşamasına gelmeden, bir dönem olabileceği, böyle bir dönemde alınan kararın doğruluğu ve yanlışlığı konusunda yürütülecek bir tartışmanın sonradan uygulanacak olan eylemin birliğini yokeden veya zorlaştıran birşey olması gerekmediğini; eylem kararı üzerine yürütülen her tartışmanın, getirilen her eleştirinin de mutlaka eylemin birliğini bozacağı anlamına gelmediğini vb. dışalamakta, bu genelliği içinde soruna ayrımsız yaklaşılmaktadır. Böyle bir genel tezin uygulamada temel alınması halinde, alınan; henüz uygulama aşamasına gelmemiş yanlış bir eylem kararının tartışma ile düzeltileme imkanı ortadan kalmıyor; eylem kararı üzerinde, karar alındıktan sonra her türlü eleştiriye ve tartışmaya —karar alındı gerekçesi ile— imkansız kılar, parti üyelerinin ideolojik mücadele imkanlarını önemli ölçüde kısıtlar.

**2- KARARLARIN ALINMASINDAN ÖNCE VE SONRA TARTIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE ALINAN BİR KARARIN UYGULANMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ İLE TARTIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN BAĞI**

Parti içinde ideolojik mücadele, Marksist-Leninist bir partinin gelişmesinin yasasıdır. İdeolojik mücadele, tartışma özgürlüğü sorunu ile doğrudan bağlantılıdır. Tartışma ve eleştiri özgürlüğü, ideolojik mücadelenin yürütülmesinin vazgeçilmez temelidir.

Ancak tartışma ve eleştiri özgürlüğü mutlak değildir. Lenin'in de tespit ettiği gibi,

"Parti tarafından kararlaştırılan bir eylemin birliğini yokeden veya zorlaştıran hiçbir eleştiriye izin verilmez."

Bu noktada tartışma ve eleştiri özgürlüğü sınırlandırılır, ve evet, belli bir süre için ortadan kaldırılır. Yani Leninist partiler için kural,

**"BELLİ, PARTİ TARAFINDAN KARARLAŞTIRILMIŞ BİR EYLEMİN BİRLİĞİNİ YOKETMEDİĞİ VEYA SARSMADIĞI SÜRECE TARTIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ"**—dür.

\* \* \*

Eylembirliğinin yok edildiği veya sarsıldığı bir durum, tartışma ve eleştiri özgürlüğünün kısıtlandığı veya bütünü ile ortadan kaldırıldığı bir durumdur.

Ama tartışma ve eleştiri özgürlüğünün kullanımı karar alınmadan önce, karar alındıktan sonra da belli değişiklikler gösterir.

Bu değişiklik, karar alınmadan önce tartışma özgürlüğü vardır; karar alındıktan sonra tartışma özgürlüğü yoktur şeklinde bir değişiklik değil; tartışma ve eleştiri özgürlüğünün sınırlarında, genişliğinde bir değişikliktir.

Marksist-Leninist partilerde doğru olan, yapılmaya çalışılması gerekli olan uygulama; herhangi önemli tartışmalı bir konuda bir KARAR ALMADAN ÖNCE, o konuda parti içinde ve dışında, karar alınacak konuda en geniş tartışmanın yürütülmesi, eleştiri özgürlüğünün sonuna kadar kullanılması, KARARIN belli bir anlamda "FİKİR MÜCADELESİNİN BİTİP, ELEŞTİRİNİN TÜKENMESİ" sonucunda, yani bütün parti üyelerinin parti içinde tartışma konudaki bütün görüş ayrılıklarını incelemesi, herkesin görüşünün açıkça belirlenmiş olması sonucunda alınması biçimindeki uygulamadır. Yani önemli konularda karar alınmadan önce, o konuda bütün görüşlerin ortaya konmuş olduğu ve üzerinde tartışılmış olduğu bir GENEL TARTIŞMA, tartışma - karar bağntısında doğru bir uygulamadır.

Çünkü Marksist-Leninist partiler karar uygulamak için ahrırlar. Alınan bir kararın uygulanması, her parti üyesi için —o alınan kararı yanlış bile bulsa— yükümlülüktür. Bu, Marksist-Leninist partilerde disiplin ilkelerinin gereğidir. Ama Marksist-Leninist parti, partililerden körce, kölece bir itaat değil; bilinçli bir disiplin talep eder. Bilinçli bir disiplin ise ancak partinin bağrında yürütülen eleştiri ve fikir mücadelesi üzerinde oluşabilir. Kararların alınma-

sına, o karar alınmadan bizzat katılan, görüşlerini bildiren, doğru bulduğu görüşlerin mücadelesini veren, ve kararın parti içindeki bütün görüş ve eğilimlerin açık mücadelesi sonucunda alındığının bilincinde olan bir üyenin, o kararı uygulaması körce bir itaatın değil, bilinçli bir disiplinin ifadesidir.

Sorun böyle olduğundan, Stalin, karara varılan noktayı, bir bağtıda, "fikir mücadelesinin bittiği, eleştirinin tükendiği" nokta olarak görüyor.

RKP/B tüzüğü, "herhangi bir konu hakkında karar alınmadığı sürece... tartışma bütünüyle serbesttir" tespitini yapıyor. Komintern tüzüğü, "Parti sorunları parti üyeleri ve örgütler tarafından yalnızca yetkili parti organı karar alana kadar tartışılır" diyor.

Açık ki, alınan kararın uygulanma yükümlülüğü, parti üyelerinin o karar üzerine eleştiri özgürlüklerini (eylemlirliğini bozmadığı sürece) ortadan kaldırmaz. Karar alındıktan sonra da uygulama yükümlülüğünü yerine getirenler, aynı zamanda —partinin kuralları çerçevesinde— eleştiri özgürlüğünü kullanma hakkına sahiptirler. Ancak artık —karar alınan konuda, karar gerçekten parti içinde karar öncesinde yürütülen geniş bir tartışmanın sonucunda alındı ise, gerçekten "fikir mücadelesi bitip, eleştiri tükenip" alındı ise— artık aynı konu belli bir süre partinin genel tartışma sorunu haline gelmez. (Bu, tek tek parti üyelerinin, hücrelerinin bu konuda tartışmasını ve eleştirisini dışlamaz.) Bu anlamda da eleştiri ve tartışma özgürlüğünün (yalnızca alınan kararı uygulama yükümlülüğünün varlığı anlamında değil) sınırı, genişliği, karar alınmadan öncesine göre daralmıştır.

İşte bu yüzden birçok Marksist-Leninist partinin tüzüğünde, tartışma - karar bağtıısında, "tartışmanın karar alınana kadar bütünüyle özgür" olduğu belirtiliyor; karar alındıktan sonrası için ise uygulama yükümlülüğü vurgulanıyor.

Bu bağtııda üzerinde durulması gerekli olan bir sorun, bizim bugünkü uygulamamızdır.

Bizim bugünkü uygulamamızda olan, hemen her konuda karar alınmadan önce parti içinde tartışılması biçiminde bir uygulamadır. Bu, berrak bir çizgiye; ve yetkin bir merkezi önderliğe sahip Marksist-Leninist partilerdeki genel uygulama değildir. Bizim bu uygulamamız, bizim özel durumumuzdan (berrak bir çizginin; yetkin bir merkezi yönetimin yokluğu; bunun yanında çok az kişiden oluşan bir yapıda olmamız; karar almadan danışma, tartışma imkanlarının çokluğu; vb.) kaynaklanan bir uygulamadır.

### 3- PARTİ KONGRESİ KARARLARI ÜZERİNE TARTIŞMA İLE İLGİLİ

Parti kongreleri, Marksist-Leninist partilerin en yüksek organlarıdır. Parti kongreleri partinin genel çizgisinin belirlendiği; izleyeceği siyasetin genel hatlarının tespit edildiği; partinin gelecekteki çalışmasının yönünün tespit edildiği, kısacası öncelikle partinin genel çizgisini ilgilendiren, belirleyici önemdeki kararların alındığı esas organdır.

Eğer parti kongrelerinin aldığı kararların bütün diğer parti organları, ve parti üyelerinin tümü için bağlayıcı olduğu bilinirse, bu doğru bir biçimde bilince çıkartırsa, o zaman parti kongrelerinde karar alınan bir konuda, o parti kongresi öncesinde geniş bir tartışmanın, ve ideolojik mücadelenin parti içinde mutlaka yürütülmesi olması gerektiği açıkça ortaya çıkar. Parti kongresinin karara bağlayacağı konular üzerinde fikir mücadelesi ve eleştiri mutlaka bütün partide kongreler öncesinde yürütülmeli; kongre kararlarını, parti içinde daha önce yürütülmüş fikir mücadelelerinin temelinde almalıdır. Bir parti kongresinin, parti içinde daha önceden mümkün olan en geniş tartışmanın yürütülmemiş olduğu bir konuda —özellikle önemli konularda— bağlayıcı bir karar alması (çok olağanüstü, geniş bir tartışma yürütülmesinin imkanlarının çok az olduğu, varolan bütün imkanlar sonuna kadar zorlandığı halde yeterli bir tartışmanın yürütülemediği olduğu, buna rağmen acil bir karar almak zorunda olduğu durumlar dışta tutulursa) yanlıştır.

Kongrenin karar alacağı konularda (özellikle önemli konularda) parti içinde (ve mümkün olan en geniş çevre içinde) kongre öncesinde en geniş tartışmanın yürütülmüş olması zorunluluğu; kongrenin aldığı kararlar üzerine kongre sonrasında da tartışmayı ve kongre sonrasında kongre kararlarına eleştiri getirme özgürlüğünü dışlamaz. Ama artık değişen bir durum da vardır. Kongre öncesi parti için genel tartışma konusu olan birtakım noktalarda artık "fikir mücadelesi bitip, eleştiri tükenip, karara varılmış"tır. Bu konularda artık bütün parti üyeleri bu kararları hayata uygulamakla yükümlüdürler. Karar alınan konular, artık partinin genel tartışma konusu olmaktan çıkmıştır. Partinin çizgisinin parçaları haline gelmiştir. Bu, açıktır ki, karar alınmadan öncesinden değişik bir durumdur. Kongre ve onun görevlendirdiği yönetici kurumlar, parti üyelerinden bu kararlara uymasını, hayata uygulamalarını talep etmektedir. Tabii ki bu kararlar, uygulamak için kavratmak amacı ile partiye sunulacak; bu kararlar üzerine tartışılacaktır. Ve bu tartışma içinde tabii ki kararları yanlış bulanlar eleştirilerini gireceklerdir. Ve parti tüzüğü hükümleri çerçevesi içinde, yanlış buldukları bu kararların değiştirilmesi için mücadele edeceklerdir. Ama artık partinin bütünü açısından —yeni bir genel tartışma açılmadıkça— bu konulardaki tartışma, genel açısından, bu konularda yürütülen ideolojik mücadele temelinde bir karara varmak amacıyla olan bir tartışma değil; varılmış olan kararları kavrayıp hayata geçirmek amacı ile yürütülen bir tartışmadır.

### 4- BU KONULARDA POLEMİĞİN GELİŞMESİ VE HATALARIMIZ ÜZERİNE

Bu konudaki tartışma, Merkez Komitesinin 22.4. tarihli mektubunda getirdiği şu görüşler üzerine başlamıştır:

"GDS'den yoldaşlar burada bizim merkezi olarak aldığımız bir eylem kararına karşı propaganda yapacaklar; ve bizim bu eylem kararına uyup, bunu hayata geçirmekle yükümlü yoldaşlarımızı ve örgütlü sempatizanlarımızı eylem konusunda aldığımız kararın yanlış olduğu konusunda ikna etmeye çalışacaklar.

Genel olarak biz böyle bir uygulamadan yana değiliz. Genel olarak eylem konusunda merkezi karar alındıktan sonra, eylem kararı üzerine tartışılması doğru değildir. Eylem konusunda karar alındıktan sonra yapılması gereken, eylemin nasıl yapılacağı üzerine tartışma, işbölümü v.s.dir.

Biz buna rağmen bu 1 Mayıs eylemi ile ilgili olarak GDS'ten yoldaşların getirdiği karar üzerine tartışma talebini kabul ettik. Bunun en önemli sebebi, bizim bu 1 Mayıs'ta yapılacak eylemle ilgili olarak aldığımız kararın yeni bir eylem şeklini gündeme getiren bir karar olmasıdır. Birçok örgütlü sempatizan yoldaşımız, ve yakın çevre için bu tip bir 1 Mayıs eylemi yeni birşeydir. Çevremize, alınan bu kararın gerekçelerinin açıklanması; ve çevremizin aldığımız kararın doğruluğuna ikna edilmesi; eğitilmesi bizim açımızdan eylemin pratik hazırlığının en önemli alanlarından birisidir. Bizim açımızdan —GDS'li yoldaşların bizim kararımıza karşı propaganda yaptıkları— bu toplantılar, kararımızın doğruluğunu alternatif görüşlere karşı mücadele içinde kavratmaya çalışacağımız; ve yürüyüşlerimizin pratik hazırlığını yapacağımız bir araçtır." (Tüm Belgeler, s.166)

Biz yukarda, bu pasajlar içinde savunulan, "Genel olarak eylem konusunda merkezi karar alındıktan sonra eylem kararı üzerine tartışılması doğru değildir" şeklindeki genel tezin Leninizm ile çelişen, revizyonist bir tez olduğunu tespit ettik.

Ancak yapılan hatayı tam olarak değerlendirebilmek için, bu tespitin ötesinde, Merkez Komitesinin bu hatayı hangi ortam içinde, hangi anlayışla yaptığı üzerinde de durmamız gerekmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken şey, Merkez Komitesinin önce 1 Mayıs 1982'de yapılan somut bir pratik ile ilgili olarak konuştuğu; ve yapılan uygulama ile ilgili olarak "Genel olarak biz böyle bir uygulamadan yana değiliz" şeklinde tavrı takınmasıdır.

Merkez Komitesinin "genel olarak uygulamaktan yana değiliz" dediği, ve 1 Mayıs pratiğinde çeşitli nedenlerden dolayı "özel", "kuraldışı bir uygulama" olarak ele aldığı uygulamanın ne olduğu konusunda Merkez Komitesi şu tespitleri yapıyor:

"Biz bu yazıyı 22.4.'te yazıyoruz. 1 Mayıs yürüyüşü bu yazının yazılmasından 8 gün sonra yapılacaktır. Yürüyüşün somut hazırlıkları üzerine konuşmak; bunun üzerine yoğunlaşmak; yürüyüşün hazırlıklarının nasıl yürütüldüğünü kontrol etmek, planlanan eylemin başarılı olması için kaçınılmaz şarttır. Aşında normal şartlar altında yürüyüşün —bir yürüyüş mü/üç yürüyüş mü— nasıl yapılacağı, alınan kararın doğruluğu-yanlışlığı üzerine tartışma için zaman geçmiştir. Böyle bir tartışma ister istemez, 1 Mayıs'ın somut hazırlığını belli ölçülerde aksatacak; belli bir "Acaba öyle mi, böyle mi yapılacak?" sorusunu kafalarda bırakacaktır.

Biz üç ayrı yürüyüş yapma kararı almışız. GDS bunu yanlış buluyor. 1 Mayıs'tan bir hafta önce gelecek, aldığımız kararın yanlış olduğu yönünde, bu kararı uygulamakla yükümlü yoldaşlarımızı ikna edip; Merkez Komitesinin bu kararını değiştirmek için tavır takınılması yönünde çağrı yapacak.

İşte biz böyle s o m u t bir durumda:

"GENEL OLARAK BİZ BÖYLE BİR UYGULAMADAN YANA DEĞİLİZ" dedik. (age, s.166)

Gerçekten de durum Merkez Komitesinin ortaya koyduğu gibi idi.

Alınmış ve uygulanma safhasında olan bir eylem kararı vardı.

En azından eylemin biçimi konusunda alınan kararla kökten çelişen, bu anlamda alınan eylem kararının eylemin biçimi konusunda bozulmasını talep eden görüşler vardı.

Bu durumda Merkez Komitesi açısından (ve Parti açısından) yapılması gerekli olan tespit, Lenin'in anladığı biçimde "eylembirliğini yokeden veya zorlaştıran bir durum"un olup olmadığı idi. Eğer böyle bir durumun varlığı tespit ediliyorsa, o zaman "eleştiri özgürlüğü" reddedilmeli; GDS'in karar üzerine tartışma önerisi reddedilmeli, buna izin verilmemeli idi. Yok, eğer böyle bir durum var sayılıyorsa, o zaman "eleştiri özgürlüğü" kabul edilmeli, GDS'in tartışma önerisi, özel, yalnızca bu durum için geçerli olan birşey olarak değil, Marksist-Leninist kuralın uygulanması olarak kabul edilmeli idi.

Merkez Komitemiz bu durumda tercihini doğru olarak tartışma özgürlüğünün kaldırılmaması, tanınması yönünde yaptı. Bu tercih doğru idi, çünkü gerçekte bizim Partimizin eylembirliği açısından, bu tartışmalar esasta bozucu bir rol oynamıyordu. Oynadığı bozucu rol tali idi. Ve Merkez Komitesinin yukarıda ilk olarak aldığımız ahntısında saydığı bir dizi nedenden ötürü de GDS'in talebi doğrultusunda, kararın doğruluğu-yanlışlığı üzerinde tartışılması da doğru idi.

Bu uygulama Marksist-Leninist genel kural ile çelişen bir uygulama değildi. Bu yüzden de, Merkez komitemizin "Biz genel olarak böyle bir uygulamadan yana değiliz" tespiti yanlış bir tespitti; ve Merkez Komitesinin genel kuralı yanlış olarak savunduğuna işaret eden bir tespit idi. Nitekim "Biz böyle bir uygulamadan yana değiliz" cümlesinden hemen sonra gelen cümlede, neden genelde böyle bir uygulamadan yana olmadığımızın gerekçesi, bir anlamda teorik dayanağı olarak "GENEL OLARAK EYLEM KONUSUNDA MERKEZİ KARAR ALINDIKTAN SONRA, EYLEM KARARI ÜZERİNE TARTIŞILMASI DOĞRU DEĞİLDİR" sözleri geliyordu. Böyle bir genel kural, eylem konusunda alınan kararlarda tartışmayı genelde (böyle bir tartışmanın eylembirliğini bozup bozmadığı tespitinden bağımsız olarak) karar alınması öncesinde mümkün gören, kararın alınmasını tartışmanın kapanması olarak gören bir kuraldı. Nitekim Merkez Komitesi uygulamanın genelde nasıl olması gerektiği konusunda,

"Böyle tartışmaların genelde karar alınmasından önce yürütülmesinden ve kararla birlikte kapanıp, uygulamaya geçilmesinden yanayız" diyordu. (age, s.167)

Genel kuralın, eylem kararlarında, karar alındıktan sonra —genelde— karar üzerine tartışılmaması şeklinde konması, Marksizm-Leninizmden sapma teşkil eden bir tezin savunulması anlamına geliyordu.

Merkez Komitesi'nin kaygısı, eylembirliğini bozacak tartışmalara izin vermemek veya 1 Mayıs 1982'de yapılacak tartışmaların ilerde eylembirliğini bozacak bir biçimde kullanılmasına kapı açmamaktı. Merkez Komitesi'nin sorunu, tartışmayı engellemek, eleştiri özgürlüğünü kısıtlamanın yollarını açmak vb. değildi. Merkez Komitesi'nin teori ve özellikle de uygulamaları bir bütün olarak ele alındığında, bu açıktır. Ama Merkez Komitesi bu haklı kaygısını, doğru bir teorik temele, Marksizm-Leninizmin bu konudaki ilkelerine oturtamamış; genel kural olarak savunduğu kuralın, Leninizmin bu konudaki kuralı olmadığını görmüyor, savunduğu tezin yanlışlığını, ve uygulanması halinde kötü sonuçlara yolaçabileceğini görmüyordu.

Ama Merkez Komitesi'nin hatası yalnızca 22.4. tarihli mektupta kalmadı. Eski kardeş örgütlerin bu konudaki eleştirilerine takındığı tavırda da Merkez Komitesi bu konudaki hatasını sürdürdü. Ve hatayı görmediği; savunduğu tez ile, Leninist ilke arasındaki köklü çelişmeyi görmediği noktada, hatayı savunma, gerekçelendirme çabası içinde, yeni hatalar da yaptı.

Merkez Komitesi eski kardeşlere verdiği cevapta, klasiklerden yaptığı ahntılarla, "Genel olarak karar alındıktan sonra tartışılmaz" biçiminde bir tezin savunulduğunu ispatlamaya çalıştı. Ki ahntılar bu genel tezin değil, ancak esasta karar alınmadan önce tartışılması gerektiğinin; karar alındıktan sonra, alınan kararın uygulama yükümlülüğünün varolduğunu klasiklerin savunduğunu ispatlayan ahntılardı. Bu ahntıların yer yer yanlış yorumlanması, uygulama yükümlülüğü ile tartışma-eleştiri özgürlüğünün birbirini dışladığı şeklinde bir anlayışın savunulması anlamına geliyordu. Tartışmanın bu aşamasında Merkez Komitesi 22.4. tarihinde yaptığı hatayı daha da derinleştiren ve yalnızca eylem kararlarında değil, bütün kararlarda, genel kural olarak, karar alındıktan sonra, karar üzerine tartışılmasının yanlış olduğu şeklinde bir pozisyonu savunan bir konumda duruyordu. Uygulama değişti, ama teorik olarak savunulan pozisyon bu idi.

Parti kongresi kararlarının tartışılması sorununda da Merkez Komitesi, eski kardeşlerle girdiği polemikte, Lenin'in parti kongresi kararları üzerine tartışma çağrısı yaptığı durumun özel şartlara bağlı olduğu; genelde parti kongresi kararları üzerine tartışmanın dayanağı yapılamayacağı şeklinde bir görüş de savunmaktadı. Bu görüş de, "Genelde karar alındıktan sonra tartışılmaz, uygulanır" biçimindeki; uygulama ile tartışmayı karşı karşıya koyan tezin devamıdır ve yanlıştır. Kongre kararları üzerine de karar alındıktan sonra da —eylembirliğini bozmayacak bir çerçevede— tartışılır, ve kararların uygulanmaya sokulması için, kavrattılıp uygulanması için, bu amaçla tartışılması zorunludur da. Lenin'in 1906'daki çağrısında genel olmayan şey, "tartışma çağrısı" değil; bu tartışma çağrısının "kararlara onay veya reddin bildirilmesi" çağrısı ile birleştirilmiş olmasıdır. 1906'ya özgü olan durum budur.

Merkez Komitemiz bu hatalarını son döneme kadar görmemiştir. Hatayı Marksizm-Leninizmin bu konudaki ilkesi ile kökten çelişme olarak değil; esasta onunla uyum içinde olan, ve fakat sorunu tam olarak çözmeyen bir tez savunmak olarak değerlendirmiştir.

Merkez Komitesi'nin hatalarını doğru bir biçimde tespit edememesinde, eski kardeş örgütlerin polemiklerinde, bu konudaki Merkez Komitesi'nin gerçek hatalarına da dikkat çekilirken kullanılan tekyanlı, toptancı ve niyetler üzerine ahkam kesen tavır ve yöntemlere duyulan tepki de belirli bir rol oynamıştır.

## 5- ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİN BU BAĞINTIDAKİ TARTIŞMA İÇİNDE SAVUN- DUKLARI BAZI YANLIŞ TEZLER

Eski kardeş örgütler bizimle girdikleri polemikğin bütününde olduğu gibi, bu noktadaki polemikte de tekyanlı, toptancı ve niyetler üzerine konuşan tavırlarını sürdürmektedirler.

Toptancı ve tekyanlılıklarına en açık örnek, Merkez Komitesi'nin tavırları hakkında yaptıkları genel değerlendirmelerdir. Merkez Komitesi'nin tavrı hakkında yaptıkları değerlendirmeler, bir somut polemik bağıntısı içinde yapılan ve maledilen hatalardan yola çıkarak, genel sonuçlara varan değerlendirmelerdir.

Niyet üzerine tartışmalar konusunda örnek vermek için, eski kardeşlerin broşürlerindeki ara başlıklara gözetmek bile yeter:

"Kör disiplini hakim kılmak için ve oportünizme karşı parti-içi mücadeleyi imkansız kılmak için Stalin'in revize edilmesi" (s. 37)

"Karar alındıktan sonra tartışma ve eleştiri özgürlüğünü tasfiye etmek için RKP/B tüzüğünün revize edilmesi"

"Kör disiplini hakim kılmak için Komünist Enternasyonal'in tüzüğünün revize edilmesi"

Onlar bunun dışında bu tartışma içinde:

\* Bizim Merkez Komitemizin:

"Lenin kesinlikle eleştiri özgürlüğünü kural olarak görmüyor. HAYIR, LENİN İÇİN KURAL belli bir eylemin birliğini sarsmadığı sürece eleştiri özgürlüğüdür. Eleştiri özgürlüğü Lenin'e göre mutlak değil, şarta bağlı (eylemin birliğini yoketmeyecek, ya da zorlaştırmayacak) bir taleptir. Sorun budur" (age, s. 175)

sözlerinden yalnızca, "Lenin kesinlikle eleştiri özgürlüğünü kural olarak görmüyor" sözlerimizi alarak, önce söylediklerimizi bütünlük bağıntısından koparıp, Marksist-Leninist olmayan bir cımbızlama yöntemi kullanmakta, ardından bu söylediğimizin,

"Yalnızca bu derin revizyonist tez bile, TKP/ML(B) MK'nın ilkelere omuz silkliğini göstermektedir" (Sonsöz, Almanca, s. 74)

"derin revizyonist tez" olduğu iddiası ile, açıkça Lenin'de genel kuralın hiçbir kayıt ve sınır koymadan "eleştiri özgürlüğü" olduğunu savunan bir konumda durmaktadırlar. Bizzat broşür içinde diğer bazı yerlerde kendi savun-  
dukları görüşler ile de çelişme içinde bulunan bu tezle onlar en azından bizimle bu polemik içinde teorik olarak "eleştiri özgürlüğünün sınırını çok geniş, eylembirliğinin sınırını çok dar" tutan bir pozisyonda durmaktadırlar.

\* Merkez Komitesinin "yöneticilere ayrı", kitlelere ayrı bir disiplin anlayışında olduğu eleştirisini, hiçbir ispat gereği duymadan, II. Konferansta eleştirilmiş, ve yanlışlığı kabul edilip geri çekilmiş bir cümleye dayandırarak getiriyorlar. (Bkz. II/5)

\* İkinci Parti Kongresinin kararları üzerine kamuoyu önünde tartışmanın Merkez Komitesi tarafından sabote edildiği biçiminde, pratik karşısında yıkılmaya mahkum olan, ve yıkılmış olan genel bir eleştiri getiriyorlar. (II/6)

\* Merkez Komitesi'nin Parti Konferansı kararlarının uygulanmasını sabote ettiği eleştirisini getiriyorlar. Bunu II. Konferanstaki kardeşlerin eleştiri ve katılımı ile ilgili kararı işlerine geldiği biçimde yorumlayarak gerekçelendirmeye çalışıyorlar.

\* Lenin'in 1906'daki alıntısında neyin genel geçerli, neyin 1906'nın özel şartları olduğu konusunda ayırım yapmıyorlar. Böylece her parti kongresi sonrasında, kararların tartışılması ve red ve onay bildirilmesi yönünde bir çağrı yapılmasını kural olarak savunur konumda bulunuyorlar. (II/3)

\* Genel tartışma bağıntısında, Kongrede karar alınmadan önce yürütülen tartışma ile, karar alındıktan sonra yürütülen tartışma arasında bir ayırım yapılmasını reddediyor, böylece karar almanın, tartışmanın bir anlamda kapandığı ciddi bir dönüm noktası olması gerektiğini kavramıyorlar. Onların bu anlayışları, gerçekte partiyi tartışma kulübüne çevirebilir. (II/1) (II/5)

\* Bu anlayış kendini, bu anlayışın tersi gibi görünen, aslında onun mantıklı tamamlayıcısı olan, tartışılan bir konuda ayırım yapılmadan, "fikir mücadelesi bitmemiş, eleştiri tükenmemiş de olsa karar alınmasını" doğru gören; uygulanması halinde, hiç ayırım yapmadan savunulduğunda, tam da kendi karşı çıktıklarını söyledikleri "körce itaat" sonucuna götürebilecek olan bir başka anlayışla birleştiriyor. (II/1/a)

## II. TKP/ML(B)'NİN İKİNCİ PARTİ KONFERANSI VE TKP/ML(B) MK'NIN BÜROKRATİK PLANI BÖLÜMÜ ÜZERİNE

İkinci Konferansa sunulan karar tasarılarında, ve özellikle de örgütlenme ile ilgili karar tasarisında, bürokratik bazı hata ve sapmalar söz konusudur. Merkez Komitesi bu konuda Konferans tutanaklarının değerlendirilmesinde bu konudaki görüşlerini tezler halinde şöylece ortaya koymuştur:

"\* Bürokratik plan tartışmasında: GDS'li, örgütlenme ile ilgili karar tasarisı hakkında, "Buradaki esas sorun, bu karar tasarisının tümünün yanlış bir ideolojik planın... bürokratik bir planın... sonucudur" tespitini yapıyor. (s. 126)

O bu tespitini tek tek belli eleştirilere dayandırıyor. Onun tek tek getirdiği eleştiriler hakkında bizim bugünkü değerlendirmemiz şöyledir:

\* Örgütlenme ve kadrolar bölümünde "Bu örgütlenmede en üstte MY vardı" tespiti getirilen eleştiri, zorlama bir eleştiridir. Bu tespit ne yanlış, ne de bürokratiktir. Burada iki konferans arasında en yüksek organdan sözedildiği açıktır. (s. 129)

\* "MY'nin dışında herhangi bir parti kademesi yoktu." (s. 130) Bu tespit gerçeği yansıtmadığı tespiti, ve bunun altında yatanlar üzerine söylenenler daha önceki zorlama eleştirinin devam ettirilmesidir.

\* Üyelik konusunda "açık bir şekilde hücrelerin demokratik haklarının ne olduğunun ortaya konmadığı" eleştirisi doğru bir eleştiridir. Bu noktada Tüzüğe başvurulduğu, ama bunun da açık olmadığı doğrudur. Biz bu açık olmamayı, bir ifade bozukluğu olarak değerlendiriyoruz. Açık ki bu İFADE BOZUKLUĞU demokratik merkezîyetçilikten uzaklaşma anlamına gelmektedir; ve bürokratik bir uygulamaya izin vermektedir. Bu anlamda buradaki hataya "bürokratik bir hata" denebilir.

\* Örgütlenme üzerine başlıkların karar tasarisının a) bölümüne getirilen, "bütün yetkiyi merkeze verme" ifadesinin yanlış bir ideolojik planın göstergesi olduğu tespiti yanlıştır. (s. 130) Burada yetki açıkça Konferanstan istenmektedir. Merkez Yönetiminin Konferansa karşı sorumlu olduğu açıktır. Yine de hücrelerin (kuruluktan sonraki) hakları, üyelerin hakları, tüzüğe yanlış bir biçimde yapılan atış dışında, açıkça ortaya konmadığı noktada, ve bunun için, bürokratik bir sapma söz konusudur.

İkinci cümledeki "köklü kopma" ifadesine getirilen eleştiri zorlama bir eleştiridir. (s. 131)

"Kısa süre içinde" ifadesine getirilen "tam da bürokrat dil" eleştirisi, ciddiyyetten uzak, zorlama bir eleştiridir.

\* "Bir döküman ele alınmakta, fakat dökümanda neyin savunulduğu, neyin savunulmadığı tema olarak ortaya konmamaktadır. Bu da bürokratik yaklaşım-

dır" (s. 131) tespitinin birinci bölümü olgu tespittir. Doğrudur. İkinci bölümde yapılan "bürokratik yaklaşım" tespiti, bu tespiti yapanın bürokratik plan genel değerlendirmesini ispatlamak için nasıl zorlandığının bir belgesidir. Bizim bildiğimiz bürokratism, "kararnamelerle yönetme, yönlendirme"dir. Bürokrat her zaman dayanabileceği kesin, yazılı belge, kararname ister.

Kesin, berrak olmayan, yoruma açık kararnameler, emirler, direktifler, yazılar "bürokratik bir yaklaşım"ın ifadesi değildirler. Ama amaç "bürokratik plan" tezinin ispatı olunca, bürokratik yaklaşım birdenbire berrak olmamanın, muhtak ifadelerin karşılığı oluveriyor GDS'in gözünde.

e) maddesinde demokratik merkezîyetçilikten söz edilmediği doğrudur (s.131). Ama bunun neden konmadığı II. Konferansta doğru olarak açıklanmıştır. Eger Tüzük konusunda ifade yanlış yapılmassa, "dayanılabilir" yerine "dayanılacaktır" denmiş olsa idi, GDS'in bütün eleştirisi yıkılmak zorunda kalırdı.

Bundan sonra getirilen eleştiriler GDS tarafından da bürokratik hata, ya da sapma olarak değerlendirilmiyor.

GDS bürokratik plan tezini bir de "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" başlıklı belgede Parti içinde genel tartışma konusu olmayan konularda Parti üyelerinin kendi görüşleri konusunda nasıl davranacakları hakkında söylenlere dayanarak ispatlamaya çalışıyor. Bu noktada gerçekten de bürokratik bir hata söz konusudur.

Bir bütün olarak ele alındığında, eleştirinin esas hedefi olan "Örgütlenme Üzerine" başlıklı karar tasarısında demokratik merkezîyetçiliğin açık, berrak bir şekilde savunulmamış olduğu, bürokratik hata ve sapmaların olduğu (hangi noktada olduğunu yukarıda tespit ettik) doğrudur.

Ancak bu hatalar gösterildiği anda kabul edilip, düzeltilmeye hazır olduğu belirtilmiştir. Bir.

Ve bu hatalar Tüzük konusunda anlatılmak istenenin doğru ifade edilmesi halinde ortadan kalkan hatalardır. İki.

Bu yüzden bu hatalardan yola çıkarak bürokratik plan genel değerlendirmesini yapmak, zorlama bir genel değerlendirme yapmaktır.

Biz bunun dışında, bu karar tasarısının böyle geçmesi halinde bile ortaya çıkacak yapının zorunlu olarak bürokratik bir yapı olmak zorunda olduğunu düşünmüyoruz. Marksist-Leninist bir yönetim önderliğinde, bu karar tasarısı olduğu gibi kabul edilse idi bile, Marksist-Leninist bir yapılanma söz konusu olabilirdi. Tersi bir durumda, açıktır ki, böyle bir karar revizyonist bir yönetime bürokratik bir yapı yaratma için yeter bir temel verebilirdi.

Tartışma belli bir noktadan itibaren 1 No. tarafından niyet üzerine tartışmaya dönüştürülmüş; o, "bürokratik plan" ifadesinin ancak bir tek şekilde yorumlanabileceğini ve kardeş örgütlerin esasında bürokratik plan tespitleri ile bizim bürokratik bir yapı yaratmak istediğimizi anlatmak istediklerini belirtmiştir. (s. 139)

Kardeş örgütler adını konuşanlar, bürokratik plan kavramının içeriğinin 1 no. tarafından niyeti de kapsayacak şekilde doldurulduktan sonra da, bu konuda hiçbir itiraz getirmeden, "bürokratik plan" kavramını ısrarla kullanmaya devam etmişler; ve fakat niyet konusunda açık birşey (ne olumlu, ne de olumsuz yönde) söylemekten kaçınmışlardır.

GDS sıkıştığı noktada son değerlendirmesinde bürokratik plan tespitinin yalnızca 4 sayfalık karar tasarısı tek başına ele alındığında, onun için geçerli olduğunu belirtmiştir. (s. 159)

(Konferans sonrasında yazdıkları değerlendirme yazısında ise TKP/ML(B) MK'nın 10 aylık teori ve pratiğinin bürokratik olduğu genel tespitini yapmak-

tadırlar. Bu onların Konferans sırasında ashında vardıkları birçok sonucu açıkça ortaya koymadıklarının bir ifadesidir.)" (Bolşevik 9, s.62-63)

Burada üzerinde durulması gereken bir konu, eski kardeşlerin bilhacchi olarak II. Konferansta sunulan belgelerin, bugünkü TKP/ML(B) MK'nın belgeleri olmadığına bildiği halde, o günkü MY'nin belgeleri olduğunu bildiği halde, ve o günkü MK'nın çoğunluğunun bugün MK içinde olmadığını, evet, bu MY içinde Spartaküs saflarında olanların da bulunduğunu bildiği halde, TKP/ML(B) MK'nın bürokratik planından söz etmeleridir.

Bu önce olguların çarpıtılmasıdır. Yöntem olarak Marksizm-Leninizmle ilgisi yoktur. İkinci olarak da bu, gelişmeyi, değişmeyi reddeden, kişileri dün ne savunuyorsa, bugün de aynı şeyi savunmak zorunda imiş gibi gören-gösteren, anti-diyalektik, idealist bir yaklaşımın işaretidir.

#### 1- İKİNCİ KONFERANS ÖNCESİNDE İDEOLOJİK ALANDA HAKİM OLANIN LIBERALİZM OLDUĞU GENEL TEZİ TEKYANLI VE YANLIŞTIR

Bu tez, TKP/ML(B) Birinci ve İkinci Konferansı arasında yanlış düşüncelere karşı "gerçekten mücadele verilmeyi"; yanlış düşüncelere karşı, eleştirisiz ve mücadelesiz bir "eleştiri özgürlüğü" savunulduğu tespitlerine dayanmaktadır.

Bu tespitler hem teorimizin, hem de pratiğimizin yalanladığı tespitlerdir. Bu dönemde teorik olarak hiçbir yazımızda, ideolojik mücadelenin tatil edilmesi gerektiği; yanlış düşüncelere karşı mücadele edilmemesi gerektiği savunulmamıştır. Savunulan, değişik düşüncelerin özgürce savunulup, mücadele edebileceği bir ortamın yaratılması gerektiği idi. Bunun, mücadelesiz "eleştiri özgürlüğü" ile ilgisi yoktur.

Pratikte ise, yaptığımız bütün eğitim toplantıları, tartışma toplantıları; Parti içinde ve çevresinde canahıcı görüş ayrılıkları olan noktalar üzerine sert ideolojik mücadelenin alanları olmuştur. Çıkardığımız bir dizi belge, Mao ortak açıklaması, Bolşevik Partizan'lar, vb., aynı zamanda kendi içimizde ve çevremizdeki yanlış düşüncelere karşı mücadelenin araçları olmuştur.

İkinci Konferans öncesinde kuşkusuz ideolojik mücadelede liberal hatalar da vardır. Ama bunlar bizim genel durumumuzu belirleyen, genel çizgimizi belirleyen şeyler değildir.

Yine bu tez ile birlikte getirilen, II. Konferans öncesi, ideolojik alanda oportünizmin hakim olduğu anlamına gelen genel tespit tekyanlı, toptancı; ve bu dönemde bizimle ortak açıklama çıkararak Marksist-Leninist olduğumuz konusunda tavır takınan eski kardeşlerimizin sahtekarlığını gösteren bir tespittir.

"(TKP/ML(B)'nin 2. Konferansında yapılan ideolojik liberalizm ve oportünizmi bürokratik bir biçime zoria sokma deneyi)" (s. 14)

Bu tespitlere bağli olarak getirilen, İkinci Konferansta "ideolojik liberalizm ve oportünizmi bürokratik bir biçime sokma girişimi" tezi de, temeli çürük, toptancı, tekyanlı bir tezdır.

Evet, II. Konferansta, II. Konferans öncesindeki durumu aşmak için getirilen önerilerde, bu hataları belli noktalarda bürokratik yöntemlerle aşmaya çalışma anlamına gelen hatalar vardır. Ama bu hataların eski kardeşlerin yaptığı biçimde değerlendirilmesi yanlıştır.

a) II. Konferansta sunulan karar tasarılarından birinde MY, Konferanstan neyin genel çizginin unsurları olduğunu, neyin tartışma konusu (genel tartışma konusu) olduğunu tespit etmesini talep etmiş; MY'nin sunduğu karar tasarısında nelerin çizginin unsurları olabileceği, nelerin araştırma-tartışma konusu olması gerektiği konusunda öneriler getirilmiştir. Bu öneriler, sorunların yeterince tartışılmadan karar alınmasının talep edildiği noktalarda yanlış, bürokratik önerilerdi. Ve karar tasarısını sunanlar, bu konuda eleştiri geldiği, karar alınması için tartışmanın olgunlaşmadığını gördükleri noktalarda, karar alınmasının yanlış olacağını kabul ederek, söz konusu noktalarda karar alın-

memasını, bu noktaların da tartışma-çalışma planı içine alınmasını kabul ettiler. Yanlış olan, bürokratik olan; bir görevi de merkezi çizgiyi belirlemek olan Konferanstan, bunu yapmasını talep etmek değil; bu konuda talep getirilen noktaların bir dizisinde henüz karar alınacak tartışma-inceleme olgunluğuna varılmamış olması, buna rağmen karar alınması talebi ve planı ile Konferansa gidilmesi idi.

Eski kardeşler bizimle girdikleri polemikte bizim gerçek bazı hatalarımıza dikkat çekerken, bunun yanında kendileri de Kongre karar almadan önceki tartışma ile, kongre karar aldıktan sonra yapılacak tartışma arasında hiçbir fark gözetmeyen anlayışlarının tabii sonucu olarak da, MY'nin Konferansı kabul ettiği kararları tanıtma ve uygulama çağrısı yapmaktan başka bir anlama gelmeyen,

"Şimdi bütün yoldaşlar, hangi noktalarda hangi pozisyonlara sahip olduğumuzu bilmektedirler"

başımında bir tespiti, "bilinçli parti disiplini ile açıktan alay edilmesi" olarak adlandırarak, gerçekte merkezi konferanslarda, merkezi bir çizginin tespit edilmesi talebini bürokratik gördüğünü ispatlamaktadır.

c) MY'nin "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" adlı belgesinde, genel tartışma konusu olmayan konularda parti çizgisinden ayrı görüşlere sahip partililerin bu görüşlerini parti dışında savunmaları konusunda getirdiği —eleştirildiği anda yanlışlığı görülüp düzeltilen— öneri, yanlış; sorunu çözmeyen, bürokratik bir öneri idi.

Ama bir bütün olarak bu konudaki MY'nin tavrının "Parti üyelerinin ağızını kapamak için bürokratik revizyonist girişim" (s. 19) olarak adlandırılması, tekyanlı, toptancı, yanlış bir değerlendirmedir.

d) Parti hücrelerinin görevleri ile ilgili bir alıntıdan, "bilge yönetim çizgiyi ortaya çıkarır, parti üyeleri de bu çizgiyi yaygınlaştırma görevini yaparlar" şeklindeki bir genel değerlendirmeye varmak, toptancılığın ifadesidir.

Böyle bir genel değerlendirmenin teorik temeli, eski kardeş örgütlerde aslında teorik çalışmada uzmanlaşmayı reddetme anlamına gelen eğilimlerde vardır.

## 2- İKİNCİ KONFERANSTA DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİĞİN İŞLERLİKTEN KALDIRILMAYA ÇALIŞILDIĞI TESPİTİ, TEKYANLI, TOPTANCI BİR GENELLEMEDİR

İkinci Konferansa sunulan örgütlenme üzerine karar tasarısı, tüzükte demokratik merkeziyetçilik ilkeleri açıkça ortaya konduğu için, aynı şeyleri tekrarlama ihtiyacı duymamıştır. Ancak bu karar tasarısında, yanlış bir şekilde tüzüğün işleyiş ile ilgili maddelerine dayanılacağı açık bir şekilde tespit edildiği yerde, "dayanılabilir" ifadesi kullanılarak; iki yöne açık, eklektik bir tavır takınılmıştır. Bu hata da eleştirildiği, hata olarak görüldüğü anda, hatanın esas sorumluları olan yoldaşlar bunu hata olarak kabul edip, düzeltme yönünde adımlar atmışlardır. II. Konferansta alınan kararda bu hata düzeltilmiştir.

a) TKP/ML(B) Birinci Konferansından sonra, yeniden bir parti örgütlenmesine gidilmemiştir. Birinci Konferans gerçekte eski parti örgütünü dağıtıp, yetkiyi MY'ne veren bir konferans olmuştur. Bu anlamda Birinci Konferans sonrasında yeniden parti örgütlenmesine gitmek sözkonusu idi. MY —Konferansın da aldığı karara uygun olarak— geçici bir süre yeniden parti örgütlenmesi kurmadı. Partililerin her birini özel parti hücrelerinde örgütlemeyi, yer yer partililer ile sempatanlar birarada örgütlediler. Bu yanlış bir örgütlenme modeli idi. Ve Leninist değildi. Ama bu eski kardeşlerin iddia ettiği gibi, "parti örgütünün tasfiyesi" de değildi. Çünkü 1. MY bir parti örgütlenmesi devralmamış, birbirinden bağımsız parti üyeleri devralmıştı.

MY'nin bu yanlışının temelinde, kendisini "en yüksek organ" görme idefixsinin

yattığı düşüncesi, ve ona kanıt gösterilen şeyler aptalca demagojidir.

b) ve c): Merkez Komitesi'nin kendi için istediği açık çekle demokratik merkeziyetçiliğin tasfiye edilmek istendiği; ve demokratik merkeziyetçilikten geriye hiçbir şey kalmayan bir bürokratik tasarım şeklindeki eleştirilerin tümü; Tüzüğün işleyiş ve üyelik ile ilgili kurallarının temel alınması, ya da alınmaması ile ayakta durmakta, veya düşmektedir.

Tüzüğün üyelik ve işleyiş kurallarının temel alınması halinde, eski kardeş örgütlerimizin bu noktadaki getirdikleri eleştirilerin ayağının altından temel çekilmektedir. Yani onların eleştirilerinin tümü, Tüzüğün bu konudaki ilkelerinin temel alınmaması varsayımı üzerine kurulmuştur. Ama eleştirdikleri belgede, Tüzüğün bu noktalarda temel alınmayacağı söylenmemektedir. Söylenen, "dayanılabilir"dir. Dayanılabilir ifadesi yanlıştır. Ama bütün yanlışlığın rağmen, bu ifade yalnızca bir tek imkanı (dayanmamayı) değil; iki imkanı (dayanma/dayanmama) içermektedir. Eleştirirken işine gelen ihtimale göre eleştirmek, diğerinin teorik olarak mümkün olduğunu dışlamak, doğru Marksist-Leninist tavır değildir.

Kaldı ki, burada yapılan genel değerlendirmeler, 1983'te TKP/ML(B) MK'nın (daha sonra da TKP/ML(B)'nin) revizyonist çizgisi konusunda yapılan genel tespitlerin dayanağıdır. Bu tespitler temelinde kardeşlik ilişkileri kesilmektedir. O zaman ciddi Marksist-Leninist tavır, çok daha dikkatli olmayı gerektirir.

Ve genel değerlendirme yapıyorsa, yalnızca belli, işe gelen belgelere değil; o konudaki tüm belgelere; yalnızca belgelere değil, pratiğe de bakılmak zorundadır.

Eski kardeş örgütler II. Konferansın genel değerlendirmesi hakkında şu tespitleri yapıyorlar:

"TKP/ML'nin İkinci Konferansının planlanması ile, TKP/ML(B)'nin İkinci Konferansının planlanması arasında özel bir fark yoktu. Her iki halde de parti içi demokrasi ilkelerinin ve parti içi mücadele ilkelerinin tersine, bürokratik yolla yanlış bir çizgi geçirilmek isteniyordu. Her iki halde de Konferansın aldığı kararla tartışma kapatılmak ve sonrasında yasaklanmak isteniyordu. Her iki halde parti içinde oportünizm ve revizyonizme karşı mücadeleyi imkansız kılan bürokratik, kamuoyu önünde tartışmayı dışlayan, parti üyelerinin ağızını kapayan revizyonist bir disiplin planı hakim kılınmak isteniyordu." (31-32)

Biz bu tespitleri kökten reddediyoruz."

Bu tartışma için Neriman yoldaş Konferansa şu yazılı tavrı getirmiştir:

## "BÜROKRATİK TASARIM ÜZERİNE BEŞİNCİ ÖNERİ

Demokratik merkeziyetçilik sorununda, TKP/ML içinde sorumluluğuna ortak olduğumuz ve TKP/ML(B) içinde tümüyle sorumlu olduğumuz hatalara karşı birbiriyle bağıntılı bürokratik bir tasarım olarak mücadele verilmesi ve bunların düzeltilmesi için önerge veriyorum.

Polemik içerisinde, GDS'in gerekçelerini ikna edici bir şekilde geri çeviren bizim tarafımızdan getirilmiş hiçbir gerekçe yoktur.

Bu, bizim hatalarımızın gerçekten derinlemesine ortaya çıkarılıp-çıkarılmadığı ve bundan sonra da doğru bir şekilde düzeltilip düzeltilmediği ile ilgili bir sorundur. Burada tek tek birbirinden bağımsız olarak varolan hataların sözkonusu olmadığı, aksine, demokratik merkeziyetçilik sorununda Partizan'dan esaslı bir şekilde kopulmadığı gerçeğini tanımamız, mutlak bir gerekliliktir.

Bu, görüşümce özellikle açık ve kamuoyu önünde tartışmanın gelişmesinde, bölünmedeki insiyatifi Partizan'ın Merkez Komitesi'ne bırakan bütün tavra da ilişkindir.

Daha sonraki gelişme bunu sadece onayladı. GDS'in 22.4. tarihli mektuba eleştirisini kabul etme ve kendi hatalarını tanıma yerine, bir kararın alınmasından sonra "genel olarak" heden tartışma yürütülmeyeceği üzerine bütün bir teori geliştirildi.

II. Konferansla ilgili hazırlık belgelerindeki hataların açık belgelerle ele alındığında, hatalar arasında bir bağın olduğu, körlük için bile görülebilecek birşeydir."

Bu bölümle ilgili olarak önce tartışmanın nasıl yürütüleceği üzerine Divan bir açıklama yapar. Daha sonra Derviş bu konunun tek tek noktalar üzerinden hareket ederek tartışılmasını önerir. Bu öneriye kimseden itiraz gelmez. Ve DIVAN karar tasarısının birinci bölümünü tartışmaya sunar.

**1- "GENEL OLARAK EYLEM KONUSUNDA KARAR ALINDIKTAN SONRA, EYLEM KARARI ÜZERİNE TARTIŞILMASI DOĞRU DEĞİLDİR" ŞEKLİNDEKİ BİR GENEL TEZ, LENİNİZMİN BU KONUDAKİ GENEL TEZİ İLE ÇELİŞEN, REVİZYONİST BİR TEZDİR**

Bu bölümle ilgili olarak ilk söz alan Selami, sorunun genel konuluşunda bir problemi olmadığını belirtir ve şöyle der:

"Benim açımdan sorun, şeyin somut olarak tespit edilmesi... Her eylem kararına göre, o karar üzerine tartışmanın/tartışmaya somut yaklaşılması gerektiği. Genel olarak eylem kararları üzerine de, kararın alınmasından sonra tartışılır. İşte burada esas alınan sorun, eylemin birliğini bozmamadır şeklindeki genel bir tespit şeye açıklık getirmiyor; ne noktada eylembirliğini bozar, hangi noktada bozmaz şeklinde. Ve böyle bir açıklığı da ben burada alacağım bir karardan zaten beklemiyorum. Mümkün de değil bu. Ama bunun eylembirliğinin, eyleme ilişkin kararlarda buna somut yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum." (s. 703)

Her eylem kararına ve o bağintıdaki tartışmaya somut yaklaşılması gerektiğini savunur.

Daha sonra söz alan Neriman, "Bu konuda ancak çok genel bir ilke" konulabileceğini, kesinlikle her somutun ayrı tartışılması gerektiğini, bu ilkenin uygulanmasının somutta bir sürü zorluklar yaratacağını Lenin'in açıkça koyduğunu, onun için yani hiçbir şekilde somut için önceden bu ilke dışında herhangi birşey koymanın mümkün olmadığını belirtir. (s. 703)

Buna karşı SELAMİ yoldaş, kendisinin de zaten böyle bir talebinin olmadığını belirtir.

Faruk yoldaş, kendisinin ilk başta Merkez Komitesi'nin getirdiği görüşleri doğru bulduğunu, ancak bunun gerek sorunu kesinlikle incelememiş olmasından, gerekse Merkez Komitesi'nin görüşlerini mantık yürüterek savunduğundan geldiğini belirtir. Yoldaş bu konuda şöyle der:

"MK'nın orda yazdığı görüşler —Mavi Kitap'ta —BN— ışığında mantık yürüterek, ya, işte biz böyle dedik ama, buna rağmen biz pratikte bunu uygulamadık..."

Yoldaş bu tespitiye bağlı olarak, görüşlerimizin eklettik olduğunu ve fakat o dönem bu görüşlerin kendisine doğru geldiğini belirtir. Bugünkü pozisyonunu ise şöyle belirler:

"Ama bu şeyden bağımsız olarak, pratikten, bilmem neden bağımsız olarak, ki tez düzeyinde ele alındığında, gelinen aşamadaki görüşüm: Doğrudur, yani

revizyonist bir tezdur. Bu anlamda da gelinen aşamada bir sorunum yok." (s. 704)

Ali yoldaş ise bu bağintıda bizim kendi uygulamamızı ve tartıştığımız bağintıyı bir kenara koyduğumuzda, sorunun "tez düzeyinde bu genellikte" konulmasının yanlış olduğunu tespit ettikten sonra şöyle der:

"Bu yanlışın ismi eğer mutlaka konulmak isteniyorsa, revizyonist denmesi de —bu hatanın— yanlış değildir. Benim son geldiğim yerde düşüncem bu.

Bununla kesinlikle şeyi ayırmak istiyorum: Bir: Uygulamamız. İki: Tartıştığımız özel bağintı olayını kesinlikle bu değerlendirmenin dışında tutuyorum. Bu koşullarla söyleyecek başka birşeyim yoktur." 8s. 704)

İrfan, bu polemigi daha önce tam olarak izleyemediğini belirtir ve şöyle der:

"Fakat benim buna karşı çıkış noktam şuydu: Pratikte GDS ile olan bizim tüm ilişkiler, özellikle de bu tartışma gündeme geldikten sonraki pratiğimiz, derneklerdeki onlarla tartışma, vs. vs. hiç de böyle birşey olmadığını biliyordum. Bunun pratiğini de yaşadım."

İrfan devamla, bugün sorunu incelediğinde, Lenin'de böyle birşeyin var olduğunu ve gerçeğin reddedilemeyeceğini belirtir. (s. 404-405)

Bu tartışmalardan sonra Divan bu bölümü oylamaya geçer. Bu bölüm sunulduğu gibi oybirliği ile kabul edilir.

\*

**2- KARARLARIN ALINMASINDAN ÖNCE VE SONRA TARTIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜ VE ALINAN BİR KARARIN UYGULANMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ İLE TARTIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN BAĞI**

Bu bölümde ilk söz alan Ermiş yoldaş, bu bölümle ilgili karar tasarısının çeşitli bölümleriyle ilgili olarak şunları söyler:

"Bu 34. sayfanın son paragrafının (Bkz. s. 129, 4. paragraf) son kısmı var. Aynı şekilde 3. karar tasarısı ile de bağlantılı bu. Yine 3. karar tasarısında s. 35'de son bölüm (Bkz. s. 130, ilk paragraf), son cümleler: Karar alındıktan sonra tartışmanın sınırlandırılması bağintısında ben bir problem görüyorum. Burada karar alındıktan sonra kararlara uymayan parti üyeleri sadece kendi hücrelerinde bunu yapabilirler gibi bir genelleme şeyi var..." (s. 705)

Bu bağintıda DERVİŞ yoldaş karar tasarısındaki "Parti tüzüğü hükümleri çerçevesi içinde, yanlış buldukları bu kararların değiştirilmesi için mücadele edeceklerdir" şeklindeki yere dikkat çeker. (s. 706)

ERMİŞ s. 34 ve 35'deki söylenenlerin ikisinin birlikte ele alındığında, "Bilhassa azınlıktaki adamları bu s. 34 ve 35'teki birleştiğinde diyorum, bilhassa azınlığın konumu ne olur diyorum, Konferans kararları sonrasında?" diyerek problemini dile getirir. (s. 706)

Aynı bağintıda, Cafer yoldaş tasarıdaki anlayışı doğru bulduğunu belirttikten sonra, sayfa 35'in sonuna şöyle bir cümle eklenmesini önerir:

"Bu amaçla yürütülen tartışmada da ayrı görüşte olan yoldaşların veyahut ta üyelerin eleştiri hakkı vardır."

Yoldaş, bu konmaz ise, "kararların kavratılması için yapılan tartışmada, kararlar hakkında farklı görüşte olan kimse görüşünü belirtmemiş gibi yorumlanabilece-

ginden", onun önünü kapatmak için böyle bir cümlelerin eklenmesinden yana olduğunu belirtir. (s. 707)

Daha sonra **Derviş** yoldaş, Ermiş'in sorunu doğrultusunda, sayfa 34'e eklenmek üzere (parantezden sonra) şu cümleyi önerir:

"Eleştirisinin bütün Partiye tanıtılması hakkına sahiptir."

Bu öneriyle birlikte, Divan taslağın bu bölümünü oylamaya sunar ve bu değişikliklerle birlikte bu bölüm de oybirliğiyle onaylanır.

•

### 3- PARTİ KONGRESİ KARARLARI ÜZERİNE TARTIŞMA İLE İLGİLİ

Bu bölümle ilgili olarak ilk **Derviş** konuşur. Konuşmasında herhangi bir kongrede karar alındıktan sonra "tartışmanın amacı değişir" şeklindeki ifadenin değişik şekillerde yorumlanabileceğine dikkat çeker. Mesela eski kardeşlerin bunu, bizim tartışmanın amacını önceden belirlediğimiz ya da belirlemek istediğimizden hareketle, buna "Dühring usulü ayırım yaratmaktır. Tartışmanın amacı önceden belirlenemez" vb. eleştiriler getirdiklerini hatırlatır. (s. 708)

Bizim tavrımızın ise, "... tartışma var, tartışma var. Kongre öncesinde yürütülen tartışmanın amacıyla, kongre sonrasında yürütülen, kongre kararlarını tanıtmaya tartışmasının, bunun için yapılan tartışmanın amaçları arasında değişiklikler vardır" şeklinde olduğunu, ve GDS'in bizim bu tavrımıza karşı "Dühring tipi birşey yaratmaktadır ve tartışmayı engellemektir" gibi tavrı takındıklarını belirtir. Devamla, Lenin'de de benzer yaklaşımların olduğunu,

"Lenin bir bağtıda, mesela eleştiri özgürlüğünü filan tartışırken, evet eleştirinin amacının ne olması, hangi eleştiriye evet bizim ihtiyacımız olduğu, hangisine izin vereceği bağtıusunda da tartış"ığını belirtir. (s. 709)

Ayrıca "Tartışmanın amacı değişir" tespitinin yanlış bir şekilde de kullanılabileceğini, böyle birşeye açık olduğunu ve buna dikkat etmek gerektiğini belirtir.

Bu konuda **Derviş**'in dışında **Cafer** konuşur. **Cafer** konuşmasında, Lenin'den örnek vererek, "belli bir özel amaçla" tartışmanın olabileceğini ve belli şartlarda tartışmanın, "kararların yeniden belirlenmesi için, Parti içinde yeniden iktidar sorununun çözülmesi, yönetim sorununun çözülmesi için, amacıyla" yapılabileceğini savunur. Ve bunun RSDİP özelinde —1906— özel bir uygulama olduğunu açıklar. Şöyle devam eder:

"Özellikle şu bilincimizde olduktan sonra; yani evet, Konferans sonrasında, kongre sonrasında alınan kararlar üzerine tartışma hakkı vardır, eleştiri özgürlüğü vardır — eylembirliğini bozmadığı sürece, kararları reddetmediği sürece, Partinin ortaya koyduğu program ve tüzük çerçevesinde bu hak bütün üyelerin hakkıdır." Bu sorunda "temel olarak anlaştıktan sonra, ben burada bu şekilde konuşmada onca problem görmüyorum." (s. 709-710)

Ayrıca **DERVİŞ**, "Tabii ki tek tek yoldaşların eleştirisinin önüne engel koymak için kullanılamaz" der.

Oylamaya geçilir. Bu bölüm de oybirliğiyle onaylanır.

•

### 4- BU KONULARDA POLEMİĞİN GELİŞMESİ VE HATALARIMIZ ÜZERİNE

Bu tartışmada ilk söz alan **Cafer** yoldaş önce tasarıdan şu alıntıyı yapar:

"... Önce tartışılması gerektiğini, karar alındıktan sonra alınan kararın uygulamaya yükümlülüğünün varolduğunu klasiklerin savunduğunu ispatlayan alıntılardır. Bu alıntıların yer yer yanlış yorumlanması..."

Burada geçen "yer yer" in çıkartılmasını talep eder. Bunu şöyle gerekçelendirir:

"Bu alıntıların tümünü biz şey için kullandık, yani MK, eleştiri özgürlüğü ile uygulamaya yükümlülüğünün çelişkili olduğunu ve yani bunların karşı karşıya konması yönünde yorumladık." (s. 711)

Merkez Komitesi'nin bu konuda hata yapmasıyla ilgili olarak yapılan,

"MK'nın hatalarını doğru bir biçimde tespit edememesinde —burası— eski kardeş örgütlerin polemikindeki bu konuda MK'nın gerçek hatalarına da dikkat çekilirken kullanılan tekyanlık, toptancı ve niyetler üzerine ahkam kesen tavrı ve yöntemlere duyulan tepki de belli bir rol oynamıştır"

şeklindeki tespitlere ise **Cafer** yoldaş şöyle karşı çıkmaktadır:

"Burada gelişme içerisinde birşey atlanıyor benim görebildiğim kadarıyla. O da şu: Yani GDS'in eleştiri yöntemi böyle de olsa, Parti içinden Recai'nin eleştirilerine rağmen de belli bir süre MK kabul etmedi. Bu hatasını görmedi. Ki bu eleştirilerde ben ne tekyanlık, ne de niyetler üzerine ahkam kesme filan olarak görmedim, görmüyorum da."

Bu bölümün bu şekliyle kalmasından yana olmadığını belirtip, düzeltilmesini talep eder. Aynı bağtııda **Neriman** da düzeltmeden yana olduğunu belirtir.

Aynı bölümle ilgili olarak **Mustafa** yoldaş, bu bölümün olduğu gibi çıkarılmasının kendisine daha doğru geldiğini açıklar. (s. 711)

Bu konuda **Derviş** şunları savunur:

"Bence bu olgu tespittir. Ve bu olgu tespiti... Ve açıktır ki yani benim savunduğum görüşlerin yanlışlığı esastır yani. Yani yanlış görüşler savunduğum için yani esas budur.

Şimdi bu yanlış görüşleri uzun süre savunmada rol oynayan birtakım şeyler var. Burada o söyleniyor. Bunlar da belirli bir rol oynadı deniyor. Ve eğer diyorsa mesela MK'dan diğer yoldaşlar, yok bu rol oynamadı, ben gerçek durumun doğru tespit edilmediğini söylerim. Başkaları açısından bilemem ama, benim açımdan bu eleştirilerin yöntemleri filan belirleyici değil, burada tespit edildiği gibi, belirli bir rol oynadı. Bu noktada Parti içinden eleştiri getiren, hemen hemen aynı doğrultuda eleştiri getiren yoldaşların, ya işte biz şey getirmedi, o zaman buna rağmen niye diretildi, bilmem ne bağtıısında sordukları soruya benim vereceğim cevap şudur: GDS'ten bağımsız olarak şeyi görmemek lazımdır, bütün bu ideolojik çatışmayı. Bir yanda GDS vardır, o anlamda evet "GDS taraftarları" vardır. Bir yanda da MK vardır. Ve hatta eğer hatırlarsanız, GDS'in pozisyonlarını esasta doğru bulan arkadaşların bu konferansa özel olarak ayrı temsilci göndermeleri fikirleri bilmem ne çıktı. Neden çıktı ki bunlar? Yani belli bir çatışmada, ideolojik çatışmada, biz bu yoldaşları GDS'in pozisyonlarından ayırmadık. Sorun böyle bir sorun. Ben bu tespitlerin ille de bunun içinde kalsın vs. görüşünde de değilim. Ama ben, bu olgu tespittir benim açımdan. Gerçek durumu yansıtan birşeydir. Ama yani belirleyici filan birşey de değildir." (s. 712)

**Cafer** paragrafın çıkarılmasından yana olmadığını belirttikten sonra, "Fakat burada özellikle, öncelikle bu hatayı görmemiş olmasında, bunu teorik olarak doğru görüp savunduğu gerçeği vurgulanmıyor bu paragrafta. Yani biz savunuyorduk bunu. Böyle bir tez savunuyorduk" der. **DERVİŞ**, bunun bütün dördüncü

bölümde olduğunu hatırlatır. Buna karşılık CAFER:

"Doğru, doğru, o bağintıda geliyor. O zaman yani illa da konmasında ben direktmiyorum yani. O zaman çıkmasından yanayım yani paragrafın. Bu şekilde değil, çıkmasından yanayım" der.

DERVİŞ yoldaş, Cafer yoldaşa şu soruyu sorar: "Peki, çıkmasının gerekçesi ne? Olgu tespiti değil mi bu?" (s. 712) CAFER şöyle tavrı takınır:

"Ben burada olgunun tam olarak yansıtılmadığı (görüşündeyim), demin açıkladığım nedenlerden dolayı. Ben diyorum ki, eğer olgu tespiti yapacaksak, o zaman olgunun diğer yönünü de koyalım. Yani evet, içimizde en azından iki yoldaşın getirdiği eleştirilere rağmen de belli bir süre görüldü. Çünkü bu yazılı-çizili, belgeli olarak ortada varolan şeyler yani. Ben bu açıdan olguyu tam yansıtmadığı için karşıyım. Yoksa öbürü evet benim için de olgudur. Yani tepkici falan filan, ya da niyetler üzerine tartışmanın filan olduğu olgudur. O noktada ya öbür tarafını da koyalım olgunun, ya bütünüyle çıkaralım." (s. 713)

Bu konuyla ilgili olarak Ali yoldaş şöyle der:

"Bence burdaki yapılan tespit, hatalı görüşlerin uzun süre savunulmasında rol oynayan bazı şeylerin tespitidir. Başka birşey değil. Bu anlamda da çıkmasını doğru bulmuyorum. Çünkü çıkmasını şu anlamda da doğru bulmuyorum: Neden sorusuna da cevap vermek lazımdır. Neden böyle oldu? Belli rol oynayan birşey ise bu, o zaman bu da konmalıdır. Diğer arkadaşların, içimizde bulunan arkadaşların eleştirisine rağmen de olduğu hatırlatmasına karşı da şunu söylemek istiyorum: Yoldaş açıkladı. Gerçekten de o günkü durumu gözler önüne getirmek lazımdır yani. İçimizde GDS pozisyonlarını genel olarak savunan arkadaşlar sözkonusudur. Örgütsel ayrılığın tehlikesinden vs.den bahsedilmektedir filan yani o gün. Bu anlamda da GDS ve orada birtakım yoldaşlar biçiminde değil de, genel olarak GDS / MK biçimindedir durum." (s. 713)

Daha sonra söz alan Mustafa yoldaş, belli bir döneme kadar sorunun MK / GDS ikilemi biçiminde ele alındığını doğru olduğunu belirttikten sonra, "Ondan sonra da uzunca bir müddet bu tezi" savunmaya devam ettiğimiz tespiti yapar.

"Mesela ben belli bir dönem sonra, bu konudaki MK olarak yaptığımız yanlışlığı kavradığımız halde, uzunca bir zaman MK olarak düzeltmedik. Ben kişi olarak düzelttim ama MK olarak düzeltmedik.... .. artık GDS / MK ... ikilemi bir anlamda kalkmıştı"

tespitlerine bağlı olarak, gelişmelerin tam olarak yansıtılmasını talep eder. (s.713)

Bu bağintıda Ali yoldaş MUSTAFA'ya şöyle bir soru yöneltir:

"Yoldaş, hatanın sürdürülmesi belgelerde yeniden yeniden yazma biçiminde bir sürdürme mi, yoksa belge orda duruyor, aradan vakit geçmiş, yeniden o konuyu ele almadığımız için bir tavrı takınmama anlamında sürdürme mi?" (s. 713)

Bu soruya MUSTAFA şu şekilde tavrı takınır:

"Mesela Cafer yoldaşla aynı organda çalıştığımızda eleştiri getirdi. Hatta birkaç organ toplantısında tartıştık bunu. Belirli bir zaman sonra, doğruluğu sonucuna ben kendim de vardım. Ama uzunca bir zaman da o parti hücreesindeki sekreter yoldaş mesela varmadı. Yani sadece belgenin bir kıyıda kalması anlamında değil, onun ötesinde bizzat belge tartışmaya sokulduğu halde de düzeltmedik. Yani olgu bu." (s. 714)

Daha sonra, Cafer'in önerisine bağlı olarak, 38. sayfanın ilk paragrafındaki (Bkz. s. 132, 5. paragraf) "yer yer" sözcükleri silinir, en son paragrafın altına ise: "Bu tepkici tavrı, kendi saflarımızdan gelen doğru

eleştirilerin ciddi bir şekilde ele alınıp, hataların aşılmasında doğru bir biçimde kullanılmamasında, ve hatada bir süre daha direnmede de kendini göstermiştir" eklenir.

Divan bu bölümü bu şekliyle oylamaya sunar ve oybirliği ile onaylanır.

\*\*

## 5- ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİN BU BAĞINTIDAKİ TARTIŞMA İÇİNDE SAVUN- DUKLARI BAZI YANLIŞ TEZLER

Bu bölüm üzerine herhangi bir tartışma olmaz, düzeltme önerisi vs. gelmez. Sunulan karar tasarısı oybirliğiyle karar haline gelir.

\*\*

## II. TKP/ML(B) MK'NİN İKİNCİ PARTİ KONFERANSI VE TKP/ML(B) MK'NİN BÜROKRATİK PLANI BÖLÜMÜ ÜZERİNE

Bu bölümde önce DERVİŞ'in sunduğu karar tasarısı üzerine tartışılır, tartışmanın gelişmesi içinde MUSTAFA ve CAFER yoldaşlar Derviş'in sunduğu karar tasarısı üzerinde belli değişiklik önerileri —ekleme/çıkarma şeklinde— ile alternatif bir karar tasarısı sunarlar. Bu konuda tartışmalar şöyledir:

Cafer alternatif karar tasarısı ile ilgili açıklamalarda bulunarak tartışmaya sunar. Karar tasarısı şöyledir:

"İkinci Konferansa sunulan karar tasarılarında, ve özellikle de örgütlenme ile ilgili karar tasarılarında, bürokratik bazı hata ve sapmalar sözkonusudur. Konferansımız bu konuda İkinci Konferansta kardeş örgüt temsilcilerinin getirdiği temel eleştiriler hakkında çoğunlukla şu değerlendirmeleri yapmıştır:

- Bürokratik plan tartışmasında: GDS'li, örgütlenme ile ilgili karar tasarısı hakkında, "Buradaki esas sorun, bu karar tasarisının tümünün yanlış bir ideolojik planın... bürokratik bir planın... sonucudur" tespitini yapıyor. (s. 126)

O bu tespiti tek tek belli eleştirilere dayandırıyor. Onun tek tek getirdiği eleştiriler hakkında bizim bugünkü değerlendirmemiz şöyledir:

- Örgütlenme ve kadrolar bölümünde, "Bu örgütlenmede en üstte MY vardı" tespitine getirilen eleştiri, zorlama bir eleştiridir. Bu tespit ne yanlıştır, ne de bürokratik. Burada iki konferans arasında en yüksek organdan söz edildiği açıktır. (s. 129)

- "MY'nin dışında herhangi bir parti kademesi yoktu." (s. 130) Bu tespitin gerçeği yansıtmadığı tespiti, ve bunun ardında yatanlar üzerine söylenenler, daha önceki zorlama eleştirinin devam ettirilmesidir.

- Üyelik konusunda "açık bir şekilde hücrelerin demokratik haklarının ne olduğunun ortaya konmadığı" eleştirisi doğru bir eleştiridir. Açıktır ki bu hata demokratik merkezîyetçilikten uzaklaşma anlamına gelmekte ve bürokratik bir uygulamaya izin vermektedir. Bu anlamda buradaki hatayı "bürokratik bir hata" olarak değerlendiriyoruz.

- "Örgütlenme Üzerine" başlıklı karar tasarısının a) bölümüne getirilen, "bütün yetkiyi merkeze verme" ifadesinin yanlış bir ideolojik planın göstergesi olduğu tespiti de doğru bir tespittir. Çünkü Tüzüğe kesin olarak dayanılacağına belirtilmediği, yeni kurulacak hücrelerin hakları ve hücrelerde parti üyelerinin haklarının açıkça vurgulanmadığı koşullarda, bütün yetkin merkeze verilmesini Konferanstan talep etme bürokratik bir yaklaşımdır. İkinci cümledeki "köklü kopma" ifadesine getirilen eleştiri zorlama bir eleştiridir. (s. 131)

"Kısa süre içinde" ifadesine getirilen "tam da bürokrat dil" eleştirisi, ciddiyetten uzak, zorlama bir eleştiridir.

- "Bir döküman ele alınmakta, fakat dökümanda neyin savunulduğu, neyin savunulmadığı tema olarak ortaya konmamaktadır. Bu da bürokratik yaklaşımdır" (s. 131) tespitinin birinci bölümü olgu tespitidir. Doğrudur. İkinci bölümde yapılan "bürokratik yaklaşım" tespiti, bu tespiti yapanın bürokratik plan genel değerlendirmesini ispatlamak için nasıl zorlandığının bir belgesidir. Bizim bildiğimiz bürokratism, "kararnamelerle yönetme, yönlendirme"dir. Bürokrat her zaman dayanabileceği kesin, yazılı belge, kararname ister.

Kesin, berrak olmayan, yoruma açık kararnameler, emirler, direktifler, yazılar "bürokratik bir yaklaşım"ın ifadesi değildirler. Ama amaç "bürokratik plan" tezinin ispatı olunca, bürokratik yaklaşım birdenbire berrak olmanın, muğlak ifadelerin karşılığı oluveriyor GDS'in gözünde.

- e) maddesinde demokratik merkezîyetçilik ilkesinin konmamış olduğu bir olgudur. Yeni bir örgütlenmemin planlandığı, bunun için yeni karar tasarılarının ortaya konduğu, geçmişte var olan tüzükte işlerlik bölümüne sadece "dayanılabilir" dendiği koşullarda, demokratik merkezîyetçilik ilkesinin konulmaması, yukarıdaki hatalarla da birleştirildiğinde, kesinlikle bürokratik bir hatadır.

"Örgütlenme Üzerine" karar tasarısında ortaya koyduğumuz bu hataların kendi içinde mantıklı bağları olduğu açıktır. Denebilir ki, bu hatalar Tüzük'e "dayanılabilir" yerine "dayanılmaz" denseydi ortadan kalkardı. Evet, Tüzük yardımcı bir belge olarak ele alınmasa da "temel belge" olarak alınırsaydı, ve ona "dayanılmaz" kesin belirtilseydi, yukarıda sayılanların hata olduğunu söyleyemezdik.

İşte tam da bu bağtımda neden Tüzük'e "dayanılabilir" ifadesinin kullanıldığı sorunu gündeme gelmektedir. Merkez Komitesi çoğunluğunun sunduğu karar tasarısında bunun bir "İFADE BOZUKLUĞU" olduğu belirtilmektedir.

Biz bu açıklama ile kesinlikle hemfikir değiliz. II. Konferansa sunulan "Örgütlenme Üzerine" karar tasarısı incelendiğinde, Tüzüğün yardımcı belge olarak ele alındığını, bunun tamamen mantıklı olduğunu, bu anlamda "dayanılabilir" ifadesinin bu durumu yansıtan bir ifade olduğunu söylüyoruz.

Biz "Örgütlenme Üzerine" başlıklı karar tasarısında tespit ettiğimiz yukarıdaki hataları "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" başlıklı belgede Parti içinde genel tartışma konusu olmayan konularda Parti üyelerinin nasıl davranacakları hakkında söylenenlerle birleştirdiğimizde, TKP/ML dönemindeki hatalarla bağını kurdugumuzda, ortaya niyetten, istekten bağımsız olarak "bürokratik bir plan" çıktığını görüyoruz.

Biz açıkça vurgulamak istiyoruz ki, böyle bir planın yazılmış olunması, bunu yazan yoldaşın ve onaylayan, Merkez yönetime eleştiri getirmeyen diğer yoldaşların bilinçli olarak "bürokratik bir plan" yaratmak istedikleri, Partimizi bu temelde yozlaştırmak istedikleri demek değildir. Biz bürokratik plandan söz ederken, ortaya konan belgelerin taşıdığı hataların kendi iç bağtımsı olduğundan ve uygulanması halinde —düzeltilemediği sürece— böyle bir sonuca varacağını belirtmek istiyoruz.

II. Konferansımıza sunulan "Örgütlenme Üzerine" başlıklı karar tasarısındaki hatalar, eleştirildiği anda görülmüş ve düzeltilmiştir. Bu anlamda bu hataları-

mızın Konferans sonrası devam ettiği veya pratiğimizde de uygulandığı şeklinde bir anlayışı kesinlikle reddediyoruz."

Bundan sonra getirilen eleştiriler GDS tarafından da bürokratik hata, ya da sapma olarak değerlendirilmiyor.

GDS bürokratik plan tezini bir de "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" başlıklı belgede Parti içinde genel tartışma konusu olmayan konularda Parti üyelerinin kendi görüşleri konusunda nasıl davranacakları hakkında söylenenlere dayanarak ispatlamaya çalışıyor. Bu noktada gerçekten de bürokratik bir hata söz konusudur.

... Tartışma belli bir noktadan itibaren I No. tarafından niyet üzerine tartışmaya dönüştürülmüş; o, "bürokratik plan" ifadesinin ancak bir tek şekilde yorumlanabileceğini ve kardeş örgütlerin esasında bürokratik plan tespitleri ile bizim bürokratik bir yapı yaratmak istediğimizi anlatmak istediklerini belirtmiştir. (s. 139)

Kardeş örgütler adına konuşanlar, bürokratik plan kavramının içeriği I No. tarafından niyeti de kapsayacak şekilde doldurulduktan sonra da, bu konuda hiçbir itiraz getirmeden, "bürokratik plan" kavramını ısrarla kullanmaya devam etmişler; ve fakat niyet konusunda açık birşey (ne olumlu, ne de olumsuz) söylemekten kaçınmışlardır.

... GDS sıkıştığı noktada son değerlendirmesinde bürokratik plan tespitinin yalnızca 4 sayfalık karar tasarısı tek başına ele alındığında, onun için geçerli olduğunu belirtmiştir. (s. 159)

Konferans sonrasında yazdıkları değerlendirme yazısında ise TKP/ML(B) MK'nın 10 aylık teori ve pratiğinin bürokratik olduğu genel tespitini yapmaktadırlar. Bu onların Konferans sırasında aslında vardıkları birçok sonucu açıkça ortaya koymadıklarının bir ifadesidir.

Burada üzerinde durulması gereken bir konu, eski kardeşlerin bilinçli olarak II. Konferansa sunulan belgelerin, bugünkü TKP/ML(B) MK'nın belgeleri olmadığını bildiği halde, o günkü MY'nin belgeleri olduğunu bildiği, evet bu MY içinde Spartakus saflarında olanların da bulunduğunu bildiği halde, TKP/ML(B) MK'nın bürokratik planından söz etmeleridir.

Bu önce olguların çarpıtılmasıdır. Yöntem olarak Marksizm-Leninizmle ilgisi yoktur. İkinci olarak da bu, gelişmeyi, değişmeyi reddeden, kişileri dün ne savunuyorsa, bugün de aynı şeyi savunmak zorunda imiş gibi gören-gösteren, anti-diyalektik, idealist bir yaklaşımın işaretidir."

CATER yoldaş devamla, konuşması içinde değişiklik gerekçelerini anlatır. İkinci Konferansa sunulan "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" başlıklı tasarıyla ilgili olarak,

"Bu plan mutlaka partiyi yozlaştırmaya götürür, bu demek değildir. Çünkü, evet böyle bir plana rağmen Marksist-Leninistler yönetimde ise, bunun yanlışlığını görebilirler, bu ihtimaldir ve düzeltebilirler. Marksist-Leninist bir yönetim ise görebilirler! Ama görmedikleri sürece; bu planı harfiyen uyguladıkları anda, ortaya gerçekten de örgütsel alanda da bir yozlaşma ve bürokratism çıkmak zorundadır" tespitini yapar. (s. 717)

Mustafa, esas olarak Cafer'in söylediklerine katıldığını belirttikten sonra, sorunun istek ve niyetten bağımsız olarak ele alınması gerektiğini; ve böyle ele alındığında, adı geçen belgede söylenenler ne ise, onu öyle adlandırmak gerektiğini söyler. (s. 717-718)

Derviş, bu sorunun niyet tartışmasından bağımsız olarak ele alındığında,

"... bütün sorunun özünün gelip düğümlendiği yer, tüzükle ilgili olarak yapılan tespitin, ve o noktada yapılan yanlışın nasıl değerlendirildiği soru-

nuna bağlanmaktadır. Eğer tüzük hakkında yaptığımız tespit, kendi içinde, tüzüğün işleyiş kuralları ile ilgili bölümünde, demokratik merkeziyetçilik filanla ilgili, varolan görüşleri kökten reddetme anlamında bir ifadeyse burda söylenenler, esası buyusa düşüncenin, o zaman evet bunun olmadığı şartlarda, gerçekten ona dayanılmasının reddedildiği, sorunun bu noktada olduğu şartlarda, hepsini birleştirdiğimizde, bürokratik bir plan, bürokratik bir tasarımlarım —objektif olarak belgeye— diyebilirsiniz" der. (s. 719)

Aynı bağınuda,

"... bizzat bu kararlar, diyelim bu karar olduğu gibi geçti, bu karara dayanarak Marksist-Leninist bir yönetim, bal gibi demokratik merkeziyetçilik ilkesini uygular, üyelerin haklarını garantiye alır, alabilir. Yoldaşlar yalnızca "dayanılabilir" in dayanılmaz yanını alıyorlar. "Dayanılabilir" dayanılmaz'ı da içerir, dayanılır'ı da içerir! Dayanılmaz'ı alıyorlar. Eğer dayanılmazsa, evet bunlarla birlikte bürokratik yapı çıkar. Ama "dayanılabilir" in dayanılır yanı da vardır. Ve kimse ona dayandığı için, sen nasıl dayanırsın! diyemez, bu karara göre. Sorun, tartışma bağıntısı böyle bir sorundur" der. (s. 721)

**Cafer**, önce "tüzüğe dayanılabilir" demekle, "tüzük içerisinde yer alan demokratik merkeziyetçilik ilkesinin bizim için problemli olduğunu söylemek değil" der diye bir açıklama yapar.

Devamla, anlatmak istediği şeyin, tüzüğe dayanıldığı noktada kararın düzeltilmesi anlamına geleceğini, ya da kararda eksik olan şeylerin tüzüğe dayanılarak tamamlanmaya çalışıldığı, bunun başka türlü yorumlanamayacağını anlatır. Bu anlamda da yolda, esasında Derviş'in söylediği şeyle, kendi söyledikleri arasında bir fark görmediğini söyler. (s. 722-723)

**Mustafa** önce bu karar tasarısının ortaya çıktığı şartlarda, örgütlenme konusunda problemlerin olduğunu, ortaya konulan örgütlenme şemasının bu problemleri çözmeye çalışan bir şema olduğunu, bunun belgeleri inceleyenler tarafından rahatlıkla görülebileceğini belirtir. Yoldaş bunun böyle olduğunu ayrıca, varolan tüzüğe rağmen, örgütlenmeye ilgili böyle bir karar alınmak istenmesinin de gösterdiğini belirtir.

Devamla, karar tasarılarının "... tam da bu problemleri çözmek için" ortaya çıktığını söyledikten sonra, "bu bağında dayanılabilir ifadesinin" esasta olumsuz temsil ettiğini söyler, tartışma bağıntısında. Ayrıca yoldaş, eleştiri getirildiğinde, ve bizim problemi görmemize bağlı olarak hatamızı düzelttiğimizi söyler. (s. 723-725)

**Derviş**, kendisinin problem yoktu vs. demediğini söyledikten sonra, "Dedim, hangi noktalarda problem olup olmadığını" der ve tüzükle ilgili olarak, a) siyasi noktalarda, b) örgütlenme şeması ile ilgili olarak, "her hücre sekreterinin, bir üstteki hücrenin üyesi olması" noktalarında problemlerin olduğunu, ve bundan dolayı yardımcı belge olmalıdır, ya da dayanılabilir dendiğini belirtir. Ve bu bağında böyle bir ifadelendirmenin formülasyon hatası olduğunu ve gerçek durumun ifadesi olmadığını söyler.

**Neriman**, kendi pozisyonunun bilindiğini ve kendisinin Mustafa ve Cafer'den ayrı gerekçelendirmesinin olduğunu söyledikten sonra, "Ben hataları gerçek anlamda aşabilmek için bunun bürokratik bir tasarım, bürokratik plan olarak adlandırılmasının doğru olduğunu düşünüyorum" der. Yoldaş devamla, Derviş'in dedikleriyle ilgili olarak, dayanılabilir kavramının muğlaklığından hareketle, bunun hatalı görüşlere de dayanak olabilecek bir ifadelendirme olduğunu, herkesin işine gelen yere dayanıp işine gelmeyen yere dayanmayacağı şeklinde yorumlanabileceğini ve Derviş'in bunu görmediğini söyler. (s. 726-727)

Yoldaş, Mustafa ve Cafer'in önerisini destekleyeceğini belirttikten sonra, bu yoldaşların yazılarındaki, "bu şeyi yazan ve destekleyen yoldaşlar" şeklindeki bir ifade ile ilgili olarak bir problemi olduğunu ve eğer bu yönlü bir tespit yapılacaksa, bunun açık yapılmasını, yani, "Birincisi, yazan, ikincisi MY, üçüncüsü bütün parti şeklinde konmalıdır sorun" der. Ve kendisi için sorunun,

bu hataların adlandırılmasında ideolojik ağırlık meselesi olduğunu söyler. (s. 727)

**Ali** yoldaş önce II. Konferansa atıfta bulunarak, orada tartışma bağıntısında GDS'in açıkça "Bizim senin (1 No.) ve diğer yoldaşların niyetinden herhangi bir kuşkusuz yoktur" diyerek bunu tartışmanın dışına atmalarının, tartışmanın özel noktalarda yürütmesini engellediğini, kendisinin bunu kötü niyet olarak değerlendirdiğini ve kendisinin bu şekilde bir tartışmayı reddettiğini, ve fakat özel noktalarda bürokratik hatalar yapılacağı, yapıldığı konusunda görüşlerini daha önce belirttiğini, ancak çok fazla açık şeyler söylemediğini belirtir. Yoldaşların getirdikleri eleştirilerin önemli hatalarımıza işaret ettiğini ve gelinen yerde tartışmanın tüzükle sınırlı hale getirilip konulduğunu belirttikten sonra, hataların daha derinde olduğunu söyler. Yoldaş devamla, hatalarla ilgili olarak, Mao'yu kışla göz arasında klasiklikten çıkartma; ideolojik-teorik sorunların bazı yoldaşlar arasında paylaşımlararak çizgi oluşturulması, ve "parti içinde ideolojik-siyasi mücadelelerin sürdürülmesinin önünü kapatan ve bunu formüleştiren hatalarımızda", girişimlerimizde aranmalıdır der. Ayrıca yoldaş, "Çizgimiz ve Disiplin Anlayışımız" adlı belgede de sunulmuş olan, alelacele çizgi oluşturma güdülerinde aranmalıdır filan" dedikten sonra, kendisinin bunu niyet anlamında değil, yaklaşımlar olarak söylediğini belirtir. /s. 727-728)

Tüm bunlara bağlı olarak, bizim niyetimizden bağımsız olarak bir bürokratik plandan, bir bürokratik sonuçtan bahsetmenin mümkün olacağını söyler. Ve yoldaş bağından itibaren konuşmalarında hiçbir şekilde kendini bu hatalardan ayırmadığını, şu ya da bu şekilde mutlaka kendisinin de sorumluluk taşıdığını söyler.

Yoldaş son olarak Neriman'ın getirdikleriyle ilgili, Neriman'ın bundan önceki sorduğu bir soruda da, esasında bildiği bir konuda, MK içinde kim mücadele etti? filan diye bir sordugunu hatırlattıktan sonra, Neriman'ın bu soruyu, Derviş'e gelen "ağır eleştirilere karşı onun olumlu yönünü öne çıkartmak için bu soruyu sormuştu" dedikten sonra, Neriman'ın son getirdiği teklifin de Derviş'in hatasının ağırlığını örtme yönünde bir teklif olduğunu belirtir, şöyle devam eder:

"Eğer yoldaş bütün çalışması boyunca çizginin esas üreticisi olma durumunda, bu anlamda uygulamada da baş sorumlu olma durumundaysa, bu noktadaki hatada da, hatanın ağırlığı konusunda bence payına düşeni almak zorundadır. Diğer yoldaşların —geçmiş dönemi hatırladığımızda— pozisyonları —bu da esasında bizim bürokratik hatalarımızın sonucu olan bir durumdur— sallabaş durumunda olmaktan başka birşey değildi. Bir hatayı dağıtırken, bu yoldaşların o durumunu, o duruma geliştikleri bizim rollerimizi de koymak durumunda yız." (s. 729)

**Faruk** yoldaş bu soruna ilgili olarak önce, GDS'in ya da bir bütün olarak eski kardeşlerin tartışmada açıkça niyet tartışmasını dışlamadıklarını belirttikten sonra, bundan bağımsız olarak, bizim çok önemli bürokratik sapmalarımızın olduğunu, bunların çok açık bir şekilde kendisini gösterdiğini belirtir. Devamla, tartışılan en önemli noktalardan birinin bu bağında tüzükteki, tüzüğe dayanılabilir şeklindeki nokta olduğunu söyledikten sonra, eğer tüzüğe dayanılacaksa, buna rağmen tasarıda örgütsel işlevlerle ilgili şeylerin yer almasının gereksizliğini, zira tasarıda yer alan örgütlenme ile ilgili şeylerin tüzükte var olduğunu belirtir. Daha sonra yoldaş, sorunun o dönemde varolan problemlerden ve örgütlenme perspektifimizden ayrı ele alınmayacağını belirtir, "ifade bozukluğundan çok, evet bu örgütlenme perspektifiyle, bizzat bu ifade bozukluğu değil de, varolan sorunun, varolan durumumuzu yansıtan bir ifade"nin kendisini ortaya koyduğunu söyler. (s. 730)

Yoldaş, sözkonusu planın o şekliyle de karar olarak geçse bile, Marksist-Leninistlerin yönetimde olması halinde bürokratlaşmaya götüremezdi vb. şeklinde bir tartışmanın da aslında tartışmayı niyet tartışmasına götürebileceğini, kendisinin her türlü niyet ve istekten bağımsız olarak değerlendirdiğinde, "evet bürokratik bir plan" denilebileceğini söyler. (s. 730)

**Cafer** yoldaş, önce kendi sundukları karar tasarısının kendisini esas olarak

II. Konferanstaki tartışma ve bu tartışma bağintısında bürokratik tasarım mı değil mi tartışmasıyla sınırladığını, bunun MK çoğunluğu olarak sunulan tasarımın da kendisini aynı çerçeve ile sınırladığından kaynaklandığını, ancak kendi tasarımlarında bu bağintıda kendilerinin işaret edip bıraktıklarını söyler. Ayrıca yoldaş bu konudaki hatalarımızın geçmiş bağintısında esas olarak görüşlerinin Ali yoldaşın görüşleri çerçevesinde olduğunu, kendilerinin bürokratik plan tespiti ya da eleştirisi getirirken, kendilerini sadece tüzükle sınırlamadıklarını, geçmiş hatalarla da bağlarını olduğuna dikkat çektiklerini belirtir. Tartışmanın dönüp dolandığı yerin, yeni bir örgüt kurma isteğimize bağ olarak ve onun için karar tasarımları sunduğumuz, ve bu anlayıştan hareketle tüzüğün yardımcı bir belge olarak ele alındığını, bütün mantığın bu olduğunu, ancak buna rağmen tüzüğün yardımcı bir belge olarak ele alınmaması ifade bozukluğu olduğu iddiasında diretilmesinin yanlış olduğunu söyler. (s. 732)

Neriman'ın önerisi ile ilgili olarak, yoldaşın isteğinden bağımsız olarak, MY'nin de, Partinin de onaylamış olduğunun olgu tespiti olduğunu, ancak bundan öncelikle ve ağırlıkla yazan yoldaşın sorumlu olduğunu, bunun da olgu olduğunu vurgular.

Ayrıca Ali yoldaşın söyledikleri bağintısında,

"Özellikle o dönemde parti üyelerinin tümü değil ama, MY içerisinde yer alan yoldaşların ben tümü için 'sallabaş' olarak değerlendirilmesinden yana değilim. Sınırlama yapılmasından yanayım. Çünkü bildiğim kadarıyla yönetim içerisinde yeralan birtakım yoldaşlar, evet gerçekten fikir üretebilecek durumdadırlar, o dönemde de. Mesela 13 No., parti üzerine tamamen alternatif bir çizgiye gelebilecek düzeyde birisidir. Bu noktada hata bence yoldaşların sadece 'sallabaş' olması filan değil, veyahut ta esas bu değil. Ben yönetim için söylüyorum bunu. Ciddi bir şekilde bunların üzerine kafa yormama filan olarak görüyorum ben. O sonuçta pay, ağırlık olarak yazan yoldaşıdır, bu kesin- dir benim için" diyerek konuşmasını bitirir. (s. 732-733)

İrfan önce Ali yoldaşın konuşmasına-değerlendirmesine atıfta bulunarak, yoldaşın bu konudaki hatalarımızın geçmişle bağintı içerisinde ele alınması ve geçmişle ilgili verdiği örnekleri de hatırlattıktan sonra şöyle der:

"Bence bu önce metot olarak kesinlikle yanlıştır. doğru bir metot değildir. Bunu kavramamız lazım. İkincisi, yapılan hatanın neye bağlı olarak yapıldığını, ayırmı yapmak zorundayız, ki ben şimdiye kadar hep böyle gittigimizi biliyorum. Yani hangi bağintıda, nasıl doğrulardan sapıldı, nasıl, neden yanlışlar yapıldı. Bütün bu yapılan hataları, bu bağlar içinde ortaya koymazsak, yoldaşın çizdiği o mozaik yanyana getirdiğimizde bir resim gösterir dediği şey hiçbir şeye yaramaz hale gelir bence." (s. 733)

Devamlı yoldaş, Derviş'in sunduğu karar tasarısıyla ilgili olarak, 41. sayfadaki 5. paragrafın ya hepten çıkartılmasını, ya da değişik formülle edilmesini talep eder, bu şekliyle bu karar tasarısını doğru bulduğunu, desteklediğini söyler.

Son olarak tartışmanın bir nokta üzerinde, tüzük üzerinde yükseldiğini tespit eder ve tüzüğe "dayanılabılır" yerine dayanıyoruz derseneydi, problem ortadan kalkacağını, bütün eleştirinin bunun üzerinde yükseldiğini, alternatif karar tasarısının da bu temel üzerinde yükseldiğini ve onu doğru bulmadığını söyler. (s. 734)

Derviş, önce Ali yoldaşın ileri sürdüğü 'sallabaş' ya da her denileni onaylama bağintısında, geçmişle ilgili, gerçek durumun böyle olmadığını, hatta yer yer doğru görüşlere karşı gelindiğinin de olduğunu, bunun örneklerinin vs. olduğunu söyler. (s. 734) Şöyle devam eder: "Bugüne göre çok daha az eleştirici bir yaklaşım vardı. Ama kesinlikle yani sorun durumumuzun 'sallabaş' biçiminde değerlendirileceği bir durumda değildi."

İrfan'ın önerisi bağintısında, yoldaşın çıkartılmasını ya da düzeltilmesini önerdiği paragrafla ilgili olarak, sözkonusu paragrafın somut bir tartışma bağintısına cevap verdiğini, bu anlamda da karar tasarısının esasına ilişkin birşeyi değiştirmeyeceğini, bu anlamda da çıkarılmasında bir problem görmediğini söyler. (s.734)

Yoldaş konuşmasını şöyle tamamlar:

"Onun dışında bir de sorun kesinlikle şöyle görülmesin: Bürokratik tasarım ya da plan diyen yoldaşlar, bunun eskiyle bağ içinde olduğunu söyledikleri için böyle diyorlar; buna karşı çıkanlar ise esasta yani belli bir anlamda bunların bağsız (bağız; kimsesiz) söylemedi ama, ben bunu söylemeyi gerekli görüyorum belgeler açısından), yapılan hiçbir hatanın, bir noktada yapılan hatanın, daha önce aynı benzer noktalarda yapılan hatalardan bağımsız olabileceği mümkün değildir." (s. 735)

Bu bağintıda tekrar söz alan Ali yoldaş, önce 'sallabaş'lık deyiminin yanlış şekillerde yorumlandığına dikkat çektikten sonra, "Ben bununla varolan bir durumu yansıtmak, bu durumda sorumluluk konusunda yöneticilerin rolünün önemli olduğunu göstermek istedim. Hiçbir biçimde yoldaşları küçümseme, karalama,... herkes koyun sürüsü gibidir filan şeklinde anlatmak istemedim" der. (s. 735)

Derviş yoldaşın verdiği örneğin bir olgu tespiti olduğunu belirtir, konuşmasını şöyle bitirir:

"Fakat derinlemesine soruna yaklaştığımızda, bu sonucu esasında öncelikle bizim yaratmış olduğumuz da görülecektir. Örgütsel ayrılık, herhangi bir siyasal tercih, teorik bir sorunda tercihten daha önemli, çok daha hayati bir noktadır. Ve bu bizim yoldaşları ayrılığın bilincine, siyasal ayrılıkların bilincine varılarak, bunun bilincine erdirmediğimizi gösterir. Bu noktada ben yoldaşa şunu hatırlatmak istiyorum: Sadece burada değil, bundan daha önemli, ideolojik bakımdan da belli ölçüde yakın yoldaşlara da, ayrılık fikrini kabul ettirememiştir yoldaş! Ama neden? Çünkü siyasal ayrılığın, çelişmenin derinliğini o yoldaşlara gösterme konusunda yetersiz kalmıştır da onun için.

Eğer yoldaşlar onun bilincine bizim varmış olduğumuz ölçüde varabilmiş olsalardı, aynı örgütsel ayrılık fikrine zorunlu olarak onların da ulaşabileceğini düşünüyorum. Dolayısıyla bu örnek tam sorunu çözebilen bir örnek değildir." (s. 735)

Bu bağintıda Neriman yoldaş, tek tek yoldaşlar üzerine yapılacak tartışmada, bu tartışmanın daha geniş ele alınmasından yana olduğunu belirtir. Şöyle devam eder:

"Benim bu karar tasarısına ek önerimle ilgili olarak, yapmak istediğim şeydu: Olgunun tespit edilmesi gerekli. Yani bu şekilde konduğunda, benim önerdiğim biçimde konduğunda, kesinlikle bir olgu tespiti yapıyor. Ve hatanın nasıl bir hata olduğu tespiti yapıyor. Anladığım kadarıyla Ali yoldaş, bu olgu tespitiyle, Derviş'in hatalarının üzerini örtme işinin yapıldığını, buna hizmet ettiğini böyle birşeyin -anladığım kadarıyla, doğru anladırısam- getirdi. Ama bunu ispatlamadı. Benim sorunun bu değil. İkinci Konferans öncesinde esas hatanın ne olduğu konusunda bence derinlemesine değerlendirme yapmamız lazım. Parti tarihinin değerlendirilmesi bağintısında. Bunu yani ileri dönemde yapmak lazım." (s. 735)

Burda Ali yoldaş şöyle bir açıklama yapar:

"Ben yoldaşın önerisini değerlendirirken, bu olgu tespiti yapılmasını diye hiçbir şey söylemedim. Yalnızca, ayrımsız bir şekilde konulmasına karşı olduğunu belirttim. Çünkü ayrımsız olduğu şartlarda, diğerinin üstü örtülecektir. Bu niyetten bağımsız bir olaydır." (s. 736)

Tartışmanın geldiği bu yerde DIVAN, yeterli olduğu ve esasa ilişkin yeni birşeyin gelmediğinden hareketle, şimdiye kadar tavır takınmayan yoldaşların tavır takınmalarını, ya da varsa itirazlarını getirmelerini, ondan sonra oylamaya geçileceğini belirtir.

Leyla, bu tartışma içinde kendisi için daha önce olmayan problemlerin ortaya çıktığını belirtir:

"Biz bunu hücremizde tartıştığımız dönemde de, ne zaman bürokratik plan denir sorusuna şu cevabı vermiştik: Bürokratik plan altında muhakkak bilinç şeyi yatmaktadır. Ki konferansta da gerçekten de böyle olmuştu. Konferansta 1 nolu yoldaş, bir bürokratik planın her zaman bilinçli birşey olduğunu ortaya koydu. Ve GDS'li arkadaşlar buna hiçbir itirazda bulunmadılar, ve ona rağmen dediler: Bu bürokratik bir plandır. Ve bu şekilde ben bugüne kadar bunu bürokratik plan olarak adlandırmayı her zaman reddettim. Zira dedim, kesinlikle bunun ardında böyle bir niyet yatmadığını düşünmüyorum. Kesinlikle ispatlanabilecek birşey yoktu."

Ancak şu benim için açtı: Yapılan belli bürokratik hatalar vardı. Ve bu bürokratik hatalar ardında, belli bir bağintısı da vardı, birbirinden bağımsız, tesadüfi şeyler diğildir. Ve geçmişteki yapılan hatalarla belli bir bağintısı da vardı. Şimdi gelinen aşamada, burada bürokratik plan adı koymak isteyen yoldaşlardan hiç kimse, bunun niyet şeyi olduğunu savunmuyorlar. Hatta kesinlikle diyorlar, bunun niyet ile alakası yok. Yani bu şekilde benim için belli problemler oldu"

diyerek, bu durumda çekimser olarak oy kullanacağını belirtir. (s. 736)

**Ermis** bürokratik plan konusuyla ilgili olarak şunları söyler: "Benim görebildiğim, esas sorun, hem önderliğin hem de kadroların siyasi geriliğinden oluşuyor temel, bence burdan ortaya çıkıyor." Yoldaş devamla, "Hakikaten bürokratizme karşı mücadelenin en sağlam temeli, parti içerisinde yani, kadroların siyasi bilincinin geliştirilmesi, bağımsız yargı gücünün geliştirilmesi" gerektiğini söyler, şu an, eski durumumuza göre bunun daha sağlam temellerinin olduğu tespitini yapar.

Yoldaş ayrıca sözkonusu tasarımı önceden düşünülmüş bir plan vs. olarak görmeyeceğini açıkladıktan sonra, Mustafa ve Cafer'in sundukları tasarının lehinde tavır takınır.

**Selami**, tartışılan konuda MK çoğunluğu adına sunulan karar tasarısını destekleyeceğini belirtir.

**DİVAN** tasarıları oylamaya sunmadan önce, oylamanın yöntemi üzerine karşılıklı tartışılır. Sonuç olarak iki karar tasarısı ayrı ayrı oylamaya sunulur.

Oylama sonucu Mustafa ve Cafer'in sundukları tasarı %40 red oyuna karşılık, %60 oyla kabul edilir. (s. 742)

Derviş'in sunduğu karar tasarısı ise %30 evet, %60 red, %10 çekimser oy ile reddedilir.

••

# 1- İKİNCİ KONFERANS ÖNCESİNDE İDEOLOJİK ALANDA HAKİM OLANIN LİBERALİZM OLDUĞU GENEL TEZİ TEKYANLI VE YANLIŞTIR

Bu konuda ilk olarak, **Derviş**'in sunduğu karar tasarısı üzerinde, tasarının 42. sayfasında (Bkz. s. , ) yer alan son iki paragraf üzerine tartışılır.

Bu bağintıda **Cafer**, bu iki paragrafın; bu paragraflarda söylenenlerin tartışmaya yeni birşey katmadığı, ve daha önceden de "kardeşlerin kongre öncesi, kongre sonrası kararları ile ilgili tavırları mahkum ettiğimizi, reddettiğimizi" vurguladığımız gerekçesiyle çıkarılması yönünde tavır takınır.

Sayfa 43'te 2. şıkkın ilk paragrafı ve b) ve c) şıkkının 2. paragrafının düzeltilmelerini önerir. Gerekçesi şöyledir:

"Çünkü burada şöyle bir problem görüyorum: Sanki kardeşler Tüzüğe dayanılabılır ifadesini kullanmamız, işte kesinlikle dayanılmaz demiş olmak gibi, bizim öyle bir iddiada bulunmuş olduğumuz temelinde eleştiri getirmişler gibi eleştiriliyor."

Oysa eski kardeşler bizi eleştirirken, "Tam tersine böyle muğlak bir ifade kullanılmış olmasını..." eleştirdiklerini söyleyerek, ilgili paragrafta anlatımların ise durumu değişik aktardığı tespitini yapar. (s. 743-744)

**Ali**:

"Ben söylenenlere genel çerçevede katılıyorum. Ek olarak bir de, tezlerin son bölümünde, eski kardeş örgütler, II. Konferansın genel değerlendirilmesi hakkında bazı tespitler yapıyorlar. O tespitler alıntı olarak aktarıldıktan sonra, biz bu tezleri kökten reddediyoruz şeklinde bir genel yaklaşım var. Oranın da düzeltilmesi lazım. Birincisi, biz bu tespitleri içerik bakımından TKP/ML öncesi/sonrası ayınlştırma anlamında bence reddetmeliyiz. İkincisi, bizim istediğimizi, niyetimizi, vs. tartışmanın içine soktuğu ölçüde reddetmeliyiz. Ama onun dışında neleri kabul etmemiz gerektiğini zaten başta tespit ettik. Bu anlamda da kabul ettiğimiz yanlar vardır. Öyle bir değerlendirme yapmalıyız" der. (s. 744)

**Mustafa**, Cafer ile Ali'nin getirdiklerine eklenecek birşey görmediğini belirtir.

**Derviş**, Ali'nin getirdiği ikinci değişiklik önerisi ile ilgili olarak, bu önerinin doğru olduğunu; "bir yönü ile kökten reddediyoruz" denmesi gerektiğini söyler. Cafer'in çıkarma önerisine karşı olduğunu belirttikten sonra, 42. sayfaya ilişkin düzeltme önerisi bağintısında, konuyla doğrudan ilişkisi olduğundan, eski kardeşlerin "TKP/ML(B) Oportünizmi"nin IV. Bölümünün 15.-16. sayfalarından b) bölümünü okur. Burada söylenenlerin de gözönünde bulundurulduğunda, karar tasarısında getirilenlerin doğruluğunun görüleceğini söyler. (s. 747)

**Neriman**, Cafer'in bu noktada getirdiği eleştiriye katılmadığını belirttikten sonra, TKP/ML II. Konferansı ile TKP/ML(B) II. Konferansı arasında "özel bir farkın olmadığı" şeklinde bir tespitin kökten reddedilmesinin yanısıra, o dönemki hatalarımızdan da kökten kopmadığımız noktalarda hatalarımızın bağının konulması yönünde görüş belirtir. Ayrıca b) ve c) şıkkının 2. paragrafındaki cümlelerin çıkarılmasından yana olduğunu, yoksa bu cümleye ilişkin olarak, "onayımın bu cümleye olmadığı noktasında" "özel bir açıklama yaparım" der. (s. 747)

**Ali**, tartışılan bu bağintıda esas sorunu şöyle koyar:

"Esas şudur: Önceden kesinlikle yeterli bir şekilde tartışılmaksızın, çok önemli sorunların, özel sorunların olduğu konularda, kısa süre sonra karar alma amacıyla böylesi bir yazı, teklifler vs. getirilmiştir. Bu bizim çizgimizi birçok

Önemli, özel noktada sonuca bağlayıcı birşeydir, girişimdir. Eh, sorunlar, disiplinin bilinçli bir disiplin olması gerektiğinden yola çıkarak, —Bu ne demektir? Önceden tartışılmış, araştırma yapılmış, sorunların bilince çıkarıldığı bir araştırma öngörüldüğü demektir— bu olmaksızın, Konferansta karar alınabilir, bütün üyeler ordaydı, ahp almayacakları konusunda özgürdük demek, bence sorunun başlangıç bölümünü gözden uzak tutmakla ancak mümkündür. Benim kavradığım kadariyle GDS eleştirisinin sivri ucunu genelde —bu özel noktada değil, genelde— bizim hazırksız bir biçimde, yeterince araştırma-inceleme vs. yapmadan, karar alma girişimimize yöneltmektedir—

dedikten sonra, GDS'in teorik olarak somut bu durumdan hareketle, "karar alınmadan önceki... olayla, karar alındıktan sonraki olay arasındaki ayrım yapmama" hatasına düştüğünü söyler. Bunun ise kararların hazırksız alınması kararlar olmasından dolayı, sonradan duyulan tartışma ihtiyacından doğduğunu tespit ederek, "Bunun üzerine düşünülmelidir" der. (s. 749)

Yoldaş bu bölümle ilgili ayrıca şunları söyler:

"GDS çok açık bir biçimde, iki konferansın planlaması noktasında özel bir fark yoktur diye vurgulayarak açıklama yapıyor. Eğer biz o tasarımı-masaram bağintısında belli görüşlere sahip olduysak, evet, bu noktada bunlar arasında belli bir biçimde bağlantının kurulması yanlış değildir. Bu sebeple de ben, bir yönüyle bunu kökten reddettiğimizi açıklamak gerektiğini düşünüyorum. Diğer yönüyle ama hatalarımızı görmemiz filan gerektiğini anlatmak istiyorum. Bu bakımdan da böyle bir düzenleme mutlaka yapılmalı." (s. 749)

**Leyla**, sunulan karar tasarısının olduğu şekliyle onaylanmasından yana tavır takınır. Yoldaş son noktayla ilgili, Ali yoldaşın önerilerini kesinlikle red ettiğini belirttikten sonra, "TKP/ML'in 2. Konferansı ve TKP/ML(B)'nin II. Konferansı planlanması konusunda..." çok önemli farklılıkların olduğunu ve bunu herkesin görmesi gerektiğini belirtir. Devamla, iki konferans öncesi hazırlıklar ve gelişmelerden örnekler verir. Bu bağintıda TKP/ML 2. Konferansı öncesinde Türkiye'de bilinçli olarak YD'nin görüşlerinin yaygınlaştırılmasının engellendiğini ve bunun "bile bile, domuzuna" yapıldığını ileri sürer. (s. 749-750)

Devamla Ali yoldaşın, GDS'in, hazırksız olduğumuz konularda, üzerine yeterli tartışma yürütülmemiş konularda karar alınmasına karşı geldiğini söylediğine bağlı olarak, gerçek durumun bu olmadığını, kardeşlerin esas dertlerinin kendileri ile yapılan ikili ya da dörtlü açıklamalar dışında karar alınmasına karşı olduklarını belirtir. (s. 750)

Kardeşler açısından eğer sorun, yeterince tartışılmaması olması sorunu olsa, aynı şekilde ortak açıklamalar için de aynı şeylerin geçerli olması gerektiğini, oysa eski kardeşlerin o konularda karar alınmasından yana olduklarını belirtir. (s.750)

**Faruk**, TKP/ML II. Konferansı ile bizim II. Konferans arasında belli uyumun olduğunu —hazırksızlık bağintısında—, bundan dolayı "kökten reddediyoruz"un içinin açılmasını ve o şekilde formüle edilmesinin doğru olacağını belirtir. (s. 751)

**Ali** yoldaş önce kendisinin "Leyla yoldaşın getirdiği genellikte konuşması bağintısında söylediği" şeylere katılmadığını ve kendisini kesinlikle ayırdığını belirtir. Ayrıca aynı bağintıda Derviş'in de tavır takınmasını talep eder. Devamla, Leyla'nın TKP/ML ile ilgili olarak "çok genel ve kesin değerlendirmeler" yaptığını belirtir, "domuzuna domuzuna istememe vs. konusunda" kendisi şunları söyler:

"Geçmiş TKP/ML içinde de bulunmuş birisi olarak, burda da bulunmuş birisi olarak, kendi niyetimden hiçbir dönemde şüphe etmediğimi açıkça ortaya koymak isterim. Yine aynı biçimde, aynı genellikle, belgelerin dağıtılmadığı vs. konusunda yoldaşın yaptığı; bu genellikle yaptığı değerlendirmeye de bence bütünüyle yanlış, bulunduğu yerle ilgili bir değerlendirmeyi geneli temsil eden bir değerlendirmedir. Bu da bütünüyle yanlıştır. Tersini her an ispatlamak mümkündür. Bir bölüm üyeye ben de kendi çapımda örneklerle başvu-

rup, bunların hepsinin dağıtılmaya çalışıldığını, dağıtıldığını açıklayabilirim." (s. 758)

**Derviş**, TKP/ML(B) ile TKP/ML'in 2. Konferansı arasında farkların olduğunu söyledikten sonra, "TKP/ML'in 2. Konferansı öncesinde yurtdışının görüşleri, yurtdışının görüşlerini şu veya bu derecede paylaşan yoldaşların olmadığı yerlerde kesinlikle evet bilinçli olarak dağıtılmamıştır. Üzerine tartışılmamıştır" tespitini yapar. Bunun yanında yoldaş: "Tabii ki yurtdışı bölgesinin görüşlerini şu veya bu ölçüde savunan yoldaşların olduğu bölgelerde, bu belgeler de imkanlar ölçüsünde dağıtılmıştır" tespitini yapar. TKP/ML(B) II. Konferansı öncesinde ise ne planlamada, ne de uygulamada böyle bir tavrın olmadığını vurgular. (s.754)

Yoldaş devamla şunları söyler:

"Genel olarak burada söylenen her noktada, her iki halde de parti-içi demok-rasi ilkelerinin, parti-içi mücadele ilkelerinin tersine, bürokratik yoldan yanlış bir çizgi geçirilmek isteniyordu. Her iki halde de, Konferansın aldığı kararla tartışma kapatılmak, sonrasında yasaklanmak isteniyordu. Her iki halde de parti içinde oportünizm-revizyonizme karşı mücadeleyi imkansız kılan bürokratik, kamuoyu önünde tartışmayı dışlayan, parti üyelerinin ağzını kapayan revizyonist bir disiplin planı hakim kılınmak isteniyordu."

Somut olarak adamlar ne dediklerini söylüyorlar. Bu noktalardadır diyorlar. Planlamada bu noktalarda özel bir fark yoktur. Bütün bu noktalarda planlamada, sade planlamada değil, uygulamada da özel bir farklılık vardır. Bu anlamda bu tespitleri kökten reddetmek şeyi doğrudur. Ben yalnız bu bağintıda, bu noktalarda özel bir fark yoktu şeyini, bir yönüyle denmesinde, ancak dediğim gibi, bu arkadaşın içeriğini doldurduğu biçimiyle düzeltmekten yanayım. Aksi takdirde genel koyacaksak bu böyle konur, başka türlü konamaz: "Biz bu tespitleri kökten reddediyoruz."

Bu tartışma olmasaydı, belki "bir yönüyle"ye evet, ilkönce dedim yani: "Problem yok." Ama tartışma şimdi, evet belli bir noktada bu "bir yönüyle"nin içeriği başka başka dolduruluyorsa, o zaman "bir yönüyle" sorunu çözülüyor. Tam tersine aradaki çelişmeyi ortadan kaldıran birşey oluyor. O yüzden bu genellikle, ancak bu şekilde kalır: "Biz bu tespitleri kökten reddediyoruz". Ya da içeriği doldurulur, ne demek istediğimiz anlatılır. O noktada da diyeceğim şudur: Bizim bürokratik hatalar yaptığımız bütün noktalarda, bizim kamuoyuna karşı belgelerin açılması konusunda hatalı davrandığımız noktalarda, parti içinde ideolojik mücadele konusunda hatalı davrandığımız noktalarda, yaptığımız hataların, TKP/ML 2. Konferansında yaptığımız hatalarla bağlı vardır. Bu kadar. Onun dışında birşeye karşıyım. Bu 42. sayfa ile ilgili Faruk yoldaş birşeyi atlıyor, 42. sayfada çıkarılması istenen üç paragrafın üstündeki paragrafı atlıyor. Yani sanki bu yok.

Yoldaş şeyi talep ediyor, diyor ki: "Biz bu noktada kendi hatamızı da tespit edelim." Evet ama, bu hata tam da yoldaşın çıkarılmasını istediği üç paragrafın üstünde, genişçe bir paragraf içinde tespit ediliyor. Deniliyor ki, biz yanlış olan, bürokratik olan bir iş yaptık. İkinci Konferans hazırığında yanlış olan, bürokratik olan, bir görevi de merkezi çizgiyi belirlemek olan Konferanstan, bunu yapmasını talep etmek değil, bu konuda talep getirilen noktaların bir dizisinde, henüz karar alınacak tartışma-inceleme olgunluğuna varılmamış olması, buna rağmen karar alınması talebi planı ile Konferansa gidilmesi idi. Ve bu açık-seçik bürokratik bir tavrı deniyor. Bu söylendikten sonra bir tartışma bağintısına geçiliyor. Adamlar çok açık bir biçimde bunun ötesinde birtakım şeyler söylüyorlar, ona tavır takınıyor. Ve yoldaşlar lütfen bunu gözden kaçırmalarını değerlendirmeye yaparken.

Ve bu noktada Ali yoldaşın getirdiği, evet biz kendi hatamızı şey yapmamız lazım talebi, burda var. Ama bunun ötesinde eğer sorun böyle konmazsa, bu sefer de GDS'in bence hatalarının evet yani bu noktada üzerini örtme, —kendi hatamızı ortaya çıkaralım çabası içinde— konumuna düşeriz, ki ben doğru bulmuyorum." (s. 754-755)

**İrfan** karar tasarısını genel olarak doğru bulduğunu ve yapılacak değişikliklere —öze ilişkin değişiklikler olmaması kaydıyla— karşı olmadığını belirttikten sonra, Yd'nin görüşlerinin TKP/ML 2. Konferansı öncesinde dağıtılmadığını ve bunun bilinçli olarak engellendiğini kendisinin de bildiğini ve bunun bugün Partizan taraftarı bazı insanlar tarafından itiraf edildiğini vs. belirtir. (s. 755-756)

**Leyla**, kendisinin TKP/ML 2. Konferansı öncesine ilişkin olarak söylediklerini o dönem TKP/ML içinde muhalefet yürütenler için demediğini, diğer kesimi, Yd'ye karşı olanlar için dediğini belirtir. (s. 756)

**Cafer**, sayfa 42'de çıkarılmasını istediği üç paragrafın çıkması önerisini geri çektiğini açıklar. Sayfa 43'teki paragrafla ilgili, onun değişmesinden yana olduğunu, ve son paragrafla ilgili olarak da kendisinin "özel bir fark olmadığını" görüşünde olmadığını açıklar. Ancak yoldaş bu bağtıda, "özel bir farkın olduğu reddedilirken, bu özel farkın, bu özel birliğin dışında belli birlik, belli benzerlik yönlerimizin olduğu da vurgulanmalı" der. (s. 757-758)

**Faruk**, geline yerde tasarıyla ilgili pek problemi kalmadığını belirtir. (s. 758)

**Ali:**

"Ben konuşmalarında ortaya koymaya çalıştığım gerekçelerle, fikirlerimden vazgeçmiş değilim. Söylediğim bu üç noktada da değişiklikler yapılması gereklidir. Çok kısa söylemek gerekirse, birinci noktayla ilgili olarak, bilinçli parti disiplini ile alay edilmesi bağtısında GDS'in asıl çıkış noktası gözlerden kaçırılmaktadır.

İkinci noktayla ilgili olarak, bence geçen tartışmamızla doğrudan bağlantılı bir meseledir. Orda gerekçeler konulmuştur. Son noktayla ilgili olarak da, ben bir özel farklılık yoktur filan genel değerlendirmesi yapmadım. İlk getirdiğim değişiklik önerisi de zaten, biz bu tespitleri bir yönüyle kökten reddediyoruz biçiminde bir değişiklik önergesi idi." (s. 758)

**Mustafa**, sayfa 42 ile ilgili olarak Ali'nin getirdiklerine katıldığını belirtirken, Cafer'in önerilerini geri çekmesini kavrayamadığını belirterek, 43. sayfadaki ikinci bölümle ilgili şeyin daha önce oylan karar tasarısıyla doğrudan bağlantılı olduğunu söyler. Diğer taraftan yoldaş, TKP/ML 2. Konferansı ile TKP/ML(B) II. Konferansı arasındaki benzetmeyle ilgili şunları söyler:

"TKP/ML'in 2. Konferansı ile belli benzerlik var. Bu belgelerin dağıtılıp dağıtılmaması noktasında değil, kısa bir hazırlık süresinde bizim bulunduğumuz şartlarda ne kadar sorunda karar almak istediğimiz. Yani bence böyle bir benzerlik de var. Sadece benzemeyen özel noktalar vardır. Kesinlikle ben bununla hemfikirim. Ama yani onları görürken, kendi hatalı yönlerimizi filan da görmek gerekir. Ve ben kesinlikle böyle bir ekle konmazsa buraya, ben bu bölümü kesinlikle oylamam." (s. 759)

**İrfan** yoldaş önce GDS'in II. Konferansa bizim yetersizliğimize filan da dikkat çektiğini, bizim birçok meselede yetersiz olduğumuzu, yeterince tartışmadığımız gerçeğine işaret ettiklerini söyledikten sonra, buna rağmen GDS'in karar almayı sadece ortak açıklamalarla sınırlandırdıklarını belirtir. Mustafa'nın en son söyledikleri ile ilgili ise şunları söyler:

"Bir tarafta tartışma olanağı vardır. Hapsetmiyor kendi içinde, yani karar alınmak istenen noktalar üzerine, kısa bir zaman içerisinde de olsa tartışma olanağı vardır bütün parti içerisinde. Öbür tarafta TKP/ML'in içerisinde olan biten meselelerde kısıtlama vardır. İstedigi yerde, güçlü yettiği yerlerde bunu dağıtmama, üzerine tartışmama planı vardır. Bunlar ikisi ayrı ayrı şeylerdir. Eger bu ayrımı yapmazsak, evet benzerlik vardır ama, bu benzerlik nedir, nasıldır? Yani doğru birşey değildir bu benzetme. Yanlıştır veyahtır ta eksiktir yani aynı zamanda. Onu söylemek istiyorum." (s. 760)

**Derviş**, karar tasarısının şu ekle birlikte oylanmasını talep eder:

"Açıktır ki, bizim TKP/ML(B) II. Konferansımızın hazırlığında yaptığımız bürokratik hata ve sapmalar, TKP/ML içinde iken, ve TKP/ML 2. Konferansı öncesi ve sırasındaki savunduğumuz ve karşısında mücadele yürütmediğimiz bürokratik hata ve sapmalarla bağ içindedir." (s. 761)

**Derviş** ayrıca karar tasarısında —ilk oylamada— 43. sayfadaki "İkinci Konferansa sunulan Örgütlenme Üzerine karar tasarısı, demokratik merkeziyetçilik ilkeleri tüzükte açıkça ortaya konduğu için, aynı şeyleri tekrarlama ihtiyacı duymamıştır" cümlesini çıkararak oylamaya sunduğunu açıklar. (s. 762)

Bu iki değişiklik önerisi ile birlikte, karar tasarısı %65 kabul, %20 red, %15 çekimser ile çoğunlukla kabul edilir. (s. 763)

**Mustafa** bu konuda oyunu yanlı vereceğini açıklar. **Ali** karar tasarısını açıkladığı gerekçelerle reddettiğini açıklar.

Daha sonra 43. sayfadaki cümleyi **Derviş** özel olarak oya sunar. Bu cümle nin kararın parçası olarak karara girmesi çoğunlukla reddedilir.

Bu konuda ayrıca şu karar da oybirliği ile alınır:

"Konferansımız, bu kararlardaki görüşler doğrultusunda, eski kardeş örgütlerin detaylı eleştirilerine detaylı cevap verilmesinin önümüzde bir görev olarak durduğunu tespit eder."

Bu karar öncesindeki kısa tartışmada, **Mustafa**, bu kararlara katılmayanların, açıktır ki başka türlü mücadele edeceğini belirtir. **Cafer**, sözkonusu olanın Parti adına takınılacak tavır olduğunu belirtir.

## KARDEŞLİK İLİŞKİLERİ ÜZERİNE

### TARTIŞMA

Kardeşlik ilişkileri üzerine tartışma, somut olarak Konferans öncesi DERVİŞ tarafından hazırlanıp Partiye sunulan; Parti içindeki tartışmalarda, bu tartışmalar temelinde belli ekler yapılan karar tasarısı üzerine tartışma biçiminde yürütülür.

Derviş'in sunduğu karar tasarısı, Konferans öncesi yapılan ekler ve düzeltmeler şöyle idi:

Eski Kardeş Örgütlerimizle II.Konferans Sonrası Yürütülen Polemiğin Değerlendirilmesi ve Kardeşlik İlişkilerinin Durumu Üzerine:

\* Eski kardeş örgütlerimiz ile geliştirdiğimiz kardeşlik ilişkileri, birlikte yürüttüğümüz çalışmalar bir bütün olarak Dünya Marksist Leninist Hareketinin sağlam temeller üzerinde birliğinin yaratılması çalışması açısından esasta doğru, olumlu, ve yararlı idi.

\* Onlarla olan kardeşlik öncesi dostça ilişkilerimizde ve kardeşlik ilişkilerimizin sürdüğü dönemdeki ilişkilerimizde biz onlar - dan ideolojik-siyasi-örgütsel alanda birçok şey öğrendik; eleştiri ve önerileri bizim hatalarımızı, eksikliklerimizi görme ve aşmamızda bize yardımcı oldu; ilerlememizde önemli bir rol oynadı.

\* Bu ilişkilerde olumlu etkileme, etkilenme kuşkusuz tek yanlı değildi. Biz de ilişkilerimiz içinde -onların bize gösterdiği ölçüde olmasa da, gördüğümüz ölçüde kardeş örgütlerimizin görebildiği miz hata ve eksikliklerini aşmada onlara yardımcı olmaya çalıştık. Özellikle onları propaganda-ajitasyon-örgütlenme çalışması yürütme leri; sınıf mücadelesinin pratik gelişmeleri karşısında tavır takınmaya zorlayıcı bir rol oynadık.

\* Bu ilişkilerde bizim açımızdan en büyük hata, eski kardeş örgütlerin getirdiği yazılı eleştirilere, zamanında yazılı tavır takılmamak; ideolojik mücadeleyi yazılı belgeler üzerinden yürütmek; bizim eski kardeşlere olan eleştirilerimizi de sistemli bir halde yazılı olarak getirmemek olmuştur. Bu tavır belgelere dayalı canlı bir polemik, ideolojik mücadeleyi engeller bir tavidir.

Sonuçta yalnızca yazılı belgelere dayanıldığında ortaya çıkan durum şöyledir:

Kardeşlik ilişkileri süresince ideolojik-siyasi alanda eski kardeş örgütlerin getirdiği yazılı eleştiriler tarafımızdan -genelde sözlü olarak- eleştiriyi kavşadığımız biçimde kabul edilmiştir. 1982 1 Mayıs'ı üzerine polemik gelene kadar genel durum, onların eleştiri getirmesi, bizim gelen eleştirileri esasta -kavşadığımız biçimde- kabul etmemiz, kabul ettiğimizi açıklamamız, buna uygun düzeltmeler yapmamız biçimindeki bir durumdur. 1982 1 Mayıs polemik içinde ilk defa bir konuda kamuoyu önünde eski kardeş örgütlerle doğrudan çatışmaya giren bir tavır takınılmıştır. İlk kez bu polemik içinde getirdikleri bazı eleştiriler kamuoyu önünde kökten geri çevrilmiştir. Bu noktadan itibaren ilişkiler anormal bir derecede bozulmuş, on ay süren önemli ölçüde tek yanlı yürüyen bir polemik sonrasında, eski kardeş örgütler önce MK'miz sonra partimiz ile kardeşlik ilişkilerini kestiklerini açıklamıştır.

\* Eski kardeş örgütlerimizle, kardeşlik ilişkilerinin bu örgütler tarafından kesilmesi ile onlar açısından sonuçlandırılan bu polemik içinde -temel sorunlarda- hangi noktalarda hatalı, hangi noktalarda haklı olduğumuzu bu polemik içinde tek tek konuları ile ilgili kararlarımızda ortaya koyduk. Konferansımız bir bütün olarak polemik içinde değerlendirildiğinde, şu tespitleri yapmayı doğru bulmaktadır.

1. Polemik en başından itibaren kardeş örgütlerin insiyatifinde ve onların planı çerçevesinde gelişmiştir. Bizim polemik içinde insiyatifi hemen hemen bütünü ile eski kardeş örgütlere bırakmış olmamız, polemik konularını, gidişatını vb. onların adeta dikte ettiği bir konumda bulunmamız polemik içinde en önemli hataları - mızdan biridir.

2. Polemiğin başlangıç noktasında ayrılıkların derinliği tarafımızdan görülmemiş, daha çok yüzeysel ve sonuçlarda takılıp kalınmış, ayrılıkların ideolojik kökleri doğru bir biçimde tespit edilmemiş; bir dizi konuda yanlış tespitler yapılmış, buna uygun olarak da görevlere uygun bir polemik planı ortaya çıkarılmamış, süreç içinde -sorunların derinliğinin kavranmasına paralel olarak- polemik planımızda da bir dizi değişiklikler yapılmıştır.

3. Polemik başladığı andan itibaren kendini çalışmamızın merkezine koymuştur. Polemiğin önemi dikkate alındığında bu yanlış değildir. Ancak bu polemik içinde kendini bütün çalışmalarımızın merkezine koyması olgusu bizim tarafımızdan bilinçli, planlı olarak bir adım olmaktan çok, kendini bir anlamda ve ölçüde kendiliğindence

bir biçimde dayatması, bizim daha çok reaksiyon göstermemiz biçiminde olmuştur. Polemiğin ikinci Konferansın çalışma planı ile bağda doğru bir biçimde kurulmamıştır. Polemiğin konularındaki görüş ayrılıklarının derinliği başlangıçta doğru bir biçimde kavranmadığından da, yer yer aceleci bir tavır içine girilmiş; daha sakin, planlı bir çalışma ile, daha derinlemesine bir inceleme çalışması ile engellenmesi mümkün olan bir dizi hata yapılmıştır.

4. Polemik içinde bizim genel tavrımızı belirleyen şeylerden biri hataları gördüğümüz zaman düzeltmeye hazır olmamız olgusudur. Polemik süreci içinde eski kardeş örgütlerin getirdiği bir dizi temel noktalardaki eleştirilerin bir bölümü de dahil olmak üzere eleştiriye başlangıçta geri çevirdiğimiz, daha sonra kabul ettiğimiz olgudur. Bunda eleştirinin özünün kavranmaması yanında eski kardeşlerin tek yanlı, toptancı yöntemlerine duyulan tepkinin de önemli bir rolü olmuştur.

5. Polemik içindeki gelişmeler, ve eski kardeş örgütlerimizin taşıdığı tavırlar diğer şeylerin yanında şunları da göstermiştir:

\* Eski kardeş örgütlerimizin özellikle kamu oyu önünde getirilen eleştiriye karşı tavrı olumsuzdur.

\* Eski kardeş örgütlerimiz aynı konularda kendi hatalarına karşı başka, başkalarının hatalarına karşı başka, çifte standart uygulamaktadır. Polemik içinde hakkımızda yaptıkları genel değerlendirmeler tek yanlılığın, toptancılığın örnekleridir.

\* Eski kardeş örgütler tartışılan bazı noktalarda ML'in saflığını bozmakta, ve kendi durumlarının teorisini yapmaktadır.

\* Kullandıkları ML olmayan yöntemler, özellikle özeleştirici olmayan tavırları, tek yanlılıkları, toptancılıkları vb. özellikleri ile eski kardeş örgütlerimizin gelişme yönü olumsuzdur.

6. Bir bütün olarak ele alındığında eski kardeş örgütlerle II. Konferans sonrasında yürüttüğümüz polemik kuşkusuz bir çok noktada önemli hatalarımızı görmemiz ve düzeltmemizde, bu anlamda ilerlemimizde önemli bir rol oynamıştır. Bu bir olgudur. Ama bu olgu olduğu kadar, bu polemiğin ikinci Konferansımızda tespit edilen çalışma programının bir dizi sorununu ele almamızı engelleyici bir rol oynadığı ve bizzat polemiği en baştan doğru ele almamız halin de elde edeceğimiz verimlilikten çok daha düşük bir verimliliğe sahip olduğu da olgudur.

#### Kardeşlik ilişkilerinin durumu hakkında:

Eski kardeş örgütlerimizle kardeşlik ilişkilerimiz 1982'nin ikinci yarısından itibaren -1 Mayıs'la ilgili polemiğin başlamasının kısa süre ortasında- olağanüstü ölçülerde bozulmuş, gerçek kardeşlik ilişkisinin gerektirdiği dostça eleştiri ve tartışma; karşılıklı iyi niyetten kuşku duymama; karşılıklı pratik destek gibi talepler eski kardeş örgütlerimizce açıkça çiğnenmeye başlanmış, ilişkiler gerçekte kardeşlik ilişkisi olmaktan çıkmıştır. Eski kardeş örgütlerimiz Mart 1983'de bu ilişkileri resmen de ortadan kaldırdıklarını açıklamıştır. Kardeşlik ilişkilerimizin gerçek anlamda bir kardeşlik ilişkisi olmaktan çıktığı noktada bile, partimizin bu ilişkiler hakkında kesin bir karara varmak için, eski kardeş örgütlerin temsilcilerinin de davet edileceği bir Konferansı planlama tavrı, kardeşlik ilişkisi denen ilişkiye, onun sahip olduğu gerçek önemi veren, soruna ciddi yaklaşmanın ürünü olan bir tavidir.

Eski kardeş örgütlerimizin kendileri için en kısa ve kendi düşüncelerine göre en 'zararsız' yoldan kardeşlik ilişkilerini resmen de kesmeleri tavrı, açıktır ki olgu olarak kabul edilmek durumundadır ve partimizin bu konudaki planının uygulanmasını imkansız kılan bir tavır olmuştur.

Konferansımız kardeşlik ilişkisi için, bu ilişkiye giren örgütlerin birbirlerinin belgelerindeki çizgilerini karşılıklı ML olarak değerlendirmelerinin yeterli olmadığını, böyle bir ilişki için bu ön şartın yanında tarafların birbirlerinin pratik faaliyetlerini bilme, denetleme; ortak teorik-pratik faaliyetler içinde birbirlerini yakından tanıma sonucu ortaya çıkan karşılıklı güven, birlik ve gelişmeye inanç, en azından 'niyet' konusunda en ufak bir kuşkuyla yer bırakmayan bir denemişlik vb. nin gerekli olduğu görüşünü dedir. Kardeşlik ilişkisi sağlam bir ideolojik-siyasi birlik üzerinde yükselen, örgütsel birliği ifade eden bir ilişkidir. Sağlam bir ideolojik-siyasi birliğin varlığı-yokluğu ise ortak pratik faaliyet içinde belli bir süre sınınamadan tespit edilemez. Dünya ML hareketinin içinde bulunduğu kötü durumdan kurtulmasının yolu sabırlı, sistemli bir çalışmadan geçmektedir. ML olmanın kıstaslarının bile tartışma konusu olduğu bir ortamda, kardeşlik ilişkisi gibi çok sağlam temeller gerektiren bir ilişki konusunda acele edilmesi doğru değildir. Bugünkü durumda kardeşlik ilişkisi kuran örgütlerin Dünya Komünist Hareketinin çekirdiği olacağı, kendilerini böyle kavramak zorunda oldukları bilince çıkartılmalı, bu konuda bu sonucun ciddiyetine uygun davranılmalıdır. Konferansımızın

eski kardeş örgütlerimizle kardeşlik ilişkisinin bozulması olgu -  
sundan çıkardığı en önemli derslerden biri budur.

Kardeşlik ilişkisi kurma konusunda aceleci davranmama, bir örgü -  
tün çizgisini ML olarak değerlendirmeyi o örgütle kardeşlik iliş -  
kisi kurmak için yeterli görmeme talebi, hiçbir şekilde ML'e ya -  
kın gördüğümüz örgütlerle ideolojik mücadele; karşılıklı destek  
gibi görevlerin karşısına konmamalıdır. Bugün UKH'nin birliğini  
sağlamak için yoğun bir faaliyet yürütülmesi, partinin en önemli  
görevlerinden biridir. Bu görev bugünkü durumda somut olarak UKH'  
in üzerinde birleşebileceği ML bir platformu yaratmak için mümkün  
olan en fazla çabanın sarfedilmesi; uluslararası alanda benzer  
bir çaba içinde olduklarını söyleyen bütün gruplarla açık ideolo -  
jik mücadele, başta ML'e en yakın gördüğümüz gruplarla olmak üze -  
re, ML olma iddiasındaki bütün gruplarla UKH'in can alıcı sorunla -  
rı üzerinde açık ve kamu oyu önünde tartışma, mücadele; devrimci  
platformlar temelinde yapılacak eylem birlikleri gerçekleştirmeye  
çalışmak vb. anlamına gelir.

Konferansımız 'kardeşlik ilişkisi' konusundaki bu görüşler ışığın -  
da, gelinen noktada bizim açımızdan eski kardeş örgütlerimizle  
kardeşlik ilişkisi sürdürmenin (ki bu somut olarak yeniden böyle  
bir ilişki kurmaya çalışmak anlamına gelir, çünkü bu ilişki eski  
kardeşler tarafından resmen kesilmiştir) önemli temellerinin orta -  
dan kalktığını tespit eder.

Konferansımızın eski kardeş örgütler hakkındaki değerlendirmesi  
şöyledir:

Bunlar şimdiye kadarki çizgileri -belgelerindeki çizgileri- itiba -  
ra ile bizim ML olmanın kıstasları olarak tespit ettiğimiz kısta -  
s lara en çok uyan, çizgisi itibarı ile bize en yakın olan gruplar -  
dır. Ama diğer yandan yer yer teorisinin saflığını bozarak, kendi  
durumlarına göre teori yaratma; teori/pratik uyumsuzluğu; ve her  
şeyden önemlisi de hatalarına karşı özeleştirici olmayan tavırla -  
rı vb. ile gelişme yönü olumsuz olan gruplardır. Bu yüzden bunla -  
rın geçmişte yaptığımız gibi, hiçbir sınırlama getirmeden ML ola -  
rak değerlendirilmesi ve propagandası yanlıştır. Aynı şekilde hiç  
bir açıklama yapmadan, hiçbir sınırlama getirmeden bunlar hakkın -  
da yapılacak bir oportunist genel değerlendirmesi de doğru de ğil -  
dir. Bunlar bugünkü durumları ile gelişme yönü olumsuz olan, önem -  
li sapmalara ve eksikliklere sahip ML gruplar olarak değerlendiril -  
meli ve gelişmeleri dikkatle izlenmelidir.

Bugün bu örgütlerle ilişkimiz, ML'e yakın gördüğümüz ve tartışma  
içinde bulunduğumuz diğer bazı örgütlere karşı tavırla esasta ay -  
nı olmalıdır. Farklı olarak bunlarla geçmişte olan özel ilişkimi -  
zin durumu göz önüne alınarak, ve bugün de bunların çizgi itibarı  
ile bize en yakın gruplar olduğu göz önüne alınarak, bunlarla ide -  
olojik mücadeleye öncelik verilmelidir.

xxx

"Eski kardeş örgütlerimizle II.Konferans sonrası yürütülen polemi -  
ğin değerlendirilmesi ve kardeşlik ilişkilerinin durumu üzerine"  
başlıklı karar tasarısına:

s.1 4.paragrafta 9.satırda "...kavradığımız.." sözcüğü sonrasına  
parantez içinde (bu kavrayış yer yer yanlış kavrama biçiminde ol -  
muştur) cümlesi eklenecek.

s.2'de 4.noktada son cümle şöyle olacak:

"Bunda eleştirinin özünün kavranmaması, yer yer tartışılan konuda  
yanlış görüşler savunmamız yanında, eski kardeşlerin tek yanlı,  
toptancı yöntemlerine duyulan tepkinin de önemli olmuştur." sonra -  
sı olduğu gibi çıkacak

s.2 5.noktada 3.paragraf yerine şu girecek:

\* Eski kardeş örgütlerimiz aynı konularda kendi hatalarına karşı  
başka, başkalarının hatalarına karşı başka davranarak, çifte stan -  
dart uygulamaktadır. Polemik içinde biz de yer yer bu yönde hata -  
lara düştük.

\* Eski kardeş örgütlerimizin polemik içinde hakkımızda yaptıkları  
genel değerlendirmeler tek yanlılığın, toptancılığın örnekleridir.

\* Eski kardeş örgütlerimiz tartışılan bazı noktalarda ML'in saf -  
lığını bozmakta ve kendi durumlarının teorisini yapmaktadır. Bu  
yönde hatalar bizde de çokca var olan hatalardır.

\* Kullandıkları ML olmayan yöntemler, özellikle de özeleştirici  
olmayan tavırları, tek yanlılık, toptancılıkları vb. özellikleri  
ile eski kardeş örgütlerimizin gelişme yönü olumsuzdur. MK'miz ve  
partimiz, kardeşlerle polemik içinde gerek içeriksel, gerekse yön -  
temsel olarak bir dizi ağır hata yapmış olmasına, ML'den yer yer  
sapmasına, yer yer ML çizgimizden uzaklaşmasına rağmen, pratikte  
ispatladığı özeleştirici tavrı ile gelişme yönünün olumlu oldu ğu -  
nu göstermiştir.

"Kardeşlik ilişkilerinin durumu hakkında" başlıklı bölümde, birinci paragrafta birinci cümle ile ikinci cümle arasına şu eklenecek:

Bu gelişmede, geldiğimiz noktada yaptığımız değerlendirmeye göre, MK'mizin ve partimizin yaptığı hatalar da çok önemli rol oynamıştır. MK'mizin yazdığı 22.4.1982 tarihli, GDS ve diğer kardeşlerin 'utanç belgesi' olarak adlandırdıkları mektup kardeşlik ilişkilerinin gelişmesinde olumsuz bir rol oynamıştır. Eski kardeş örgütlerimizin kardeşlik ilişkisi ile bağdaşmayan bazı pratik tavırları karşısında MK'miz de yer yer kardeşlik ilişkileri ile bağdaşmayan tavırlara girmiştir.

Karar Tasarılarına Ekler / Düzeltmeler II :

Eski kardeş örgütlerle ilgili karar tasarısında:

1. Bu karar tasarısının en başında eski kardeş örgütlerimizle bütün ilişkilerimizin bir genel değerlendirilmesi anlamına gelecek bir değerlendirme yapılmaya çalışılıyor. Tartışma içinde bir yoldaş, burda yapılan bu genel değerlendirmenin bir ilk değerlendirme olduğunun, ve bu konuda detaylı bir tavır, özeleştirici bir tavır görevinin önümüzde durduğunun belirtilmesinin doğru olacağını getirdi. Doğrudur. Gerçekten de, eski kardeş örgütlerimizle bütün ilişkilerimizin gelişmesi, ayrılıkların kökeni ve gelişmesi üzeri ne tam ve detaylı bir değerlendirme görevi önümüzde durmaktadır. Özellikle polemik öncesi durumun, dönemin değerlendirilmesi konusunda çok az şey yapmış olduğumuz bilincimizde olmalıdır. Bu yüzden bu karar tasarısının en başına şu sözlerin eklenmesi doğru olacaktır:

" Konferansımız eski kardeş örgütlerimizle geliştirdiğimiz ilişkilerin tümünün tam ve detaylı bir değerlendirilmesinin önümüzde görev olarak durduğunu ; bu kararda özellikle polemik dönemi öncesi için yaptığımız değerlendirmelerin mutlaka açılması, peşi izlenmesi; özeleştirici çalışmamızın bir parçası olarak ele alınıp derinleştirilmesinin görev olduğunu tespit eder."

2. Yine bu karar tasarısında eski kardeş örgütlerin gelişme yönünün olumsuz olduğu değerlendirilmesinin yapıldığı yere, bunlardan en azından GDS'in bizden ayrıldığı dönemden sonra dışta yaptığı

propaganda çalışmasında, çıkardığı bazı bildirilerde açık bir biçimde kendiliğinden hareketin kuyruğuna takılan bir pozisyonda durduğunun, bu yönde eğilimlerin görüldüğünün tespit edilerek eklenmesi talebi geldi. Bu eğilim gerçekten de vardır. Bunların C.K. Altun olayında, Türkiye'de açlık grevleri konusunda ve en son olarak da çıkardıkları GS'nin öldürülmesi ile ilgili bildiriler bu eğilimin açık belgeleridir. Sorun böyle aktüel bir eğilimin, genel değerlendirme yapan bir karar tasarısına girmesinin ne kadar doğru olduğu sorunu benim için. Her halükarda bu gelişmeye dikkat çeken:

" Özellikle GDS'in son dönemdeki propaganda çalışmasında yer yer kendiliğindenci harekete yaranmaya çabalayan, kuyrukçu bir eğilim kendini göstermiştir. Bu da olumsuz yönde gelişmenin bir başka alanıdır." sözlerinin eklenmesi doğru olacaktır.

3. Eski kardeş örgütlerle polemiği doğru ele almış olmamız halinde verimin çok daha fazla olacağı tespitinin yapıldığı yerle ilgili olarak (2.sf. 6.madde) tartışma içinde bir çok yoldaş, bundan ne anladığımızın açıklanmasının doğru olacağı görüşünü getirdiler. Böyle bir açıklamanın kararın mı, yoksa karar yorumunun mu bir görevi olduğu sorunundan bağımsız olarak benim bu konuda düşüncüm şudur:

"Polemiğin en başında takınılması gereken doğru tavır, getirilen eleştirilerin çok ciddi eleştiriler, suçlamaların ve çıkarılan sonuçların çok ağır olduğu tespitini yapmak; bizim bu eleştirilere karşı doğru, tutarlı bir tavır takınabilmek için, polemik konusu olan noktalarda kollektif bir eğitim ve tartışma ihtiyacı duyduğumuz, bunun için zamana ihtiyacımız olduğunu ve acele cevap, tavır takınma talebini reddettiğimizi bildirmek; polemik konularını belli bir sıraya koyarak, bunları çöze çöze ilerlemek yönünde bir planı ortaya koymak ve bu planı uygulama yönünde adımlar atmak şeklinde olmalı idi."

" Konferansımız, eski kardeş örgütlerin bu alanda getirdiği detaylı eleştirilere kesin cevap için -açık olmadığımız konular dışında- 8.12'nin temel alınacağını, ondaki yanlış ve eksikliklerin giderilmesi ile detaylı cevabın ortaya çıkarılması olacağını tespit eder.

Bu karar tasarısı üzerine Konferansa sunulan tek yanlı köklü itiraz NERİMAN yoldaştan gelmişti. Neriman'ın bu konuda getirdiği eleştiri şöyle idi:

II. KONFERANS'TAN SONRA KARDEŞ ÖRGÜTLERLE YÜRÜTÜLEN POLEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KARDEŞLİK İLİŞKİLERİNİN DURUMUNA ilişkin karar tasarısı.

a. Bu belgeye olan esas eleştiri, "niyetlere güven" noktasıdır.

Ben, bunun idealist bir nokta olduğu ve burada soruna idealist yaklaşıldığı görüşündeyim. Elbette ki, eski kardeş örgütlere olan kardeşlik ilişkilerinin olumsuz gelişmesinden dersler çıkarılmalıdır. Ben çıkarılması gereken esas ders, ayrılıklar konusundaki ideolojik mücadelenin açık ve kamuoyu önünde sürdürülmesi olduğunu ve bizim bu ilişkilerden çıkarmamız gerekli esas dersin bu konuda temelli hatalar yaptığımız tespiti olması gerektiğini düşünüyorum.

Kardeşlik ilişkilerinin başlaması için bir güvenin olması gerektiği ve karşı tarafın motivlerine olan her türlü güvensizliği dışladığı şeklindeki sonucu anti-marksist ve yanlış buluyorum. Böyle bir taleple, kardeş örgütlere karşı da, bu partilerin olması bir revizyonist yozlaşmasına karşı da uyanıklık ortadan kaldırılmıyor mu?

b. Birbirleriyle kardeşlik ilişkisi kuran örgütlerin oluşacak bir "örgütsel birliği" noktaları; ve zorunlu pratik ortak çalışmaya ve kontrol üzerine noktalar tümüyle yetersiz bir şekilde açıklanmaktadır. Sanki bütün bu noktalar kardeş örgütlerde ve bizim onlarla ilişkilerimizde bir rol oynamamış gibi bir görünüm ortaya çıkmaktadır. Ama, elbette bir ön pratik vardı. Elbette bu çizgi yazılı belgeler temelinde gözden geçirildi ve elbette karşı-lıklı olarak parti içi pratiği tanıyorduk. Bu ilişkilerdeki esas hata, bunların olduğu gibi tespit edilmemesi, bunların sık sık kişisel olarak tek tek insanlara bağlı olması ve bir dizi eleştiri olmasına rağmen, bunların kararlı ve saldırgan bir şekilde getirilmemesi idi.

c. Bu kararda, bu belgeyle GDS ve diğer kardeş örgütlerle olan tüm gelişmenin de değerlendirildiği izlenimi verilmektedir. Peşinen burada, 2.Konferans öncesindeki kardeşlik ilişkilerinin gelişmesine kaba bir bakışın söz konusu olduğu açıkça belirtilmeli dir.

d. GDS'in politik gelişmesinin değerlendirilmesinde, GDS'in propagandası ile ilgili olarak güncel politik gelişmesi (ki açıkça sağa kaymıştır) de ele alınmalıdır.

Ayrıca MUSTAFA da şu notları yazılı olarak Konferansa sundu:

Eski kardeşlerle polemğin değerlendirilmesi ile ilgili:

- Öncelikle ben, tanımadığım belgeleri de olduğundan, benim ortaya koyduğum kıstaslara göre bir değerlendirme yapamıyorum. Ancak tanıdığım belgeleri ya da Türkçe'ye çevrilen belgelerini çıkış noktası alırsam, bunların çizgilerinin ve kendilerinin ML değerlendirilmesi gerektiği görüşündeyim.

- Bunlarla bugün gelinen yerde ideolojik mücadeleden başka yapabileceğimiz başka birşey yok.İdeolojik mücadele bugünkü koşullarda büyük ihtimalle tek taraflı yürüyecektir. Tek taraflı yürütülmesine rağmen yürütülmelidir.

- Esasında bunlarla ilişkimiz ML örgütler arasında olması gereken bir ilişki olması gerekir. Ancak gelinen yerde şimdilik bu mümkün değildir.

- Son düzeltmelerden sonra yukarıda belirttiğim şeyler dışında şimdilik bana problem olan yer gözüküyor.

(Yukarıda yazdıklarım kardeşlik ilişkilerinin durumu ile de ilgili dir.)

Bu konuda yürütülen tartışmada savunulan görüşler, ve tartışmanın gidişatı şöyle olmuştur:

Önce Mustafa yoldaş söz almış ve şu görüşleri savunmuştur:

Taslağın birinci bölümü bazı düzeltmelerle karar olabilir: (s. 766)

- Taslağta bizim yazılı cevap vermemiş olmamız esas hata imiş gibi konmaktadır. Halbuki esas mesele bu değildir. Yazılı cevap verilmiş olsa idi bile, eğer bu yazılı cevap kolektif bir tartışmanın ürünü olmasa idi, biri yazıp, diğerlerinin onayladığı bir yazılı cevap olsa idi, doğru olmazdı. (s. 766)

- Taslağta, kamuoyu önünde tavır takınmış olmamız, sanki durumu anormalleştiren esas unsur imiş gibi konmaktadır. Halbuki esas unsur bu değildir. (s. 766)

- 22.4. tarihli Merkez Komitesi mektubu ilişkilerin anormalleşmesinde dönüm noktasıdır. II. Konferansta eski kardeşler bize bir dizi eleştiri getirmiştir. Bu eleştiriler tarafımızdan kabul edildiği söylenen eleştirilerdir. 22.4. tarihli mektupta ise eleştirilen, kabul edilen bir dizi noktada hata tekrarlanma durumu vardır. (s. 766)

- Taslağta, esas yanlışımız olarak gelişmelerin derinliğinin görülmemesi konmaktadır. Halbuki esas yanlış bu değildir. Esas yanlış, ilkeleri çıkış noktası almanın yanlış kavranması ve uygulanması, ve ilke diye savunduğumuz görüşlerin de yanlış olmasıdır. (s. 767)

- Özeleştiri yaptığımız olgudur. Ama yalnızca bunu tespit etmemiz yetmez. Onların bizle ilişkiyi kestikleri, Merkez Komitesini oportünist olarak değerlendirdikleri noktada, ve Partiyle ilişkileri kestikleri noktada bizim gelişme yönümüz kesinlikle olumsuzdur. Gelen eleştirilere karşı takındığımız tavırlar —ilişkiyi kestikleri noktada— kendi yanlışlarımızı sistemleştirme, yanlışlarımızın teorisini kurma yönünde gelişmedir. Bu anlamda olumsuzdur. Bunun karar tasarısına

yansması gereklidir. Yansımada şartlarda, yapılan tespitler hatalarımızın üzerini örten tespitler olur. (s. 767)

- Eski kardeş örgütlerimizin kamuoyu önünde getirilen eleştirilerde tavrı olumsuzdur şeklinde bir genel değerlendirmeyi çok ıddialı bulurum. Ben bu kadar ıddialı koyamam. Belli olumsuzlukları vardır bu noktada. (s. 768)

- Çifte standart kullanma konusunda, onların da bizim de bu yönde hatalarımız vardır. Onların esasta çifte standart kullandığı, bizim esasta kullanmadığımız şeklinde bir tespiti ben yapamam. Konferans da yapacak durumda değildir. (s. 769)

- Eski kardeşlerin bizi tekyanlı, ve yanlış değerlendirdikleri doğrudur. Ama bizim de bu yönde hatalarımız vardır. Mesela bizim Spartakus değerlendirmemiz de tekyanlı ve yanlıştır. (s. 769-770)

Karar tasarısının birinci bölümünde bu düzeltmeler yapılmalıdır.

Karar tasarısının ikinci bölümü ise düzeltilemez, reforme edilemez.

Ali şu görüşleri savunmuştur:

Kardeş örgütlerin bizimle ilişkileri kesmesi sorununu tam olarak kavramak için bazı şeylerin bilinmesi gereklidir. GDS yöneticilerinden birinin yazdığı bir özel mektup vardır. Bu özel mektupta, MK içindeki Derviş yoldaş hakkında umutlarını kestiklerini dile getirmektedir. MK içinde de kendilerine verilen cevaplardan yola çıkarak fazla umut görmüyorlardı. Yani bize karşı takındıkları tavırlarda niyet sorunu konusunda yaptıkları değerlendirmeler, yargılar rol oynamaktadır. Polemiğin bu sertliği bu temelde anlaşılabilir.

Sorun, yaptıkları bu son değerlendirmenin doğru olup olmadığı sorunudur. Ben de böyle bir tespite varılmasının temellerini biz kendi pratiğimizle ve teorimizle vermiş durumdayız. Fakat böyle bir genel değerlendirmenin yanlış olduğunu yine teorimiz ve bu pratiğimiz de gösteriyor. (s. 771)

Birinci bölümle ilgili:

- Asıl sorunun yazılı cevap verilmemesi şeklinde konulması yanlış. (s. 771)
- Kamuoyu önünde eleştiri getirmemiz, ve buna duyulan tepki de, 22.4. tarihli mektubumuzun içeriksel hatalarının önüne çıkarılmamalı, esas unsur odur. (s.771)
- Bir yandan polemik derinliğini göremediğimizi söyleyip, diğer yandan en baştan başka türlü yapmalı idik tespitleri birbiri ile çelişir. (s. 772)
- Biz eski kardeşlerin eleştirilerinin haklı olabileceğine fazla ihtimal vermedik. (s. 772)
- Bizim GDS'in hakkı eleştirilerine karşı yanlış tavırlar takınmamız karşısında GDS'in tepki duyması durumu taslahta hiç dikkate alınmıyor. (s. 772)
- Gelişme yönleri olumsuzdur tespiti şimdi yapılmamalı, ertelenmeli, Konferansın tavrına tavırlarının ne olduğu izlenmelidir. Olumsuz tespiti dönemeç olarak, polemik dönemi için yapılabilir. (s. 773)

İkinci bölümle ilgili: Burası pek düzeltilbilir değildir, ya da çok önemli düzeltmelerle ancak kabul edilebilir. (s. 773)

Ayrıca eski kardeşlere bir çağrı yapılmalıdır.

Bu konuşmalar ertesinde söz alan Derviş yoldaş, yoldaşları somut alternatif öneri getirmeye, düzeltme önerilerini somut formüle etmeye çağırdı.

Tek tek getirilen eleştirilerden Ali'nin getirdiği, hem derinliğini görmedik, hem de başka türlü yapmalı idik tespitlerinin çeliştiği eleştirisini reddetti.

Eski kardeş örgütlerin eleştirilerinin haklı olabileceğine fazla ihtimal vermedik tespitinin, olgularla uyumadığını, durumun tersi olduğunu belirtti. (s. 774)

Kardeşlerin olumsuzluğu konusunda, bu değerlendirmenin polemik dönemi ile sınırlandırılabilirliğini, ancak kişisel görüşüne göre, değişen birşey olmayacağı

ğını düşündüğünü belirtti. (s. 774-775)

Ali'nin atıfta bulunduğu özel mektup hakkında, bunun kendisine, ve eski kardeşlere yakın olan bir başka arkadaşına yazılan bir özel mektup olduğunu, mektubu yazanların bu mektubun yayınlanmasına —kendi talebine rağmen— kesinlikle karşı olduklarını, bu yüzden yayınlanmadığını; gelinen yerde bu mektubun açılabilirliğini, artık sorunun bu mektupsuz çözülmüş olduğunu, bu mektubun yayınlanmasının, "kışkırtmak için yayınladılar", "esas sorunlardan tartışmayı kaydırmak için yayınladılar" vb. suçlamalar için artık kullanılamayacağını düşündüğünü belirtti. (s. 775)

Daha sonra söz alan Cafer yoldaş somut düzeltme önerileri getirdi. Getirdiği öneriler şunlardı:

"Birincisi, Mustafa yoldaşın belirttiği, işte 22.4. tarihli mektubun kardeşlik ilişkilerinde oynadığı rol sorunudur. Onunla ilgili eklerdeki paragrafın ben somut olarak şöyle düzeltilmesinden yanayım. Sayfa 3'te bir bölüm var ya, "Bu gelişmede" deniyor ya, bu paragraf zaten benim bildiğim kadarıyla karar tasarısının ilk başına girecek orası.

**DERVİŞ:** İkinci, ikinci bölümün!..

**CAFER:** Ha, ikinci bölümün mü?

**DERVİŞ:** Birinci paragrafta, birinci cümle ile ikinci cümle arasına.

**CAFER:** Ha, kardeşlik ilişkilerinin durumu hakkında. Öyle ya! Her halükarda bu paragrafın şöyle düzeltilmesinden yanayım. Yani nereye konacağı ayrı bir sorun. Onu şey yapabiliriz. "Bu gelişmede, geldiğimiz noktaya yaptığımız değerlendirmeye göre, Merkez Komitemizin ve Partimizin yaptığı hatalar da çok önemli rol oynamıştır. Daha da önemlisi, MK'mizin yazdığı 22.4. tarihli; GDS ve diğer kardeşlerin utanç belgesi olarak adlandırdıkları mektubun, kardeşlik ilişkilerinin olumsuz yönde gelişmesinde dönüm noktası rolünü oynamış olmasıdır. GDS'in 10.4. tarihli mektubundaki hatalar, ilişkilerin bozulmasında ikinci bir rol oynamıştır. Eski kardeş örgütlerimizin kardeşlik ilişkisiyle bağdaşmayan bazı pratik tavırları karşısında, MK'miz de yer yer kardeşlik ilişkileriyle bağdaşmayan önemli hatalı tavırlara girmiştir." Bu paragrafın bu şekilde düzeltilmesinden yanayım ben.

Bunun ötesinde birinci sayfada, birinci bölümde...

**DERVİŞ:** Bir dakika.

**CAFER:** Evet, bende yazılı olarak var bunlar. Birinci bölümde, Ali yoldaşın ve Mustafa yoldaşın dikkat çektiği 4. paragrafta ilgili, paragrafın ilk bölümünün şöyle düzeltilmesinden yanayım.

**LEYLA:** Hangi şeyde?

**CAFER:** Birinci sayfada yoldaş.

**LEYLA:** Esas taslak, birinci sayfada, 4. paragraf.

**CAFER:** "Bu ilişkilerde bizim açımızdan en büyük hata, eski kardeşlerin yanlış eleştirilerini içimizde kolektif olarak tartışmamak, zamanında yazılı tavrı takınmamak, ideolojik mücadelede yanlış belgeler üzerinde yürütmek, bizim eski kardeşlere olan eleştirilerimizi sistemli bir şekilde yazılı hale getirmemek olmuştur." Yani burada bizim verilen cevapların kolektif bir şekilde tartışıp bilmem ne olmasının da vurgulanması açısından önemli görüyorum.

Eklerde, Ek 1, sayfa 2'de, yani en alttan ikinci paragraf, ki yoldaşların dikkat çektiği paragraf burası. Buranın da şu şekilde düzeltilmesinden (yanayım): "Eski kardeş örgütlerimiz aynı konularda kendi hatalarına karşı başka, başkalarının hatalarına karşı başka davranarak çifte standart uygulamaktadır. Polemik içinde MK'miz de bu yönde çok önemli hatalara düşmüştür." Yani "yer yer" şeyi filan kalkıyor. Çok önemli hatalara düşmüştür.

**DERVİŞ:** Neden MK'mız abi?

**CAFER:** Ya, polemîği yürüten esasta MK olduğu için yani yoldaş. Benim somut düzeltme önerilerim şimdilik bunlar. Diğer yoldaşların belirttiği şeylerle ilgili, ben demin okuduğum o birinci paragraf var ya, düzeltme önerisi getirdim, onun birinci bölümü gireceğini ben düşünüyordum. Yani birinci bölüme. Fakat birinci bölüme o girmedikçe göre, ki girmiyor buradaki plana göre. Bu 4. paragrafta, sayfa 1, 4. paragrafta yoldaşların dikkat çektiği şeyle hemfikirim. Yani öyle bir tavır konuyor ki, kamuoyu önünde eleştirdiğimiz için adamlar bizimle ilişkileri bozdu; veyahut ta anormalleşmesi sanki bundan dolayı olmuş gibi birşey var, yorum var. Onun benim demin okuduğum önerme temelinde düzeltilmesi, yani 22.4. tarihli mektubun olumsuz oynadığı rolün oraya yansıtılmasını düşünüyorum. Onun ötesinde...

**LEYLA:** Bir dakika, onu bir daha tekrar edebilir misin?

**CAFER:** Bu sayfa 1'de 4. paragrafın en alt cümlesinde, 1982 1 Mayıs polemîği içinde ilk defa bu konuda kamuoyu önünde filan denerek başlıyor. Buraya, bu kamuoyunda takındığımız tavrın, yani ilk defa takındığımız tavrın, içeriğinin olumsuz olduğu yansıtılmalı burada. Tabii ki kamuoyu önünde tavır takınmanın da, onların bu şekilde karşı çıkmalarında etkisi var. Bu benim tarafımdan inkar edilmiyor.

Sayfa 2'de yine yoldaşların konuştuğu, dikkat çektiği bölümle ilgili olarak, şöyle bir düzeltme olabilir. Yani ben öneriyorum, bunun üzerinde durabiliriz, düşünebiliriz. "Polemîğin konularındaki görüş ayrılıklarının derinliği, tarafımızdan uzun süre kavranılmamış..." Buldunuz mu orayı?

**DERVİŞ:** Üçüncü madde, birinci paragraf.

**CAFER:** Hemen içinde. "Polemîğin konularındaki görüş ayrılıklarının derinliği tarafımızdan uzun süre kavranılmamış, bizzat polemik konularında ilkeler adına bazı temel durumlarda yanlışlar savunulmuştur. Bu hatalarımız, sorunların daha planlı ve derinlemesine incelenmesinin engellenmesine hizmet etmiştir" şeklinde olabileceğini düşünüyorum. Bunun üzerine tartışılabilir. Konuşabiliriz.

Altıncı bölümle ilgili Mustafa yoldaşın getirdiği şeye katılıyorum. Bu sayfa 2'de. Fakat şu an formül olarak, ifade olarak ne koyabileceğim konusunda şeyim yok. Fazla herhangi birşey yok elimde.

?: Ne?

**CAFER:** Ya, yoldaş orada, bu 6. bölümde, "bizzat polemîğin en başında doğru ele almamız halinde..." Şimdi şöyle isterseniz. "Ama bu olgu olduğu kadar, bu polemîğin II. Konferansımızda tespit edilen çalışma programının bir dizi sorununu ele almamız engelleyici bir rol oynadığı, ve bizzat polemîği en başta doğru ele almamız halinde, elde edebileceğimiz verimlilikten çok daha düşük bir verimliliğe sahip olduğu da olgudur." Yani polemîğin burasının açılmasından ben yanayım. Mustafa'nın şu anda tam ne dediğini bilmiyorum da. Hatırlamıyorum daha doğrusu. Polemîğin doğru bir şekilde ele alınmasından anlaşılan ne? Vurgulanmak istenen ne?" (s. 776-778)

Yoldaş ayrıca, kendi hakkımızda yaptığımız, "Genel tavrımızı belirleyen, hatalarımızı gördüğümüzde aşmaya hazır olduğumuz" tespitinin olgu tespiti olduğu, ancak bunun olgu olduğu kadar, uzun süre olumsuz bir tavrımızın olduğunun da tespit edilmesi gerektiğini belirtti. İkinci bölümle ilgili Ali ve Mustafa'nın getirdiklerini tam kavrayabilmis durumda olmadığını, onun için şimdi birşey söyleyecek durumda olmadığını belirtti. (s. 779)

**İrfan** yoldaş, Cafer'in düzeltme önerilerinde pek büyük sorun görmediğini belirtti. (s. 780)

Olumsuz gelişmenin polemikle sınırlandırılması önerisine karşı çıktı. Bunun olgu tespiti olarak yapılması gerektiğini belirtti. (s. 781)

**Neriman** yoldaş, Cafer'in düzeltme önerilerine katıldığını belirtti. Ayrıca

kendisi de şu düzeltme ekinin yapılmasını önerdi:

"Bu dördüncü paragrafta, bu ilişkilerde bizim açımızdan en büyük hata bağlantısında, benim düzeltme önerim şöyle: Eski kardeş örgütlerle ilişkilerde bir başka temel yanlışımız, bunların kesin sınırlarının belirlenmemiş olması, bu ilişkilerde içbirliğinde görevlerin doğru bir biçimde dağıtılmaması olması, ilişkilerin sıkça tek tek yoldaşların kişisel ilişkileri biçiminde de yürütülmesi ve özellikle kardeş örgütlerin pratiği ile ilgili varolan bir dizi eleştirinin ideolojik olarak sertleştirilerek yanlış olarak getirilmemiş, izinin sürülmemiş olmasıdır. Yani bunun ben eklenmesini istiyorum bu bölüme. İkinci bölümle ilgili, şimdilik birşey diycek durumum yok." (s. 782)

**Leyla**, Cafer'in düzeltme önerilerinden birinde yalnızca MK'dan söz etmesine karşı çıktı. Ayrıca kolektif tartışılmaması olmasının esas hata olarak tespitine de karşı çıktı. Gelişme yönlerinin olumsuzluğu konusunda ise, bunun olgu olduğu görüşünü savundu. (s. 783)

**Faruk**, Cafer'in getirdiği düzeltme önerilerine katıldığını, ayrıca Ali'nin getirdiği olumsuzluk tespitinin sınırlandırılması önerisini de doğru bulduğunu açıkladı. Ayrıca 22.4. tarihli mektubun genel değerlendirilmesinin yapılmasını talep etti. (s. 783)

Yeniden söz alan **Ali**, ikinci bölümle ilgili olarak, bu belgenin bu bölümünün reforme olamazlığı sonucuna şunlardan yola çıkarak vardığını açıkladı:

Biz Marksist-Leninist olarak değerlendiresek bile, bunlarla kardeşlik ilişkisi için bunu yeterli önkoşul görmüyoruz. Bu yanlıştır. Marksist-Leninist genel değerlendirilmesi, kardeşlik ilişkisi için önkoşul ve yeterli koşuldur. (s. 784)

İkinci olarak da burada başkalarının Marksist-Leninist olarak değerlendirilmesinde bizim tespit ettiğimiz kıstaslar kullanılmaya çalışılmaktadır. Ben ise bunun başkalarının genel değerlendirilmesinde kılavuz olarak kullanılmasını doğru bulmuyorum. (s. 785)

Ayrıca:

"Bugün biz bugünkü durumda Marksist-Leninist çizgi veya Marksist-Leninist güç olarak zaten fazla geniş bir şekilde grupları değerlendirme durumunda değiliz. Böyle güçlerin çok az olduğu tespitini yapıyoruz. Böyle güçlerin az olduğunu tespit ettiğimiz bir noktada, bir de üstüne üstlük kardeşlik için özel bazı koşullar getirmek, bence ilişkiler bakımından iyi olmayacaktır. İyi sonuca ulaşamayacaktır.

Bir de bunun tersi var. Bu GDS ile karşılıklı ilişkilerimizi teorileştiren birşeydir. GDS Marksist-Leninistdir. Marksist-Leninist bir gruptur. Çizgisi Marksist-Leninistdir. Fakat ilişkilerin daha ileri olması için kardeşlik şarttır. Bu ne olacaktır? Onu Marksist-Leninist değerlendirdiğimiz halde, yeterince etkili bir ilişki kurmamız önünde bence engel olacaktır. Bu sonucu da görmeyi istiyorum." (s. 785)

**Mustafa** yoldaş da reforme edilemez iddiasını şu gerekçelere dayandırdı:

- Aslında kardeşlik ilişkisi için Marksist-Leninist değerlendirme yeterli önşarttır. Burda ise bunun ötesinde şartlar getiriliyor. (s. 786)
- Bizim tespit ettiğimiz güncel kıstaslar, başkalarının Marksist-Leninist olarak değerlendirilmesi için kullanılmaktadır. Ben buna karşıyım. (s. 786)
- Dostça, yoldaşça eleştiri kardeşlik ilişkisi için önşart olarak getiriliyor. Sanki bizim tavrımız dostça eleştiri tavrı imiş gibi konuyor. Gerçek durum bu değildir. (s. 787)

**Neriman** yoldaş, önce "dostça eleştiri" sorunu üzerinde durdu. Ve tam da bu noktada eski kardeşlerin hatalı tavrının kendisi için belirleyici olduğunu belirtti. (s. 789)

İkinci bölümün "reform edilemezliği" tezine karşı çıktı. Kendisinin bu bölüm hakkında eleştirilerini yazılı olarak Konferansa sunduğunu, şu noktaların düzeltilmesi ile ikinci bölümün düzeltililebileceği görüşünde olduğunu belirtti:

- "Güven, kuşku duygusu" vb. kısımlar, kardeşlik ilişkileri için önartı olarak getirilmemelidir. Marksist-Leninist genel değerlendirilmesi kardeşlik ilişkisi için yeterli önartıdır.
- Ayrıca "örgütsel birlik" sorunu da çıkarılsa doğru olur. Çünkü bunun bugün için ne anlamı geldiği içi doldurularak açıklanmadığı şartlarda, yanlış sonuçlara varılabilir. (s. 790)
- Karşılıklı eleştiri/özeleştiri yönteminin kullanılması kardeşlik ilişkileri için temel bir talep olarak getirilmesi doğrudur. (s. 790)
- Bizim tespit ettiğimiz Marksist-Leninist olmanın güncel kriterleri doğrudur, bunlar hiçbir şekilde diğerleri ile ilişki ve mücadelenin önünde engel değildir. (s. 790)

Daha sonra söz alan tasarruğun sunucusu Derviş yoldaş şu görüşleri savundu:

- Bir grubu Marksist-Leninist olarak genel değerlendiriyorsak, o gruba kardeşlik ilişkisi kurmamızın yeterli temeli vardır.
- Karar tasarısında Marksist-Leninist genel değerlendirmesi yaptıklarımızla da kardeşlik ilişkisi kurmak için birtakım başka önartılar getirildiği eleştirisi doğru değildir. (s. 790)

Orada çizgimizi Marksist-Leninist olarak değerlendirdiğimiz, yazılı belgeleri temelinde çizgisi hakkında değerlendirme yaptığımız gruplarla kardeşlik ilişkisi için bunun yeterli olmadığı; pratiğe bakmak gerektiği vb. söyleniyor.

- Kriterler içine "teori/pratik uyumluluğu"nu aldığımız şartlarda, karar tasarısında varolan, kardeşlik ilişkisi için "Marksist-Leninist çizgi" değerlendirilmesi yetmez, onun ötesinde birtakım başka şeylere de bakmak gereklidir biçiminde ayırım gereksiz olmaktadır. Karar tasarısının bu şekilde düzeltilmesi, kardeşlik ilişkisi için Marksist-Leninist genel değerlendirilmesinin yeter önartı olduğunu söylemesi doğrudur. (s. 791)

Yoldaş ayrıca reform edilemezlik tezi üzerine bütün yoldaşlardan da tavır istedi.

Daha sonraki tartışmalar içinde Mustafa yoldaş, Ali'nin Marksizm-Leninizmin kısımları ile ilgili yaptığı yazılı açıklama konusunda, yoldaşın tutumunu pek anlamadığını; şimdi oyunu geri mi çektiğini öğrenmek istediğini belirtti. Kendisinin de eğer bu noktalar "çizgimizin parçaları" olarak oylanacaksa, ona hazır olduğunu açıklamış olduğunu belirtti.

Reforme edilemezlik konusunda, CAFER düzeltmelerden sonra bakacağını belirtti. Ali yapılan düzeltmelerle temel anlayış değişikliği olacağını belirtti.

Daha sonra DERVİŞ tartışmalar temelinde yaptığı düzeltmelerle birlikte karar tasarısının son şeklini okudu. Karar tasarısının birinci bölümü, yapılan düzeltmelerle şu şekle bürünmüştü:

### "ESKİ KARDEŞ ÖRGÜTLERİMİZLE II. KONFERANS SONRASI YÜRÜTÜLEN POLEMİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KARDEŞLİK İLİŞKİLERİNİN DURUMU ÜZERİNE"

Konferansımız eski kardeş örgütlerimizle geliştirdiğimiz ilişkilerin tümünün tam ve detaylı bir değerlendirilmesinin önümüzde görev olarak durduğunu; bu kararda özellikle polemik öncesi için yaptığımız değerlendirmelerin mutiaka açılması, peşi izlenmesi; özeleştiri çalışmamızın bir parçası olarak ele alınıp derinleştirilmesinin görev olduğunu tespit eder.

- Eski kardeş örgütlerimiz ile geliştirdiğimiz kardeşlik ilişkileri, birlikte

yürüttüğümüz çalışmalar bir bütün olarak Dünya Marksist-Leninist Hareketinin sağlam temeller üzerinde birliğinin yaratılması çalışması açısından esasta doğru, olumlu ve yararlı idi.

- Onlarla olan kardeşlik öncesi dostça ilişkilerimizde, ve kardeşlik ilişkilerimizin sürdürdüğü dönemdeki ilişkilerimizde biz onlardan ideolojik-siyasi-örgütsel alanlarda birçok şeyler öğrendik; eleştiri ve önerileri bizim hatalarımızı, eksikliklerimizi görme ve aşmamıza bize yardımcı oldu; ilerlememizde önemli bir rol oynadı.

- Bu ilişkilerde olumlu etkileme-etkilenme kuşkusuz tekyanlı değildi. Biz de ilişkilerimiz içinde —onların bize gösterdiği ölçüde olmasa da, gördüğümüz ölçüde— kardeş örgütlerimizin görebildiğimiz hata ve eksikliklerini aşmada onlara yardımcı olmaya çalıştık. Özellikle onları propaganda-ajitasyon-örgütlemeye çalışması yürütmeleri; sınıf mücadelesinin pratik gelişmeleri karşısında tavır takınmaya zorlayıcı bir rol oynadık.

- Bu ilişkilerde bizim açımızdan en büyük hata, eski kardeş örgütlerin getirdiği yazılı eleştirileri içimizde kolektif olarak tartışmamak, zamanında yazılı tavır takınmamak; ideolojik mücadeleyi yazılı belgeler üzerinden yürütmek; bizim eski kardeşlere olan eleştirilerimizi de sistemli bir halde yazılı olarak getirmemek olmuştur. Bu tavır, belgelere dayalı canlı bir polemik, ideolojik mücadeleyi engeller bir tavidir.

- Eski kardeş örgütlerle ilişkilerde bir başka temel hatamız, bu ilişkilerin sınırlarının kesin bir şekilde belirlenmemiş olması, bu ilişkilerde içbirliğinde görevlerin doğru bir biçimde dağıtılmaması, ilişkilerin sıkça tek tek yönetici yoldaşların kişisel ilişkileri biçiminde de yürütülmüş olması, ve özellikle eski kardeş örgütlerin pratiği ile ilgili varolan bir dizi eleştirinin ideolojik olarak sertleştirilerek yazılı olarak getirilmemiş, izinin sürülmemiş olmasıdır.

Sonuçta yalnızca yazılı belgelere dayanıldığında ortaya çıkan durum şöyledir: Kardeşlik ilişkileri süresince ideolojik-siyasi alanda eski kardeş örgütlerin getirdiği yazılı eleştiriler, tarafımızdan —genelde sözlü olarak— eleştiriyi kavradığımız biçimde (ki bu kavrama yer yer yanlış kavrama biçiminde olmuştur) kabul edilmiştir. 1982 1 Mayıs üzerine polemige gelene kadar genel durum, onların eleştiri getirmesi, bizim gelen eleştirileri esasta —kavradığımız biçimde— kabul etmemiş, kabul ettiğimizi açıklamamız, buna uygun düzeltmeler yapmamız biçimindeki bir durumdur. 1982 1 Mayıs polemikinde ilk defa bir konuda kamuoyu önünde eski kardeş örgütlerle doğrudan çatışmaya giren bir tavır takınılmıştır. İlk kez bu polemik içinde, getirdikleri bazı eleştiriler kamuoyu önünde kökten geri çevrilmiştir. Bizim bunu yaptığımız temel belge olan 22.4. tarihli mektup, savunduğu birtakım revizyonist görüşler ve kullandığı birtakım yanlış yöntemler bakımından, içeriği itibarı ile esasta olumsuz olan bir belgedir. Bu noktadan itibaren ilişkiler anormal derecede bozulmuş, 10 ay süren, önemli ölçüde tekyanlı yürüten bir polemik sonrasında, eski kardeş örgütler önce Merkez Komitemiz ile, sonra da Partimiz ile kardeşlik ilişkilerini kestiklerini açıklamışlardır.

- Eski kardeş örgütlerimizle, kardeşlik ilişkilerinin bu örgütler tarafından kesilmesi ile onlar açısından sonuçlandırılan polemik içinde —temel sorunlarda— hangi noktalarda hata, hangi noktalarda hakk olduğumuzu bu polemik içinde tek tek konuları ile ilgili kararlarımızda ortaya koyduk.

Konferansımız bir bütün olarak polemik değerlendirildiğinde, şu tespitleri yapmayı doğru bulmaktadırlar:

- 1- Polemik en başından itibaren kardeş örgütlerin inisiyatifinde ve onların planı çerçevesinde gelişmiştir. Bizim polemik içinde inisiyatifi hemen hemen bütünü ile eski kardeş örgütlere bırakmış olmamız, polemik konularını, gidişatını vb. onların adeta dikte ettiği bir konumda bulunmamız, polemik içinde en önemli hatalarımızdan biridir.

- 2- Polemik başlangıç noktasında, ayrımlıkların derinliği tarafımızdan görülmemiş, daha çok yüzeysel ve sonuçlarda takılıp kalmış, ayrımlıkların ideolojik

köklere doğru bir biçimde tespit edilmemiş; bir dizi konuda yanlış tespitler yapılmış, buna uygun olarak da görevlere uygun bir polemik planı ortaya çıkarılmamış, süreç içinde —sorunların derinliğinin kavranmasına paralel olarak— polemik planımızda da bir dizi değişiklikler yapılmıştır.

3- Polemik başladığı andan itibaren kendini çabucak merkezine koymuştur. Polemiğin önemi dikkate alındığında bu yanlış değildir. Ancak bu polemik kendi bütün çabalarının merkezine koymasın; bizim tarafımızdan bilinçli, planlı olarak bir adım olmaktan çok, kendini bir anlamda ve ölçüde kendiliğindence bir biçimde dayatması, bizim daha çok reaksiyon göstermemiz biçiminde olmuştur. Polemiğin İkinci Konferansın çabasına planı ile bağlı doğru bir biçimde kurulmasıdır. Polemiğin konularındaki görüş ayrılıklarının derinliği tarafımızdan uzun süre kavranılmamış; bizzat polemik konularında ilke adına bazı temel sorunlarda yanlışlar savunulmuştur. Bu hatalarımız sorunların daha planlı ve derinlemesine incelenmesinin engellenmesine hizmet etmiştir.

4- Polemik süreci içinde eski kardeş örgütlerin getirdiği bir dizi —temel noktalardaki eleştirilerin bir bölümü de dahil olmak üzere— eleştiriyi başlangıçta geri çevirdiğimiz, daha sonra kabul ettiğimiz olgudur. Bunda eleştirinin özünün kavranmaması, yer yer tartışılan konuda yanlış görüşler savunmamız yanında, eski kardeşlerin tekyanlı, toptancı yöntemlerine duyulan tepkinin de önemli bir rolü olmuştur.

5- Polemik içindeki gelişmeler, ve eski kardeş örgütlerimizin takındığı tavırlar, diğer şeylerin yanında şunları da göstermiştir:

- Eski kardeş örgütlerimizin özellikle kamuoyu önünde getirilen eleştiriyi karşı tavrı olumsuzdur.

- Eski kardeş örgütlerimiz aynı konularda kendi hatalarına karşı başka, başkalarının hatalarına karşı başka, çifte standart uygulamaktadır. Polemik içinde Merkez Komitemiz de bu yönde çok önemli hatalara düşmüştür.

- Eski kardeş örgütlerimiz tartışılan bazı noktalarda Marksizm-Leninizmin safhını bozmakta, ve kendi durumlarının teorisini yapmaktadır. Bu yönde hatalar bizde de çokça varolan hatalardır.

- Polemik içinde kullandıkları Marksist-Leninist olmayan yöntemler, özellikle özeleştirici olmayan tavırları, tekyanlılıkları, toptancılıkları vb. özellikleri ile eski kardeş örgütlerimizin gelişme yönü olumsuzdur. Özellikle GDS'in son dönemdeki propaganda çabasında, yer yer kendiliğindence harekete yaranmaya çabalayan, kuyrukçu bir eğilim kendini göstermiştir. Bu da olumsuz yönde gelişmenin bir başka alanıdır.

- Merkez Komitemiz, ve Partimiz, eski kardeşlerle polemik içinde gerek iç-riksel, gerekse yönetsel olarak bir dizi ağır hata yapmış olmasına, Marksizm-Leninizmden yer yer sapmasına, yer yer Marksist-Leninist çizgisinden uzaklaşmasına rağmen, pratikte ispatladığı özeleştirici tavrı ile gelişme yönünün olumlu olduğunu göstermiştir.

6- Bir bütün olarak ele alındığında, eski kardeş örgütlerle II. Konferans sonrasında yürüttüğümüz polemik kuşkusuz birçok noktada önemli hatalarımızı görmemiş ve düzeltmemiş, bu anlamda ilerlememizde önemli bir rol oynamıştır. Bu bir olgudur. Ama bu olgu olduğu kadar, bu polemik İkinci Konferansımızda tespit edilen çabasına programının bir dizi sorununu ele almasını engelleyici bir rol oynadığı ve bizzat polemik en baştan doğru ele almamız halinde elde edeceğimiz verimlilikten çok daha düşük bir verimliliğe sahip olduğu da olgudur.

Polemiğin en başında takınılması gereken doğru tavır, getirilen eleştirilerin çok ciddi eleştiriler, suçlamaların ve çıkarılan sonuçların çok ağır olduğu tespitini yapmak; bizim bu eleştirilere karşı doğru, tutarlı bir tavır takınabilmek için, polemik konusu olan noktalarda kolektif bir eğitim ve tartışma ihtiyacı duyduğumuzu, bunun için zamana ihtiyacımız olduğunu, ve acele cevap, tavır takınma talebini reddettiğimizi bildirmek; polemik konularını belli bir sıraya koyarak, bunları çöze çöze ilerlemek yönünde bir planı ortaya

koymak, ve bu planı uygulama yönünde adımlar atmak şeklinde olmalı idi."

Bu karar tasarısı oylamaya sunuldu. Oybirliği ile kabul edilerek karar haline geldi.

Daha sonra karar tasarısının düzeltilmiş ikinci bölümü DERVİŞ tarafından sunuldu. Düzeltilmiş oylamaya sunulan ikinci bölüm şöyle idi:

#### "Kardeşlik ilişkilerinin durumu hakkında

Eski kardeş örgütlerimizle kardeşlik ilişkilerimiz 1982'nin ikinci yarısından itibaren —1 Mayıs'ta ilgili polemik başlamasının kısa süre ertesinde— olağanüstü ölçülerde bozulmuş, gerçek kardeşlik ilişkisinin gerektirdiği dostça eleştiri ve tartışma; karşılıklı pratik destek gibi talepler eski kardeş örgütlerimizce açıkça çığnırmaya başlanmış, ilişkiler gerçekte kardeşlik ilişkisi olmaktan çıkmıştır.

Bu gelişmede, geldiğimiz noktada yaptığımız değerlendirmeye göre, Merkez Komitemizin ve Partimizin yaptığı hatalar da çok önemli rol oynamıştır. Daha da önemlisi, Merkez Komitemizin yazdığı 22.4. tarihli; GDS ve diğer eski kardeşlerin "utanç belgesi" olarak adlandırdıkları mektubun kardeşlik ilişkilerinin olumsuz yönde gelişmesinde dönüm noktası rolünü oynamış olmasıdır.

Eski kardeş örgütlerimizin kardeşlik ilişkisi ile bağdaşmayan bazı pratik tavırları karşısında Merkez Komitemiz de yer yer kardeşlik ilişkileri ile bağdaşmayan önemli hatalı tavırlara girmiştir.

Eski kardeş örgütlerimiz Mart 1983'te, Partinin çizgisinin revizyonist olduğunu ve yozlaşmasının engellenemez olduğunu ispatlamadan, bu ilişkileri resmen de ortadan kaldırdıklarını açıklamışlardır. Kardeşlik ilişkilerimizin gerçek anlamda bir kardeşlik ilişkisi olmaktan çıktığı noktada bile, Partimizin bu ilişkiler hakkında kesin bir karara varmak için, eski kardeş örgütlerin temsilcilerinin de davet edileceği bir Konferansı planlama tavrı, kardeşlik ilişkisi denen ilişkiye, onun sahip olduğu gerçek önemi veren, soruna ciddi yaklaşmanın ürünü olan bir tavidir.

Eski kardeş örgütlerimizin kendileri için en kısa, ve kendi düşüncelerine göre en "zararsız" yoldan kardeşlik ilişkilerini resmen de kesmeleri tavrı, açıktır ki olgu olarak kabul edilmek durumundadır, ve Partimizin bu konudaki planının uygulanmasını imkansız kılan bir tavır olmuştur.

Konferansımız, kardeşlik ilişkisi için, bu ilişkiye giren örgütlerin birbirlerini Marksist-Leninist örgüt olarak değerlendirmelerinin gerekli ve yeterli önşart olduğu görülmüştür.

Açıktır ki, böyle bir genel değerlendirme, temel belgelerin karşılıklı tanınması, karşılıklı ideolojik mücadele ile birleştirilen teorik-pratik işbirliği sonucunda yapılabilir.

Dünya Marksist-Leninist Hareketinin içinde bulunduğu kötü durumdan kurtulmasının yolu sabırlı, sistematik bir çabadan geçmektedir. Kardeşlik ilişkisi gibi çok sağlam temeller gerektiren bir ilişki konusunda acele edilmesi doğru değildir. Bugünkü durumda kardeşlik ilişkisi kuran örgütlerin kendilerini Dünya Komünist Hareketinin çekirdeği olarak kavramak zorunda oldukları bilince çıkartılmalı, bu konuda bu sonucun ciddiyetine uygun davranılmalıdır.

Bu görev bugünkü durumda somut olarak Uluslararası Komünist Hareketin üzerinde birleşebileceği Marksist-Leninist bur platformu yaratmak için mümkün olan en fazla çabanın sarfedilmesi; uluslararası alanda benzer bir çaba içinde olduklarını söyleyen bütün gruplarla açık ideolojik mücadele, başta Marksist-Leninist ve Marksizm-Leninizme en yakın gördüğümüz gruplarla olmak üzere, Marksist-Leninist olma iddiasındaki bütün gruplarla uluslararası komünist hareketin canalacı sorunları üzerinde açık ve kamuoyu önünde tartışma, mücadele; devrimci platformlar temelinde yapılacak eylemlilikleri gerçekleştirmeye çalışmak vb. anlamına gelir.

Konferansımız, "kardeşlik ilişkisi" konusundaki bu görüşler ışığında, gelinen noktada bizim açımızdan eski kardeş örgütlerimizle kardeşlik ilişkisi sürdürmenin (ki bu somut olarak yeniden böyle bir ilişki kurmaya çalışmak anlamına gelir, çünkü bu ilişki eski kardeşler tarafından resmen kesilmiştir) önemli temellerinin ortadan kalktığını tespit eder.

Konferansımızın eski kardeş örgütleri hakkındaki değerlendirmesi şöyledir:

Bunlar şimdiye kadarki çizgileri —belgelerindeki çizgileri— itibarı ile bize en yakın olan gruplardır. Ama diğer yandan özellikle bizimle girdikleri polemik süreci içinde yer yer teorinin safliğini bozarak, kendi durumlarına göre teori yaratma; teori/pratik uyumsuzluğu; ve herşeyden önemlisi de hatalarına karşı eleştirel olmayan tavırları vb. ile gelişme yönü olumsuz olan gruplardır. Bu yüzden bunların geçmişte yaptığımız gibi, hiçbir sınırlama getirmeden Marksist-Leninist olarak değerlendirilmesi ve propagandası yanlıştır. Aynı şekilde, hiçbir açıklama yapmadan, hiçbir sınırlama getirmeden, bunlar hakkında yapılacak bir oportünist genel değerlendirme de doğru değildir. Bunlar bugünkü durumları ile, önemli sapmalara ve eksikliklere sahip Marksist-Leninist gruplar olarak değerlendirilmeli; polemik içinde görülen olumsuzlukları da dikkate alınarak gelişmeleri dikkatle izlenmelidir.

Bugün bu örgütlerle ilişkimiz, Marksizm-Leninizme yakın gördüğümüz ve tartışma içinde bulunduğumuz diğer bazı örgütlere karşı tavırla esasta aynı olmak durumundadır. Farklı olarak, bunlarla geçmişte olan özel ilişkimizin durumu gözönüne alınarak, ve bugün de bunların çizgi itibarı ile bize en yakın gruplar olduğu gözönüne alınarak, bunlarla ideolojik mücadeleye öncelik verilmelidir."

Karar tasarısının bu bölümü üzerine bir tur daha tartışıldı. Bu tartışma içinde **Mustafa**, çalışmaların ortadan kalkmadığını, kendisinin bu karar tasarısına olumsuz oy kullanacağını açıkladı.

**FARUK**'un, tasarının düzeltilmiş şeklinde neyi yanlış bulduğunu sorması üzerine, yoldaş görüşlerini şu şekilde açıkladı:

— Mesela "dostça eleştiri, ve tartışma" duruyor. (s. 799)

— Diğer yandan "eleştirilerin ispatlanabilirliği sorunu. Kesinlikle o andaki düzeltmemiş olsa idik, bizim çizgimiz revizyonist bir çizgi idi. Bu ispatlanabilirlikten anlaşılan nedir?" (s. 799)

Mesela tek başına demokratik devrim konusundaki çizgimiz bile revizyonist bir çizgi idi. Devrimin nasıl olmaması gerektiğini proletaryaya gösteren bir çizgi olurdu. (s.800)

**DERVİŞ** yoldaşın, Partinin çizgisinin ne zaman demokratik devrim konusunda revizyonist bir çizgi olduğunu sorması üzerine, **MUSTAFA** yoldaş, Parti çizgisinden sözemediğini, Merkez Komitesi'nin görüşlerinden sözettiğini belirtti. (s. 800)

— Onun dışında, bunlarla ilişkinin Marksizm-Leninizme yakın örgütlerle olan ilişki gibi olacağı söyleniyor. Bu da yanlış. Bunlar Marksist-Leninist olarak değerlendirildiğinde, ilişki Marksist-Leninistler arası ilişki olmak zorundadır. (s. 800)

Bütün bunlardan dolayı ben karar tasarısının bu bölümüne karşıyım.

**Ali**, son değişikliklerle sorun görmediğini belirtti. (s. 800)

**Cafer**, kıstaslar konusunda kendisinin çekimser oy kullandığı halde, burda konduğu biçimi ile problemi olmadığını, buna rağmen karar tasarısının bu şekli ile de hemfikir olmadığı noktalar olduğunu belirtti.

"Eski kardeş örgütlerin kendileri için en kısa ve kendi düşüncelerine göre en zararsız yoldan kardeşlik ilişkilerini resmen kestikleri"

değerlendirmesine katılamayacağını belirtti. (s. 801)

Şunun kendisi için açık olduğunu belirtti: İster MK, ister Parti olarak alınsın, çizginin devrime karşı yönelen, revizyonist-oportünist bir çizgi olduğu değerlendirilmesi ispatlanamaz.

Düzeltilmediği ölçüde bu çizgi, revizyonist bir çizgi olmak zorunda idi.

Yoldaş bu noktanın kendisi için karar tasarısı lehine oy vermeyi engelleyecek bir nokta olmadığını da belirtti.

**Derviş** yoldaş bu noktada temel ayrılığın, 1982-1983'te Merkez Komitesi'nin ürettiği, Partinin de desteklediği çizginin, eski kardeşlerin değerlendirdiği üç alanda da genelde revizyonist çizgi olarak değerlendirilip değerlendirilmediği noktasında olduğunu belirtti. Mustafa'nın o günkü çizgiyi genelde revizyonist değerlendirdiğini, gerçek durumun bu olmadığını, çizgide revizyonist unsurlar olduğunu, revizyonist çizgiye doğru gelişmenin unsurları olduğunu ve fakat genel değerlendirmede bu çizginin revizyonist olmadığını belirtti. (s. 802)

Tartışmalar sonrasında yapılan oylamada, düzeltilmiş karar tasarısının ikinci bölümü; Mustafa'nın olumsuz, ve Ermiş'in çekimser oyuna karşı, diğer delegelerin olumlu oylarıyla **çoğunlukla** karar haline geldi.

Çekimser kalan yoldaş, çekimserliğinin Marksizm-Leninizmin güncel kıstasları ve uluslararası komünist hareketin platformu konuları ile bağlantılı olduğunu açıkladı. (s. 803)

Ardından kardeşlere yapılması talep edilen çağrı tasarısı **DERVİŞ** yoldaş tarafından şu şekilde formüle edildi:

"Konferansımız, eski kardeş örgütlerin getirdiği eleştiriler karşısında tavrımızı yukardaki belgelerde belirlemiştir.

Konferansımız bu belirlemeler temelinde, eski kardeş örgütlerimizin yaptığı genel "revizyonist çizgi", "revizyonist parti" gibi değerlendirmelerin Marksist-Leninist gerekçelendirmeler temelinde ayakta tutulamayacağını tespit eder.

Eski kardeş örgütlerimizin yöneticilerini ve onların bütün üye ve sempatizanlarını Konferansımızın polemikle ilgili belgelerini de incelemeye, komünist sorumluluk ruhuyla değerlendirmeye ve tavır takınmaya çağırır."

Bu karar tasarısının tartışması içinde, **Mustafa** yoldaş, "revizyonist çizgi" değerlendirmesinin Marksist-Leninist gerekçelendirmeler temelinde ayakta tutulamayacağı tespitinin geldiğimiz yer ile sınırlandırılmasını talep etti. Bu talebe **DERVİŞ** kesinlikle karşı çıktı, tam da bu çalışma olduğu için, bu konuda ayrı bir karar tasarısı sunacağını belirtti.

Kardeş örgütlere çağrı, Ermiş yoldaşın çekimser oyuna karşı, çoğunlukla kabul edildi. Ermiş yoldaş çekimserliğini, bize karşı tavırları nedeni ile, kardeşliğe doğru bir gelişmeyi doğru görmediği gerekçesi ile sebeplendirdi. (s. 807)

**Derviş** bu tartışma ile bağlantı içinde, Partinin çizgisinin değerlendirilmesi konusunda ortaya çıkan çalışmayı kendine göre kesin bir şekilde tespit eden şu karar tasarısını sundu:

"Konferansımız, kardeş örgütlerle bütün polemik içinde hiçbir dönemde, Partimizin çizgisinin revizyonist çizgi, Partinin de revizyonist parti olarak değerlendirilmeyeceğini kesin olarak tespit eder." (s. 807)

Bu karar tasarısı karşısında **Mustafa** yoldaş, Partinin revizyonist olarak adlandırılmayacağını, ve fakat çizginin mesela sadece demokratik devrim konusundaki çizgi bile alınsa, düzeltilmediği halde revizyonist olacağını, üretildiği, kardeşlerin ilişkiyi kestiği dönemde revizyonist olduğu tezlerini savundu. (s.807)

**Cafer**, bu karar tasarısının bu şekli ile doğru olduğunu, çünkü tek tek noktalarda değil, genel bir çizgi değerlendirilmesi yapıldığını, ama karar alınmasının gereksiz olduğunu, çünkü daha önce alınan kararlarda burda söylenenin

zaten var olduğunu; ayrıca Mustafa'nın pozisyonunun da pek açık filan olmadığını belirtti. (s. 808-811)

**MUSTAFA**, kendisinin "düzeltilmediği takdirde çizginin revizyonist olacağını" söylediğini belirtti.

Bu bağlamda **Neriman**, "düzeltilmediği takdirde" biçiminde bir genel değerlendirmenin yanlış olacağını getirdi.

**Ermis**, çizginin "revizyonist" olmadığını, ama eklektik olduğunu belirtti.

Söz alan diğer yoldaşlar karar tasarısına itiraz getirmediler. Yapılan oylamada, Mustafa'nın olumsuz, Cafer'in çekimser oyuna karşı, oy çoğunluğu ile karar tasarısı karar haline geldi.

Bu bölümde yapılan tartışmada ikinci derecede önemli bir çelişme de şu noktada çıktı:

**MUSTAFA** ve **Ali** yoldaşların, karar tasarısının ikinci bölümünün "reform edilemezliği" tezlerini getirmesi üzerine; **DERVİŞ** bu taslakların daha önce Partiye sunulduğunu, hiç kimseden —Ali ve Mustafa'dan da— reform edilemez şeklinde bir eleştiri gelmediğini, kendisinin bu tavrı anlamadığını belirtti. (s. 773)

Bu tavır üzerine Ali ve Mustafa tavır takındılar.

**Ali**, kendinin, neden reform edilemezliği üzerine tartışma yerine, diğerlerinin sorumluluğunun hatırlatılmasının nedenini anlamadığını belirtti. (s. 784)

**MUSTAFA**, kendisinin her ne kadar daha önce reform edilemezlik eleştirisini getirmediyse de, belgenin kendi belgesi olmadığını açıkladı. (s. 786)

## SPARTAKUS'UN DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ TARTIŞMA

Bu noktadaki tartışma, **DERVİŞ** tarafından sunulan şu karar tasarısı metni üzerinde yürütüldü:

Muhalefet hakkında tavır:

Kendisine sonradan Spartaküs adını takan, kendi kendilerini parti den dışlayan YD.'daki iki parti üyesi ile, onların önderliğinde hareket eden az sayıda örgütlü ve örgütsüz sempatizandan oluşan, ortaya çıktığı anda içimizden ayrılanlar dışında bizim saflarımızdan ve çevremizden kimseyi kazanamayan "muhalefet" in belirleyici özelliği —en başından, ortaya çıktığı andan itibaren— eski kardeş örgütlere karşı beslediği körce güven ve hayranlıktır. Bunların sonucunda "muhalefet" in en belirleyici özelliklerinden biri, eski kardeş örgütlerin hatalarını görmeme, bunları yer yer mantıklı sonuçlarına kadar ilerleterek de savunmaktır. Onlar bu nitelikleri ile eski kardeşlerin öncelikle bizim ortaya koyduğumuz hatalarını kıskançlıkla bize karşı savunan, bunları geliştiren-sistemleştiren bir çevredir.

Şimdiye kadar kendi dışlarındaki siyasi gelişmelerle ilgili olarak takındıkları az sayıda tavırda, tavırların çoğunda oportünizm tavırlara damgasını basmıştır. 12 Eylül 1983'de takındıkları tavır, Açlık Grevleri karşısında takındıkları tavır bunun açık örnekleridir.

Bunlar genel çizgileri itibarı ile, bizim eski kardeş örgütlerle birlikte çıkardığımız ortak açıklamalara dayandıklarına açıklamak tadır. Diğer yandan eski kardeş örgütlerimizin UKH hakkındaki tavırlarını ve çizgilerini savunduklarını açıklamaktadır. Bu noktalarda savunduklarını söyledikleri çizgi, bizim de kendimize temel aldığımız, doğru ML olarak değerlendirdiğimiz çizgidir. Diğer yandan bunların hemen her tavrının kardeş örgütler tarafından da desteklendiği olgudur. Böyle bir durumda eski kardeş örgütler hakkında bugün oportünist genel değerlendirmesi yapılmadığı halde, Spartaküs hakkında böyle bir genel değerlendirmenin doğru olup olmadığı sorulabilir. Konferansımız yukardaki olgulara rağmen, Sparta-küs hakkında yapılan oportünist genel değerlendirmesinin doğru olduğunu; bunların bizim içimizden açık menşevik bir örgütlenme

çizgisi temelinde ayrılan bir grup olduğunu, eski kardeş örgütlerimiz ise bütün olumsuz yönlerini daha da geliştirerek savunduklarını, bu anlamda eski kardeşlerde olumsuz tespiti yaptığımız gelişme yönünün, bunlarda gelişme yönü değil, içinde bulunulan an daki hali olduğunu tespit eder.

Bunların diğer oportünist örgütlerden farkı, çizgilerinin -kardeş örgütlerin çizgisini savunduklarını söyledikleri noktalarda- bize en yakın çizgi olması, bunun yanında bunların eski kardeş örgütlerle çok sıkı bağları nedeni ile, onlardaki olumlu bir gelişme -nin, bunlara da doğrudan yansıma ihtimalinin çok olmasıdır.

"Bunların üçüncü konferansa tartışmak/karara bağlamak üzere hazır ladiği ve Spartaküs sayı 7'de yayınladıkları belgeler konusunda konferansımız, bu belgelerde getirilen temel eleştirilerin, eski kardeş örgütlerimizin getirdiği temel eleştirilerin esasta bir tekrarı niteliğinde olduğunu; bu anlamda eski kardeşlerin temel eleştirilerine tavrı takınılmış olan her noktada, "muhalefet"e de tavrı takınılmış olduğunu tespit eder."

Bu karar tasarısı hakkında MUSTAFA yoldaş şu yazılı tavrı Konferansa getirmişti:

#### Muhalefet hakkında:

- Bunların değerlendirilmesini kardeşlerden ayırmak mümkün değildir. Hem çizgi olarak hem de örgüt olarak. Bunun için eski kardeşler için söylenenler bunlar için de söylenmelidir.

Nasıl ki biz eski kardeşlerle tartışma içinde bazı temel konular da esasta yanlış görüşleri savunduk, hatta bu yanlış görüşlerimizi izah etmek için ML teorisinin saflığını objektif olarak bozduk; geldiğimiz yerde ise bu yanlışları görüp öz eleştirisini yaptık; muhalefetinde hatalarını görme ve düzeltme ihtimali vardır. Bunun en açık örneği 12 Eylül bildirileriyle ilgili öz eleştirileridir.

- Bizim bunlara çıktıkları ilk anda oportünisttir dememiz, savunukları görüşler açısından değil, çünkü savundukları görüşler oportünistse oportünist oldukları bu görüşleri savundukları anda belirtilmelidir, bu görüşler üzerinde ısrar ederler düzeltmezlerse kendilerinin de oportünist olacağı belirtilmeliydi. Fakat bu yapılmadı. Hem bir yandan eski kardeşler için bunlar toptancı bir şekilde bizi değerlendiriyorlar şeklinde görüşler savunduk. Hem de kendimiz muhalefet hakkında daha tartışmanın başlangıcın-

da oportünist değerlendirmesini yaptık. Kaldı ki, kardeşlerle bizim tartışmalarımız çok daha eskidir.

- Karar tasarısı bu yönde değiştirilmelidir.

Bu tartışmada şu görüşler savunuldu:

#### **Mustafa:**

- Spartaküs'ü eski kardeş örgütlerden ayırmak mümkün değildir. (s. 813)
- Eski kardeşlerden ayrı olarak yaptıkları ajitasyon-propaganda da, düzelmeye ihtimalini içinde barındırıyor. Bunlar Marksist-Leninist değil, ama yozlaşmış, iç bütünlüğü kurulsuz revizyonist bir çizgi de değil. (s. 813)
- 12 Eylül bildirileri ile ilgili öz eleştiriyi yaptılar. Getirdiğimiz hemen bütün eleştirileri kabul ettiler. (s. 813)
- Bunlar bence Marksist olarak değerlendirilmelidir. (s. 814)
- Ben bunları baştan itibaren oportünist değerlendirdim. Ama kafamda kardeşler bağntısında soru vardı. (s. 813)
- Bunların hemen oportünist diye değerlendirilmesi aceleci tavrı, bizden ayrılanlara karşı duyduğumuz özel kine bağlıdır. (s. 814)

#### **Cafer:**

- Ben en başından itibaren oportünist genel değerlendirmesini reddettim.
- Bunların çizgileri kardeşlerin çizgisinden bağımsız ele aynamaz.
- Çizgileri Marksist-Leninist olarak değerlendirilmelidir. (s. 815)

#### **Ali:**

- Eski kardeş örgütlerden bağımsız ele aynamazlar. Ben oportünist genel değerlendirilmesinin geri alınması yanlıyım. (s. 815)

Genel değerlendirmeleri yeniden yapılmalıdır.

Uluslararası alandaki çizgileri Marksist-Leninisttir. Türkiye konusunda bütünlüklü çizgileri yoktur. Bunların genel olarak Marksist-Leninist şeklinde değerlendirilmesi de problemli'dir. (s. 815)

Ali yoldaş bu konuşmasında ayrıca, karar tasarısının nasıl düzeltilmesi gerektiğini de ortaya koydu. Önerisinde, oportünist genel değerlendirilmesi dışında, karar tasarısında yer alan, bunların bizden menşevik bir örgütlenme çizgisi temelinde ayrıştıkları; ve kendi somut propaganda faaliyetlerinde az sayıda tavrılarına damgayı basanın oportünizm olduğu tespitleri de siliniyordu. (s. 816)

DERVİŞ'in, bu noktaları niye çıkardığı sorusuna, Ali yoldaş, menşevik örgütlenme çizgisi konusunda sorun olmadığını, diğer noktayı ise "çıkarılmış oldukları üç belge temelinde, hakırta anlamına gelen bir tespitten kaçınmak istediği" (s. 817) şeklinde cevaplandırdı. Yoldaş ayrıca bunlara da "Geldikleri yerde bizim geldiğimiz yeri yeniden değerlendirme görevleri olduğunu hatırlatırız" vb. biçiminde bir çağrı yapılmasını önerdi. (s. 816)

#### **Selami:**

- Bunların ne oportünist, ne de Marksist-Leninist olarak genel değerlendirmesi bana doğru görünmüyor.
- Kardeşlerle bunların çizgisini aynalaştırmak yanlış. Kardeşlerin çizgisini Marksist-Leninist olarak değerlendirmek ile, bunlarınkini oportünist değerlendirmek arasında çelişme yoktur. (s. 818)

**Faruk :**

- Gerçekçi değerlendirecek, kardeşlerin çizgisi ile bunların çizgisi arasında görebildiğim kadarı ile hiçbir fark yoktur. (s. 818)
- Çizgileri Marksist-Leninist olarak değerlendirilmelidir. Ancak örgüt olarak Marksist-Leninist demeyelim. Çünkü menşevik örgütlenme çizgisi temelinde ayrıldılar. (s. 818)

**Derviş :**

- Bunların çizgisi ile eski kardeşlerin çizgisini aynılaştırmak kesinlikle yanlıştır.
- Bu çizgi, yalnızca bunların, biz GDS'in çizgisini doğru buluyoruz dedikleri noktada, savunuyoruz deme temelinde aynıdır.
- Bunların ayrılma gerekçesi, GDS ve kardeş örgütlerin eleştirileri değil, menşevik bir örgütlenme anlayışıdır. Ayrıhklarının temeli budur. Bizimle esas polemik yürüttükleri alan bu alandır. Bu alanda açık-seçik menşevik bir çizgi söz konusudur. Bu onların genel çizgilerinin temel noktalarından biridir. Ve eski kardeşlerin bu alandaki çizgisi ile aynı değildir. (s. 819)
- Bu arkadaşları GDS'ten iyi tanıyoruz. Nereye gelişebilecekleri konusunda GDS'te olduğundan daha sağlam sonuçlara varabiliriz. (s. 819)
- Yapılan oportünist genel tespiti yanlış değildir.

Buna rağmen, uzlaşma olduğu açıkça ilan edilerek, burda yapılan somut olgu tespitlerinin aynen yer aldığı bir karar tasarısında, bunların Marksist-Leninist mi, oportünist mi olduğu tespitini açık bırakan bir uzlaşma yapabiliriz. Bunun önşartı, çizginin Marksist-Leninist gibi bir genel değerlendirmenin de reddidir. (s. 819)

**Cafer :**

- Uzlaşma mümkün görünmemektedir. Çizgileri Marksist-Leninisttir. Örgüt olarak ise Marksist-Leninist ya da oportünist olarak değerlendirecek durumda olmadığımızı, gelişmelere bakacağımızı bildirmeliyiz. (s. 819-820)

**Neriman :**

- Oportünist genel değerlendirmesinde belli sorunlar görüyorum. Ancak bu konuda gelen gerekçeler kökten yanlış. Çünkü çizgi kağıt üzerindeki, savunduğu söylenen şey olarak kabul ediliyor. Halbuki çizgi için pratik propaganda-ajitasyon çalışmasında yansıyana da bakmak gerek. Ayrıca GDS de Spartakus'u Marksist-Leninist örgüt olarak değerlendirmiyor. (s. 820)

Çıkarılacak kararda, Spartakus'un oportünist genel değerlendirilmesinin aceleci bir değerlendirme olduğu konmalıdır. (s. 821)

**İrfan :**

- İlk karar tasarısı doğrudur. Karar çıkmaması halinde Derviş'in önerdiği biçimde bir uzlaşma mümkündür. (s. 821)

**Mustafa :**

- Bunlar bizim içimizde iken Marksist-Leninist idi. Şimdi çizgileri de Marksist-Leninist... Öyle ise neden kendileri Marksist-Leninist değil? (s. 821)

**Cafer :**

- GDS, Spartakus'u "Marksist-Leninist muhalefet" olarak değerlendiriyor. (s.821)

**Leyla :**

- Karar tasarısı doğrudur. Belli uzlaşmalara girilebilir. Ama çizgi Marksist-Leninist olarak değerlendirilemez. (s. 823)

**Faruk :**

- Çifte standart —kendimize başka, başkalarına başka tavır— uygulanıyor.

Bunların bizim GDS'e getirdiğimiz doğru eleştirileri kabul etmedikleri söyleniyor. Ama bunların GDS'in getirdiği, bizim başta kabul etmediğimiz doğru eleştirileri savundukları söylenmiyor. (s. 824)

**Derviş :**

- Bunların uygulamaya koydukları, pratik siyasi çizgileri, çıkardıkları 8 sayı Spartakus, onun dışında 4-5 bildiride vardır. Onlardır çizgileri. Pratik siyasete yansıyan çizgi budur. Bu çizginin Marksist-Leninist olmadığı açıktır. (s. 824)
- Bunların ayrılığının temeli de bellidir. Temel, kardeşlerin getirdiği eleştiriler değildir. Çünkü onları doğru bulanların bir bölümü ayrılmamıştır. (s. 825)
- Bunların düzelme ihtimali, benim için yalnızca eski kardeşlere bağlı olarak vardır. Bunun böyle olup olmadığını zaman gösterir. Bu anlamda ilkesel olmayan bir uzlaşma benim açımdan mümkündür. (s. 825)

**Ali :**

- Kıstaslar tespit ettik. Bu kıstaslara göre bunların çizgisine Marksist-Leninist demeyeceksek, kime diyeceğiz? Çizgi dediğimiz şey, savunduklarını söyledikleri tezlerden oluşan birşeydir. (s. 826)

Çizgi Marksist-Leninist olarak değerlendirilmelidir. Ama örgüt olarak Marksist-Leninist genel değerlendirilmesi yapılmamalıdır. Partiden ayrılma konusunda eğer bunlara Marksist-Leninist dersek, çok tehlikeli sonuçlara yol açabilir. Her bizden ayrılan Marksist-Leninist olacak. Bu merkezi birleşmeyi değil, ayrılmayı ortaya getiren bir tavır filan da olur. (s. 826)

- Oportünist genel değerlendirmesi ispatlı olmadığı için geri çekilmeli.
- Yapılan tespitin aceleci olduğunu tespit etmeliyiz.
- Genel çizgi konusunda Marksist-Leninist tespiti zaten vardır.
- Örgütün niteliği şimdilik söylenmemeli. (s. 826)

**Mustafa :**

- Bunların çizgisi, İkinci Konferansın bizim de onayladığımız çizgisidir. Bu çizgi ne kadar bizim çizgimizse, onların da çizgisidir. (s. 827)
- Biz mesela I. Konferans ile II. Konferans arasında pratiğe yansıma konusunda, devrimci bir konumda durmadık. Yine de çizgimiz Marksist-Leninist idi.

Çifte standart kullanılmaktadır. (s. 827)

- İspatlamadan, bizden her ayrılanı tepkici bir şekilde oportünist ilan etmek yanlıştır.

- Spartakus'un örgütlenmesinin Marksist-Leninist olup olmadığı bağntısında: Bunların parti örgütlenmesi diye disiplinli bir örgütlenmeleri yok. Bu bağntıda örgütlenmeleri soru işareti bırakılabilir. Burda sorun şudur:

"Yani illa ki 3 kişi, 5 kişi geldiğinde bir parti için geçerli olan kuralların tümü bu örgüt için de geçerli olacak mı? Olmayacak mı? Bu bağntıda belli bir problemim var. Bu problemim olduğundan dolayı, ben örgütlerinin değerlendirilmesi konusunda soru işaretinin konulmasına karşı değilim." (s. 828)

**Derviş :**

- Spartakus'un kendisine temel aldığı, bizim çizgimizin revizyonist, partimizin revizyonist olduğu tezleri, bu Konferans tarafından reddedilen tezlerdir. Burada ideolojik saflaşmada tam da bu noktadaki ayrılıklar saflaşmanın temeli. Bu konuda problemi olmayanın bunlara Marksist-Leninist grup denip denmeyeceği konusundaki tartışmada açık olması gereklidir. Bu ideolojik yaklaşımları görmek gereklidir.

Derviş bundan sonra, ilk sunduğu karar tasarısındaki "oportünist" genel değerlendirmesini silen bir uzlaşma formülünü içeren —ilerde ispatlanacağı düşüncesi ile— şu karar tasarısını sundu:

#### "SPARTAKUS HAKKINDA TAVİR

Kendisine sonradan "Spartakus" adını takan, kendi kendilerini Partiden dışlayan Yd.daki (...) parti üyesi ile, onların önderliğinde hareket eden aş sayda örgütlü ve örgütsüz sempatisizden oluşan "muhalefet" in belirleyici özelliği, —en başından, ortaya çıktığı andan itibaren— eski kardeş örgütlerle karşı beslediği körce güven ve hayranlıktır. Bunların sonucunda "muhalefet" in en belirleyici özelliklerinden biri, eski kardeş örgütlerin hatalarını görmeme, bunları yer yer mantıklı sonuçlarına kadar ilerleterek de savunmaktır.

Şimdiye kadar kendi dışlarındaki siyasi gelişmelerle ilgili olarak takındıkları az sayıda tavırda, tavrıların çoğunda oportünizm tavrılarına damgasını basmıştır. 12 Eylül 1983'te takındıkları tavrı, açık grevleri kapsamında, C.K.Altun konusunda takındıkları tavrı bunun açık örnekleridir. Olumlu olarak 12 Eylül 1983 konusunda daha sonra (1985 12 Eylülünde) kendilerinin de özelaştırdı yaparak tavrıların oportünist olduğunu tespit ettikleri olgudur.

Bunlar genel çizgileri itibarı ile, bizim eski kardeş örgütlerle birlikte çıkardığımız ortak açıklamalara dayandıklarını açıklamaktadırlar. Diğer yandan eski kardeş örgütlerimizin uluslararası komünist hareket hakkındaki tavrıların, ve çizgilerini savunduklarını açıklamaktadır. Bu noktalarda, savunduklarını söyledikleri çizgi, bizim de kendimize temel aldığımız, doğru Marksist-Leninist olarak değerlendirdiğimiz çizgidir. Bu sorunun bir yanısıdır. Sorunun diğer yanı da şudur:

Bunlar bizim içimizden açık menşevik bir örgütlenme çizgisi temelinde ayrılan bir gruptur. Eski kardeş örgütlerimizin ise bütün olumsuz yönlerini daha da geliştirerek savunmaktadırlar. Bunların bugünkü durumlarının genel değerlendirilmesi, ne çizgi olarak ne de örgüt olarak, Marksist-Leninist, ya da oportünist olarak yapılamaz. Böyle bir genel değerlendirme için gelişmeleri izlenmelidir. Bunlar hakkında çıkar çıkmaz yaptığımız "oportünist" genel değerlendirmesi aceleci, toptancı bir genel değerlendirme idi. Bunların oportünist örgütlerden farkı, çizgilerinin —kardeş örgütlerin çizgisini savunduklarını söyledikleri noktalarda— bize en yakın çizgi olması, bunun yanında bunların eski kardeş örgütlerle çok sıkı bağları nedeni ile, onlardaki olumlu bir gelişmenin, bunlara da doğrudan yansımaya ihtimalinin çok olmasıdır.

Bunların III. Konferansa tartışmak/karara bağlamak üzere hazırlandığı ve Spartakus sayı 7'de yayınladıkları belgeler konusunda Konferansımız, bu belgelerde getirilen temel eleştirilerin, eski kardeş örgütlerimizin getirdiği temel eleştirilerin esasta bir tekrarı niteliğinde olduğunu; bu anlamda eski kardeşlerin temel eleştirilerine tavrı takınılmış olan her noktada, "muhalefet" e de tavrı takınılmış olduğunu tespit eder."

Ali bu karar tasarısı ertesinde yaptığı konuşmada, burada bir çalışma olduğunu, bir yandan Marksist-Leninist çizgi genel değerlendirmesi olduğunu, diğer yanda olmadığını getirdi.

Buna karşı Derviş, burda bir çalışma olmadığını, çizginin tek tek unsurları hakkında değerlendirmeler yapıldığını, genel çizgi hakkında bir genel değerlendirme yapılmadığını ortaya koydu.

Bu açıklama üzerine Ali, bu durumda kendisinin bu karar tasarısına karşı oy kullanacağını, çünkü Spartaküs'e gelindiğinde, bu kez de GDS'in hatalarına karşı tavrı da kriterler olarak konduğunu, eğer böyle olmasa genel çizgi olarak Marksist-Leninist demenin zorunlu olduğunu belirtti. (s. 830)

Derviş, tespit ettiğimiz kriterler içinde a) Marksizm-Leninizmin parti örgütleri olduğunu, bu bağlamda Spartaküs'un menşevik bir pozisyonda durduğunu, b) teori/pratik uyumluluğu olduğunu, bu noktada uyguladıkları siyasetin birçok

noktasında oportünizmin tavrılarına damgasını bastığının açık olduğunu açıkladı. (s. 830)

Bu noktada Cafer, kendisinin alternatif önerisi olduğunu, onun da okunduktan sonra oylamaya geçilmesi gerektiğini belirtti.

Cafer'in alternatif karar tasarısında, Derviş'in sunduğu karar tasarısının üçüncü paragrafında "... değerlendirdiğimiz çizgidir" e kadar kalıyor; sonra şu ekleniyordu:

"Diğer yandan bunların hemen her tavrının eski kardeş örgütler tarafından desteklendiği, evet tavrı takınmalarında belirleyici rol oynadığı bir olgudur. Böyle bir durumda, eski kardeşlerin çizgisi hakkında yaptığımız Marksist-Leninist değerlendirmesini bunlar için de (Bunlar eski kardeş örgütlerin çizgisini kendi malı haline getirmemiş olmalarına rağmen) yapmamız en doğru tavidir. Bunların çizgisi hakkında yaptığımız bu değerlendirme, örgüt olarak da Marksist-Leninist oldukları anlamına gelmemeli, örgüt olarak Marksist-Leninist olup olmadıkları gelişme yönleri dikkatle izlenerek tespit edilmelidir. Her halükarda oportünist olmadıkları bugün için açıktır. Bizim geçmişte bunlar hakkında çizgi ve örgüt olarak yaptığımız, oportünist oldukları şeklindeki genel değerlendirmemiz aceleci ve yanlıştır. Bu yanlışın yapılmasında eski kardeş örgütlerin getirdikleri eleştirilerdeki doğruları görmeme, bir dizi noktada sapmalar içinde olmamız, bizzat içimizden ayrılan bir grup olmaları, buna duyulan özel tepki ve menşevik bir örgütlenme anlayışını savunmalarının vs. rolü olmuştur."

Sonra Derviş'in karar tasarısının son paragrafı.

DERVİŞ'in karar tasarısı oylamada: %50 kabul, %40 red, %10 çekimser;

CAFER'in karar tasarısı oylamada: %25 kabul, %50 red, %25 çekimser oy aldı. Böylece bu alternatif önerilerden Derviş'in sunduğu öneri Konferansın yarısının oyları ile kabul edildi, karar haline geldi. (s. 832)

\*

Bu oylamanın hemen ertesinde Ali, oylamanın yenilenmesini, çünkü kendisinin birinci karar tasarısına da, ikinci karar tasarısına da, alternatif oyladığı için çekimser kaldığını, ama birinci karar tasarısına karşı oy kullanması halinde kararın çıkmayacağını, kendisinin karşı olduğunu zaten önceden açıklamış olduğunu açıkladı. (s. 832)

DERVİŞ yeni bir oylamaya karşı çıktı. (s. 832)

MUSTAFA bu tartışma içinde birtakım oy hesapları ile karar çıkmasını doğru bulmadığını, bu yüzden oylamanın yenilenmesinden yana olduğunu açıkladı.

"Oy hesapları ile karar geçirmek isteyen varsa buyursun geçirsinler. Ama bu anlayış değişmediği müddetçe biz doğru dürtüst bir yere varamayız." (s. 833)

DERVİŞ, buna karşı, bu tavrın çok ahlaklı görünmesine rağmen böyle olmadığını, gerçekte yapılan bir oylama sonrasında bir kişinin karşı oy kullandığı şartlarda karar çıkmayacağı görüldüğü bir noktada, şimdi yeni oylama ile —oy hesapları ile!!— karar çıkmasının engellenmeye çalışıldığını belirtti. (s. 833)

Bu bağlamda MUSTAFA, %50 ile teşkilatın bütününe iradesinin temsil edildiği yerde, hangi dünya komünist hareketi örneğinde görülmüştür sorusunu getirdi.

Buna karşı DERVİŞ, alternatif öneriler geldiğinde, çoğunluğun oyunu alan alternatifin karar olarak geçtiğini, bunun çok örneği olduğunu, ilerde Mustafa'ya gösterebileceğini belirtti.

Sonunda karar tasarısının yeniden oylanması önerisi oylandı: %35 evet, %50 aleyhte, %15 çekimser... Böylece yeniden oylama reddedildi. (s. 834)

## KKP/ML ÖK VE KKP/B ÖK'DAN MESAJ, VE KONFERANSIN KARARI

III. Konferansımıza Kıbrıs Komünist Partisi/Bolşevik (Örgütlenme Komitesi) ve Kıbrıs Komünist Partisi/Marksist-Leninist (Örgütlenme Komitesi)'nden birer mesaj geldi. Mesajlar şöyle idi:

### "KIBRIS KOMÜNİST PARTİSİ/BOLŞEVİK (ÖRGÜTLEME KOMİTESİ)'NİN MESAJI

TKP/ML(B) 3. Konferansını KKP/B(ÖK) adına yoldaşça selamlıyoruz.

'83 Ekiminde kuruluş bildirisini çıkaran KKP/B(ÖK), bugün Kıbrıs'ta işçi sınıfının sevgi ve desteğine sahip gerçek bir Bolşevik Parti yaratmak için mücadele etmektedir. KKP/ML(ÖK)'nin dağılmasından sonra, son örgütlenme içinde yer alan bazı yoldaşlarca kurulup, önüne gerçek bir Bolşevik Parti yaratma görevini koyan KKP/B(ÖK), bugün örgütsel planda işçi sınıfı hareketi dışında olma konumunu sürdürmektedir. Bu ilişki içerisinde ele alındığında, KKP/B(ÖK) bugün Komünist bir örgüt konumundadır. Gerçek bir Komünist Partisi yaratılması için Kıbrıs proletaryasının asgari ölçüde de olsa sevgi ve desteğini zorunlu gören KKP/B(ÖK), bu yanıyla Kıbrıs'taki geçmiş örgütlenmeden, yani KKP/ML(ÖK) örgütlenmesinden temelde ayrılmaktadır. Yine aynı anlayışın ürünü olarak KKP/B(ÖK), işçi sınıfı hareketi içinde kitle ajitasyonuna geçecek çekirdeği yaratma görevini örgütlenme alanında önündeki esas görev olarak tespit etmektedir. Siyasi-ideolojik alanda, kuruluş bildirisinde de belirtildiği gibi, KKP/ML(ÖK)'nin siyasi çizgisine ana hatlarıyla sahip çıktığını söyleyen KKP/B(ÖK), kendi teorik temeliyle hesaplaşmayı ve bunun ürünü olacak bir çalışma ile ulusal programını ortaya çıkarmayı önüne görev olarak koymuştur. Bu anlamda, şu anda genelde savunduğumuzu söylediğimiz tüm eski görüşlerimiz —bunlar KKP/ML(ÖK)'nin 3 kitapta toplanmış belgelerinin tümü, artı polemik sırasında ve kuruluştan sonra biz Bolşeviklerin ortaya koyduğu belgelerin tümüdür— sorguya çekilme ve tekrardan incelenme durumundadır.

KKP/B(ÖK), Dünya Komünist Hareketi içerisinde büyük bir siyasi-ideolojik kargaşanın hüküm sürdüğü günümüz şartlarında, uluslararası komünist hareketin ortak programını yaratılmasının gerekli ve zorunlu olduğu tespiti yaparken, bunun ulusal programın yaratılması için de zorunlu olduğu görüşünü taşımaktadır.

En genel hatları içinde bu konuda duran KKP/B(ÖK), TKP/ML(B)'nin tüm hata ve yanlışlarına rağmen, gelişme yönünün Marksizm-Leninizmi temsil ettiğini ve sürekli olarak kendisini yenileyip, ilerlediği görüşündedir. Türkiye ve Kıbrıs devrimci hareketlerinin bugün ortak bir düşmanı, Türk hakim sınıflarını hedeflemesi, aramızdaki dayanışma ve ilişkiye özel bir önem kazandırmaktadır. Biz bu ilişkinin, önümüzdeki dönemde daha da geliştirilmesi gereken bir ilişki olduğunu vurgularken, size çalışmalarınızda başarılar dileriz."

\*\*

### "KIBRIS KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST-LENİNİST(ÖRGÜTLEME KOMİTESİ)' NİN MESAJI

Divan Başkanlığına,

Değerli yoldaşlar, 3. Konferansınızı KKP/ML(ÖK) adına enternasyonal, Komünist dayanışma ruhu ve coşkusuyla selamlar, başarılar dileriz.

Türkiye komünist hareketi gerek genel enternasyonalist açıdan, gerekse ülkemizin içinde bulunduğu özel durumdan, yani Türkiye hakim sınıflarının ordusunun işgali altında bulunmasından dolayı, bizim için ayrı bir öneme sahiptir. Bu bakımdan, Konferansınızın gerek Türkiye Komünist hareketine, gerekse Dünya Komünist Hareketine katkısı bulunacak, harekete yeni perspektif getirecek bir sonuçla tamamlanması en içten dileğimizdir.

Uluslararası emperyalizmin içinde bulunduğu iktisadi ve siyasi bunalımlar ve dünya işçi sınıfı ve halklarının emperyalist boyunduruktan kurtulmak için vermekte oldukları kurtuluş mücadeleleri karşısında, emperyalizmin uluslararası proletarya ve dünya halkları üzerindeki her türlü sömürü, baskı, zulüm ve kanlı saldırılarının arttığı ve yoğunlaştığı, buna rağmen uluslararası komünist hareketin dağınık ve zayıf olduğu, bunalımlarını hala aşamadığı bir dönemi yaşamaktayız.

Ülkemiz Kıbrıs da bu emperyalist saldırılardan payını almıştır. Stratejik konumu itibarıyla tüm tarihi boyunca dış güçlerin kanlı istilasını ve işgalini yaşamış olan Kıbrıs, çağımızda, emperyalizm ve proleter devrimleri çağında da emperyalist güçlerin ve uşaklarının kanlı saldırılarına hedef olmuştur.

Büyük Ekim Devriminin uluslararası proletarya ve halklar üzerindeki etkisi Kıbrıslı Komünistler ve işçi sınıfı üzerinde de kendini göstermiş, Ekim Devriminin verdiği ilham ve coşku, Kıbrıs Komünist Partisi (KKK)'nin kurulmasını getirmiş ve ülkemiz tarihinde ilk defa bağımsızlık ve sosyalizm meşalesini yakmıştır. Ancak 3. Enternasyonal'in dağılması ve Kıbrıs işçi sınıfının kendi içerisinde AKEL gibi örnek hainlerin ihanetine uğraması ile Kıbrıs işçi sınıfı ve emekçi halkı emperyalizmin ve yerli uşaklarının saldırılarını göğüsleyememiş, halk birbirine kırdırılmış ve milliyetçi temelde bugün de fiziki olarak ikiye bölünmüştür. İşçi sınıfı hareketi bugün için etkisiz hale getirilmiştir.

Bu olumsuzluklara rağmen, komünist hareket Kıbrıs'ta yeniden canlanmıştır. Komünist hareketi yeniden canlandıran ve hareketin başını çekmekte olan örgütümüz 3 yıldan beri içinde bulunduğu krizi atlattı, bu süreçte küçük-burjuva kliğin getirdiği dağınıklık giderilmiş, tekrar önümüzde duran örgütlenme sorunu dahil bir dizi siyasi-ideolojik görevleri ve sorunları ele alma ve uygulama başlatılmıştır.

Bugün Kıbrıs devrimci hareketinin önünde duran bir işgal sorunu vardır. Adanın %40'ı Türkiye hakim sınıflarının faşist ordusunun işgali altındadır. %5'i İngiliz emperyalizminin egemen askeri üssüdür. Güney Kıbrıs'ta Yunan hakim sınıflarının askeri birlikleri ve bunların kontrolünde Milli Muhafız Ordusu üslenmiştir. Bunların yanında bir de Barış Gücü adı altında emperyalist devletlerin askeri denetimi vardır. Bu bakımdan Kıbrıs devrimci hareketi, sözkonusu işgalci ülkelerdeki devrimci hareketlerle birlikte Türkiye devrimci hareketiyle enternasyonal bağlarla sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak, bugün Türkiye Komünist hareketi ve Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkının bizzat kendisi de emperyalizmin yerli uşakları hakim sınıfların kanlı saldırılarına ve baskılarına hedef olmuştur. Görülebildiği kadarıyla hakim sınıfların saldırıları Türkiye devrimci hareketinin kendi iç bunalımları ve uluslararası komünist hareketin içinde bulunduğu bunalımın etkileriyle Türkiye Komünist hareketi istikrarlı bir çizgiye oturtulamamış, Türkiye'nin devrim sorunları çözülmemiştir. Türkiye devriminin sorunlarının bir an önce çözülmesi ve uygulamaya konulması, Kıbrıs işçi sınıfının ve emekçi halkının KKP/ML(ÖK) öncülüğünde vermekte olduğu emperyalist işgalden kurtuluş ve sosyalist devrim mücadelesine büyük destek ve etki sağlayacaktır. Konferansınızın ve bundan sonraki çalışmalarınızın bu sorunların çözülmesi yolunda atılacak ileri adımlar olacağı konusunda kuşumuz yoktur.

Yaşasın TKP/ML(B)!

Yaşasın KKP/ML(ÖK)!

Yaşasın dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların devrimci mücadelesini!  
Yaşasın enternasyonal dayanışma!"

\*\*

Konferansımızda Kıbrıs Komünist Partisi/Marksist-Leninist (Örgütlenme Komitesi) içindeki gelişmeler üzerine varolan bilgiler ve belgeler temelinde tartışılarak şu karar oybirliği ile alındı:

"...

Konferansımız, gerek her iki örgütün (KKP/ML(ÖK) ve KKP/B(ÖK) —BN) ayrılık ile ilgili şimdiye dek elimize geçen belgeleri, gerekse (...) tartışmalar ışığında, KKP/ML(ÖK)'nin bölünerek, daha sonra iki ayrı örgütün ortaya çıkmasında, bölünme anında, örgütsel bölünmenin sağlam bir siyasi temeli olmadığını, bölünme için getirilen gerekçelerin böyle bir bölünmeyi bize hakkı göstermediğini tespit eder ve açıklar.

Konferansımız, her iki örgütü de bir kez daha ayrılık konusundaki geçmiş tavırlarını gözden geçirmeye çağırır; ideolojik-siyasi mücadele temelinde yeniden bir örgütsel birliğin sağlanması yönünde atılacak adımları destekleyecek adımlar olarak gördüğünü açıklar.

Konferansımız, gerek KKP/ML(ÖK) ile, gerek KKP/B(ÖK) ile ilişkileri önümüzdeki dönemde geliştirerek sürdürmeyi; gerek yazınsal, gerekse pratik işbirliği alanlarında, ideolojik mücadele temelinde ilişkilerimizi güçlendirmeyi Partimizin önüne görev olarak koyar.

Ortak düşmanlarımız olan emperyalizme, sosyal-emperyalizme, her türlü gericiğe, özel olarak, Kuzey Kıbrıs'ı işgal altında tutan faşist Türk devletine karşı, işçi sınıfı önderliğinde devrim mücadelemiz bızden böyle bir işbirliğini talep etmektedir.

"Başka halkları ezen bir halk özgür olamaz" düşüncesinin sahibi olan biz Türkiyeli komünistler; Türk faşist devletinin Kıbrıs'ın kuzeyini işgal altında tutması gerçeğinin bize yüklediği özel görevlerin bilincinde olarak, bu konudaki temel şiarlarımızı bir kez daha tekrarlıyoruz:

- Faşist Türk ordusu Kıbrıs'tan defol!
- Yaşasın Kıbrıs halklarının işçi sınıfı önderliğinde Bağımsızlık, Halk Demok-rasisi, Sosyalizm için devrim mücadelesi!
- Yaşasın Kıbrıs, Türkiye, Yunanistan halklarının emperyalizme, sosyal-emperyalizme, her türlü gericiğe karşı devrimci mücadelede birliği!
- Yaşasın Proleter Enternasyonalizmi!"

••

## MERKEZ KOMİTESİ FAALİYET RAPORUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu noktada tartışma önce, Merkez Komitesi Faaliyet Raporu'nun sonunda yapılan, ve Merkez Komitesi'nin faaliyetlerini bütünlük içinde ele alındığında olumlu olarak gören genel değerlendirme üzerine yapıldı. (Bkz. BOLŞEVİK, sayı 9, s. 52)

Bu değerlendirme ile ilgili olarak NERİMAN yoldaş Konferansa şu yazılı tavrı getirmişti:

### "MERKEZ KOMİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE

"Gelişme olumluydu" şeklindeki değerlendirmeyi, Merkez Komitesi içinde de bulunan derin çelişkilerden ötürü, soyut, oldukça geniş yürekli ve abart-mah buluyorum. Neyin olumlu, neyin olumsuz olduğu kısaca ortaya konmah ve bundan da tek tek çalışma alanları açısından sonuç bir bütün olarak çıkarılmalıydı."

Bu tartışmada Mustafa yoldaş:

"Eski kardeşlerle polemik başladığından bu yana geldiğimiz yeri çıkış noktası alırsak, olumlu yerdeyiz, çünkü eleştirilerin esasını bugün tespit edebiliyoruz. Bu anlamda olumludur. Teşkilatı dağıtmadan, o kadar yığınbığın kol gezdiği şartlarda vb. dağıtmadan buraya gelmesi olumludur"

tespitini yaptıktan sonra, yine de kendisinin bu genel değerlendirme hakkında problemi olduğunu, "daha iyisini yapabilme olanağı varken, daha iyiye göre olumsuz değil mi?" biçiminde bir problemi olduğunu belirtti. (s. 837-838)

Cafer, Merkez Komitesi Raporunun yaptığı genel olumlu tespiti, Merkez Komitesi Raporundaki görüşler temelinde bir tespit olduğunu, halbuki geline yerde Merkez Komitesi Raporundaki bir dizi görüşün düzeltilmiş olduğuna dikkat çekti. Kendisinin genel olumluluk tespitine Konferansın görüşleri temelinde bir tespit olarak katıldığını, bunun bilince çıkartılması gerektiğini belirtti.

Onun dışında, bu genel değerlendirmenin açılmasını, iki düzeyde yapılmasını talep etti: Siyasi önderlik açısından, Merkez Komitesi Ağustos 1984'e kadar —eski kardeşlerle polemik sorunları bağlamında— olumsuzdur. Bundan sonra bu bağntıda da olumlu bir gelişme sözkonusudur.

Bu yüzden hiç ayırım yapılmadan bir genel olumluluk tespiti yapılmamalıdır. Bu yapırsa, olumsuzluklarımızı görmeme tehlikesi çıkar. (s. 838-841)

İrfan, genel olumluluk tespitinin doğru bir tespit olduğunu; ~~tebli~~ ki bu tespit III. Konferansa kadar olan tüm dönemi kapsayan bir tespit olduğunu savundu. (s. 841)

Faruk, iki düzeyde tespit yapılması gerektiğini, örgütsel olarak olumlu, siyasi alanda başlangıçta olumsuz, daha sonraki gelişme içinde olumlu bir ko-numda olduğunu, bu sorunlar böyle konuktan sonra "esasta olumludur" tespiti yapılmasının doğru olduğunu savundu.

Derviş, bu bağntıda sorunun tek tek alanların değil, yapılmış bütün faa-liyetin bütünlük içinde değerlendirilmesi sorunu olduğunu; böyle bir genel değerlendirmeye cevap arandığı yerde, tek tek alanlara kayılmasını ~~doğru~~ bul-medığını, tek tek alanlardaki faaliyet hakkında zaten özel olarak tartışılıp karar

ahdığını ortaya koydu, bütün yoldaşları faaliyetin tümünün genel değerlendirilmesinde olumlu ya da olumsuz olarak açık tavrı takınmaya çağırıldı.

Daha sonra konuşmasında, tek tek alanlarda da durumun ne olduğu konusunda kendi görüşlerini koyarak, faaliyetlerin tümünün olumlu olarak değerlendirilmesinin doğru olduğunu ortaya koydu. (s. 842-843)

**DERVİŞ** şu karar tasarısını sundu:

"Konferansımız, II. Konferansın görevlendirdiği Merkez Komitesi'nin faaliyetlerini bir bütün olarak değerlendirdiğinde, bu faaliyetlerin esas olarak Partiyi ilerleten olumlu faaliyetler olduğunu açıklar." (s. 844)

Ayrıca, Merkez Komitesi Faaliyet Raporunda yapılan çağrının da Konferansın çağrısı olarak onaylanmasını talep etti. Bu çağrı şöyle idi:

"İkinci Konferanstan sonraki çalışma dönemi, görevlerimizin ağırlığının bilince çıkmasında; gerçek gücümüzün, ya da güçsüzlüğümüzün bilince çıkmasında önemli rol oynayan; hata ve eksikliklerimizin daha berrak görüldüğü ve aşımaya çalışıldığı bir dönem olmuştur. Gücümüz azdır. Görevler çok ağırdır. Ama bu görevleri bizden başka çözecek de yoktur. O halde yapılacak iş ah-u vah etmek; her hata sonrasında dövmek, biz bu işi yapamayız demek değil, işe daha fazla sarılmaktır. Bütün Parti üyeleri ve sempatizanları Partinin bütünü hakkında sorumluluk duydukları; Partiyi gerçekten kendi Partileri olarak kavradıkları ölçüde ve herkes Partiye verebileceğinin en fazlasını verdiği ölçüde, çözemeyeceğimiz sorun, aşamayacağımız güçlük yoktur!

Bu bilinçle bütün yoldaşlara sesleniyoruz:

**BOLŞEVİZM BAYRAĞINI HEP BİRLİKTE YÜKSEKLERE KALDIRALIM!"**

**Ali**, bütün faktörler, dış şartlar da gözönüne alındığında, faaliyetlerin bütünü hakkında yapılacak bir genel değerlendirmenin olumlu olması gerektiğini düşündüğünü belirtti. Ayrıca çağrının da Konferans kararı olarak çıkmasının doğru olacağını belirtti. (s. 844-845)

**Mustafa**, bantlar çözüldüğünde hangi noktalarda nasıl olumlu, nasıl olumsuz görüldüğü belli olduğu için, "bu anlamda genel bir değerlendirme yapıldığında olumlu değerlendirilmesini" doğru gördüğünü, ayrıca çağrının da yapılmasını doğru bulduğunu açıkladı. (s. 845)

**Selami**, genel olumlu değerlendirmesine katıldığını, ancak gerek Ali'nin, gerekse Mustafa'nın kararın çağrı bölümünü desteklemesinin kendisi için anlaşılabilir olduğunu belirtti. Bu bağlamda Mustafa'nın bütün tartışmalarda geldiğimiz noktaya kadar olan bütün süreci olumsuz değerlendirdiğini; Ali'nin ise dışımızda içimizdeki arkadaşlardan daha değerli kişiler bulunduğu görüşünü savunduğunu, halbuki çağrıda görevlerin bizim omuzumuzda olduğunu vurguladığını, bunların çeliştiğini belirtti. (s. 845-846)

**Ali**, ideolojik yaklaşım olarak soruna yaklaşıldığında, kendi pozisyonu ile bu çağrı arasında bir çelişme görmediğini, "Dışımızdakilerden bütünüyle umudu kestığımızda bile, merkeze kendimiz konulmalı, çıkış, bütün ümit bu noktadan çıkmaya bağlanmalı" biçiminde bir ideolojik yaklaşımı kendisinin savunduğunu belirtti. (s. 846)

**Mustafa**, geçmiş genelde olumsuz değerlendirdiği şekilde bir genel tespitin yanlış olduğunu, bunun bantlar çözüldüğünde görülebileceğini belirtti. (s. 846) Ayrıca şunları belirtti:

"Eğer burdaki "bizden" şeyi, bugün dışımızda bu görevleri çözecek olan yok anlamında kullanılıyor ise, evet benimle bir çelişmesi var... Ama bu çelişme bütün Konferansın da bir çelişmesidir. Bunu kavramıyorsa, biz ken-

dimize dayanmamız gerektiği bilincini veriyorsa, bu noktadan itibaren benim bir problemim yoktur... Ancak burdaki kavramdan ne anlaşıldığı gerçekten açıklığa kavuşturulmalı. Ben buna oy verdiğimde, merkezde kendimiz olmayı anladığımdan oy veriyorum." (s. 847)

**Neriman**, karar tasarısına katıldığını; Mustafa'nın bütün tartışmalardaki konumu dikkate alındığında bu karara nasıl katıldığını anlamadığını belirtti. Kararın bu şekli ile çıkacağını, hiç kimsenin "nasıl olsa benim konuşmalarım var, o anlamda katılıyorum" biçiminde bir katılmasının doğru olmadığını, çünkü konuşmaların kararın parçası olmadığını, olmayacağını belirtti. Mustafa'dan ayrı bir karar tasarısı sunmasını talep etti. (s. 847)

Ayrıca "bizden başka yapacak yoktur" tespitini, bize yapılan bir tespit olarak kavradığını, bizim dışımızda var mı yok mu'nun tartışılmadığını düşündüğünü belirtti. (s. 847)

**Ermis**, Merkez Komitesi faaliyetlerini değerlendirmede, genel olarak ideolojik önderlikte Merkez Komitesi'nin doğru bir önderlik getirmediği kanısında olduğunu, Merkez Komitesi'nin bu bağlamda "kuyruk olma" durumuna düştüğünü, ve bu yüzden de bu bağlamda olumlu genel değerlendirilmesinin yapılamayacağını düşündüğünü; ama varolan genel olumsuzluk şartlarında, daha ileri gitmenin temelini hazırlanması bağlamında esasta olumlu olduğunu düşündüğünü belirtti. (s. 847)

**Derviş**, yoldaşın sorunu tek noktaya indirgediğinde bile yanlış bir değerlendirme yaptığını düşündüğünü, Merkez Komitesi'nin kardeş örgütlerle polemik bağlaması tek başına ele alınsa bile, genel konunun "artçı", "kuyrukçu" olarak değerlendirilemeyeceğini belirtti. (s. 848)

**Mustafa**, bu genel değerlendirmenin tek tek noktalarda sorunlar olduğunu dışalamadığını, tersine içerdiklerini, bu yüzden de alternatif öneri getirmeyi gereksiz gördüğünü belirtti. (s. 848)

**Cafer** de değerlendirmenin Raporun değil, Merkez Komitesi'nin tüm faaliyetlerinin değerlendirilmesi olduğu noktada, "olumlu" genel değerlendirmesinin doğru olduğunu belirtti. (s. 849)

**Leyla**, olumlu genel değerlendirmesine, karar tasarısına katıldığını açıkladı. (s. 849)

**Mesut**, olumlu genel değerlendirmesinin doğru olduğunu, buna katıldığını açıkladı.

Sonunda karar tasarısı, çağrı ile birlikte oylamaya sunuldu.

Ermis'in çekimser oyuna karşı; diğer tüm delegelerin oyları ile çoğunlukla kabul edilerek, Konferans kartarı oldu.

## **MERKEZ KOMİTESİ FAALİYET RAPORU'NA GELEN ELEŞTİRİLER VE** **MERKEZ KOMİTESİ'NİN TAVRI**

Merkez Komitesi Faaliyet Raporu 1984 Ağustos'unda Bolşevik sayı 9'da yayınlanarak Partiyeye, ve devrimci kamuoyuna sunulmuştu.

Bu Rapor yayınlandığı dönemde, özel işaretlerle belirtilen iki-üç nokta dışında, Merkez Komitesi'nin tümünün, özel işaretli yerlerde ise Merkez Komitesi çoğunlu-

günün görüşlerini yansıtan bir rapordur. Merkez Komitesi'nde bu işaretli yerlerde azınlık görüşünü savunan yoldaş, bu noktalarda görüşlerini Konferansa gelene dek yazılı olarak formüle etmemiştir.

Hücrelerde, ve diğer yerlerde yapılan tartışmalar sonucunda Faaliyet Raporu'nda bazı düzeltmeler yapılmış, bunlar bir ekle ortaya konmuştur:

-----  
MK Faaliyet Raporu'na ekler-Düzeltilmeler:  
-----

"Siyasi gelişmemiz" bölümünde:

s.9 3.paragraf sonrasına ek :

İkinci Konferans sonrasında comp. yazısını yazan yoldaşla yeterli bir ideolojik mücadele yürütülmemiştir. Konferans sonrasında objektif zorluklar sonucu bir süre yoldaş bir PH'nde örgütlenememiş ardından yoldaşın özel durumundaki bazı değişiklikler bir süre daha örgütlü bir çalışmaya engellemiştir. Yoldaşın bir PH içinde örgütlü olarak çalışmaya başladığı dönemden bu yana da yoldaşın görüşleri ile sistemli bir hesaplama gerçekleştirilememiştir.

s.11, alttan 3.paragraf sonrasına ek:

Bu somut perspektifsizlikte kuşkusuz yenilgi sonucu ortaya çıkan olumsuz ortam rol oynadığı gibi, partinin içinde bulunduğu durum, kadroların bir çoğunun sahip olduğu insiyatif yokluğu gibi özel -likler de rol oynamaktadır. Açık tır ki, kadroların hemen geneli için söz konusu olan "somut perspektif yokluğu" T. gitmek istememe, böyle bir görev verilmesi halinde, bu görevi yapma anlamına gelmiyor.

s.14, 2.paragraf sonrasına ek:

Bu, bizim bu sapmalardan etkilendiğimiz, ve evet bizzat kendimizi de bu sapmaları savunduğumuz anlamına gelir.

s.20 3.paragraf olduğu gibi çıkacak, yerine:

1 Mayıs polemğinde çok önemli bir rol oynayan 20.4.1962 tarihli mektubumuzda somut olarak neden 1 Mayıs 1962 öncesinde, alınan ve uygulama aşamasında olan bir eylem kararı üzerine hala genel tartışma yürüttüğümüz konusunu tartışırken "Genel olarak eylem kararı alındıktan sonra tartışılması yanlıştır" şeklinde bir tez savunduk. Bu tezin doğruluğunu ispat çabası içinde ML klasiklerin bu konudaki genel pozisyonunun yalnızca eylem kararlarında değil, bütün kararlarda, "Karar alındıktan sonra tartışılmaz" biçimince

bir pozisyon olduğu anlamına gelen görüşler savunduk. Aynı tartışma içinde Stalin'den bir alıntıyı yanlış yorumladık ve Stalin'i, kararın uygulanması ile, onu yanlış bulmayı birbirini dışlayan şeylermiş gibi görür-gösterir bir pozisyonunda gösterdik.

Bu noktada savunduğumuz genel tezin (Karar alındıktan sonra tartışılmaz) bürokratik bir tez olduğunu, bu konuda gelen eleştirilere rağmen, uzun süre kavramadık. Buna bağlı olarak bu tezin savunulması çabası içinde bir dizi hata yaptık.

s.22 8.paragrafın sonuna ek:

Bizim "İki aşamalı parti inşası öğretisi" konusundaki görüşleri -miz önemli ölçüde eski kardeş örgütlerin bu konuda bize getirdiği eleştiriler üzerine inşa edilmiştir. Bu durumda onların sapmalarını görmediğimiz, doğrudan bu sapmalara karşı mücadele yürütmediğimiz her noktada, onların sapmaları bizim de sapmalarımız olarak görülme zorundadır.

s.22'de 9.paragraf çıkacak, yerine:

İki aşamalı parti inşası konusunda, MK'miz, B.7'de ortaya konan görüşlerle -henüz tartışma konusu olan ve çözülmemiş olan belli konular dışında- esasta hemfikirdir.

"Parti içindeki görüş ayrılıkları" bölümünde:  
-----

s.29'da 1.paragraftaki birinci ve ikinci cümle çıkacak, yerine:

Açıktır ki, T. ve Ş. gibi yol arkadaşları; belli bir süre (bu uzun süre de olabilir) ML partiyle birlikte, onun bir unsuru olarak hareket eden ve fakat belli önemli dönemlerde partiden uzaklaşan insanlar her zaman olacaktır. Onlar için kardeş örgütlerle ayrılma dönemeci kendi gelişmelerinin önünde engel olduğu iddia -sında oldukları -gerçekte hiç de engel olmayan- parti disiplini -ni çiğneme, kendi kendilerini 'bağımsızlaştırma' için bahane, fırsat olmuştur. Sorunun hiç de onların iddia ettikleri gibi olmadığını, daha sonraki pratik de göstermiştir. Açıktır ki, bizim isteğimiz, bu arkadaşların da geçici yol arkadaşı değil, sonuna dek partili olan yoldaşlar olması idi. Ama ne yazık ki bu istek herkes için gerçekleşmiyor.

s.29'da "M ve C'nin ayrılığı" bölümünde, 5.paragrafta 3.cümleden sonra ek:

C'nin görüşlerine karşı yürütülen ideolojik mücadele içinde, ge -

rek hücre sekreteri yoldaşın yazılarında, gerekse benzer bir tartışma içinde BP'de yayınlanan "Yöntem Üzerine...Ve de ML yalnızca bir yöntem midir" başlıklı yazıda, bir anlamda diyalektik Materyalizm ile ML'in eşitlenebileceği şeklindeki doğru düşünceye karşı da polemik yürütülmüş, yanlış bir ideolojik pozisyon savunulmuştur.

#### s.34'de 10.paragraf yerine:

Bunun yanında, alınan karar üzerine tartışılmamış olması ve bunun sonucunda bu kararın tam olarak ne anlama geldiğinin bilince çıkarılmaması da, uygulama ile karar arasındaki bugünkü çelişmenin ortaya çıkmasında rol oynayan faktörlerden biri olmuştur.

#### "Yayın siyasetimiz" bölümünde

#### 46.s.'da, en sona ek:

Yayın siyaseti konusunda en önemli sorunumuz, geçmiş çalışma dönemi içinde gerçek anlamda bir 'Yazı Kurulu' oluşturamamış olmamızdır. Başlangıçta MK'nin üstlendiği bu görev, daha sonra gelişmele re bağlı olarak bir PH'ne verilmiştir. Ancak gelişmeler açık bir biçimde, bu hücrede çalışan yoldaşlardan en azından bir bölümünün bir YK içinde yer alamayacağını (bugünkü durumları ile) göstermiştir. Önümüzdeki dönemde gerçek anlamda bir YK'nun oluşturulması yönünde tedbirler alınmalıdır.

#### "Eylem çizgimiz" bölümünde:

#### s.49'da 'Kısaca toparlarsak'dan sonra:

Konferansımız, bugünkü durumda eylem çizgimiz hakkında şu tespiti yapar:

"Biz içeriği ve yönelimi devrimci olan eylemleri eylemde birlik, ajitasyon-propagandada serbestlik temelinde, gücümüz oranında destekleriz.

Böyle eylemlerde devrimci örgütlerle eylem birliği yapmaya hazırız. Eylem birliği platformundan beklediğimiz onun devrimci bir niteliğe sahip olmasıdır. Platformda komünizmin propagandasını eylem birliğinin ön şartı olarak görmeyiz. Çünkü böyle bir anlayış bizim yalnızca komünistlerle eylem birliği yapmamızı mümkün kılar. Yanlıştır.

#### s.50'de ikinci paragraf yerine:

İçeriği ve yönelimi devrimci olmayan eylemlere karşı tavrımız, bu eylemlerin karşısına gücümüz oranında devrimci alternatifini somut olarak koymak, bu gibi eylemlere katılan devrimci örgütleri, devrimci bir platform temelinde yapılacak bir eylem için eylembirliğine kazanmaya çalışmaktır. Eğer devrimci bir platform temelinde, devrimci bir eylem birliği sağlanamıyorsa; ve eğer devrimci güçler, karşı devrimci güçlerle eylem birliği yapıyorlarsa, güç varsa devrimci alternatif eylemi tek başına da olsa koymak, pratik olarak göstermek doğrudur. Devrimci güçler tarafından, karşı devrimci güçlerle eylem birliği içinde gerçekleştirilmeyen ve fakat platformu devrimci olmayan eylemlere,platformun kamuoyu önünde eleştirisi temelinde,katılma mümkündür. Böyle bir eyleme katılmanın mı, yoksa alternatif bir eylemin mi daha doğru olduğuna her somut durumda bütün faktörler göz önüne alınarak somut olarak karar verilmelidir. Bu bağtında her somut durumda, somut cevap verilmesi gereken soru, hangi eylem biçiminin içinde bulunulan anda 'bilinç ve örgütlenme' seviyesinin yükseltilmesine daha fazla hizmet edeceği sorusudur.

#### s.50'de 6.paragrafın sonuna ek:

Doğru olan eylem biçimi, merkezinde komünistlerin eylem birliğinin bulunduğu, ve fakat devrimci bütün güçleri de içeren bir eylemlemdir.

#### "EK : 2" bölümünde

#### s.59'da "ML'in ilkelerinin savunulması ile ülke somutunun incelenmesi arasındaki ilişki" başlığı altındaki 5.paragrafa ek:

Biz şunu da tespit etmek zorundayız ki, 2.Konferans sırasında bizim GDS adına savunulan bu görüşlere karşı herhangi bir eleştirimiz yoktur.

#### s.64'de "Katılma mı - yararlanma mı? Ve eylem birliği sorunu" başlığı altındaki 1.paragrafın sonuna ek:

Onların bu konudaki sapmaları, kendi durumlarının teorisini yapmalarının yanında, bir başka teorik sapmadan, bunların yer yer ML ile devrimciliği eşitleme, ML gruplar dışındaki grupları devrimci olarak görmeme biçimindeki sapmasından da kaynaklanabilir.

s.65'de "Partinin geçmişine yaklaşım" başlıklı bölümün 2.paragrafinin sonuna ek:

Bu sorun yalnızca 13 Nr'in ve hatta öncelikle onun sorunu değil, bizzat konferansa sunulan taslakların da sorunudur. Bu taslaklardan "Çizgimiz ve disiplin anlayışımız" başlıklıсында, 13 Nr'nin konferansta savunduğu anlayış savunulmaktadır. (Ekz. E.3 s.5)

s.73'de 2.paragrafın sonuna ek:

Bu bağlntıda şunu da tespit etmek istiyoruz ki, 13 genel anlayış açısından milli meseleyi proletarya önderliğinde devrim sorunundan bağımsız bir sorun olarak ele almamıştır.

s.75'de 9.paragraf sonuna ek:

Açıktır ki, bu daha bugünden bu perspektife yönelik adımlar atmak mücadeleden de buna uygun davranmak gereklidir.

s.77'de 3.paragraf sonuna ek:

Eiz burada böyle bir tipin olabileceğini teorik olarak red etmiyoruz. Ancak henüz kesin seçimini yapmamış durumda olan bu "geçiş tipi"nin pratikte kural dışı olan ve bu konumunu ancak kısa süre koruyabilecek olan bir tip olduğunu, GDS'in bu kural dışı 'tip' zorlamasının, onların gerçek düşüncelerini açıklamaktan kaçınmalarının sonucu olduğunu düşünüyoruz.

-----

Burda yaptığımız düzeltme ve eklemeler, tartışmalar sonrasında MK'mizin önemli gördüğü düzeltme ve eklemelerdir. Burda düzeltilmiş ve eklediğimiz konular dışında daha bir dizi eleştiri gelmiştir. Bunların formülasyonlarla ilgili olanını buraya almayı gerektirmedi. Bunun dışında alınmayan düzeltme önerileri, MK tarafından doğru bulunmadığı için, ya da MK içinde bu konuda görüş birliğine varılmadığı için alınmamıştır.

Raporda MK çoğunluğunun görüşü olarak işaretlenen yerlerde, görüşlerde bir değişiklik olmamıştır.

-----

MK Faaliyetleri Üzerine Karar:

Konferansımız II.Konferansın görevlendirdiği MK'nin faaliyetleri-

ni bir bütün olarak değerlendirdiğinde, bu faaliyetlerin esas olarak partiyi ilerleten olumlu faaliyetler olduğunu açıklar.

Konferansımız bütün yoldaşlara şu çağırıyor yapar:  
(Bkz. sayfa 189'da yayınlanan çağrı)

Konferans karar taslaklarına ek ve düzeltme önerileri:

"MK Faaliyet Raporuna ekler düzeltmeler" yazısında, "MK faaliyetleri ve faaliyet raporu üzerine karar" başlıklı bölüme" (4.sf.)ek:

Konferansımız MK faaliyet raporunda yer alan ve fakat henüz parti nin kolektif bir eğitim ve tartışma sonrasında çözmediği konular da yapılan bir dizi siyasi-ideolojik tespiti, yalnızca ikinci-üçüncü Konferans arasında partiyi yöneten MK'nin tezleri olarak kavranması gerektiğini, bu gibi noktalarda bu tezlerin doğru veya yanlışlığının parti tarafından sınanması görevinin önümüzde durduğunu tespit eder.

Konferansa, biri Merkez Komitesi üyesi MUSTAFA yoldaş olmak üzere, iki yoldaş —diğeri CAFER— Merkez Komitesi Faaliyet Raporu'na eleştirilerini yazılı olarak getirmişlerdi. Onların getirdikleri yazılı eleştiriler şunlardı:

MUSTAFA'NIN MERKEZ KOMİTESİ FAALİYET RAPORUNA ELEŞTİRİLERİ

MK faaliyet raporu ile ilgili:

Esasında bu konudaki görüşlerimi detaylı olarak çok önceleri yerine getirmem gerekirdi. Ama gerek konunun önemini kavramama, gerekse tartıştığımız sorunlardan geri kalmama endişesine, bir de yazı yazma, görüşlerimi yazılı ortaya koymama alışkanlığım eklenince; bu görevi ancak şimdi tezler halinde yerine getiriyorum.

I.A bölümü ile ilgili:

Eski kardeşlerin II.konferansa katılımı ve oynadıkları rol ile ilgili kararın yorumlanmasını doğru görmüyorum.(s.2)

Bunu eski kardeşlere verilen açık çek olarak da değerlendirmiyorum. Karar kesinlikle eleştirilerin hangi yönde yön gösterici olduğunu belirlemektedir. Konferans sırasında kesinlikle bu konularda bize genelde doğru eleştiriler getirmiştir. Getirdikleri eleştiriler bizim yanlışlarımıza, hatalarımıza, yanlış anlayışla

rimize partek basan eleştirilerdir. Ve biz konferans sırasında sayılan konularda bu anlayışta olduğumuz için böyle bir karara oy verdik.

II.konferansta eski kardeşlerin çizgimizi belirlemesi, önümüzdeki dönemde de belirleyecekler anlamına gelmez. Ve gelmemelidir.

II.Konferansta alınan hemen bütün kararlara damgasını vuran eski kardeşler olmuştur. Ve biz de konferans sonrası alınan kararları esasta doğru bulmuş ve o şekilde propagandasını yaptık. Ve hala yapıyoruz.

-Eski kardeşlerin bizim yönetici yoldaş ya da yoldaşların bir bölümünü konferans sırasında olumsuz değerlendirdikleri ve fakat bunu açıkca ortaya koymadıkları görüşü kesinlikle ispatlanabilir değildir.

- Aynı sayfada, eski kardeşlerin partiyi kendi yürüngelerine oturtmak istemeleri nerede ise yanlış görülüyor. Bu yanlıştır. Eski kardeşlerin kesinlikle yaptıkları doğrudur. Sorun, kardeş olarak bildiği, tanıdığı bir örgüt ile doğru görüşü çizgide birleşmek sorunudur. Yöntemi doğru olmak kaydı şartı ile, bütün ML'lerin yapması gereken de budur. Eski kardeşler bizim doğru görme biçimimiz kararları zorla bize kabul ettirmeye mi kalktılar? Yoksa bize eleştiri -bizim görüşlerimize- getirip, biz de bu eleştirileri genelde doğru mu görüp kararlar aldık? Kesinlikle ikincisidir. Bu şartlarda, işte bizi kendi yürüngelerine almak istediler vb. tartışması kökten yanlıştır. Ve tartışmayı rayından çıkartma ya hizmet eder.

- Eski kardeşlerin II.Konferansta bilinçli bir şekilde, onlarsız bir iş yapamayacağımız anlayışını yaratmaya çalışmaları da ispatlanabilir değildir. Onun ötesinde yanlıştır.

Objektif durum budur. Çünkü, II.Konferans için karar tasarıları kaleme alınmış, parti içindeki tartışmalardan önemli hemen hemen hiçbir eleştiri gelmemiş; ve fakat eski kardeşlerden eleştiriler gelmiş, bu eleştiriler sonucunda hemen hemen bütün karar tasarıları ya köklü değişikliklere uğramış, o şekilde karar haline getirilmiş; ya da hiç karar olarak çıkmamıştır. Ve o zamana kadar da bizim onlara önemli bir eleştirimiz yoktur. Ve fakat onların bize ilkesel konularda tekabül eden eleştirileri vardır. Bu durum da zaten ortaya başka bir görünüm çıkmaz.

- Bunun dışında, onlarla girdiğimiz polemikteki durumumuz ve çim

di geriye dönüp değerlendirmelerimizi göz önüne aldığımızda, o zamanki durumumuz çok daha açık ortaya çıkar.

- s.6'da Konferans kararı ile ilgili: Karar tasarılarının yazarının açıklamalarının göz önüne alınması gerektiği söyleniyor. Ki bence bu doğrudur. Ama aynı şey örgütün yaratılması ile ilgili tartışmalardaki Ahmet B.'nin durumu ile ilgili söyledikleri göz önüne alınmıyor.

- s.8 ve 9'daki örgütlenme üzerine tartışma ile ilgili olarak: Önce bir çelişmeye dikkat çekeyim: Hem karar tasarısının yazarı tarafından Ahmet B.'nin durumunun göz önüne alınmadığı söyleniyor; ama, aynı yoldaş, konferansta Ahmet B. ile örgütlenilmemesini savunuyor. Bu bir çelişkidir. Ahmet B. ile örgütlenilmemesini karar tasarısı yazarı olmayan bir yoldaş tarafından yapılırsa sorun yok. Ama açıklama bizzat karar tasarısı yazarı tarafından yapılıyor. Niyetten istekten bağımsız olarak, karşımıza objektif olarak, karar tasarısı kaleme alınırken, evet Ahmet B.'nin de durumu göz önüne alınmıştır.

Zaten bu durumun farkına varan GDS temsilcisi, özellikle bu karar tasarısı oylanmadan önce 10, 13 ve Ahmet B. ile ilgili konferansı uyarmış ve konferansın bilinçli olarak bunu oylamasını istemiştir.

Zaten bunun için ilk taslakta olmamasına rağmen, kararda siyasi görüşlerinden dolayı çıkarmanın nasıl olacağı belirtilmiştir. (B.3, s.105)

- Bu karar tasarısının esasında bütün komünist partilerinin tüzüklerinde parti üyesi olma şartlarından birinin, bizim şartlarımız da ifadesi olması sorunu. Önemli bir sorun çünkü. Bizim tüzüğü -müz var sayılıyor ise, ki var sayıldığı söylendi söyleniyor. Bizim tüzüğümüzde programı kabul etme ilkesi yok mu? Var olduğu açık. O zaman böyle bir karar almanın anlamı ne? Bir sorunu bilince çıkartmak ise, bunun göstergesi nerede? Bunu nereden çıkarabiliriz. Gerek Konferanstaki tartışmalardan, gerekse ilk taslaktan.

- Ben sorunu böyle koymayı yanlış buluyorum. Ve bunun hatamızın ya da hatalarımızın üzerini örtmek olduğunu söylüyorum.

- Şimdi de hemen hemen aynı durumda olan profesyonel kadro siyaseti ile ilgili karar için söylenenlere gelelim.

- Bu sorunda da KP'lerin tüzüklerinin bir tekrarı olduğu ve bi

zim buna önem verdiğimizi gösterdiği söylenmektedir. Bu bağın-  
da da bizim kabul ettiğimiz TKE/ML tüzüğüne kimlerin üye olabi-  
leceği ile ilgili bir yanlışlık mı var? Bence yanlışlık yok.

- Ne belgenin kendisinde, ne de Konferans tartışmalarında bizim  
bu kararı profesyonel çalışmanın önemini bilince çıkartmak iste-  
diğimizden dolayı, böyle bir karar aldığımızı dair veriye rasle-  
mak mümkün değil. Ama ben o dönemde hatırladıklarımı -hafızanın  
yanlış olasıklarının bilincinde ve tersi söylendiğinde geri  
almak üzere- aktaracak olursam: II.Konferans döneminde yoğun bir  
şekilde T'ye kadro gönderilmek isteniyordu. Partiye T'ye gitmeye  
hazır olmayan üyelerin alınmaması, varsa çıkarılması düşünülüyör-  
du. Bunun neticesi olarak böyle bir karar tasarısı kaleme alındı.  
Başkalarını bilmen ama, o dönemde benim gittiğim bir organce,  
ki bu organce II.Konferanstaki 5,8,11 (4-7'de vardı) bu karar tesa-  
rısı yukarıda belirttiğim bilinçte tartışıldı.

Bu bağında tüzüğe dayanılıp dayanılmama sorununu da tartışmaya  
sokmak gerekir.

Bana göre, tüzüğe dayanma ile ilgili taslakta söylenenler o dö-  
nemdeki durumumuzu yansıtmaktadır. Bu anlamda ifade bozukluğu  
filan değildir. Hemen şunu belirteyim ki, bu sorunun Konferans-  
taki tartışmasında, bu sorunla ilgili benim söylediklerim kökün-  
den yanlıştır. Ve en kötü pozisyonudur. Çünkü ısrarla tüzüğün var  
olduğunu vurgulamaktayım.

Yeni bir örgüt kuruyoruz. Bu örgütün nasıl olması gerektiğini,  
bir anlamda bu karar tasarıları ile örgütün tüzüğünü ortaya çık-  
arıyoruz. Bizim isteğimizden niyetimizden bağımsız, objektif ola-  
rak böyle bir tablo çıkmaktadır. Ve böyle bir tablonun ortaya  
çıkması da bizim hatalarımızın ağırlığını ortaya çıkarmaktadır.

Tüzüğün var olduğu şartlarda kesinlikle bir çok kararın alınması  
nın hiç bir anlamı -bizim alması- şeklinde- yoktur.

Burada kısaca bürokratik plan tartışmasına da değineyim. Bana gö-  
re yukarıda anlattıklarım göz önüne alındığında, kesinlikle II.  
Konferansa bu konu ile gelen karar tasarılarına bürokratik bir  
plan demek gerekir. Plan doğrudan kişinin niyetini vb. tartışma-  
nın içine almaz. Kişinin niyeti isteği başka olmasına rağmen,  
yazdıkları çizdikleri isteğinin dışında olabilir. O kişinin iste-  
ğinden niyetinden bağımsız olarak yanlış olabilir. Bu konuda Le-  
nin bize örnek olmalıdır.

- Onun dışında ben idam sehpasında,yaşasın ML diye haykırانların

niyetlerinden kesinlikle bir şüphem olmamasına rağmen, eğer on-  
lar ML değilse, ML adına ML'ye düşman görüşler savunuyorlarsa  
bu durumu ortaya koymaktan yanayım. Ki, bu zamana kadar  
da böyle yaptık.

Bu durumda genelde bizim özel olarak da II.Konferanstaki 1 No'lu  
yoldaşın isteğinden niyetinden bağımsız olarak bu belgelerin ni-  
teliğinin tartışılmasıdır.

Bu belgelerin karar haline getirilmesi ile mutlaka bürokratik  
yapının çıkıp çıkmayacağı tartışması ile ilgili:

Bu belgeler içindeki görüşlerin doğru olduğu kabul edildiğinde  
ve doğrudur diye karar alındığında ve sonradan hata görülmediğin-  
de, ortaya bürokratik bir yapıdan başka bir şey ortaya çıkmaz.  
Zaten MK'da bunun bilincinde. Ondan dolayı ML bir yönetim altında  
da bu karar tasarısının bürokratik bir yapı doğurmayacağını söy-  
lüyor. Ama MK çoğunluğunun gözden kaçırdığı bir şey var. O da  
bizzat bizim şartlarımızda, kararı yanlış gören bir yönetim  
olmayacak -ki olsa durum kökten değişir- bizzat yönetim kararı  
doğru görüyor olacak. Kararlarda,hele hele doğru görülen karar-  
lar pratiğe uygulanmak için alındığına göre, ortaya başka bir  
yapı çıkmaz.

Tüzüğe dayanılıp dayanılmayacağı tartışmasını ifade bozukluğuna  
indirgeyen yoldaşlar, neden bürokratik hatalar olduğunu izah et-  
melidirler. Özellikle demokratik-merkeziyetçilik konusunda.

Bu sorunla ilgili sayfalar: 8.9 s.61,62, 63, 13, 12, 8, 9 .

Bir de profesyonellik kararının uygulanması konusunda kararla-  
bir çalışmanın olup olmadığı konusunda; bana göre bariz bir çe-  
lişki vardır. Çünkü karar bu soruna önem verdiğimizden dolayı al-  
dığımızı gösterir bir emare taşımamaktadır. Uygulamanın değişik  
olacağı emaresini taşımamaktadır. Bu şartlarda, kesin bir çeliş-  
me vardır. Bana göre uygulama yanlış değildir.

Böyle bir karar alınmasını -bizim aldığımız şekilde- pek doğru  
görüyorum.

### 1.8 Bölümü:

- naporus genelde eski kardeşlerin niyetleri de tartışılmaktadır.  
Niyet tartışması da kolay ispatlanabilir bir şey değildir. Onun  
ötesinde tartışmayı septirici bir rol oynamaktadır. Onun için ge-  
nelde niyetler üzerine tartışmamak gerekir.

S.14'de kardeşlerin II.Konferans sırasında eleştirilerini iyi niyetle getirdiklerinden bir şüphe yok. Ayrıca şüphe duyanlar da şüphelerini ispatlayamazlar.

S.15 : GDS'in pratikle bağı kurularak yürütülecek bir tartışmanın kendisine zarar vereceğini bildiğinden dolayı, pratikle bağının kurulmasına karşı çıktıkları eleştirisi ispatlanabilir bir eleştiri değildir. Hele hele son geldiğimiz yer göz önüne alındığında. Bu konuda GDS'in ileri sürdüğü gerekçe ele alınmalıdır. Pratiğin de tartışmaya sürülmesi bizim önemli hatalarımızın görülmemesine yaramıştır.

S.19'da. Eski kardeşlerin uzun yazısının etkisinin kırılması ile ilgili önümüzdeki dönemde bu etkinin nasıl kırıldığı araştırılmalıdır, Bana, pek doğru bir temelde kırıldı gibi gelmemektedir. Etkisinin kırılması, bizim bir çok temel konuda yanlış pozisyonda durmamız, objektif olarak ML'in saflığını bozmamız sonucu, bu iş olmuştur. Bunun yanlışlığı ortadadır.

Yine aynı sayfada, proleter enternasyonalizmi ile ilgili olarak, biz teoride sorunu doğru koymuş olsa idik, sonuç olarak ne değişecekti? GDS gibi doğru gördüğümüzü mü yapacaktık? Yoksa ne? Bu konuda ben, Metin imzalı yazıdaki görüşlere katılıyorum.

Yine aynı sayfada, eylem birliğine kimlerin çağırılacağı ile ilgili yapılan yanlış gerekçelendirmenin daha sonraki gelişmemizle bağı kurulmamaktadır. Bana göre 82 12 Eylül'ünde bizim yaptığı - bizim hata, bağımsız eylem koyma bağıntısında burada yaptığımız hatanın bir devamıdır. Bu hata bizde o şekilde ya da bu şekilde varlığını sürdürmüştür. Bu konu ile ilgili eylem birliği tartışma tutanağına bakılabilir.

S.22 . Eski kardeşlerin bizimle kardeşlik ilişkilerini kesmeleri ile bizim muhalefeti değerlendirmemiz arasında önemli bir fark yoktur. İkisi de düzelme ihtimalini dışlamaktadır.

S.22 . Tartışmada bizim geneli itibarı ile doğru görüşler savunduğumuz şu anda ispatlanabilir değildir. Deniş bir inceleme sonucu bu konuda görüş belirtilmelidir. Zaten cevap da tezler şeklinde olacak.

Parti inşesi ile ilgili: S.7'de ortaya konulan görüşlerde tartışma konusu olan bölümlerle ilgili görüşlerin esası değişmiştir. Onun için esasında hemfikir olma söz konusu olmamalıdır.Çünkü, tartışılan esas unsur 1.aşamada teorik çalışmanın merkezde durup durmayacağı sorunudur.

S.23 . Yoldaşların yazılarımıza eleştirici gözle yaklaştıkları sorunu: Tam gerçeği yansıtmamaktadır.

## 2.861üm:

13 ile ilgili görüş ayrılıklarının derinliği sorunu, bugün geldiğimiz noktadan tekrar değerlendirilmek zorunda. Geldiğim noktada önemli bazı konularda 13'ün haklı olduğunu düşünüyorum. Parti inşası ile ilgili. Önümüzdeki dönemde belgeleri bir kez daha inceleyip, kesin sonuca varmam gerekir.

S.25 . "Türkiyeli uydusu" sorunu: Ben böyle kavramların kullanılmasına karşıyım. Benzer kavramları FÜ'ler de TKP/ML içinde iken bize karşı kullanmışlardı. Sorunun esası ideolojik ve siyasi birliğin olması sorunudur. Komintern döneminde de bir çok partiye Ruslar'ın uydusu vb. suçlamalar getirilmiştir.

- Yine aynı sayfada: Spartakist'lerin yanlışların sorumlusu biz değiliz. Bu doğrudur. Ama sorun o dönemde bizim savunduğumuz yanlış görüşlerin de onların ayrılmalarına neden olduğu sorununun bilince çıkartılıp, o dönemde savunduğumuz hatalı görüşlerin detaylı bir incelemesini yapmalıyız. Bunlarla ideolojik birliğimizin olmaması sorunu, bu ispatlanabilir değildir. Çünkü, nasıl biz II.Konferans kararlarını onayladıysak, onlar da onayladılar. II.Konferans kararları nasıl bizim temelimiz ise, onların da temelidir. Eğer II.Konferans kararlarını esasta yanlış bulmuyorsak, bu noktadan itibaren, "bunlarla sağlam ideolojik birliğimiz yoktu" tespiti ayakları havada bir tespittir.

- Altındaki paragrafa daha önce değindim.

S.26'daki kardeşlerin II.Konferansa katılımı ile ilgili yorumlarla ilgili daha önce belirtmiştim. Bir kere daha: Bu yorumlar yanlıştır.

- S.27'deki işleyiş kuralları ile ilgili: T ile ilgili söylenen şeyler doğru olan şeyler, ve fakat bunlar aklımıza ayrılık olduğunda gelmemeli. Bütün dönemlerde gelmeli ve uygulanmalıdır. Sempatizan hücrelerden zamanında rapor getirmeyen, ne ilk ne de son T olmuştur. Mesela benim elime, var olduğunu bildiğim bir çok sempatizan komitenin raporları geçmemektedir.

- Aynı sayfada, tartışmanın ne ile başlayacağı ile ilgili: MK'nın 22.4.82 tarihli mektup ile görüş ayrılıklarının derinliliğini görmemektedir. Doğrudur; ama esasta kendi savunduğu görüşlerin çok önemli bir bölümünün ML'den uzaklaşma ve GDS'in demediklerini demiş gibi gösterdiğinin farkına varmamaktadır.

- S.28 Kavrayışımızın sığlışı ile ilgili: Sadece kavrayışımız sığ değil; bizzat ML diye bildiklerimizin ML görüşler olmaması da bu polemikte rol oynamış ve biz ML olmayan görüşlerimizi objektif olarak ML'nin saflığını bozarak ispatlamaya çalıştık. Görünen budur.

- S.29 T ve Ç ile ilgili: Bu konuda benim ilkesel olarak karşı olduğum, daha önce mücadelesi verilmemiş, yapılmamış tespitler, ayrılık gündeme geldiğinde hem kamuoyu hem de bizzat parti, oldu bitti ile karşı karşıya gelmektedir. Bu terk edilmelidir. Bu Türkiye devrimci ve komünist hareketinin önemli bir hastalığıdır. Bu tür konular özellikle parti içinde açık olarak illegaliteyi yaralamadan yapılmalı, en azından parti ne olup bittiğini bilmelidir.

- M.C. ayrılığı ile ilgili: İşaretli olan yerle ilgili, ben o zamanlar görüş belirtebilecek durumda değildim. Hala tam olarak inceleyip, görüş belirtecek durumda değilim.

- S.31 . 11 ile F'in bizi bir zamanlar haksız buldukları noktaları bugün biz de haksız buluyoruz. En azından karar tasarıları ile sınırlasak bile.. Ki sınırlamak doğrudur. Ki, bu karar tasarıları ile ilgili de aramızda belli noktalarda görüş birliği yok.

- S.33 . MK içinde, işaretli olan yerler dışında, bu rapor bu haliyle yayınlandığında görüş ayrılığı yoktu. Ama bu raporun en azından hücrelerde tartışma içine girmesi ile birlikte benim tarafımdan yeniden incelenmesi sonucu yukarıda değindiğim noktalarda da görüş ayrılıkları çıkmıştır. Bunların bir bölümü çözülemiştir. Ne kadarının çözüldüğü ya da çözülmediği en son haliyle Konferansta ortaya çıkacaktır. Ben burada hangi konularda çözüldüğü, yani fikir birliği olduğu vs. ortaya koymayı gereksiz görüyorum.

14.12.85

S.34/35'deki MK azınlığının görüşleri ile ilgili: Faaliyet raporunun tartışmaya girdiği hücre toplantılarında. Bu konudaki görüşümde değişiklik oldu. Teorik ve MYO'da merkezi olarak tartıştığımız konularda tartışma yazıları da yayınlanabilir. Ama merkezi olarak tartışma konumuz olmayan, ne zaman tartışma içine alınacağı belli olmayankonulardaki yazılar da, tartışma yayın organı diye bir organ çıkarılmalı ve orada yayınlanmalıdır, şekline dönüşü.

- S.41'de kardeşlik ilişkilerinin kesilmesinde bizim belirleyici

hatamız olmadığı söyleniyor. Belirleyici hatadan ne kastediliyor? Yaptığımız temel ilkesel hatalar da kastediliyor mu? Kastediliyorsa. Temel hatalar yaptığımız açıktır; çünkü karar tasarıları bile bir çok konuda özeleştiri yapmaktadır.

- Yine aynı yerde, kardeşlerin kendi hatalarının açığa çıkmasından alal-acele kardeşlik ilişkilerini kesmeleri, ya da bunun belirleyici faktörlerden biri olması, ispatlanamazdır; benim kavrayabildiğim. Bizim önce MK olarak yozlaştığımız, belli bir dönem sonra da bütün partinin yozlaştığı sonucuna varmaları sonucunda kardeşlik ilişkilerini kesmişlerdir. Yaptıkları değerlendirmelerin yanlışlığı ortadadır. Daha önce de belirttiğim gibi, bizim Spartaküs değerlendirmemizle aynı bakış açısının sonucu olarak bu sonuca varmışlardır.

-S.42 . Kıbrıslılar'ın durumu ile ilgili: Son anlatılanlar da bilgi olarak eklenilmelidir.

-S.44'de mutlaka uluslararası planda, özellikle bizim tartıştığımız konularda tartışan, ya da yazıları olanların, mutlaka yazıları tercüme edilmeli; tabii bizimkilerde tercüme edilip onlara ulaştırılmalıdır. Tabii ML'ye yakın gördüğümüz teşkilatların.

- S.46 . Tercih sorunu her konuda somut yapılmalıdır, tespiti doğrudur. Ama içte yaptığımız tartışmanın sonuçlarının propagandasını engellememelidir. Partinin ideolojik birliğini sağlayıcı çalışmanın önüne engel çıkmamalıdır. Çıktığında ise, genelde ideolojik birliğin sağlanması çalışması merkezde durmalıdır. Üzellelikle bugün.

- Eylem çizgimizle ilgili: Daha önce görüş belirtmişim. Toplantı sonuçlarında görüşüm var.

- S.52'de: Yaptığımız çalışmanın esasının olumlu olması sorunu bana biraz problemli gelmektedir. Özellikle kardeşlerle tartışma sorunu. Hemen hemen 3 yıldan beri tartışıyoruz. Ama hemen hemen hiçbir sorunu çözüm aşamasına -detaylı- getiremedik. Benim bugün kü anlayışım olsa idi, kesinlikle bizim yaptığımız gibi yapmazdım. Tartışılan bütün temel konularda önce eğitimini yapar, ML'yi bu konularda kavramaya çalışırdım. Partiyi de bu çalışmanın içine sokardım. Bu çalışma sonucu, önce kendi yanlışlarıma, sonra da varsa bana eleştiri getirenlerin yanlışlarına yöneldim. Tabii bütün konuların aynı anda eğitiminin yapılması ve aynı anda polemikğin yürütmesi söz konusu değildir. O zaman bu işi sıraya koyarak yapardım. Bu şekilde yapsa idik, şimdi bazı konuları bu konferansımızda çözebilecek durumda olurduk.

EK 2:

Gündem Üzerine: Bu bölüm benim için açık değildir. Çünkü konfe - rans sırasında "divan olarak açıklamam var, "EK'liyi doğrular" şeklinde; yine aynı şekilde bir başkasının daha bu yönde açıklaması var. Benim açıklamama hiç kimsenin itirazı yok.

- S.60'da GDS'in amacı ile ilgili: Bana göre amacı doğrudur. Çün kü ben de olsam, kardeş örgütüm ile ideolojik birliğimin tam ol masını isterim. Savunduğum görüşlerin doğruluğuna inandığıma gö re, tabii ki kardeş örgütümü kendi ideolojik etkim altına almaya çalışacağım. Bundan daha tabii bir şey olamaz. Ancak burda yön te min doğru olması gerekir. Bana göre GDS ya da eski kardeşler yön tem olarak yanlış bir yol izlediler. Şöyle ki; onlara göre her - hangi bir konuda partinin kollektif bir eğitiminin olup olmaması belirleyici değil. Onlara göre belirleyici olan kendilerinin açık olup olmadığıdır. Çünkü karar alınmasının istedikleri bütün konularda kendileri açıktır. Bizim parti olarak o konularda açık olup olmamamız pek onları ilgilendirmemiştir.

- S.61'de Lenin'de iç-diş kavramı yok, ya da ben rastlamadım.

-Örgütün yaratılması ile ilgili daha önce görüş belirtmiştim.

- Avusturya'da yapılanlar göz önüne alındığında arada önemli bir ayırım vardır. Çünkü Avusturya'da gerçekten resmi olarak da iki yürüyüş yapılmaktadır. Bizde ise muhalefet bloğu olarak katılın maktadır. Bu bilinmediğinden fazla bir çelişme yokmuş gibi gözüküyor.

ML çizgi ML kime denir tartışması s.66, 67, 68 . Bana göre yan - lış bir temele oturmaktadır. Ben, sorunu nasıl gördüğümü tezler halinde ortaya koydum.

Bizde bu sorunun gelişimini incelemek oldukça öğretici olacaktır. Bizde sorunlara nasıl yaklaşılmaması gerektiğini göstermesi bakı mından.

- Proletarya diktatörlüğüne götürmeyen çizgi ML değildir. MZD ML değildir, revizyonisttir.

- MZD revizyonist bir çizgi ise, İK'nın çizgisi nasıl ML olur? O halde köprüdür.

- İK çizgisi ML'dir. O zaman belli dönemlerde ML olmanın, ya da ML çizginin içeriği değişebilir. MZD ML'dir.

- Çizgisi revizyonist, kendisi ML - İlk ortaya çıktığında çizgi-

si revizyonistse, nasıl kendi revizyonist olur? Eğer öyle olursa İK revizyonisttir. O zaman sorunu proletarya diktatörlüğü ile çözmeye çalışmak yanlıştır. Her dönemde belirleyici, öne çıkan konular vardır. Bu konularda esasta doğru pozisyonunda olan, diğer temel sorunlarda esasta yanlışta olsa ML olabilir vs. vs. Bunların çok kaba ve eksik olduğunun bilincindeyim.

S.71 . Kamalizm tartışması ile ilgili: Gerçekten de kardeşler, özellikle de WBK'lı kelimenin tam anlamı ile saçmalamaktadır. Ka fasında bir görüş var, bu görüşü ispatlamaya uğraşüyor. Bu uğra - şı içinde söylediği şeylerin çeliştiğini vs. de göremiyor. Ve ob jektif olarak Stalin'in ne anlatmak istediğini kavramıyor. Ve onu yanlış yorumluyor. Ama aynı konu bizim için de geçerlidir. Bi zim de sorunlara yaklaşımımız genelde öyle. Öyle olmasa bu kadar çok yanlış görüşü bir arada savunmamız, ML olduğumuz müddetçe pek mümkün değil. Parti inşası tartışması, D Devrimin atlanıp at lanmayacağı vs. vs.

- S.72 . Bana göre GDS haklıdır. II.Konferans öncesi, ben de so - runu bu şekilde yorumluyordum, GDS gibi; hala da aynı görüşteyim. Son ekle birlikte bu sorunun tartışmasının anlamı nedir, pek an - liyemiyorum. Akademik bir tartışmadan öte gitmez. Stalin'le Ser - miç arasındaki tartışma akademik bir tartışma değildir.

- S.73'de İK'nın ulusal soruna ilişkin olarak görüşlerinin bizim temelimiz olduğu, tartışma götürür. Onun ötesinde, kavramadığın görüşler nasıl temel teşkil eder. O zaman benim temelim bütün ko nulara MELS'dir.

- S.74'de kavramadan İK nasıl geliştirilecek? Bir şeyi geliştire bilmek için önce o şeyi kavramak gerekir.

İkili görev tartışması: İkili görevi güçlü bölgesel örgütlere bağlıyor. Bana bu yanlış gelmektedir. Kürdistan'da bir tek Kürt kökenli yoldaş bile propaganda yapsa, sözlü olarak ikili görev açısından soruna yaklaşmak zorundadır. Bunun tersi kendisini mil liyetçi örgütlerden kendisini pek ayıramayacaktır.

- S.76 Parti içi müzadele bölümünün ilk paragrafındaki sorun, bizim ilk kurulan örgüt olduğumuz var sayıldığında, GDS'in getir dikleri doğrudur. Ve benim kavrayabildiğim, GDS bizi TKP/ML ayrı lığından sonra bu şekilde değerlendiriyor.

Yine 77. sayfada 13 No'yu parti örgütüne almazdık, derken de, benim kavrayabildiğim, yeni kuruluyoruz, ondan dolayı 13 alınmaz.

S.77 ek 3, tip sorununu düzeltiyor.

S.77'de haydutluk eylemleri ile ilgili: Gerçekten de MK'nın aldığı ya da partinin aldığı kararlar eylem yapmak; bir de kendi başına, partiden habersiz eylem yapmak arasında oldukça fark var. Tabii bu fark eylemlerin değerlendirilmesine kadar çidebilir. Ama bizim tartışma bağintısında TKP/ML MK'sinin doğrudan kararı olmasa bile haberinin olmadığı düşünülemez. Onun da ötesinde 1.MK'nin KKH için aldığı karar var.

S.78 Mao kararı ile ilgili: Yoldaş kavramını biz de mesela ileri takımıyla yapılan bir toplantıda söyledik. Yoldaş kavramını kullandılar diye otomatik olarak GDS'in Mao'yu her dönem ML değerlendirdiğini çıkaramayız.

Buraya kadar notları çıkardığım belgelerle ilgili kelime kelime notlar çıkarmadım. Genellikle anlayışlarla ilgili önemli gördüğüm sorunları ve gelişmeleri ortaya çıkarmaya çalıştım.

Notlarımı Konferans öncesi düzeltme imkanı herhalde bulamayacağım. Belki bu işi Konferans sırasında yaparım. Yetiştirebildiğim ölçüde diğer kamp tartışmaları ile ilgili taslaqlarla ilgili de notlar çıkarmaya çalışacağım. Konferansa hazırlığı, bu çalışma belli ölçülerde engellese de.

16.12.85

\*

#### CAFER'İN MERKEZ KOMİTESİ FAALİYET RAPORU'NA ELEŞTİRİLERİ

##### MK'NIN FAALİYET RAPORU ÜZERİNE NOTLAR (DÜZELTMELER DIŞINDA)

- 1) 2. konferansın 19 nolu kararının kardeşlere "açık çek" verme olduğu savunuluyor. Bu yanlıştır. S.2 alttan 2, 3, 4,5 p
- 2) Kardeşlerin 2. konfransta partiyi çekmek istedikleri yönünün ML olduğu söylenmiyor. S. 3, P. 5-6
- 3) Kardeşlerin eleştirilerine cevap verme planı, MK'nın planında yoktur. Bununla ilgili olarak önceden yazdıklarım geçerlidir. S. 7
- 4) 2. konferansta profesyonel kadro konusunda alınan kararın bu bağintıda yanlış olduğu belirtilmiyor. S. 12

##### ESKİ KARDEŞLERLE POLEMİK

- 1) Eski kardeşlerin 2. konferansa 'kötü' niyetle geldikleri ispatlanmaz bir iddiadır. s. 14

- 2) Eski kardeşlerle polemğin kısa sürede olsa kamuoyuna açılmamış olmasının nedeni üzerinde durulmuyor. Bu önemlidir. Kendi özel sayımda bununla ilgili tavır var. S. 19, P 5
- 3) Genel revizyonist tez sorununda takınılan tavır yanlıştır. Düzeltme taslağında da bu sorun tam düzeltilmiyor. Sorun yalnızca bir alıntının yanlış yorumu değildir. S.20, P 3
- 4) İç toplantıların, görüşlerin berraklığa kavuşturulması yönünde 'iyi' oldukları söyleniyor. Ben 'faydalı' denmesini daha doğru görüyorum. S. 20
- 5) 12 Eylül tartışmaları özetlenirken, 'parti inşası' bağintısında yapılan ideolojik yanlışlara değinilmiyor. S.21, P 5
- 6) Merkez Komitesinin GDS'e karşı polemikte 'esasta doğru bir çerçeve' çizdiği savunulmaktadır. Bu genel değerlendirme yanlıştır. 22/23
- 7) Parti inşası bağintısında bizim kardeşlerden 'belli ölçüde' etkilendiğimiz söyleniyor. Burayla ilgili yapılan düzeltme de sorunu tam çözüyor. S. 21
- 8) Partinin hatalarına karşı yoldaşların eleştirici gözle baktıkları vs. belirtiliyor. Kardeşlerle polemik içinde, kör güvenin önemli ölçüde yıkıldığı doğrudur. Ancak bütün yoldaşların eleştirici bir gözle yazıları inceledikleri tam doğru değildir. S. 23 son par.

##### PARTİ İÇİNDE GÖRÜŞ AYRILIKLARI

- 1) MK ve parti hücrelerinin yaptığı hataların Spartaküs ayrılığı için bahane olduğu belirtilirken; izlenen genel çizginin doğru olduğu belirtilmektedir. Bu yanlıştır. S.25/P 7
- 2) T'ye karşı yazılan cevapta yapılan hataların 'ikinci düzeyde' hatalar olduğu belirtiliyor. Bu da doğru değildir. S.27/P2
- 3) Aynı sayfada P 6'daki değerlendirme daha önce eleştirdiğim bir değerlendirmedir. Bolşevik S.-10-27
- 4) Çeviri sorunu-Türkçe verilmesi- değerlendiriliyor. Bununla ilgili önceden söylediklerim doğrudur. S. 28/P 2
- 5) "Temel hatamız" olarak muhalefet ve kardeşleri "çok iyimser" değerlendirmiş olmasının olduğu belirtiliyor. Bu da yanlıştır. Temel hata siyasi alandaki temel yanlışlardır. S.28/P 6
- 6) T ve Ş için önceden söylediklerim yine geçerlidir. S.28 son P

## ÖRGÜTSEL GELİŞİMİZ

- 1) Türkiye ile söylenenlerle karar tasarısında söylenenler aynı değildir. Bunun bilince çıkması gerekmektedir. S. 40

## ULUSLARARASI İLİŞKİLER

- 1) 3. konferans sonrası için 20. parti kongresinin incelenmesi görev olarak konmaktadır. Bu planla karar tasarısındaki plan aynı değil. S. 44

## YAYIN SİYASETİMİZ

- 1) İçteki çalışma dıştaki propaganda için vardır tespiti Metin'in eleştirdiği konuyla bağ içinde değil mi? S. 46

## KİTLE ÇALIŞMASI

- 1) 'kendine ML diyen hiç bir grubun T'de legal çalışma ve eylem yapma imkanının olmadığı' söyleniyor. Bu genelleme yanlış. S. 47

Son söz yerine

- 1) MK'nın çalışmalarının 'esasta olumlu' olduğu söyleniyor. S. 52

\*

Merkez Komitesi Faaliyet Raporu'na gelen eleştiriler hakkında, Merkez Komitesi'nin birlikte tavrı takınma imkanı Konferans içinde olmadığından, şöyle bir yöntem izlenmesi kararlaştırıldı:

Yazılı eleştiriler dışında eleştirileri olan yoldaşlar, bu eleştirilerini sözlü olarak getirecekler, ardından Merkez Komitesi üyesi DERVİŞ eleştirilerin tümüne tavrı takınacak, isteyen diğer Merkez Komitesi üyeleri de tavrı takındıktan sonra, Merkez Komitesi Faaliyet Raporu, bu tavırlar temelinde Merkez Komitesi'nin çoğunluğunun raporu, belgesi olarak kabul edilecek.

Tartışmayı aşağıda olduğu gibi aktarıyoruz:

"**FARUK:** Şimdi, Cafer yoldaşın Faaliyet Raporuyla ilgili getirdiği eleştirileri okudum. Oradaki eleştirilere genel olarak katılıyorum. Onun dışında Mustafa'nın getirdiği bir eleştiri var. Bu II. Konferansta örgütlenmeyle ilgili alınan, yani bir karar tasarısı vardır. O kararla ilgili Mustafa'nın getirdiği belli görüşler var. O kararın gelinen aşamada yorumlanmasının, işte Parti programının kabulü üzerine bir yorumlama var Faaliyet Raporunda. Onunla ilgili söyledikleri şeyler ve bu örgütlenme üzerine alınan karar tasarısının bizzat bu Tüzükle ilgili bölümü; yine şey yaptığı, ifade bozukluğuyla ilgili filan, o sorunla ilgili; 1 Nr.'nın II. Konferansta yaptığı konuşmayla ilgili; bu kompüter yazısını yazan yoldaş hakkında söyledikleriyle ilgili, onun bağ kurduğu noktalarda, o noktalara da katılıyorum.

Bunların dışında, bu Mustafa ile Cafer'in getirdiği eleştirilerin dışında, görebildiğim kadarıyla Faaliyet Raporunda s. 19'da ikinci paragrafta İbrahim'in 5 temel belgesinin değerlendirilmesiyle ilgili yapılan bir planlama üzerine bir görüş getiriliyor, şöyle deniyor: "Planın ikinci bölümünde de diğer eleştiriler için ayrılan altı aylık zaman, İbrahim Kaypakkaya değerlendirmesi için ayrılan altı aylık zaman da durumumuzu doğru değerlendirmeyen, prob-

lemlerin derinliğini görmeyen bir yaklaşımın varlığını gösteren bir zaman planlaması idi."

Burada zaman planlaması sorunundan çok, şu sorunun bilince çıkarılması gerekir ki, bu burada çıkarılmıyor, İbrahim'in 5 temel belgesinin değerlendirilebilmesi için önce o konuların, o konular üzerine genel bir eğitimin yapılması ve onun ışığında o şeylerin değerlendirilmesi sorunu berrak bir şekilde ortaya konmuyor. Görüşümce esas yanlışlık, bu planlamanın şeyinden çok, esas oradan kaynaklanan birşey. Altı aylık planlama içerisinde işte İbrahim'in yazıları değerlendirilecek. Ama bu yazıların içerisinde bir sürü konular var. Bu konuların içerisinde biz gerçekten de Marksist-Leninist ustalardan bu konuda eğitimleri yapıp ve bu konuları bizzat, ondan sonra İbrahim'in değerlendirilmesi noktasına tek tek noktalarda, yaptığımız eğitimin sonucu eğitmek şeklinde bir değerlendirme anlayışından çok, işte 6 aylık süre içerisinde, toptan bir İbrahim'in o yazılarının değerlendirmesi şeklinde bir değerlendirme perspektifiyle konulan bir plan. Görüşümce böyle bir değerlendirme gerçekten de verimli bir değerlendirme olmayacağı görüşündeyim. Esas olarak bunun bilince çıkarılması gerekirdi. Orda bu pek bilince çıkarılmıyor.

Sayfa 39'da üye gelişmesiyle ilgili bölümle ilgili: Bu bölümde de somut işte üyelerimizin oranı ortaya konuluyor, milliyetler sorunuyla orantıya konuluyor filan. Şimdi ben bunun genel olarak böyle konmasına karşı değilim, ama bizim somutumuzda bu, küçük bir teşkilat olduğumuzdan dolayı, üye sayılarımızın sınırlılığını da göze aldığımızdan dolayı, bazı orantılarla —teşkilat içerisinde belli bilgisi olan insanların, bu orantılardan kimin ne kadar, ne olduğunu çıkarabilecek bir durum söz konusu. Ki eğer geniş bir örgüt olsak ve bu anlamda böyle orantılarla sunsak, problem yok. Ama bizim somutumuzda problem. Çünkü en azından yani teşkilatla biraz ilgili olan insanlar bunu çıkarabilirler, işte kaç kişi, kaç üye olduğunu bilmem neyi çıkarabilecek durumdadırlar. Ve bu anlamda da bu noktaya dikkat çekilmesi gerekir. Bir anlamda illegalite ihlali de adlandırılabilir bu şekilde.

Sayfa 55'te II. Konferansa geçmişimizle ilgili bir özeleştiri taslağı sunuluyor. Bu özeleştiri taslağı II. Konferansta bizzat Merkez Komitesi'ne tekrar, II. Konferansta yapılan değerlendirmeler ışığında tekrar yazılıp Partiyeye sunulması kararı alınıyor. Bu noktada da herhangi birşeye rastlamadım. Merkez Komitesi'nin burda en azından neden sunulmadığı, neden yapılmadığı noktada herhangi bir açıklama yok.

Sayfa 55'te yine bu Kemalizm değerlendirmesi var. İşte 1927'de, Stalin 1927'deki değerlendirmesiyle, İbrahim'in Kemalizm hakkındaki değerlendirmesinin bu noktada, karşı-devrimci olma noktasında esasında aynı olduğu söyleniyor. Yalnız şöyle bir problem var, o bilince çıkarılmıyor: İbrahim 27'de Kemalizmi karşı-devrimci olarak değerlendirirken, Stalin 27'de Kemalizmi karşı-devrimci olarak değerlendirirken, '27 öncesinin durumu hakkında da İbrahim, benim bilebildiğim kadarıyla, bizzat işte Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğundan beri faşist diktatörlüktür şeklinde bir değerlendirmesi var. Burda belli bir çelişki var. Bu çelişkinin de, faşizm noktasında da bu çelişkinin tespit edilmesi gerekir. Şimdi o tespit edilmiyor.

Evet, genel olarak benim söyleyeceklerim bunlar.

**ERMİŞ:** Birinci nokta A) ile olan çalışmalar. Benim göstermek istediğim, bunun ikinci paragrafı. Sayfa 30. "Bu temel noktada sorunlara yaklaşım farklılığından kaynaklanan ayrılık birçok noktada kendini şu veya bu biçimde yansıtmaktadır" tespiti var. Ben burada sonuçla sebebin karıştırıldığı görüşündeyim. Tüm bu Mao Zedung değerlendirmesi, vs. benim için Marksist ilkelardan çıkarak, çizgilerde bir farkın, çizgilerinde gördüğüm sorunlarla bağlantılı şeyler. Yani ben bu sonuçları sanki olduğu gibi gökten indim koymuşum ve ondan sonra ona göre problemler ortaya çıkmış gibi bir yaklaşım. Ki benim açımdan bu doğru değildir. Ve esas olan benim açımdan içerik sorunu. Marksist-Leninist ilkelerin nasıl savunulduğu, nasıl savunulması gerektiği sorunu! Bunu belirtmek istiyorum burada.

Diğer bir noktada bu M ve C ayrılığı ile ilgili Celal yoldaşı ben gördüm, bu Konferansa bir yazı gönderdi , şimdi mi ele almak istersiniz ? (Ara konuşmalar )

Yazı şöyle : "TKP/ML(B) 3.Konferansına " (Divan : şu anda buna gerek yok ) Yok değil mi ? ( Divan : Yok, sen yorumlamayı yap ) Yani arkadaşların bil-hassa şimdiki durumlarını göz önüne alarak , adamların bu entelektüel kaçma filan davasıyla ilgili tespitleri ben doğru bulmuyorum . Bil-hassa Celal yoldaş açılardan sorunun teorisi ile ilgili sorular olduğu görüşündeyim, esas sorunun . Arkadaşın kanısı , benim çıkarabildiğim kadarıyla , bizim partinin bu teorik soruları çözemediği , bu meydana bilhassa kendisinin de güvendiği yoldaşlara karşı güvenini yitirmesi söz konusudur . Dolayısıyla için kendisine kaldığı kanısı var ve buna yönelmek zorunda kalıyor . Hatta son gördüğümde ettiği laflardan birisi

**Ermiş :** .. Onlar uğraşsın teorisiyle, ben uğraşırım pratikle şeklinde koydu. Benim gördüğüm yoldaşın bu bölüme sırasındaki esas problemi, hakikaten teorik sorunların çözümü, bu yönde partinin attığı adımlara duyulan kuşku ve güvensizlik , dolayısıyla bunu burjuva entelektüelliği , vs. olarak isinlendirmeyi ben doğru bulmuyorum . (Divan : Tamam mı ) Benim diyeceğim bu kadar .

**Divan :** Başka faaliyet raporuyla ilgili eleştiri ve itirazda bulunmak isteyen yoldaşlar . Evet , başka kimse yoksa o zaman . Ha buyur .

**Selami :** Ya ben faaliyet raporuyla ilgili değil de Kemalizm bağintısında arkadaşın söylediği , yani tartışmamızın konusu bu değil de sadece bir şeyi hatırlatma mahiyetinde şey yapıyorum . Benim kavrayabildiğim kadarıyla Stalin , 1927 lerin Kemalistleri için değil . 1927 de bu tespiti yapıyor ve yanlış hatırlamıyorsa , 1921 lerin Kemalistleri için bu tespiti yapıyor . Yani ama tesbiti 27'deki bir tartışmada , bunu böyle söylüyor . (Ermiş : Kemalist devrim için )

**Divan :** Doğrudan, yani, neyse . Faaliyet raporuna başka itirazlı filan olan yoldaş yoksa , getirilen eleştirilerle ilgili doğrudan MK adına veya hatta MK üyeleri tek tek tavrı takınacaklar . O bölüme geçiyoruz . Şimdi yoldaşlar tavrı takınacaklar . Evet .

**Derviş :** Ben , şimdi gelen , önce gelen sözlü eleştirilerle ilgili tavrı takınacağım . Sonra da yazılar,da getirilenlerle ilgili . Ermiş yoldaştan başlayarak : M , C ile ilgili olarak yapılan tespit şöyle : 29.sayfada: (Faruk : Yoldaş , ilkesel bir eleştirim daha vardı , onu unuttum, o da ilkelere ilgili . Ulusal sorunun tartışıldığı yerler İbrahim'in ulusal sorunun üstünü pazar sorunu olarak ortaya sürdüğü görüşü var . Bu faaliyet raporuna eklerde sayfa 3 de şöyle deniliyor : "Bu bağintıda şunu da tespit etmek istiyorduk ki İ. Kaypaklıya genel anlayış açısından milli meseleyi proletarya önderliğinde devrim sorunundan bağımsız bir sorun olarak ele almamıştır . " deniliyor . Bu benim olduğu kadar bir yoldaşın da eleştirisi , birlikte çalıştığımız hücrede , yani bu şey olarak , bunun ikisinin birbirleriyle geliştirdiği bizzat İbrahim bu meselemin özümlü, pazar sorunu olarak kavradığı ama bu eklerde de denildiği gibi , İ. Kaypaklıya genel anlayış açısından milli meseleyi proletarya önderliğinde devrim sorununa bağli olarak ele almıştır sorunu . İkisi birbirleriyle geliştirdiği düşüncesindeyim . ) Evet , Peki .

Şimdi M, C ile ilgili olarak yapılan tespitler 29. sayfadadır . 29. sayfada bu konuda söylenenlerde ben bir yanlışlık görmüyorum . Bu konuda , söylenen genel değerler, önce ayrılık , siyasi ayrılık gerekçeleri , ideolojik ayrılık gerekçeleri sayılıyor , ardından bu kısa yoldan ayrılık yolunu , henüz ideolojik mücadelenin belgeleri parti içinde tartışılmadan kısa yoldan ayrılık yolunu tutmayı tercih etmiştir tesbiti yapılıyor. Bunlar olgu tespitleridir . Ardından şunlar söyleniyor , herhalde yoldaşın itirazı buraya anlayabildiğim kadarıyla : "C ve M nin tavırlarının ortak noktası , yenilgi gerçeği karşısında , ML bilimine duyulan aydın güvensizliği , köktenli olmak adına ML nin sınıf

mücadelesi alanındaki ilkesini sorun haline getirme ve bireylerin özgürlüğünü sınırlandıran örgütlü çalışmaya düşmanlıktır . Bunlar yenilgi döneminin tipik aydın hastalıklarının ürünü olan kişilerdir . Bunların ayrılık için getirdiği ideolojik -siyasi gerekçeler, gültü ayrılık-ları gerçekte "bağımsız çalışma" isteğinin bahane edilmiş gerekçeler olarak görülmektedir. Bu arkadaşların bütün gelişmesi bu tezisini haklı gösteren bir gelişmedir. Herhalikarda bu kişilere karşı yürütülen ideolojik mücadele, bizim açımızdan özellikle ML eğitiminde bugün nereden başlamalı sorusuna cevap verirken verilen doğru cevabın doğru gerekçelendirilmesi konusunda ilerletici bir rol oynamıştır.konferans içinde bu noktada savunulan bu yanlışları ortaya çıkarılmıştır.

Diğer yandan "bağımsız devrimcilik" akımının bizim içimize kadar ne biçimlerde yansıdığı ve ne kadar tehlikeli boyutlarda olduğunu göstererek bu alanda mücadelenin önemini daha iyi kavramaya yardımcı olmuştur." Bunlarda beno yanlış bir şey yoktur.Bugün geldiğimiz yerde ek olarak bunlara karşı ideolojik mücadelede,an azından ideolojik mücadeleyi yürüten,doğrudan yürüten yoldaşların,yani Bahtiyar yoldaşın ve İsa yoldaşın bir bağintıda evet esasta yanlış pozisyonunda durduklarını tesbit etmek gereklidir.Ama bu şeyin,özellikle Ermiş yoldaşın karşı çıktığı aydın güvensizliği,köktenli olmak adına ML in sınıf mücadelesi alanındaki ilkelere sorun haline getirme,bireylerin özgürlüğünü sınırlandıran örgütlü çalışmaya düşmanlık gibi tesbitlerin doğruluğunu beno ortadan kaldırmıyor.Ben hala bu değerlendirmenin doğru olduğunu düşünüyorum.Bu niyet -ten bağımsız bir şeydir,objektif olguların gösterdiği budur beno.

A ile ilgili konuda:orda söylenen şey yaklaşım farklılığı olduğu,olaylara yaklaşım farklılığı olduğu.Bir anlamda,evet,ideolojik bir ayrılık,dünyaya bakış açısının,yaklaşımın değişik olduğu,bu yüzden ayrı ayrı.Yoksa,yoldaş bilsem Mao Zedung'a revizyonist dediği için vs.Revizyonist dememesinin belli bir yaklaşımdan,başka bir yaklaşımdan,bizim yaklaşımından değişik bir yaklaşımdan kaynaklandığı ve bu yaklaşımlarda değişiklik var olduğu sürece,yani ayrılığın şeyinin kaçınılmaz olduğu vurgulanıyor.Yoksa yani, kesinlikle bu sonuçlara vardığı için vs. bağı,bağı galiba yanlış kuruyor yoldaş.Alttaki ömlede esas meselemin yaklaşım farklılığı olduğu söyleniyor.Yaklaşımında da benim anladığım,evet,ideolojik bakış açısı,dünyaya bakış vs. sorunudur.Badur ayrılık.Evet,başka türlü ifade edersek ML ilkelere savunulması,nedir ML ilkelere meselesindedir ayrılık.

Faruk yoldaşın getirdiği eleştirilerle ilgili olarak 59. sayfada ve esastında o sayfalardaki getirdiği eleştiriler MK'nın tesbitleriyle ilgili eleştiriler değil,doğrudan doğruya konferansın tavrıyla ilgili eleştirilerdir. Konferans bildirisi bir ön konuşma olan,arkada bir ek belge vardır raporunda orda tabiki konferans bildirisi,var olan,alınan kararları duyurmak için yazılan bir şeydir,bu anlamda da orda işte bunların arasında evet başka bir gelişme de vardır vs. diye bir şeyin konuşma yerisidir.O anlamda orda değiştirilecek,düzeltililecek bir şey yoktur yani,konferans bildirisinde düzeltililecek,değiştirilecek bir şey yoktur.Bu anlamda yoktur. Ulusal sorun bağintısında ben yoldaşın gördüğü tez olarak gelişmeyi görmüyorum.Ben orda İ.Kaypaklıya'nın milli meseleye ilgili olarak tespitlerinin doğru olduğunu,ek konduğunda yani ne anlattığını,ne anladığını açık -landırdığı noktada problem görmüyorum.İ.Kaypaklıya'daki sorunun bu bağintıda teorik bir,ne diyeyim aise,berrakamlık olduğunu,berrak olmasa olduğunu yoksa sorunun işte emperyalizm çağında emperyalizmden,yada emperyalizme karşı mücadeleden bağımsız ele alma şeklinde,pratik sonuçları itibarıyla bir sapma olduğunu düşünüyorum.Ama beno şu açık yani,şimdiki görüşüne göre,evet,İ. Kaypaklıya'nın Türkiyedeki Milli Mesele adlı eserinde bağintı içinde,milli meselemin özü pazar sorunudur şeklindeki tesbiti orda durmaktadır.Sorum bunun nasıl açıklanacağı sorunudur.Ben sorunu böyle görmüyorum.Yoksa bu yoktur şeyi buna gerçek durumun doğru tesbiti olarak görmüyor.Ama bu herhalde öümüzdeki dönemde milli meseleyle ilgili tartışma bağintısında yeniden ele alınıp çözülecek bir meseledir.

55. sayfa da yine qeyde, konferans bildirisinde özeleştiri taslağı mesele-  
sinde alınan karar vardır. Bu noktada gerçekten de konferans bildirdi tasla-  
ğında partiye sunma qeyi alınmıştır, ancak bir sürü meselede olduğu gibi  
konferansın planladığı ve tesbit ettiği görevler, II. Konferansın tesbit  
ettiği ve planladığı görevler çözülmüştür, araya başka sorunlar girmiştir.  
Bununla ilgili ön tarafta belirli bir açıklama vardır, bizim planımızı uy-  
gulamadığımız, uygulayamadığımız yönünde tesbitler vardır. Yine bu, yani bil-  
diri bağintısında bunun söylenmesi mümkün değil yani. Bu bağintıda esas  
tartışılacak sorun, eğer özeleştiri taslağının ne olduğu bilince çıkartıl-  
lırsa, böyle bir özeleştiri taslağının II. Konferansta yeniden işte III.  
Konferansa sunulmak üzere karar alınması, oldukça geniştir bu özeleştiri  
taslağı. 78 e kadar olan bölümü olduğu gibi içeriyordu. Ne kadar doğru ol-  
duğu sorunu vardır. Ben, şimdiki kafam olsa yani o kararı almışsam, Alın-  
da eski kardeş örgütlerin bu kararın alınmasına bir itirazları filan olma-  
ması da benim açımdan şimdi dönüp baktığımda ilgaç yani, çün-  
kü onlar biseden II. Konferansta çok daha berrak görme durumundaydılar  
bazı noktalarda sorunları.

39. sayfa ile ilgili getirilen eleştiri doğrudur. Evet bizim durumumuzda bu  
tesbitlerin yapılmasının ötesinde legal bir broşürde basılması kesinlikle  
yanlıştır. Böyle bir konferansa böyle bir şeyin getirilmesinde bir sakatlık  
yoktur oranların, ve fakat legal bir broşürde bunların basılması olmasa kö-  
tüdür. Gerçekten bunun üzerinde yeterince düşünülmeyişi gösteren bir  
olgı. Bundan sonrası için ders olmalı..

19. sayfa 2. Konferansa ilgili getirilen eleştiri. Evet esas mesele zaman  
problemlerden çok başka meselelerdir. Ama orda tartışılan bağinti, o nokta-  
da yalnızca zaman planlaması bağintısı, sorun böyle bir sorun.  
Katıldığım dediği, işte şimdi yazılara gelelim. Yoldağların süzlü getirdi-  
ği eleştiriler bunlar. Yazılara gelelim. Ünce Cafer'in yazısı ki, üst  
üste bindiği noktalarda aynı zamanda da Mustafa yoldağın yazısına tavrı.  
"2. Konferansın 19 no'lu kararının kardeşlere "açık çek" üzerine olduğu  
savunuluyor. Bu yanlıştır." Bu genellikle hayır, bu doğrudur. Gerçekten de  
ikinci konferansa, ikinci konferansta aldığımız karar kardeşlere açık  
çek verme tavrıdır.

"Kardeşlerin 2. Konferansta partiyi çekmek istedikleri yürüngenin ML oldu-  
ğu söyleniyor." Doğru söyleniyor. Bu bağintıda tartışılan bağintıda  
yürüngenin ne olduğu, vs. sorununun tartışılması eksiklik, hata, bunun  
düzeltilmesi gerekli. Ancak, bu yapılırken ben kesinlikle ML yürüngeneye  
çekmek istiyorlarda şeklinde sınırsız, ayrımsız bir genel değerlendirmeye  
de karşısın. Çünkü çekmek istedikleri yürünge ML değil, kendi çizgileri,  
genel olarak ML değil, ML gördükleri çizgidir. Ki belli noktalarda bu  
ML'den aynı değildir. Ben GDS'in çizgisinin eşittir ML olduğunu (ara  
konuşma) Ben sadece tavrı (Cafer: ML olduğu denirken yani GDS'in çizgisi  
ML ile eşitleniyor mu) Ben o anlamda diyorum ki ML bir yürüngeneye değil,  
kendi çizgileri yürüngeneye çekmek istiyorlardı. Çizgilerinin ML olduğu  
ölçüde ML yürüngededir bu yürünge.

"Kardeşlerin eleştirilerine cevap verme planı, MK'nin planında yoktur"  
Olgudur bu. MK'nin planında bunun olmadığı. Ancak bunun olgu olduğu kadar  
bunun MK içinde bir sonraki plan için planlandığı yani 3 aylık plandır  
MK'nin koyduğu. Ondan sonrası için bunun planlandığı da benim açımdan  
olğudur. Sorunda benim tavrım böyle..

"2. Konferansta alınan, profesyonel kadro konusunda alınan kararın bu ba-  
ğintıda yanlış olduğu belirtiliyor." s. 12 ile ilgili. Bu konuda ele-  
ştirinin hangi bağintıda, ne bağintıda olduğu. Parti, herhalde, "parti ü-  
yelerinden partinin verdiği her görevi, parti işçisini çalışmaya hazır  
olmasını talep etmek, aslında bütün komünist partilerinin tüzüklerinde yer  
alan parti üyesi partinin verdiği her görevi yapmaya hazır olmalıdır" çek-  
lindeki genel hükmün tekrardan başka bir şey değildir. (Cafer: İster-  
sen bir açıklama: Profesyonel çalışmaya hazır olanların parti üyeliğine  
kabul edileceği tezine bir eleştiri.) Evet, evet. Burada parti işçisi  
olmaya hazır olanın özel olarak belirtilmiş olmasının anlamı, buna verdi-

ğinin önemli gösterektir. Gerçekten de bizim bugünkü ihtiyaç  
duyduğumuz üyeler parti işçisi olmaya da hazır olan, yalnızca süle ha-  
zır olduğunu açıklayan değil, buna yetenekleri olan ve kendini bu yönde  
geliştiren üyelerdir. Ben, içinde bulunduğumuz durumda, evet mesele böyle  
bir ortanda, genel olarak herkes için açık olan parti tüzüğünde açık olan  
aslında var olan "belli bir noktada belli bir soruna bilince çıkartmak"  
için özel kararlar alınmasında bir problem görüyorum. Ancak şu olgudur  
ki evet alınan bu kararın Türkiye'ye gitmeye, bilene neye bağintısı var-  
dır. Ben, alınan karardan çok bunun uygulanmasının nasıl olacağı konusun-  
da, bunun ne anlama geleceği konusunda, vs. 2. Konferansta bir berraklık  
kasmılması olmasını yanlış buluyorum.  
Eski kardeşlerle polemik bağintısında "Eski kardeşlerin 2. Konferansa "kü-  
tü" niyetle geldikleri, ispatlanmas bir iddiadır." 15, 14. sayfa da. Bur-  
da iyi niyet, kötü niyet değil objektif bir sorun tartışılıyor. Ve geti-  
rilen bizim açımdan sorunun nasıl görüldüğü anlatılmaya çalışılıyor. Ge-  
tirilen tüm eleştiri ve önerilerin tüm sertliğine rağmen iyi niyetle geti-  
rildiğini, amacının bizim hatalarımızı aşmada bize yardımcı olmak oldu-  
ğunu düşünüyorduk. 2. Konferanstan sonraki gelişmeler bizim bu değerlem-  
dirmelerimizin yanlış olduğunu gösterdi. Ne bağintıda gösterdi. Şu bağin-  
tida gösterdi. Bu anlamdan bir bölümünün açımdan, getirilen eleştiri-  
lerin hataları aşmada yardımcı olmak, vs. olmasının ötesinde, bir takım  
(...) lerle, bir takım amaçlarla da getirildiği benzer 2. Konferanstan  
sonraki gelişme içerisinde ortaya çıkmıştır.

"Eski kardeşlerle polemik kasa sürede de olsa kamuoyuna açılması olma-  
sının nedeni üzerinde durulmuyor. Bu önemli." Bu önemli. "Evet bu konuda getir-  
diği eleştiri yoldağın doğrudur. Esas olarak doğru bir eleştiridir.  
"Genel revizyonist tas sorununda takınılan tavrı yanlıştır." Evet bu konu-  
da aldığımız kararla uyum içinde getirilmelidir.

"İç toplantıların, görüşlerin berraklığa kavuşturulması yönünde "iyi" olduk-  
ları söyleniyor. Ben "faydalı" denmesini daha doğru görüyorum." Evet prob-  
lem yoktur.

"12 Eylül tartışmaları üsletirken "parti inşası" bağintısında yapılan  
ideolojik yanlışlara değinilmiyor." Bu eleştiriyi tam olarak anlamadım.  
O yüzden şu anda bir şey diyemem durumda değilim.

"Merkez Komitesinin GDS'e karşı polemikte "esasta doğru bir çerçeve" çiz-  
diği savunulmaktadır. Bu genel değerlendirmeye yanlıştır." Evet yanlıştır.  
Bütün tartışmalarımızın sonucunda sorunun böyle olmadığını tespit ettik.

"7) Parti inşası bağintısında bizim kardeşlerle "belli ölçüde" etkilendiği-  
mis söyleniyor. Bununla ilgili yapılan düzeltme de sorunu tam çözmüyor."  
Tam çözmekten ne anlaşıldığına bağlı, Kesinlikle iki satır içinde, yani  
bu şeyin tam bence esasta çözüldüğü sorun. Yani yönünün ne olduğu, vs.  
belli. Bundan sonrası, yani detaylandırılmalı, geliştirilmeli. Benzer  
yönü doğrudur yaptığımız tespitlerin.

"Partinin hatalarına karşı "yoldağların" eleştirici göle baktıkları  
belirtiliyor. Kardeşlerle polemik içinde, kör güvenin önemli ölçüde yıkıl-  
dığı doğrudur, ancak bütün yoldağların "eleştirici göle" yazıların ince-  
ledikleri tam doğru değildir." Genel açımdan konuşmada ben problem  
görüyorum bu tespitler içerisinde. Yoldağlar ekiye göre, şeye, istersenis  
o bölümü açıp okuyalım. Burada anlatılan şey bu polemikğin hangi rolü oynadı-  
ğı, eleştirici yaklaşım konusunda parti içinde. "Polemikğin gelişmesi  
bunun dışında bizim içinde bizim yollarımıza körce güvenin artık bütün-  
miyle yıkıldığını, körce güvenin bütünüyle yıkıldığını, yoldağlarımızın  
yazılarımıza eleştirici göle baktığını, partinin hatalarını aşmaya hazır  
olduğunu belgelenmiştir. Partinin, içinde canlı bir tartışma olan, ideolo-  
jik mücadele olan bir varlıktır." Bu onun gelişmesinin de garantisidir.  
Açıktır ki yoldağların eleştirici yaklaşımında farklılıklar vardır, şey-  
de, sorunlara, hep aynı derecede eleştirici yaklaşmamaktadırlar.  
Bu açıktır. Ama burada tartışılan bağintıda, kesinlikle yoldağların han-  
gisinin hangi derecede eleştirici yaklaştığı problemi değildir. Şeyi, ya-

ni genelde eleştirici bir yaklaşımın, bu şeylerle bağlantılı, özellikle bu polemik sonrasında ortaya çıktığı, o eski körce güvenin, bir bölüm için zaten yoktu, körce güven, yani onu tespit etmek lazım. Bir bölüm için var. Varolanlar için körce güvenin iyice sarıldığı, evet yakıldığı bence gerçek durumun tespiti. Yani bu şeyle ilgili, hem doğru, hem yanlış, böyle görüyorum şeyi.

"Parti içinde görüş ayrılıkları" bölümüyle ilgili olarak: "Merkez Komitesi ve parti hücrelerinin yaptığı hataların, Spartaküs ayrılığı için 'bahane' olduğu belirtilirken islenen genel çizginin doğru olduğu belirtilmektedir. Bu yanlıştır. Eleştiri doğrudur.

"E'ye karşı yazılan cevapta yapılan hataların 'ikinci düzeyde' hatalar olduğu belirtiliyor. Bu da doğru değildir. Eleştiri doğrudur.

"Aynı sayfada p. 6 daki değerlendirme daha önce eleştirdiğim bir değerlendirmedir." Paragraf 6 daki, hangi sayfa, 27. sayfa 6. paragraf, 1,2,3 4,5,6 Evet bu noktada 1 Mayıs'la ilgili yaptığımız değerlendirmeye ilgili bir noktadır. Bu noktada da doğrudur eleştiri.

Çeviri, 4.noktada doğrudur. "Çeviri sorunu -Türkçe verilmesi-değerlendiriliyor, bunlarla ilgili önceden söylediklerim doğrudur" Yoldaşın eleştirisi doğrudur.

"Temel hatamız" olarak muhalefet ve kardeşleri "çok iyimser" değerlendirilmiş olmasının olduğu belirtiliyor. Bu da yanlıştır. Temel hata siyasal alandaki temel yanlışlardır. "Bu noktada", bu iyimser yaklaşımın da, ama çok önemli bir rol oynadığı bence olgudur. Ama esas mesele bu değildir.

"T ve Ş için söylediklerim geçerlidir." Pilleri bitti meselesiyle ilgili, zaten düzeltme yapılmıştı.

"Ürgütsel gelişmemiz"le ilgili olarak: Birinci madde: "Türkiye ile söylenilenlerle 'Kazan tasarısında' söylenilenler aynı değildir. Bunun bilince çıkması gerekmektedir". Evet, 1984 daki durumdan bu yana sepeyce şey değişmiştir Türkiye ile ilgili olarak. Bu herkesin bilincinde olmalıdır.

"Uluslararası ilişkiler" (Caferi Yoldaş söylediğine ek olarak şey.)

Derviş (devam): Ürgütlenme perspektifi bağlamında, Türkiye ile ilgili tartışığımızda herhalde daha geniş tartışacağız, belgelerden de görebileceğimiz gibi MK'nin önce Türkiye'de, Türkiye için, Türkiye'deki bütün örgütü yürüten Türkiye içinde merkezi bir kademe kurma şeyi yoktur, anlayış perspektifi. Bunu bugünkü durumda ne gerekli görüyordu, ne de doğru görüyordu. Özellikle Türkiye'deki yoldaşların ısrarlı tavırları sonucunda da, böyle diyelim bu şeyden vazgeçildi ve Türkiye'de bir merkezi yapı oluşturulması yönünde bir karar alındı. Bunun yapıldığı dönemde yazıldı bu MK raporu. Daha sonra esasında yapılan bu işin hatalı olduğu, daha önceki perspektifimizin gerçek duruma uygun bir perspektif olduğu, vs. kayıplardan sonra da bir kez daha tespit edildi. O yüzden, getirilen karar tasarısındaki, perspektif, ürgütlenme şemasıyla filan ilgili perspektif Türkiye'de değişik. Aynı zamanda kılavuz nazıl dayanacağı-mız filan konusunda da tabii gelişmelere uygun olarak, gelişmeler sonucunda yeni bir takım şeyler getirilmiştir, çok, bu anlamda da önemli farklılıklar vardır.

"Uluslararası ilişkiler" bağlamında, "2.Konferans sonrası için 20. Parti Kongresinin incelenmesi görev olarak konmaktadır. Bu planla 'karar tasarısındaki' plan aynı değildir" Doğrudur. Bu tespit doğrudur. Bu tespitin ötesinde, esasında belli bir anlamda çalışma planında belli bir perspektif değişikliği de vardır, 1984 daki şeyle. Ben bunu karar tasarılarının eklerinde bir yazıda, çalışma planıyla ilgili yazıda açıklamaya çalıştım, bu çalışmanın nasıl bir çalışma olduğunu filan açıklamaya çalıştım. Onla bağlantılı tartıştığımız da ortaya çıkacaktır. Sorun çözülmüş bir sorun değildir. Çalışma planının tartışması içinde bu sorunu samirane, yani iyice bilince çıkararak derinlemesine tartışmamız gereklidir. Sorun böyle bir sorundur.

"Tayın siyasetimiz"

"İçteki çalışma dıştaki propaganda için vardır tespiti Metin'in eleştirdiği konuşuyla bağli içinde değil mi?" Şimdi bağli nasıl kurulduğumu pek kavramıyorum, fakat içteki çalışma dıştaki propaganda için vardır. Evet, bu bağlamda sorun, işte yaptığımız propaganda, dışta yaptığımız genel-de çalışmamız bizim güdümüzü aşar mı yoksa, güdümüze uygun yoksa onun altında bir çalışma olup olmadığı. Çekirdak yaratma bağlamında özellikle teorik sorunların açıklığı kavuşturulması, içimizdeki yoldaşların eğitilmesi konusunda yaptıklarımızla ilgili, propaganda işlerini yan yana koyduğumuzda, dışta yaptığımız, bunların ayrılmazlığına doğru ayrılmazlıkta olup olmadığı sorundur. Budur değerlendirilmesi gereken. Bu noktada belli, benimsedi problemlerimiz vardır. Onları da çeşitli konuşmalarda filan ortaya koymaya, yazılarda konuşmalarda ortaya koymaya çalıştık.

"Kitle çalışmasıyla" ilgili:

"Kendine ML diyen" hiçbir grubun T'de legal çalışma ve eylem yapma imkanı olmadığı söyleniyor. Bu genelleme yanlıştır. Evet, eleştiri doğrudur, bu kadar genel koymamak lazım.

"Esasta olumluluk" konusunda domin tartıştık.

"EK İKİTİM" ilgili olarak:

"Bürokratik plan tartışması devam ediyor. Bununla ilgili olarak '85 kampında Hüseyin'in söylediklerini doğru buluyorum. Bununla ilgili olarak, benim burada Konferans sırasında, benim açımdan, söylediklerim geçerlidir. Parti karar almıştır bu konuda, bu anlamda tartışma bir noktada kapanmıştır. Ama ben görüşümün yanlışlığı şeyinde değilim yani, bu konuda ikna olmuş değilim. Ama benim açımdan o tartışma çindilik noktalanmış bir tartışma -dır.

"ML çizgi tartışmasında TKP/ML çizgisinin 1972 değerlendirmesi ile ilgili söylenenler önemlidir. Bu bağlamda 'Aydınlık' problemi ortaya çıkmaktadır. Ben bir problem görmüyorum bu bağlamda. Eğer o yaptığımız tespitler Aydınlık için de geçerli ise bugün biz bir sakinçe görmeliyiz Aydınlık'la da o dönem için ML değerlendirme konusunda.

İbrahim ayrıldıktan sonraki dönem için demiyorum sorunu. İbrahim içinden çıkamadan önceki dönem için söylüyorum. İbrahim görüşüne göre Aydınlık'ın çizgisinin o gün en azından ML olarak kabul edilen çizgi olmadığını ideolojik mücadeleyle ispatlayarak ayrılmıştır Aydınlık'tan. Bana sorun böyle görünmüyor.

"13 Numara'nın ML parti için öne sürdüğü şartlar ile, Lenin'in parti adlandırması arasındaki fark nedir, vs." Kelime olarak fark olmayabilir ama ideolojik yaklaşımlarda bence taban tabana zıttır savunulan görüşler. Bu parti tartışması bağlamında içerisinde zaten tartıştık sorunu.

"İbrahim Kaypakaya'nın 'her dönemde' Türkiye'de faşist, yarı-faşist diktatörlük vardır tezini savunduğu söylenmektedir, bu doğru değildir. 1925'e kadarki dönem İK faşist diktatörlük, vs. görüşü. Bana ilgili şu anda bir şey söyleyecek durumda değilim. Yeniden bakmam lazım İbrahim'e. Bana yani, kurulduğu andan itibaren faşist, yarı-faşist görüşü gibi geliyordu. Ola ki mümkündür yani. Evet bakmam lazım yani, mümkündür.

"GDS temsiliyetinin 1 No. için" Bu bağlamda şey olabilir, yani Kurtuluş Savaşına bir hısı vardır, hemis şey yerleşmiş olabilir, bu bağlamda bir problem olabilir. Ama ki Komünizmin eğitici faşizm olduğu filan konusunda bir anlamda İbrahim'de ben bir problem görmüyorum. Sorun böyle gördüğümü filan düşünüyorum. Onun yerleşip yerleşmediği, o, kurtuluş savaşının hısı, demokratik bilmes ne konusunda ne rol oynadığı konusunda bu olabilir, yani bakmam lazım.

"GDS temsiliyetinin 1 No için" ne kuş, ne balık" anlamına gelen bir değerlendirme yaptığı, ancak bu değerlendirmenin klasiklere dayanarak ispatlanmasından olduğu söyleniyor. Ama bir başka bağlamda Mao... Bu konuda eklerde açıklama var. Ordaki açıklama geçerlidir. Evet, böyle bir değerlendirme de, evet yapılabilir belli bir süre. Sorun o adamların değerlendirilmeye mi sahip oldukları idi o dönemde, yoksa başka bir değerlendirmeye mi?



di, bu konuda karşı çıktılar, bu noktada biz, bence eğer kabul ettiremiyorsak 3 ayrı yürüyüş yapmalıydık ve bütün ideolojik mücadelenin belgelerini de bu yürüyüşlerde yayınlamalı ve bu mücadeleyle birleştirilerek doğru olanın bu olduğunu pratikte göstermeye çalışmalıydık. Ben sorunu böyle görüyorum.

"Eylem birliğine kimlerin çağrılacağı ile ilgili yapılan yanlış, 82, 12 Eylülünde bizim yaptığımız hata bundan bağımsız değil, vs." Doğrudur, bunlar başı olan hatalardır.

"Eski kardeşlerin bizimle kardeşlik ilişkilerini kesmeleri ile, bizim muhalefeti değerlendirmemiz arasında önemli bir fark yoktur. İkisi de düzelme ihtimalini dışlamaktadır." Bu bağlamda, bu bağlamda evet öyle. Bu bağlamda ele alındığında yalnızca öyle.

"Tartışmada bizim geneli itibarı ile doğru görüşler savunduğumuz ispatlanabilir değildir." Doğrudur. İspatlanabilir değildir.

"Parti inşası ile ilgili b7 de ortaya konulan görüşlerde tartışma konusu olan bölümlerle ilgili görüşlerin esası değişmiştir." Bence değişmemiştir. Tartışılan esas unsur birinci aşamada teorinin merkezde durup durmayacağı sorunudur. Hiç bir şeyde, tartışılan sorun bu şekilde konuşmamıştır. Birinci aşamada teorik, bir tek 13'ün, 13'e verilen cevapta böyle tartışılmıştır. Onun dışında bu böyle tartışılmamıştır.

"Yoldaşların yazılarımıza eleştireci göze yaklaştıkları sorunu, tam gerçeği yansıtmamaktadır." Doğru Nasıl yansıttığımız, nasıl yansıtmadığımızı demin anlattım.

"2. Bölüm.

13 ile ilgili görüş ayrılıklarının derinliği sorunu, 13'ün önemli bazı konularda haklı olduğunu düşünüyorum. Parti inşası ile ilgili." Ben, 13'ün esas pozisyonunun yanlış olduğunu, MK'nin raporunda da bunun tespiti edildiğini ve bu noktada da bir problem olmadığını tespit etmek istiyorum. "Türkiyeli uydusu" sorunu, böyle kavramların kullanılmasına karşıyım." Olgu budur yani. Kelime konusunda başka bir kelime de kullanılabilir. Yani illa da böyle denmelidir diye bir derdim yok.

"Spartaküs"çülerin yanlışlarının sorumlusu biz değiliz Ama sorun odunemde bizim savunduğumuz yanlış görüşlerin de onların ayrışmalarına neden olduğu sorununun bilince çıkartılıp, o dönemde savunduğumuz hatalı görüşlerin detaylı bir incelemesini yapmalıyız." Burda, yapılan tespit bu, sorumlusu biz değiliz, zaten problemi değil yoldaşın, diğer sorunda da benim sorunu yok. Yani tabii ki bizim yaptığımız hatalar ne rol oynadı, vs. araştırılmaya çalışılmalıdır ki BP da bu iş belli bir ölçüde yapılmaya çalışıldı. Onun ötesinde tartışmalarda bir sürü karşılıklı tartışmalarda da biraz daha da geliştirildi bu konuda görüşler, yani var bunlarda.

"İdeolojik birliğimizin olmaması sorunu ispatlanabilir değildir." Hangi noktada sorunu "Biz 2. Konferans kararlarını onayladıysak onlar da onayladılar. Ben ideolojik birliğin aynı kararlara oy verilmesi ile ortaya çıkan, bu bilinç unsurudur ideolojik birlik. İdeoloji görüş açılarıdır, bakış açılarıdır olaylara yaklaşımdır. Aynı kararlara, değişik bakış açılarıyla oy kullanımları olabilir ve ben en azından 10 No'nun 2. Konferanstaki 10 No'nun ideolojik olarak benden değişik bir pozisyonunda durduğunu, tasfiyeci bir konumda durduğunu, yaklaşımının bu olduğunu, 2. Konferansta tespit edip bunu açıkça söyledim. Bu noktada evet benim aynı kararlara şey atsak bile, inşa atmak bile ideolojik pozisyonum onunla bir ve aynı değildir. İdeolojik birliğ bu bağlamda yoktur. Sorun böyle bir sorundur. Ama ben şunu da tespit ediyorum ki 2. Konferansta bu tespiti yapan bir tek ben vardım. Müttün diğer arkadaşlar buna karşı çıktılar. Genel pozisyon itibarıyla ve yer yer tepki ile karşılandı benim yaptığım bu değerlendirme (ara konuşma) Tasfiyeci, tasfiyeci genel konuşma tasfiyeci konum olduğu şeklindeki bir değerlendirme. Eğer yanlış hatırlıyorsam çok daha iyi yani. Denek ki beninle birlikte diğer yoldaşlar da ideolojik konum itibarıyla bir ayrılık olduğunu tespit etmişlerdir.

13'teydik değil mi, 15 demişis, 15'e kadar, altıncı paragrafa.. yorumlarla ilgili. Evet, bunlar hep şeyle ilgili, kardeşlerin katılımıyla ilgili.

"27 deki işleyiş kurallarıyla ilgili, T ile ilgili söylenen şeyler doğru olan şeyler, bunlar aklımıza ayrılık olduğunda gelmelidir. Bütün dönemlerde gelmeli ve uygulanmalıdır. Sempatizan hücrelerden zamanında rapor getirirsen ne ilk ne de son T olmuştur. Mesela benim elimde var olduğunu bildiğin bir çok sempatizan komitenin raporları geçmektedir."

Derviş (devam): Bu bağlamda da sorun şudur: T'nin çalıştığı parti hücrelerinin, T'nin altındaki yönettiği komitelerin raporlarıyla ilgili bir problem. Yani bizzat birinci elden bildirilme durumunda olan hücrenin şeyidir. Yoksa, ben bütün MK'nin, bütün şeyleri, bütün raporları, sempatizan hücreleri denetlemesi filan bağlamında bu sorun konursa sorunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Sorun böyle bir sorundur bu bağlamda. Ve ben, benim aklıma bu sorun şöyle geliyor, ayrılık olduğunda gelmiyor. Ben, benim gittiğim hücrelerde, sempatizan hücrelerin, altındaki sempatizan hücrelerin ne yaptığı konusunda rapor sürekli istiyorum yoldaşlardan, gelmediğinde eleştiriyorum. Sözlü raporla yetinilmesini sürekli vurguluyorum. Diğer yoldaşların da böyle yaptığını düşünüyorum. Şunu da söylemek gerekir ki, gelen bir dizi sempatizan, doğrudan eğitimin altında olmayan sempatizan hücre raporuna yer yer ancak okuma, belki, üzerinde bir şeyin oluyor, bazen okuma imkanı, fırsatın bile olmuyor, o kadar yavaş, çabuk içinde. Bu bağlamda durum böyle bir sorun.

"Tartışmanın ne ile başlayacağı ile ilgili" Burda yapılan tespit doğru. Yani buna bir diyecek yok.

"Kavrayışımızın sızlığı ile ilgili" O noktada da yapılan tespitler doğru. "s.29, T ve Ş ile ilgili: Bu konuda benim ilkesel olarak karşı olduğum daha önce mücadelesi verilmiş, yapılmamış tespitler ayrılık gündeme geldiğinde hem kamuoyu hem de bizzat parti oldu bitti ile karşı karşıya gelmektedir. Bu terk edilmelidir. Bu Türkiye devrimci ve k hareketinin önemli bir hastalığıdır. Bu tür konular özellikle parti içinde açık olarak ilgaliteyi yaralamadan yapılmalı, en azından parti ne olup bittiğini bilmelidir." Bu noktada hangi tespitler olduğuna bakmamız lazım yoldaşın. Sanırım, salt pili bitti şeklinde bir şey değil yani bu sorun. Çünkü, pili bitti meselesi zaten özetlendi eklerde. Şimdi yoldaş daha, anlattığım kadarıyla, o anlamda yani bakmak lazım. Önce örgütsel dayanma sorunundan başlayalım. Gerek T gerek Ş parti üyeleri idi. Başlangıçta 2. Konferansta aralarında köklü çalışma yoktu. Şimdi de 2. Konferans kararlarına göre tutarlı savunucuları olarak ortaya çıkıyorlar. Böyle bir durumda bunlara örgütsel olarak dayanmamıza bir gerekeceği olmasın. Kaldı ki bunların hata ve eksikliklerinin giderilip giderilemeyeceğinin denenebilmesi için de onların partinin örgütlenme çalışması içine de sokulması gerekli idi. Bir de partinin sayıca kadro eksikliği şu önüne alındığında bunlara örgütsel alanda da görevler verilmesinin yanlış olmadığı çıkar ortaya, vs. vs. 28., 29. diyor yoldaş. Biliyorum yani. Ben şunu yalnızca söylemek istiyorum. T ve Ş değerlendirmesinde yapılan genel olumsuz değerlendirme dışında, tek tek noktalarda, bu arkadaşların yüzüne karşı, arkasından değil yapılmıştır bu değerlendirmeler. Çalıştıkları parti hücrelerinde yapılmıştır. Konferansta T hakkında burda söylediklerim burda söylediklerim söylenmiştir. Biliyorum, bu anlamda, şey ne yani, bu genel tespit dışında yeni bir şey yoktur söylenmelerde. Bir tek şey sorunu olabilir. Türkiye sorununda, günün sonunda eğilimleri olduğu, bu yönde istenen bu bağlamda nedir, bunun söylenmesi mi, olgu tespiti olarak yapılması mı, olgu tespiti budur. Yoksa parti içinde herkesin Türkiye konusunda ne dediğinin önceden açıklanması, vs. sorunudur? Bunu biliyorum, bunu bilmediğim de yani, sorunun ne olduğunu, ben bir kişinin genel değerlendirmesini yaparken evet bunların da söz konusu olması, edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

"M ve C ayrılığı ile ilgili" Zaten şey,

"F ile ilgili, F'nin bizi bir zaman hakais bulduğu noktaları bugün biz de hakais buluyoruz." Doğrudur, vs.

"Sayfa 34, 35 deki MK azınlığının görüşleri ile ilgili : Faaliyet raporunun tartışmaya girdiği hücre toplantılarında " yoldaşın görüşleriyle ilgili. Bu noktada herhalde şöyle tartışılmıştır, yayın organları meselesinde tartışılmıştır ortaya çıkacaktır yani , varsa bir ayrılık .  
"s.41 de kardeşlik ilişkilerinin kesilmesinde bizim belirleyici hatamız olmadı diye söyleniyor . Temel hatalar yaptığımız açıktır . " Yani anlatılmalı ne demek istendiği.

"Aynı yerde kardeşlerin kendi hatalarının açığa çıkmasından alalecele "kardeşlik ilişkilerini kesmeleri . Bunun belirleyici faktörlerden biri olması ispatlanamazdır . " Doğru , ispatlanamazdır . Yani alalecele kesmelerinde bunun rol oynadığı şeyi. Başka türlü ama nasıl açıklanacağını, yoldaşın getirdiği şey yani , revizyonist yazılma şeyi.Revizyonist yazılma -dığını şimdi pratiğimizde ortaya koyduk: Göreceğiz. Yani, eğer tavırları değişirse , evet yapılan bu , yaptığımız bu tespit gerçekten işe yaramaz bir tespittir . Kaldırılıp bir kenara atılmalıdır . Yoksa ama, evet o zaman tesbit etmemiz lazım ki bu insanlar bu işi kısa yoldan kesmekte kendileri açısından bazı yararlar görebilirler .

"Yazılar tercüme edilmelidir . " Niyetler , istekler bağantısında bence gerçekten olmalıdır da, bu bağantıda oldukça zorluğumuz olduğu da bilinmelidir . Çok radikal şeyler olmadıkça , tedbirler olmadıkça bu konuda , evet bugünden çok şey yapabiliriz ama köklü bir değişiklik olacağını sanmıyorum . Durumumuz yani önce iyi değil .

"Tercih sorunu her noktada somut "

"Kıbrıslıların durumu ile ilgili son anlatılanlarda bilgi olarak eklenmelidir . "Eklenmelidir . Problem yok .

"Tercih sorunu her konuda somut yapılmalıdır " Ama şöyle böyle olmalıdır. Doğru , yani bakılmalıdır, hiç engelliyor mu , engellemiyor mu bizim çalışmamızı . Daha önce söyledim bu konuda görüşümü.

"Ryle çizgisiz ile ilgili" konuşuk . Karar aldık .

"Yaptığımız çalışmanın esasında "olumlu olması" konusunda konuşuk, karar aldık .

"GDS'in amacı ile ilgili : Bana göre amacı doğrudur. Ben olsam ideolojik birliğinin tam olmasını isterim , yöntemin doğru olması gerekir". Yapılan burda yapılan tespitler doğru. Burdaki şeylerde bir problem yok ama bununla şey arasında da bir çelişme görmüyorum Konferans raporuyla.

17. sayfa, 2. paragraf "s.61 de Lenin'de iç, dış kavramı yok , ya da ben rastlamadım " Ben de rastlamadım .

(Faruk: Yoldaş bir yeri atladın diyor ) Nereyi atladın . ( Faruk : s. 16 da (...) son paragraf (...) ile ilgili ) Açık değildir diyor yoldaş , ben böyle görüyorum . orda yazıldığı gibi görüyorum . Benim için açık değil bu sorun diyor yoldaş , ben şöyle yazıldığı gibi görüyorum mesela , MK raporunda yazıldığı gibi görüyorum .

"s.61 de Lenin'de iç dış kavramı yok ya da ben rastlamadım " Ben de şimdiye kadar rastlamadım . Problem , bundan çıkan sonuçlar nedir problemidir. Orda da tartışık . Ben Lenin'de iç dış kavramı yok diye bu kavramların kullanılmasını gerektirmedi düşünüyorum.Yalnız eğer böyle bir problemse Ben bu kavramları da , kullanılabileceğini , bunun yanlış olmadığını düşünüyorum .

"Örgütün yaratılması ile ilgili daha önce görüş belirtmişim . " Bilmiyorum şimdi nerede , çelişme falan meselesinde ne olduğunu .

"Avusturya'da da yapılanlar göz önüne alındığında orada iki bir ayrım vardır . " Doğrudur orada iki ayrı yürüyüş söz konusudur. Resmi olarak iki ayrı yürüyüş söz konusudur . Bu da belirtilmelidir . Ama tartıştığımız sorunun özünde pek bir şey değiştirmiyor bu . Sorun böyle bir sorun .

"ML çizgi , kime denir" tartışmasını yürüttük . Onun için atlıyorum onu.

"Kemalizm tartışmasıyla ilgili " s.71" alttan ikinci paragraf . İşte

"WEK kelimesinin tam anlamıyla saçmalamaktadır " filan falan . Bu konuda şöyle bir çelişme görmüyorum ben , Konferans raporuyla yoldaşın arasında anladığım kadarıyla . (ara konuşmalar) sayfa 17, alttan 2. paragraf. Bir

bağantıda yalnız yani, daha önce söyledim, yoldaşla gelişim ender, yoldaş genel yaklaşımımızın şey olduğu düşüncesinde, kafasında bir takım görüşler var , teoriye , onları ispatlamak için yaklaşıyoruz . WEK' nin buradaki yaklaşımına da o olduğunu anlatıyor . Ben bu görüşte değilim . Bu genellikle kesinlikle bu görüşte değilim. Onu yazmamın en başında yoldaş koyuyordu , o noktada ben fikir değilim yoldaşla , diğer söyledikleriyle büyük bir problem yok .

"s.72 , GDS haklıdır " s.72 (ara konuşma) Ha, o noktada söyledim görüşümü ben . O noktada şu anda MK raporunda yazılanların doğru olduğunu düşünüyorum. Benim için ama bütün yüceleriyle çözülmüş bir mesele değildir sorun .Tartışma içinde bu görüşün değişebilir , orda yazılanların üzerinde duruyorum ben . Şimdiye kadar getirilen gerekçeler , vs. beni bu noktada ikna etmiş değil.

Aynı, s.73 ile ilgili , 18. sayfa , 1.paragraf " İK'nın ulusal soruna ilişkin görüşlerinin bizim temelinde olduğu tartışma götürür " orda açıklanıyor nasıl temelinde olduğu konusu . O noktada bir problem görmüyorum. Kavramadığımız ve kavramamız gerektiği, vs. söyleniyor o tartışma bağantısında . O noktada bir problem görmüyorum . Eğer şimdi karıştırmıyorsam. Bir dakika bakalım. (Ara konuşma) Nasıl ? (Ara konuşma) Şey yapmadan kavramadım . O zaman yanlıştır . Yani daha önce tartıştık bu noktada . Esas mesele, millî mesele bağantısında tartıştığımız ve karar olarak geçen bütün noktalarda kararlar doğrudur bence. O noktadaki bütün elastiriler bu şey ışığında ele alınmalıdır .

"Parti içi mücadele " Bu ikili görev bağantısında söyledim görüşümü, yeniden gerekli görmüyorum .

"s.76 da parti içi mücadele bölümünde " bakalım neydi problem. Bana yanlış geliyor . Burdaki şeyler doğru görünmüyor bana. GDS'in pozisyonu şu anda çok böyle şey geliyor bana , en azından lafta radikal ama . Bir de "GDS bizi TKP/ML ayrılığından sonra " yeni ilk kurulan filan örgüt olduğumuz şeyinde . Bu doğru değil. Çünkü herifler bizi tam da şey noktasında eleştirdiler . Dediler ki siz tasfiyecilik yaptınız . Bu anlamda ve his enlara dedik ki , ya yoktu ki bir şey neyi tasfiye ettik . Yani bu anlamda da böyle kurduğunda sorun öyle görünmüyor bana . Daha çok insanların böyle sol sektör bir yaklaşımaları var gibi geliyor bana bu noktada . Sorun,bizi,yani yeni kurulduğumuzu gördüklerinden filan kaynaklanan bir sorun gibi gelmiyor.

"13 No'yu parti örgütüne almazdık derken de benim kavrayabildiğim , yeni kuruluyorsun , oadan dolayı alınmas " Bence bağ yanlış , yani yeni kurulduğumuz bağantıda değil , insanların esas derdi bence bu değil .

s.71 , ek düzeltiyor .

"Haydutluk eylemleriyle ilgili " Evet , MK karar almış, haydutluk eylemleri yapıyor, MK almamız kendi başına , haydutluk eylemleri yapıyor. Belli bir fark vardır . Tartıştığımız bağantıda önde bir şey değişiyor. Tartıştığımız bağantıda MK raporunda bu konuda getirilen görüşleri doğru buluyorum . Yani oon kataydık tartışmanın içine iyi olurdu , fakat bence özü değişmedi, tartıştığımız meselelerin özü bu değil adamlarla. "Yoldaş kavramıyla ilgili olarak" bu bağantıda ben GDS ve ANLP ile yaptığımız , ya da ANLP ile yaptığımız ortak açıklamayı GDS ve ANLP ile ve MK ile tartıştığımız için , doğrudan tartıştığımız için bu kavramın oynadığı rolün evet ML genel değerlendirmesi olarak kullanıldığını çok iyi biliyorum. Yani tartışma şöyleydi, ANLP'nin temsilcisi, evet , genel değerlendirme ML dir diye koyuyordu . Biz kesin veto noktasıdır diyorduk bu bizim için . Kesinlikle eğer biz ML değerlendirmesi yapmazsak Partizan olarak , TKP/ML olarak biz böyle bir şeye izin atamazız , genel değerlendirme açmasının araştırılacak bilimsel ne falan filan yerlerden bağantısı . Bu bizim minimal şeyimizdir . İşte bu noktada , birliğin şeyi olarak GDS değerlendirme yapılması , çimdilik genel değerlendirme yapılması , böyle bir genel değerlendirme yanlış olduğu için değil , ML, hayır , böyle bir genel değerlendirme araştırmanın önüne engel olacağı gerekçeyle karşı idim . Ve sonunda biz bunu dedik, biz ANLP ile yapıyoruz bu genel değerlendirme ,

yanı ortak açıklanmış, o anlamda, bu böyle gerektirir. Ve yoldaş harra - na bu şey için girtili, bunun içinde etmiş için. Bu tartışma bilimsel olarak doğru bir şekilde yapılmış gibidir.

"Dünya kadar notlarının çıkarıldığı bu şekilde ilgili kolime kolime " filmi alın.

Diyen: Ali yoldaş  
: Tolday bir dakika . Bu arkadaş , koca bir ağıllama yapmış istiyor-  
muş. (...)

**Parak :** Yoldaşlar bir az öncəki konuşmada Cəfər yoldaşın ortaya koyduğu fəaliyyət Rəporsuna illight əsasla kətiliyorum dedim . İki nöqtədə , gəlinəmə əsasənə kondisi ayırmaq istiyorum . Omlar şu :  
Səfə 2 de "13 Nömrənin Ml parti içün illeri əldədiği qətilar ile İomni" in parti əmləndirmən aramədəki fərk nədir ? Ayrica bu bəğlənədə parti içün M'ınla yəqinlə təşqil yəqinləşir" təşqilə var . Bu nöqtədə bən tərtiz - malar işeriyədə de qətiləmər dərrəndən . Yəni ayın pozılarmın hələ kətyo - rum bən bə nöqtədə , qətiləmərlə . Bu nöqtədə dəbə arazılarmın qorəklə ve illiyng duyurarm .

Düyan : Evet, Ali yoldaş ,  
bu işler bir soruna da , hemen çözüm alınarak , İbrahim Kaypakçaya'nın 1925'te  
cezanı , işte fakat olarak görüldüğü sorunu var , bu noktada da yani benin  
aragıtılması yok . Benin bu soruna da bakman gerekir .

Altı : Benim tavır takınabilmem mümkün olan noktalarda ; bundan önceki tartışmalarımız da dikkate alınarak , dikkate alınarak (...) yoldaşın söyledikleriyle pek fazla bir problemi yoktur . Problem olan bir kaç noktaya özellikle değinmek istiyorum .

Bir de, bir digər nəqtə də qü: 44. sayfada, UKK'nin platformanın yaradılmasında ille ilgilis olaraq burda qü dəğərləndirmə yapılmamışdır :

[illegible]

bu yolda, kendisi de tabii başta, yoldaga da bəziyormu əm bu bağında, Kİ, kəndəndəki Kİ işin də bəzi bəzi təspit yəmələldir .

**Notatlar:** Toplantılar ben HK üyesiyim ve HK raporuna tavır takınıyorum.  
**Tarihi:** Genelik hakkında olmaları doğaldır bu konuda (...)

Diyana : Yoldaşlar, Ali yoldaş daha çoxunгаа həkkə alınmış bir təkər yoldaşları el kəşidə, ki bua bura diyana gətirən, Nəriman yoldaş o sər-hərəkət səs həkkə alda, Ali yoldaş çoxunгаа bəslədikən, yadı o səsə səs həkkə alda . Tədi yoldaşlar bura bir təkər .

Mustafa : Yahu olma billo

Alı yoldaşın da tərər təbəddüq və bəsləni hıq əklıman bızılə ayırlık toban-  
larıman ortayn gıktıqlıman gıktıqlar bəp gınoald bəp əklıman gıllıyır .  
Bıman yalıq olındıqımr , bu kınımda . Bu kınayla ılıqlı yoldaş deği bıma , ru -  
yolarıman fıllan dıktıq . Kəşlıyormı , bıen əylınoəđıqlı fıllan əylınoəđı . Amı  
bıdıqlıman olıqlar var . Bəşlıyormı kındıqlıman dıqlıqlıman bəndırlık etkı-  
qlı bır əməqlıman kındıqlıman , 6-7 aydır , (..) bıldıyormı , bıen zəməndı  
bıerı rıqıqr yök , əklıll bıqlıqlar . Bıorun bıa , bıer ayırlık olındıqlı , bıen  
bızılə əməylormı kıl , bıa bıa gıno əy təbət bıoəqlı , bıatı olarık təbət  
bıoəqlı . Bıyöəqlı kıl , kındıqlı , yalı 6 aydın bıerı (...) kındıqlı .

Yani benim dikkat çektiğim şey bu . (Ara konuşma ) isteniyor . kesinlikle isteniyor . Ama istemek yeterli değildir . İstemek yeterli değildir . Yine ( ... )den gelen yoldaşların gittikleri organlarda da geldiği zaman , kendilerine geçtiği zaman fotokopi yapıp bizim elimize de geçiriyor . Ama geçmiyor - sa, benim oradan çıkardığım otomatik bir şey vardır , gelmiyor ondan . Ama ben senin istemediğin şeyinde değilim . Ve ben o noktada da belirttiğim gibi , bizim esas hatamız sorunu , isteyip isteneme değil , gelmiyorsa tavrı takınmak sorunudur ve bunun gelmesini sağlamak sorunu . Yoksa öbür türlü olmaz . Ben kendi doğrudan önderlik ettiğim organlarda tavrını böyledir . Benim problemim bu . Yoksa , yoldaşlar soruyorlar , soruyorlar istiyorlar , istemiyorlar değil . Bunun kural haline getirilmesidir . Kural haline getirilmediği zaman işlerimizin pek iyi gitmeyeceği sorunudur . Bunun dışında , notlarında olmayan konularla ilgili Derviş yoldaşın takındığı tavrı şu anda bana problemli olmayan konularla ilgili tavırlar doğru geliyor , şu andaki kavrayışım içerisinde . Ama iyi bir şekilde bir daha bakmak gerekir . Onun dışında bu M, C ayrılığıyla ilgili : ben notlarımın onu da içereceğini düşünüyordum ama, Ermiş yoldaşın açıklamasından sonra şunu ben olgu olarak tespit etmeyi doğru görüyorum ki , bu olguyu çok daha önce çalıştığım parti hücrelerinde tespit ettim . C, görüş ayrılıklarından dolayı yani görüş ayrılıklarından dolayı , felsefeyi öne almayı gerektiğine inandığından dolayı ayrılan bir arkadaşdır , yoldaştır . M ise biraz daha değişik . Bu anlamda bağımsız işte bağımsız çalışma , ya da geri çekilme anlamındaki tespitler kullanırken ben ikisinin ayrılması gerektiği görüşündeyim . Ki bu görüşü mü de yeni söylemiyorum . Ben , çok , 1 sene , 1.5 sene önce en azından yazı kurulu hücrelerindeki tartışmalarda bu konu gündeme geldiğinde belirtmiştim . Bir kere daha belirtmekte yarar var . Bu özel kararlarla ilgili de , yoldaşın dediğine bir şey eklemek istiyorum . Ben notlarda da belirttiğim gibi özel kararlara , alınmaz , belirli konuların bilince çıkması için , özel kararlar alınmaz anlayışında değilim . Ama bu bilinçle alınması şarttır . Benim karşı çıktığım şey Konferans belgelerinde , taslaklarda , Konferans sonrası çıkan şeylerde bizzat bu kararlar alınırken , biz bunu bilince çıkartmak için , özel önem verdiğimizden dolayı alıyoruz diye bir emareyi rastlamadığımdan dolayı ben belirli bir sorunu tartışıyoruz , yoksa bir başka nedenden dolayı değil . Diyeceğim bu kadar .

Leyla: Ben aslında bir noktada görüş belirtmek istiyorum . (...) düzeltmelerin bazılarını doğru buluyorum . Düzeltme önerilerinin burada olmayan , örneğin bu istatistik buraya yanlış bir şekilde girdiğini . Öbürlerini tek tek , yani şu anda tavrı takınabilecek durumda değilim . Mustafa'nın ufak bir şeyine , yazısına , bu T ile ilgili söylenen şeyler var . Şunu diyor : " T ile ilgili söylenen şeyler doğru bulduğum şeylerdir fakat bunlar aklımıza ayrılık olduğunda gelmemeli . Butün dönemlerde gelmeli ve uygulanmalıdır . Sempatizan hücrelerden zamanında rapor getirmeyen ne ilk ne de son T olmuştur . Mesela benim elime var olduğunu bildiğim bir çok sempatizan komitenin raporları geçmemektedir " . Benim anladığım kadarıyla Ali de bunu destekledi . Yani , dedi , gerçekten de ilişkiler varsa , o zaman öyle şeylere daha da önem veriliyor . Şunu söylemek istiyorum . Belli bir şeyi , belli bir etkilenme olabilir . İnsanın siyasi ilişkileri varsa daha önce o kadar önemli görülmeyen şeyler daha da bir önem kazanabilir . Ama bence yani ikincil şeylerdir bunlar . Somut olarak T ile şunu diyorum , yani T'yi hücrede başlangıcından itibaren yani daha ayrılık hiç bir şekilde gündem de değilken , hatta 1 Mayıs öncesinde de, böyle noktalarda eleştirildi . O zaman , örneğin Neriman yoldaş eleştiri olarak aynı eleştirileri getiriyordu . Yani, aynı değil ama kardeşleri doğru bulduğu noktada benzer en azından eleştiriler getiriyordu . Ona rağmen , mesela ona karşı böyle bir eleştiri getirilmedi . Bir de öyle bir problem yoktu . Yani, bu bence yanlış

bir tespittir . Yani ayrılık gündeme geldiği zaman aklımıza geldi . Eğer başka yerlerde şöyle bir durum varsa , sempatizan hücreler , hatta parti hücreleri zamanında raporla gelmiyor , o zaman bence ondan şu sonucu çıkarmak lazım . Ve şöyle bir sonuç , yani görüş ayrılıkları olduğu zaman bunları ön plana koymamak sonucu bence yanlış . Şu sonuç olması lazım . Yani başlangıçtan itibaren herkesten de gerçekten istenmeli . Bu kadar yani . " (Tutanak, s. 858-878)

Bu tartışma bu şekilde kapandı . Mali Rapor sunuldu . Oybirliği ile onaylandı . Ve şu karar alındı :

"Konferanssız Merkez Komitesi'nin yazılı olarak Divan'a sunduğu Mali Raporu dinledikten sonra, bu konuda özel araştırma ihtiyacı duymadığını tespit ederek, hesaplara ilgili makbuzların yokedilmesi kararını alır."

..

## EYLEMBİRLİĞİ SORUNU ÜZERİNE

Bu noktada tartışma , Derviş'in sunduğu şu karar tasarısı üzerine yürütüldü :

"Biz, içerik ve yönelimi devrimci olan eylemleri, eylemde birlik, ajitasyon-propagandada serbestlik temelinde gücümüz oranında destekleriz . Böyle eylemlerde , devrimci örgütlerle eylembirliği yapmaya hazırız . Eylembirliği platformundan beklediğimiz, onun devrimci bir niteliğe sahip olmasıdır . Platformda Komünizmin propagandasını eylembirliğinin ön şartı olarak görmeyiz . Çünkü böyle bir anlayış , bizim yalnızca komünistlerle eylembirliği yapmamızı mümkün kılar . Yanlıştır .

Kendiliğinden niteliği ağır basan eylemlere , bu eylemler gerçekten kitle eylemi niteliğini taşıyorsa —mesela bir grev eylemi gibi—, çizgisi devrimci olmasa da gücümüz oranında katılıp doğru görüşleri bu gibi eylemlerin içine taşımaya çalışırız .

İçeriği ve yönelimi devrimci olmayan eylemlere karşı tavrımız , bu eylemlerin karşısında gücümüz oranında devrimci alternatifini somut olarak koymak , bu gibi eylemlere katılan devrimci örgütleri devrimci bir platform temelinde yapacak bir eylem için eylembirliğine kazanmaya çalışmaktır . Eğer devrimci bir platform temelinde , devrimci bir eylembirliği sağlanamıyorsa ve eğer devrimci güçler karşı-devrimci güçlerle eylembirliği yapıyorlarsa , güç varsa devrimci eylem alternatifini tek başına da olsa koymak , pratik olarak göstermek doğrudur .

Devrimci güçler tarafından karşı-devrimci güçlerle eylembirliği içinde gerçekleştirilemeyen ve fakat platformu devrimci olmayan eylemlere katılmak mümkündür . Böyle bir eyleme katılmanın mı , yoksa alternatif bir eylemin mi daha doğru olduğuna , her somut durumda , bütün faktörler gözönüne alınarak somut olarak karar verilmelidir . Bu bağında her somut durumda somut cevap verilmesi gereken soru , hangi eylem biçiminin , içinde bulunulan anda , bilinç ve örgütlenme seviyesinin yükseltilmesine daha fazla hizmet edeceği sorunudur .

Alternatif kinsa bile , yönelimi ve içeriği devrimci olmayan eylem sırasında güç oranında doğru çizgideki eylemin propagandası yapılmalıdır . İçinde bulunulan durumda karşı-devrimci güçlerle eylembirliği reddedilmelidir . Bunun

nasıl yapılacağı sorunu; eylembirliklerinde en baştan, şunlar olursa biz yokuz mu denecek, yoksa içerik üzerine yürütülen tartışmada karşı-devrimcileri dışlayan bir içeriğin savunulmasıyla mı yapılacak, taktik bir sorundur. Belirleyici olan, bu konuda kafanın açık, çizginin berrak olmasıdır.

Bizim bu çizgiyi bu berraklıkta formüle etmemiz süreç içinde olmuştur. Ve bu süreç içinde somut eylemlerde bir dizi yanlışlar yapılmıştır. Mesela 1 Mayıs 1982'de doğru olarak ayrı bir eylem yapılmasına rağmen, bu eylemi yalnızca komünistlerin bir ortak eylemi olarak planlayan düşünce yanlış idi. Bunun sonucu olarak birbirleriyle çelişen şeyler savunuldu ve yapıldı. Doğru olan eylem biçimi, merkezinde komünistlerin eylembirliğinin bulunduğu ve fakat devrimci bütün güçleri de içeren bir eylemdi. Mesela 8 Mayıs 1982'de HK'nın DHB ve Partizan'la Köln'de düzenlediği eyleme somut katılımımız yanlıştı. Mesela 12 Eylül 1982'de ayrı bir yürüyüş düzenlememiz yanlıştı. Gücümüzü yanlış değerlendirme, doğru kullanmama anlamına geliyordu. Mesela 12 Eylül 1982 ile ilgili çıkarılan genelgede, eğer oportünistler içinde devrimci gördüğümüz kesim ayrı yürüyüş yaparsa, yürüyüşe karşı tavrımızın, açık karşı-devrimcilerle birlikte yapılan yürüyüşle aynı olması gerektiği biçimindeki, ayırım yapmayan görüş yanlıştır.

Önümüzdeki dönemde yukarıda formüle ettiğimiz eylem çizgisi izlenirken, özellikle devrimci grupları, açık karşı-devrimcilerle eylembirliklerinden koparma yönünde, devrimci eylembirlikleri yönünde daha fazla çaba sarfedilmeli, bu soruna daha çok önem verilmelidir. Bu, bugünkü gücümüz gözönüne alındığında, oportünist-revizyonist cephenin her eyleminde tavrı takınma, vb. biçiminde uygulanamaz. Önemli, merkezi eylembirliklerinde daha aktif, daha inisiyatifli davranma anlamına gelir." (s. 850-851)

**Derviş** bu karar tasarısı ile ilgili şu açıklamayı yaptı:

"Esasında bu, Merkez Komitesi'nin Faaliyet Raporunda "Eylem Çizgimiz" başlıklı bölümün, gelen eleştiriler, yapılan tartışmalar ışığında bir temel noktada düzeltilmesi ile ortaya çıkan bir karar tasarısıdır. O temel nokta da şudur: Merkez Komitesi Faaliyet Raporu'nda, devrimci olarak değerlendirdiğimiz oportünistlerin eylemlerine, bunların eylemlerinin içeriği devrimci olmadığı şartlarda, hiçbir şekilde katılmayız şeklinde yoruma açık tespitler vardır. Bunlar çıkarılmıştır. Diğer ekler, düzeltmeler öze ait değildir." (s. 851)

**Mustafa** yoldaş bu karar tasarısına iki noktada düzeltme önerisi getirdi:

1- "... devrimci teşkilatların, devrimci bir platform temelinde yapmadıkları yürüyüşe katılmak mümkündür..." dendiikten sonra, "onların platformunun eleştirisi temelinde" cümlesi eklensin.

2- Yaptığımız yanlışlarla ilgili örnekler çıksın. Bunlar kararda gereksizdir.

Yoldaşın bu düzeltme önerileri, karar tasarısının sunucusu tarafından kabul edildi. Ayrıca, ALİ'nin önerisi üzerine, bu karar tasarısının en başına şu ek kondu:

"Konferansımız, bugünkü durumumuzda eylem çizgimiz hakkında şu tespitleri yapar:" (s. 857)

Karar tasarısına başka bir somut eleştiri gelmedi. Bu konudaki tartışma daha çok tek tek şehirlerde, bölgelerde yapılan somut birtakım eylemlerin doğruluğu-yanlışlığı üzerine bir tartışma biçiminde geçti.

Karar tasarısı, yapılan düzeltmelerle oybirliği ile onaylanarak karar haline geldi. (s. 857)

## C. YENİDÜNYA'NIN KONFERANSA TALEBİ ÜZERİNE TARTIŞMA

Bir bölgede çalıştığı sırada Parti üyeliğinden geri çekilen C. Yenidünya, kendisi hakkında Merkez Komitesi Faaliyet Raporu'nda yapılan bazı tespitlerin kaldırılması için Konferansa şu yazıyı göndermişti:

TKP/ML(B) III. KONFERANSINA

Yoldaşlar,

MK'nın, Parti'nin III. Konferansında, üzerinde tartışıp onaylanmak üzere Konferansa sunacağı "FAALİYET RAPORU" adlı belgede benim -bir ölçüde bizim de diyebilirim- ile Parti arasındaki ideolojik ve örgütsel ayrılıklarla ilgili olarak ileri sürülen görüşlerle ilgili olarak tavrı takınmak istiyorum.

Örgütsel ayrılıkla ilgili olarak biz, ayrılığımızı müteakiben bu ayrılığımızı gerekçelendirdiğimiz ve kamu oyuna açılan iki yazı yayınladık: "BARDAĞI TAŞIRAN SON DAMLA: BİR AÇIKLAMA", "REZİLLİĞİN ABİDELEŞMESİ VEYA PH'nin DİĞER ÜYELERİNİN 'AÇIKLAMA' YAZISI". MK ise bizim bu yazılarımıza, kendi kuralını bozarak bizim 'öz -gürlük savaşçıları', 'bağımsız devrimcilik akımının temsilcileri' vs. olduğumuz şeklinde, somut gerekçelerimizi eleştirmeyip, devrimci hareketteki genel olumsuzlukların ardına saklamaya çalıştıkları iddialar yada iftiralarla karşılık vermiştir. Ve bu konudaki iftira kampanyası, yazılarımıza cevap verileceği çeşitli defalar ilan edilmesine rağmen şimdilerde hızı zayıflamış olsa da sorumlular tarafından çeşitli fırsatlarda ideolojik mücadelenin alternatifleri olarak devam edegelmektedir. Bunun en açık örneği bu olumsuzluğu Parti'ye de onaylatmak üzere "FAALİYET RAPORU"nda tekrar ortaya konmasıdır.

Aramızdaki ideolojik ayrılıklarla ilgili olarak, takınılan son tavırda bize ümit veren; bazı "noktalarda" yapılan hatalardan, başlattığımız tartışmanın "ilerletici" olduğundan, vs. şeklinde bahsedilmesine rağmen, gerçekte yapılan; en kaba hataları kabul eder görünmekle yetinmenin ilerisine geçmemekte ayak diremek; hataların siyasi sonuçları ve bunların siyasi sonuçları ve Partinin eylemindeki yansımaları sorununu geçiştirmenin edebiyatını yapmak -tan ibarettir. Ve bizler bugün, çevremizdeki kişilerden, sorumluların yazdıklarımıza cevap vermek niyetinde olmadıklarını öğreniyoruz. .

Sonuç olarak ben, partinin, MK'nin bu tavırlarını ve bu tavırları Partiye de resmen onaylatmak için "FAALİYET RAPORU"ndaki ilgili bölümünü red ve mahkum etmesini, tekrar ideolojik ve örgütsel bir birliğe kavuşabilmemiz veya ayrılıklarımızı gerçek bir temelde ortaya koyabilmemiz için bizimle olan tartışmanın ML bir temelde yürütülmesi kararının alınmasını Parti III. Konferansından talep ediyorum.

ÇALIŞMALARINIZDA BAŞAFILAR DİLERİM.

-YAŞASIN MARKSİZM-LENİNİZM  
-YAŞASIN KOMÜNİZM

C.Yenidünya

9 Aralık 1985

Bu yazı üzerine yürütülen tartışmalarda çeşitli yoldaşlar şu görüşleri savundular:

**Ermiş:** C. Yenidünya örgütsel baskıdan korktuğu, küçük-burjuva bireycisi olduğu için çekip gitmemiştir. Teorik tıkanıklığı görmüştür. Partinin çalışma yöntemi ile bu teorik tıkanıklığın aşılamaacağı düşüncesindedir. Onun için ayrılmıştır. (s. 880-881)

**Ali:** Yapılan tespitlerin kaldırılması talebi reddedilmelidir. Bir dizi ideolojik-siyasi sorun varken, bu tartışmayı kişisel sorunlar üzerine tartışmaya çekmesi yanlıştır. (s. 881-883)

**Cafer:** M. ve C.'nin konumları ayrıdır. M. için geçerli olan tespit, C. için geçerli değildir. (s. 383-385)

**Mustafa:** - Felsefeden başlayalım demek, Marksist-Leninist bilimin diğer alanlarını sorun olarak görmek demek değildir.

- İzin istemesi mahkum edilmelidir. Çünkü gelişme başka yönlerde olacaktır.
- C. ve M. birbirinden ayrı olarak ele alınmalıdır.
- Bütün tartışmaya "aydın" sorununu hiç katmamak doğru olurdu.
- Yapılan tespitlerin yeniden birlikte iş yapmak için kaldırılmasını önkoşul olarak getirmesi mahkum edilmelidir. (s. 885-886)

Bu konuşma üzerine **NERİMAN**, **ALİ** ve **CAFER**'in sorduğu sorulara verdiği cevap içinde **MUSTAFA** yoldaş, kendisinin eğitime felsefeden başlanması gerektiğini savunmadığını, ama tüm tartışmayı da tam incelemediğini belirtti.

Tartışma içine kişisel özelliklerin tartışılmasının katılmasına kökten karşı olduğunu; izin isteme tavrına ise, gelişme ayrı yönde olacağı için karşı olduğunu belirtti. (s. 887)

**DERVİŞ:** Yapılan tespitlerin hepsi doğrudur. Geri alınacak birşey yoktur. (s. 887-890)

**İRFAN:** C'ül yazıdaki tavrı kötüdür. Kendisinde herhangi bir hata görmemektedir. (s. 890-891)

**NERİMAN:** Merkez Komitesi Faaliyet Raporu'ndaki tespitler doğrudur. Yazılarına cevap verilmelidir. Tavir takınılmalıdır. (s. 891-892)

**ERMİŞ:** Ayrılığın sebebinin ne olduğuna kafa yorulmalıdır. Aydın yenilgiciliği midir? Bence değildir. (s. 892)

**Ali:** - C.'nin 'şöyle oldu, böyle oldu' üzerine yazısı ilerletici olmadığı için cevap vermedim.

- Mustafa'nın izin tavrını yanlış görmesinin gerekçesi yanlıştır. O izin talebini, ayrı ayrı yönlerde gelişme olacağından yanlış buluyor. Bu yaklaşım ile, örgütsüzlüğü savunma tavrının mahkum edilmesi önplana çıkarılmıyor. (s. 893)

Tartışmalar sonrasında **DERVİŞ** şu karar tasarısını sundu:

"A) Konferansımız, C. Yenidünya'nın 9 Aralık tarihli yazısındaki Faaliyet Raporundaki kendisi ile ilgili bölümü, C. ve M. ile ilgili bölümü red ve mahkum etme talebini görüştü.

Tartışmalar sonrasında Konferansımız, yapılan: "C. ve M.'nin tavırlarının ortak noktası, yenilgi gerçeği karşısında Marksizm-Leninizm bilimine duyulan aydın güvensizliği, köktenci olmak adına Marksizm-Leninizmin sınıf mücadelesi alanındaki ilkelerini sorun haline getirme, bireylerin özgürlüğünü sınırlandıran örgütlü çalışmaya düşmanlıktır. Bunlar yenilgi döneminin tipik aydın hastalığının örneği olan şeylerdir" tespitlerinin doğru olduğunu tespit eder ve onaylar.

B) Bizim bu tespitlerimiz, karşılıklı ideolojik-siyasi tartışmanın engeli değildir, olmamıştır; bundan sonra da bizim açımızdan olmayacaktır." (s. 894)

**ERMİŞ** bu karar tasarısını doğru bulmadığından karşı oy kullanacağını açıkladı. **MUSTAFA A)** bölümünde belli problemleri olduğunu belirtti.

**Ermiş'in** red; Mustafa'nın çekimser oyuna karşı; diğer delegelerin tümünün oyu ile karar tasarısı çoğunlukla kabul edilerek, karar haline geldi. (s. 894)

## TEORİK ÇALIŞMA PLANI ÜZERİNE

Teorik çalışma planı üzerine tartışma, DERVİŞ tarafından Konferans öncesi Partinin tartışmasına sunulan şu karar tasarısı metni üzerinde yürütüldü:

### "III. KONFERANS SONRASI İÇİN ÇALIŞMA PLANI (TASLAK)

#### 1. TEMEL EĞİTİM: SBKP/B TARİHİ- Kısa Ders'in (kaynakları ile) eğitimine devam

4. Bölüm Stolipin gericiği döneminde Menşevikler ve Bolşevikler
- Kaynak eğitimi: Bütün Parti için
- Lenin: "Materyalizm ve Ampriyokritisizm"
- MK/YK için:
- Lenin: "Tasfiyecilik Üzerine"den 1907-1912 arası yazılar
- Stalin: Bütün Eserler cilt 2
- Engels: "Doğanın Diyalektiği"
5. Bölüm Birinci Dünya Savaşından önce işçi sınıfı hareketinin yeniden yükselişi sırasında Bolşevik Partisi
- Kaynak eğitimi: Bütün Parti için:
- Stalin: Milli Mesele
- Lenin: UKKTH tartışması üzerine
- (O zamana kadar çevrilip çıkarılırsa: Leninizm Dizisi'nde Milli Mesele)
- Stalin'in Semiç'le tartışması
- MK/YK için:
- Lenin/Stalin: "Milli Sorun ve Sömürgeler Sorunu" üzerine derlemeler
- Stalin: "Milli Demokratik Devrim"
6. Bölüm Emperyalist Savaş döneminde Bolşevik Partisi. Rusya'da İkinci Devrim
- Kaynak eğitimi: Bütün Parti için:
- Lenin: Sosyalizm ve Savaş
- II. Enternasyonal'in Çöküşü
- Yabancı Bayrak Altında
- Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm
- Emperyalizm
- MK/YK için:
- Stalin: Cilt 3'te döneme ait yazılar
- Lenin: Döneme ait diğer bazı makaleler.

Temel eğitim şimdiye kadar yaptığımız gibi hücrelerde yapılmalı, hücre çalışmalarının önemli bir alanını oluşturmali; II. Konferans ile III. Konferans arasında yapılan hatadan da öğrenilerek Temel Eğitim çalışmasının uzun süre askıya alınması kesinlikle reddedilmelidir.

Temel eğitimde Merkez Komitesi yönlendirici bir rol oynamalı; II. Konferanstan sonra başlangıçta yapılmış olduğu gibi, yaptığı temel eğitimden çıkardığı sonuçları Partideki eğitime yazılı olarak taşınmalıdır. Daha sonra bu notlar "Eğitim Notları" olarak yayınlanmalıdır. Eğitimin canlılığı, öğreticiliği açısından bugünkü ideolojik-siyasi sorunlarla bağ kurulması çok önemlidir. Eğitimde bu yapılmaya çalışılmalıdır.

### II. DİĞER TEORİK ÇALIŞMA

Temel eğitime bağlı olarak bugünkü devrimci pratiğimizden çözümlerini acil sorun olarak dayattığı teorik-ideolojik-siyasi sorunlarla ilgili olarak da bir teorik çalışma yürütülmelidir.

Bu konuda şöyle bir yöntem izlenmelidir:

Önümüzde çözüm bekleyen sorunlar tespit edilerek, bunlar bir sıraya konur. Tespit edilen sıraya göre, sorunlar çöze ilerlenir. Bunun yöntem olarak nasıl yapılması gerektiği konusunda, Parti İnşası ile ilgili olarak yürüttüğümüz çalışma bilgi vericidir. Şöyle hareket edilir:

Çözümünü önümüze birinci sıradaki görev olarak koyduğumuz konuda:

- Bütün Parti: - Temel Eğitim çalışmasının yanında  
- Tespit edilen konudaki tespit edilen temel yazıları inceler, tartışır.
  - Partinin bir bölümü aynı konuda (MK/YK düzeyinde şimdilik) daha derinlemesine, daha kapsamlı bir inceleme yürütür.
  - Tartışmalar ışığında, tartışılan konuda bugün düşündüklerimiz, yani bugünkü çizgimiz olumlu olarak ortaya konur. Bu görevi yerine getiren bir taslak, bu konuda görevlendirilen yoldaşlarca hazırlanarak Partinin tartışmasına (aynı zamanda devrimci kamuoyuna) tartışmaya sunulur.
  - Uygun yöntemlerle tartışma sonuçlandırılır.
  - Bugün için olumlu olarak ortaya konmuş olan bu görüşler temelinde aynı konuda Kruşçev modern revizyonistlerinin; 1957-1960 deklarasyonlarının; 1963 polemiklerinin; kendi geçmişimizin; ve Türkiyeli Marksizm-Leninizm adına konuşan diğer grupların söylediklerinin değerlendirilmesi için taslaklar hazırlama görevi belli yoldaşlara, hücrelere vb. verilir.
  - Bunların hazırladığı taslaklar tartışmaya sunulur.
  - Uygun yöntemlerle sonuçlandırılır.
- (e, f, g bölümünde, Parti genel çalışması açısından, bir başka sorunun çözülmesi çalışmasına geçer.)

Bu yöntemle yürütülecek çalışmalarda III. Konferans sonrasındaki çalışma döneminde sıra şöyle olmalıdır:

#### 1. Devrim aşamaları sorunu... (buna bağlı olarak faşizm sorunu)

Temel yazılar

Bütün Parti için:

İki Taktik (zaten yapılmış olacak)

Nisan Tezleri/Ekim Devrimi, Tarih, 7. Bölüm

Ekim Devriminin 4. Yıldönümü Komünizmi

Komintern Programının ilgili bölümleri

Dimitroff: VII. Kongreye Rapor

MK/YK düzeyinde:

Komintern'deki tartışma (6. Kongre)

Komintern'deki tartışma (7. Kongre)

## 2. Milli Mesele

Bu sorun devrim aşamaları sorununun çözümü için incelenmek zorundadır. Emperyalizme bağımlılık olgusunun devrim aşaması konusunda oynadığı rol; bir ülkenin kendi içinde milli sorunun devrim aşamasında oynadığı rol... vb. sorunlar teorik olarak çözümlenmelidir. Bu konu, Temel Eğitim'de 4. Bölümün eğitiminde ele alınacaktır.

Nasıl ele alınacağı konusunda bkz. Temel Eğitim bölümü.

## 3. Devrimin Yolu

Bu sorun özellikle son on yıllarda Marksist-Leninist hareket içinde en çok tartışılan sorunlardan biri olmuştur.

Özellikle Strateji/Taktik; Genel Ayaklanma/Halk Savaşı konusunda Marksist-Leninist ilkerin ne olduğu Lenin, Stalin ve Mao Zedung'un bu konuda yazdıkları incelenerek teorik olarak çözümlenmek zorundadır.

MK/YK düzeyinde ayrıca Komintern'de bu konuda yürütülen tartışmalar da incelenir.

Bu konularda teorik berraklığa ulaşıldığında; hem Türkiye'de, hem bütün ülkelerde devrim aşamasının ne olduğu, devrimin hangi yolu izleyeceği konusundaki sorulara bilimsel cevaplar verebilmek için teorik temel ortaya çıkarılmış olacaktır. Bundan sonraki iş, ülke somutunun incelenmesi, ülkenin sosyo-ekonomik yapısının bilimsel bir biçimde çözümlenmesidir.

Açıktır ki, böyle bir çalışmayı yapacakların "Kapital" eğitiminden de geçmiş olmaları gerekir."

\*

Bu karar tasarısı metni üzerinde daha önce yürütülen tartışmalar ertesinde Konferans öncesinde DERYİŞ ayrıca bu karar tasarısına ek bir yorum yazısı yazarak Konferansa sunmuştu. Sözü geçen yazı da şöyle idi:

### "TEORİK ÇALIŞMA PROGRAMI İLE İLGİLİ:

Teorik çalışma programı ile ilgili olarak, şimdiye kadar yaptığımız bir dizi tartışmanın ışığında bazı açıklamalar yapmayı gerekli görüyorum.

Önce bu alandaki çalışma bizim içinde bulunduğumuz durumda, çezeceğimiz görevler zinciri gözönüne alındığında, bütün Parti inşası çalışmasında kavrayacağımız esas halka olmak durumunda ve zorundadır. Ve esas olarak bu bizim durumumuzda Partinin bütününün çalışmasının merkezinde (özel görevli kesimler hariç) bu çalışmanın durması (Parti içinde MK/YK düzeyinde bu çalışmaya daha fazla ağırlık verilmesi bu genel durumu değiştiren birşey değildir), teorik çalışmanın durması biçiminde uygulanmak zorunda.

Bugün sistemli, ilkeli bir propaganda-ajitasyon çalışması yürütebilmek için de kavranacak esas halkanın teorik çalışma halkası olduğunu kavramamız, ve bu konuda kararlı olmamız gereklidir. Karar tasarısının başına bu konuda bazı kısa tespitlerin konmasında yarar vardır.

İkinci olarak, temel eğitim dışındaki "Diğer Teorik Çalışma" başlığı altında ele aldığımız bölümde yapılacak çalışmanın merkezinde modern revizyonizme ve her türden oportünizme karşı mücadele içinde Dünya Komünist Hareketinin platformunun varatılması görevinin çözümü durmadır.

Bu görevin çözümü, modern revizyonistler tarafından çarpıtılarak tanınmaya-cek hale getirilmiş olan bir dizi Marksist-Leninist ilkenin öğrenilmesi, kavranılması ve mücadele içinde savunularak kendi temelimiz haline getirilmesi görevi ile içiçe girmiştir. Bu bağntıda yapılması gerekli olan şey, gerek bir bütün olarak Dünya Marksist-Leninist Hareketi içinde, gerekse bizim içimizde Marksizm-Leninizmin modern revizyonizme, her türden oportünizme karşı savunulması mücadelesinde eksikliği en fazla duyulan, bir anlamda en zayıf olduğumuz temel noktaların tespit edilmesi, bunların bir sıraya konarak, sistemli bir çalışma ile çözümlenmesidir.

Konferansa sunduğum karar tasarısı bu soruna bu bakış açısı ile yaklaşmakta; özellikle II. Konferanstan bu yana yürüttüğümüz bütün tartışmaların tecrübelerini de gözönüne alarak; ve diğer yandan bizim dışımızda Dünya Marksist-Leninist Hareketinin geçmişte ortaya koyduğu görüşleri, ve yürüttüğü tartışmaları da gözönüne alarak, önümüzdeki dönemde bizim teorik çalışmamızı "devrim aşamaları" sorununun çözümü üzerine yoğunlaştırmamız gerektiğini tespit etmektedir. Ve bu sorunun nasıl çözüleceği konusunda somut hangi adımların atılması gerektiğini de açıkça adlandırmaktadır.

Teorik çalışmanın önümüzdeki dönemde yoğunlaşması önerilen diğer alanları, doğrudan doğruya bu genel sorunun, devrim aşamaları sorunun, köklü çözümü için çözümlenmesi gerekli olan sorunlardır.

Açıktır ki, bu konuda yürütülecek teorik çalışmanın ilkesel düzeydeki genel sonuçları, bizim bu konuda Dünya Komünist Hareketinin platformunun ne olması gerektiği konusundaki görüşlerimiz olma anlamına gelecektir.

Bu bağntıda, teorik çalışma programında getirilen, tartışılan, çözümü istenen konuda görüşlerin önce olumlu ortaya konulması talebi var. Bir yoldaş sorunun böyle konmasının yanlış olduğu, doğru görüşlerin modern revizyonizmin çarpıtmalarından bağımsız olarak ortaya konma çabasının "akademist", "teorist" bir yaklaşım olduğu şeklinde bir düşünce getirdi.

Kanımca bu düşünce yanlış. Ve bizim esas eksikliğimizin ne olduğunu doğru değerlendirmeyen bir düşünce. Benim kavrayabildiğim kadarı ile bizim temel eksikliğimiz, tartıştığımız bir dizi sorunda sağlam bir teorik temele, — Marksist-Leninist klasiklerin tartışılan konuda bütünlük içinde ne söylediklerini kolektif bir eğitim sonucu malımız haline getirmeme anlamında— sahip olmamamızdır. Biz tabii ki boşlukta tartışmayacağız sorunları. Tabii ki eğitimi yaparken klasiklerin bugünle, bugünkü aktüel mücadele ile bağını kurmaya çalışacağız; ama şunu bilmeliyiz ki, modern revizyonist görüşlerle tam bir hesaplama —ki bu aynı zamanda bizim kendi yanlışlarımızı, geçmişimizle de tam bir hesaplama görevini de içerir— ancak, hesaplattığımız konuda Marksist-Leninist klasiklerimizin görüşlerini, yaklaşımlarını bütünlük içinde incelemek, kendi malımız haline getirmek temelinde, yani bu görüşlerin olumlu bir biçimde ortaya konması temelinde yapılabilir. Böyle yapılmadan yapılacak hesaplamalar, her zaman 'yarım hesaplama' olarak kalmaya mahkumdur.

Bu teorik çalışma planının bir de II. Konferansta tespit ettiğimiz planla birlik-ayrılık noktalarının ne olduğu üzerinde durmak gerek.

İkinci Konferanstaki planımız —temel eğitim dışında—, teorik çalışmada Düny Komünist Hareketinin platformunu varatma çalışmasını merkeze koyuyordu. Bu noktada II. Konferans ile bu Konferansa sunduğum tasarıda yaklaşım, anlayış farklılığı yoktur.

İkinci Konferanstaki plan, öncelikle çözülmesi gerekli temel sorun olarak parti inşası-parti meselesi sorununu tespit ediyordu. Ve görüşümce bu o dönemde doğru idi. Şimdi bu sorun genel teorik örnekler açısından bizim için esasta çözülmüş durumdadır. Çözülmemiş olan sorunlar bence a) detay

sorunlardır, b) bu konuda modern revizyonizmin, oportünizmin çarpıtmaları ile ve kendi geçmişimizle köklü hesaplaşmadır.

Bundan sonrası için, hatta bu noktada bile ayrılıklar başlamaktadır.

İkinci Konferanstaki plan, parti inşası sorunundaki tartışmanın derinliğini görmemiş, tespit etmemiştir. Bu tartışmanın 6 ay içinde halledilebileceği görüşünde idi. Ondan sonrası için ise uluslararası komünist hareketin platformunu yaratma çalışması konusunda eski kardeş örgütlerin yaptığı çalışmanın gözden geçirilmesini; Türkiye ile ilgili ise İbrahim Kaypakkaya'nın tüm eserinin değerlendirilmesini görev olarak tespit ediyordu.

Üçüncü Konferansa sunduğum karar tasarısı, Dünya Komünist Hareketinin platformunun yaratılması konusunda yapacağı çalışmada önüne devrim aşamaları dışında bir görev koymamaktadır. Nedeni, bu görevin köklü bir şekilde çözümünün bütün enerjisi bu görev üzerine yoğunlaştırılmalı sorunlu kılmasıdır. Bu görevin bütün yönleri ile temel özellikleri içinde teorik olarak çözülmesi onca kolay bir iş değildir. Ve kuşkusuz bu görevin çözülmesi, yeni bir çalışma planının gündeme getirilmesini gerekli kılacaktır. Hal böyle olduğu için, yapılmayacak olan, yapma imkanımızın olmadığı görevleri tespit etmek bana yanlış görünüyor.

Eski kardeş örgütlerimizin yapmış olduğu —bizim de belli ölçülerde katıldığımız— platform çalışması sonuçları ne olacak? Bu soruya benim cevap eğilimim: Şimdilik yerinde duracak yönünde. Ben bu çalışmalarda (Modern revizyonizme karşı mücadelenin tarihi... Yöntemi... İlkelerin çıkış noktası alınması... Proleter dünya devriminin güçleri ve gelişmesi... Uluslararası karşı-devrimin güçleri... Barışçı geçiş şeması üzerine) köklü bir yanlış görmüyorum. (En sonuncusunda olan teorik karmaşa hakkında B. sayı 12'de durduk.)

Ve bu noktalarda onlar tarafından takınılmış olan genel tavırların modern revizyonizme karşı Marksizm-Leninizmin savunulmasında şimdilik yeterli görülebileceğini düşünüyorum. Bizim eski kardeş örgütlerin polemik değerlendirmesi yazılarında ortaya koyduğu konuların hiçbirinde bugün geldiğimiz yerde köklü bir sorunumuz olduğunu da düşünmüyorum. Geçmişte gerek yöntem konusunda, gerek 'ilkeleri çıkış noktası' alma konusunda çok yanlış pozisyonlarımız vardı. Bunları mücadele içinde esasta aşmış olduğumuzu, genel pozisyonlarımızın bu noktalarda esasta doğru, ve bugün için yeterli olduğunu, bu noktalarda bugün sağlam temellere sahip olduğumuzu düşünüyorum. Bu yüzden de bunları teorik çalışmanın bugün merkezine koymayı doğru görmüyorum.

Bir başka sorun, özellikle son dönemdeki tartışmalar içinde, Dünya Komünist Hareketinin Marksist-Leninist bir platformunun yaratılması çalışmasında geçmişte izlediğimiz, bir anlamda polemik konuları sınırı içinde hareket eden yöntemin doğru olmadığı, böyle gidildiğinde, birçok noktada bugünün ihtiyaçlarına cevap verecek yeterli bir platform çıkarılamayacağı yönünde düşüncelerin bende gelişmiş olmasıdır. Mesela devrim aşamaları sorununun çözümü, köklü çözümü için bence mutlaka gerekli görülen faşizm tartışması, bunun yanısıra milli sorunun tek tek ülkelerdeki (bir anlamda iç sorun olan) yanı, polemik temel alındığında, onun sistemine bağlı kabındığında, tartışma dışında kalacaktır.

Onun ötesinde III. Konferansa sunduğum teorik çalışma planında, II. Konferanstakinin tersine, İbrahim Kaypakkaya'nın tüm eserinin tam bir değerlendirilmesi çalışması da öngörülmüyor. Bu noktada da tartışmalar göstermiştir ki, böyle bir çalışma, sağlam temellere dayandırılmak isteniyorsa, III. Konferansa sunulan karar tasarısında öngörülen sorunlarda açıklığa kavuşmuş olmak şarttır. Bu şart yerine getirilmeden, bugün söylediklerimizin ötesinde birşeyler söylemek, daha doğru değerlendirmeler yapmak boş hayaldir.

Çalışma planının modern revizyonizme karşı mücadele, ve bizim geçmişimizin değerlendirilmesi çalışması ile başına gelince, bu bağ, teorik olarak açıklığa kavuştuğumuz her alanda, gerek modern revizyonistlerin temel belgesi olan XX. Parti Kongresinin, gerek ondan sonraki dönemde dönüm noktaları olan 1957-60 Deklarasyonlarının, gerekse 1963 polemiklerinin, ve gerekse kendi

geçmişimizin değerlendirilmesi çalışmasının yapılması Partinin önüne görev olarak konmakta, bunun yöntemi konusunda görüşler getirilmektedir."

Konferansa bu karar tasarısına yazılı itiraz ve eleştiri yalnızca NERİMAN'dan gelmişti. NERİMAN'ın bu konudaki yazılı eleştiri ve itirazları şöyle idi:

### "ÇALIŞMA PLANI ÜZERİNE

(Buna ilişkin olarak Parti inşasına ilişkin karar tasarısına olan eleştirim de gözönünde bulundurulmalıdır.)

"Diğer Teorik Çalışma"nın ele alındığı noktada, başlangıçta, teorik çalışmanın içeriği ve amacı üzerine açık bir görev tespiti yapılmamakta, aksine başlangıçta "teorik çalışma, pratik önümüze koyduğu görevleri çözer" lafta baş formülü olarak konmaktadır. Eğer bu gerçekten, kendi saflarımızdaki tüm sağ oportünist sapmalara karşı bugünkü durumumuzdan dolayı ideolojik olarak sivriltileseydi, o durumda, devrimci pratik önümüze bir yığın sorunu koyduğu ve artık bunların çözülmesi gerektiğinin eklenmesi gerekirdi.

Daha sonra, (belirtildiği gibi, ne bileşenleri ne de içeriği bakımından ayrılmayan) bu teorik çalışmanın nasıl ele alınması gerektiği yöntemi ortaya konmaktadır.

Ve burada tümüyle akademik ve revizyonist bir taslak geliştirilmektedir. (Yoldaşlar bağışlasınlar. Ama burada abartmıyorum. Bu nitelendirme ile yalnızca, çok açık bir şekilde, burada sözkonusu olanın bir gaf, yani küçük, tali bir hata olmadığını, görüşümce başka bir yöne işaret eden ağır bir hatanın sözkonusu olduğunu göstermek istiyorum.)

Bu tasarının temel ideolojik hatası, onun teorinin yaratılması konusunda yapılmaması gereken yanlış bir bölüştürme yapmasıdır.

Buna göre:

Marksizm-Leninizmin klasikleri, modern revizyonistlere karşı mücadele ile bağlantı içinde —yani klasiklerin metinlerinin incelenmesi yanında modern revizyonistlerin metinlerinin de incelenmesi biçiminde— incelenmeyecektir. Bir nevi akademik aşama planına göre, önce "olumlu" bir klasikler incelemesi, ve ideolojik tartışma yürütülecektir; bu tartışmalar sonrasında, yani eğitimin sonunda ortaya çıkarılmış olan sonuçlar modern revizyonizmin çeşitli akımlarına uygulanacaktır.

Bu plan, —bunu bu aşamalı plan teorisinin savunucuları bilince çıkartmalıdır ki— bizim şimdiye kadar çizdiğimiz yaratılması çalışmasına da —ister Mao Zedung konusunda olsun, ister Stalin Açıklamasında olsun, ister polemik sayılarında olsun— tümüyle terstir. Ama tam da bu ideolojik temel belgelerin yaratılmasında yürüttüğümüz çalışmaya benzer bir çalışma yürütülmelidir. Bu çalışmanın ilerletici olduğu pratikte görülmelidir.

İkinci Konferansın, ana noktalarında şimdiye kadar yerine getirilmeyen çalışma programı, eleştiri ve özeleştiri olmaksızın düzeltilmektedir. II. Konferansın koyduğu ve yerine getirilmeyen önemli görevler, teorik çalışma, ideolojik ve politik çizginin oluşturulması alanındadır. Vani şimdi üzerinde konuştuğumuz alandadır.

Zihinlerde canlandırmak için: II. Konferans, Parti inşası üzerine önemli yazıların eğitimi ve incelenmesinin yanısıra (bu görevler yerine getirilmiştir), aşağıdaki görevleri önümüze koymuştur:

#### "2. Ortak Açıklamalar,

Şimdiye kadar yayınlanan Polemik yazıları ve bizzat Polemik'in kendisi Mao Zedung'la ilgili ortak açıklama. Mao Zedung cilt I-V.

#### 3. I. Kaypakkaya'nın varolan bütün yazılarının incelenmesi,

Şimdiye kadar yayınlanan yayınlar üzerine tartışma

Türkiye devriminin programatik sorunları üzerine tartışma

Ulusal sorun,

Kemalizm,

Sosyo-ekonomik yapı, özellikle de çeşitli devrim tipleri sorunu."

Ben, bu çalışma planının değiştirilmeksizin üstlenilmesi gerektiği görüşünde değilim. Ama bu değişiklik bilinçli, ve doğru bir gerekçelendirme ile yapılmalıdır.

Benim için ayrı bir ağırlığı bulunan çalışma planındaki sıralandırmayı oldukça önemli görüyorum. Şimdi önerilen çalışma planında bunun ağırlığı alınmakta ve karıştırılmaktadır.

Ön planda, Dünya Marksist-Leninist Hareketinin çizgisinin oluşturulması problemleri durmak zorundadır. III. Konferansın çalışma planında da bu böyle olmalıdır.

Ama bunu oluşturma çalışmasını şimdi artık eski kardeş örgütlerle yapmadığımız için, bu yük şimdi tümüyle bizim omuzlarımıza binmektedir.

Bu benim görüşüme göre, Konferansın bu noktada yapılması gereken çalışma olarak görüşleri kararlaştırması gerektiği anlama gelir:

a) Şimdiye kadarki polemik sayılarının incelenmesi, tartışılması ve toparlayıcı eleştirisi

b) Gelecek Polemik sayısının oluşturulması: Devrim Tipleri

Mao Zedung sorunu şimdilik geri atılmalı, ancak gözönünde bulundurularak, yeniden ele alınmalıdır.

Teorik çalışmanın ikinci bileşeni olarak, birinciye ağırlık olarak tabii (bu çalışmanın kapsamını da ilgilendirir), ama asla birbirinin peşisıra, yani önce birinci noktada teorik çalışma ve bu bittikten sonra ikinci noktada teorik çalışma şeklinde değil de, tümüyle paralel olarak ele alınması biçiminde, ideolojik ve politik çizginin, Türkiye'deki devrimin programatik sorunlarının ele alınması gerekir.

Burada II. Konferansın çalışma planında tespit edildiği gibi, İ. Kaypakaya'nın yazılarından yola çıkılmalı ve buna bağlı olarak da klasiklerin bunlarla ilgili yazıları incelenmelidir.

İkinci Konferansın çalışma planında ortaya konduğu şekliyle yalnızca konuların sıralanması değiştirilmelidir.

Birinci sırada devrim aşaması sorunu durmalı, daha sonra ulusal sorun/Kemalizm ve daha sonra da Türkiye'deki devrimin önerilen yolları üzerine yeni tasarımlar gelmelidir.

III. Konferansla ilgili tasarımlarda çalışma planı ile ilgili, tek tek konulara ayrılan belgeler, şimdi de yeni sıralanmaya uygun olarak düzenlenmelidir. Burada oluşturulan öneri ile esasta hemfikirim.

Kısaca söylemek gerekirse:

1. Teorik çalışmanın alanları açık bir şekilde birbirinden ayrılmalı, ağırlıklandırılmalı ve birbirinden sınırlandırılmalıdır.

2. Genel çizginin ve kendi devriminin programatik sorunlarının ortaya çıkarılması birbirinden ayrılmalı ve ağırlıklandırılmalıdır."

\*

**Derviş** tartışmanın başında planla ilgili, bunun uygulanmasının nasıl olacağı konusunda görüşlerini şöyle ortaya koydu:

**Derviş:** Teorik çalışma planıyla ilgili olarak, birtakım şeyleri teorik çalışma programıyla ilgili başlıklı bölümde, 5 sayfalık ekin 3-4-5. sayfalarında yazdım. Bütün yoldaşların onu okumuş olduğundan yola çıkarak orada söylediklerimi, yazdıklarımı tekrarlamak istemiyorum. Ona ek olarak birtakım şeyler söylemek istiyorum.

0 yazıda ben II. konferansa sunulan çalışma planıyla kabul ettiği çalışma planıyla, III. Konferansa sunduğumuz çalışma planı arasında bir takım benzer özellikler ve benzerlikler üzerinde durdum. Bununla bağlantılı olarak şunları eklemek lazım, yada şunlar üzerine, yani bilince çıkarak durmak lazım. Dünde konuştuk, MK Raporunda UKH'nin programının yada çalışma şeyinde de genel konuştuğumuzda, parti inşaatı meselesinde içinde bulunduğumuz durumda görevleride ilgili konuştuğumuzda bugün UKH'nin programının çıkarılması çalışmasının teorik çalışmanın merkezinde durması gerektiğini tesbit ettik. Bu somut olarak nasıl uygulanacaktır. Sorun budur. Açık ki UKH'nin bir platformunu çıkartılması çalışması ancak Modern Revisyonizmin çarpıtmalarına karşı mücadele içinde ve kesinlikle onların yaptığı çarpıtmalardan başınas filan bir şekilde olamaz. Ancak ona karşı mücadele içinde olur. Bunu nasıl yapacağız. Bir yandan diyoruz olumlu olarak görüşleri önce koymanız lazım, çünkü bizim temelimiz pek sağlam değil. Diğer yandan da ama, mücadele içinde çıkacak bu platform. Bunu yapmanız da iki şey var. Birincisi, a) olumlu olarak koyduğumuz her noktada o noktayı derhal şöyle, Modern Revisyonistlerin o noktada yaptığı çarpıtmalarla başını kurmanız lazım. Mesela somut önümüzdeki dönemde Parti inşaatıyla ilgili olarak benim önerdiğim şey, çeşitli makaleler yazarak, ya da gerekirse hepsini bir broşür içinde 20. Parti Kongresi ve parti inşaatı, 57-60 ve parti inşaatı, TKP/ML'in geçmişi ve parti inşaatı, Polemikler ve parti inşaatı gibi çeşitli değişik makaleler yada hepsi gerekirse bir şey içinde olabilir. Bir bunu yapmanız lazım.

İkincisi, daha çıkış noktasında, yani biz daha şey yaparken, diyelim ki şimdi önümüzdeki dönemde şeyi tesbit ettik, devrim aşamaları sorunun tesbit ettik. Tabii ki bizim kafamızda devrim aşamalarıyla ilgili bir takım problemler var, yani boş değil. Bu problemler ışığında ve bu problemlerle bağlantı içinde, bu problemleri çözmek için yaklaşacağız soruna. Mesela Modern Revisyonistlerin bu alanda öncelikle faşizm meselesiyle bağlantılı olarak bir ara aşama, emperyalist ülkelerde de bir ara aşama soktukları araya, artı, ondan başınas bir anti-monopolist, anti-tekelci aşama soktukları araya, anti-tekelci devrim vs. gibi sosyalist devrimle arasında ilişkisi olmayan bir takım şeyler soktukları, biz daha bu araştırmanın başındayken kafamızda olan şeylerdir. Bu bakış açısıyla da bu noktada acaba dayandıkları bir yer var mı falan vs. şeklinde de tabii ki yaklaşacağız soruna. Bu bağlantıda eski kardeş örgütlerin yaptığı çalışmalar meselesi var, bir. İki, Modern revisyonistlerin temel tektininin, 20. Parti Kongresinin bizim tarafımızdan şimdiye kadar tam olarak tanınmaması problemi var. 20. Parti Kongresinin tektisiyle ilgili olarak şu anda bu tektis hazırlanıyor, baskıya hazırlanıyor. Konferanstan hemen sonra, 15-20 gün sonra en azından parti içinde foto kopye olarak dağıtılacak durumda. Bununla ilgili plan hazırlanmış şey, bunu parti içinde dağıtmak, ilk önce, artı, bununla ilgili biliyorsanız bir eleştirimiz var bizim 57-60 deklarasyonlarının şeyinde, değerlendirilmesi yasası içinde. Bu yazı ile birlikte, yoldaşların bunu okumasını ve şeyi talep etmek, gelen eleştiriler ışığında 2-3 ay sonra yapılacak bir genişçe toplantıyla, ya şeyi, söyleyin, 20. Parti Kongresini o öne sürer, yani şeyi ön söz olarak koyarak, daha önce çıkardığımız eleştiriyi öne sürer olarak yada onu biraz daha, gelen eleştiriler, ekler mekler yapacakken onlarla çıkarmak diye bir planımız var. Bu plan şey içinde yok, yani çalışma planı programı içinde. İyi ama yayın meselesi ile ilgili olarak çıkarılan programda planlanmış bir şey bu.

Kardeş örgütlerin şeyine gelince, şimdiye kadar yaptıkları polemik çalışmalarına gelince, ben burada da yazdığım gibi, bunlarda önemli bir problem görüyorum. Bunların bir dişi temel tezini satan biz, bugün biz kendi çiz-

gizinin parçası haline getirmiş durumdayız. Mesela Modern revizyonizme karşı mücadelenin tarihiyle ilgili olarak, esasında 57-60 Deklarasyonlarının değerlendirilmesi, 63 Deklarasyonlarının platform olamayacağı, 57-60 Deklarasyonlarının uzlaşma, belli bir noktada uzlaşma belgeleri olduğu ve bugün görevin, evet, Modern Revizyonizme köklü hesaplaşma olduğu, ki bunlar temel tezlerdir mücadelenin tarihiyle ilgili. İkinci sayı, mücadelenin yöntemiyle ilgili sayı ise açık ideolojik, açık ve kamu oyu önündeki ideolojik mücadeleyle ilgili, esas olarak bu noktadadır. Ve bu noktada da bizim bir dizi temel belgelerimizde, orda savunulan görüşler evet, bizinde görüşlerimiz olarak savunulmakta ve uygulanmaktadır. da bugün. Şey meselesinde, ilkelerin çıkış noktası alınması konusunda da bildiğiniz gibi yine bizim ilkelerimiz somut durumun somut tahlilini meselesinde çizginizin temel unsurlarından biri haline gelmiştir. İlkelerin temel alınması. Aynı şekilde proleter dünya devriminin güçleri ve gelişmesi ve karşı devrimci güçler meselesinde 3 Dünya teorisinin eleştirisiyle bağlantılı olarak Proleter dünya devriminin güçlerinin ne olduğu, karşı devrimin güçlerinin ne olduğu bağlamında bizim çizginizin temel taşları bu yoldaş arkadaşların çıkardıkları şeylerle uyum içindedir. Ben, sorun böyle olduğu için bunlar üzerine yeniden, yani bence detay sorunları olduğu için, bunların üzerinde şimdilik fazla durmaya gerekli görmüyorum. Ancak eğer ihtiyaç duyulursa, denilirse henüz biz bunları parti olarak incelemedik ve evet o zaman onları bir şeyinde önüne almak lazım, iki aşamalı parti inşası yönündeki yapacağımız çalışmanın önüne de bir tur, yani şey yapmak lazım, tartışmak lazım. Ama dediğim gibi ben a) hepimizin bunları okuduğundan yola çıkıyorum, b) okuduğunda da detay, anca detayda şey olabileceğini yani problemler olabileceğini ve zaten çizginizin şu anda, zaten ..." (s. 895-896)

Bu tartışmada çatışan esas pozisyonlar, DERVİŞ ile NERİMAN'ın pozisyonları oldu.

Tartışma içinde çeşitli yoldaşlar şu görüşleri savundular:

#### Neriman:

— Teorik çalışma planı — Temel Eğitim dışındaki bölüm — teorik sorunların çözümünü modern revizyonizmin teoriiyi çarpıtmalarına cevap verme içinde ele almıyor. (s. 898)

— Parti inşası üzerine yapmış olduğumuz teorik çalışma, yapacağımız diğer çalışmalara örnek olamaz. Çünkü bu bağlamda — özellikle bizim tartıştığımız iki aşamalı parti inşası öğretisi konusunda — modern revizyonistlerle Marksist-Leninistler arasında önemli bir polemik yürütmemiştir. Bu yüzden de bu noktada tartışırken, modern revizyonistlerin çarpıtmalarından, buna karşı Marksist-Leninistlerin tavırlarından yola çıkmamak mümkün idi. (s. 898)

— Eski kardeş örgütlerin polemik çalışmalarının ürünleri üzerinde Parti içinde en azından bir tur tartışılmalıdır.

— Polemik konusunda tavır tabii ki uluslararası komünist hareketin platformu için yeterli değildir. Ama bu eski kardeşler açısından en baştan bilinçte idi. (s. 899)

— Programda faşizm sorununa gerektiğinden fazla ağırlık veriliyor. Devrim aşamaları açısından cevap verilmesi gerekli olan soru, faşizmin devrim aşamasının tayininde belirleyici rol oynayıp oynamadığı, faşizmin varlığının bir ara aşamayı gerekli kılıp kılmadığı sorusudur. Faşizm sorunu yalnızca bu soruya cevap vermek için, sınırlandırılarak ele alınmalıdır. (s. 900)

— Ayrıca bu teorik çalışma programı çok geniş bir programdır. Yalnızca aşamalar, artı millî sorunun alınması yeterlidir. (s. 900)

— Temel eğitimle ilgili olarak, anladığım kadarı ile Merkez Komitesi ve Yazı Kurulunun birlikte temel eğitimi planlanıyor. Ben Yazı Kurulunun özel bir konumu olmadığı şartlarda bunun nedenini anlamıyorum. (s. 900)

**Derviş**, Neriman'ın bu tezleri üzerine, kendi kavradığı kadariyle arada kökten bir çelişme olmadığını düşündüğünü belirtti. Somut plan üzerine tartışıldığında, Neriman'ın tek farklı önerisinin, eski kardeşlerin polemik yazıları üzerine bir tur tartışılması olduğunu; kendisinin ise bunun eğer gerekli görülüyorsa yapılmasından yana olduğunu açıkladığını belirtti. (s. 901-902)

Neriman'ın "modern revizyonist çarpıtmalara karşı mücadeleden bağımsız bir teorik çalışma" planlandığı görüşünün doğru olmadığını belirtti. (s. 902)

Bizim açımızdan şimdiye kadarki bütün pratiğin gösterdiğinin şu olduğunu belirtti:

Teorik sorunlarda, çalışmada esas derdimiz, tartıştığımız konuda modern revizyonistlerin ne dediğini bilmemek, onlara karşı mücadeleden kopuk sorunlara yaklaşmak değil; Marksist-Leninist klasiklerin incelediğimiz, araştırdığımız, tartıştığımız bir konuda bütünlük içinde ne dediğini bilmememizdir. En azından bunların kollektif bir çalışma ile bizim mahmız haline getirilmemiş olmasıdır. (s. 902)

**DERVİŞ**, faşizm konusunda, bu sorunun bütün detayları ile tartışılıp çözülmesinin planlanmadığını, bu konuda planın devrim aşamaları sorunu faşizmin varlığı ya da yokluğunun oynadığı rol bağlamının incelenmesi olduğunu belirtti.

Ayrıca planın genişliği sorunu da, bu planın yalnızca konuları tespit eden, zamanı tespit etmeyen bir plan olduğunu belirtti. (s. 904-905)

#### Ali:

— Temel eğitim MK/YK düzeyinde daha kapsamlı yapılmalı, bu program daha detaylandırılmalıdır.

— Yazılı planda, Kruşçev modern revizyonizmine karşı mücadele öne çıkarılmıyor. Derviş'in sözlü konuşmasında yapıldı bu. (s. 909)

— Bizim burda önerdiğimiz plan, eski kardeşlerin planı ile uyum içinde değildir. Ve eski kardeşlerin uygulamasına bu bağlamda eleştiri getirmemiz gereklidir.

Bu konudaki tartışmada esas çelişme noktası, planın modern revizyonizme karşı mücadeleden bağımsız bir teorik çalışma öngörüp görmediği noktasında eleştiriyi getiren Neriman yoldaş dışındaki yoldaşlar, bu eleştirinin doğru olmadığını, aradaki çalışmanın kendilerine onca derin görünmediği; Neriman'ın biraz da durumumuzu yanlış değerlendirdiği; ve planın esasta durumumuza uygun, doğru bir plan olduğu görüşlerini savundular.

**NERİMAN**, ikna edemediğini gördüğünü, ve fakat pozisyonunun doğru olduğunu düşündüğünü belirtti. Bu çelişme çözülmedi. (s. 909)

Planla ilgili diğer değişiklik önerilerine gelince:

Temel Eğitimle ilgili olarak **NERİMAN**, "Materyalizm ve Ampriyokritisizm" in bütün Partide aynı düzeyde incelenmesini verimsiz gördüğünü; belli bölümlerin ortak eğitiminin, ve tümü hakkında çıkarılacak bir özeti yeterli olacağını düşündüğünü belirtti.

Aynı yoldaş neden mesela "Anti-Dühring" yerine "Doğanın Diyalektiği"nin yapıldığını da anlamadığını belirtti.

Bu bağlamda, planı sunan **DERVİŞ**, "Materyalizm ve Ampriyokritisizm" in eğitiminin Neriman'ın önerdiği biçimde yapılabileceğini, bunda bir sorun görmediğini, Neriman'ın önerdiği biçimde yapılsa daha verimli olacağını düşündüğünü belirtti.

"Doğanın Diyalektiği"nin doğrudan doğruya "Materyalizm ve Ampriyokritisizm" in eğitimiyle ilgili olarak plana alındığını, atıfta bulunulan esas eser bu olduğu için plana alındığını açıkladı.

"Anti-Dühring" in de eğer istenirse plana alınabileceğini, en azından Merkez Komitesi düzeyinde eğitiminin doğru olacağını düşündüğünü belirtti.

Eski kardeşlerin polemik yazıları konusunda, NERİMAN bir tur tartışılmasını önerdi; CAFER yalnızca "silahlı mücadele" ile ilgili son sayının bir tur tartışılmasını önerdi; konuşan diğer yoldaşlar bunların çevrilip yayınlanmasının, kişisel olarak incelenmesinin doğru olduğu, ve fakat özel olarak eğitim-teorik çalışma planı içine alınmasına gerek olmadığını belirttiler.

XX. Parti Kongresinin Stalin ile ilgili "Gizli Rapor" bölümünün kamuya yayınlanmasının —her noktada cevap vermeden— yanlış olacağını NERİMAN getirdi.

Parti içinde yayınlanmasının yeterli olacağı konusunda fikirbirliğine varıldı.

Merkez Komitesi'nin eğitim notları konusunda, bunların hazırlanıp Parti içine sunulmasının doğru olacağı konusunda konuşan yoldaşların çoğunluğu fikir belirtti.

Tartışmalar sonrasında karar tasarısı iki bölüm olarak oylamaya sunuldu. Karar tasarısını sunan DERVİŞ, bu karar tasarısının başına şu eki ekledi:

"Bu alandaki çalışma, bizim içinde bulunduğumuz durumda çözeceğimiz görevler zinciri gözönüne alındığında, bütün parti inşası çalışmasında kavrayacağımız esas halka olmak durumunda ve zorundadır. Ve esas olarak bu bizim durumumuzda Partinin çalışmasının merkezinde teorik çalışmanın durması biçiminde uygulanmak zorundadır."

Karar tasarısının birinci bölümü bu ekle oylamaya sunuldu, oybirliği ile kabul edilerek karar haline geldi.

Karar tasarısının ikinci bölümünün başına DERVİŞ şu eki yaptı:

"Bu alanda yapılacak çalışmanın merkezinde modern revizyonizme ve her türden oportünizme karşı mücadele içinde Dünya Komünist Hareketinin platformunun yaratılması görevinin çözümü durmaktadır. Bu görev çözümü, modern revizyonistler tarafından çarpıtılarak tanınmayacak hale getirilmiş olan bir dizi Marksist-Leninist ilkenin öğrenilmesi, kavranılması, mücadele içinde savunularak kendi temelimiz haline getirilmesi görevi ile içiçe girmiştir. Bu bağtımda yapılması gereken şey, bir bütün olarak Dünya Marksist-Leninist Hareketi içinde, gerekse kendi içimizde, Marksizm-Leninizmin modern revizyonizme, her türden oportünizme karşı savunulması mücadelesinde eksikliği en fazla duyulan, bir anlamda en zayıf olduğumuz temel noktaların tespit edilmesi, bunların bir sıraya konarak sistemli bir çalışma ile çözülmesidir."

Bu ek dışında, ayrıca bu bölümde, "Devrim aşamaları sorunu, buna bağlı olarak faşizm" çıkarıldı. Bunun yerine, "Devrim aşamaları sorunu faşizmin oynadığı rol bağtımsında faşizm sorununun tartışması" getirildi.

Bu bölüm bu ek ve düzeltme ile oylamaya sunuldu.

§70 kabul, §10 red, §20 çekimser oyla, çoğunlukla kabul edildi.

Teorik Çalışma ile ilgili tartışmada, ayrıca Parti İnşası ile ilgili bölümdeki tartışmada geriye bırakılan bir sorun üzerine de tartışıldı. Parti İnşası ile ilgili alınan kararın, Teorik Çalışma ile ilgili tespitlerin yapıldığı bölümüne NERİMAN şu ekin yapılmasını önerdi:

"Bu görevlerin sıralanması aynı zamanda teorik çalışmada çıkış noktasının ve ağırlığın ne olması gerektiğini göstermektedir. Sıralama önce biri bitecek, sonra diğeri başlayacak biçiminde anlaşılmalıdır. Yalnızca çıkış noktasının Marksist-Leninist ilkeler olması ve Uluslararası Marksist-Leninist Hareketin

platformunun yaratılması çalışmasının öncelikli olarak ele alınması biçiminde anlaşılmalıdır."

Bu karar tasarısı sunulduktan sonra, Divan adına açıklama yapan CAFER, bu eki doğru bulsalar bile, Parti İnşası ile ilgili karar tasarısı hakkında olumsuz oy kullanmış olanların, olumsuz oy kullanmaları gerektiğini, kendisinin böyle davranacağını açıkladı.

MUSTAFA da bu öneri ile ilgili problemleri olmadığını, ama bu önerinin ekleneceği kararı reddettiğini belirtti.

Bu tasarı da §60 oyla, oy çoğunluğu ile Parti İnşası kararının bir bölümü olarak karar haline geldi.

••

## GENEL OLARAK AJİTASYON-PROPAGANDA

### ÖZEL OLARAK YAYIN ORGANLARI

#### SORUNU ÜZERİNE

#### AÇIKLAMA:

Konferans duyuru belgesinde (BOLŞEVİK PARTİZAN No: 27) bu konuda alınan kararın bir parçası (Ortak Tartışma Yayın Organı = OTYO) üzerine bilgi verilirken, alınan kararın 'Tavsiye Kararı' olduğu belirtilmektedir. (s. 46)

Bu bilgi, Konferansın hemen ertesinde BP 27'yi hazırlayan yoldaşların elinde henüz Konferans söz tutanağının olmadığı şartlarda hatırlama temelinde verilmiş bir bilgi idi.

Konferans söz tutanaklarının çözülmüş şekli, Ajitasyon-Propaganda-Yayın Organları konusunda alınan kararın tavsiye kararı olmadığını, "normal" kararlardan biri olduğunu göstermektedir. Ve bu konudaki bilgi Mayıs 1986 başında bu bölümle ilgili Rapor taslağını hazırlayan yoldaş tarafından Merkez Komitesine duyurulmuştur.

Bu sorunda tartışma, DERVİŞ'in Konferans öncesi sunduğu şu karar tasarısı üzerinde yürütüldü:

Genel olarak ajitasyon/propaganda

Özel olarak Yayın Organları sorunu üzerine:

Önümüzdeki dönemde de ajitasyon/propaganda çalışmamızda yazılı propaganda faaliyeti, çalışmamızın esasını, ağırlığını oluşturmaktadır. Bunun için şu organlar çıkarılacaktır:

Merkez Yayın Organı (MYO):

( ) daha çok güncel siyasi konularda tavrımızı ortaya koyan, düzenli ve geçen çalışma döneminden daha sık aralıklarla çıkan, ajitasyonlu olarak dışta propagandamızı yapmanın aracı olan bir yayın organı haline getirilmelidir.

Açıktır ki, parti içinde ideolojik mücedelenin ve tartışmanın bütün çalışmamızda belirleyici bir rol oynadığı gerçektir, MYO'da da yansımalarıdır. Ama bunun biçimi şimdiye kadarkinden biraz değişik olmalıdır.

BP daha az sayfalı, şimdikiinden daha aktüel olarak önce bir buçuk ayda bir düzenli çıkarılmaya çalışılmalıdır. Bu sürenin güce göre giderek kısaltılması hedef olmalıdır.

Bildiriler:

BP'nin şimdiye oranla biraz aktüelleştirilmesi halinde bile, bildiriler aracılığı ile propaganda (öncelikle) ve ajitasyonun önemi ortadan kalkmaz. Anında merkezi olarak müdahale edilmesi gereken önemli siyasi gelişmelerde ve günlerde (1 Mayıs gibi) bildiri - ler çıkarılmalıdır.

Merkezi bildiriler yanında, özellikle bölgelerde yapılan eylemler vb. de bölgesel bildiriler çıkarılmalı, bu konudaki atalet, çekin genlik aşılmalıdır.

Her bölgedeki yoldaşlar, somut olaylar karşısında, yazılı propa - ganda-ajitasyon yürütebilecek yönde gelişmelidir.

Özellikle T.de örgütlenme ve çalışma açısından bu çok önemli bir sorundur.

Teorik Organ (TO)

ve Ortak Tartışma Yayın Organı (OTYO) :

Teorik Organ ( ), öncelikle içimizde sürdürdüğümüz teorik inceleme, araştırma ve tartışmaların organı; içimizdeki tartışmayı iletilecek esas organ olmalıdır.

Bu organ öncelikle bizim araştırma/inceleme/tartışma planımız içinde yer alan konulardaki araştırma, inceleme, tartışma yazılarının yayınlandığı bir organ olmalıdır.

Bunun yanında, bizim sonuçlandırdığımız teorik sorunlarda da, bu sonuçları ortaya koyan ve uygulayan, kapsamı, genişliği itibarı ile MYO çerçevesini aşan yazılar da bu organda yayınlanır.

Yani bugünkü yapısı ile bizim çıkaracağımız bir TO, bizim bugünkü teorik çalışmamızın içeriğine uygun olarak öncelikle bir Tartışma Yayın Organı olur.

Konferansımız TO konusunda II.Konferansın aldığı karar ile, bu aldığı kararın çalışma içinde olduğunun bilincindedir. Ve II.Konferansın kararının yanlış olduğu düşüncesindedir.

Biz, bizim kendi içimizde yürüttüğümüz tartışmayı mümkün olduğunca ML veya ML'e yakın gördüğümüz örgütlere de taşınmalı, ve onları bu tartışmanın içine çekmeye çalışmalı, evet bu tartışmayı mümkün olduğu ölçüde onlarla birlikte yürütmeye çalışmalıyız. Bunun gerekçeleri doğru bir biçimde BP sayı 24'de 'Tartışma Yayın Organı Üzerine' başlıklı yazıda konmuştur.

Bizim araştırma/inceleme/tartışma (Teorik çalışma planımızın 'Diğer Teorik Çalışma' bölümündeki plan) planımızın kabul edildiği şartlarda, bizim TO'mızın görevlerinin esasını çözecek olan bir Tartışma Yayın Organının, bu planı kabul eden örgütlerle birlikte çıkarılmasının yararı vardır.

Böyle bir yayın organının ortak çıkarılmasında bizim açımızdan esas sorun tartışılacak konular ve bunların sırası üzerinde anlaşma sağlanması sorunudur.

Böyle bir yayın organının tartışacağı konular ve bunların sırası bizim teorik çalışma planımızla çakışmadığı şartlarda çıkarılacak bir TYO bugün bize fazla bir yarar sağlamayacak, tersine zaten sı nırlı olan gücümüzü de önümüze koyduğumuz esas çalışma programı üzerinde yoğunlaşmaktan çekecek bir rol oynayabilecektir.

Konferans bu konuda MK'ne, OTYO önerisini -bunun program içeriği ile birlikte- ML'e yakın görülen örgütlere götürme; program üzerinde anlaşma sağlanması halinde, anlaşma olanlarla birlikte bu yayını ortak çıkarma; programda hiçbir grupla anlaşmanın mümkün olmadığı şartlarda ise o zaman bizim TO'mızda, tartıştığımız her konuda diğer, ML'e yakın görülen örgütlerden yazı talep etme, ve memeleri halinde de, onların yayın organlarında bu konuda daha önce çıkmış olan yazıları kullanma görev ve yetkisini verir.

OTYO'nun çıkarıldığı şartlarda da, B. çıkarılmaya devam edilmeli-

dir. F.'de bu şartlarda bizim daha önce sonuçlandırmış olduğumuz konularda, bunları açıklayan, gerekçelendiren, uygulayan ve kapsamı itibarı ile MYO'nun çerçevesini aşan yazılar yer alır.

Gerek TO'da, gerekse OTYO'unda yayınlanan yazılar bizim içinde bulunulan anda bütün parti olarak tartıştığımız konulardaki araştırma-inceleme-tartışma yazıları olmalıdır.

İçinde bulunulan anda bütün partinin tartışmadığı konulardaki inceleme-araştırma-tartışma yazıları için ise kural olarak ayrı bir yayınlama biçimi bulunmalıdır.

#### İç Yayın Organı:

Bu yayınların dışında bir de MK ile PH'leri arasındaki karşılıklı ilişkilere, PH'leri arasındaki tecrübe aktarımına, karşılıklı denetime hizmet edecek, öncelikle dışta yayınlanması sakıncalı görülen örgütsel sorunlarla ilgili yazı, direktif vb.nin yayınlandığı bir İYO ( ) çıkarılmaya devam edilmelidir. Bunun çıkışı ihtiyaca göre olmalıdır.

#### Diğer yazılı ajitasyon/propaganda araçları:

Bunlar dışında afiş, fırlatma ve yapıştırma için pullar, yazılama vb. de bundan sonra da yazılı ajitasyonun ve propagandanın araçları olarak kullanılmalıdır.

#### Kitap/Broşür:

Özellikle bizim teorik çalışmalarımızda doğrudan ihtiyacımız olan ML klesiklerin yazıları tarafımızdan kitap/broşür olarak basılması, bu sorunun uzun süreli çözümü yönünde somut adımlar atılmalıdır.

Konferansımız, Yayın Organlarımızın başlıklarının Kürtçe yayınlanacağını; temel sloganlarımızın da Kürtçeye çevrilerek, ajitasyon-propagandada Kürtçe olarak kullanılacağını; yayın organımızda gücümüz oranında Kürtçe yayın yapılacağını da karara bağlar.

Konferansımız, MK'nin MYO'nun içeriği ile ilgili olarak Spartaküs-Kardeşler polemigi döneminde, tartışma ağırlıklı bir yayın organı haline gelmesinin yanlışlığı ile ilgili tespitini bir kez daha vurgular."

Bu karar tasarısı hakkında NERİMAN şu yazılı tavrı getirmişti:

#### YAYIN ORGANLARI ÜZERİNE

Şu andaki güncel parti tartışması ile ilgisi olmayan yazılarla ilgili paragraf, o şekilde çıkarılmalı. Bunun yerine,

bunların Teorik Organ'da ve Merkez Yayın Organı'nda, elbette ki ciddi ideolojik eleştirilerle birlikte yayınlanacağı söylenmelidir. Ama yüzlerce soruna ilişkin pratik, yer yer gerçekten tek tek yoldaşların hevesleri, MO'da ya da TO'da buna ilişkin yazıların yayınlanmasının reddedilmesi, MK'ya ya da Yazı Kurulu'na, ideolojik ve politik olarak çok önemli ve ikinci derecede tali ve sık sık da güncel olmayan eleştirilerin bir başka yayınlanma biçiminin seçilmesi.

Ayrıca iki sempatizan yoldaş da şu yazılı tavrılarını Konferansa iletmışti:

#### BAZI KONULAR ÜZERİNE KISACA GÖRÜŞLERİM

Yoldaşlar! En başta şunu belirtmek isterimki, bizim yayın organlarımız (K, B, BP) yayın hayatına başlarken tespit ettiği görevler kısa süre içinde terk edilmiş ve pratiğe uygulanmamıştır. Yani bir başka deyimle teorimiz ile pratiğimiz uyum içinde değildir. Bugüne kadar da MK tarafından bu teori pratik uyumsuzluğu üzerine (Bhariç o da tam değil) bildiğim kadarıyla hemen hiç bir şey söylenmedi. Görüşümce bu teori pratik uyumsuzluğunun yani ilk başta tesbit edilen görevlerin pratiğe uygulanmamasının sebepleri mutlaka ortaya çıkarılmalı ve üzerine tartışılmalıdır.

Bu sorunun sebeplerini ne yazık ki ortaya koyabilecek durumda değilim. Fakat burada her üç yayın organının da çıkarken tespit ettiği görevlere uygun davranmadığımı kısaca örneklemek istiyorum.

**A KOMÜNİST:** 1. Sayıda "Komünist Çıkarken" başlığı altında Komünist'in yayın hayatı boyunca görevleri tespit ediliyor ve şöyle deniyor. " 'Komünist' parti içinde eğitimin, tartışmanın, idolojik birliği sağlamanın ve sağlamlaştırmanın bir aracı olacaktır. Yine; " 'Komünist' daha sonra teorik organda yayınlanacak olan yazıların tartışıldığı bir araç; dışta savunulacak teorik görüş-

lerin parti içinde kollektif bir şekilde tartışılması ve eğitiminin bir aracı olacaktır " deniliyor. Fakat Komünist'in bugüne kadarki yayınlanan sayılarına baktığımızda yukardaki alıntı olarak yaptığımız görevleri esasta yapmadığını her yoldaş tespit etmek zorundadır.

★ **BOLŞEVİK:** Bolşevik'in yayın hayatındaki teori-pratik uyumsuzluğunu Bolşevik NR.9'da MK çoğunluğu esasta doğru olarak tespit ediyor. Fakat bu doğru tespiti gölgeleyen ve geri çevrilmesi gereken bir nokta var. MK çoğunluğu şöyle diyor: "...bunun yanında alınan kararın tam olarak ne anlama geldiğinin bilince çıkarılmaması da (abç) uygulama ile karar arasındaki bugünkü çelişmenin ortaya çıkmasında rol oynayan faktörlerden biri olmuştur." (B. 9, S. 34)

Söz konusu "bilince çıkarılamayan" 2. Konferans kararına bakalım. "Teorik organ (bolşevik bn) bugünkü durumda 3-4 ayda bir çıkar. Bundaki yazılar önceden (en azından yeni konuları inceleyen yazılar) parti içinde tartışılmalı, kollektif çalışmanın ürünü olmalıdır." (B. Nr.: 3, S. 112)

Kararı kısaca özetlediğimizde şu iki noktanın gayet açık ve "bilince çıkarılamayacak" hiç bir yanının olmadığı görülür.

a). Bolşevik'te çıkan yazılar (en azından yeni yazılar) kollektif bir tartışmanın ürünü olmalıdır.

b). Bolşevik 3-4 ayda bir çıkarılmalıdır. Peki uygulama ne? 3 ay içerisinde 5 sayı ve kollektif tartışmanın ürünü olmayan yazılar.

Görülen odur ki, sorun kararın bilince çıkarılıp çıkarılmaması değildir. Karar rafa kaldırılmış ve orda unutulmuştur. Ama nedense bu olgu tespit edilmiyor. Yoksa Bolşevik yayınını durdurma kararında mı (bkz. B. Nr.:9, S. 35) "bilince çıkarılmadığı" için yayın hayatına devam etti. Neden?

★ **BOLŞEVİK PARIİZAN:** Sayı 1'de "Çıkarken" başlığı altında görevlerini ve nasıl bir yayın hayatı izleyeceğini genişçe açıklamaktadır. Ben burada sözü edilen görevler vs. üzerinde duracak değilim. Yalnızca bir kaç noktaya dikkat çekmek istiyorum.

1. İlk başta tespit ettiği GAZETE olarak yayın hayatına devam edeceğini tespitini 2. Sayıdan itibaren terk etti ve bir DERGI olarak yayın hayatına devam etti. Bu durum ISKRA olma iddaasında olan bir gazete için pek hafife alınmamalıdır.

2."Kollektif bir ajitator, kollektif bir propagandacı, kollektif bir örgütleyici" olacağı üçlü görevi içerisinde "kollektif bir ajitasyon" çalışmasına gerekli önemi vermiyerek bu alandaki görevini tam olarak yerine getirmemiştir.

3. Yer yer bir örgütün görüşlerini dışa yansıtan bir dergi (gazeteyi zaten unuttuk) olma özelliğinden çok bir tartışma organı durumuna gelmiştir.

4. İlk başta bir buçuk ayda bir çıkacağını ve giderek bu zamanın kısaltılacağını ilan etmesine rağmen tam tersine giderek bu zamanın kısaltılması bir yana bir buçuk aydan üç aya çıkarıldı. (Şimdi karar tasarrusunda yine aynı şeyler söyleniyor, korkarım bu defa altı aya çıkmaz)

5. Hâlen bugüne kadar düzenli, zamanında bölgelere ulaşan bir dağıtım ağına sahip değiliz. (en azından bölge üzerinden bildiğim kadarıyla)

Yayın organları üzerine tartışılırken bu ve benzer sorular üzerine ve tabiki bir dizi olumlu yanlarımız ve teorik hatalarımızda gözönüne alınarak şu sorun üzerine ciddi bir şekilde durup bir değerlendirme yapılmalı. BP ilk başta ortaya koyduğu; "HEDEFİMİZ LENİN'İN ISKRA'SIDIR" hedefine ne kadar ulaşabildi? Ya da şu anda BP bir Lenin'in Iskra'sı mıdır? Yok eğer değilse daha hangi adımların atılması gerekir vs.? Bu sorun üzerine kendi adıma fazla bir şey söyleyebilecek durumda değilim.

\*\*\* III. Konf. sunulan "...yayın organları üzerine" karar taslağındaki biriki nokta üzerine:

★ "BP daha az sayfa" şeklinde belirsiz olmamalı en fazla 40 sf. olmalı.

★ BP "...önce bir buçuk ayda bir" değil (daha öncede aynı şey söyleniyordu) bir ayda bir çıkarılmalıdır. Eğer gerçekten "güncel siyasi konularda" tavrı takınmak isteniyorsa en azından ayda bir çıkarmak zorunludur. Onun ötesinde kadroların ve tarafatların dışımızdaki insanlarla ilişkiye geçmesinde önemli yeri olduğu açıktır. Daha başka faydaları yanında BP'ı ayda bir çıkaracak gücümüzün de olduğu kanısındayım.

★ Bildiriler: "bildiriler aracılığı ile propaganda (öncelikle) ve ajitasyonun önemi ortadan kalkmaz" deniyor. Peki ama

neden bildiriler aracılığı ile öncelikle propaganda? Ve bu bildiriler genellikle kimlere yönelik, hangi eylemler için vb. soruları çok önemli ve gözardı edilmeyecek sorulardır.

Görüşümce bildiriler aracılığı ile bugüne kadar yaptığımız propaganda ve ajitasyon esas ağırlığında propagandaya verilmesi konusunda önemli bir açmazımız söz konusudur. Yani teori pratik uyumsuzluğu vardır. Bunun temelinde kavrayabildiğimiz kadarıyla Lenin'in Ne Yapmalı da ortaya koyduğu propaganda-ajitasyon sorununu ve genel olarak propaganda-ajitasyon ilişkisini (pratikte) tam olarak kavramamak yatıyor. Önce Lenin'e bakalım.

"...kıssacası propagandacı 'bir çok fikirleri' birden savunmalıdır, o kadar çok ki, bu fikirler birbirleriyle bağlantılı bir bütün olarak ancak (nisbeten) az sayıda kimseler tarafından anlaşılabilir olsun (abç).

Aynı konu üzerine konuşan ajitator ise bir örnek göstererek konuyu ele alacaktır. Dinliyecilerin kolayca anlayabileceği ve iyi bildiği bir gerçek üzerinde duracak, .. "yağınlara" tek bir fikri aç L) verecektir". (Ne Yapmalı, S. 87, 88)

Eğer propaganda "bir çok fikri" bir arada veren ve "nisbeten az sayıda kimseler tarafından anlaşılabilirse" (ki Lenin böyle diyor.). O halde bizim binlerce propaganda bildirileri çıkarıp pratikte 'yağın' eylemlerinde ileri geri gözetmesizin (bu mümkün değildir) dağıtmamız ne anlama geliyor? Lenin'i doğru kavradığımız anlamına mı geliyor? Hayır. Yada genelde propagandayı esas almak demek kitle eylemlerinde bildiriler aracılığı ile 'öncelikle' propaganda yapmak mı demektir? Bence yine hayır. Kitleleri harekete geçirmek için yürütülen kampanya bildirileri ya da başkaları tarafından düzenlenen büyük kitle eylemleri için çıkarılan bildiriler 'öncelikle propaganda' bildirisi değil, 'öncelikle ajitasyon' bildirisi olmalıdır. Çünkü o eylemde yada eylemlerde "az sayıda kimselere" değil kitlelere hitap ediyoruz.

Biz bugüne kadar propagandanın öncü -ileri- kesime yönelik bir çalışma olduğunu teorik olarak belirtmemize rağmen, pratikte bu propaganda araçlarını (bildiriler) kitlelere yönelik bir araç olarak kullandık. Halbuki kitle eylemlerine yönelik esas araç ajitasyon olmalıydı. Çünkü kitleler propaganda yoluyla değil ajitasyon yoluyla kazanılabilir ve kazanılacaktır. Ayrıca bu eylemlerde 'öncelikle ajitasyon' bildirileri dağıtmak demek ne ge-

nelde propagandanın esas alınmasını engeller ne de o eylemlerde propaganda yapmayı engeller. Tam tersine yayın organları aracılığı ile yada konu üzerine özel bir propaganda broşürü ile vs. vs. yaparsın. Zaten eylemde bulunan herkesi propagandanın hedefi içerisine almak sakattır.

Burada şöyle bir soru sormak istiyorum. Propagandaya gereken önem haklı olarak verilirken acaba ajitasyona da gereken önem veriliyor mu? Ya da ajitasyona bugün gerekli önemi vermek ne demektir? vs. sorularına açık cevap verilmelidir. Ve ayrıca biz bir bütün parti olarak propaganda yapabilecek durumda mıyız? Yada bütün parti üyeleri propaganda yapabilecek yetenektedirler? Yok eğer bu durumda değilse -yine propagandayı bir kaç insan yapıyorsa- propagandayı bütün partinin esas görevi olarak koymak ne anlama geliyor? Ve bugüne kadarki pratiğimiz bize neyi gösteriyor? vs. sorularına da cevap verilmelidir.

★ BP özel sayılar: Özel sayılarda dergiler gibi numaralı ve aynı tipte olursa (mesela 12 Eylül özel sayıları gibi) daha iyi olur. Bugüne kadar çıkan özel sayıların hangisi neyle ilgili, hangi konu nerededir belki yazarlar bile bilmezler.

★ OTYO: Ortak tartışma yayın organı çıkarma düşüncesi "olmayacak işe amin demektir". Çünkü bunun bugün şartları yoktur. Dolayısıyla uğraşmaya değmez kanısındayım.

XX "Bolşevik parti inşası sorunu üzerine" karar taslağında açık ve net bir şekilde ortaya konmayan ("örgütümüz".."gruptur", bolşevik parti adlandırması", "parti öncesi örgüt" vs. vs. bkz,kt.) biz bugün partimiyiz, grupmuyuz düşüncesi Orhan yoldaş tarafından işçi sınıfı ile bütünleşmediğimiz esas gerekçesi ile parti olmadığımız, grup olduğumuz tezi savunulmaktadır. Bu tezle birlikte bugünkü örgütsel yapımızda devam etmesinden yana olduğunu belirtmektedir.

Bugün bizim işçi sınıfı ile bütünleşmediğimiz bir olgudur. Fakat bunun olgu olduğu kadar bizim geçmişte (belli hatalar, eksiklikler olsa da) ve bugünde leninist bir partinin örgütlenme kurallarını uyguladığımız ve uygulamaya devam ettiğimizde bir olgudur.

Lenin'e göre bir partinin örgütlenme kuralları, ilkeleri vs. .. ile bir grupun oluşması tamamen ayrıdır. (bkz. Lenin, Ne yapmalı) Bence grup olduğumuz ve olmamız gerektiğini savunan yoldaşlar eğer tutarlı olmak istiyorlarsa ve Lenin'i bu konuda tutarlı sa-

vunmak istiyorlarsa şu öneriyi birlikte getirmelidirler. BİZ HEM ŞEYİMİZLE GRUP OLMALIYIZ. Yani örgütsel alanda da grup olmalıyız. Bu öneri bugün bulunduğumuz yerden bir ADIM GERİ gitmemiz anlamına gelir. Ayrıca bugün içinde bulunduğumuz toplumsal koşullar yani sınıf mücadelesinin genel durumu, devrimci ve komünist hareketteki ruh hali, ideolojik kaos vs. ..de gözönünde bulundurulduğunda böyle geri bir adım mümkünü belli bir dağılmaya, moral bozukluğuna, akademizme vs. vs. götürebilir.

Görüşüme göre parti olduğumuz tezi savunulmaya devam edilmelidir. Fakat bu hiç bir zaman görevlerimizin ağırlığını ve henüz işin başında olduğumuzu küçümsemeye götürmemelidir. Bu bilinçle hareket ettiğimiz sürece kendimize parti dememizin pek bir zarar vermeyeceğini düşünüyorum.

❖ "Örgütlenme üzerine" karar taslağında "ileri sempatizanlar, şimdiye kadar olduğu gibi bundan böylede İŞH'ler içinde birleştirilir. Bunlarda PE'lerindekine paralel bir çalışma yürütülür (abç) şeklinde ileri sürülen bu tez ileri sempatizanları olduğundan iyi görmek (ben bütün sempatizan hücrelerin durumunu bilmiyorum ama yapılan merkezi legal toplantıları ve kendi böl-gemi biliyorum) ve bugüne kadarki pratikten ders çıkarmanın sonucu ileri sempatizanlar yine parti çalışmasına paralel bir çalışmanın içine sokuluyor. Mesela; bizim hücrenin (İSH) geçmişteki pratiği, parti çalışmalarına yetişebilmek için bazı eser, makalelerin eğitimi hiç yapılmamakla beraber daldan dala sekmek zorunda kalmıştır. Bunun pek verimli olmadığı bir yana yinede partinin çalışmalarına yetişmek bizim açımızdan mümkün olmamıştır. Diğer bölgelerdeki İSH'lerinde bizden pek farklı olmadığını düşünüyorum. (en azından verilen sözlü bilgilere dayanarak) İSH'lerin parti çalışmasına yetişememelerinin birden fazla nedeni olduğunu düşünüyorum. Siyasi seviyenin önümüze konulan ağır görevlerle uyum içinde olmaması, pratik işlerin esasta bu hücrelerin üstünde olması ve bu hücrelerde yer alan yoldaşların gösterdiği ve göstereceği çabalar vs. dir.

Görüşüme göre PH'lerinin çalışmaları ile İSH'lerin çalışmaları birbirinden ayrılmalıdır, paralel yürütülmemelidir. İSH'ler partinin yaptığı hem temel eğitim, hem de diğer teorik sorunların eğitimini değil (düzenli bir şekilde yapılabilsse tabii ki iyidir) diğer teorik sorunların eğitimini esas almalı, bunun dışında her hücre başka şeyler yapabilecek durumları var ise kendisi somut olarak tespit etmelidir. Az olsun, temiz olsun.

Cem Yıldız

### T'de yayın faaliyeti üzerine

Kongreye!

Yoldaşlar,

MK'nin sizlere sunmak için hazırladığı; gerek T ile ilgili karar tasarısında, gerekse "örgütlenme şeması" içinde yer alan yazı kurulu, teknik büro, baskı-dağıtım vb. konuların geçtiği ve tartışıldığı yerde, gerekse "genel olarak ajitasyon propaganda özel olarak yayın organları sorunu üzerine" başlıklı yazılarda T'de nasıl bir yayın faaliyetinin yürütülmesi gerektiği konusunda tavır takınılmamaktadır.

Görüşümce bu anlayış T'deki çalışmanın önemini kavramayan, oradaki çalışmaya gereken önemi vermeyen ve bu anlamda da bu işe doğru dürrük kafa yormayan ya da yormak istemeyen ve kendini YD örgütlenmesiyle esasta sınırlayan, T'de işçi sınıfı içinde azda olsa gücümüzün olduğu yerlerde; özellikle önemli olaylara tavır takınmaylı, propaganda ajitasyonu dar bir çevreye de olsa yapmayı kavramayan yada onu savsaklayan bir anlayıştır.

Aksi halde T'ye kadro göndermeyi görev olarak koyanlar orada nasıl yazılı propaganda, ajitasyon çalışmasının yapılması gerektiğine de kafa yormak zorundadır. Hele hele kendimizi tüm oportünistlerden ayırmak istiyorsak ve de onların ve revizyonistlerin işçi sınıfının içindeki etkisini kırıp atmak istiyorsak bu konuda kafaları yormak gerekir,

Görüşüme göre T'de bugün bile çok az bir kesime de olsa çıkarcamız bölgesel bildirilerle propaganda-ajitasyon yapabiliriz. Ve yapmalıyız. Daktiloda yazılan bir yazıyı çeşitli araçlarla çoğaltmak zor olmasa gerekir. Sorun; bunun öneminin kavranması ve ordaki yoldaşlara direktif verilmesidir. Hele YD'den yoldaşlar gönderiyorsak, bu yoldaşların aracılığıyla bu iş daha kolay yapılabilir.

Önerim: Kongrenin yeni seçeceği MK'nin, bu konuda gereken kararlara alması ve uygulamaya koyması için kongre tarafından görev ve yetkinin verilmesi.

Os. 12.12.85

\*

Tartışma içinde çeşitli yoldaşlar, bu karar tasarısının konusu olan değişik noktalarda kısaca şu görüşleri savundular:

### Neriman:

- "İçinde bulunulan anda bütün Partinin tartışmadığı konulardaki inceleme-araştırma-tartışma yazıları için ise ayrı bir yayınlanma biçimi bulunmalıdır" tespiti bu genellikle yanlıştır. Öyle bir durum olur ki, böyle bir yazı Merkez Yayın Organında da yayınlanabilir. (s. 937)

- İç organ, burdaki içerik ile dağıtım Parti ile sınırlandırılmalıdır.

- MYO'nun birbuçuk ayda bir çıkarılması önerisi bağintısında, bu ancak bugünkünden daha fazla emek gerektirmediği şartlarda katılırim. Görüşüme göre dışta

propaganda için bugün harcadığımızdan daha fazla emek harcamak, bizim durumumuzda yanlışır. (s. 937)

### Cafer:

- İç Yayın Organının, içeriği bu karar tasarısında doldurulduğu biçimde doldurulduğunda, dağıtımın sınırlandırılması doğrudur.
- MYO'nun sayfa sayısı sınırlandırılmalıdır. 30-40 sayfa olmalıdır.
- Çıkardığımız bildirilerin -geniş kapsamlı propaganda bildirilerinin, özel sayı olarak çıkarılması doğru olur. Bunlar daha az sayıda çıkartılıp dağıtılmalıdır.
- Bunun yanında geniş ajitasyon bildirileri de çıkarılmalıdır.
- YD'nda hemen her yürüyüşte el pulları atılıyor. Bu da gereksiz. Seçerek yapılmalıdır. El ilanları ile ajitasyon, özellikle Almanların çok sayıda katıldığı kitle eylemlerinde yapılmalıdır, kendiliğinden unsurun ağır bastığı kitle eylemlerinde kullanılmamalıdır. (s. 941)
- TYO ile ilgili olarak Neriman'ın getirdiği öneriyi doğru buluyorum. 'Kural olarak' ifadesini eklersek, kuraldışı olarak merkezi tartışılmayan bazı şeylerin de yayınlanması mümkün olur. (s. 941)
- Kamp tutanakları bundan böyle basılmamalıdır. Kamp sonrası tartışmayı aktaran bir makale yazılmalı, buna itirazı olanlar varsa, itirazları ile birlikte yayınlanmalıdır. Tutanak'ın Parti arşivinde olması yeterlidir.
- Konferans söz tutanaklarının basılması doğrudur, çünkü tartışmanın seviyesi biraz daha ileridir. (s. 942)

### Ali:

- Bildiriler konusunda Cafer'in dediklerine genel hattı ile katılıyorum. (s. 943) Konferans bence yayın organlarının içeriğini kesin bir şekilde tespit etmelidir. Şu, şu, şu çıkacaktır diye.
- MYO'nun çıkışı, yayınlanma süresi MK/YK'nın toplantılarına paralel olarak düzenlenmelidir. Tek tek yoldaşların üzerinden bunun bütün ya da önemli sorumluluğunu almak mutlaka gereklidir. Sayfa sayısı için 35-40 yeterlidir. (s. 943)
- İçeriği bugünkü biçimiyle olmamalıdır. İçeriği temel amaç belirlemelidir.
- "Nedir temel amacımız? Dışımıza, özellikle bu yayın organı aracılığıyla ajitasyon-propaganda yapmak bir tek amaç. Belirlediğimiz amaç bu. Bugünkü içerik bu amacı tam olarak gerçekleştirmeye hizmet etmemektedir. Buna hizmet edecek tarzda ele almamız için, bir Dünyada ve Türkiye'de gelişmeleri değerlendiren bir bölüm olmalı. Bu hemen her sayıda zaten vardır. Bundan sonra da olmalıdır. Her sayıda bir özel siyaset, bence öncelikle de bize yakın görünen siyasetler ele alınmalı, bizim açık olduğumuz noktalarda, açık olduğumuz oranda onlarla hesaplama gerçekleştirilmeye çalışılmalıdır." (s. 943)
- Yazı Kuruluna gelen mektupları düzenleme, belli ölçüde düzeltme yetkisi verilmelidir. Yayın organında da bu ilan edilir.
- Aramızdaki tartışmaların MYO'na yansıtılması konusunda: Ben ilke olarak yasaklayalım demiyorum, fakat bu konuda çok dikkatli olalım ve çok önemli sorunlarda, gerçekten çok tayin edici sorunlarda bu işi o organda yansıtalım. (s.944)
- Teorik Yayın Organı konusunda yazılanlara itirazım yok.
- İYO ile fazla problemim yok.
- OTYO konusunda:
- "Ben burada yaptığımız çalışma planını uygulamamıza, daha iyi uygulamamıza hizmet edeceği yönünde bir; dışımızdaki güçlerle bu çalışma planımızı daha iyi uygulamamıza hizmet ederken bir ortak tartışma forumu yaratma bakımından, bunun gerekçelerini filan ben epey geniş olarak anlattığımı zannediyorum geçen kampa. Orada söylediğim gerekçelere de bağlı olarak, kesinlikle bir

ortak tartışma yayın organı fikrini örgütlemek gerekli olduğunu düşünüyorum. Bunu uluslararası planda da ele almalıyız. Bizim bir dizi belgemiz zaten Almanca olarak mesela tercüme ediliyor. Bazı belgelerimiz İngilizce olarak tercüme ediliyor. Bazı belgelerimiz Fransızca olarak tercüme ediliyor. Bunları derli-toplu bir yayın içinde gerekirse yanyana biraraya getirmek, bir kere verim açısından kalıcı bir verime sahip olacaktır. İkincisi, mesela Kıbrışlı yoldaşlarla olsun, başka bazılarıyla bu yönde anlaşma yapma imkanımız vardır. Birbirimize söylediğimiz şeyleri iletme vs. bakımından da ben böyle bir yayın organını çıkaralım diyorum. Gerekçeleri üzerine uzun boylu durmaya-çagım.

İçeriğiyle ilgili olarak, denildiği gibi, diyelim burada devrim aşamaları sorununun tartışıyoruz. Bu konuda özel makalelerin (...) geçmişte başkalarının bu konuda yazmış olduğu şeyleri basan, bugün bu konuyu tartışanların görüşlerini aktaran, bizim bu konudaki görüşlerimizi aktaran birşey, hepisi birbirini etkilediği anlamda faydalı olacaktır. (...) Güç olarak ben çıkara-bileceğimizi düşünüyorum." (s. 944-945)

Yoldaş, DERSİŞ'in kendisine, MYO konusunda karar tasarısına değişiklik önerisi olup olmadığını sorması üzerine, önce karar tasarısından alıntılar yaptıktan sonra, "Burada söylenenler amaç bakımından bütünüyle yanlış şeyler değil, ama bence belirtmek, sınırlamak lazım olur diyorum. Aksi takdirde gelişme içinde kaybolabiliriz" şeklinde cevap veriyor. (s. 945)

Daha sonra Osman imzalı bir yazı, Cem Yıldız imzalı bir yazı okunuyor.

### Leyla:

- Neriman'ın getirdiği düzeltme önerisini doğru bulmuyorum.
- İYO'nun dağıtım sınırı konusunda: Parti ile sınırlandırılmalıdır.
- MYO'nun sayfa sayısını sınırlama konusunda mutlaka karar alınmalıdır. Kırk sayfa yeterlidir.
- MYO'da içimizdeki tartışma da yansımalıdır. Ancak hangi yazının yayınlanıp yayınlanmayacağı konusunda yazının kapsamına bakmalıdır.
- Dışardan gelen her yazı basılacak diye bir kural yoktur. Yazı Kurulu'na düzeltme, basıp basmama yetkisi vermek doğrudur.
- Bildirileri, bunlar uzun olduğunda özel sayı olarak çıkarmaya taraftar değilim. Çünkü o zaman ulaştığı çevre daha da sınırlanacak. (s. 947)
- Dağıtım yaparken belli gruplar hedeflenerek yapılırsa doğru olur.
- Kısa ajitasyon bildirileri de çıkarmak önerisi iyi, ama yapabileceğimizden fazla planlıyoruz gibime geliyor.
- Her sayıda bir örgüt alınsın, onunla bir alanda hesaplaşmaya çalışılsın önerisi ile ilgili: Bunun şart olmadığını, başka türlü yapılabileceğini, kapsamlı hesaplaşmaların özel broşürler üzerinden de yapılabileceğini düşünüyorum.
- T'deki yayın faaliyeti ile ilgili getirilen eleştiri esas olarak yanlıştır. Sorun bir başka yerde tartışılmaktadır.
- Bir de II. Konferansta teorik organla ilgili aldığımız karar hakkında, bu kararın yanlışlığını tespit eden bir karar olmak doğru olacaktır. (s. 947-949)

### Neriman:

- MYO'nun içeriğinin ne olması gerektiği konusunda büyük problem olmadığını düşünüyordum. Tartışma içinde de olup olmadığını tam kavramış değilim. Pozitif olarak benim düşüncem şudur: İdeolojik mücadele (Parti içindeki) MYO'ya şu veya bu şekilde yansıtılmalıdır. Mesela diyelim ki 'Parti mi/Parti-öncesi örgüt mü' şeklinde bir makale MYO'da yayınlanmalıdır.

- Ajitasyon-Propaganda sorunuyla bağlantılı: Yd'da yaptığımız yeterlidir. Yd'da şimdikinden daha fazla yapılmamalı, eğer fazla güç varsa, bu güç T'de ajitasyon-propaganda çalışmasını arttırmak için kullanılmalı. Burda daha az, T'de daha çok! Ajitasyon-propagandayı yapanlar da sınırlıdır. Mesela bir dizi ajitasyon bildirisi de Derviş tarafından yazılmaktadır. Yanlıştır bu yoldaşın yaptığı. Bu tavır, diğerlerini eğitmeyen bir tavidir. (s. 949)

- Eylemin karakterine uygun olarak, çıkarılacak ajitasyon-propaganda malzemesinde ayırım yapılması talebi (Cafer'in) doğrudur.

#### İrfan:

- Neriman'ın Derviş'in tavrı konusunda yaptığı tespit doğru. Yoldaş, işin yapılması kaygusu ile, bazen başkalarının yapabileceği işleri de üstleniyor.

- Tartışmada çok detaya iniliyor. Bunu doğru bulmuyorum.

- T. ile ilgili yayın sorunu, eleştiren yoldaşın yazısında konduğu gibi değil.

- Şimdiye kadarki yayınların dışında bir de TYO konusunda, gücümüz dikkate alınmalı, iyi değerlendirilmelidir. (s. 950)

- İYO'm örgütlü sempatanlara da vermek doğrudur.

#### Selami:

- MYO'nun sayfa sayısının azaltılması; güncel konuların dışında Neriman'ın dikkat çektiği, önerdiği biçimde yazıların da MYO'da yer alması doğrudur.

- Bildirilerle ilgili, Cafer'in getirdiklerini doğru bulmuyorum. Bence bildirilerde değişiklik değil, dağıtım alanında değişiklik yapmalı. Belli gruplar hedef alınarak onlar içinde dağıtılmalı.

- El ilanları da, benim şimdiye kadarki tecrübelerimde gördüğüm, en iyi ajitasyon araçlarından biri. Dikkat çekiyor.

- Bizim bütün yayınlarımızın tam bir dökümünün yapılmasını, nerde hangi yazının olduğunun tespit edildiği bir katalogun çıkarılmasını talep ediyorum.

- Bildirilerin MYO'da basılması pratiğine son vermek gerek.

- İYO sempatanlara da verilmelidir. (s. 951-952)

#### Mustafa:

- MYO ile ilgili alınmak istenen karar, belli ölçülerde şimdiye kadarki uygulamalarımızla çelişen bir karar olacaktır. Bu bilince çıkarılmalıdır. (Daha çok tartışma içerikli idi MYO bağlantısında) (s. 954)

- Oportünistlere geçerken vurma pratiği terkedilmeli, köklü hesaplaşma yürütülmelidir. (s. 954)

- MYO'da çıkan tartışma yazıları konusunda iyi düşünüp karar verilmeli, gelen her tartışma yazısı basılmamalı, sınırı doğru dürüst tespit edilmelidir.

- Özel sayılara numara konmalıdır. (s. 955)

- Çıkardığımız bildiriler —bazı önemlileri dışında— MYO'da basılmamalıdır.

- Kitaplar bağlantısında, bunların T'de legal basılma imkanlarının olup olmadığı araştırılmalıdır. (s. 955)

- Bölgesel bildiri çıkarılması teşvik edilmelidir. (s. 956)

- Tartışma yayın organı çıkarılabilir, fazla özel bir güç gerektirmez.

- Bildirilerin başlığında kime ait olduğu görünür biçimde olmalıdır. (s. 956)

#### Ermis:

- OTYO hakkında belli kuşkuvarım vardır. Tartışmanın amacı, belli mevcut

bir fikrin başka adamları kazanmasıdır. Esas amacı tartışmanın budur. Hal böyle olunca, özellikle Türkiyeli gruplar açısından OTYO konusunda fazla umutlu olmak gerekir. (s. 957)

Eğer başarılı bir girişim yapılmak isteniyorsa, dışımızdaki grupları hiçbir örgütsel zorunluluğa sokmayacak bir metot bulmak gereklidir.

Ama OTYO enternasyonal alanda bir zemin sağlayabilir. Çünkü onların içinde siyasi çalışma yaptığı kitle ile, bizim siyasi çalışma yaptığımız kitle ayrılır. (s. 957)

Denemekte zarar yoktur. Deneyelim. Ama fazla umut bağlamayalım. Bence, gevşek bir koordinasyon komitesi kurulması önerilebilir. Bu tartışılan konularda çeşitli yazıları gruplar arasında dağıtma işini üstlenir. Böylece kamuoyunda tartışmadan önce araya tampon bir dönem konulmuş olur. Yararlı olur. (s. 957)

- MYO ile ilgili olarak, popülerliğe doğru bir gelişme olduğuna dikkat çekmek istiyorum. Bu Iskra-Pravda tipinde bir yayın organından uzaklaşmadır. Ama bizim durumumuz sonucu böyle olmaktadır. Bu bilince çıkartılmalıdır. (s. 958)

#### Faruk:

- Bildiriler konusunda Cafer'in görüşleri doğrudur.

- Bildirilerin başlığı ilk anda korkutucu olmamalı. Özellikle geniş kitlelerin katıldığı eylemlerde. (Yoldaş DGB ile ilgili çıkarılan bir bildiri başlığını örnek verdi: "DGB'li sendika ağalarının planı Batı Alman emperyalistlerinin planıdır.") (s.958)

- İYO'nun dağıtımının daraltılması doğrudur.

- Teorik yayın organında gelen her tartışma yazısının yayınlanması doğru değildir. Kaliteyi de düşürüyor.

- MYO'nun sayfasının azaltılması-sınırlandırılması önerisi doğrudur. 1,5 ayda bir çıkarılması da doğrudur.

- Oportünistlerle ilgili geçerken değinmek yöntemi yerine, köklü hesaplaşma yöntemi seçilmelidir. (s. 960)

#### Derviş:

- Burdaki tartışmada detay sorununa girmek gerek. Yapılması gereken, genel yayın siyasetinin tespittir. Karar tasarısında da bu yapılmaya çalışılmıştır.

Karar alınırken, aldığımız kararların Konferans kararı olduğunun bilincinde, detay sorunlarında kendimizi cendereye sıkıştırarak kararlar almamalıyız. Burda yapılması gereken, genel çerçevenin tespittir. (s. 960)

- Oportünistlerle sistemli hesaplaşma talebi doğrudur. Ancak bu hiçbir şekilde MYO'nunda bir konuda geçerken tavır takınmayı da engellememelidir. O da mütaceleledir. (s. 961)

- MYO'nun içeriğinde görüşüme göre —özellikle 9-26. sayılar arasında olanlar temel alındığında— değişecek fazla birşey yoktur. Şekilde, çıkış periyodunda vb.dedir yapılacak değişiklikler. (s. 961)

- İdeolojik mücadelenin nasıl yansıtılacağı ile ilgili olarak da MYO'nun 9. sayıdan itibaren olan sayıları doğru örnektir.

- Merkezi olarak tartışmadığımız konulardaki tartışma yazıları, kural olarak toplanıp, ayrı bir yayın olarak yayınlanmalıdır. (s. 962)

- Bildiriler konusunda karar tasarısında söylenenin ötesinde birşey söylenmemesi gerektiğini düşünüyorum. (s. 962)

- İYO'nun içeriği değişti. Buna bağlı olarak dağıtım sınırı da değişmek, daralmak zorundadır. İYO her sayının içeriğine göre dağıtılmalı, esasta Parti dışında ancak çok güvenilir kişilere verilmelidir.

- TYO, bugünkünden daha fazla güç gerektirmemektedir. Pratikte B'de, bizim

dışımızdaki birtakım başka yazıların da yayınlanması şeklinde olacaktır. (s. 963)

#### İRFAN:

— Kürtçe yayın sorunu ne olacaktır?

DERVİŞ: Karar tasarısına başlıkların, ve yapabildiğimiz ölçüde bazı yazıların MYO'da Kürtçe basılacağı eklenmelidir. (s. 963)

— Bildirilerin MYO'da yayınlanması bağintısında: Somut bakmak gerekir. Genel bir konuda tavrı takınan —makale niteliği taşıyan— bir bildiri (mesela Güney Afrika ile ilgili bildiri) MYO'da basılabilir, basılmalıdır. Ama bizim yaptığımız, mesela Yd'da şu veya bu bölgenin özel sorunları ile ilgili bir dizi bildiriye de basmak biçiminde bir uygulama. Bu uygulama kaldırılmalıdır. Bu gibi bildirimler yıl sonunda toplanıp özel cilt halinde yayınlanabilir vb. (s. 964)

#### Ali:

— MYO ağırlıklı olarak dışta propaganda yapacak yayın organıdır demek, onda hiç tartışma yazısı yayınlanmayacaktır demek değildir. Ben böyle savunmadım.

Ama belli sınırlamalar getirilmezse, MYO tartışma yayın organına dönüşebilir. Bu engellenmelidir. Parti içindeki tartışmaları kamuya yansıtmanın tek aracı MYO değildir. (s. 965)

— Tek tek oportünist grupların bir konudaki tavrını eleştiren makaleler de yazılabilir. Ben bunu reddetmiyorum. Talep ettiğim, bilinçli olarak her sayının ağırlığının —kime vuracağız anlamında— tespit edilmesidir. (s. 965)

— TYO bağintısında sorun yaklaşım sorunudur. Bugünkü Dünya Komünist Hareketinin platformunun yaratılması dünya çapında komünistlerin birliğine giden yolda yapılması gereken işlerin ne olduğuna yaklaşım sorunudur bu. (s. 966)

Türkiye bağintısında birtakım güçler bu işe seferber edilebilir.

#### Cafer:

— Genel kural olarak MYO dışta propaganda ağırlıklı yayın organıdır. TO, merkezi tartışmalarla ilgili yazıların yayınlandığı organdır.

Bu tartışmalar sonrasında, NERİMAN'ın önerisi üzerine:

"İçinde bulunulan anda, bütün Partinin tartışmadığı konulardaki inceleme-araştırma-tartışma yazıları için kural olarak başka bir yayınlanma biçimi bulunmalıdır" düzeltilmesi;

#### İRFAN'ın önerisi üzerine:

"Konferansımız yayın organlarımızın başlıklarının Kürtçe yayınlanacağını, temel sloganlarımızın da Kürtçeye çevrilerek ajitasyon-propagandada kullanılacağını, yayın organımızda gücümüz oranında Kürtçe yayın yapılacağını da karara bağlar" eki;

#### LEYLA'nın önerisi ile:

"Konferansımız, Teorik Organ konusunda II. Konferansın aldığı karar ile, bu aldığımız kararın çelişme içinde olduğunun bilincindedir. Ve II. Konferansın aldığı kararın yanlış olduğu düşüncesindedir" eki;

#### Ali'nin önerisi ile:

"Konferansımız, Merkez Komitesi'nin MYO'nun içeriği ile ilgili olarak Spartakus-Kardeşler polemik döneminde tartışma ağırlıklı bir organ haline gelmesinin yanlışlığı ile ilgili tespitini bir kez daha vurgular"

eki yapılan karar tasarısı, bu ekler ve düzeltmelerle birlikte oylamaya sunuldu.

Ermis'in karşı oyuna karşı; diğer yoldaşların olumlu oyları ile, çoğunlukla karar olarak kabul edildi.

#### ERMİŞ karşı oyunu şöyle gerekçelendirdi:

"Genel olarak eğilimine bir itirazım yok kardeşim! Partinin bugünkü şartlarında bunun böyle olacağını görüyorum. Açık çek vermeye hazırdır. Ama şeyler devreye giriyor, TYO'nun yaşatılacağı öne sürülüyor. Yani deyim yerinde ise, Partinin yayın faaliyetlerini sekteye vurma yönünde çabalarımız olabileceğinden bahsedildi. Muhalefet de olduğumuz için. Ben bu meyanda reddettim. Yoksa genel birşeyine, Partinin bugünkü durumunda doğru birşey olduğu görüşündeyim." (s. 968)

••

## GÖREVİNİ AKSATANLARA KARŞI TAVİR SORUNU

Bu sorun üzerine tartışma, Konferans hazırlık belgelerinde sunulan karar tasarısı temelinde yürütüldü. Sunulan karar tasarısı şöyle idi:

#### Görevini aksatan yoldaşlara tavrı:

Geçmiş dönemde de aşamadığımız en önemli hastalıklardan biri alınan görevlerin zamanında yerine getirilmemesidir.

Konferansımız bu hastalığın mutlaka aşılması gerektiğinin bilincinde olarak bu konuda şu kararı alır:

\* Hangi kademe çalışırsa çalışsın, kim olursa olsun, görev alanlar üzerinde görev verenler tarafından sıkı bir denetim uygulanmalıdır. Görev verildikten sonra, görevin peşi, görevin yerine getirilmesi için tanınan son tarihe kadar bırakılmamalı, görevin nasıl yerine getirildiği, ne durumda olduğu arada da kontrol edilmelidir.

Görevin yerine getirilmesinin önündeki engeller zamanında tespit edilip bunların ortadan kaldırılmasına yardımcı olunmalıdır.

Görevin çözümünün son günlere bırakılması en baştan -sıkı denetim ile engellenmeye çalışılmalıdır.

\* Görevi küçümseyen ve önemsiz görünlere karşı mücadele edilmeli, disiplin ve örgütsel açıdan görevlerin önemi, görevin bütün içindeki yeri, rolü kavratılmaya çalışılmalıdır.

\* Görevin yerine getirilmemesi, zamanında yerine getirilmemesi, aksatılması vb. hallerde eleştiri ve tartışma öncelikle yazılı olarak yürütülmelidir.

\* Hata yapan yoldaşların özeleştirisi pratik içinde denetlenmelidir. Benzeri hataları -özeleştiriye rağmen- pratikte tekrarlayan yoldaşlara karşı idari tedbirler de alınmalıdır.

\*

Bu konuda MUSTAFA'nın Konferansa getirdiği yazılı tavrı şöyleydi:

Görevini aksatan yoldaşlara karşı tavrı:

Bu sorunda yukarda tartıştığım gibi, geçmişte bu sorunla ilgili yaptığımız hatalar ya da varsa hatalı uygulamalar, bunlar tespit edilip iyice kaynaklarıyla birlikte tahlil edilmelidir. Yoksa yine iyi niyet dileğinden öteye geçmez.

Çünkü, görevini yapmayan yoldaşlar, aynı yoldaşlar olacak -büyük ihtimalle- yine uyarıyı ya da görev takibini yapacak olan yoldaşlar da büyük olasılıkla aynı yoldaşlar olacak.

Geçmişte bu sorun üzerine gidilmedi ise, ya da gidilip bu sorunlar çözülmedi ise, bunun nedenleri üzerine yoğun bir şekilde tartışmalı, yaptığımız hatalardan doğru dersler çıkarmalıyız.

Bana göre geçmişte, görevini yapmayan yoldaşların önemli ölçüde görevlerini yerine getirip getirmediikleri takip edildi. Sadece takip edilmekle de kalmadı. Bu yoldaşlara uyarılar da yapıldı. Ben bunu kendi dolaysız pratiğimden biliyorum. Bunun ötesinde parti hücreleri raporları da incelendiğinde -hepsini yansıtmasa da- bu görülebilir.

Bizim geçmişte görevlerin yerine getirilip getirilmemesini takip etmek uyarmak görevini yerine getirmeme hatalarımız olmuş olabilir. Ama bunlar bana göre talidir. Bizzat konferans delegeleri kendi parti hücrelerinde bu sorunla ilgili tartışmaları hatırlarlarsa sorun ortaya çıkar.

Biz geçmişte, aman insan kaybetmeyelim kaygusuyla bu konuda yaptırımçı uygulamalara gitmedik. Örgütsel olarak kopma vs. gibi.

Aman insan kaybetmiyalım kaygısı doğru ve yerinde bir kaygıdır. Ama bu kaygı bizi disiplinsiz, herkesin istediğini istediği zaman yapan bir örgüt haline dönüştürmesine kesinlikle yol açabilecek bir uygulamaya götürmemelidir.

Görevini zamanında yerine getirmeyenlerin ya da hiç yapmayanların durumu objektif olarak gözden geçirilmeli, eğer görevlendirilmede bir yanlışlık yok ise o zaman bir iki uyarı yine yapmazsa ondan kopulacağı açık ve berrak bir şekilde ortaya konulmalıdır. Ve yine yerine getirmesse kopulmalıdır. Geçmişteki uygulama bu değildir. Uygulama bu olmadığından herkesin istediğini istediği zaman yapan bir örgüt haline dönüşmenin kapısı açık bırakılıyordu.

Bütün bu sorunlar detaylı bir şekilde konferansta tartışılmalı ve alınan karara niye gerek duyulduğunu, geçmişte bu kararda önerilenlerin yapılmasının engelleri nelerdi vb. sorunlar tartışılmaz ve bu karar çıkarsa, bu karar bana göre hemen hemen hiç bir işe yaramaz.

\*

Ayrıca aynı bağtıda bir Parti Hücresinde Konferans delegesi olarak seçildiği halde (...) gerekçesi ile Konferansa katılmayan yoldaş hakkında da bir kez daha tartışıldı. Yoldaşların bir bölümü bu konuda da, gelmeyen yoldaşın tavrının "Parti üyeliği ile bağdaşmayan bir tavır" olduğunun karara bağlanmasını talep ettiler.

Bu iki tartışmada da tartışmaya katılan yoldaşlardan biri (MUSTAFA yoldaş) son çözümlemede karar alınmasına karşı çıktı.

Yoldaşın birinci noktada karar alınmasına karşı çıkmasının temel gerekçesi, bu yönde bir uygulama için gerçekte elde dayanılacak araç olduğu (Tüzük), ve fakat geçmişte kullanılmadığı; böyle bir kararın da "iyiniyet gösterisinden ileri geçemeyeceği" konusunda duyduğu kuşkulardır. (s. 969)

İkinci noktada yoldaşın temel gerekçesi, Konferansa delege seçildiği halde gelmeyen yoldaş ile, mesela aynı hücrede özel durumu nedeni ile kendisi delege olmak istemeyen bir yoldaşın durumunun "özde aynı olduğu", "herkesin istediğini istediği zaman yaptığı" şeklindedir. (s. 970)

Bu ikinci noktada talep edilen biçimde bir karar alınması konusunda bir başka yoldaş da (ALİ) 'problem görmekte'dir. Onun gördüğü problem de şudur: Gelmeyen yoldaş konusunda üyelik sorunu, talep edilen bir biçimdeki kararlar yalnızca Konferansa gelmeme noktası ile sınırlandırılmaktadır. Halbuki Konferansa gelmeme dışında daha bir dizi noktada üyelik konusunda sorun vardır. Talep edilen biçimde bir karar, diğer sorunların üzerini örten, ve benzer hataları yapanların bu hatalarını hoş gören bir durum çıkabilir. (s. 970)

Birinci noktanın tartışılması içinde, MUSTAFA yoldaş konuşmalarında daha çok geçmişte neden idari tedbir uygulanmadığı sorunu üzerinde yoğunlaştı. Geçmişte sorunun alınan kararların uygulanıp uygulanmadığının peşinin izlenmemesi olmadığını, bunun yapıldığını, ama buna rağmen kişileri kaybetmeme istek ve gerekçesi ile idari tedbire başvurulmadığı görüşünü savundu. Durumu "herkesin istediğini istediği zaman yaptığı bir durum" olarak tespit etti. Bu noktada alınacak kararla bir şey değişmeyeceğini düşündüğünü savundu. Kararın uygulanacaksa alınması gerektiğini savundu. (s. 969)

ALİ yoldaş, alınan kararların uygulanması konusundaki kötü durum ve hastalıkların "içinde bulunduğumuz koşullarla açıklanması gerektiğini", "devrim dalgasının geriye çekilmesine bağlı olarak yığınların geliştiğini", bizim bu noktada "eğitimi-

mizin de belli hastalıklara sahip olduğunu" belirtti. Bu noktada kararın "gözümüz kara ise" alınmasını talep etti. İçinde bulunduğumuz durumda böyle bir kararı uylarsak "durumun kötü olacağı" tespitini yaptı. Bu yüzden de bu kararın daha çok "ideolojik eğitim aracı olarak kullanılan", "uyaran, dikkat çeken" bir karar olmasını istedi. (s. 970)

NERİMAN yoldaş, her Parti üyesinden istediğimiz minimal taleplerin berrak bir şekilde tespit edilmesini, bu taleplere uymayanların Parti üyesi olarak çalışmasının anlamsız olduğunu belirtti. Minimal talepler olarak: a) Temel eğitime mutlaka hazırlıklı gelmek; b) Partinin yürüttüğü teorik çalışmalara aktif katılım; c) Verilen pratik görevleri düzenli, zamanında yerine getirme'yi ileri sürdü. Özellikle pratik görevlerin yerine getirilmesinde tavizsiz davranılması gerektiğini savundu. (s. 971)

MUSTAFA yoldaş, durumun kötülüğünü ve geçmişte idari tedbir konusunda nasıl davranıldığını göstermek için, ve alınacak bir kararın uygulanması noktasında duyduğu kuşkuyla gerekçelendirmek için, kendisinin önderlik ettiği ve sonradan dağıtılan bir hücredeki durumu anlattı. Bu hücrede 5 hücre toplantısı arka arkaya temel eğitime hazırlıksız gelenler olduğunu, eleştirildiklerini, ancak Parti üyeliklerinin gündeme getirilmediğini belirtti. (s. 972)

Karar tasarısının sunucusu olan DERVİŞ yoldaş, geçmişteki tavirlara atıfta bulunularak karar alınmasına karşı çıkılmasının yanlış olduğunu; yoldaşın sözünü ettiği hücrenin de dağıtılmış olduğunu, ve hatalı davranan yoldaşlara bir anlamda "son şans" tanındığının kendilerine açıklanmış olduğunu, liberal bazı hataların olduğunu, ancak bunların şimdi doğru bir adımı atmanın önüne engel dikilmemesi gerektiğini belirtti.

Yoldaş ayrıca, aslında görevlerini yapmayanlara karşı idari tedbirin de uygulanabilmesi için elde Tüzüğün olduğunu, bu gibi tedbirlerin böyle bir karar alınmadan da alınabileceğini, bu anlamda böyle bir kararın, yalnızca Tüzükte varolan belli bir hükmü bilinçlere çıkarma, yoldaşları eğitime ve uyarma anlamını taşıyacağını, kendisinin geline yerde bu anlamda bir kararın alınmasını gerekli gördüğünü belirtti.

Uygulama konusunda da, bu kararın alınmasının hemen ertesinde, derhal idari tedbirin gündeme getirilmesi şeklinde bir uygulama düşünmediğini, yeni çalışma döneminde hata yapanlar ve bunları aşmayanlarla süreç içinde Parti saflarında örgütsel baği kesmeye kararlı olduğumuzu gösteren, ve buna uygun bir uygulama geliştiren bir tavır düşündüğünü belirtti.

Neriman'ın önerisi konusunda da, bu gibi minimal taleplerin de aslında Tüzükte var olduğunu, yine de eğer istenirse, belli şeyleri bilince çıkarmak için yeniden tespit edilmesinde bir sorun görmediğini belirtti. (s. 973-974)

Konuşan İRFAN, LEYLA, CAFER, FARUK, ERMİŞ yoldaşlar, esasta karar alınması yönünde tavir takındılar. İRFAN yoldaş, belli noktada "dur" demesini bilmemiz gerektiğini, "gözü kara" davranmasını da bilmemiz gerektiğini belirtti. Hataların "objektif durumla açıklanması"na karşı çıktı.

Tartışmalar sonrasında DİVAN, Derviş'in sunduğu karar tasarısında herhangi bir değişiklik yapmadan karar tasarısını oylamaya sundu.

Mustafa dışındaki yoldaşların tümünün oyları ile karar alındı.

MUSTAFA, kararın doğru olduğu ve fakat "iyiniyet gösterisi olarak kalacağı" için çekimser kaldığını açıkladı.

İkinci tartışma noktasında, tartışmanın başlangıç noktasında, yukarıda aktardığımız gerekçelerle, Mustafa karar alınmasına karşıdır. Ali'nin ise problemi vardır.

Tartışma içinde, bu iki yoldaş dışındaki yoldaşlar, aslında gelmeyen delege yoldaşın bu tavrının "Parti üyeliği ile bağdaşmayan" bir tavır olduğu şeklinde bir de-

ğerlendirmenin Konferans tarafından yapılmasının doğru olduğu, bu yönde bir karar alınmasının doğru olduğu görüşünü savundular. Mustafa'nın, bu tavirle bir dizi diğer tavrın "özde" aynı olduğu tezine karşı; Derviş, İrfan, Neriman, Cafer, Faruk ve Selami, yoldaşın benzemezler arasında benzerlik kurduğu, yaptığının sonuçta varolan hatayı küçük göstermeye yaradığı temel görüşünü savundular.

ERMİŞ, ilerde gelmeyen delege yoldaşla aynı hücre içinde çalışma, ve üyeliği konusunda karar alıcı pozisyonda olma bağıntısında, kendisinin bunu istemediğini, bunu yapacak durumda olmadığını açıkladı. Soru üzerine, bundan bağımsız olarak delege seçilip de yoldaşın getirdiği gerekçe ile gelmeme tavrının "üyelikle bağdaşmayan bir tavir olduğu" görüşünde olduğunu açıkladı.

Oylama aşamasında şu karar tasarısı oylamaya sunuldu:

"Konferansımız, seçildiği halde tutarsız bir gerekçe ile Konferansa gelmeyen delege yoldaşın tavrının Parti üyeliği ile bağdaşmayan bir tavir olduğunu tespit eder. Seçilecek Merkez Komitesi'ne bu yoldaşın üyeliğini sorun olarak gündeme getirme görevini verir."

Oylamada önce oybirliği ile bu karar tasarısı oylandı.

MUSTAFA yoldaş kendisinin bir ek ile bu karara katıldığını belirtti. "Ek'im de şu" dedi:

"Benzer hataları, Parti üyeliği ile bağdaşmayan hataları yapanlara da aynı şey uygulanmalıdır."

Bu noktadan itibaren şu tartışmalar geçer:

ALİ:

"Mustafa yoldaş, Konferansın yapamayacağı birşeyi Konferanstan talep ediyor. Bence yanlış birşeydir. Konferans çok somut bir olaya tavir takınmıyor, kendisini doğrudan ilgilendiren. Bence yoldaşın tavrı çekimser filan olmalıdır, gerekçesini açıklayarak. Ben de şahsen o gerekçe ile çekimser oy kullanacağım, anlattığım gerekçelerle."

MUSTAFA:

"Eğer benim düştüğüm not Konferans kararının dışında ise, o anlamda çekimserim."

DİVAN:

"Şu anlamda dışında Konferans (kararının —BN)... Kim bu durumda, kim değil biz bilemiyoruz. Onun için bir anlamda dışında tabii."

Sonuçta karar Ali ve Mustafa'nın çekimser oylarına karşı çoğunlukla alındı.

\*\*

## AİDATLAR/BAĞIŞLAR SORUNU

Bu konudaki tartışma da Konferans hazırlık belgelerinde yer alan şu karar tasarısı üzerinde yürüdü:

Aidatlar/Bağışlar konusunda:

Merkezi olarak çözmeyi önümüze koyduğumuz bir dizi görevin layığı ile çözülebilmesi profesyonel devrimciler yaratabilmemize bağlıdır. Profesyonel devrimci yaratabilmek, diğer bir dizi şeyin yanında, profesyonel devrimci olarak çalışmaya hazır olan yoldaşların zorunlu giderlerinin parti tarafından karşılanmasına, partinin bu mali güce sahip olmasına bağlıdır. Bunun yanında çözülmesi gereken bir dizi merkezi görev, merkezi harcama yapabilecek bir mali gücü gerektirmektedir. Mali güç konusunda birinci derecedeki dayanağımız Üye aidatları ve sempatizanlardan alınan düzenli aidat ve bağışlardır.

Bu gerçeğin ve bu konudaki belirli bir umursamazlığın bilincinde olan Konferansımız, önümüzdeki çalışma döneminde aidatlarla ilgili tüzük maddesini kararlı bir şekilde uygulama görevini MK'ne verir.

Bütün yoldaşları, partiyi maddi yönden güçlendirmenin de bir Üyelik görevi olduğunun bilincinde davranmaya çağırır.

Bu karar tasarısı hakkında MUSTAFA Konferansa şu yazılı tavrı getirmişti:

Aidatlar/Bağışlar konusunda:

Bu sorunla ilgili de söylenecek olanlar bir yukarıda söylendi. Ama yine de bu konuda tüzük maddesinin geçmişte kararlı bir şekilde uygulanmamasının nedenini yoldaşlarla uzlaşma olduğunu belirtiyim. Bu konuda da geçmişteki sorunlar bilince çıkartılmalı ve alınan kararın getireceği sorunlar da bilince çıkartılmalı ve böylece karar alınmalıdır. Kararın alınması doğrudur; ama bilinçli olarak.

MUSTAFA yoldaş tartışma içinde mali durum üzerine bilgi verdi, karar tasarısını savundu.

DERVİŞ yoldaş, aslında bu karar tasarısının da, bir önceki karar tasarısında olduğu gibi, aslında Tüzükte varolan bir hükmün bilince çıkartılması, bunun uygulanması yönünde kesin kararlılığın ifade edilmesi, yoldaşların uyarılması, eğitilmesi öncelikli amacını taşıdığını açıkladı.

ALİ yoldaş, aslında geçmişte özellikle Türkiye bağntısında "Parti giderlerinin birincil derecede kaynağının Parti üyelerinin ya da yakın sempatizanların aidat ve bağışları" olmadığını, "belli bir noktada da kesinlikle yapılabilecek başka birşey olmadığı", bu anlamda aidat-bağış'ın bir üye veya taraftarın "Partiye/devrime bağlılığının bir ölçütü" olarak kavranması gerektiğini belirtti. Bu görüşlere itiraz getiren olmadı.

\*

## LEGALİTE/İLLEGALİTE SORUNU

Bu sorun daha önce Partiye sunulan Konferans gündem taslağında yer alan bir sorun değildir. NERİMAN yoldaşın önerisi üzerine Konferans gündemine dahil edilmiştir. Tartışma NERİMAN yoldaşın sunduğu şu karar tasarısı üzerinden yürüdü:

Legalite / illegalite sorunu üzerine öneri

İllegal örgütlenme, bolşevik partinin örgütsel çalışmasının temel biçimidir.

TKP/ML(B) 3.Konferansı, MK'nin 3.Konferanstan sonra derhal ilkesel illegalite ve gizlilik kurallarının yerine getirilmesi bakımından bütün parti çalışmasının radikal bir şekilde değiştirilmesi doğrultusunda belirleyici tedbirler almasını karar altına alır.

Bunun pratikte uygulanması, bu sorunda tespit edilen yönergeleri denetlemek ve eleştirmek, denetleme komisyonunun bir ana görevi olacaktır.

Bu yönergelerin temelinde aynı görev çerçevesinde parti üyelerinin pratikleri yönlendirilmeli, denetlenmeli ve eleştirilmelidir. Parti üyelerinin bu sorunda devam eden ağır hatalarına karşı kararlı bir ideolojik-siyasi mücadele yürütülmek zorundadır.

"Gizlilik kuralları yoldaşların et ve kanına işlemelidir."

TKP/ML(B)'nin gerek birinci, gerekse ikinci konferanslarında (2. konferanstaki örgütlenme üzerine karar, bu sorunda 12 Eylül'ün tecrübelerinden öğrenilmesini özellikle vurgulamıştır) genel olarak illegal çalışma ve gizliliğin önemi vurgulanmış olmasına rağmen, bu konferanslardan sonra; bu tezleri bizim çalışmamıza uygulama-

yan, hataları eleştiren, sağlar yönergeler temelinde parti çalışmasını değiştiren pratik ve siyasi adımlar atılmamıştır.

Yd. Da örgütsel-pratik çalışmada ana eğilim, illegal çalışmayı korumak için legal imkanlardan yararlanmak değildir.

Tersine legal imkanların kullanılması ile illegal çalışma buna uydurulmaktadır.

Legalist geçmişten niteliksel bir kopuş olmamıştır.

Konferansımız; yeni örgütlenme sonrası, bütün hücrelere, ilk toplantılarından birinde, bu konuyu özel bir gündem maddesi olarak ele alma ve MK'nin direktifleri doğrultusunda somut tedbirler sorununu çözümü görevini verir.

\*

Bu karar tasarısına hiçbir yoldaşın köklü bir itirazı yoktur. Tartışmalar içinde bir dizi yoldaş somut örneklerle illegal çalışma konusunda varolan laçkalığa, bu noktada hiç önem vermemeye dikkat çekti.

Tartışma içinde ALİ yoldaş, genel illegalite konusunda konuşmaktan çok, somut olarak hangi tedbirlerin alınması gerektiği konusunda konuşulmasını talep etti.

Bu bağntıda da NERİMAN yoldaş kendisinin bir dizi çok somut tedbir önerisi olduğunu açıklayarak, bunları: haberleşme alanı, yoldaşlar arası kişisel ilişki alanı, evlerde varolan yazı-cizî alanı, legal eylemlerde tavır alanı başlıkları altında ortaya koydu. Konferansın Merkez Komitesi'ne görev vermesinin, Merkez Komitesi'nin ilk toplantılarından birinde tartışarak kesin kurallar tespit etmesinin doğru olacağı görüşünü savundu.

Ayrıca Tr. bağntısında da sorunun özel olarak ele alınması gerektiğini savundu.

İRFAN yoldaş ve ALİ yoldaş, karar tasarısındaki genel "legalist geçmiş" tespiti- nin Yd. için yapılmasının doğru olacağını, Tr. için böyle bir genel tespitin doğru olmayacağını belirttiler.

NERİMAN pratiğin ne olduğunu bilmediği için, böyle bir sınırlamayı kabul ettiğini açıkladı.

DERVİŞ, bu kuralların tespitinin, aynı zamanda bu konuda Komintern belgelerinin ve klasiklerin incelenmesi çalışması ile de bağlanması gerektiği görüşünü savundu.

Tartışmalar içinde bu konuda laçkalığın en üst kademedan başladığı tespit edildi. Bu konuda en üst kademelerde laçkalık olursa, teşkilatın geri kalan kesiminden birşey beklemenin mümkün olmadığı tespit edildi.

Bu tartışma bağntısında, MUSTAFA'nın verdiği bir örnek üzerinde de tartışılırken, Yd. da legal yaşama durumunda olan ileri yoldaşların, gerçek anlamda illegale geçmedikleri sürece, alınan bütün tedbirlerin yalnızca geciktirici-zorlaştırıcı tedbirler olduğunun bilince çıkartılması gerektiği; bugün Yd. da gerçek anlamda illegal yaşamının gereği ve şartları olmadığı da özellikle DERVİŞ ve NERİMAN yoldaşlarca savunuldu.

Karar tasarısının oylanması aşamasında önce kararın genel tespit bölümlerinin Yd. ile sınırlandırılması kabul edildi. Ardından ALİ'nin önerisi ile şöyle bir

bölüm karara eklenir:

"Konferansımız yeni örgütlenme sonrası bütün hücrelere ilk toplantılarından birinde bu konuyu özel bir gündem maddesi olarak ele alıp, eğitim ve somut tedbirler sorununu (çalışma alanı ile ilgili olarak) ele alma görevini verir."

Bu düzeltme ve ekle, karar tasarısı oybirliği ile onaylanarak karar haline geldi.

\*

## KİŞİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ SORUNU

DİVAN, örgütlenme sorununun tartışılmasına geçilmeden önce, NERİMAN'ın getirdiği ve kendinin de katıldığı, —kimin nerde örgütlenip, hangi görevleri alabileceğinin daha iyi bilinebilmesi, sorunun daha somut tartışılabilmesi için— kişi değerlendirmelerinin öne alınması önerisini tartışmaya sunar.

Bu tartışma içinde ALİ yoldaş bu teklife karşı çıkar, üç gerekçe ile: Birincisi, örgütlenme şeması üzerine, kişilerden bağımsız olarak tartışılabilir, "Ne yapmalıyız" sorusuna, kişilerden bağımsız olarak cevap verebiliriz. İkincisi, bugün yeni Merkez Komitesi'ne seçilecek birinin yarın istifa etmeyeceği diye bir garanti yoktur. Üçüncüsü, kişilerin önplana alınması birtakım karşılıklı çelişmeleri filan öne çıkarabilir.

Bütün bunlardan dolayı Ali yoldaş, örgütlenme sorununun sağlıklı tartışılmasının etkileneceği konusunda kuşkuya sahip olduğunu belirtir.

Konuşan diğer yoldaşlar, her iki türlü de tartışılabileceğini, kişilerin değerlendirilmesinin önce yapıldığı tartışmanın daha doğru olacağını belirtirler. Divan bu tartışmalar sonrası, genel eğilim kişilerin değerlendirilmesinin önce olduğu için öyle yapılacağını açıklar.

Kişilerin değerlendirilmesi ile ilgili bölümde, önce her yoldaş kendi kendini değerlendirir. Bu değerlendirme üzerine sorulara tavır takılır. Ardından diğer yoldaşlar, kendini değerlendiren yoldaş hakkında değerlendirmeler yaparlar.

Kişilerle ilgili değerlendirmeler bölümünde, yönetici kademeye seçimler konusunda da tartışmalar oldu. Konuşanlar bu konuda da neler düşündüklerini belirttiler.

Bu tartışmalar içinde, eski Merkez Komitesi üyelerinden birinin yeni Merkez Komitesi'ne seçilip seçilmemesi noktasında çelişme çıktı. Bu çelişme bir başka eski Merkez Komitesi üyesinin, sözkonusu kişinin seçilmesinin kendisi için veto noktası olduğunu açıklaması, yani sözkonusu yoldaş seçilmez ise, ben de seçilsem Merkez Komitesi'nde çalışmam yönünde açıklamasına kadar vardı.

Çalışmanın bu noktaya vardığı yerde Konferans delegelerinden bazıları uzlaşma yapılmasını önerdiler.

Konferans içinde bir uzlaşma sağlanmadı.

\*

## ÖRGÜTLENME SORUNLARI

Kişi değerlendirmeleri sonrasında, seçim öncesinde, örgütlenme sorunları üzerine tartışıldı.

Bununla ilgili olarak Konferans öncesinde Parti içi ve çevresine sunulan karar tasarısı üzerine tartışıldı.

Bu karar tasarısı ile ilgili olarak NERİMAN, MUSTAFA ve bir sempatizan yoldaş yazılı görüşlerini Konferansa iletiler.

Bu konudaki karar tasarısı ve diğer yazılı tavırlar daha çok somut örgütler konularla ilgili olduğu için yayınlamıyoruz.

Bu tavırlar temelinde yapılan tartışmalarda, —tartışmalar yetersiz bulunduğu— sunulan karar tasarısı, tavsiye kararı olarak kabul edildi.

Örgütlenme ile ilgili olarak MUSTAFA'nın getirdiği, Yazı Kurulunun da Konferans tarafından seçilmesi önerisi, Mustafa'nın karşı oyuna karşılık, çoğunlukla reddedildi.

Daha sonra seçimlere geçildi. İki kişilik bir Seçim Komisyonu seçildi. Bu aşamada bir yoldaş, Merkez Komitesi seçimleri konusunda taraflar arasında uzlaşma sağlanmadığı için oylamaya katılmayacağını, sorumluluk taşımak istemediğini belirtti.

Yapılan seçimlerle Konferans çalışmaları son buldu.